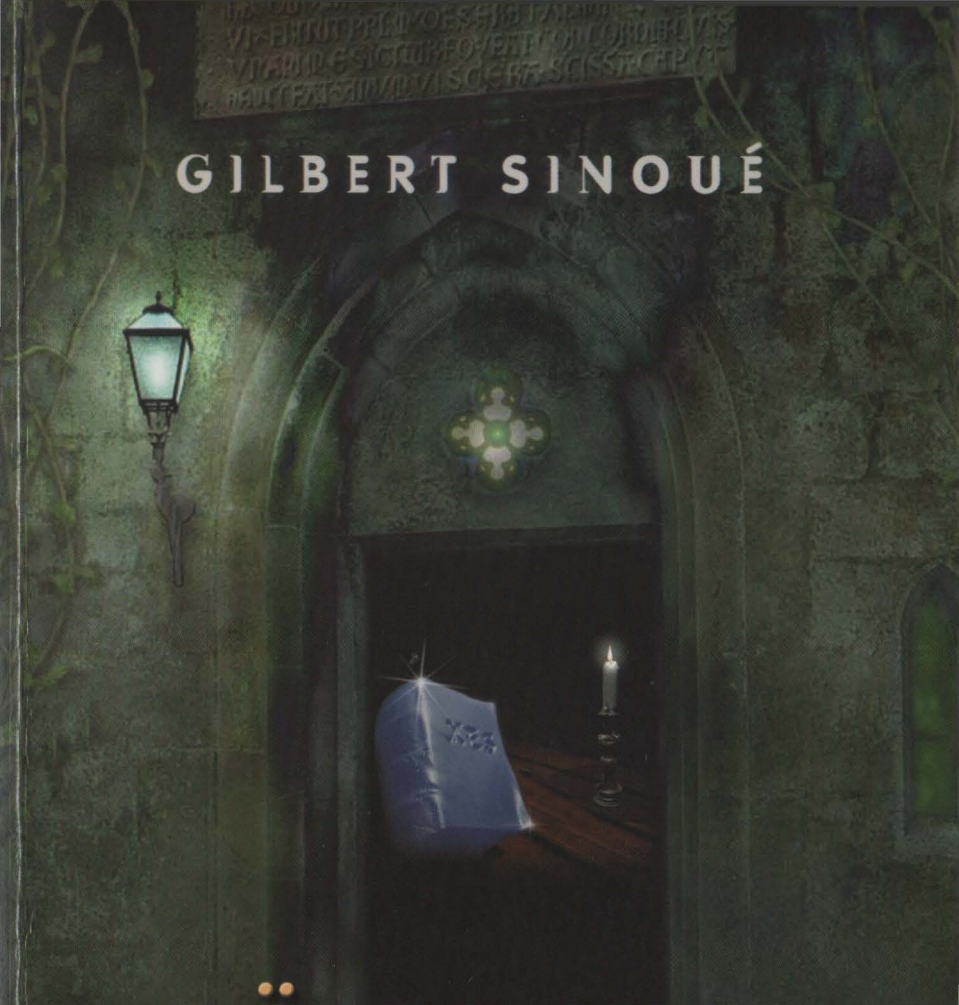
GILBERT SINOUÉ

GÖKYAKUT KİTAP

ARION
YAYINEVİ

Gilbert Sinoué

Gökyakut Kitap

Çeviren
Sonat Nayman

ARION
YAYINEVİ

Roman dizisi: 27

ARION YAYINEVİ

Şubat - 2003 (1. Basım - İstanbul)

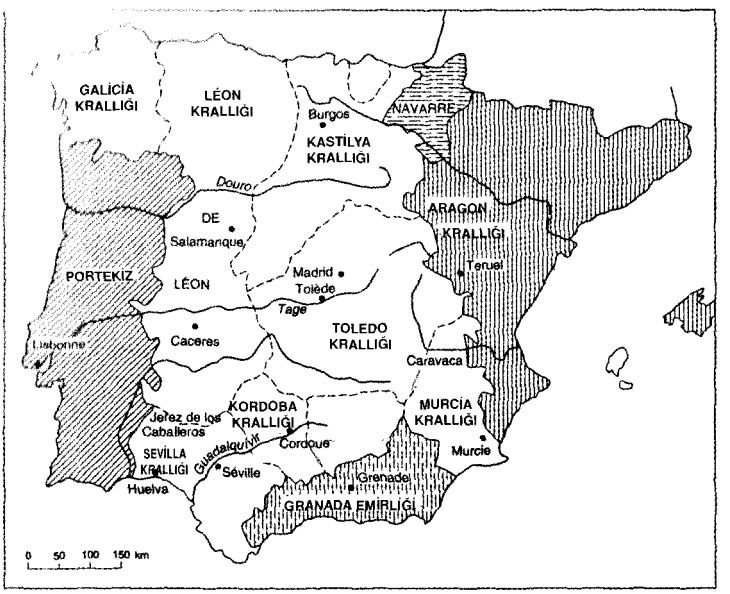
"Bu çevirinin tüm yayın hakları ARION YAYINEVİ Ltd. Şti. ne aittir."
© Editions Denoël, 1996 Paris

Kitabın Orijinal Adı	: Le Livre de Saphir
Yazarı	: Gilbert Sinoué
Yayına Hazırlayan	: Haluk Şenay
Çeviren	: Sonat Nayman
Düzeltmen	: Yaşar Gökşen
Dizgi	: Burhan Maden
Kapak Tasarım	: Salih Koca
Baskı	: Doyuran Matbaası

Yazışma Adresi	: PK: 395 34433-Sirkeci/İstanbul-TR
Faks	: (0 212) 512 79 73

http://www.arionyay.com.tr

ISBN - 975-571-097-3

GALİCİA KRALLIĞI
LÉON KRALLIĞI
Burgos
NAVARRE
KASTİLYA KRALLIĞI
Douro
ARAGON KRALLIĞI
DE
Salamanque
Madrid
Teruel
PORTEKİZ
LÉON
Tolède
Tage
Caceres
TOLEDO KRALLIĞI
Lisbonne
Caravaca
KORDOBA KRALLIĞI
MURCİA KRALLIĞI
Jerez de los Caballeros
Cordoue
Murcie
SEVİLLA KRALLIĞI
Guadalquivir
Séville
Grenade
Huelva
GRANADA EMİRLİĞİ
0 50 100 150 km

Bölüm 1

Dünyadan yükselen yakınmaları duyuyorum.

El Ilanto de Espana.

Toledo, 28 Nisan 1487.

Güneş katedralin üstünde yükseliyordu. Zocodover meydanını kan kırmızı ışık ağlarına garketti.

Kastilya Kraliçesi Majesteleri İsabel'in günah çıkarttığı özel papazı Hernando de Talavera parmaklarını, sipsivri tıraş edilmiş ağarmış sakalında gezdirdi ve yanında oturan genç kadına usulca eğildi.

– Din sapkınlarının yakıldığı böyle bir törende, sanıyorum, ilk bulunuşunuz değil, dona Vivero?

– Yanılıyorsunuz. Bu tür törenlere birçok kez davet edildim. Ama hiçbirini kabul etmedim. Eğer Majesteleri bugün burada onu temsil etmem için bu kadar ısrar etmiş olmasaydı, sanıyorum...

Katedralin ve çevredeki kiliselerin çanlarının gümbürtüsü sözünün sonunun duyulmasını engelledi.

Tören alayı meydana giriyordu.

İlk göze çarpan şey haç idi. Siyah bürümcükten bir tülle örtülmüş, Tanrı'nın ordularının tahtı ve saltanat arabası olan ve kraliyet manastırının dominiken rahipleri (domeniko tarikatına mensup rahipler) tarafından sırtta taşınan büyük bir haç. Bu törenin gediklileri haçın rengini biliyorlardı: Sadece, günahların o şaşaalı bağışlanması anında tülü açıldığında görülecek olan koyu yeşil idi. Onun gölgesinde, baltalı mızrak taşıyan miğferli askerler, kapşonlu keşişler ve Tanrı'ya övgü ilahileri söyleyen rahipler gidiyordu.

Son derece muntazam ve şaşmaz bir sıralanma içinde, sivil otoritenin temsilcileri ve kilise temsilcileri, azalan önem sıralarına göre arkadan öne doğru dizilmiş bir şekilde, paralel iki kortej halinde ilerliyorlardı. Belediye yargıçlarının arkasında şehrin en büyük yargı görevlisi, mahkeme üyelerinin önünde giden piskoposluk meclisi üyelerinin gerisinde manastır başkanı olmak üzere; mahkeme üyelerinden başsavcı bayrağı taşıyordu: Bayrak, koyu kırmızı renkli, gümüş püsküller ve dantellerle süslü bir dikdörtgen şeklindeydi, üzerine Engizisyon'un arması basılmıştı: İmanın Sancağı.

Yakılma cezasına çarptırılmış olanlar kortejin en önündeydi. Yüz kişi kadardılar; safran sarısı yün çuhadan üstlüklerine gömülmüşlerdi, ellerinde mumlar ve başlarında sivri uçlu boneler vardı.

Etrafta halk itişip kakışıyor, Toledo'nun bütün asillerinin ve ileri gelen önemli kişilerinin toplandığı yere girebilmek için kendilerine yol açmaya çalışıyorlardı. Tribünlerden görülebilecek tam orta yerde, etrafı parmaklıklarla çevrili bir podyum kurulmuştu. Yakılacak olanlar, halk onların gösterebileceği, utanç, acı, ıstırap ya da pişmanlık gibi her türlü tepkiyi hiç kaçırmadan görebilsin diye, açıkça gözlenebilecekleri kafeslerin içinde, buraya yerleştirilmişti ve diğerlerinin üzerine de, rahiplerin etolünü ve en üste aldıkları beyaz atkıyı koydukları, kuyumcu işi işlenmiş iki büyük tepsi bıraktılar.

Bir ses yükseldi, bir elinde bir dua kitabı öbür elinde haçı tutan bir papazın sesiydi bu.

– Bizler, şehrin en büyük yargı görevlisi, belediye başkanları, polis memurları, atlılar, belediye yargıçları ve ileri gelen önemli kişiler olarak, Toledo şehrinin asil sakinleri, Meryem Ana Kilisesi'ne itaat eden gerçek ve sadık Hıristiyanlar, şu önümüzdeki dört İncil üzerine, İsa'nın kutsal inancını koruyacağımıza ve başkalarına da korutacağımıza ant içeriz. Aynı şekilde, dini sapkınlıklarından ve dönmeliklerinden şüphe edilenleri, gücümüzün yettiğince takip edeceğiz, yakalayacağız ve yakalatacağız. Böyle davrandığımız takdirde. Tanrı, kutsal İnciller bizi korur ve burada davasını gördüğümüz Efendimiz Tanrımız bu dünyada vücutlarımızı. öbür

dünyada da ruhlarımızı kurtarır. Eğer aksini yaparsak, bizden bunun hesabını sorar ve kutsal adını, bilerek, gereksiz yere ağzına alıp kirletenlere yaptığı gibi, bunu bize çok pahalıya ödetir!

Şehrin taa içlerinden gelen bir gürleme halinde, halk hep bir ağızdan "Amin!" diye bağırdı.

Küçük kilise papazının konuşması devam ettiği sürece, Hernando de Talavera, zihni başka yerde, törenden kilometrelerce uzaklardaymış gibi, hiçbir heyecan emaresi göstermemiş, hemen hemen ilgisiz kalmıştı. Onun oralardan uzaklardaki tavrı, yanındaki hanımın yüzündeki kendini kaptırmış ifadeyle tam bir çelişki halindeydi; yanındaki hanım gözünü sahneden bir an bile ayırmıyordu.

Yeni bir şahıs, ağır ve törensel bir adımla, dini ayinle görevli Engizisyon yargıcına doğru ilerledi. Önüne gelince, yere diz çöktü ve bekledi. Geniş bir el hareketiyle papaz Francisco de Paragga, yüksek rütbeli papazın başının üstünde bir haç işareti çizdi.

Manuela alçak sesle sordu:

– Bu diz çöken adam kim?

– Pek muhterem peder ve üstat Tomas Ribera, vaizlerden, kilise mahkeme üyelerinin en yükseği.

Rahip ayağa kalkmıştı. Sıralardan birine gitti. Gözü bir an kafeslerin içindeki, yakılacak insanlara gitti. Bir an durdu, soluk aldı ve konuşmaya başladı:

– Hangi günahkârlar, hâlâ Musa'nın yasalarına uyanlardan: Bu hain sözde dönmelerden daha fazla Tanrı'ya düşmandır, daha fazla cezaya layıktır? Onlarda, ümit körleşmedir ve sabır inatçılıktır. Bu kadar iğrenç, rezil hayatları olan ve herkesin de, Tanrı'nın da nefret ettiği insanlar, bu kutsal mahkemenin sizi cezalandırması ve bugün Tanrı'nın davasını savunması doğrudur, adildir! *Exurge Domine, Judica causam tuam!* Ey Tanrı ayağa kalk, davanı savun!

Muhterem Peder biraz soluk aldı, işaret parmağını yakılacaklara doğru, suçlayıcı bir şekilde çevirdi ve kuvvetle tekrarladı:

– *Exurge Domine!* (Ey Tanrı ayağa kalk!)

Manuela'yı bir titreme aldı. Halbuki lekesiz bir gökyüzünde nisan güneşi zirvedeydi ve Toledo'da bir haftadır anormal bir sıcak hüküm sürüyordu.

Büyük bir saflıkla sorduğuna kendi de şaştı:

– Onları burda mı yakacaklar? Hemen mi?

– Hayır. Hiçbir halde kutsal kilise ölüm cezasını yerine getiremez, ölümü gerçekleştirmesi mümkün değildir. Hükümlerin okunması bitince, mahkûmlar dinden tamamen bağımsız ellere tevdi edilecek ve duvarların ötesine, ateşin yakılacağı yere götürülecek. Biraz sonra kendiniz de göreceksiniz zaten.

– Halkın da yakma sırasında hazır bulunacağını tahmin ediyorum?

– Evet.

– Çok kalabalık olur mu?

Talavera'nın dudaklarında acılı ve çarpık bir tebessüm belirdi.

– Dona Manuela... Çok okumuş bir kadın olmakla ün yapmış olan siz, ıstırabı seyretmenin insanlara tarif edilemez bir zevk verdiğini öğrenmemişsiniz demek ki? Taşlaşmış kemiklerin toplanışında hazır bulunanları ve sanki din sapkınlarının bir daha asla terk etmeyecekleri bir yere gönderildiklerinden emin olmak istermiş gibi, şehrin çirkef kuyusuna kadar cellatlarla beraber gidenleri bile görmüşümdür ben.

Bir dominiken keşişi, isnat edilen suçları ve verilen hükümleri özetleyen metni okumaya başladı. Biraz sonra bir başka rahip onun arkasından devam etti. Sonra bir üçüncüsü. Hepsi aynı ses tonu ile aynı ritimle okuyordu. Kâh oldukça heyecanlı, kâh çok ciddi hitabederek, yergi sanatının bütün mükemmelliğiyle, dinleyicilerin heyecanını hep uyanık tutmaya çalışıyorlardı.

Bu okuma ne kadar sürdü? Altı saat mı? Sekiz saat mi? Bittiği zaman, güneş katedralin arkasında kaybolmuştu. Keskin kokular, mumların ve tütsülerin ağır kokuları, seyyar satıcılardan gelen yanık yağ ve pis kavurma kokularına karışmıştı.

Manuela büyük bir boşluğun zihnini kapladığı ve bütün kavrama yeteneklerinin dumura uğradığı hissine kapılmıştı. İlk anların heyecanı kaybolmuştu. Gerginlik yok olmuştu. Kendini kırılmış, güçsüz hissediyordu; durumu halktan tamamen farklıydı. Bütün merasim boyunca, halkın birbirine zıt hislerle dolup taştığı görülmüştü: Nefret ve acıma, korku ve büyülenme arasında gidip

gelmişti. Şafaktan beri sokaklarda bekleşen, meydanın etrafında yığılmış bu kalabalık, şimdi kelimenin tam anlamıyla titreşiyordu.

Genç kadının dikkati, elinde olmadan, yakılmaya götürülmeye hazır suçluların toplandıkları podyuma yöneldi. Kadınlar, erkekler, topallar, aralarında, mahkûmları gıyaben temsil eden, insana hüzün veren mankenler ve büyük ölçülerde hazırlanmış insan betimleri.

Niye özellikle bir adam onun ilgisini çekti? Bunu açıklayamazdı. Belki kişiliğinden gelen –yaşlı biriydi- dinginliğinden etkilenmişti. Ya da, adamın söylemekte olduğu şeyi dudaklarından okumaya çalışıyordu. Gözleri pırıl pırıldı, adam, ileri yaşının elverdiği ölçüde dimdik duruyordu. Kimdi? Neyle suçlanıyordu? Bir ailesi var mıydı? Bir Yahudiydi şüphesiz. Hıristiyanlığa girip tekrar geri dönenlerden mi? Bu şaşırtıcı dinginlik ona nereden geliyordu? Birden suçlunun bakışı onunkiyle karşılaştı. O bakışlarda okuduğu şey onu derinden sarstı, mantığını yitirdi adeta. Nerdeyse yerinden kalkıyordu; fakat açıklayamadığı bir şey onu alıkoydu. Anormal bir merak mı? Merhamet mi? Talavera zamanın geldiğini haber verinceye kadar, yerinde çivilendi kaldı.

– Dona Manuela, vakit geldi. Beni izleyin.

Rahibin arkasında, adımlarını ona uydurdu ve tribünün arkasında onları bekleyen arabaya gidinceye kadar kendine bir yol açmaya çalışan rahibi izledi. Yarım saat sonra, nasıl olduğunu pek anlamadan, duvarların ötesinde, *quemadero*'dan (mahkûmların yakılacağı odun yığınından) birkaç tuaz (1 tuaz yaklaşık 2 metre) ötede, asillere ayrılmış tribünde kendini buldu.

Burada Engizisyon mahkemesi temsilcilerinden hiçbiri yoktu; yalnız, mahkûmların yanında bulunmakla görevli ve mahkûmun önce boğulup sonra ateşe atılmasına ya da doğrudan ateşe atılmasına karar verme sorumluluğunu –en büyük sorumluluk- taşıyan kilise mahkeme üyeleri bulunuyordu.

Bir gün öncesinden yığılıp hazırlanmış odunlar, göğün kıpkırmızı tülü altında bir karaltı şeklinde bel' iyordu. Cellatlar, gözü pek, heyecansız bekliyorlardı. Ölmüş olanlar, kalıntılarını içeren ziftlenmiş kutular içinde ispatı vücut ediyorlardı.

Mahkûmlar –yirmiden fazla değildiler- da görününceye kadar uzun bir süre beklemek gerekti. Meraklı kalabalığı biraz önceki kadar yoğun olsaydı, çok daha kinci, çok daha mütecaviz olabilirlerdi. Önce bir ilk taş atıldı, arkadan ikincisi. Birden halktan hakaretler yağmaya başladı. Askerlerin koruması olmasa, halkın öfkesi recim cezasına dönüşecekti büyük bir olasılıkla.

Manuela gözleriyle ihtiyarı aradı; ihtiyar podyumda daha önce yerini almıştı. İşte oradaydı. Başı dik. Dinginliği onu terk etmemişti. Manuela adamın dudaklarında hüzünlü bir tebessüm bile sezinlediğini sandı.

Bir kere daha genç kadın, heyecanın kendisini sardığını hissetti. Bir kere daha, bu yeri terk etmesini kendisine emreden içgüdüye, o dayanılmaz dürtüye boyun eğmeyi reddetti.

Kendisiyle dehşet arasına bir perde germek ister gibi, gözlerini kapadı. Açtığı zaman, iki mahkûm alevlere atılmıştı bile. Birincisi gıkı çıkmadan can çekişiyordu. İkincisi, uluyor, yalvarıyor ve çırpınıyordu; o derecede ki, zaten aşınmış olan bağları kopuverdi. Kendini quemadero'nun tepesinden aşağı canlı bir meşale gibi attı. Cellatlar hemen üstüne atladılar. Ayaklarını bağlamayı başardılar ve tekrar ateşe attılar. Orada kısacık bir süre kaldı ve kendini tekrar yanan odunların dışına attı. Bu sefer, askerlerden biri, silahının dipçiğiyle kafasına vurarak işini bitirdi ve bir daha geri gelmemek üzere ateşe attı.

Gurup vaktinde havayı keskin bir koku kaplamıştı. Yanan etlerin pis kokusunun içinde erimiş, ter ve yapağı kokusu.

İnsanların yerini bir resim almıştı. Bir kuklanın kolları arasına, üzerinde iri harflerle yazılmış Anna Carrillo ismi okunan bir tabut konmuştu. Bir gün önce hapishanede ölmüştü herhalde.

İnsan resmi ve tabut yakılır yakılmaz, hemen arkasından, bir kalasa bağlanmış altmış yaşlarında bir kadın ileri itildi. Kendinden öncekilerden farklı olarak, onu hemen alevlere atmadılar. Kilise mahkeme üyesi, büyük merhametliliği ile ve kadın hatalarını kabul ettiği için, önce boğularak öldürülme hakkını tanımıştı. Cellatlardan biri üzerine eğildi. Parmakları kadının boynunda kenetlendi. Gözleri yuvalarından fırlamış olan kadın bir şey söylemek istedi,

ama sözcükler boğazında takıldı kaldı. Bütün vücudu kasılmalarla sarsıldı. Halkın kahkahaları arasında çişini bırakıverdi. Onu yerden iğrenerek kaldırdılar ve yanan ateşe fırlatıp attılar. Başı şiddetle, cellatların hemen hemen aynı anda alevlere attıkları rendelenmiş tahtadan yapılmış bir kemik kutusuna çarptı.

Manuela arkasında fısıltıyla konuşulanları işitti:

– Herhalde bunlar, gizli cezaevinin gardiyanı tarafından gömüldüğü yerden dün çıkarılan on yedi yaşındaki bir sözde dönmenin kemikleri.

– Dün mü? Niye bu kadar erken? diye biri fısıldadı. Musa'nın onu tekrar kandırmasından mı korktular?

– Hayır, azizim, kemikleri kurutmak ve pis kokusunu gidermek için onları havalandırmak gerektiği durumda böyle yapılır...

– Pis koku mu? Canlıyken de bu adamlar pis kokar zaten.

Manuela midesinin ağzına geldiğini hissetti. Talavera'nın bir cümlesi aklına geldi: "Istırabı seyretmenin insanlara tarif edilemez bir zevk verdiğini daha öğrenmemişsiniz demek ki." Avaz avaz bağırmamak için dudaklarını ısırdı.

Şu anda sahnede neredeyse bir komedi sergileniyordu. Kötürüm bir mahkûm bir iskemleye oturtulmuştu; yanan odunlara doğru götürülürken, bu fırsattan yararlanarak, halka, cellatlara, ileri gelenlerin tümüne hakaretler ediyor ve lanetlerini üst üste sıralıyordu.

Sadece alevlerin çıtırtısının ve seyircilerin sövgülerinin duyulduğu ufak bir ara oldu. Sonra kilise mahkemesi üyelerinden biri yeni kurbanın adını açıkladı:

– Aben Baruel! Aben Baruel, Burgos'ta doğmuş, kumaş tüccarı, Toledo'da oturur.

Manuela sıçradı. Yaşlı adamın sırası gelmişti.

Başı dik, yanan ateşe doğru cellatların kendini götürmesini beklemedi ve oraya, emin adımlarla kendi yürüdü.

Bilinmeyen biri tarafından atılan bir taş şakağına isabet etti. O, en ufak bir tepki bile göstermedi.

Alevlere doğru yöneldiği sırada, geri döndü. Bakışları, o ana kadar hep ona bakmış gibi, Manuela'nınkini buldu. Gözlerindeki

dingin, anlamlı bakışlar olağanüstü bir keskinlikle Manuela'nın içine işledi. Cellatların biri tarafından vurulan dipçik darbeleri onu ilerlemeye zorlamasaydı, orada ona bakarak öylece hareketsiz kalacaktı.

Genç kadın bir anda ayağa kalktı, boğuluyordu.

– Beni affedin, papaz Talavera. Ben gidiyorum.

Rahibin bu ani gidişin sebebini sormaya vakti olmadı. Manuela bulundukları kısmın merdivenlerini inmeye başlamıştı bile...

* * *

Kraliyet yemek salonunun guruba karşı yarı açılmış penceresinden, Tanrı'nın zaferine adanmış, insanın içine işleyen ilahiler ve mezamirler duyuluyordu.

İçki servisi görevlisi dolaptan bir şarap kadehi aldı, doldurdu ve yemekte hazır bulunan içki uzmanına sundu. Uzman içkiyi uzun uzun kokladı. Törensel bir eda ile dudaklarını ıslattı, bir süre bekledi ve beğendiğini belirten bir işaret yaptı. İçki servisi görevlisi o zaman kraliçeye doğru gitti, yere diz çöktü ve içkiyi ona sundu. Kastilya kraliçesi ve Aragon kralı Fernando'nun karısı olan İsabel sert bir baş hareketiyle sunulan içkiyi reddetti.

– Dona Vivero'ya servis yapın, diye emretti sağında oturan genç kadını işaret ederek.

Biraz yorgun bir halde konuştu:

– İspanya'nın Yeniden Fethi'nin yarattığı rahatsızlıklardan, tatsızlıklardan biri... Saray altüst. Hep bir hareket, bir değişim halinde; kraliçenin alışkanlıkları –mesela şarap içmemesi gibi- her seferinde yeniden hatırlatılmak durumunda oluyor. Aslında bu, daha derinde bir problemin yankısı olmasa, bu tür noksanlar benim canımı sıkmaz, üstünde durmam. Yönetim! Memurlar, Devlet. Her şey çok yavaş...

Manuela'nın yüzünde bir tebessüm belirdi.

– Her zaman söylenen bir sözdür, bilirsiniz: Ölümün (can alma) görevlilerini Majestelerinkiler arasından seçmemesi ne yazık, yoksa en az bin yıl yaşardık!

İsabel'i bu söz hem şaşırttı hem eğlendirdi.

– Bu sözü hiç bilmiyordum. Mükemmel olduğunu kabul ediyorum.

Kraliçe öne eğildi, yüzü birden değişmiş, düşünceli bir hal almıştı.

– Niçin?

– Özür dilerim, Majeste?

– Merasim bitmeden biraz önce niye kaçtın oradan? Papaz Talavera senin davranışın karşısında duyduğu rahatsızlığı anlattı bana. Neden?

Manuela Vivero ellerini kavuşturdu; lafı dolandırmadan açık açık her şeyi olduğu gibi anlatmakla daha yumuşatılmış bir açıklama yapmak arasında kararsızdı. Temsil ettiği görevden çok; dostunu kesinlikle incitmemek arzusu ağır bastı ve ikinci seçeneği yeğledi.

– Suçluların yakıldığı bütün bu saatler zarfında bitmiş tükenmiştim ve özellikle de, fizik ıstıraba tahammül etmekte oldum olası güçlük çekmişimdir; hele hele başkalarının ıstırabına. Alevlerin pençesinde bu adamları görmek... zalimlik...

– Hayır!

Kraliçenin sesi çınlamıştı, soğuktu, emrediciydi.

– Hayır! Ruh durumundan daha ötesini gör. Sen İspanyolsun ve kilisenin çocuğusun. İmanın hükmü, milli duyguyu ve dini inançları canlı tutmanın, tahrik etmenin en etkili tarzıdır. Bizi eleştirenlerden farklı olarak, burada ne bir intikam olayı, ne bir baskı ve cezalandırma görmemek gerekir, bu, sadece yoldan çıkmış ruhları yola getirmek için bir fırsattır. İspanya'nın kaderi söz konusudur. Ülkemiz, sadece aynı iman altında birleşmiş olarak varlığını sürdürebilir. Bir tek iman, gerçek iman, Efendimiz İsa'ya olan iman. Ben, sapkın mezhep başkanlarına elimi uzattım, onlar beni dinlemediler. İlk Engizisyon mahkemesini kurmadan önce, Papa'nın onayını da almış olduğum halde, uzun süre –iki yıl- sabrettim. O halde, zalimlikten söz edildiği zaman...

Bu arada canı sıkkın bir ses çıktı ağzından ve devam etti:

– Bütün samimiyetimle sana söylüyorum; kaçışın beni çok üzdü, bu sabah sen biraz da kraliçeyi temsil ediyordun.

Sustu. Hizmetkârın konuşmayı bölerek, masaya yanaşmak ve kraliçenin elbisesine dökülmüş olabilecek kırıntıları saygıyla toplamak için seçtiği andı.

Kraliçe sabırla çocuğun görevini bitirmesini bekledi, sonra, beklenmedik bir şekilde birden Manuela'ya dönerek onun elini sevgi dolu bir okşayışla ödüllendirdi.

– Bütün bunları unutalım. Geldiğin için çok mutluyum. Seni çok özledim.

– Ben de, Majeste sizi çok özledim. Üç haftadır her gün, sizin Toledo'ya gelişiniz anons ediliyor. Bir an hiç gelmeyeceğinizi düşündüm.

– Mutlaka gelecektim, hiç olmazsa sana tekrar kavuşmak için.

Hemen sordu:

– Söyle bana, Manuela. Son olarak ne zaman görüşmüştük? On altı yıl? On yedi yıl?

– Tam on sekiz yıl. Bana, "Allah'ın izniyle Asturyas prensesi ve Kastilya ve Leon krallıklarının meşru vârisi İsabel" diye başlayan mektupları yazdığınız devirdi. Ve bu mektupları, "Ben, prenses" diye imzalardınız, daha aşağıya da "Dostun" diye eklerdiniz. Hatırlıyor musunuz?

– Esas, ben, son buluşmalarımızdaki kötü günleri hatırlıyorum.

– Ben de anımsıyorum. Valladolid'de, ailemin oturduğu evdeydi. Siz on sekizinize henüz basmıştınız, ben on altı yaşıma giriyordum.

Kraliçenin gözbebeklerinden karanlık bir ışık geçti.

– Güç günlerdi..

– Gerçekten. Üvey kardeşiniz Enrkique'nin (Enrico) ve onun yandaşlarının boyunduruğundan kurtulmaya çalışıyordunuz; size her ne pahasına olursa olsun kabul ettirilmek istenen taliplerinizi reddetmeye kesin kararlıydınız.

– Ben seçimimi yapmış, bir adam, sadece bir adam: Aragon prensi Fernando üzerinde kararımı vermiştim.

Manuela kadehi dudaklarına götürdü ve şaraptan bir yudum aldı.

– Majeste, size çok özel bir şey sorabilir miyim? Bir soru hep dudaklarımı yakmış, ama size sormaya bir türlü cesaret edememişimdir. Niye bu seçim? Majeste Fernando kuzeninizdi, ona âşık değildiniz ve onu hiç görmemiştiniz.

Kraliçenin yüzü üzgün ve tedirgin bir hal aldı:

– Çocukluğumda pek çok dramın tanığı oldum. Üvey erkek kardeşim sayesinde, alay konusu olmuş bir iktidar, hürmet telkin edemeyen bir hükümdar, düzenlere dolaplara teslim edilmiş bir devlet manzarasıyla karşı karşıya kaldım. Kraliçe olduğum gün, kimsenin asla bana üstünlük sağlamasına izin vermeyeceğime ant içtim. İşte bunun için, her şeye karşı olarak, Aragon prensi ile evlenmeyi seçtim. Onu seçtim, zira daha on yedi yaşımda –bu evlenmeyle- Kastilya'yı büyük bir güç yapacağımı, yani bugünkü durumuna getireceğimi biliyordum. Bu birleşmenin, bütün Yarımada'nın siyasi birliğinin kurulmasına yol açacağını, bir gün İspanya'yı Arap varlığından kurtarabilecek, böylece atalarımızın giriştiği yeniden fetih eserini tamamlayabilecek yenilmez bir çift oluşturacağımızı biliyordum.

Bir an durdu, sonra:

– Her şeyde olduğu gibi, burada da, hiç haksız çıkmadım. Bugüne kadar ülkemiz hemen hemen kurtarılmıştır. Geriye bir tek Arap krallığı kalmıştır: Granada. Onun da sırasının gelmesi yakındır...

Taaa içinden kopup geldiği kolayca fark edilen gerçek bir heyecanın etkisine kapılmış olan kraliçenin sesi, farkında olmadan, titremeye başlamıştı. Konuşması uzadıkça sesi daha yumuşamıştı:

– O günleri şimdi anımsadığımda, o zamanlar mutlaka bir ilahi korumadan yararlanmış olduğumu düşünüyorum kendi kendime. Fakat, hiç unutmadığım, çok iyi bir insanın, Juan Vivero'nun koruması da vardı tabii. Baban. Onu çok severdim. Birçok insandan farklı olarak, kanının asaletine kalbinin asaletini de ekleyen o varlıklardan biriydi.

Manuela heyecanlanmıştı, gözlerini yere indirdi.

– Haklısınız. Bugün hâlâ, üç yıldan fazla bir zaman geçmiş olduğu halde, ayak sesini işitir, sesini duyar gibiyim, odamın kapısı açılacak ve o eşikte görünecek sanki.

Kendini toparlayarak yüzüne neşeli bir gülümseme kondurdu.

– Daha mutlu olaylara gelelim! Majesteleri ile karşılaşmanızdan söz ediyorduk...

– Sebebi var tabii, çünkü bu karşılaşma senin ailenin evinde oldu. Arşövek Carrillo'nun askerlerinin koruması altında Ocana'yı terk etmiş ve sizin yanınızda sığınak bulmuştum. Beş ay sonra Femando beni görmeye geldi. O geceyi anımsıyor musun?

– Nasıl unutabilirim? Beni yatağımdan çekip çıkarmıştınız, müstakbel eşinizi bana göstermekte o kadar acele ediyordunuz ki... Belki bir o kadar da...

Manuela tereddüt etti. Sözcüğü telaffuz eden İsabel oldu:

– Korkuyordum? Evet. Fakat insana kaçma isteği veren o korkularla hiçbir ilişkisi olmayan bir korku. Hayır. Hissettiğimin daha çok büyük bir heyecan olduğunu söyleyebilirim. Yıllarca esaretten sonra zincirlerini kırma arifesinde hissedilen veya bir gemide palamarları gevşetme anında hissedilen türden belki biraz, bir gerginlik hali. Yeni bir hayata doğru yola çıkıyordum. Dine giriyordum.

– Bu ifade daha önce bana hiç kullanıldığı yere bu kadar uygun görünmemişti.

Sanki uzaklara dalıp gitmişti, sözlerine ekledi:

– Yeni yetme genç kızlar olarak birbirimizden ayrıldık, birer kadın olarak tekrar karşılaşıyoruz.

– Ve daima çok yakın. Sevgili Beatrice de Bobadilla'nın dostluğu gibi zamana dayanamayan dostluklar da var. Sen, hep yanımdaydın, yanımda olmasan bile.

Yemek salonuna sessizlik hâkim oldu. Hizmet delikanlıları, halı kaplı duvarın dibinde, kenarda bekliyorlardı. Sofracıbaşı, kazık gibi dimdik, önündeki bir noktaya boş gözlerle bakıyordu; görevli papaz ise, ellerini göbeğinin üstünde kavuşturmuş, uyukluyor hissini veriyordu.

Dışarda, Te Deum laudamus, Veni Creator'un arkasından söyleniyordu. İlahi, fırtınanın şiddetiyle, gecenin içinde daha da

kuvvetleniyor, daha büyüyordu. Bu loş ortamda, hizmetkârların yaktıkları şamdanların solgun ışığında, iki kadının çarpıcı tezatları birden ortaya çıktı.

Kastilya kraliçesi orta boylu, çok beyaz ve iyice sarışındı; açık renk tenli, gözleri yeşille mavi arasında, burnu biraz yassı, saçları topuz halinde toplanmıştı. Sakin, telaşsız, yüz hatları kişiliğine hâkim olanı aksettiriyordu: İnatçılık.

Manuela Vivero tam tersiydi. Uzun boylu, esmer, mavimsi siyah, bal yoğunluğundaki saçları dümdüzdü ve birbirine geçmiş ipek kurdelelerle örülerek arkasında toplanmıştı. Yaldızlı pırıltılar veren teni üstünde, sağ elmacık kemiğinin üzerinde, kömür gibi siyah bir beni vardı. Heyecan verici bir saflıktaki çocuksu kadın yüzü, vahşi ve taşkın bir ateşliliğin parladığı gözleriyle tezat teşkil ediyordu. Dimdik hatta biraz arkaya doğru bükülmüş duruyordu. Böylelikle boyundan bir santim bile kaybetmiyordu; bu da ona doğal bir görkem veriyordu.

Fizikleri birbirinden ayırıyordu, ama çocuklukları onları yaklaştırıyordu. Ailelerinin birbirlerine duydukları sevgi sayesinde, iki kadın hemen hemen birlikte büyümüşlerdi. İkisi de Eski Kastilya'nın aynı kasabasında, İsabel'in annesiyle babasının evlenme törenlerinin de yapıldığı, Madrigal de las Altas Torres'te doğmuşlardı. İkisi de aynı gün, 22 Nisan'da, ama iki yıl arayla doğmuşlardı. On birinci yaşına henüz girdiği sırada, İsabel, Kastilya sarayına çağrılmıştı. Fakat kardeşi Alfonso'nun (ilk çocuktan sonraki çocuktu=infant) ölümünden hemen sonra, İsabel Madrigal'e geri dönmüş, Manuela'yı ve geçmişin anılarını orada yeniden bulmuştu. Daha sonra, hayat onları bir kez daha ayıracaktı.

– Doğru, dedi İsabel, zaman çok çabuk geçiyor. Fernando ile evlendiğim daha dün gibi. Ya sen. Evlenmedin mi?

Pırıl pırıl bir kahkahayla sarsıldı Manuela.

– Boyuma uygun bir adam yok.

– Hadi, ciddi ol. Neden? Otuz üç yaşındasın, bir aile kurmanın zamanı olduğunu düşünmüyor musun? Taliplerinin pek çok olduğundan eminim. Ne zaman senin isminden söz etsem, şu İspanyol asilzadelerinin gözleri hayranlıkla ışıldar. O halde niçin?

Genç kadın yanıt vermeden önce bir süre sustu.

– Şüphesiz düşselden nefret ettiğim için. Bir erkeğin veya... bir kadının düşselin tutsağı olmaktan daha korkunç bir şey olamaz.

– Korkarım anlayamadım. Yarımadanın en bilgin kadını olarak biliniyorsun, biraz daha açık anlatamaz mısın şunu?

– Aşk ruhtan kaynaklanmaz mı? Bir heyecan, bir başkasının bakışında yakaladığımız kendimizin bir yansıması değil midir? Bir idealleştirme, yüceltme, olduğundan çok daha mükemmel gösterme değil midir? Aslında, bir başkası gerçekte olduğundan başka türlü düşlenmeden sevilebilseydi, o zaman belki aşktan daha az korkardım.

– Aşkı geç. Ama bir de mantık var?

Manuela elini belinin üzerinde gezdirdi. Bir kaşını kaldırdı, şaşırmıştı:

– Mantık?

– Gerçekte! Güvenlik, rahatlık, çocuklar, aile! Otuz üç yaşında evliliğe gitmek için, şeyle... şu... düşsel ile uzaktan yakından hiçbir ilgisi olmayan binbir bahane bulunabilir.

– Pek tabii... Fakat Allah'a ve babama şükür, günlük hayatın sıradan işleriyle uğraşmak zorunda bırakmayacak bir servete sahibim ve bir kadının kaderini parlak bir iki ıvır zıvır, dört duvara veya bir kocanın küçümseyen bakışları altında, sadece kendisinin taşıyacağı, doğuracağı ve yetiştireceği, -ne kadar sevimli olurlarsa olsunlar,- birkaç yumurcağa feda etmesini çok sıkıcı ve üzücü buluyorum. Gerçekte, beni evlenme kararı almaya sevk edebilecek tek sebep, aşkın dışında, sizin durumunuzda olduğu gibi, devlete bağlı bir sebeptir. Hiçbir siyasi ihtirası olmayan bir kişi olarak...

– Kendini okumaya, hâlâ ve daima okumaya hasretmeyi yeğliyorsun! Beynin zaferi? O halde bu, senin tek meşgalen olacak?

– Böyle olduğunu varsayalım, ancak hemen şunu belirteyim ki, erkekler evreninde çok zor olanı başarıp parlayan bazı Arap kadınlarından daha değerli değilim kesinlikle, onlardan bir üstünlüğüm yok. Endülüs edebiyatının en ilgi çekici simasının, bugün elejileri hâlâ şairlerin dillerinden düşmeyen, Granada'nın önemli

bir kişisinin kızı olan Hafize el Rüküniye olduğunu biliyor muydunuz? Kendini tıbba olduğu kadar edebiyata da vermiş olan Loja'lı bir doktorun kızı, Om el Hasan'ı da sayabilirim. Veya hukuk ilmine derinliğine girmiş ve kocasına büyük yardımları dokunan ve tabii çevresindeki erkeklerin olaylarına maruz kalan, bir kadı'nın karısını da sayabilirim.

Manuela tebessüm ederek sözünü bağladı.

– Görüyorsunuz... Düşsel ile karşı karşıya gelmeden önce, gerçek hakkında öğrenmem gereken daha pek çok şey var.

Kraliçe işaret parmağını kaldırdı ve yarı şaka yarı ciddi kınarmış gibi:

– Ama, davanı savunmak için, bizim İspanyol kardeşlerimizden örnekler vermeni yeğlerdim.

Manuela suçüstü yakalanmış bir çocuk gibi, hatasını kabul etti:

– Haklısınız, Majeste.

– Rahat ol. Sana kızacak değilim. Bu sahada daha pek çok çaba harcanması gerektiğini ve bu ülkenin kadınlarının çoğunun kültürü tanımak için gece okumalarından (akşam yemeğinden yatıncaya kadar geçen zamanda yapılan okumalar) başka bir çareleri olmadığını da biliyorum.

Mihanikî bir hareketle yüzünü çevreleyen kırmalı geniş yakalığı okşadı ve saray papazına işaret etti. Papaz hemen ilerledi, yenmiş olan yemek için Tanrı'ya şükretti ve geri geri tekrar yerine döndü.

Ellerini kavuşturmuş olduğu halde kraliçe bir an öyle kaldı, sonra kalktı.

– Gel. Biraz yürüyelim.

İki kadın mermer bir merdivenin üst başına giden geniş bir koridorda yan yana yürüdüler. Basamakları indiler ve kraliçenin teşvikiyle, parlak mavi çinilerle ve yalancı mermerle süslü holü geçtiler. Sağ tarafta. bir bahçeye açılan bir pencere-kapı vardı. İsabel onun kanatlarını açtı ve dışarı çıktı. Manuela onu izledi.

Dışarı çıkar çıkmaz kraliçe temiz havayı ciğerlerine doldurdu.

– Yasemin kokusunu duyuyor musun? Mağripliler, sürekli koklandığı zaman sarhoş etme özelliği olduğunu anlatırlar.

– Her şeyin ifratı öyle değil mi. Majeste?

İsabel hiç itirazsız kabul etti ve sarısabırlarla limon ağaçları arasında kıvrılıp gide kumlu bir yol boyunca yürümeye başladılar.

– Demek, dedi Manuela, papaz Talavera benim "kaçışımı" hemen size rapor etti.

– Emin ol, kötülük olsun diye, kötü niyetle söylemiş değil. Onu tanısaydın bu tür küçüklüklerin çok üstünde olduğunu anlardın. Hayır. Eğer bunu bana söylediyse, bu sadece, senin tören yerini birden terk edişin, onda sağlığın hakkında endişe uyandırdığı içindir. Gerçekten senin hastalanmış olduğunu sanmış.

Kraliçe hafifçe döndü ve duyulabilir hafif bir kahkahayla:

– Ve sen gerçekten de bu yüzden terk ettin, değil mi?

Manuela ne cevap vereceğini bilememişti, kaşlarını kaldırdı.

Kraliçe sözüne kaldığı yerden devam etti:

– Evet, ne diyordum, papaz Talavera seçkin, üstün nitelikli bir adamdır. Üstelik, Maliye bakanlığı görevinde de son derece başarılıdır. İnandığı bir davaya hizmet etmesi söz konusu olduğu andan itibaren, olağanüstü bir nesnellik örneği sergilediği söylendiğinde, sözcükler gerçek durumu yeterince anlatabilmiş değildir. Birkaç yıl önce, Portekiz'e karşı yürütülen bir kampanyayı finanse etmek için, kilisenin kutsal kaplarına el koymaya kadar görev anlayışını götürdüğünü tasavvur edebiliyor musun? Gerçekte, Talavera'da her şeyin temelinde, tarafsızlık ve mutlaklık (hiçbir koşulun göz önüne alınmaması) arzusu yatmaktadır ve bu arzuyu gerçekleştirmeyi de başarmaktadır.

– Hayran olunacak bir kişi gerçekten de. Pek çok insan bir ideali hayal eder, ama ona ulaşmaya çabalayan çok az insan vardır. Ben, örneğin, güzel ve asil, büyük şeyler yaptığımı, kanatlanıp uçtuğumu, en yüksek tepelere yükseldiğimi kaç kere düşlemişimdir. Ama işte daima sadece okuduklarımın arasında dolaşıp duran ve hiçbir yere uçmayıp yer seviyesinde yaşayan biriyim.

– Birdenbire değişmiş, yerinden pek memnun olmayan biri mi geldi karşıma. Biraz önce, okumaya ve zihinsel zevklere methiyeler düzen sen değil misin?

Kraliçenin ses tonundaki alay, Manuela'nın derin bir iç çekmesine sebep oldu.

– Haklısınız. Ne yapayım? Belki de ben sadece çelişkilerden ibaretim?

– Sıkma canını. Yaş ve hayatın oyunları sana bir gün çözümü getirecek. Talavera'ya dönersek... En büyük kusurunu söylemem gerekirse, gerçeklerden kopuk oluşudur, diyebilirim.

Daha iyi hatırlamak istermiş gibi bir an gözlerini kapadı.

– On bir yıl önceydi. Tam olarak 2 şubat, Toledo'da, Alcazar'ın kortejinde katedrale gidiyordum. Üzerine şatolar ve altın aslanlar işlenmiş beyaz brokardan bir rop vardı üstümde, yakut bir mücevher takmıştım, tacım başımda, en üstümde de, eteklerini arkadan iki asil delikanlının taşıdığı ermin mantom vardı. Yıllar sonra, o günü hatırladığında, Talavera bana şöyle sitem etti. "Bu sefihlik ve gereksiz gösteriş sergileme." Ne kadar parlak biri olursa olsun, yanılıyordu. Görünüşteki bu zenginlik, merasimlerin bu debdebesi, saraya vermeye çalıştığım ışıltı, tuvaletime gösterdiğim özen, krallığı diğer güçlerden ayıran mesafeyi belirleme gayesine yönelik ayrıntılardır. Bunlar, benim irademin ve kocamın iradesinin ifadesidir, aynı şekilde, bütün alanlarda devletin otoritesinin kurulmasının da ifadesidir. Esasen, benim asillere tanınmış birtakım ayrıcalıkların, yönetimdeki yüksek memurlara verilen *grandes* ve *titulos* gibi büyüklük ve güç ifadesi unvanların kaldırılması ile ilgili kararım da, izlediğim amaca dolaylı olarak bağlıdır.

Kraliçe konuştukça, Manuela'nın yüzünde belli bir sıkıntı ifadesi belirmişti.

– Majeste, diye acele söze girdi, bir parça acemice, gösterdiğiniz yüce yüreklilik için size hiç teşekkür etme fırsatı bulamadım. Siz araya girmeseydiniz, kardeşim –Kraliyet Konseyi'nde hazır bulunmasından dolayı kendisine sağlanan avantajlar elinden alındıktan sonra- Roma'ya elçilik görevini kesinlikle alamazdı. Bütün kalbimle teşekkür ederim.

– Burada bir yücegönüllülük söz konusu değildir, kutsal bağlar karşılığında ödenen bir tür vergi söz konusudur. Çocukluğumuzdan beri seninle benim aramda dokunmuş olan bağları kastediyorum.

Durdu ve zümrüt gözleriyle Manuela'nınkilerin taaa derinliklerine baktı.

– Dostluk. Bu sözcüğün derinliğini biliyorsun, değil mi?

– Majeste, dünyada birinin dostluğundan emin olmaktan daha hoş, daha tatlı bir şey var mı? Cesaretim olsa, sizin için hissettiğim hissin, ruhları, -onları birbirine bitiştiren, bağlayan dikişi artık arayıp bulamayacakları kadar- evrensel bir karışım halinde birbirine karıştıran, birbiri içinde eriten hislerden olduğunu size söylerdim. Biraz önce, aşkla ilgili eleştirilerimi açıklıyordum. Onlara bir tane daha ekleyebilirim: Yıllar ve ayrılıklar karşısında -bunun en güzel kanıtı biziz- geçen zaman aşkı zayıflatır, fakat dostluğu kuvvetlendirir.

Sözünü bitirmeden önce kısa bir süre sustu:

– Ama şunu bu arada belirtmek isterim ki, erkek kardeşim Juan ile ilgili olarak, size minnettar kalıyorum. Bir gün size bütün minnettarlığımı kanıtlama fırsatını bulacağımı umarım.

Kraliçe son derece emin olduğu açıkça görülen bir tavırla yanıtladı:

– Biliyorum. Hiç şüphem yok, yaparsın. Ve o gün geldiği zaman artık kaçmak söz konusu olmayacak.

– Majeste!

Ağaçların arasından bir ses geldi. Bir uşak onlara doğru koşuyordu. Kraliçenin önüne geldiği zaman, törensel bir şekilde eğildi.

– Majesteleri, bir öncü geldi, haber verdi. Majestelerinin kocası Tage'yi geçmiş. Bir saatten kısa bir süre sonra burada olacakmış.

Kraliçe gözünü bile kırpmadı.

– Pekâlâ. Kâhya kadınıma ve dam donörlerime (dame d'honneur - yardımcı kızlarıma) haber verilsin. Masa hazırlansın.

– Bütün dedikleriniz yerine getirilecek, Majeste.

Uşak selamladı ve ağaçlıklı yoldan geri döndü.

– Fernando burada, Toledo'da? Hafta sonundan önce onu beklemiyordum. Son haberlere bakılırsa, Loja civarında savaşıyordu.

Birden ses tonunu değiştirdi.

– Gitmem gerek... Daha sonra görüşmek üzere.

Hızlı ve sinirli adımlarla uzaklaştı.

Bölüm 2

3 Şubat 1487.

Samuel dostum, şalom (selam)

Toledo'ya yağmur yağıyor ve Tage'nin üzerine çökmüş bu ağır gökyüzünün bana niye karnı şiş bir Mağripliyi anımsattığını bilmiyorum.

Titrek el yazımdan ve bu mektubun üzerindeki karalamalardan dolayı beni affet. Sana yazdığım şu saatte, eskiden kuvvetli olan elim artık doğru dürüst çalışmıyor ve uzun süre uykusuz kalmaktan yıpranmış gözlerime bir bakıyorum ki perde inmiş. Şu son aylarda, ne kadar sayfa karaladım, ne kadar çok kelimeyi yazdım, beğenmedim sildim...

Sen gittiğinden beri çok şey oldu. Beş yıl? On? Ne önemi var. İhtiyar yaşımıza geldiğimizde ve kırışıklıklar hatıraları örttüğü zaman, şu kadar zaman geçmiş, artık insan bunun üzerinde durmuyor. Üzerinde durulacak tek şey öyle değil mi, gelecek zaman. Benim açımdan, bu kavram, bana hiç bu kadar açık görünmemiştir. Sebebi basit: Çok kısa bir süre sonra öleceğim.

Titreme, dostum Samuel. Geçmişteki anıları hatırla istediğin kadar, hiç çekinme, ama hüzne asla geçit verme. Hüzün gene de çıkar gelirse, benim sana açıklayacağım şey, sende öyle kuvvetli, öyle ölçüsüz bir heyecan uyandıracak ki, benim yokluğum sana birden çok göreceli görünmeye başlayacak.

Senin ne tür bir adam olduğunu, bizi bağlayan bağların genişliğini, düşüncelerimizin kardeşliğini bilmeseydim; bana verdiğin değerden ve davranışlarında, bir değil, birçok kez bana gösterdiğin saygıdan --evet, saygı diyorum üstüne basa basa- emin olmasaydım.

bu satırları sana emanet etmeye asla cesaret etmezdim. Senden başka her kim olursa olsun, biraz sonra açıklayacaklarımı öğrendiği zaman, bunu, hiç gözümün yaşına bakmadan, yaşlı bir delinin saçmalamaları olarak nitelerdi hiç şüphesiz. Senin için böyle bir şeyin söz konusu olmayacağını biliyorum. Bana olan inancının, Vadi el Kebir'in, büyük nehrin imajı gibi olduğunu hatırlıyorum. Hiçbir zaman kurumadan, gürül gürül akan bir nehir. Ne yokluğun, ne ayrılığın bunu değiştirmeyeceğine inanıyorum.

Benim İbrahim'in dinini bırakıp nasıralı (Yahudilerin Hıristiyanlık için kullandıkları kelime) dinine geçmeye karar verdiğim bu sonbahar sabahında, hissettiğin ıstırabı veya hayal kırıklığını (hayal kırıklığı demem daha doğru) çok iyi biliyorum; böylece domuzlar sürüsüne katılmış oluyorum; burada bunlara sözde dönmeler diyorlar.

Hiçbir varlık kendine saldıran, onu altüst eden şartlara aynı şekilde tepki vermez.

Sen Granada'nın güneşini seçtin, ben bir haçlının gölgesini, kardeşlerimizden çoğu da aynı şeyi yaptı. Niçin? Başka her yerde, hangi devirde olursa olsun, bizim halkımız dinini reddetmektense, sürgünü, hatta bazen ölümü tercih etmiş olduğu halde, niçin burada, İspanya'da, bu binlerce dönme olayı?

Benim bir cevabım var. Belki kabul etmeyip elinin tersiyle iteceksin, ama ben gene de söyleyeceğim. İber Yahudilerine zulüm edilmesi, Vizigot krallarının Yarımada'da hüküm sürdükleri çok eski tarihlere dayanır. O zamandan beri, bu hırpalama, bu zulüm devam edegelmiş ve genişlemiştir.

Görüyor musun, Samuel dostum, baskıya maruz kalan insanın hayatında, dayanma gücünün onu terk ettiği bir an geliverir. Ateş öyle körüklenir ki, ilk saatlerin kararsızlığı sonunda geceye varır.

Bana gelince, şunu bil ki, ben bu dönekliğimin bedelini ödeyeceğim. Fakat bu, gerçek bir dönme miydi? Bütün bu yıllar zarfında, kilisede diz çöktüğüm zaman, vücudumun en gizli noktasında bir ses şöyle bağırıyordu: *Chema İsrael. Andonaï Elohenou, Adonaï Ehad.* "Dinle İsrael, Tanrı bizim Tanrımızdır. Tanrı tektir."

Her ne hal ise, artık bu tartışmanın bir anlamı yok. Zaten, bu mektubun yazılma sebebi bambaşkayken bu konuya niçin girdiğimi de hiç bilmiyorum.

Şimdi, düşünceni, bütün pençeleri gerilmiş avını yakalamaya hazır bir kedi gibi, söylenecek şeyleri yakalayıp kavramaya hazır, dikkat kesilmiş, antenleri açılmış bir hale getirmeni bekliyorum.

Sana tevdi edeceğim şey, bütün sırların en tedirgin edicisi, en olağanüstüsü, en işitilmemişi.

Zihnini, onu kısıtlayacak bütün engellerden arındır.

Cümlelerimden her birini yudum yudum iç.

Ne yaseminlerin öldüren kokusu, ne müezzinlerin ezanı, ne kuyulardan su çeken tüle bürünmüş kadınların gevezelikleri bu dünyevi şeylerin hiçbiri, dikkatini okuduğun şeyden çekmesin.

Bu, bir kitabın hikâyesi.

Çok eski zamanlarda, dünyanın başlangıcındaki o ilk kargaşalıktan hemen sonra, ilk kelime: Berechit (başlangıç) telaffuz edildikten hemen sonra doğmuş bir kitap. Âdem ile Havva'nın zamanında geçiyordu.

Bu, bir kitabın hikâyesi.

Üç kutsal kitaptan hiçbirinde adı geçmeyen bir kitap. Ne Tevrat'ta, ne İnciller'de, ne de Kur'an'da. Hiçbir ayet, hiçbir dua ona bir atıfta bulunmuyor.

Daha ileri gitmeden önce, bu kitap kelimesini kolaylık olsun diye kullandığımı belirtmek isterim; zira gerçekten bir tablet söz konusudur. Bir tablet, garip bir şey, gökyakut içine yazılmış bir tablet. Boyutları, uzunluğu bir buçuk coudée (1 coudée=arış, dirsekten orta parmağın ucuna kadar olan uzunluk birimi) ve genişliği ise bir arış.

Her şey, ilk günah ile, Cennet bahçesinden kovulma ile, Kabil'in kıskançlığı ve sonunda o korkunç, geri dönülmesi imkânsız olan ile: İşlenen ilk cinayet ile başladı. Şüphesiz, kardeşin kardeşi öldürmesinden sonra, Tanrı, yarattığı varlıkların yanılgılara ne kadar açık olduklarını, ne kadar kolay yoldan çıkabileceklerini anladı. Bu durumda, Tanrı'nın önünde iki seçenek vardı; ya yarattığını ebediyen silip yok edecekti ya da bu yaratığa, bütün evrimi

boyunca izleyeceği doğru çizgiyi fısıldayarak onu destekleyecekti. Sonsuz merhameti, bağışlayıcılığı içinde, bu son seçeneği -bundan şüphen var mı- kabul etti.

Tanrı o zaman bir kitap tasarladı. Yazarının kendisi olacağı bir kitap. İçinde, insanların soracakları temel sorulara yanıtların Tanrının seçip belirleyeceği asırda, günde ve saatte açıklanacağı kutsal bir eser. Böylelikle, insanlar, karanlık anlarında ışığı, şüphe ettikleri saatlerde güç ve desteği, çılgınlığın hüküm sürdüğü zamanlarda bilgeliği, yalanın hüküm sürdüğü devirlerde gerçeği bulabilme şansına sahip olacaklardı.

Dostum Samuel, bu davranışın temsil ettiği yüceliği tasavvur edebiliyor musun? Bizi bağımsız yaratıyor, yaşamlarımızdaki karanlık pis işlere bulaşmamızı yasaklıyor, ama, Yaradan, gene de, bizim zavallı zayıflıklarımızı bildiği için, ruhumuza yol gösterecek bir kılavuz bırakıyor. Bu veri üzerinde kafa yor. Derinliğine inerek düşünmeye çalış. Bu armağanın büyüklüğü sonsuzdur.

Âdem'in dölünden küçük peygamberler doğdu. Seth, Enos, Kenan, Mahalaleel, Yered ve nihayet Tevrat'ta "365 yıl Tanrı'nın yanında yürüdüğü" yazılı olan peygamber. Onun adını sen zaten biliyorsun: İdris. Biliyorsun, ama sen onu gene de kalbine daha yakın koy, orada muhafaza et, çünkü anahtar, büyük sırrın kökeni onda.

Bu gökyakut kitap, Tanrı onu bazı seçilmiş kişilere, dünyayı, nesiller boyu, gerçeğin yoluna götürmeyi veya bu yola geri getirmeyi misyon olarak üstlenmiş olan önderlere tahsis etti.

İdris'ten niye söz ettiğimi anlayacaksın. O, bu seçilmişlerin ilki oldu. Kitap ona bir melek tarafından verildi; Süleyman'a adanmış kitaptır; kilise tarafından kilise yasalarına uygun kitap olarak kabul edilmiştir. Targum'da, bölüm X, ayet 20, söz edilir. "Melek Raziel, her gün, Sina dağına çıkar ve insanların sırlarını bütün insanlığa açıklar ve sesi bütün dünyaya yansır."

365 yıl yaşadıktan sonra, İdris göğe çıktı... Sen de, ben de kabul etmişizdir ki, Tevrat'ta, bir ya da birçok gizli anlamı olmayan, görünen anlamının altında esas anlamı bulunmayan (kabuğun altındaki özsu gibi) bir tek kelime bile yoktur. Şimdi bu durumda,

365 sayısının ve "çıkma" fiilinin akla ilk gelen anlamını görmekle yetinenler olduğu gibi, diğer bir kısım insanlar da, burada kodlanmış bir bilginin şifresini çözmekle ilgilenirler.

İdris'in göğe çıkması, onun öldüğü anlamına gelmez; fakat Tanrı'nın bu dürüst insanı, ölümün bedensel acılarıyla karşılaşmadan önce, dünyevi hayattan çekip alarak ödüllendirdiği anlamına gelir.

365 rakamına gelince, bunun bir güneş yılının günlerinin sayısı olduğu açıktır. Burada da bir mesaj saklıdır, ama burada bunu enine boyuna incelemenin gereksiz olduğunu düşünüyorum; bu, senin gibi çok değerli bir Tevrat yorumcusuna hakarettir.

Esas konumuza dönelim.

İdris kaybolunca, Kitap'a ne oldu? Kime devroldu?

Bunun yanıtını bulabilmek için, insanlık tarihini yıldızlar gibi ışıklarıyla aydınlatan önder kişileri birkaç dakika gözden geçirmen yeterli olacaktır; doğal olarak, küçük peygamberlerin ardıllarının isimleri gelecektir aklına: Nuh, İbrahim, Yakup, Levi, Musa, Yoşua ve nihayet Salomon.

Kurucu, yapıcı monark Salomon, bilgeler bilgesi Salomon, Mabedin yapıcısı Salomon. İslam efsanelerinin "cinler prensi Süleyman."

Tanrısal mesajı elinde tuttuğundan emin olabileceğimiz bir kişi varsa, bu da, odur. Bu mesajın ne zaman ona verildiğini bile açıklayabilirsin. Onun efsanevi bilgeliğinin, taç giymesinden bir gün önce rüyasında aldığı bir tanrısal vaatten kaynaklandığı Tevrat'ta yazılı değil midir? Her şeyin o gece olduğunu düşünüyorum.

Onun hükümdarlığı döneminin ne kadar parlak, ne kadar olağanüstü olduğunu ve ne yazık ki, ne şekilde yavaş yavaş çöküşe doğru yol aldığını da bilmeyen yoktur. Seçilmiş kişilerden biri olan o, bunların arasından kendi kendini elimine etti. Neden birdenbire kutsal kitapların yasalarını reddetti? Neden altın ve gümüş biriktirdi ve gereğinden fazla at yığdı? Hangi çılgınlık onu, bir monark'ın almasına müsaade edilmiş olan on sekiz kadınla evlenmeye ve bu kadınlar vasıtasıyla Yahudilerin yasa kitaplarını koydukları sandığın

bulunduğu mekâna diğer tanrıları sokmaya itti? Ben bir süredir, bu kitabın onun elinden alınmış olduğu kanaatini taşıyorum.

Bu "ruh kılavuzu"nun kaderi ne oldu öyleyse? İnatla işin peşine düşmem ve çok güç ve çetin araştırmalar yapmam sayesinde, Kitap'ın izini buldum.

Yahova Salomon'u uyarmıştı: "Bu şekilde davrandığın ve benimle ittifaka ve benim sana emrettiklerime riayet etmediğin için krallığı senden alıyorum ve onu hizmetkârlarından birine veriyorum."

Dostum, sonrasını biliyorsun...

Krallığın, hükümdarın angarya işlerini gören hizmetkârı Jeroboam tarafından kışkırtılarak bölünmesi, parçalanması. Çöküntünün ilk aşaması.

Sonra komün devrinden önce 586 geldi.

Sedecias (son Yuda kralı, Nabukodnazar'a karşı ayaklanmış, Babilon'a sürgün edilmiştir) egemenliğinin beşinci ayında, ayın yedisinde –Nabukodnazar'ın on dokuzuncu yılıydı- Babilon kralının subayı, muhafız komutanı Nebuzaradân Davud'un sitesine girdi, Yahova'nın tapınağını, krallık sarayını ve bütün evleri yaktı. Tam bir yıkımdı bu. Çöküntünün ikinci aşaması.

Tanrı, çocuklarını uğursuz kaderine kesinlikle terk etmeye mi karar vermişti? Ama, her şey bir yana, bu "dik kafalı halk", yaşamı boyunca sık sık Tanrı'nın emirlerine ihanet etmiş olan bu halk, bir kere şöyle adamakıllı cezalandırılmayı hak etmiyor muydu?

Ama, hayır. Adonaï'nin (Yahudilerde Tanrı) iyiliği sonsuzdur. 70 yılın sonunda, pers kralı Kurus Babilon'u istila etti ve İsrailoğullarının vatanlarına dönmelerine izin verildi. Aralarından bazıları bulundukları yerde kalmaya karar verdiler ve böylece yurtdışında ilk Yahudi topluluğunu, Yahudi diasporasını oluşturdular; diğerleri atalarının topraklarına döndüler, diğer bir kısmı da –ki, bizi ilgilendiren bunlardır- sürgünün bir başka şeklini seçti. Sefarad'a gitmek üzere yola çıktılar. Bu Sefarad, "Bu ordunun sürgünleri, İsrael'in çocukları Sarepta'ya kadar Canaan'ı işgal edecekler ve Kudüs'ten sürülüp Sefarad'da olanlar Neceb'in şehirlerini işgal edecekler" diye kehanette bulunulan Obadiah, XX'de zikredilmiş olan Sefarad

değildir kesinlikle. O Sefarad değil, bir başkasıdır... Jonathan'ın (Yonatan) targum'undaki, (targum=Eski ahit'in kalde diline çevirisi) İspamia veya Spamia olarak tercüme edilen ve bugün hepimizin ortak olarak İspanya dediği yerdir.

İbrahim'in topraklarına geri dönüş arifesinde, kutsal kitap yeniden ortaya çıkıyor. Bu sefer akıl ermez bir şekilde, tevdi edildiği kişi ne Nuh'un ırkındandır, ne Musa'nınkinden. Ne prensti, ne haham. Sadece, Fırat kıyısındaki sürgünlerin soyundan biri, isimsiz biri. İşte hepsi buydu.

İsmi: İzak Baruel. Yukarda saydığımız üçüncü gruptan idi; İspanya'ya göç etmeye hazırlanan gruptan.

Niçin o? Niçin şüphesiz hiçbir şey ifade etmeyen bu kişi? Cevabı bildiğimi sanıyorum. Daha sonra, eğer araştırman seni götürmesi gereken yere götürürse, sen de benim vardığım sonuca ulaşacaksın.

İzak Baruel'in yola çıkacağı akşam, batan güneşin maviyle gri arasında titreştiği saatte, kutsal kitap ona göründü. Gökyakut tabletin üzerinde dört harfli kelime belirdi:

Bunlar, herhalde gözlerinin önünde, Babil'in üstündeki yıldızlardan bin kere daha yoğun bir ışık saçarak alev alev yanıyordu, ben bunu tasavvur ederken dehşete düşüyorum.

Dostum Samuel. Bu dört harfli kelimenin sembolünü bilen biri olarak senin titrediğini hissediyorum. Kalbinin fırlayacakmış gibi attığını hissediyor, alnında boncuk boncuk terleri görür gibi oluyorum. Yazdıklarımın doğru olup olmadığını kendine sorarak, dönüp tekrar okuyorsun. Eski dostluğumuzun adına, sözlerimde ne bir yalan, ne bir düşsel sayıklama, ne bir abartı olmadığını sana temin edebilirim.

İşte telaffuz edilemez isimle karşı karşıyayız: Yod, he, vav, he; yanan alev alev çalılıkta, Elohim'in (Tanrı) Musa'ya kendini açıklamak için seçtiği sözcük. İsrael ile Tanrısı arasında yeni tür bir ilişki yaratacak olan ve esası 'Ehyeh, acher, ahyeh' formülünde saklı olan bu isim. "Ben kimsem oyum."

Bu kendini tanımlamanın enginliğinin altını çizmeme gerek var mı?

Bu İzak Baruel ne kadar cahil biri olursa olsun, içindeki Yahudi bu dört harfli kelimenin sembolünü bilmiyor olamazdı. Gözlerinin önünde cereyan eden bu olayın anlamını her ne kadar açıklayamıyorduysa da, tabletin ilahi bir titreşimle yüklü olduğunu anlatmakta hiç zorluk çekmedi.

Asırların ötesinden, onun korkmuş bir halde, dua ederken örttüğü örtüye doğru koştuğunu, onu titreyen elleriyle omuzlarına örttüğünü ve geleneğin emrettiği şekilde, dört coudée'lik bir mesafeyi katetmek için geçmesi gereken zaman süresince hareketsiz kaldığını görür gibi oluyorum. Hatta belki dua etmek için bile zaman bulmuştur.

Sonra, Gökyakut Kitap'ı ince bir beze sardı ve onu korka korka, dikkatlice göğsüne bastırdı ve bulduğu şeyin ağırlığı ile adımları daha da ağırlaşmış olarak, onu İspanya'ya kadar götürecek uzun yola çıktı.

İzak'ın izini uzun süre kaybettim. Onu Kastilya'da, Aragon'da, Kordoba'da aradım. Douro nehri kıyılarında, Gredos sıradağlarının eteğinde, onun Coimbre'de olduğunu sandım, Granada'da olmalıydı. Bir ara Cadix'te gördüğümü sandım, Logrono'da yaşıyordu. Gerçekte, izini kaybettiğimi söylediğim zaman, sadece adamın gittiği yerleri izleyemediğimi söylemek istemiştim. Buna karşılık, Gökyakut Kitap'ı hiçbir zaman kalbimden çıkarmamıştım. Haklıydım da! Asırlar boyu bu kitap aynı ailenin elinde kalmıştı. Benim ailemin. Barue! ismini telaffuz ettiğim andan itibaren, onunla benim ismim, Aben Baruel arasında ilişki kurmuş olduğunu tahmin ediyorum.

Olanları şimdi daha iyi görebiliyor musun?

Ben, uzaktan da olsa Babil sürgününün soyundanım. Damarlarımda akan biraz onun kanı.

Kitap'a gelince, onun başına gelenleri keşfettim ya da birtakım olaylardan çıkardım demem daha doğru.

Bir kere İspanya'ya yerleşince, uzak ceddim orada bir aile kurdu. Çocukları oldu. Onlara, Yarımada'ya doğru yola çıkışının arifesinde tanık olduğu olağanüstü olayın hikâyesini anlattı. Tableti gösterdi. Onlara, gerekirse hayatları pahasına, onu koruyacaklarına ve kendilerinden sonraki nesillere aktaracaklarına yemin ettirdi. Büyük olasılıkla, ne olasılığı kesinlikle. yaşlı adamın sözlerini hiç kimse ciddiye almamış olsa da, isteğine saygı duyuldu. Bu şey, sanıyorum, sadece hissi değeri göz önüne alınarak, nesillerden nesillere intikal ettirildi.

Şimdi, zamanda büyük bir sıçrama yaparak daha yakın bir geçmişe geliyorum.

7 Ocak 1433, on üçüncü yaş günüm (o zaman Burgos'ta yaşıyoruz), babam Hayim Baruel, bana gökyakut kitabın hikâyesini, veya daha doğrusu efsanesini –zira asırlar boyunca efsaneleşmişti- anlattı. Büyük olasılıkla, babasının da eskiden ona anlattığı hikâyeyi aynen nakletmişti bana. Yıkanmamış kumaştan ambalajından çıkardığı tableti bana teslim ettiği anı gayet iyi hatırlıyorum. Sana hemen şunu itiraf etmeliyim ki, hayal kırıklığım büyük oldu. Ne? Bu muydu? Mavimsi bir yüzey; gerçekten hoş bir mavi olduğu muhakkaktı da, ne özgün ne de bulunmaz, tek olacak nitelikte bir yanı yoktu. Üstelik, -bu, hayal kırıklığımı daha da arttırmıştı,- bu yüzey çıplak, dümdüz ve en ufak bir işaretten yoksundu. Benim büyük büyük atamın gözü önünde belirdiği söylenen o pırıl pırıl yanan harfler, o ünlü dört harfli kelime nereye gitmişti.

Hiçbir yankı gelmedi, şaşkınlığıma da hiçbir yanıt yoktu. Ona sorduğum sorulara, babam atalarının ona verdiği öğütleri tekrarlamakla yetiniyordu.

Hepsi bu oldu. Tablet yerine yerleştirildi ve bir daha ondan hiç söz edilmedi.

Babam, ben yirmi beşime girdiğim yıl öldü.

O zamanlar Tevrat yorumuna merak sarmaya başladım. Karşılaşmamız ve dostluğumuz bu meraktan doğdu. Gökyakut Kitap'tan sana bahsetmemişsem, bunun sebebi çok basitti: Zihnimden tamamen çıkmıştı. Ve çok güç günler yaşıyorduk.

Hatırla, 1445 yılındaydık. İspanya'nın yeniden fethi, en civcivli zamanıydı. Arap krallıkları birbiri ardından düşmeye devam ediyordu.

Yıllar geçti. Ben evlendim. Birkaç ay arayla sen de evlendin.

O kaçılamaz, yazgısal 1 Kasım 1478 tarihi geldi çattı. Papa Sixte IV'ün o uğursuz ünlü fermanı, *Exigit sincerae devotionis,* İsabel ve Fernando'ya imanın engizisyon yargıçlarını atama yetkisi verdi.

İşte o anda kaderlerimiz ayrıldı. Aramızdan binlercesi gibi, ben Hıristiyanlığa dönmeyi seçtim; sen ve ailen ise, kardeşlerimizin hâlâ bir parça rahat nefes alabildikleri son Arap sitesine, Granada'ya göç ettiniz.

Ve şimdi, dostum Samuel, önemli birkaç tarihi hatırlatmam senin ilgini ve dikkatini dağıttıysa eğer, şimdi onu yeniden toplamanı istiyorum; zira sana açıklayacağım şeyin senden son derece büyük bir dikkat ve uyanıklık istediği an geldi.

Yaklaşık altı ay önce, her zaman olduğu gibi çalışma masamın başına oturmuştum. Haftalardır, ahlakla ilgili bir midraş'ın, **Tanna de-vé Eliyahu**'(*)nun çözümsel bir denemesinin kaleme alınması üzerinde çalışıyordum, bu çalışma esas itibarıyla... Fakat Elie (bir Yahudi peygamberi) okulunun öğretisinin ne olduğunu sana öğretecek değilim.

O halde devam ediyorum.

Görünürde hiçbir sebep yokken, şiddetli bir gerginlik, bir garip huzursuzluk arız oldu bana. Dikkatime hâkim olamıyordum. Dik-

(*) *İbranice, Eliyahu veya Kur'an'da geçtiği şekliyle İlyas: Bir İsrail peygamberi. Yağmura hâkim idi.*

katim, duvara dayalı, ceviz ağacından levhalarla kaplı bir sandığa gidip gidip takılıyordu, tamamen onun esiri olmuştu.

İşin başında, kulağımı tırmalayan gerçek bir ses hissettim. Kendimi yeniden çalışmama vermeye gayrêt ettim, ama nafile. Her zaman aynı yerde olan bu mobilya, neden birdenbire bu kadar ısrarla beni çeker olmuştu? O zaman hatırladım... Gökyakut Kitap oraya konmuştu.

Kırk yıldan daha uzun bir zamandan beri, bu şeyle ilgilenmemiştim. Ama, babama ettiğim yemine saygı göstermiş ve efsaneyi kelimesi kelimesine tek oğlum Dan'a aktarmıştım. Peki, o zaman neden? Niçin bu gece bu olayı hatırlıyordum?

İstemeye istemeye, çalışma masamdan kalktım ve sandığa doğru yöneldim. Bilmiyorum neden, bir an durdum, sonra, yavaş yavaş, sandığın kapağını kaldırdım. Tablet hep aynı yerde duruyordu. Onu yakaladım ve yaklaşık yarım asır önce babamın yaptığı gibi, mahfazasından çıkardım. İşte o zaman... bana inanacak mısın, dostum Samuel? Dört harfli kelime yeniden göründü:

Yod. He. Vav. He. Tanrı'nın ağza alınamaz ismi.

Birden geriye kaçtım. Hissettiğim büyük korkudan diyebilirim.

Nabzım damarımı patlatacak gibi çarpıyordu, yüreğim ağzıma gelmişti, soluk almaya çalıştım, dengesini kaybetmiş bir ip cambazı gibi odanın boşluğuna asılı kalmıştım.

Bu bir rüya değildi, ne de ihtiyarlayan bir zihinden doğan saçma sapan bir hayal, bir gözbağı. Hayır. Bunu sana kesinlikle ifade ediyorum. Harfleri GÖRDÜM! Yazılan fakat telaffuz edilmeyen isim. Onları, tıpkı yedi göbek öteden ceddim İzak'ın Fırat kıyılarında görmüş olduğu gibi, gördüm.

Bana inanıyor musun, dostum Samuel?

Ama inanman lazım. Buna inanman gerek, bundan sonraki daha da şaşırtıcı, daha da altüst edici.

Birkaç dakikanın sonunda, yavaş yavaş titreşip sonra ölen bir alev gibi, dört harfli kelime kaybodu. Orada öylece bir heykel gibi

dondum kaldım; gördüğümün gerçek olup olmadığını kendi kendime soruyordum. Bu durum uzun sürmedi. Görünmez bir el tarafından bir metin, mavi yüzey üzerine yazılmaya başladı.

Yazıldıkça, cümlelerin kalıplarından çıktıkları ve benim gözlerime görünmeden önce, göğe doğru yükseldikleri hissine kapılıyordum. Onların, bir dar boğazdan dökülen bir çağlayanın şiddetiyle ruhuma işlediklerini hissediyordum.

Satırlar satırları kovaladı. Mutlak bir aydınlık.

Bunun inanılmayacak bir yanı yoktu. Adonaï (Tanrı) benimle konuşuyordu. Elohim benimle konuşuyordu. Hâlâ anlayamadığım sebeplerle, Tanrı, mesajını vereceği kişi olarak beni, Aben Baruel'i seçmişti.

Ben o kadar kitap okudum, Samuel. Bütün hayatımı, anlaşılamaz olanı yakalayıp sezinleyebilmeye, çözülemez olanı çözebilmeye, görülemez olanı görebilmeye adadım. Bir değil birçok kez. gerçeği gerçekten yakalayabildiğimi, gerçeğin özüne, esasına varabildiğimi sandım, yoksa bu yakalayabildiğim, yalanın özü müydü, yalanın esası mıydı?

Tevrat'ı yuttum. Talmud ve Zebur'u ruhuma soktum. Bilmeye, öğrenmeye olan doymak bilmez arzum, beni diğer kutsal kitaplara yöneltti. Önce, Müslümanların Kur'an'ıyla ilgilendim. Orada, İbrahim'e ve Musa'ya iyi bir yer verildiğini gördüm. Sonra, Yeşua'nın, İsa'nın efsanesinde doğruyu yanlıştan ayırmakla ilgilendim. Bunu yapabilmem için, dört evanjelist'in bana değerli yardımları oldu.

Görüyorsun ya, Samuel, okudum. Nefes nefese çölleri, verimli vadileri arşınladım, ümitsizce yıldızları saymaya çalışarak, yıldızlı gecelere doğru yükseldim. Mantıksızlığın şafaklarını ve bilgeliğin gün batımlarını gördüm. Ama hiçbir şey -beni anlıyor musun, Samuel?- hiçbir şey, bana tevdi edilmiş olan mesajın anlamına, uzaktan veya yakından benzemiyordu.

O mavi yüzeyi seyrederek ne kadar zaman öyle kaldım, bilmiyorum. Gökyakut tablet gene sessizliğine bürünmüştü ve o gene bomboş, çırılçıplaktı ve bütün çabalarıma rağmen bu çıplaklıktan bir türlü kopamıyordum.

Ben nihayet kendimi toparlamaya karar verdiğim zaman, Tage'nin menderesleri üzerinde şafak söküyordu. Çok zaman kaybetmiştim.

Gelen açıklamanın mahiyetini, kime olursa olsun, söylemem kesinlikle yasaklanmıştı ama, buna karşılık onun sonucunu sana açıklamama izin verilmişti. Açıklama benim kişisel kaderimle ilgiliydi.

Mektubumun başında sana ölümümü haber verdimse, bu, bana da haber verildiği içindir. Bugün 3 Şubat. Engizisyon görevlilerinin, yanlarında muhtemelen bir sorgu yargıcı ve polisler olduğu halde, ayın 9'unda, altı gün içinde, beni tutuklamaya gelecekleri bana bildirildi. Bana tebliğ edilecek olan suçlama belgesini de biliyorum: "Şabbat günü çamaşırlarını değiştirmiştir ve bir cumartesi günü domuz yağı yemeyi reddetmiştir." Beni kimin jurnallediğini bilmiyorum. Ama bunun herhangi biri olabileceğini hepimiz biliyoruz; bir oğul babasını jurnalleyebilir, bir kadın kocasını, bir kardeş bir kardeşi; hatta kendisine isnat edilen ve çoğu zaman da bilmediği suçu keşfedip itiraf etmeye zorlanan sanığın kendisine varıncaya kadar.

İşte böyle dostum, sen bu mektubu aldığın zaman, ben ölmüş olacağım.

Hissettiğin şey ilginç, değil mi? Hâlâ benim sıcaklığımı taşıyan şu karalanmış kâğıt parçasını ellerinde tuttuğun sırada, benim varlığım artık sadece bir külden ibaret olacak.

İlk tepkinin, bu mektubun sana niye bu kadar geç ulaştığını sorgulamak olacağını sanıyorum. Bir kere, tanığı olduğum mucizevi olay altı ay önce geçmedi mi? Gerçekten de öyle. Ama bu saatten önce sana yazamazdım. Yazamazdım, çünkü tamamlanacak bir görevim vardı. Öleceğimden haberdar edildiğime göre, kutsal kitabı emin bir yere koymalıydım.

Bu dünyada kalan günlerimin hepsini bu çabaya ayırdım. Evet, Samuel. Yaptığım bu. Kitabı sakladım.

Kırgınlığını, hoşnutsuzluğunu buradan görüyorum. Öfke ve kin dolu sorularını işitiyorum. Mutlaka şöyle bağırıyor olmalısın: "Nasıl yani? Dostum Aben Baruel'in elinde, insanların ebediyen

karşılaşacakları cevabı çok zor soruların, bir tür bilmecelerin yanıtını içerdiği varsayılan göksel (semavî) bir kitap var; ve işte, bu sırların anahtarını paylaşacağı yerde, onu kendine alıkoyuyor. Onu saklıyor. Saçma! Günah!"

Hayır, Samuel, ne saçma, ne de günah. Ayrıntılara girmem mümkün değil. Aldığım mesajın mahiyeti de bana böyle davranmamı emretti. Sana açıklayamayacağım sebeplerle, kitabın ulaşılamayacak bir yerde olması gerekiyordu. Bir araştırma konusu olması gerekiyordu. Artık bunun, insanların, -bu durumda senin,- fethetmek zorunda olacakları, fethetmek ve sonuçta hak etmek durumunda olacakları bir tür Graal'e dönüşmesi kaçınılmaz idi. Burada, sana, Graal kelimesini gelişigüzel kullanmadığımı göstermek için bir parantez açıyorum. Hıristiyan efsanesi, Graal'in, içinde Yeşua'nın, İsa'nın kanının bulunduğu kadeh olduğunu söylemez mi? Kan, hayatın esası, sonuç olarak da, kalbin, merkezin eş anlamlısı değil midir? Belki bilmiyorsun, ama Mısır'ın kalp hiyeroglifi aynı zamanda bir vazodur ve... Bir kitaptır. Evet bir kitap.

Beni anlıyor musun? Büyük olasılıkla hayır, çünkü bir şeyden yoksun olman seni körleştiriyor. Ama bana güven. Biraz dinginleş. Bırak öfken geçsin. Zamanla, benim davranışım sana, yapabileceğim tek ve yegâne hareket olarak görünecek, bunun, yapmam gereken tek hareket olduğunu anlayacaksın. Sen de o ilahi şeyi eline geçirdiğin zaman, anlayışsızlığın bir anda kaybolacak. Evet, doğru duydun: "Sen de" dedim. Zira, görüyorsun, görünüşe rağmen, sorumsuzca hareket etmedim. Sırrımı beraberimde götürerek bu dünyayı terk etmiyorum. Hayır. Mektubuma, ipuçları halinde çalışılmış ayrıntılı bir plan ekledim. Oraya ruhumun parsellerini koydum. Eğer onların şifrelerini çözmeyi başarırsan, bunların seni, kitabı koyduğum yere götüreceğinden emin ol.

Başarmak için, benliğindeki bütün sabrı, anlama, kavrama yeteneğini ve sende bol bol olduğunu bildiğim bütün ilmini kullanmak zorunda kalacağına hiç şüphe yok. Bütün Yarımada'da, Tevrat'ın en küçük ayetini bile tamamen ezbere bilen, başka hiç kimsede bulunmayan bu biricik yeteneğe sahip olan, senden başka, tanıdığım bir tek Yahudi yoktur. Ama, seni uyarıyorum: Bir

ilahiyatçı ve Tevrat yorumcusu olarak, çok çetin bir deneyden geçeceksin, zira, insana saygım, bilgin kişiye sonsuz hürmetimden dolayı, basitliğe kaçmadım.

Sana her şeyi söylemiş bulunuyorum.

Bu araştırmaya girişmen için seni hiçbir şeyin zorlamadığını söylemeye gerek yok. Bu mektubu ve onunla birlikte gönderdiğim planı yırtıp ateşe atabilirsin. Suçluların yakıldığı ateşe bile atabilirsin. Bütün bu söylenenlerin tam bir sayıklama ve saçmalama olduğu sonucuna varabilirsin; bütün seçimler sana kalmış. Hiçbir şeyi zorla yapmanı istemiyorum; seni zorladığım bir tek şey var, o da, alacağın kararın varlığının en derinlerindekiyle uyum halinde olması. Hepsi bu.

Bu arada, mektubuma son vermeden, üstadımız Moşe Maimonid'in şu sözleri üzerinde düşünmeni isterdim:

"Prensiplerin prensibi ve ilimlerin temel direği, bir ilk varlık olduğunu ve bütün var olana varlığı verenin de o olduğunu kabul etmektir. Gerçekten de, göğün, yerin ve onların arasında olan boşluğun bütün yaratıkları, varlıklarını sadece onun varlığının gerçekliğinden alırlar."

Dostum Samuel, seni özleyeceğim. Eğer dostluk aşkın bir şekliyse, ona hiçbir zaman şu anda olduğundan daha yakın olmamışımdır.

Lekh le-chalom. (Selam, hoşça kal.)

Aben Baruel

Bölüm 3

Kadın, ona sadaka ver, zira hayatta Granada'da kör olmaktan daha kötü bir mutsuzluk yoktur...

Granada, 6 Mayıs 1487.

Samuel Ezra sağ eliyle sakalının sivri ucunu sinirli sinirli sıktı. Yüzünü buruşturdu. Mafsal romatizmasının pençesindeki hareket kabiliyetini yitirmiş parmakları, bugün ona her günkünden daha fazla korkunç bir ıstırap veriyordu.

Aben Baruel'in mektubunun son paragrafını bir kere daha okudu ve odanın taa dibinde bir yere oturmuş, sessiz sedasız beklemekte olan genç adama şöyle dedi:

– Baban benim en sevdiğim dostumdu.

Israrla tekrarladı:

– En sevdiğim dostum...

– Biliyorum, haham Ezra. Bu hissiniz karşılıklıydı. Daha sizinle karşılaşmadan önce, sizin hakkınızda her şeyi biliyordum. İki ismin babamın ağzından hiç düşmediğini hatırlıyorum: Sizin isminiz ve Sara ismi,.rahmetli annemin ismi.

Haham sessizce başını iki yana salladı. Bir şamdan, kemikli, zayıf, epeyi solgun yüzünü aydınlatıyordu. Işık, bir an, kırışıklıklarla dolu alnında duruyor, sanki duraklaya duraklaya burnunda geziniyor, kısa bir süre gözlerinin altındaki çukur gri halkalarda oyalandıktan sonra gözlerinin açık mavisinde eriyip gidiyordu: Acı çeken ve hüzünlü bir bütünün içinde aydınlık tek noktaydı gözler. Dan Baruel'in pırıl pırıl gençliğiyle ne tezattı bu! Bir yirmi kadar yıl,

Ezra'nın yetmiş yılının karşısında. İki hayat: Biri şafağında, öbürü gün batımında.

İçinde bir çığ gibi yuvarlanıp duran, içine işlemiş ve kaynağını çok iyi bildiği bu heyecan, ne kadar ıstırap vericiydi. Bunun, dostunun mektubundaki bilgiyle –ne kadar olağanüstü olursa olsun– bir ilişkisi yoktu; bu, sadece acıydı. Sonsuz bir acı ve belki de, yıkılmış, yok olmuş bir hayatın yeni bir yüzünün birden algılanmasıydı.

Birden uzaktan boğuk birtakım sesler geldi, arkadan top sesleri duyuldu. Çığlıklar. Yeni bir yaylım ateşi.

Dan çılgına dönmüş, titriyordu.

– Ne oluyor?

– Gene birbirlerini yemeye başlayan deli Araplar.

– Kendi aralarında mı? Kastilyalılara karşı savaşıyorlar sanıyordum.

– Açıklaması çok uzun. Şöyle söyleyeyim, aylardır, iç savaş yerini bir başka savaşa bıraktı ve gidişata bakılırsa, Kastilyalılarla savaşacak canlı bir tek Granadalı savaşçı kalmayacak. İsabel ile Fernando da şehri bir tek kurşun atmadan fethedebilecekler. Şimdi, bu getirdiğin şeye dönelim. 3 Şubat tarihli. Bugün 6 Mayıs. Bunu getirmek için niye bu kadar zaman bekledin?

– Sadece babamın bana verdiği talimata uydum. Bu belgeleri bana verirken, ölümünden resmî olarak emin olmadan, hiçbir durumda onları size vermememi bana kesinlikle tembih etti. Onun tutukluluk süresi iki aya yakın sürdü. Yakılma olayı 28 Nisan'da gerçekleşti.

Ezra tiksintisini güçlükle bastırdı.

Yakılmış olmak. *El auto publico de Fe.*(*) İnsanların deliliği şu birkaç kelimede özetlenmiş. Hahamın zihninden, parça parça, bir dizi görüntü geçti. Elinde olmadan şöyle düşündü: "İmanın reddedilmesi cezaya götürür." Benliğinin taa derinliklerinde, işi basite

(*) *'İnsanların gözü önünde, inançlarından dolayı yargılanmak' anlamında İspanyolca deyim.*

indirgemek olduğu kadar adil de olmadığını bildiği bu düşünceden dolayı kendine kızdı.

– Bundan sonra dünyada yapayalnızsın.

– Öksüzüm, haham, ama yalnız değilim. Evliyim.

– Evli mi? Yirmi yaşında?

– Yirmi altı.

– O halde babanla yaşamıyordun. Ama, bu belgeler?...

Karım ve ben Cuenca'da oturuyoruz. Babam oraya geldi.

Hemen arkadan ekledi:

– Onun için en kısa zamanda geri dönmem gerekecek. İki yaşında bir çocuğum var ve işim de beni bekliyor.

– Ne iş yapıyorsun?

– Bir sepicinin yanında çalışıyorum.

– Gecenin bir yarısında yola çıkman söz konusu olamaz. Yemek yedin mi?

Genç adam çekingen bir hareketle soruyu geçiştirdi.

– Evet, evet... Bir şeyler yemen gerek. Cuenca hemen şurada, kapı komşumuz değil. Senin dinlenmen de lazım. Teresa!

Bir ayak sesi duyuldu. Kapıda, yusyuvarlak, belinde önlüğü, topuz halinde toplanmış simsiyah saçları, ablak yüzüyle hizmetçi kadın göründü. Kırk yaşlarındaydı.

– Teresa, bu çocuğun karnını doyur. Uzun bir yoldan geldi. Bir yatak da hazırlayacaksın. Bu akşam burada yatacak.

Kadın, emredersiniz efendim, diyerek nazik ve şefkatli bir hareketle Dan'a kendini izlemesini söyledi.

Ezra yalnız kalınca, müteveffa dostunun miras olarak bıraktığı, "ipuçları şeklinde çalışılmış, bu ayrıntılı plana" tereddütlü bir gözle baktı. Bu rahatsızlık hissi, korkuyla karışık şiddetli bir merak hissi ona nereden geliyordu?

Derin bir soluk aldı ve belgeyi incelemeye başladı.

Okuması ne kadar zaman sürdü? Bunu söyleyemezdi. Başını kaldırdığında, mumlar bitiyordu. Önce eriyip sonra donmuş olan balmumu, sarkıtlar halinde, şamdanın bütün kollarını tamamen örtmüştü. Fitilleri kıvrılmış, yana devrilmişti. Sönmek üzere oldukları

açıkça görülebiliyordu. Pancurların yarı kapalı kanatları arasından şafak söküyordu.

Yorgunluğa yenik düşmüş ve kafası karmakarışık olan Ezra, öylece hareketsiz dondu kaldı. Dan Baruel'in ona soru soran uykulu sesiyle ancak kendine geldi.

– Haham... Bütün gece uyumadınız mı? İyi değil misiniz?

Hahamın yanıtı birden patladı:

– Hayır! Hayır, iyi değilim!

– Babamın mektubundan mı söz ediyorsunuz?

– Mektup söz konusu değil.

Şekli bozulmuş işaret parmağıyla kâğıtlara vurdu.

– El yazısıyla hazırladığı plan tamamlanmamış...

Genç çocuk, biraz şaşkın, yaklaştı.

– Ne demek istiyorsunuz?

– Açıklayamadığım sebeplerden dolayı, babanın bana karşı kaba bir komedi oynamaya kalktığını söylemek istiyorum, yavrucuğum.

Ezra, karşısındakine yanıt vermek için vakit bırakmadan sözüne devam etti:

– Beni dikkatle dinle. İşte metin. Eşit olmayan sekiz kısma bölünmüş bir tür kitapçık. Bu kısımların her birinin başında başlık olarak "Saray" kelimesi var. Benden, bu şekilde koyduğu başlığın anlamını ve babanın bunu kullanmayı gerekli görmesinin sebeplerini açıklamamı isteme. Sadece, bu "Saray"ların "Bölüm"lerle değiştirilebileceğini bilmen yeterli. Beni takip edebiliyor musun?

Genç adam anlayabildiğini belirtti.

– İlk bakışta, bu dil tutarsız ve karmakarışık; anlamak imkânsız. Renkleri ve şekilleri çatlamış, aralarında boşluklar olan bir manzara tasavvur et. Altüst edilmiş bir dekor. Ya da daha iyisi, hatlarından her birinin yerine insanla hiç ilişkisi olmayan bir sembolün konulduğu bir portre düşün. Ama, her şeye rağmen, bu metnin olağanüstü kesinlikte bir metin olduğu kanaatindeyim.

– Gerçekten de, babam, şifreli yazı denilen bir yöntemi kullanmış.

– Tamamen öyle. Ancak, -ki. beni çaresiz bırakan da bu- metni oluşturan cümlelerin çoğu tamamlanmamış. Bak.

Dan hahamın omuzunun üstünden eğildi ve okudu:

BİRİNCİ BÜYÜK SARAY
Y.H.W.H.'NİN ZAFERİ YERİNDEN DOLAYI KUTSANMIŞTIR.
İSİM 6'LIDIR.
ŞU ANDA PRENSE SORDUM. ONA DEDİM Kİ: ADIN NE SENİN? O BANA... DİYE YANIT VERDİ... NİN BİR KISMINI MI OLUŞTURUYORDU? ONUNLA KARŞILAŞMIŞ OLAN BEN, BİR AN ONU AZAZEL ADIYLA ÇAĞIRMAYI DÜŞÜNDÜM. YANILIYORDUM. ONUN HATASI SADECE... İN VE AŞMEDAİ'NİN YANINDA YÜRÜMEK VE BENİM, TATLI BİR MEYİLLE İNEN BİR TEPENİN EN YÜKSEK YERİNDE, HADES'İN HARABELERİ ÜZERİNDE YAZDIĞIM SAATTE YAŞAMAK OLMUŞTUR.
BU TEPENİN ETEĞİNDE YAVÂN'IN OĞLU UYUR VE ONUN RÜYASI DENİZE DÖKÜLÜRKEN MIRILDANIR: İSRAİL OĞULLARININ... İN MEVCUT OLMADIĞINA İNANDIKLARINA KANİYİM. BEN... İN ARASINDAYIM.

Genç adam bir sonuç çıkarmadan önce, iki kere baştan almak zorunda kaldı:

– Tam bir saçma, anlaşılmaz sözler!

– Sana söylemiştim. Fakat ben gene de ısrar ediyorum: metin kesin ve doğru. Bu kesinlik kodlanmış, sembollerle gizlenmiş ama var. Hiç şüphesiz, bu semboller yumağını çözebilmek, herhangi sıradan bir kimsenin harcı değil. Zaten babanın istediği de bunun, herhangi birinin çözeceği bir şey olması değildi. Sadece, bir Tevrat yorumcusuna derin bilgili sıra dışı bir kişinin kimliğinin de eklenmesiyle oluşacak bir kişilik sonuca ulaşabilme şansına sahip olacaktı. İşte bu Tevrat yorumcusunun ben olabileceğimden Aben'in hiç şüphesi yoktu.

– Fakat biraz önce, oynanan kaba komediden söz ediyordunuz!

– Doğru. Ama bu kaba komedinin, metnin içeriğinde olduğunu söylemedim, sadece eksikliğinde olduğunu söyledim sana. Bak... şu pasajı yüksek sesle oku.

Dan tam okuyacaktı ki, silahların gümbürdeyen sesi yeniden çınladı. Genç adam, elinde olmadan, ürkek ve endişeli bakışlarla sokağa bir göz attı:

– Korkma. Çatışmalar kasabaya doğru. Şehrin öbür ucunda. Hadi sen oku şimdi.

– O ANDA, KARŞIMDAKİ PRENSE SORDUM. ONA DEDİM Kİ: ADIN NE SENİN? O DA BANA... DİYE YANIT VERDİ..

– Şimdi anlıyor musun?

– Üzgünüm, haham Ezra. O kadar karışık ki.

– Yavaş yavaş birinci cümleyi tekrar et.

– ONA DEDİM Kİ: ADIN NE SENİN? O DA BANA... DİYE YANIT VERDİ.

– O bana... ne diye yanıt verdi? Arada bir şeyin noksan olduğunu görmüyor musun? Ve daha ilerde... İN BİR KISMINI MI OLUŞTURUYORDU? Neyin bir kısmını? Üç nokta koyarak boş bırakılmış ve arkasından bir öncekiyle hiçbir tutarlılığı olmayan başka bir ifade geliyor. Ve boşluklar tekrarlanıp gidiyor.

Ezra işaret parmağını bu sefer ikinci bir pasaj üzerine koydu:

– ONUN HATASI SADECE... İN YANINDA YÜRÜMEK... KİMİN YANINDA? Ve işte burada da: ... OLMADIĞINA İNANIYORUM. Ve nihayet:... DIĞINA İSRAİL OĞULLARI İNANIYORLAR. BEN... İN ARASINDAYIM. Kimlerin arasında?

Hahamın sesi bir derece daha yükselmişti.

– Kesilmiş, yarım bırakılmış bir tek cümle söz konusu olsaydı, bir dalgınlık anına geldi denebilirdi! Ama bu öyle değil, aynı şey tekrar edilip gidiyor! O halde niye? Aben neden bu esrar perdesine bürünmüş? Bu belgeyle birlikte yazdığı mektubun yazılması için bir sebep kalmıyor.

– Bir açıklaması vardır belki.

– Seni dinliyorum.

Genç adam birden sıkıntılı bir hal aldı.

– Eksik kelimeler başka yerde olabilir.

– Başka yerde mi?

– Evet. Dün akşam, size gelmeden önce başka bir yere bıraktığım zarfın içinde olabilir belki.

– Başka bir mektup daha olduğunu mu söylemek istiyorsun?

– Evet. Hemen hemen bunun aynı.

Haham deliye döndü.

– Baban bunun bir eşini daha mı yazdı? Onu kime verdin?

– Bir dur bakayım, -ismi bulmak için bir çaba sarfetti– şeyh İbni Sarrag. Şakir İbni Sarrag. *(Benî Sirac diye bilinir Türkçede. Ç.N.)*

Ezra boğuluyordu.

– Kibar biri mi?!

– Şüphesiz bir Müslüman.

– Ama bu şahıs kim?

Dan, canı sıkkın, başını iki yana salladı.

– Bana kızmayın, haham. Bu şahıs hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Sadece, babamın ısrarla, önce onun evine gitmemi istediğini biliyorum.

Ama artık bu kadarı da fazlaydı. Dostunun ölümünün yarattığı şoktan, Tanrı'yla konuşmanın tanrısal hikâyesinden sonra şimdi de bu Arap... Yüzünü ellerinin arasına aldı ve "bu kadar karmakarışık olmasalardı," şeklinde yüksek sesle düşünme oldukları sanılabilecek birtakım sözcükler homurdandı ağzının içinde.

– Yakalayamadığım bir şey var ve bu his beni çok rahatsız ediyor.

– Size yardım etmeyi çok isterdim, ama...

Ezra, hiç beklenmeyen bir çeviklikle oturduğu yerden sıçradı, kalktı. Dan o zaman onun boyunun farkına vardı. Haham uzun boyluydu, ortanın çok üzerinde ve son derece zayıf oluşu, kötü bir görünüm vermek şöyle dursun, ona belli bir zarafet katıyordu.

– Beni derhal bu adamın evine götüreceksin.

– İmkânsız, haham! Cuenca'ya dönmek zorundayım! Şu anda sokağa çıkmanın tam anlamıyla bir delilik olduğuna da aldırmadan.

Sinirli bir hareketle, haham belgeleri toparladı, bir torbaya koydu ve acele acele kapıya doğru yürüdü.

– Şimdi! diye hiçbir itiraz kabul etmeyen bir tınıda emretti. Şimdi!

Evin kapısından çıktıkları anda, iki adamı kuru bir soğuk sardı. Etraflarında, Nevada sıradağlarının kar beyazı iplikleriyle örülmüş soluk pembe bir gökyüzünde hafiften şafak söküyordu.

Güney mahalleye doğru top seslerinin gümbürtüsü geliyordu.

– Nerede? diye sordu, Ezra. Nerde oturuyor?

– İşte burada.

– Yani Albaicin'de mi?

– Evet. Ama tepenin zirvesinde. Yamaç diktir ve yaklaşık bir saatlik bir yürüyüşü göze almak gerek.

– Bu yolu yayan gitmemiz söz konusu değil herhalde.

– Nasıl gideceğiz o halde?

– Nasıl gideceğiz, ne demek? Benim bir atım var ve ben hâlâ ona mükemmel binebilecek durumdayım.

Arka avluda gerçekten de bir at vardı. Dan, hali kalmamış, yorgun, külüstür bir beygir bekliyordu, ama, hayır, bu, ayaklarında süt beyaz leke meydana getiren iki sekisiyle, siyah muhteşem bir attı.

– Orada öyle dikilip durma! Onu eyerlememe yardım et!

Nasıl olduğunu pek anlamadan, genç adam kendini atın terkisinde buldu; dar sokaklar arasında gidiyorlardı. Beklenenin aksine, yaşına rağmen, Ezra, atın üstünde çakı gibi dimdik duruyordu, ona mağrur bir hava veren kararlı bir hali vardı.

Sağ taraflarında, ağaçlık bir çıkıntının tepesinde, Elhamra'nın, -olağanüstü görkemli olduğu için- Allah'ın kendi elleriyle yaptığı söylenen bu Mağripli sarayının gölgesi birden belirdi. Şehre su sağlayan birçok sarnıçtan birinin bir Aljibes'in etrafından dolaştılar, selviler ve zakkumlarla bezenmiş bahçeler boyunca yol aldılar. Darro'nun seviyesine çıkınca, Kadı köprüsünden geçtiler ve sağa saptılar. Silahlı adamlar, kan ter içinde, saçları başları darmadağınık, bir yerlere koşuşturup duruyorlardı.

Tepenin zirvesine vardıklarında, bakır rengi koca bir güneş Torres Bermejas'ın üzerinden doğmaya başlıyordu.

Abdürrahman camisinin önünde, Dan, etrafında başka hiç ev olmayan, lekesiz beyaz ve bölmeli çerçeveli, kemer şeklinde iki küçük penceresi olan bir evi işaret etti.

– İşte burası.

– Mükemmel. Çok kalmam.

Yaşlı haham atından indi.

– Bir dakika, haham Ezra! Sizi bekleyemem. Kesinlikle Cuenca'ya geri dönmem gerek. Size söyledim. Bir karım ve bir çocuğum var.

Ezra genç adama döndü. Yüzünde suçlu bir ifade belirmişti.

– Anlıyorum. Sana sıkıntı verdimse özür dilerim. Atı al.

– Teşekkür ederim. Ama ihtiyacım yok.

Haham onu bir an sessizce süzdü.

– Çeketa le şalom (sağlıcakla kal). İyi yolculuklar, evladım.

Genç adamı içtenlikle kendine çekti ve onu bağrına bastı.

– Çeketa le şalom (sağlıcakla kal)... diye tekrarladı.

Ondan ayrıldı ve Aben Baruel'in el yazmalarını içeren torbayı koltuğunun altına sıkıştırdı ve birkaç adım atarak Arap'ın evine ulaştı.

Kapının önüne gelince, demir tokmağı tuttu ve bütün gücüyle kuvvetli bir şekilde kapıya vurdu.

– Girin. Sizi bekliyordum.

Bu bir hayal miydi, yoksa onu kabul edecek kişinin ifadesinde bir alay mı vardı?

– Beni bekliyor muydunuz?

– Evet. Daha doğrusu, kim olduğunu pek bilemediğim birini bekliyordum. Beni bulduğunuza göre, adımı biliyorsunuz; sizinkini de bana bağışlar mısınız?

–Samuel. Samuel Ezra.

– Selamın aleyküm, fakat siz şüphesiz şalom lekha'yı yeğlersiniz?

Hahamın, muhatabında sezinlediği alaycı ton açıkça belli oluyordu. İçinde yükselen öfkeyi güçlükle bastırarak, omuzlarını silkerek yanıt verdi.

– Lütfen beni izler misiniz? Çalışma odamda daha rahat ederiz. Çocuklar birazdan uyanır.

Granada'daki bütün Arap evleri gibi, bu da küçüklüğüyle dikkat çekiyordu. Bir meyile yaslanmış diğer evler gibi, bunun da iç avlusu yoktu. Holü, dirsek şeklinde kıvrılmış koridoru geçtiler ve orta büyüklükte, aydınlık bir odanın eşiğine geldiler. Dikdörtgen, büyük ipek bir halının üzerine yerleştirilmiş masif meşeden bir yazı masası arkadan vuran ışıkla belirginleşiyordu. Kitaplarla dolu raflarla süslü duvarlar, odanın tamamına bir çalışma atmosferi veriyordu. Dipte sağda karaltı halinde görülen küçük bir kapı terasa açılıyordu.

Arap, üzerinde bir sürü brokar minder olan bir divanı gösterdi.

– Rica ederim, buyurun, oturun.

Ezra, diğerinin çalışma masasına doğru gitmesinden yararlanarak onu ayrıntılarıyla inceledi.

Adam orta boyluydu. Boynu genişti. Bir boğa gibi kendi üzerine kapanmış, dertop olmuş olan adam, sağlam, güçlü kuvvetli izlenimi veriyordu. Elli beş, altmış yaşlarında olmalıydı. Yüzünün alt kısmı, kırlaşmış, sık, kulaklara doğru incelen bir sakalla gizlenmişti. Gür kaşlarının altında hüzünlü bakan bir çift göz vardı.

Dışarda, topların gürültüsünün yoğunluğu iki kat artmıştı.

– Buraya kadar gelmek için herhalde çok sabırsızlanmış olmalısınız. Zira şu sıralar Granada sokaklarında dolaşmak için pek uygun bir zaman değil.

Ezra yanıt vermedi.

– Canınızı sıkan bir şey var gibi, yoksa ben mi yanılıyorum?

Hiç şüphe yok: Adam onunla alay ediyordu. Aben Baruel'in hatırası aklından geçti, ne tür anlaşılmaz bir adamın alaylarıyla karşı karşıya bırakmıştı onu? Neredeyse kalkıp gidecekti.

– Şeyh İbni Sarrag (Benî Sirac), eğer benim canımı sıkan bir şey varsa, sizin de canınızın sıkkın olması için, sanırım, aynı sebepler mevcut.

– Olabilir. Her şey, sizin ve benim varacağımız sonuçlara bağlı olacak. Tabii... Siz isterseniz.

Ezra'ya yanıtlamak için vakit bırakmadan, sordu:

– Bu Gökyakut Kitap hikâyesine inanıyor musunuz?

– Aynı soruyu ben size sorsam?

– Azizim, bu tür oyunlarla vakit kaybetmeyecek kadar aklımız başımızda. Bana cevap verin. İnanıyor musunuz?

– Size evet dersem?

İbni Sarrag başını hafifçe geriye attı ve bir an, düşünceli, bu durumda kaldı.

– Bunun, ne olursa olsun, olağanüstü bir şey olduğunu kabul edin.

Ve birden başka bir soruya geçti:

– Aben Baruel'i iyi tanıyor muydunuz?

– Benim en aziz dostumdu. Fakat siz? Sizi birbirinize bağlayan neydi?

– Benim de en aziz dostumdu.

– Şaka ediyorsunuz!

Buruk bir tebessüm, İbni Sarrag'ın gür sakalını aydınlattı.

– Tepkiniz beni hiç şaşırtmadı. Bir Yahudi olan Aben Baruel'in nasıl olup da, İslamın oğlu bir Arap'a, bir kâfire, sizin tabirinizle, dostluğunu bahşedebildiğini kendi kendinize soruyorsunuz. Doğru, değil mi?

Ezra sıkıntısını gizlemeye çalıştı.

– Açık konuşmak gerekirse, şunu bilin ki, Yahudileri pek sevmem. Irkınıza karşı hiç sempati duymuyorum. Ama Aben Baruel sevdiğim insandı.

Hiç olmazsa her şey açıkça ortaya konmuştu.

– Sizinle benim aramdaki fark burada. Benim Aben Baruel'de sevdiğim, aynı zamanda 'Yahudi'ydi de.

– Yahudi?... Dönmüş olanı mı? Yoksa bir başka Yahudi mi?

– Beni çok hayal kırıklığına uğratıyorsunuz, İbni Sarrag. Biraz önce aklı başında biri gibi göründüğünüzü düşününce... Ama unutmuşum: Siz bir Arapsınız.

Bu sefer rahatsızlık hissetme sırası şeyhteydi.

– Sizin üstün niteliklerinizden söz etsek? Zira, Baruel sizi seçmişse, bu, sadece dostluğundan dolayı değildi herhalde.

– Şüphesiz. Sizde bulduğu zihinsel nitelikleri bende de bulduğunu özetle söyleyebilirim. 114 sureyi ezbere okuyabiliyor olmalısınız.

– Siz de, Tevrat'ı oluşturan beş kitabı ezbere bilmekle övünebilen o nadir varlıklardan biri olacaksınız herhalde.

Ezra sadece başını eğerek kabul ettiğini belirtmekle yetindi.

– Şimdi, şu gökyakut kitaba gelelim.

Samuel tam cevap verecekken, kapıya üç kere vurulmasıyla sözü ağzında kaldı.

– Girin! dedi İbni Sarrag.

Yirmi beş yaşları civarında, hatları ince, davranışları mağrur, genç bir hizmetkâr, elinde, üstünde dumanı tüten bir fincan olan küçük bir tepsi ile ilerledi.

– Çayınız, efendim.

Şeyh, Ezra'ya sordu.

– Siz de içersiniz belki?

– Memnuniyetle.

– Bunu misafirimize ikram et, Süleyman. Bana başka getir.

Hizmetkâr Samuel'e yan yan bakarak odadan çıktı.

– Bir köle mi? diyerek dişlerinin arasından fısıldadı Ezra.

– Köle ya da hizmetkâr, ne farkı var?

– Aradaki o incecik fark çok büyük. İki durumdan birinde birey hürdür.

– Azizim, her şey, özgürlükten ne anlaşıldığına bağlı. Ama bu tartışmaya girmeyeceğiz herhalde. Daha önemli bir konumuz var gibi geliyor bana. Gökyakut Kitap. Siz, biraz önce, gerçekten olabileceğine inandığınızı ima ettiniz.

Ezra doğrulamadan önce çayından bir yudum aldı.

– Buna bütün kalbimle inanıyorum.

– Eğer gerçekten böyle bir şey varsa, bu durumda, insanlık tarihinde edinilmiş bilgilerin en fantastiği, en müthişi karşısında bulunduğumuzun bilincindesinizdir, sanıyorum. Sonsuz bir hazine. Allah'ın varlığının kanıtı.

– Sonuçları itibarıyla, uhrevi yani dışında, içinde yaşadığımız dünyanın gerçekleriyle ilgili bir ayrıntıyı eklemeyi unutuyorsunuz:

Engizisyon'un oluşturulmasından beri İspanya'yı yöneten bütün siyasi ve dini sistemin az veya çok kısa bir süre içinde yok olması anlamına gelecektir.

Sarrag kaşlarını kaldırdı.

– Aradaki ilişkiyi pek çıkaramadım.

– Mesajın içeriğini keşfedeceğiniz gün –eğer o gün gelirse- bunu da anlayacaksınız.

– Yanılıyorsam söyleyin, fakat bu içeriğin ne olduğunu sanki bugünden seziyormuşsunuz gibi bir izlenim edindim ben. Örneğin, Yahudiliğin diğer iki dine üstünlüğünü açıklayan bir ayet olabilir. Doğru mu dediğim?

Dudaklarında hafif bir tebessüm belirdi, bir yandan da ekliyordu:

– Bana sorarsanız, orada sadece Allah'ın kullanılış şeklini bulacağız.

– Size hakaret gibi olmasın, ama Allah yerine Elohim ya da Adonaï'yi kullanmak daha uygun olurdu.

– Rica ederim, söyler misiniz, hangi sebeple? Allah terimi sizi rahatsız ediyor demek ki?

– Beni rahatsız ettiği yok. Ancak bu, kaçınılmaz bir şekilde tamamen sizin dininizle bağlantılı. Aben'in mektubunun bir kopyası da sizde olduğuna göre, bu işin temel unsurunun dört harfli bir kelime olduğu dikkatinizden kaçmamıştır herhalde: Yod, he, vav, he. Bu metnin İslamı ilgilendiren bir yanını göremiyorum.

İkinci kez hizmetkârın gelişiyle tartışma kesildi. Efendisine servis yaptıktan sonra, hahama gene dikkatle inceleyen bir gözle bakıp çalışma odasından çıktı.

– Sizi çok iddialı buluyorum, devamlı ahkâm kesiyorsunuz, diyerek söze kaldıkları yerden devam etti İbni Sarrag. Bu dört harfli kelime Aben'in mektubunun esasını oluşturuyorsa da, daha sonrası için aynı şey söylenemez; hazırladığı plandan söz ediyorum.

Şeyh yazı masasının üzerindeki el yazılı bir kâğıdı aldı ve Ezra'nın kucağındaki torbayı işaret ederek:

– Her şeyin orada olduğunu sanıyorum?

– Ne yazık ki, hayır, çünkü diğer kısmı sizde.

– Desenize, hep aynı gemideyiz. O halde, birinci Saray'ı karşılaştırmanızı öneriyorum. İslamı bir kenara itmekle hata ettiğinizi göreceksiniz.

– Pekâlâ.

Ezra ağır ağır okumaya başladı.

– BİRİNCİ BÜYÜK SARAY: Y.H.W.H.'NIN ZAFERİ YERİNDEN DOLAYI KUTSANMIŞTIR. İSİM 6'LIDIR. ŞU ANDA KARŞIDAKİ PRENSE SORDUM. ONA DEDİM Kİ: ADIN NE SENİN? O BANA CEVAP VERDİ...

Sustu.

– Devamı sizde sanıyorum?

İbni Sarrag doğruladı:

– BENİM ADIM DELİKANLI.

– ...'IN PARÇASINI OLUŞTURUYORDU...

– EL RAKIM UYUYANLARININ.

– Lütfen tekrarlar mısınız?

– El Rakım uyuyanları. Bu terim sizin için hiçbir şey ifade etmiyor şüphesiz?

Ezra gerçekten de bir şey ifade etmediğini kabul etmek zorunda kaldı.

– Bu deyim "Mağara" Kehf(*) suresi denen on sekizinci surenin bir kısmını oluşturur. Ayetlerin çoğunda "uyuyanlar"a yapılmış atıf mevcuttur. Örneğin, 9. ayetini alın: ***Mağarada ve El Rakım'daki insanların bizim işaretlerimiz arasında bir harika (mucize) oluşturduklarını fark ediyor musun?*** veya 18. ayet: ***Onlar uyudukları halde, sen onları uyanık sanacaksın.***

Şeyh, dudaklarında müstehzi, çarpık bir gülümseme olduğu halde, sözünü bağlamadan önce, bir süre bilhassa sustu, bekledi:

(*) 18. sure: Kehf suresi

9. âyet: "Yoksa sen o Ashab-ı Kehfi, mağara ve kitabe yâranını. bizim âyetlerimizden, hayrete düşüren bir tanesi mi sandın?"

(Kehf: Geniş mağara; Rakim: Uykuya dalanların, uykuya daldıkları köy adı.

18. âyet:

"Sen onları uyanıktırlar sanırsın, oysaki onlar uykudadırlar."

– Gayet iyi gördüğünüz gibi, Allah bu işin içindedir. Aslında, bunu gösteren, sadece "uyuyanlar"la ilgil ibir pasaj değil. Lütfen devam eder misiniz?

Ezra divana rahatça yerleşerek devam etti:

– ONUNLA KARŞILAŞMIŞ OLAN BEN, BİR AN ONU AZAZEL ADIYLA ÇAĞIRMAYI DÜŞÜNDÜM. YANILIYORDUM. ONUN HATASI SADECE... İN YANINDA YÜRÜMEK OLMUŞTUR.

– SADECE MALİK'İN YANINDA YÜRÜMEK OLMUŞTUR...

Haham homurdandı:

– Yanlış anlamıyorsam, Yahudi inanışının dışındaki bütün kelimeler bendeki metne konmamış!

– Bunu kendiniz söylediniz. Bundan sonra gelen isim, yani Azazel neyse, Malik (melek) de odur...

– Azazel... ve Aşmeda'i diye Ezra, Sarrag'ın ağzından aldı.

Ve bir paragrafın bir kelimesini işaret etti.

– Zira hemen arkada: ve Aşmedaï'nin diyor. Oysaki, bizim inancımıza göre, Aşmedaï şeytandır. Daha da kesin belirleyecek olursak, aile birliğinin şeytanıdır. Midraş (açıklama, yorum anlamında İbranice bir kelime. Kutsal Kitap'ın İbrani din adamlarınca yorumu ve bu yolda yazılmış eserler. Ç.N.) edebiyatında ve Tevrat yorumu edebiyatında ise Azazel, gözden düşmüş iki meleğin: Uza ve Azael'in isimlerinin karıştırılmasından oluşmuş olarak kabul edilir. Kabil zamanında yeryüzüne inmiş olan bu melekler, ahlak bakımından çürümüşlerdi. Şimdi bu durumda, Azazel ancak şeytanla aynı kefeye konabilir.

– Hadislerin ne olduğunu bildiğinizi sanırım?

– Bu da sorulur mu? Peygamberinizin davranışlarını ve sözlerini bir araya toplayan bir derlemedir.

– Tamam, o zaman şunu da bilin ki, Malik'ten orada söz edilmektedir. Muhammed –aleyhisselam- ondan cehennemin bekçisi olarak söz eder: ***Cehennemin bekçisi olan Malik'i ve İsa'dan önce gelip dünyaya kötülük tohumları eken (İsa tarafından yenilen) meleği de gördüm.*** Yani sonuçta, şu bizim üç kişi kardeş aslında.

İbni Sarrag kollarını havaya kaldırdı.

– Hâlâ Allah'a gönlünüz yatmıyor mu?

Yanıt olarak Ezra, divandan kalktı ve şeyhin yanına geldi.

– Devam ediyorum! VE AŞMEDAÏ'NİN YANINDA YÜRÜMEK VE BENİM, TATLI BİR MEYİLLE İNEN BİR TEPENİN EN YÜKSEK YERİNDE, HADES'İN KÜLLERİ ÜZERİNE YAZDIĞIM SAATTE YAŞAMAK OLMUŞTUR... İN ETEĞİNDE...

– BU TEPENİN ETEĞİNDE YAVAN'IN OĞLU UYUR VE ONUN RÜYASI DENİZE DÖKÜLÜRKEN MIRILDANIR:... İN MEVCUT OLMADIĞINA İNANIYORUM...

– İSRAİL OĞULLARININ İNANDIKLARININ DIŞINDA HİÇBİR TANRININ MEVCUT OLMADIĞINA İNANIYORUM. BEN... İN ARASINDAYIM.

– BEN... TAABÎ OLANLARIN ARASINDAYIM!

Sarrag son kelimeyi muzafferane bir edayla söyledi:

– Aben tarafından kaleme alınmış bütün bu pasaj kelimesi kelimesine sure 10,(*) ayet 90'dan esinlenmiştir: ***Firavun şöyle dedi: İsrailoğullarının inandıklarının dışında hiçbir Tanrı'nın mevcut olmadığına inanıyorum. Ben taabî olanlar arasındayım.*** Bu son kelime tamamen İslama atıfta bulunuyor. Arapçada "İslam" kelimesinin taabî olma anlamına gelen **aslama** fiilinden geldiğini bilmiyor olamazsınız. Tanrı'ya taabî olma, pek tabii ki bu. Bu durumda, tarifleri icabı, Müslümanlar "taabî olanlar"dır.

İki adam, bir arenada mücadele eden iki rakip gibi, birbirlerini gözlüyor, inceliyorlardı.

Söze yeniden ilk başlayan Sarrag oldu. Sesi kendine güvenini biraz kaybetmişti.

– Size bir sır vereyim mi? Kendimi kaybolmuş hissediyorum.

– Ben de aynı şekilde. Özellikle de, sadece birinci Saray'ın üstünden şöyle bir kuşbakışı geçivermekten başka hiçbir şey yapmadığımızı ve geriye daha yedi Saray kaldığını düşündüğüm zaman.

(*) Sure 10: Yunus Suresi:
90. âyet: "Ve İsrailoğullarını denizden geçirdik. Firavun ve ordusu, azgınlık ve düşmanlıkla onları izlemekteydi. Nihayet boğulma ümüğüne çökünce, şöyle dedi Firavun: İman ettim, İsrailoğullarının inanmış olduğu dışında ilah yok. Ben de ona teslim olanlardanım."

Öncekilerden daha yakından gelen yeni gümbürtüler odayı titretti. Şeyh yazı masasına avcunun içiyle vurdu.

– Prenslere ve onları destekleyen entrikacılara lanet olsun! Şeytan onları cehenneme yuvarlasın ve bizi de onlardan ebediyen kurtarsın!

Hahamın dudaklarında keyifli bir gülücük belirdi.

– Kardeşlerinizden böyle mi bahsediyorsunuz?

– Kardeşlerim mi? Birbirlerini öldüren bu Müslümanlar benim kardeşlerimse, o zaman ben kardeşlerimi reddediyorum! Bu hasta yaratıklar, Allah'a karşı ve bizzat doğaya karşı suç işliyorlar!

Bir hamlede ayağa kalktı.

– Gelin! Size bir şey göstereceğim.

Şeyh duvara oyulmuş küçük bir kapıya doğru hızla gitti, kapının kanadını açtı ve konuğuna terasa çıkması için yol verdi.

– Bakın! Şu ihtişama hayran olun!

Şöyle bir bakıldığında, Granada ve çevresindeki bütün manzara görünüyordu. Şehir hâlâ eyyam-ı bahurun sıcak günlerinde nefes almakta zorlanıyordu. Yer yer çatlaklarla dolu Vega, Nevada sıradağlarının hafif solukları ve pusu içinde dans ediyordu. Tam karşıda, avluları, güller ve limon ağaçlarıyla dolu bahçeleriyle Elhamra görünüyordu. Dağın çıkışında genişleyerek devam eden dar bir çukurun aşağısında, Darro vadisi uzanıyordu. Kasabadan gelen top sesleri olmasa, nehrin mırıltısı duyulabilecekti. Güneye doğru, sadece geniş ormanlık alanlar ve sebze, meyve bahçeleri vardı; bunların arasında, menderesler halinde akan Genil, sayısız sulama kanalını besliyordu.

– Anlıyorsunuz değil mi?... Tahrip edilmekte olan Allah'ın bahçesi. Endülüs'te son Arap rüyası. Sanki Hıristiyan krallara direnmek yeterince ümit kırıcı değilmiş gibi, bir de bizim kendi önderlerimizin de birbirlerini yemeleri şart mıydı!

– Daha da saçması, bir gün Granada'nın kadınların rekabeti yüzünden düşeceğinin söylenmesi...

Arap ona şüpheyle baktı.

– Biraz fazlaca abartıyorsunuz sanıyorum.

– Öyle mi dersiniz? Hıristiyan bir köle –Müslüman olduktan sonra Süreya adını alan İsabel de Solis- sultan Ebu el Hasan'ın hayatına girdikten sonra, adam aklını kaçırdı. Egemenliğine büyüklük ve bilgelikle başlamış olan bu sultan, egemenliğinin sonunda mantıksızlık ve despotluğa teslim olur! Meşru karısı Ayşe'yi boşamaya ve Hıristiyan kadının çocuklarını, Hıristiyanların Boabdil adını taktıkları Ebu Abdullah Muhammed'e ve kardeşi Yusuf'a tercih etmeye kadar vardırır işi. Tahtın kendi çocuklarının elinden kaçma tehlikesini gördüğü içindir ki, Ayşe kocasına karşı bir komplo hazırlar; bu komplonun sonuçları da malum...

Sarrag pek hoşlanmadığını belirten bir hareket yaptı.

– Bütün bu klikler, bu bölücü hareketler umurumda değil, hepsinin canı cehenneme! Hepsi gebersin, tek Granada yaşasın. Zira Araplar son Endülüs toprağını kaybederlerse, ebediyen mutluluk hakkını da kaybederler.

İki adam tartışırlarken, şehre sükûnet çökmüştü. Darro'nun mırıltısı duyulur olmuştu; kokular da, insanların öldürme çılgınlığının onları tıkmış olduğu sığınaklardan çıkmış, birden bire uyanmışlardı.

– Konuşmamıza içerde devam etsek, diye önerdi Ezra.

Şeyh kabul etti.

Masasına oturur oturmaz sordu:

– Aben'in niçin "Saray" terimini seçtiğini hiç kendi kendinize sordunuz mu? "Bilmece" deyimini kullanması daha basit olmaz mıydı?

– Hatırlayın; bize bıraktığı yazılarda, ilahi mesajın kendisine verildiği ilk şahsın İdris olduğuna dikkat çekerek, bu kişiye değer veriyor. "İdris kitapları" denilen bu esrarengiz eserlerle nasıl ilişki kurulmaz? Mutlaka bir ilişkisi var. Zira, düşünün ki, bu kitaplar mevcut ve üç tane: ***Etiyopya dilinde yazılmış İdris kitabı, Slav dilinde yazılmış İdris kitabı ve İbranice İdris kitabı.*** Bunların bütününe nasıl bir ad verildiğini biliyor musunuz?

Sarrag bilmediğini belirtti.

– "Saraylar edebiyatı." İbranice İdris kitabının da Saray'lara bölünmüş olduğunu unutmayın.

– Soruma yanıt vermediniz. Niye "Saray" deyimi?

– Çünkü, -en azından ben öyle tahmin ediyorum- kapalı bir şekilde anlatma dilinde, "saray" kelimesi sırrı ifade eder. Hükümdarın oturduğu yerdir. Bu anlamda, bir evrenin, bir ülkenin merkezidir. Ben buradan, dostumuzun, planını "Saray"lara bölerek, araştırmamızda sembollerin önemi üzerine dikkatimizi çekmek istemiş olduğu sonucunu çıkarıyorum. Bu, belki de, gizli bir önceden haber verme.

– Peki, hemen bu Saray'a bitişik ikinci işaret? "Büyük" terimini kastediyorum.

Haham kollarını havaya kaldırdı.

– Dikkat ettim. Bazı Saray'lar "küçük", bazıları "büyük" diye nitelendirilmiş. Bu konuda, itiraf edeyim, ben de hiçbir şey bilmiyorum.

– Bir de şu var, bu Saray'ların gizli anlamının çözülmesi –çözebilirsek eğer- Kitap'a bizi ne şekilde ulaştıracak?

Samuel Ezra gidip gene divana oturdu.

– Metnin içerdiği sembolleri sezinleyip çözebilirsek, o zaman Kitap'ın saklandığı yer hakkında da kesin ipuçlarını zaten bulmuş olacağımızı düşünüyorum.

İçini çekti.

– Biliyorsunuz, bütün geceyi problem üzerinde kafa yorarak geçirdim.

– Üzülmeyin, ben de aynı şeyi yaptım. Bu karmakarışık, akıl sır ermez işin içinde, bir tek şeyi kesin olarak biliyoruz. İki noktada özetleniyor. Sekiz Saray kesik kesik, eksik bir şekilde verilmiş. Bir kısmı sizde, diğer kısmı bende.

– Yani...?

Yaşlı haham soruyu laf olsun diye sormuştu. Gerçekte, cevabı gayet iyi biliyordu. Şeyh de onunla aynı sonuca varmıştı.

– Bilemediğimiz sebeplerle, dostumuz Aben Baruel bizi birbirimize bağlamak istemiş.

– Kenetlemek demek istiyorsunuz!

– Siz bensiz hiçbir yere varamayacaksınız. Ve ben de öyle.

– Bu tamamen gülünç ve acayip bir şey, bunu kabul edin!

– Gülünç ve acayip, belki. Ama elimizden bir şey gelmez, Ezra. Bu böyle.

– İbni Sarrag, bu kitap ne bakımdan sizi ilgilendiriyor? Bütün geleneği Yahudi. İnsanlığın şafağından beri, Yahudilerden başka hiç kimseye tevdi edilmemiş. Siz de benim gibi okudunuz: İbrahim, Yakup, Levi, Musa, Yeşua, Süleyman, İzak Baruel ve diğer adı bilinmeyenler. Bu kitabın ruhu benim milletimin tarihiyle yüklü. O halde...?

– Sorunuz beni şaşkına çevirdi! Alim, şair, ilim ya da edebiyat âşığı, prens ya da dilenci, kim olursa olsun, hangi insan, bir gün Tanrı'nın varlığının tartışılmaz kanıtını, göz açıp kapayıncaya kadar geçen kısacık bir süre bile olsa, görmeyi hayal etmemiştir? Bana cevap verin. Böyle bir adamı bana gösterin. Üstelik, Aben'in açıklamasını iyi anladımsa, bu kitap insanların zihinlerinde doğabilecek temel sorulara yanıt getirecek. Aben ***insanların*** demiş. ***Yahudilerin*** diye belirlememiş. Bu bütünün içinde, kendini "Peygamberlerin Sonuncusu" diye niteleyen bir insanın soyundan gelenlere yer verilmemiş olacağına inanıyor musunuz? Muhammed'i –adı güzel- kastediyorum!

Ezra en ufak bir tereddüt göstermedi.

– Kesinlikle böyle bir şey düşünmüyorum. Bu anlamda söylememiştim. Tekrar söylüyorum: Kitap benim halkıma, seçilmiş halka hasredilmiştir.

Arap canı sıkkın, biraz da kırılmış bir şekilde, kollarını havaya kaldırdı.

– Nihayet beklediğim deyimi kullandınız! Seçilmiş halk. Bitmez tükenmez ayrıcalık arzusu, hep kendine yontma. Halbuki böyle bir şeye hakkınız yok, bunu unutuyorsunuz herhalde, böyle bir durumun hiç olmaması gerekir! Siz Musa'nın emirlerine ihanet ettiniz. Hem de bir değil, bin kez! Peygamberin sizin hakkınızda söylediğini hatırlatmam mı gerekiyor? ***Tevrat'la yüklenmiş olup da sonra onu kabul etmemiş olanlar kitaplarla yüklü bir eşeğe benzerler.***

Ezra ayağa kalktı, kâğıt gibi bembeyazdı.

– Eşek sizi selamlıyor, terk ediyor, şeyh İbni Sarrag.

– Siz bilirsiniz.

Ezra kâğıtları acele toparladı ve kapıya hücum etti.

– Gidin, Samuel Ezra, gidin bakalım!

Kapının kanadı kapanırken şeyh bağırdı:

– Ama kaçtığınız kişinin ben olmadığımı kendinize itiraf edin! Kaçtığınız, dostunuz Aben Baruel! Onun hatırasına ihanet ediyorsunuz! Hatırasına!

Öfkeli bir hareketle, çalışma masasının üstüne saçılmış olan kâğıtları fırlattı attı.

– İnançsızlara lanet olsun!

– Hatırlamayı unuttuğunuz bir sure var, şeyh İbni Sarrag...

Arap sıçradı. Ezra'nın döndüğünü duymamıştı.

– Evet, diye devam etti Ezra. Hafızam kuvvetliyse eğer, sure 2'nin 47. ayeti söz konusu: ***Ey İsrailoğulları! Size ihsan ettiğim nimet***(ler)***imi ve sizi*** (bir zamanlar) ***âlemlere üstün kıldığımı hatırlayın!***

Arap hafifçe gevşedi.

– Bana bu kitaba dört elle sarılmam için ek bir sebep daha sundunuz; ve sebeplerin en tahrik edicisini. Baruel'in sözlerini zikrediyorum: ***Böylece, bu insanlar karanlık anlarında ışığı, şüphe duydukları saatlerde bu şüpheyi giderecek gücü, çılgınlığın hüküm sürdüğü zamanlarda bilgeliği, aklı, mantığı, yalanın hâkim olduğu zamanda da gerçeği bulabilme durumunda olacaklardır.*** En sonunda kimin, Muhammed'in mi yoksa Musa'nın mı gerçeği yakalamış olduğunu açıkça göreceğiz. Meşru olan dini, ki tektir bu, hangisi elinde tutuyormuş, bakalım, göreceğiz.

– Bu durumda, araştırmayı terk etmek gerçekten de günah olacaktır. En sonunda meydana çıkacak olan gerçeği kaçırmak istemem doğrusu: İslam çürüme ve çöküşle karşı karşıyadır.

– Sevgili Ezra, sekiz yüz yıllık bir yanılgıdır bu, olsun. Âdem ile Havva'ya kadar giden bir martaval! Hep söylenir durur. Sonunun bir zafer olacağını itiraf edin!

Haham küçümser bir hareket yaptı.

– Göreceğiz. Ama ben bu arada, Aben'in, kendine açıklanan mesajın içeriğiyle ilgili tek kelime etmediğine dikkatinizi çekerim. Biz tableti bulabiliriz ve tablet sessizliğe gömülmüş olabilir.

– Her şeye rağmen bunun zahmete değer bir iş olduğuna inanıyor musunuz?

Samuel inandığını belirtti.

– Bir tek şeye yanıyorum: Bu oyunu sizinle birlikte oynamak zorunda oluşuma.

İbni Sarrag başını iki yana salladı.

– Sizi teselli etmek için şunu söyleyeyim, haham Ezra, düşünün, daha da kötüsüne düşebilirdiniz.

– Bir Müslümandan daha kötüsü mü?

– Evet. Bir Hıristiyana düşebilirdiniz.

Bölüm 4

Hiçbir şey tamamen gerçek değildir
ve su bile tamamen gerçek değildir.
Multatuli.

Kraliçe yelpazesini açtı ve sinirli, küçük hareketlerle yüzünü yelpazelemeye başladı.

Etrafında, brokarla dantelin karıştığı ağır tuvaletlerin içine adeta gömülmüş on kadar dam donör (dame d'honneur), bir yarım daire oluşturmuşlardı, yumuşak başlı, uysal ve saygılı görünüyorlardı. Hemen hemen hiçbir şey konuşulmuyordu. Herkes majestenin ağzından çıkacak kelimeye bakıyordu; ona göre gülünüyor veya ciddi havaya giriliyordu.

Duvarları altın ipliklerle işlenmiş kumaşlarla kaplı salonun dibinde, ipek minderlerin üstüne, hatta yere bile oturmuş melek yüzlü üç genç kız (kral ailesinin yanına saraya verilmiş), aşırı derecede boyalı ve yüzlerinde hüzün okunan, neşeden eser olmayan bu kadınlarla tam bir tezat halindeydi.

Masif meşeden kapının yanında, duvara dayanmış bir çift alçak sesle konuşuyordu: Bir kadın ve sevgilisi.

Kraliçe bir ara yelpazelenmeyi kesti ve hem merakla hem de neşeli bir şekilde Manuela'ya sordu:

– Bana söylenen doğru mu dona Vivero? Harikulade bir iskambil falcısıymışsınız?

Genç kadın kasıldı. Kraliçenin yalnız olmadıkları zamanlar kullandığı bu sizli bizli ifadeye bir türlü alışamamıştı. Bunu, dostlukla-

rında açılmış bir yara, hatta onları daima bağlamış olan bağların bir nevi inkârı olarak algılıyordu.

– Majesteleri, benim bu konudaki yeteneğimi övenler çok abartmışlar. Diyelim ki, sadece, kısa bir süreden beri, İtalya'da salgın halinde olan bir kart oyunuyla ilgileniyorum.

– Bu, bir tür... -kelimeleri seçmekte tereddüt etti- kâhinlik yapmaya yarayan bir vasıta imiş? Doğru mu?

Manuela'nın yanıtını beklemedi ve nedimelerine hitabetti:

– Demek *ki*, geleceğ*in* söylenebileceğ*i*ni düşünecek kadar saf insanlar da var?

Sallanan yelpazelerin altında bastırılmış birkaç kıkırtı, birkaç gülüşme duyuldu.

Kraliçe devam etti:

– Bizi aydınlatın, yapar mısınız bunu?

Yüksek tonda bir ses de ona yankı verme cesaretini bulmuştu kendinde:

– Evet, bizi aydınlatın, dona Vivero. Her şeyi bilen siz.

Manuela şöyle bir etrafına bakındı. Bu kadınlara, o gülünç, yapmacık hayranlıklarına, üzerine ölçüsüzce pembe ve narçiçeği renklerini vurdukları gerçek bir tuval gibi kullandıkları o üstübeç yanaklarını boyaya bulamak için bir aynanın önünde saatlerini geçirmekten başka bir şey yapmadıkları günlük hayatlarının kısırlığına hiçbir zaman tahammül edememişti. Kendi kendine hep şunu sormuştu: Kendilerini gizlemeye mi yoksa güzelleşmeye mi çalışıyorlardı.

Sesinin tonu yüksek olan, işte bu soyun sembolü olan dam donör, aptalca davranışını, dudaklarını balmumu tabakasıyla kaplamaya kadar götürmüştü ve bedeninden ağır bir gülyağı kokusu yükseliyordu.

Manuela boğazını temizledi ve hissettiklerini bu aptal geveze şeyin suratına birkaç cümle halinde fırlatıp atma arzusuna hâkim oldu.

– Majeste, tarot'un kehanet gücü olup olmadığı gerçeği üzerinde bir tartışma açmak için zamanın uygun olduğunu sanmıyorum. Çok kısaca, burada, bir oyun söz konusudur; bir semboller

dünyasını işin içine sokan ve mevcut oyunların en eskisi olan bir oyun: asırlardan beri bugüne kadar gelmiş, açıkça herkes tarafından anlaşılamayan karakteri şüphe götürmez bir oyun.

– Dünyanın en eski oyunu, diyorsunuz? diye bir ses alay etti. Fakat, kartların Vizigotlar zamanında da olup olmadığını ne bileyim, canım?

Kıs kıs gülüşmeler itirazı destekledi.

– Doña Sessa, kültürünüzün zenginliği karşısında ancak eğilebilirim. Ama, şunu bilin ki, tarot'un da esası olan sembolizm, en eski çağlardan beri mevcut olmuştur. Tarihte ve insan zihninin düşünmesinden doğan fikirleri üretme ve ifade etme şekillerinin incelenmesinde ne kadar gerilere gidilirse gidilsin, hep bu, bazı şekilleri veya bazı renkleri bazı düşüncelere atfetme yöntemine rastlanmaktadır.

Manuela sözünü kesti, dudaklarında takma bir gülücük belirmişti.

– Bakın, mesela. Fevkalade ustalıkla yapılmış makyajınız incelendiğinde, sizin de kendi tarzınızda canlı bir sembol olduğunuz söylenebilir.

– Korkarım ki, sizi takip edemiyorum. Canlı bir sembol mü? Fakat neyin?

Doña Sessa koltuğunda huzursuz bir şekilde debelenmeye başladı. Bir yandan da komşularına yardım ister gözlerle bakıyordu. Manuela'nın açıklamasının onu düşürdüğü o son derece komik durumu bütün cesametiyle kavramış mıydı, yoksa bunda sadece bir kompliman mı görmüştü?

Kraliçe bu söz teatisine bir nokta koymaya karar verdi.

– Tarot'a dönelim. Done Manuela, samimi olarak, bu kartlardan geleceğin okunabildiğine inanıyor musunuz? Gelecek Tanrının ve sadece O'nun ellerinde değil midir?

– Şüphesiz, Majeste. Bununla beraber, sembollerin sırrını çözme sanatına hâkim bazı yaratıklar mevcuttur. Bir kere ilk aşamayı aştılar mı, bir sonraki aşamaya, yani yorum aşamasına geçerler.

Odanın öbür ucunda bulunan kadının âşığı olan adam tek düze bir ses tonuyla araya girdi:

– Doña Vivero, bir yorum, onu yapanın heyecanlarına ve yorumladığı konuyu bilip bilmemesine bağlı değil midir? Sizin teoriniz, en keyfince sözlerin istendiği gibi söylenmesine meydanı boş bırakmıyor mu?

Yanındaki kadın da pek keyifli bir şekilde ekledi:

– Bu durumda, aramızda biri uykusunda çanların çalındığını görse, bundan, hemen, başına bir kazanın gelmesi veya evinin yanması tehlikesiyle karşı karşıya olduğu sonucunu çıkaracaktır. Saçma değil mi?

– Ne olursa olsun, diye kuvvetle ekledi dam donörlerin en yaşlısı olan doña Estepa, bu geleceği okuma işleri şeytanın işidir. Böyle konuların yakınından bile geçmemeliyiz!

Kraliçe kalkmıştı. Orada bulunanların hepsine hitaben:

– Bayanlar, dedi, bütün bu konuşmalar çok öğretici oldu. Çekilebilirsiniz.

Aynı anda Manuela'ya baktı: "Bekle" diye dudaklarının arasından hissedilmeyecek şekilde fısıldadı.

Dam donörler ve kadının âşığı odadan çıkınca, İsabel, Manuela'ya yaklaşmasını işaret etti.

– Bu kadınlar hakkındaki hislerini biliyorum. Hoşgörü göster, bunun bir zararı yok, sadece kendini daha rahatlamış hissedeceksiniz.

– Haklısınız, Majeste. Ama hoşgörü, insandaki aptallıkların, budalalıkların başucuna gitmek zorunda kaldığı zaman, bunu uygulamak çok zor oluyor.

– Benim geleceğimi oku...

Manuela ona şaşırmış bir vaziyette baktı.

– Yanında tarot kartların var mı?

– Hayır, Majesteleri, ama bir saniye müsaade ederseniz, ben...

– Pekâlâ. Beni odamda bulacaksınız. Bu şekilde rahatsız edilmemiş oluruz.

– Bunu gerçekten istiyor musunuz? Size övüldüğüm kadar uzman değilim. Hayal kırıklığına uğrama ihtimaliniz çok. Emin misiniz, Majeste?

Yanıt olarak, İsabel sadece yelpazesini dostunun burnunun dibine soktu.

– Hadi git... Git de getir!

Yatak odasının ortasına konmuş, kakmalarla süslü yuvarlak bir masanın etrafında karşı karşıya oturmuşlardı.

– Evet, şimdi, diye sordu kraliçe. Ne yapmam gerekiyor?

– Kartları karıştırın ve sol elinizle kesin.

– Sağ el mutluluğun kartlarını seçmekte daha az usta olduğu için mi?

– Tabii ki değil. Fakat sol el kalbin elidir, onun için.

İsabel'in bu işe pek aklı yatmadı ama, gene de söyleneni yaptı.

– İşte oldu, diyerek desteyi masanın üstüne koydu.

Manuela kartları yelpaze gibi açtı ve önerdi:

– Rasgele on iki kart seçin ve onları, göstermeden, bir tekerlek çizecek şekilde yerleştirin.

Kraliçe, bir kez daha arkadaşının isteğine boyun eğdi.

– Hangi sebeple bu şekli vermek zorunda oluyoruz?

– Astrolojiyle tarot arasında bir bağ var gibi görünüyor. Bu tekerleğin zodyak'ın tekerleğini temsil ettiği varsayılıyor. Sizin de fark ettiğiniz gibi, on iki astrolojik işarete (burçlara) karşılık, on iki kart seçiyoruz.

– Bütün bunlar bana pek karanlık görünüyor. Ama devam et...

Manuela elini, sol uçta bulunan iki karta koydu ve tereddüt eder göründü.

– Ne bekliyorsunuz?

– Size tekrar söylemeliyim, ben bu konunun uzmanı değilim. Benim sözlerimi hiçbir şekilde harfi harfine doğru kabul edip ciddiye almamalısınız. Bu sadece bir oyun, Majeste, bir oyundan başka bir şey değil.

– Ben de sadece bir oyunun söz konusu olduğuna inanmasaydım, böyle bir girişimde hiçbir şekilde bulunmazdım. Benim kilisenin bir evladı olduğumu unutuyor musun? İstikbali okuma konusunda kilisenin ne düşündüğünü biliyoruz.

Manuela ilk kartı açtı.

– Hüküm... 20. Büyük kart. Muzaffer kartlar olarak görünen Güneş ile Dünya arasında, bu 20. Kart bizi, Tanrı'nın bize kıyamet meleğiyle gönderdiği olaylara götürür. Bakın, melek... Başının etrafında beyaz hale var ve sağ elinde, çıplak bir dağın tepesine dokunuyor gibi görünen bir trompet tutuyor...

– Yani bunun anlamı?

– Sizin bir sonuca varma arifesinde olduğunuz, fakat çok temel, çok önemli seçeneklerle karşı karşıya kalacağınız anlamına geliyor.

Kraliçe hafifçe güldü.

– Çok temel, çok önemli seçenekler? Doğduğum günden beri, başka bir şeyle karşılaştım mı acaba ben?

– Biliyorum, Majeste. Ama burada, geçmişte almış olabileceğiniz bütün kararlardan çok ama çok daha ciddi kararlar söz konusu. Bir yönü veya bir başka yönü seçmenize göre, kararınızın sizin için –ve tabii İspanya için- sonuçları artık geri dönülmez olacaktır. Üstelik... bakın... meleğin kanatları ve elleri ten rengi. Bu da, onun insanlarla aynı maddeden yapılmış olduğuna ve onların kardeşi olduğuna, insanlardan her birinin de, göğe çıkışında ölçüyü ve dengeyi koruyabilmesi için tinselliğin simgesi olan kanatları edinebileceğine delalet ediyor. Mesaj açık.

İsabel sadece pek aklı yatmış görünmemekle yetindi.

Manuela ikinci kartı çevirdi.

– Güneş... Büyük zenginliklerin, büyük refahın habercisi olan işaret. Diğer bütün kartlar arasında, bu, şüphesiz, en bilmece gibi olanıdır. Sarı hâkim kart, altın ve hasatı sembolize eder...

– Altın? Ama nereden gelecek? Kasalarımız boş!

– Bilmiyorum. Zenginlik topraklarımızın dışından gelebilir.

– Dış fetihlerden mi?

– Size daha fazlasını söyleyemem.

– Ya hasat?

– Bunlar şüphesiz savaşın sonunu gösteriyor.

Kraliçe gerisini bekledi.

– Dünya, diye açıkladı Manuela üçüncü kartı açarak. Muhtemelen Güneş ile birleşen Dünya.

– Yani?

– Dünya ve Büyücüler Tacı, genellikle, ödülü, bir eserin taçlandırılmasını, harcanan çabaların sonucunun alınmasını, yükselmeyi, başarıyı ifade eder.

– Granada'nın düşüşü?

Manuela bunu bir başka soruyla doğruladı.

– Başka türlü barış düşünebilir mi?

Daha fazla beklemeden, birbiri ardından dördüncü ve beşinci kartları da açtı ve şaşkınlığını belirten bir hareket yaptı.

– Ne var?

Manuela hiçbir tepki vermemeye devam edince, kraliçe konuşmaya karar verdi:

– Bu oyundan hiç anlamayan ben bile, gördüğümü tarif edebilirim.

İşaret parmağını birinci kâğıdın üzerine koydu.

– Papa!

Sonra ikincinin üzerine.

– Şeytan!

Manuela başıyla "evet" dedi.

– Korkunç! Karanlıklar prensinin burada işi ne?

– Bir sembolden başka bir şey değil. İnsanın, ne pahasına olursa olsun, ihtiraslarını tatmin etme arzusunu temsil ediyor. Düzenli bir hâkimiyet yerine, düzensizlik, kargaşa ve bölünmeye doğru bir gerilemeyi getiriyor.

– Soruma yanıt vermedin. Bu oyunda ne işi var? Neyi temsil ediyor?

– Sorunun kimi temsil ediyor olması lazımdı galiba?

– Bir adamı mı?

– Bir adamı muhakkak. Güçlü bir adamı. Ruhu karanlık. Ona güvenmemeniz gerekecek.

– Fakat kim? Bir isim!

Manuela gülümsemekten kendini alamadı.

– Bu imkânsız. Bu oyunun sınırları var.

İsabel işaret parmağıyla, papayı temsil eden öbür kartı gösterdi.

– Ya o?

– O, insanlığı ilerleme yoluna götüren kişi. O, ödev, ahlak ve bilinç. Yani, o kara adamın karşıtı. Ama o da size öbürü kadar yakın. O sizi koruyacak. Sizi aydınlatacak. Benliğinin içindeki öbür ben (alter ego) karanlıklardayken, o aydınlıkta.

Kraliçe, sanki iki zıt karakteri içinde taşıyan bir varlığı bulup çıkarmak istermiş gibi, gözlerini araladı.

– Başka bir şey görüyor musun?

Manuela beşinci kartı çevirmişti bile.

– Beş evinde Mat. Garip...

– Bana bu sefer ne haber vereceksin!

– Bu kartı yorumlamakta güçlük çekiyorum...

– Yorumlaman gerek...

– Görüyor musunuz, Majeste, üç tür deli var burda: Her şeye sahip olan ve onu birden kaybeden; hiçbir şeyi olmayan ve durup dururken her şeyi ediniveren; ve nihayet, beyinsel olarak hasta olan deli. Cesaretim olsaydı, bu üçüncü olanağın en muhtemel olduğunu size söylerdim.

– Ailemde bir deli?

– Ya da olacak olan biri...

İsabel dondu kaldı, sonra, süratle, kartları birer birer topladı, onları destenin geri kalanına karıştırdı ve Manuela'ya geri verdi.

– Oyununu al. Ve benden bir öğüt istersen: Onu yak veya Tage'nin sularına at. Birtakım simge görüntüler vasıtasıyla kaderi yorumlamaya çalışmak son derece kısır bir eğlence. Daha da vahim bir yanı var: Yaradan'ın iradesine karışmak istemek, cehennemin ve mutsuzluğun kapısını aralamaktır. Kanıt mı? Şeytanı temsil eden şu kart. Onu tesadüfen çekmedim. Sembollerle cambazlık yaparak oynayan sen, bunu bilmelisin. İnan bana, bu bir işarettir. Bu kartlardan kurtar kendini. Onlardan en kısa zamanda kurtul!

Bir kelime daha eklemeden kalktı ve Manuela'ya sırtını döndü, ensesinde bir noktayı gösterdi ve emretti:

– Şu topuzu çözmeme yardım et, lütfen...

Granada, aynı gün.

İki adam, yanlarında, İspanya'nın ayrıntılı coğrafya haritası, bir mürekkep hokkası ve bir kamış kalem olduğu halde, yazı masasının dibine diz çökmüşlerdi. Öğleden sonra saat üç civarındaydı. Ilık bir hava, hareket halindeki Granada'dan yükselen karışık uğultuları onlara kadar getiriyordu.

Şafaktan beri çatışmalar durmuştu. Son haberlere göre, genç Boabdil sonunda babasına galebe çalmıştı. Günün ilk ışıklarıyla, yeni sultan kasabaya yerleşmişti; ona karşı savaşan bütün savaşçıları önceden öldürtmüştü.

İbni Sarrag, kalemini başparmağıyla işaret parmağı arasında sinirli sinirli döndürdü.

– En baştan tekrar almayı deneyelim, ne dersiniz? Sizinkilerle benimkiler birleştirildikten sonra oluşan birinci Saray'ın tam metni şöyle:

BİRİNCİ BÜYÜK SARAY

YERİNDEN DOLAYI Y.H.W.H.'NİN ZAFERİ KUTSANMIŞTIR.

İSİM 6'LIDIR.

ŞU ANDA KARŞIDAKİ PRENSE SORDUM. ONA DEDİM Kİ: ADIN NE SENİN? O BANA ADIM DELİKANLI DİYE YANIT VERDİ. EL RAKIM UYUYANLARININ BİR KISMINI MI OLUŞTURUYORDU? ONUNLA KARŞILAŞMŞ OLAN BEN, BİR AN ONU AZAZEL DİYE ÇAĞIRMAYI DÜŞÜNDÜM. YANILIYORDUM. ONUN HATASI SADECE MALİK VE AŞMEDAİ'NİN YANINDA YÜRÜMEK VE BENİM, TATLI BİR MEYİLLE İNEN TEPENİN EN YÜKSEK YERİNDE, HADES'İN HARABELERİ ÜZERİNDE YAZDIĞIM SAATTE YAŞAMAK OLMUŞTU.

BU TEPENİN ETEĞİNDE YAVAN'IN OĞLU UYUR VE ONUN RÜYASI DENİZE DÖKÜLÜRKEN MIRILDANIR: İSRAİLOĞULLARININ İNANDIKLARINDAN BAŞKA BİR TANRININ VAR OLMADIĞINA KANİYİM. BEN TAABÎ OLANLAR ARASINDAYIM.

Anahtar olabileceğini düşündükleri kelimelerin altını mürekkeple çizmişlerdi.

– Şimdi bu durumda, YERİNDEN DOLAYI, Y.H.W.H.'NİN ZAFERİ KUTSANMIŞTIR ibaresinin anlamında mutabıkız.

– Evet. Cümle sadece şu anlama gelebilir: "Tanrı'nın zaferi kutsanmıştır, yüceltilmiştir ve bu zafer Gökyakut Kitap'ın saklandığı yerden doğar." Buna karşılık İSİM 6'LIDIR ibaresi ise, bir problem yaratmaktadır. Prensip olarak, söz konusu yere ulaşmadan önce, bizim 6 bilmeceyi çözmemiz gerektiğini ifade etmesi lazım. Ama, elimizde sekiz saray var: Altı büyük, iki küçük. Burada kayboluyorum.

Arap, ne yapalım, elden ne gelir gibilerden bir hareket yaptı.

– Burada ben de kayboluyorum. Bu karışıklığın, anlaşılmazlığın açıklanmasını daha sonraya bırakmamızı öneriyorum.

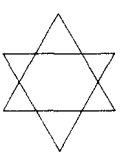
– Benim fikrim de bu.

Ezra kâğıdı inceledi ve şöyle dedi:

– Burada önemsiz olmayan bir ayrıntı var: Grafik sembolizm olarak düşünülecek olursa, altı, görünmez bir dairenin içine yerleştirilmiş altı tane eşkenar üçgeni temsil edebilir. Müsaade eder misiniz?

Kalemi aldı, mürekkep hokkasına batırdı ve birbirine bağlı birçok çizgi çizdi

– Şu şekil çıkar ortaya.

İbni Sarrag alnını kırıştırdı.

– Gerçekten. Davud'un kalkanı. Süleyman'ın mührü.

– İfadenize bakılacak olursa, 6 rakamıyla ilgili bu yorum sizi hiç cezbetmedi.

– Beni cezbetmesi veya etmemesi söz konusu değil. Benim burada bütün tespit ettiğim, onun esasını oluşturan, birbirinin içine girmiş iki eşkenar üçgen, diğer altısı sadece bunun sonucu.

– Ama gene de altı üçgenin varlığını ve bütünün altı kol oluşturduğunu kabul edin.

– Peki ettik diyelim. Sonra? Çizdiğiniz bu kroki bizi nereye götürüyor?

– Şu an için bilmiyorum. Ama Davud'un kalkanını belleğimizin bir yanında muhafaza etmemizin doğru olacağını söylüyorum. Metinde biraz daha ileri doğru gidelim: ŞU ANDA KARŞIMDAKİ PRENSE SORDUM. Bir kez daha –başka ne yapabiliriz ki- İdris'e müracaat edersek, buradaki ifade bizi doğal olarak kendi adıyla anılan esere (İdris Kitabı'na) götürür. İbranice İdris Kitabı'nı kastediyorum. Bu derlemede, Tufan'a kadar gelen ilk peygamberlerden biri olan İdris, semavi bir kişi ile özdeşleşir, bu kişinin adı...

– Karşıdaki Prens'tir.

– Evet. Üstelik, Talmud edebiyatında (Yahudi dini edebiyatının M.Ö. III-M.S. V. yüzyıllar dönemini içeren kapsamlı eser. Talmud'un amacı, yazılı yasa Tevrat'ın tamamlayıcısı olan sözlü yasayı tanıtmaktır. Ç.N.) ve Mercaba yazılarında, Karşıdaki Prens, melekler hiyerarşisinde en yüksekte olan, en yüksekte yer alan meleği ifade eder; bu, altın dana (İbranilerin Sina Dağı eteğinde taptıkları Put) olayından sonra, İbranilere önderlik eden aynı melektir. Şemo, XXIII, 21'de bu konuya değinildiğini görüyoruz.

– Şemo mu?

– İsterseniz Exodus (İbranilerin Mısır'dan çıkışlarını anlatan, beşlinin ikinci kitabı Ç.N.) diyelim. Sonuç olarak Karşıdaki Prens'e "yol gösterici, önder" anlamını verebiliriz.

– Size katılıyorum.

Şeyh, yaşlı Tevrat yorumcusunun derin bilgisinden hem etkilenmiş hem de huzursuz olmuştu.

Samuel devam etti:

– Tevrat yorumunda, "Karşıdaki Prens"in ekseriya "Yüzler, Çehreler Prensi" veya "Yeni yetme delikanlı" olarak adlandırıldığını da bilmek gerek.

Sarrag sabırsızlanıyordu.

– Özetlersek?

– Acele etmeyin. "Yeni yetme delikanlı" kelimesini inceleyelim. Delikanlının İbranice karşılığı na'ar'dır. Esas kökenine bakacak olursak, "hizmetkâr" anlamına geldiğini görürüz, çünkü Tapınak'ta hizmet edeni ifade etmek için kullanılıyordu.

Sarrag topladığı notlarını eline aldı ve söze girdi.

– Bir "El Rakım uyuyanları" sorunuyla karşı karşıya kaldık. Bu deyimin, "Mağara" (Kehf suresi) denilen surenin bir parçasını oluşturduğunu size açıkladım. O zamandan beri, bunun üzerinde düşündüm. Bana öyle geliyor ki, bu sürenin seçilmesi, ilk bakışta göründüğünden çok daha anlamlı. Onu seçerek, Baruel, bana öyle geliyor ki, bize paralel bir mesaj daha iletmeye çalışmıştır.

– Bir mesaj mı?

– Sanıyorum. Görebiliyor musunuz, mağara, bir yeniden doğuş yeridir, bir şey yaratmak ve yenilenmek için insanın kapandığı kapalı bir mekândır. Kur'an bu konuda şöyle der: ***Güneşin, doğarken mağaranın girişinin sağından geçtiğini, batarken solundan uzaklaştığını göreceksin; ve onlar mağaranın çok geniş bir yerinde bulunuyor.*** Bu "çok geniş yer" değişimin meydana geldiği merkezdir, yedi uyuyanların, bir tür göreceli ölümsüzlüğe ulaşmak olan, hayatın uzatılmasını tanıyacaklarından hiç haberleri bile olmadan, çekildikleri yerdir. Uyandıklarında üç yüz dokuz yıl uyumuşlardı.

Ezra düşünceli bir şekilde sakalını sıvazladı.

– Çok ilginç, ama siz bir mesajdan bahsediyordunuz...

– O, surenin gizli anlamı içinde mevcuttur: Tesadüfen bu mağaraya, yani herkesin içinde taşıdığı mağaraya veya ruhun sonsuz okyanusunun gerisinde bulunan bu karanlığın içine giren kişi, bir değişim sürecine sürüklenmiştir. Bu okyanusa girmekle, bu kişinin içinde var olan şeylerle bilinci arasında bir bağ kurar. Bunun sonucunda da, kişiliğinde bir değişim oluşabilir, ki bunun da olumlu veya olumsuz sonuçları son derece ağırdır.

Haham, Sarrag'ın fikirlerini sunuşunu çok büyük bir dikkatle dinlemişti.

– Eğer iyi anladımsa, bundan, bu araştırmanın sonunda, -sonuca varabilirsek eğer,- artık bugün olduğumuz kişiler olmama

riskiyle karşı karşıya kalabileceğimiz sonucu çıkarılabilir. Sizin sözlerinizle söylersek: Bizdeki değişiklik olumsuz veya olumlu yönde tecelli etmiş olabilir.

– Ne olursa olsun, göz önünde bulundurmak gereken bir hipotezdir (varsayım) bu.

– Beni çoğu zaman şüpheci buluyorsunuz, ama... Hadi buyrun bakalım.. Aben Baruel'i anlayabilene aşk olsun.

Notlarını işaret etti.

– Devam edelim mi?

– Azazel, Mâlik ve Aşmedaï'deydik. Burada yanılma ihtimalimiz yok; bunlar şeytanın üç imajını temsil ediyorlar. Bu imaj, cehennem tanrısı olan Hades kelimesiyle vurgulanıyor.

– Doğru. Şimdi geliyoruz "Yavân"a: BU TEPENİN ETEĞİNDE YAVÂN'IN OĞLU UYUR. Bu, Genese'de (Beşlinin ilk kitabı: Musa'nın doğuşuna kadar Yaradılışı, insanlığın ilkel çağlarını anlatır.) rastlanan bir isimdir. "Yavân" orada, "Tarsis" isimli birinin babası olarak zikredilmektedir. Ama işte tam burada, yorum daha da güçleşmektedir; Yunus'un kitabına başvurulacak olursa, "Tarsis" aynı zamanda bir şehrin adıdır.

Ezbere okudu:

– ***Yunus Joppe'ye indi ve Tarsis'e giden bir gemi buldu, gidiş parasını ödedi ve Yahova'dan uzak, onlarla birlikte Tarsis'e gitmek üzere gemiye bindi.*** Son kelimeye, "taabî" kelimesine gelince, sizin sayenizde, bunun İslama bağlı olduğunu ve sonuç olarak bizim işbirliğimize bağlı olduğunu biliyoruz artık.

Sarrag bir an durdu ve sonra da, büyük bir yorgunluk ve bıkkınlık içinde şöyle dedi:

– Pek ilerlemiş görünmüyoruz.

– Ben sizin fikrinizde değilim. Durumu yeniden gözden geçirecek olursak, şu beş nokta bir yol aldığımızı gösterir. Şimdi beni dikkatle dinleyin: Önümüzde çözülecek bilmeceler var ve Aben Baruel, bunları çözebilmek için bir rehbere gereksinimimiz olacağını gözlerimizin önüne seriyor. Bu rehber gayet açık bir şekilde belirlenmiş, bir kere gençtir (delikanlı, yeni yetme), bir tapınakta hizmet etmektedir (na'ar). Burada her şey sembollerle ifade

edildiğine göre, bu terimi en geniş anlamında ele almak gerekir: Bir tapınak, bir sinagog da olabilir, bir kilise, bir cami, genel olarak bir tapınma yeri de olabilir ve daha da geniş düşünülürse, Tanrı'ya dua edilen herhangi bir yer de bunlara eklenebilir. Özetlersek, bu rehber gençtir ve dua edilen bir yerde, bir ibadet yerinde yaşamaktadır. Mutabık mısınız?

Şeyh evet diye yanıtladı, ama bir hususu da belirtmeden edemedi:

– Tümen tümen ibadet yeri var. Onları biraz önce saydınız: Binlerce kilise, ayakta kalabilmiş sinagoglar, yığınla da cami.

– İrili ufaklı manastırları da bunlara ekleyebilirsiniz.

– Tam bir labirent!

– Bundan sonra verilmiş işaretleri göz önüne alırsak, değil. Aben, bu ibadet yerinin nerede olduğunu bize belirtiyor.

İbni Sarrag alnını kırıştırdı.

– Hangi işaretler? Şeytanlar mı? Cehennem mi? Tarsis mi?

– Şeytanlarla cehennemin neye delalet ettiklerini bilmiyorum. Buna karşılık, bir ses bana yanıtın Tarsis kelimesinde olduğunu fısıldıyor. Ama maalesef bu, bizi bir ikilem karşısında bırakıyor; ya başvuru kaynağı olarak Genese X, 4'ü alacağız. Bu durumda, Tarsis bir kişinin adı olacak. Ya da Yunus Kitabı'nın ayet 1, 3'ünü seçeceğiz dayanak olarak; o zaman bu, bir şehrin adı olacak.

İki adam derin bir sessizlik içinde çalışmalarına gömüldüler; bu sessizliği ancak zaman zaman bir el arabasının tekerleklerinin sesi, bir atın kişnemesi, bir seyyar satıcının bağırması bozuyordu.

Ezra derin derin içini çekti.

– Bu sefer, sanıyorum, bir çıkmazdayız.

– Bir işaret, bir kelime olmalı ki, biz...

Sustu, gözü birdenbire etinde bir yere dikilmişti. Haham şaşırdı.

– Ne var?

– Fakat tabii ya! Orası...

Arap parmağını "taabi" kelimesinin üzerine koydu ve neredeyse bağırır bir tonda:

– Sure 10! Anahtar onda! Göremiyor musunuz?

Ezra, anlamamış bir halde, hiç ağzını açmadan "hayır" kelimesini mimikleriyle söyledi adeta.

– Ben yanılmışım; siz de, "taabi olan" kelimesinin sadece bizim işbirliğimizi belirlemek için kullanılmış olduğu sonucunu çıkardınız. Yanlış! İkimiz de yanlış yoldaydık. Ben size, İSRAİLOĞULLARININ İNANDIĞININ DIŞINDA HİÇBİR TANRININ MEVCUT OLMADIĞINA KANİYİM. BEN TAABİ OLANLAR ARASINDAYIM cümlesinin onuncu surenin 90. ayetinden alındığını söylemedim mi?

– Evet. Ve yanılıyordunuz, öyle değil mi?

– Hayır, katiyen. Sadece size en belirleyici, en can alıcı noktayı söylemeyi unutmuşum. Onuncu surenin adı ne biliyor musunuz?

Haham hayır anlamında başını salladı.

– YUNUS!

– Yunus..., diye otomatik olarak yineledi Ezra.

– Sonuç olarak, artık hiç şüphe kalmadı. Aben Baruel, Yunus üzerine iki kere dikkat çekmiş oluyor böylece; o halde, Tarsis bir kişi değil, bir şehir. İsminden Yunus'ta söz edilen şehir.

– Tebrikler, Şeyh Sarrag. Beni çok etkilediniz.

– Ama, maalesef, gene de çıkmazdayız. Bütün İspanya'da Tarsis veya Tarşiş adını taşıyan bir şehir yok.

– Ne önemi var. En azından, bu yönde araştırmamız gerektiğini biliyoruz.

Odaya yeniden sessizlik çöktü.

Düşüncelerine dalmış bir vaziyette, bir kelime bile etmeden öylece kaldılar. Birden, bir müezzinin genizden gelen sesi Albaicin semasını deldi geçti. O zaman Şakir ayakkabılarını çıkardı, küçük bir halıyı açtı, yüzü Mekke'ye dönük olarak ayakta durdu. Saat, öğleden sonra dörde yakındı; o, iki kere secdeye varmıştı bile.

Bu sefer haham sadece onu izlemekle kalmadı. Elini yavaşça tüniğinin cebine soktu ve oradan küçük bir takke çıkarıp başına koydu. O da yerinden kalkarak, odanın ortasına doğru yürüdü ve beli hafif bükük olduğu halde, Kudüs'e doğru döndü.

Sarrag Fatiha okurken o da Minkha'yı okudu.

Dilleri birbirinden çok farklı da olsa, anlamları birbirine çok benzeyen iki dua birbiri ardından odada çınladı durdu.

– Allah adına, merhamet eden, acıyan Allah adına, affedici...

– O'nun o güzel adı dünyada yüceltilsin, kutlu kılınsın.

– Dünyaların Efendisi, Allah'a övgü...

– Kendi iradesine göre yaratan Yüce Tanrı...

Zaman böylece aktı gitti... Çelişkili ve ortak, birbirine zıt ve benzer.

İbadetleri bitince, iki adam yerlerine döndüler.

Yeni bir sessizliğin ardından, Ezra esnemesini bastırarak:

– Her birimiz kendi köşemize çekilip düşüneceğiz, dedi. Sizin niyetiniz ne, bilmiyorum; ben yatmaya gidiyorum. Sabah ola hayrola.

– Gecenin kalan kısmı, hoş bir şey de kalmadı ya, bakalım bize ne getirecek.

– Artık bedenim, geceymiş gündüzmüş, fark edecek durumda değil. İsterseniz, yarın öğleden sonra toplanalım. Belki, Yüce Tanrı, bu zamandan o zamana, Tarsis'in anlamı hakkında bizi aydınlatır!

Kâğıtlarını topladı ve ayaklarını sürüye sürüye kapıya doğru giderken bir veda işareti yaptı.

– Şalom!

– Selam, haham.

Bölüm 5

Korkun ve titreyin,
Sanki bir uçurumun kenarındaymışsınız gibi,

Sanki incecik bir buz üstünde yürüyormuşsunuz gibi...

Konfüçyüs'ün Söyleyişleri.

Burgos.

Francisco Tomas de Torquemada, düşünceli düşünceli, Burgos katedralinin bütün heybetiyle göründüğü şehre bakan pencereye yaklaştı. Bütün İspanya'da gotik sanatın en güzel ifadesi olan bu bina, keşişte hiçbir zaman hayranlık uyandırmamıştı. Onun tercihi, daha ince işçilikli, daha az ağır, San Nicolas kilisesinden yanaydı.

Biraz daha ilerde, sağ tarafta, yaprakların arasından, Arlanzon nehrinin sakin kıvrımları ve daha da uzakta les Huelgas manastırı seçiliyordu. Kraliçeden sonra İspanya'nın ikinci kadını olan başrahibenin hayali aklından geçti. Papaya evlenme izni verilmiş olsa onunla evlenme şerefine erebilecek tek başrahibe olabilecek kadar cinsel cazibesi olan bir kişiliğe sahip bu kendini dine adamış kadını düşündüğü zaman gülümsemekten kendini alamadı.

Papa... Innocent VII'yi hatırlamak, Torquemada'da heyecanlı bir anı çağrıştırdı. Kastilya, Aragon, Leon, Katalonya ve Valensia illerine Engizisyon başyargıcı atanmasını Papa'ya borçlu değil miydi?

Segovia'da, Santa Cruz dominiken manastırında mütevazı bir manastır başkanlığından buralara, ne kadar mesafe kat etmişti. Tanrı'ya şükür, Tanrı'nın sayesinde.

Tanrı... Kudretlilerin kudretlisi. En kırılgan saatlerin desteği. İnsanların sonsuz ümitsizliğinde ümit ışığı. Bu asırda hüküm süren dinsizlik karşısında oğlunun kalbini kemiren korkunç acıyı O, yalnız O biliyor ve paylaşıyordu. Her saftan sapkınlar, hahamların vaazları, imamların sert eleştirileri; İspanya'nın bedeninde kangren. Tanrı biliyordu ve Sevilla'nın, Kordoba'nın veya Saragossa'nın karanlıklarında, onun kötülüklerinden arındırıcı kutsal misyonunu karalamak için yükselen bu seslere, kimler tarafından atıldığı belli olmayan bu çığlıklara karşı (Tomas bu dine karşı homurtuların hepsini biliyordu) Tanrı onu destekliyordu. Tanrı ona ilham veriyordu. Kıyamet saati çaldığında, insanların gözleri nihayet açıldığında, o zaman, bugün onu kınayanlar, Tanrı'nın papaz Francisco Tomas de Torquemada'ya nasıl bir yer ayırmış olduğunu, nasıl bir yer layık görmüş olduğunu göreceklerdir. Şüphesiz sağ tarafında bir yer.

Fakat zaman düşünceye dalma zamanı değildi. Arınma yolu daha çok uzundu ve İspanya'nın haçı taşınması ağır bir haçtı.

Torquemada çevik adımlarla çalışma masasının başına geçti. Önünde, yayınlatmaya hazırladığı yeni bir ferman –sekizinciydi bu- duruyordu. Bu emirnamenin amacı, sözde dönmüş bu Yahudilerin, kutsal Kilise'ye bağlılık anlaşması imzalamış oldukları halde, hâlâ gizli gizli atalarının inançlarına sadık kalmaya devam edip etmediklerini anlamak için takibat yapmayı mecburi kılacak halleri belirlemek idi. Şu hususları belirledi.

Madde 1: Eski yasaya uyarak, Şabbat'a riayet ediyorsa; her zamankinden daha temiz bir gömlek ve elbiseler giyiyorsa bu durum bunun yeterli kanıtıdır. Masasının üstüne beyaz bir örtü koyuyor ve bir gün öncesinin akşamı ateş yakmaktan kaçınıyorsa.

Madde 2: İç yağı ve her türlü yağ ile beslenen hayvanların etinden uzak duruyorsa; onun bütün kanını akıtıyorsa ve hayvanın bazı kısımlarını, mesela siyatik siniri gibi, kesip atıyorsa.

Madde 3: Hayvanı kesmeden önce Tanrı'ya dua ediyorsa, bıçağının kesici yüzeyinde hiçbir çapak kalmadığından emin olabilmek

için onu tırnağına sürtüp kontrol ediyorsa ve kesimin arkasından kanı toprakla örtüyorsa.

Madde 4: Hıristiyanların büyük perhizinde ve et yemedikleri günlerde et yiyorsa.

Madde 5: Başını bir aşağı bir yukarı kaldırıp indirerek, yüzü Kudüs'teki Duvar'a dönük, Yahudi dualarını okuyorsa.

Madde 6: Kendi sünnet olmuşsa veya oğlunu sünnet ettirmişse.

Madde 7: Oğluna bir İbrani adı vermişse.

Madde 8: Sonunda Gloria Patri'yi okumadan, Davud'un psaume'larını okumuşsa.

Madde 9: Bir şahıs öldüğü zaman Duvar'a doğru döndürülmüşse.

Tomas bir an durdu ve kısa bir an düşündükten sonra son bir madde daha ekledi:

Madde 10: Musa'nın yasası, bizi kurtarmak için, Efendimiz İsa'nın yasası kadar iyidir diyorsa.

Bu yeni fermanın bütün din sapkınlarını ve din sapkınlarının başkanlarını, gerçek inanca hıyanet eden bütün hainleri sıkıştırıp yok etmeye yaramasına dua ederek, ağır bir hareketle imzaladı.

Yarından itibaren metni Suprema'ya, Yüksek Engizisyon Kurulu'na sunacaktı. Ferman bir kere kabul edildi mi, -ki mutlaka edilecekti- bütün o idarî bölümdeki yargıçlar bir kopyasını alacaklardı ve sonra da komiserler ve diğer Engizisyon görevlileri onun hakkında bilgi edineceklerdi.

Yaptığı işten memnun, çok beğendiği Jativa kâğıdından yeni bir sayfa çekti ve başka bir projeye girişti. Bu seferki ötekinden farklıydı, "din sapkınlığı dışındaki suçları" cezalandırmayı hedefliyordu ve hiçbir istisna gözetmeksizin, halkın tamamını kapsamına alıyordu. Cetleri arasında ne Yahudi ne Müslüman hiç kimsenin bulunmadığını veya çocukları ve torunları arasında Hıristiyanlığa yeni dönmüş hiç kimsenin bulunmadığını ispat edebilen kişiler için kullanılan "saf kan Hıristiyan" nitelemesine layık olanlar da dahil. Papaz Tomas, kendi kendine, eğer eşitlik ve adalet konusunda birtakım şüpheler var idiyse, bu fermanın bunları ortadan kaldıracağını düşündü.

Kargacık burgacık yazısıyla, cezayı hak eden ilk durumu kaleme aldı.

1. Zina.

Bu arada, evli olmayan bir kadının kendi rızasıyla cinsel münasebette bulunmasının büyük bir günah sayılmayacağını ifade eden tavrın da reddedilmesi gerektiğini hemen belirtmeyi de ihmal etmedi.

2. Din sapkınlığına delalet eden sapıkça sözler, yakışıksız, ahlaksızca, edepsizce sözler söylemek suretiyle sözle işlenen suçlar.

Kalemini, camdan mürekkep hokkasına batırdıktan sonra, bir süre havada tuttu, biraz düşündü ve daha kararlı bir şekilde yazmaya devam etti:

3. Büyücülük.

Dördüncü maddeyi yazmadan önce, bir tiksinti, bir mide bulantısı hissetti. Bu son günah şüphesiz en korkuncu, en iğrenciydi.

4. Homoseksüellik ve sonuç itibarıyla onunla birlikte görülen ahlaksızlık: Oğlancılık.

Bu noktayla ilgili olarak, bir ayrıntı onun çok canını sıkıyordu. Engizisyon yargıçlarının bu konuda, Aragon tacının hüküm sürdüğü çeşitli topraklarda halen yürürlükte olan asırlık yasalara göre karar vermelerini açıkça emreden, Clement VII'nin bir emirnamesi söz konusuydu. Bu yasalar, oğlancılara, kendilerini suçlayanların isimlerini öğrenme ve onlarla yüzleşme hakkını tanıyordu.

Papaz Torquemada, kendi düşüncesine göre, inanç davalarında esas olan gizlilik kuralına ters düşen bu zorunluluğu kaldırmaktan yanaydı. Bir şeyler düzenleyecekti herhalde.

Bir ara durdu ve dalgın bakışlarla, karşı duvardaki etkileyici portreye baktı. İspanya'nın egemenleri, İsabel ile Fernando'nun portresiydi bu.

Pencerede bir noktadan başlayıp lambrinin dibinde kaybolan mükemmel bir verev hat çizen bir güneş ışını salona süzülüyordu. Tablo daha da aydınlık göründü. İki hükümdar yan yana duruyorlardı, geri planda her ikisinin amblemleri yer alıyordu: Fernando için iktidarın boyunduruğu, İsabel için adaletin oklarından bir demet. Arka planda da şu yazı okunuyordu: *Tanto monta, monta tanto, İsabel como Fernando.* Bazıları bunu şöyle yorumluyordu:

"Ne kadar değerliyse, o kadar değerli, İsabel ne kadarsa Fernando da o kadar." Aslında hiçbir anlamı olmayan bir ibareydi bu, zira esas formül sadece, kısaca, Tanto monta'dan ibaretti ve yalnızca Fernando içindi. Formül, birkaç yıl önce, onu iyi tanıyan biri olarak, Büyük İskender'in hayatından bir bölümü hatırlamış olan, hümanist ve dil bilgini, seçkin Yahudi cemaati üyesi, Antonio de Nebrija tarafından Fernando'ya önerilmişti. Büyük İskender, Küçük Asya'ya yaptığı sefer sırasında, Gordion'da bir tapınağı ziyaret ediyordu; bu tapınakta, bir boyunduruk, çözülmesi mümkün olmayan bir düğümle bağlanmıştı. Bir kâhin, bu düğümü çözmeyi başaracak olan kişinin Asya'ya hâkim olacağını iddia ediyordu. İskender denedi, ama başarısız birkaç teşebbüsten sonra, düğümü bir kılıç darbesiyle çözdü ve şöyle dedi: "Ha öyle çözmüşüm ha böyle." İşte, bundan sonra Fernando'nun amblemi olan ve Tanto monta ibaresiyle tamamlanan boyunduruğun anlamı... Bu ibarenin kelime kelime anlamı. Aynı şey (çözmek ya da kesmek). Kralın karakterine çok uygun düşen bir felsefe: Engelleri aşamadığın zaman etrafından dolaşıp geçmek, zorlukların seni durdurmasına izin vermeyip sert ve kararlı davranmak.

İki hükümdar arasında tam bir eşitlik olamayacağını kabul etmek zorunludur ve bu durumda Tomas'ın tercihi kraliçeden yanaydı, bunu kabul ediyordu. Bunun sebebini biliyordu. Veya daha ziyade, Fernando'yu niye daha az tuttuğunu biliyordu. Asturialı olan Fernando, annesinden dolayı kısmen de olsa Yahudi kanı taşımıyor muydu?

Yahudi... Yahudilik.

Torquemada'nın parmakları çalışma masasının kenarına yapıştı, orada kenetlendi kaldı. Bu terim hayatının sonuna kadar onun yakasını bırakmayacak mıydı?

Bu anlarda, her zaman olduğu gibi, üç göbek öteden atası, dedesinin dedesi, Teruel'de meyve tüccarı olan Salomon de Vincelar'ın anısı aklına geliyordu. O da Yahudiydi. Çocukları Moşe ve Simon da Yahudiydi. Salomon'un kutsal kilise saflarına katılıp Vincelar adını da Torquemada olarak değiştirmeye karar verdiği 1348 yılının o kutsanmış gününe kadar Yahudi. Ona yeni soyadını ilham

etmiş olan, ailenin göç edip yerleştiği, Palencia arazisindeki küçük bir kasabaydı Torquemada.

Tomas, bir deri bir kemik kalmış ellerine bir göz attı. Altmış beş yaşındaydı, elleri yüz yaşındaki birinin elleri gibiydi. Kâğıt gibi derisinin altında akan kanı düşününce, içindeki o yanma hissi, o acı canlandı, kuvvetlendi; o milyarlarca kan taneciğinin içinde belki de, hâlâ o utanç verici kalıntının saklı olabileceği düşüncesi, aklında hiç söküp atamadığı bu korkunç düşüncenin onda yarattığı bir yanma hissi, bir acıydı bu. O, papaz Francisco Tomas de Torquemada, Engizisyon başyargıcı, Yahudi kanının belli belirsiz de olsa izlerini taşıyacaktı ha.

Kapıya kısa bir darbe vurulmasıyla düşüncelerinden sıyrıldı.

Kısa boylu, kapşonlu bir adam saygıyla ilerledi.

– Hoş geldiniz, papaz Alvarez.

Torquemada'nın sekreteri yazı masasına kadar yaklaştı ve iki deri halkacıkla birbirine tutturulmuş birtakım kâğıtlar uzattı.

– İşte son yakma olayının hesapları.

– Toledo'dakinin mi?

– Evet, papaz Tomas.

Rahip kâğıtları Torquemada'nın önüne koydu.

– Yakılanların vestiyer parası	208 500 m.
– Odunların yakıldığı set, iskemleler, banklar	147 250 m.
– Aksesuvarlar: Mahkûmlara giydirilen sarı gömlekler, ipler, mumlar, haç, beyaz mumdan ağız tıkaçları, sivri tepeli boneler	93 062 m.
– Düzenin sağlanmasıyla görevli üç asker bölüğüne ikramiye	77 500 m.
– Çeşitli hizmetler: Cellatlar, yürüyemeyen mahkûmlar için taşıyıcılar, müzisyenler	58 590 m.
– Mahkûmlara ve mahkemede görevlilere verilen yemek	57 970 m.
Maravedi (küçük bir İspanyol parası) olarak toplam	642 872 m.

Torquemada canı sıkkın bir hareketle belgeleri elinin tersiyle itti.

– Vestiyer parasını gene çok yüksek buluyorum.

– Yapacak bir şey yok... Konsey, yakılacak olanların yalın ayak, yırtık pırtık elbiselerle teşhir edilmemesine karar verdiğinden beri, onların düzgün bir şekilde giyinmiş olmalarına dikkat ediyoruz. Aylarca tutuklu kaldıktan sonra, üstlerinde başlarında bir şey kalmamış oluyor. Sonuçta, onların gereksinimlerini karşılamak bize düşüyor. Son yakma olayında, birçok mahkûma ayakkabı almak, altı erkeği, bir o kadar da kadını giydirmek zorunda kaldık. İhtiyaçlarını karşılamak zorunda kaldığımız...

– Yeter! diyerek Torquemada sert bir şekilde sözünü kesti. Bu masrafları karşılamak zorunda olduğumuzu biliyorum, fakat bunları mutlaka azaltmak gerekir. Herkes Estepa markizi kadar alicenap değil. Üç ay önce, ben bizzat majestelerine müracaat ederek, Madrid şehrinden yakma masraflarının finansmanı için destek istemesini rica etmek zorunda kaldım. Ama benim sonsuza dek bu şekilde davranamayacağımı takdir edersiniz. Mali kaynak sıkıntısından dolayı, suçluların yakılmasında indirime gidilmesi de düşünülecek bir şey değil tabii! Aklın ucundan bile geçirilecek bir şey değil!

Peder Alvarez son derece üzgün bir havaya büründü.

– Ya listeyi, diye devam etti papaz Tomas, getirdiniz mi onu bana?

– Mahkûmların listesinden mi söz ediyorsunuz? Tabii. Elinizde. Son üç yaprak.

Engizisyon başyargıcı incelemeye daldı:

Maria de Rivera, 75 yaşında, Jaen'de doğmuş, Toledo'da oturur. Melchor de Torres'ten dul. İnatla Musa'nın yasalarına uymakta direnen, Yahudiliğe ısrarla bağlı, suç işlemekten vazgeçmeyen, dini sapkın, sözde dönme. 28 Nisan 1485'te önce boğulmuş, sonra yakılmıştır.

Catalina Pinedo, Madrid'de doğmuş, Berlanga'da oturur, Manuel de la Pena'nın karısı (kocası da kaçak, Yahudilikten dolayı Engizisyon mahkemesince aranıyor). 1475'te kendisiyle uzlaşmaya

varılmış. Acı içinde pişmanlık göstermiştir. Boğulmuş, sonra yakılmıştır. 28 nisan 1485.

Frer Josef Dias Pimienta, Segovya'da doğmuş, Merci tarikatı mensuplarından, yüksek derecede vergi memuru. Rütbesi geri alındıktan sonra, ısrarlı Yahudi olarak adalete teslim edilmiştir, dini sapkınların destekleyicisi, kışkırtıcısı, bunlara yataklık eder, günah çıkaran papaz numarası yapmıştır, günahtan korkmaz, günahta ısrar eder, fakat yakılmasından bir gün önce bizim kutsal inancımızı kabul etmiştir.

Aben Baruel, 75 yaşında, Burgos'ta doğmuş, bez tüccarı, Toledo'da oturur. 1478'de kendisiyle uzlaşma yapılmıştır. Hıristiyanlığa girmişken yeniden Yahudiliğe dönen, Yahudiliğe inanmış, ikna edilmesi imkânsız, günahta ısrarlı, hükmü yüzüne okunduktan sonrasına kadar, inadından vazgeçmemiştir. Laik tüzeye bırakılmış, elleri kolları bağlanmış ve yakılmıştır.

Tomas kaşlarını çattı:

– Aben Baruel... İlginç. Fişinde, 1478'de gerçek inançla uzlaştığı işaret ediliyor.

– Evet, doğru. Aklınıza takılan ne?

– Biliyorsunuz ki, bu adamlar din değiştirdikleri zaman, hemen bir Hıristiyan soyadı alırlar. Halbuki burada böyle bir durum yok.

Peder Alvarez önemsemediğini gösteren bir hareket yaptı.

– Ruhunun derinliklerinde hiçbir zaman bu din değiştirmeye inanmadığını kanıtlayan bir husus bu ayrıca da...

Sözünü kesti ve elini alnına koydu.

– Şimdi birden aklıma geldi! İzin verir misiniz?

Kalktı ve Engizisyon başyargıcına verdiği dosyayı aldı. Heyecanlı ve telaşlı bir hareketle, onu karıştırmaya başladı, taa ki bir sayfayı bulup orada duruncaya kadar.

– İşte! dedi, onu Engizisyon yargıcına uzatarak.

– Nedir söz konusu olan?

– Engizisyon görevlileri bu Aben Baruel'in evine gittikleri zaman, yapılan suçlamayı destekleyecek bazı deliller bulabilecekleri-ni düşünerek usulüne uygun olarak arama yapmışlar ve bu belgeyi

bulmuşlar. Lütfen biraz zamanınızı ayırıp ona bir göz atın. Göreceksiniz, çok ilginç.

ÜÇÜNCÜ BÜYÜK SARAY

YERİNDEN DOLAYI Y.H.W.H.'NİN ZAFERİ KUTSANMIŞTIR.

İSİM 4'LÜDÜR.

O ANDA, O AĞZINI AÇTI VE ŞÖYLE DEDİ: EJDERHA'NIN, ŞEYTAN'IN VEYA İBLİS'İN, HER NE İSİM VERİLİYORSA, BÜTÜN DÜNYAYI BAŞTAN ÇIKARAN BU YARATIĞIN ATILACAĞI SAAT GELECEK, O, YERYÜZÜNE ATILACAK VE MELEKLERİ DE ONUNLA BİRLİKTE ATILACAK! BU KABİL OLAYI (CİNAYETİ)!

ADI AYNI ZAMANDA HEM ÇOKTUR HEM BİRDİR:

PEYGAMBERİN NİKÂHSIZ KARISININ İSMİ. ELÇİNİN HAKKINDA ŞÖYLE DEDİĞİ KADININ İSMİ: "DOĞDUĞU ESNADA ŞEYTANIN DOKUNMADIĞI BİR TEK ÂDEMOĞLU YOKTUR DOĞMUŞ. İSTİSNA YALNIZ BİR TEK O KADIN VE OĞLUDUR." VE NİHAYET KEÇİ KILINDAN KUMAŞ DOKUYUCUSU, ECİŞ BÜCÜŞ'ÜN İSMİ.

HEPSİ, NE YAZIK Kİ, KATİYEN BİR KÖLENİN FİYATINDAN DAHA FAZLA ETMEZ. ZİRA O, BAĞIRSAKLARI DAĞILMIŞ, ORTASINDAN PATLAMIŞ OLAN BAŞI İLK DÜŞECEK OLANI HATIRLATIYOR.

NEHRİN KIYISINDA, SÂ'DAN'IN İKİ DİKENİ --CENNETİN VE CEHENNEMİN DİKENİ- ARASINDA 3'Ü MUHAFAZA ETTİM. AMBERİN GÖZYAŞLARININ ETEĞİNDE, TANRININ, KARISININ VE OĞLUNUN YUKARISINDA.

Sayfanın altında, altı çizilmiş bir şehir ismi:

BURGOS.

– Hayatımda hiç bu kadar karışık ve bu kadar tutarsız bir metin okumadım. Burada, sapkın mezhep başkanlarının saçma sapan sayıklamaları açıkça görülüyor. Bu saçma sapan, anlaşılmaz sözler nedir böyle?

– Ne yazık ki, hiçbir fikrim yok. Adamlarımız bana sadece, bu belgeye el konulduğunu gördüğü zaman, bu sözde dönmenin

çok büyük üzüntüye düştüğünün görüldüğünü rapor ettiler. Hepsi bu.

Engizisyon yargıcı kâğıdı muhatabına iade etti.

– Onları saklayın. Hiç belli olmaz. Ama, bana kalırsa, kötülüğün yerleşmiş olduğu bir kişinin sözlerinden daha fazla bir şey değil bu. Bu yaratıkların ne kadar kurnaz ve düzenbaz olduklarını siz benden iyi bilirsiniz.

– Kör bunların hepsi! Tanrı'nın Arap olduğunda ısrar eden dönmüş bir Müslüman. Tanrı'nın Yahudi olduğuna inanmış güya dönmüş bir Yahudi. Tanrı'nın sadece Hıristiyan olabileceğini ne zaman anlayacaklar!

– Hayır, diye itiraz etti Torquemada, siz de yanılıyorsunuz.

Karşısındakinin yanaklarını birden bir solgunluk kapladı.

– Ne... Ne demek istiyorsunuz?

Engizisyon başyargıcının dudaklarında çarpık bir tebessüm belirdi. Fısıltı halinde:

– Tanrı İspanyoldur... Papaz Alvarez. İspanyol.

* * *

Granada.

Şeyh İbni Sarrag, Ezra'nın yakasına öyle bir kuvvetle yapıştı ve onu öyle bir sarstı ki, az kalsın haham yere devrilecekti.

– Seni Yahudi köpeği! Dinsiz imansız herif! Seni pislik seni! Anan seni bir akrepten peydahlamış herhalde!

Şaşkına dönmüş olan Samuel yanıt arıyordu. Korku ve dehşet onu felce uğratmıştı. Arap birkaç dakika önce, gözleri yuvalarından uğramış bir halde, çılgın gibi odasına saldırmıştı adeta.

Öncekilerden daha şiddetli bir saldırının etkisiyle arkaya devrildiğini fark etti ve duvara çarptı.

– Aklınızı kaçırmışsınız siz!

– Hırsız! Dinsiz imansız adam!

– Hırsız mı?

– Sizin gibi insanlardaki bu ikiyüzlülüğü çok iyi bilirim ben! "İnanıyoruz" derler, kendi aralarında ise size olan öfkelerini kusarlar!

Ezra kekeleyerek:

– Sure 3, ayet 119, dedi.

– Susun!

Arap göğe dönerek:

– Görüyor musun, Kutsal Kitap'tan ayetler okumaya kalkıyor!

Samuel'i, yakasına kuvvetle yapışarak ayağa kalkmaya zorladı.

– Saray'larımı hemen bana geri vereceksiniz!

– Hangi saraylar? Siz neden bahsediyorsunuz?

– Bırakın bu numaraları, yoksa, Allah önünde yemin ediyorum, boğazınızı keserim. Ya da daha iyisi: Sizi engizisyon görevlilerine jumallerim! Planın benim payıma düşen ve sizin dün akşam çaldığınız kısmını hemen geri istiyorum!

Ezra itiraz edecek kuvveti buldu:

– Siz hastasınız! Ben hiçbir şey almadım!

– Yalancı!

– Siz odadan ayrıldıktan sonra benim geri geldiğimi ve... şey... için odaya girdiğimi söylemek istiyorsunuz... Bak bu sefer kesin: Siz mantığınızı kaybetmişsiniz!

– İnkâr etmekte ısrar ediyorsunuz!

– Evet, şeyh Sarrag! İnkâr ediyorum! Odamdan bir yere kıpırdamadım. İnanın ya da inanmayın, sizi dolandırmak fikri aklımın ucundan bile geçmedi.

– Hırsız!

– Hayır! Sadece mafsal romatizmalı!

Arap ona şaşkınlıkla baktı.

– Ne alakası var?

– Beni rahat bırakın. Anlayacaksınız.

İbni Sarrag, Ezra'yı bıraktı.

Serbest kalır kalmaz, Ezra ellerini gösterdi.

– Bakın...

Parmakları şeklini kaybetmiş, birbirlerinin üstüne binmişti. Başparmaktan serçe parmağa kadar, bütün parmak kemikleri yamru yumru olmuştu.

– Bir an için bu ellerin bir kapıyı zorlayacağını ve nerede olursa olsun bir şeyler araştıracağını nasıl düşünebilirsiniz! Bütün geceyi ellerime okaliptüs ve belsem (kokulu reçine, pelesenk) sürmekle ve ıstıraptan kıvranmakla geçirdim.

Bu mantık hedefi tam on ikiden vurmuştu, zira Sarrag sustu ve hahamın deforme olmuş parmaklarına baktı kaldı. Bir iç mücadele geçiriyordu; sonunda yenilmiş bir vaziyette sordu:

– Siz değilseniz, o halde kim?

Öfkeli olan Ezra, elbiselerine çekidüzen veriyordu.

– Benden çok şey istiyorsunuz!

– Anlamıyorsunuz herhalde? Durum çok ciddi! Şu andan itibaren, Baruel'in Saray'ları birinin elinde.

– Ben çıktıktan sonra ne yaptınız? Cevap verin!

Şeyh en yakın bir iskemleye bıraktı kendini.

– Yorgunluk galebe çalıncaya kadar, el yazıları üzerinde çalışmaya devam ettim. Size güvenmediğim için -kabul edersiniz ki, bu doğal bir his- el yazılarını saklamaya karar verdim. Ne yazık ki, onları saklamak için kütüphanemin bir rafındaki kitap sırasının arkasına koymaktan daha emin bir yer düşünemedim.

– Çok parlak...

– Ah! Rica ederim, beni bu acı alaylarınızla yaralamayın.

– Benim acı alaylarım hiçbir zaman sizin o aptalca davranışınız düzeyine ulaşmayacaktır. Sizin sayenizde, Gökyakut Kitap'ı bulmak için en küçük bir şansımız kalmadı. Sizdeki parçalar olmazsa, bilmeceleri asla çözemeyiz.

Öfkeli bir sesle:

– Niçin Aben? dedi. Bu ırka güvenmek niye!

– Yeter! Sizin zannettiğiniz kadar bilinçsiz değilim! Baruel'in oğlu daha Saray'ları bana getirdiği gün, onların önemini hemen anladım ve bir kopyasını aldım. Bu kopya daima benim elimde. Belgelerle beraber gelen açıklayıcı mektup için de aynı şeyi yaptım.

Hahamın hatlarında hemen bir rahatlama ifadesi belirdi.

– Tanrı'ya şükür!

– Görüyorsunuz ya, bu ırk göründüğü kadar yetersiz ve yeteneksiz değildir!

– Saray'ları sakladıktan sonra ne yaptığınızı bana kesin olarak açıklayın.

– Kapıyı iki kere kilitledim ve yatmaya gittim. Bu sabah, uyanır uyanmaz ilk işim el yazılarını aramak oldu. Çalınmıştı!

Ezra alaylı alaylı gülmekten kendini alamadı.

– Bu dram sizi eğlendiriyor!

– Hayır, beni eğlendiren, sizin olaylardan sonuç çıkarma yeteneğinden tamamen mahrum oluşunuz. Kapınız, kilitlediğiniz gibi duruyordu, değil mi?

– Evet.

– Ve siz bu kapıyı hiç zorlamadan çalışma odanıza girebileceğimi düşündünüz. Anahtarı ne sihirdir ne keramet, bulmuş olacaktım. Ben hahamım, şeyh İbni Sarrag, sihirbaz değil.

– Tamam, pekâlâ. Sizden özür diliyorum.

– Yerinizde olsam, suçluyu, kendi çatımın altında arardım. Sadece sizin yakınlarınızdan biri bizi gözetlemiş ve işitmiş olabilir. Sadece o, siz Aben'in el yazılarını sakladığınız anda sizi gözetlemiş olabilir; yalnız o, çalışma odanızın anahtarını nerede bulabileceğini bilir. Bu çok açık.

Sarrag sinirli sinirli birkaç kez sakalını sıvazladı.

– Bu imkânsız. Çevremdeki insanların hepsi güvenilir. İki karım, beş çocuğum ve hizmetkârım Süleyman. –Eğer onu düşünüyorsanız- onun her türlü şüphenin üstünde olduğunu ve ayrıca da tartıştıklarımızın bir kelimesini bile anlayamayacak kadar salak olduğunu hemen söyleyebilirim.

– Okuma yazma biliyor, değil mi?

– Evet. Ama size tekrar ediyorum o olamaz. Yaklaşık beş yıldır benim hizmetimde. Dostlarımdan bir kadı tarafından bana verildi.

– Verildi mi?

– Evet, tamamen öyle. Ve her zaman büyük bir uysallık ve kesin bir bağlılık ve itaat göstermiştir.

– Gene de onu sorgulayın. İçiniz rahat etsin diye.

Şeyh, hahama küçümsemeyle baktı..

– Siz gerçekten bir... şey... kadar inatçısınız...

Vazgeçti, söyleyeceği hakaret dolu sözleri tuttu.

– Pekâlâ. Bize gidiyoruz. Haklı olduğumu göreceksiniz.

Haksızdı.

İbni Sarrag'ın evine vardıklarında, sadık hizmetkâr Süleyman Ebu Talib, beş yıl boyunca mutlak bir bağlılık örneği sergilemiş olan bu adam, birden ortalıktan kaybolmuştu.

Bölüm 6

> Ben Garcia de Paredes'im ve sonra da... Fakat sadece İspanyolum demem yeterli.
>
> Le Contienda
> de Garcia de Paredes.

Sadık hizmetkârının ihanetini öğrenince, İbni Sarrag, en şiddetli öfkeden en derin çöküntüye geçmişti. Şimdi, minderlerin arasına gömülmüş, öyle şaşkın şaşkın bakıyordu.

– Dinleyin, dedi Ezra, sakinleştirmek isteyen bir ses tonuyla; bu, dünyanın sonu değil. Süleymanınız kaçtı gitti. Ama biraz düşünün. Neyle kaçtı gitti? Noksan olduğunu bildiğiniz birkaç sayfa el yazısıyla; İspanya'da ancak iki adamın bir şeyler söküp çıkarabileceği kadar karmaşık bilmecelerle. Pek fazla övünmek gibi olmasın ama, bu iki adam bir sizsiniz, bir de ben. O halde sakinleşin. Üzerimize aldığımız işi sürdürmeye çalışalım.

Arap kendi düşüncelerinin seyrini izleyerek gene aynı yere döndü.

– Bu adamı, bu sayfaları çalmaya iten sebebi anlayamıyorum. Neden? Ne düşündü?

– Konuşmalarımızdan birtakım şeyler yakaladığını ve muhtemelen gökyakut kitabı tek başına ele geçirebileceği sonucuna vardığını düşünüyorum.

– Fakat onunla ne yapacaktı? Bu baldırı çıplak ne bir bilim adamı ne bir din bilginiydi. Bütün hayatı boyunca, hizmet etmenin dışında, en ufak bir yetenek, bir beceri sergilememişti.

– Bu konuda hiçbir şey bilmiyorun, İbni Sarrag. Belki de, bir çıkar sağlayabileceği değerli bir şeyin söz konusu olduğunu düşündü. Ama kendinizi yiyip bitirmekten vazgeçin artık! Hırsız, Baruel'in açıklayıcı mektubunu götürmedi. Esas olan bu. Bu belge olmadan, siz de kabul edersiniz ki, hiç kimse bu Saray'larla ilgili hiçbir şey anlayamaz. Sembollere bağlanmış ve üstelik de tamamlanmamış bu metinleri, kim olursa olsun, birinin çözebileceğini düşünmüyorsunuz, değil mi? Hadi, rica ederim, soğukkanlılığınızı takının ve en acil olan konuya yoğunlaşalım... Tarsis.

İbni Sarrag hahamın sözlerinden etkilenmiş görünmüyordu. Gözleri boşluğa dalmış, hareketsiz duruyordu. Ama şu hususu belirtmekten de geri durmadı:

– Tarsis, Tartessos kelimesinin Sami dilinde aldığı şekildir. Tartessos ise, Tinto'nun eski adıdır. Kontrol edip doğruluğunu saptadım.

Ezra, ağzı açık, şaşkın şaşkın ona baktı.

– Tinto? Nehirden bahsediyorsunuz, değil mi?

Arap doğruladı.

– Bundan kesin olarak emin misiniz?

– Size söyledim. Kontrol edip doğruluğunu saptadım.

Samuel bütün Granada'yı çınlatacak bir çığlık attı.

– Olağanüstüsünüz Şeyh İbni Sarrag. Çok büyüksünüz!

Kâğıtlardan birine doğru süratle gitti ve çılgın gibi notlarını düzenleyip gözden geçirmeye koyuldu. Bir süre sonra başını kaldırdı. Heyecandan titriyordu.

– Beni dinleyin... Çok az kaldı, çözüyoruz!

Büyük bir heyecan içinde, hecelerin üstüne basa basa konuştu:

– Rehberimiz genç bir adam. Bu genç adam bir ibadet yerinde yaşıyor. Bu ibadet yeri bir tepe üzerinde. Bu tepe, Tinto nehrinin suladığı bir şehrin yakınında bulunuyor. Veya eğer onu tercih ediyorsanız, Tartessos nehri diyelim.

Bu sefer Sarrag uyuşukluğundan çıkmış görünüyordu.

– Bu ibadet yerinin bir tepe üstünde olduğu sonucuna nasıl varıyorsunuz?

– Baruel'in metnini hatırlayın:... ve tek hatası, VE BENİM, TATLI BİR MEYİLLE İNEN TEPENİN EN YÜKSEK YERİNDE, HADES'İN HARABELERİ ÜZERİNDE YAZDIĞIM SAATTE YAŞAMAK (olmuştur). BU TEPENİN ETEĞİNDE YAVÂN'IN OĞLU UYUYOR. Rehberimiz, ***eteğinde*** Tinto'nun aktığı bir tepenin ***zirvesinde*** yaşıyor.

Açıklamasını şöyle tamamladı:

– VE RÜYASI DENİZE DÖKÜLÜRKEN MIRILDANIR. Bundan çıkan sonuç da şu: Tepeyi, nehrin denize ***döküldüğü*** yerde bulacağız. Her şey berrak, değil mi?

Şeyh birden yerinden fırladı ve bir İspanya haritası aldı geldi.

– Bakalım...

Haham da onun yanına gitti. Bir süre geçti. Hemen hemen aynı anda, bir ağızdan bağırdılar:

– Huelva!

– Gerçekten, Tinto'nun tam denize döküldüğü yer. Buraya uzaklığı elli milden fazla olmalı. Neredeyse Portekiz sınırında. Üstelik, bütün bu bölgede savaşın da şiddetlendiğini biliyorsunuz. Vega, Kastilya birliklerinin devamlı saldırısına uğruyor. Granada'dan Malaga'ya giden yolu kontrol eden Alhama'nın düşüşünden beri, Endülüs, Mağriplilerin birliklerinin ve kraliyet ordusu birliklerinin, kâh birinin, kâh ötekinin zaman zaman bir araya gelip dağıldıkları çok büyük bir kavşak noktası olmaktan başka bir şey değildir artık.

– Başka bir seçeneğimiz var mı?

Şeyh ısrar etti:

– Bu çok uzun bir yol, Ezra. Direnmenizi saygıyla karşılıyorum, fakat böyle bir yolculuk sizi tahmininizden çok daha çabuk yıpratabilir. Buna karşılık ben Huelva'ya yalnız gitsem, ben...

– Şaka mı ediyorsunuz? Böyle bir şey söz konusu olamaz! Yola iki kişi çıktık, iki kişi devam edeceğiz.

– Açık olun. Size "ihanet edip yerinizi alacağımdan" korkuyorsunuz?

Haham, elleri kalçalarında, yerine iyice yerleşti.

– Peki, evet! Size hiç tereddütsüz cevap veriyorum: Evet.

– Görüyorum ki...

Ve hiç vakit kaybetmeden kapıya yöneldi.
– Nereye gidiyorsunuz?
– Karılarıma ve çocuklarıma veda etmeye.

* * *

Yakıcı bir güneş, iki atlıyı kasıp kavuruyordu; bir yandan da inatçı, buram buram bir kül kokusu, kekik ve portakal ağaçlarının baygın kokusunu bastırıyor, her yanı dolduruyordu. Sarrag gerçeği söylemişti. Granada'yı terk ettiklerinden itibaren, altı gündür, sadece yakılmış topraklara, talan edilmiş tarlalara, saman yığınlarına, hepsi de yakılıp yıkılmış tahıl ambarlarına ve küçük köylere rastlamışlardı. Daha yolculuğun bu aşamasında iki kere birliklerin çatışmalarına tanık olmuşlar ve iki tarafın birliklerinden de mucize eseri yakayı kurtarmışlardı. Zira, -çifte tehlike vardı- çobanlar ve sürüleri alıp götüren saldırıları düzenleyen- Müslümanlar olmadığı zaman, bu sefer de Hıristiyan müfrezeleriydi saldırıya geçen.

Terk edilmiş zengin tarlaların arkasından, kâh üzerinde birkaç cüce meşe, kâh birkaç kocayemiş ağacı bulunan cılız toprak manzaraları göze çarpıyordu. Aralarında kırmızımsı parlak birtakım başka ağaçların da (fulgurances...?) karıştığı, gene kendi haline terk edilmiş zeytin ağaçları ormanlarından geçmiştik. Bu acılı günlerinde Endülüs toprağı, bir kadın vücudunu hatırlatıyordu; zaman zaman açılıp saçılmış, hayata açık; zaman zaman da, ölümün üzerine büzülüp kapanmış, ama her şeye rağmen doğurganlık gücünü hep elinde tutan, hiç kaybetmeyen bir kadın.

İki adam, Guadalquivir vadisine güneyden girmişlerdi. Burada atmosfer daha sakin gibi görünüyordu. Kim bilir hangi talandan muzaffer dönen, buğday ve arpa yüklü bir konvoyun dışında, rastladıkları insanların çoğu, Yarımada'nın yollarında her zaman rastlanabilecek türden insanlardı: İşportacılar, yün veya şarap taşıyan katırcılar, tüccarlar, ürünleriyle birlikte canada'lardan (İspanya'da sürülerin geçmesi için açılmış 75 m.lik özel yollar, Ç.N.) giden Mesta çobanları (Mesta=Sürü sahipleri ve çobanların kurduğu bir dernek. Ç.N.), Sarayın bildirilerini ulaştırmak için oradan oraya koşuşan haberciler veya kölelerin geri alınması için gereken parayı

toplamak amacıyla ülkeyi baştan başa dolaşan, halktan iane alan Merci tarikatı keşişleri.

Doru atının üzerinde hafifçe eğilmiş, keten maslakının içinde, başında kıpkırmızı yün bir takke, boncuk boncuk terleyen Şakir İbni Sarrag önde gidiyordu. Birkaç adım gerisinde Ezra, dimdik, yorgunluğa ve güneşin bunaltıcı etkisine aldırmaz görünüyordu. Sadece kendinin bildiği sebeplerle, acayip bir şekilde, rüküşçe giyinmişti. Elbisesi alelade bir kumaştandı, başında dar kenarlı siyah bir şapka, ayaklarında kırlarda giyilen türden potinler vardı; bu haliyle onu gören bir Mesta köylüsü sanırdı.

– Nasıl, Sarrag, dayanabiliyor musunuz?

– Siz kendinize bakın, haham. Beni Allah korur.

Ve Arap birden başka bir konuya geçti:

– Yola çıktığımızdan beri, bir fikir kafamı kurcalıyor. Birinci Saray'ın esasını çözdük, fakat cehenneme ve şeytanlara atıf yapan o ilginç sözler hâlâ çözülmemiş duruyor.

Samuel rehavet içinde gözlerini kırpıştırdı.

– Onlar benim de aklımda. Ama kim bilir? Belki Huelva'da bir açıklama bulacağız.

– Veya cehennem...

Şeyh, yolun aşağı kısmında, tam karşılarında bir noktayı işaret eti.

– Bir han. Sevilla'ya kadar daha dört saatlik bir yolumuz var. Güneş biraz şiddetini kaybedinceye kadar, burada mola vermemizi öneriyorum.

Atlarını dörtnala sürdüler. Birkaç dakika sonra, beyaz kireç badanalı, görünüşü pek güzel olmayan, çarpık çurpuk bir binanın önündeydiler.

Ahıra benzer bir sığınaktakiler atlarını kabul etti.

İbni Sarrag, hasbelkader seyis olmuş, o anda bir katırı kaşağılamakta olan küçük bir çocuğu gözüne kestirdi.

– Küçük! Atlarımızla ilgileniver.

Çocuk hemen söyleneni yaptı.

Genzi yakan pis bir yağ kokusu salonun havasını kirletiyordu. İbni Sarrag ve Ezra, kaderlerine razı olmuş bir şekilde birbirlerine baktılar ve boş buldukları ilk masaya yerleştiler.

– Ne yiyeceksiniz? diye sordu Arap.

– Bu da sorulacak şey mi! diye homurdandı Samuel. biliyorsunuz, buralarda liste iki tabaktan, kenardan kesilmiş koca bir siyah ekmek diliminden ibarettir, ve... gözleri yuvalarından fırlatan bir hesap.

– Ezra, kabul edin ki, yemek konusunda, tam bir mızmızsınız!

Hahamın yanıtını beklemeden, hancıyı çağırdı: göbeği ilerde, sakalı yapış yapış olan hancı hemen seğirtti geldi yanlarına.

– Buenos dias...

– Biz bir şeyler yemek istiyoruz, dedi İbni Sarrag.

– Omlet, garbanzos, domuz yağında kızarmış yumurta ve her cuma olduğu gibi, morina balığım var.

– Pekâlâ, kuru fasulye ve mercimek.

– Tamam, bir garbanzos. Ya siz bayım?

– Bir omlet. Ama yumurtalarınızın kalitesini kontrol etmek isterim.

Hancı ona şaşkın şaşkın baktı.

– Yumurtalarımın kalitesi mi? Fakat onlar günlük yumurtalar. Şikâyet edilecek hiçbir yanları yok!

– Şüphem yok, mutlaka öyledirler, ama ben gene de kontrol edip emin olmak istiyorum.

İbni Sarrag masanın altından Samuel'in kaval kemiğine bir tekme attı.

– Bu komediyi kesin, diye dişlerini sıkarak fısıldadı.

Muhatabı onu öldürecekmiş gibi baktı ve garsonla konuşmasına devam etti.

– Morina taze mi?

– Bayım diye sabırsızlandı hancı, size söyledim, burada her şey en iyi kalitedendir.

– Bana morina getir.

– Susuzluğunuzu gidermek istiyorsanız, bir fıçı Jerez şarabım var.

– Hayır, ben şarap istemem. Onun yerine bir testi su çok makbule geçer.

Hancı saygıyla eğildi ve mutfağa doğru gözden kayboldu.

– Ezra, diye söylendi Arap, bu şımarıklıklarınıza ne zaman bir son vereceksiniz! Mutlaka Yahudiliğinize dikkat çekmeye çalışıyorsanız, bundan daha iyi bir yol bulamazdınız!

– Benim, yumurtaların kalitesini kontrol etmek istememin sizi niye bu duruma soktuğunu anlamıyorum!

– Biraz önce mızmızsınız dediğim zaman haklı olduğumu gayet iyi görüyorsunuz! Granada'dan çıktığımızdan beri, sizin yemek yemeniz savaşmak gibi bir şey! Sanki savaş içinde bir ülkeyi baştan başa kat etmek yetmiyormuş gibi!

Parmaklarıyla saymaya başladı:

– Omlet öneriliyor, hayır. Ne sebeple? Kullanılan yumurtalardan birinde mikroskobik de olsa bir damlacık kan olması korkusu! Et öneriliyor: Gene hayır. Hayvanın dine uygun şekilde kesim yapan soet'iniz tarafından kesilmiş olması ve ayrıca da, gayet karmaşık bir muameleden geçirilmiş olması gerekmektedir...

– Bitirdiniz mi?

– Hayır! Hangi hayvan olursa olsun da değil! Neden? Bir, çift toynaklı ve kemirgen hikâyesi sebebiyle. Tavşan size yasaklanmıştır, çünkü kemirgendir ama çift toynakıl değildir: domuz, çift toynaklı olduğu ama kemirgen olmadığı için yasaklanmıştır. At...

– Azizim, domuz konusunda, sizin de bizden aşağı kalmadığınızı hatırlatırım.

– Doğru. Fakat alkol ve bir de domuz, bize yasaklanan yegâne şeylerdir. Halbuki sizde, kullanılan kap kacak bile günaha götürebilir. Et için ayrı, süt ürünleri için ayrı kaba gereksinmeniz var. Siz...

– Hayır ama... Bu olağanüstü!

Bir parmağını Sarrag'a yöneltti.

– Ben de size, aptesinizi yaptığınız zaman, sağ elinizle taharet almanızın yasaklandığını hatırlatırsam? Mekke'ye yüzünü veya sırtını dönerek hacet görmek yasaktır, ancak doğuya veya batıya dönerek ihtiyacınızı görebilirsiniz! Çölde aptes yaptığınız zaman

teyemmüm için (teyemmüm=su olmadığı zaman taşla temizlenme) tek sayıda taşların kullanılma zorunluluğunu size hatırlatırsam!

Derin bir nefes aldı ve kesin bir ifadeyle sözünü noktaladı:

– Şeyh İbni Sarrag, ya şu aptalca bıktırıcı sözlerinizi kesersiniz, ya da ben sizi burada eker, yoluma devam ederim.

Arap gözlerini göğe kaldırdı.

– Niçin, Allahım? Benim kaderimi niye bu adama bağladın.

Her biri kendi köşesine çekildi ve sadece etraflarındaki insanları seyretmeye koyuldular.

Bir araya gelmiş bu insanlar, biraz da, bu 1487 yılının İspanya'sının aynasıydılar. İbni Sarrag'ın gözü, üzerine desenler basılı beyaz kumaştan yapılmış, kolalı ve plise yakalıklı bir pelerinin içinde, kafası oraya dantel bir tepsi üzerine karpuz gibi yerleştirilmiş hissini veren bir İspanyol soylusuna (hidalgo'ya) ilişti. Pelerin biraz yıpranmış gibiydi ve şapkayı süsleyen tüyler ve kurdelelerin ise yıllarca hizmet vermiş yorgun bir görünümleri vardı. Arap kendi kendine, bu adamın acaba doğuştan bir ***hidalgo*** mu (hidalgo de sangre) olduğunu sordu. Yani en üst derecede saf ve soylu muydu, yoksa, sadece yedi erkek çocuğa sahip olduğu için vergi muafiyetinden yararlanan bir hidalgo ***de braguetta*** (sonradan edinilmiş) mıydı? Hangisinden olursa olsun, kaderi imrenilecek bir kader değildi: İspanyol soylusunun (hidalgo) diğer soylular gibi, uçsuz bucaksız arazileri ve üzerinde hâkimiyet kurulacak sayısız vasalleri yoktu; yüksek görevler ve büyük kumandanlıklar onun için değildi. Daha da acısı, bir hidalgo'ya sarayda döndürülen dolaplar içinde yer verilmezdi, bunların dışında bırakılırdı. Elinde avcunda olan tek şey, iman için çarpışma ve hâlâ da çarpışan bir sülaleden biraz olarak alınmış bu şereftir. Onun için büyük şanssızlık. İspanya toprağında Magriplilerin gittikçe azalması ve bu şerefe erme olanağının da gittikçe azalmasıdır.

Bitişik masada, kılıcı kınında, başka sınıftan bir soylu (bir caballero) bir tuvalin yağlı zeminine çizilmiş yağlıboya tablo gibi göze çarpıyordu. Yırtmaçlı çorapları, kolalı yakalı gömleğiyle halinde tavrında insana daha az üzüntü veren bir şey vardı.

Daha ötede bir İspanyol Çingenesi çift vardı. Ahlaken çürümüş, bozulmuş, halkın söylediğine bakılırsa, ortalıkta amaçsız, serseri serseri dolaşan, sıkıntı yaratan, olay çıkaran, yalancı ve dolandırıcı insanlar.

Salonun dibinde, Santa Hermandad (İspanya'da asayişi sağlamak ve suçluları cezalandırmak için kurulmuş teşkilat) üyeleri ise, yürürlükteki dürüstlüğün, doğruluğun görüntüsünü sunuyorlardı. Geçmişte pek çok kez kaldırılıp yeniden kurulan, milislerden oluşmuş bu ordu, İsabel ile Fernando'nun teşvikiyle, en mükemmel şeklini almıştı. Bu ordunun misyonu, eyaletlerde düzeni ve yasaları hâkim kılmak idi. Cezalandırma, hemen suçun işlendiği yerde, anında ve ibreti âlem olacak nitelikte uygulanıyordu. Beş bin maravedi'den fazlasını çalanlar ayaklarının kesilmesi cezasına çarptırılıyordu; cinayet işleyenler, Allahın kırında, ilk rastlanan ağaca bağlanmak ve oklarla delik deşik edilmek suretiyle infaz ediliyordu. Bir kısım insanlar bu yapılanların, işlenen suçlar yanında hiç kaldığını, bu "Kutsal Kardeşliğin" (Santa Hermandad'ın kelime anlamı kutsal kardeşlik) kurulmasından önce, ülkede güvensizliğin, asayişsizliğin hâkim olduğunu, hırsızların her türlü malı hiç çekinmeden, korkusuzca alıp götürdüklerini; evlerin, hasatların yakıldığını, cinayetlerin işlendiğini ve adaletin suçluları bulmak veya cezalandırmakta tamamen güçsüz ve yetersiz kaldığını anlatıyorlardı. O halde...

Şeyh son kişiyi de daha iyi, ayrıntılarıyla görebilmek için eğildi: Bir keşişti bu. Acaba muhayyilesinin (düş gücünün) etkisi miydi? Keşişin tepesindeki tıraş edilmiş kısmın yansımalarında, İsabel ile kocasının Yarımada'yı yönettiklerinden beri özlemini duydukları o İspanya'yı görüyor gibi olduğunu sandı. Bir İspanya ki, tek, kutsal, Katolik ve İsa'ya sımsıkı bağlı. Granada hemen düşeceği ve hiç Müslüman toprağı kalmayacağı için, artık hiç kimsenin. Müslüman toprağında yaşayan Hıristiyana verilen isim olan ***mozarab*** kelimesini asla hatırlamayacağı; Granada hemen düşeceği ve Müslüman kalmayacağı için de, Hıristiyan toprağında yaşayan Müslümana verilen isim olan ***müdecar***'ın da asla telaffuz edilmeyeceği bir İspanya, gelecek kurtuluşunu, gelecek bağımsızlığını hayal eden bir

İspanya. Kendini "üç dinin imparatoru" ilan ettiren Alfonso VII'nin zamanı, o devir tamamen kapanmıştı. Yarın zeytin ağacı palmiyeye, ibisküs (güzel çiçekli bir sıcak ülke ağacı) limon ağacına benzeyecektir; bir tek kokudan başka bir koku asla kalmaması için bütün kokular yok edilecektir.

Sarrag gözünün ucuyla Ezra'ya baktı. Yüzü pek asıktı. Onun da kafasından aynı şeyleri geçirdiği belli oluyordu.

Düşüncelerini kaldığı yerden yüksek sesle devam ettirdi.

– Granada'da Yusuf kapısının efsanesini biliyor musunuz?

– Ondan bahsedildiğini hayal meyal hatırlıyorum, ama pek net değil, onu çok iyi hatırlamadığımı itiraf edeyim.

– Bu, Elhamra'ya açılan kapılardan biridir. O zaman krallıkta hüküm süren sultan Yusuf Ebu el Haccac tarafından, bir asırdan daha önce yaptırılmıştır. Bu kapıyı, müminlere yönelik olarak iki sembol belirler.

Ezra onun sözünü kesti:

– "Müminler" dediğiniz zaman şüphesiz sadece Müslümanlardan söz ettiğinizi varsayıyorum.

– Şüphesiz.

Ve hiç istifini bozmadan devam etti:

– Kapının dış kemerinde parmakları gergin ama birbirinden ayrılmamış bir el, iç arkadında (kemerinde) ise bir anahtar kabartması vardır. Şüphesiz biliyorsunuzdur, el orada, Araplarda olduğu gibi, nazarı yok etmek içindir. Anahtara gelince, o da açılış anlamına gelen ilk sure Fatiha'yı temsil etmektedir. Bu iki anlam, kendilerine "El anahtarı aldığı zaman, Granada fethedilmiş olacaktır" şeklinde bir başka açıklama daha yapıimış olan Granadalılar için çok basitçi veya çok derin idi. Sizin batıl inançlar hakkında ne düşündüğünüzü bilmiyorum fakat son zelzeleden beri el, anahtara doğru kaymıştır... Arada azıcık bir mesafe kalmıştır.

Haham kaşlarını çattı.

– Benim böyle hurafelere inanan biri olabileceğimi düşünebiliyor musunuz?

Ne olursa olsun eşit olmayan bir savaş bu. Bir yanda, bizim eksiksiz, mükemmel bir organizasyonumuz, Fernando ve İsabel tara-

fından temsil edilen sarsılmaz bir politik irademiz var, öte yanda, geçmişin sihrine, bazen de kahramanlık zevkine sahip, fakat gittikçe dış dünyayla irtibatı kesilen küçücük bir emirlik. Bir yıl, iki yıl, beş... Sonun saatinin ne zaman çalacağını bilmiyorum, ama bir gün, Endülüs'ün yaşamış olduğunu söyleyeceğiz.

– Benim merak ettiğim de, Yarımada'da yaşayan Araplara ne olacağı? Araplara ve diğerlerine, yani bizlere, Yahudilere.

İbni Sarrag'ın dudaklarında acı bir tebessüm belirdi.

– Şüphesiz sürülecekler... Meğer ki iyi birer Hıristiyan olurlarsa...

Hancının gelişi konuşmalarını kesti.

– İşte beyler... Garbanzos ve morina balığı. Ve bir testi soğuk su.

Bir baş hareketiyle teşekkür ettiler. Fakat her ikisi de bütün iştahlarının kaçtığını biliyorlardı.

* * *

Geceden önce Sevilla'ya ulaşabilecek enerjiyi bulabileceklerini sanmışlardı, fakat yaş, böyle bir yolculuğa alışkın olmamaları ve bu kızgın güneş baskın çıktı. Gururunu bir yana bırakarak, ilk Sarrag yenilgisini itiraf etmişti.

Endülüs kırının ortasında, yıldızlı bir göğün altında, derme çatma bir ateş yakmışlar ve vücutları ağrılar içinde, perişan bir durumda kendilerini otların üstüne atmışlardı.

– Üzgünüm, haham... Gökyakut Kitap buradan sadece bir fersah ötede bile olsa, benim bir adım daha atacak halim kalmadı.

– Kendinizi suçlamayın, Sarrag. Gökyakut Kitap şurada, bir adım ötede olsa, benim de elimi uzatacak halim yok. N'aparsınız, durumu kabullenip boyun eğmesini bilmek ve artık gençliğimizin bizi terk etmekte olduğu bir devrede olduğumuzu kabul etmek gerekir.

Ellerini ensesinde kavuşturdu ve kendi kendine konuşur gibi sözlerine devam etti:

– Aslında, sahip olduğumuz şu vücut... ne yük bize! Yeniden doğuş sırasında, bu iç organlardan, bu aptal bağırsaklardan ve

onlara bağlı olarak sıraya girmiş bekleyen bir sürü hastalıktan da kurtulmuş olacağımızı ümit etmek istiyorum.

– Yeniden doğuş... diye bir yankı gibi yineledi Ezra. Sizin dediğiniz gibi, inşallah.

Sarrag, arkadaşının kullandığı heyecansız ses tonuna şaşırmış, doğruldu.

– Aldanıyorum şüphesiz, ama buna pek inanıyor gibi görünmüyorsunuz.

– İnanıyorum, dostum, bütün varlığımla inanıyorum. Sesimde sezinlediğiniz şeyin şüpheyle, inanmamakla bir alakası yok; sadece özlemdendi o ton. Adonaï'ye o günün gelmesi için dua ediyorum. Çabuk. Hemen yarın.

İbni Sarrag'ın boğazından küçük, kısık bir kahkaha çıktı.

– Sizi çok aceleci görüyorum.

– Haklısınız. Acele ediyorum.

Bir dirseğine dayanarak doğruldu ve hiç beklenmeyen bir heyecanla sözünü sürdürdü:

– İnsanlar çıldırmış. İnsanlar hasta. Tam çocukluğu terk ettikleri anda, çılgınlık, tutarsızlık onları pençesine alıyor. El kol hareketleri yapmaya, çılgınlıkları içinde, onları tutsak edebileceklerini umarak, rüzgârın yönünü değiştirmeye, bulutların peşinden koşmaya koyulurlar. Afyon bulamamış afyon bağımlılarına dönerler.

Kendini yere sırtüstü bıraktı ve tekrarladı:

– İnsanlar çılgın...

– Ya biz, haham Ezra, bizim de çılgın olduğumuzu düşünmüyor musunuz? Şu halimize bakın. Ne işimiz var burada? Endülüs'ün bu ücra köşesinde. Bu, tam bir bilinçsizlik örneği değil mi? Bir dostun bıraktığı birkaç sayfaya inanarak, bilinmeyene doğru koşmak. Çünkü bu dost bize, konuşan bir tablet keşfettiğini kesin olarak açıklıyor! Akıl dışının baş tacı edilmesi, yüceltilmesi! Hakkında hiçbir şey bilmediğimiz ilahi bir mesajı içinde taşıdığı söylenen ne olduğu belirsiz bir taş. Aynı şekilde, bu aziz varlığın bir sanrının (halüsinasyonun) kurbanı olup olmadığını da bilmiyoruz. Bu, mantık mı şimdi, haham?

– Şeyh İbni Sarrag, akıl dışından bahsettiniz. Ptoleme'den beri ve ondan öncesinde de, bilginler evrenin hareketini açıklamaya çabalayıp durdular. Bir ömrü bu yolda harcadılar ve bir gün, bir açıklama bulamadan ölüp gittiler. Ama, pek tabii, tarih birçok teoriyle doludur fakat bunların hiçbiri en ufak bir kesinlik ve açıklık getirememiştir. Bunlar sadece varsayımlardan başka hiçbir şey değildir. Halbuki, sizin mantığınızı uygulayarak, mesela şöyle desem: Bir açıklaması olmadığına göre bu şeyler mantıksızdır, hayalidir, o halde dünyanın, doğanın, hayatın, üzerimizde titreşen bu gökyüzünün, mevsimlerin, sevme yeteneğinin var olmaları için bir sebep yoktur, çünkü onlar açıklanamamıştır. Ama, gene de, biz yaşıyoruz, dünya var ve biz varız. O halde akıl dışılık bunun neresinde? Akıl dışı nerede başlar, nerede biter? Bizim araştırmamız, temel yaşama olgusundan neden daha anlamsız, daha boş olsun ki? Yaşama olgusunu kabul ediyorsanız, aynı anda, piyonları seraplar, heyecanlar, kaçamak hareketler olan bir satranç partisi oynamayı da kabul ediyorsunuz demektir. Bu oyunda gerçekten eser yok, sadece muhayyilemizde, düşsel, sanal bir oyun bu.

– Veya bir başkasının muhayyilesinde. Bizim dışımızda...

– Çok büyük bir varlığın. Buradan... şey... fikrine...

– Allah düşüncesine.. mi?

– Yod, he, vav, he düşüncesine.

Kuvvetle esen bir rüzgâr yaprakları dans ettirdi.

– Şimdi akla ve gerçeğe geri dönelim, dedi İbni Sarrag konuşmalarının onları götürdüğü yarı hayal atmosferini kırmak istermiş gibi. Huelva'ya vardığımızda, aradığımız o ibadet yerini nasıl bulacağız?

– Tepeyi bulmakla işe başlayarak.

– Söylemesi kolay. Ya şehrin etrafında birçok tepe varsa?

– Bu durumda, her tepenin zirvesine bir ibadet yeri yapılmış olacağını hiç sanmıyorum. Bu... şeyin üzerinde...

Şeyhe sırtını vererek yan tarafa döndü.

– İyi geceler, Sarrag. Yarın yeni bir gün.

Arap yanıtlamadı. Bir an yıldızlara baktı ve sonra gözlerini kapadı.

– Ayağa kalk!

Sarrag geceyi içinde geçirdiği yün örtüyü açmaya vakit bulamadı. Mide boşluğuna bir tekme yemişti, acıyla bağırdı.

Yanında yatmakta olan, -herhalde ilerlemiş yaşı insanlarda iyilik içgüdüsü uyandıran- haham, daha talihliydi. Onu ayağa kalkmaya zorladılar, ama şiddete maruz kalmadı.

Yirmi kadar silahlı adam etraflarında bir daire oluşturmuşlardı. Ne Ezra ne şeyh onların geldiğini duymamışlardı. Kıyafetlerine bakılacak olursa, bunlar, hiç şüphesiz, Nasrî (Beni Ahmer hanedanının İspanya'da hüküm süren son Müslüman hanedanı) askerleriydi.

– Ne işiniz var burada? Diye havladı içlerinden başkanları olduğu anlaşılan biri.

Şeyh kendini toplamıştı, başı dimdik, kendine tamamen hâkimdi.

– Kim olduğunu bilmiyorum, ama açıkça görülüyor ki, onur diye bir şeyden hiç haberin yok! Kardeşi karşısında bir Arap böyle mi davranır?

Yanıt olarak, adam ona okkalı bir tokat attı.

– Köpoğlu! Bu ne cüret?

Kınından, çeliği yanar döner, ışıl ışıl parlayan bir pala çıkardı ve onu Sarrag'ın gırtlağına dayadı.

– Ölümün eşiğindesin, diye sert ve kuru bir sesle konuştu.

– Durun! diye itiraz etti Ezra. Buna hakkınız yok!

– Ayakta güçlükle duruyorsun, ihtiyar... Nefesini hayatının geri kalanına sakla.

– Bu şekilde davranmak için hiçbir sebebiniz yok. Hiçbir şekilde suçlu değiliz.

Palanın kesici kısmı hahamın yanağında dolaşıyordu, haham gözünü bile kırpmamıştı.

– Boş lafı kesin. Burada ne yaptığınızı ve nereye gittiğinizi söyleyin bana siz?

Cevap vermeye karar veren Ezra oldu:

– Huelva'ya gidiyoruz.

– Huelva'ya mı? Ne sebeple?

– Seyahatin cazibesi çekti bizi, diye alay etti Sarrag.

– Seyahatin cazibesi... diye tekrarladı asker. Şüphesiz. Peki nereden geliyorsunuz?

– Granada'dan.

– O halde bir süredir bölgede yolculuk yapıyorsunuz.

– Doğru.

– Belirli bir amacınız olmadan?

Ezra sabırsızlıkla yanıtı yapıştırdı:

– Size söyledik, Huelva'ya gidiyoruz.

– Şüphesiz onu söylediniz de, ama niye olduğunu söylemediniz? Tüccar olabilir misiniz acaba?

– Hayır, diye yanıt verdi Sarrag. Sadece seyahat eden insanlarız.

Asker işaret parmağını Ezra'nın siyah şapkası ve potinlerine doğru uzattı.

– Bir Mesta köylüsü gibi giyinmişsin.

Haham yanıtladı, ama biraz tereddütle.

– Gerçekten de... Onlardan biriyim.

– Ne bir el arabası var elinizde, ne de yüklenmiş zahire...

Askerin emreden sesi çınladı:

– Onları tutuklayın!

Birkaç dakika içinde, elleri arkalarında bağlanmıştı.

Sarrag yeniden bir itiraz teşebbüsünde bulundu:

– Bu, anlamsız! Hiç olmazsa bizi neyle suçladığınızı söyleyin!

Bilmez numarası yapma, uyanık kardeşim. Neyin söz konusu olduğunu çok iyi biliyorsun. Dün akşam, Alhendin kasabasının bir mil ötesinde, kuşatma altındaki Montejicar kalesine giden yolda, yiyecek ve teçhizat konvoyu bir Kastilya müfrezesi tarafından durdurulmuştur. Halbuki, Hıristiyanların bu bölgede bu konvoyun varlığından haberdar olmaları hiçbir şekilde mümkün değildi. Onlara haber verildi. Hatta onlara rehberlik edildi. Bu sabah bu tahminimiz doğrulandı: Hainlerin işiydi bu.

Şeyhin yüzünü bir şaşkınlık kaplamıştı.

– Ve bu hainler...

– İki Arap: Birincisi altmış yaşları civarında, orta boylu. Geniş boyunlu. Kırlaşmış gür sakallı. Gür kaşlı. İkincisi. Daha yaşlı, zayıf, kemikli yüzlü, çok uzun boylu, çok zayıf.

– Ya size arkadaşımın Yahudi olduğunu söylersem?

Askerin gözlerinden bir ışık geçti.

– Yahudi mi?

Sarrag doğruladı.

– Ah! Tamam! Hiç şaşırmadım. İhanet onların kanında var. Ne olursa olsun, Yahudi ya da değil, sizi Granada'ya götürüyoruz.

Ezra, Sarrag'a ümitsiz bir bakış fırlattı. Bir kâbus yaşıyorlardı.

– Anlamıyorum, diye bağırdı şeyh. Niye Granada?

– Sizi üstlerime teslim etmek için ve sonra da...

Eliyle havada bir düğüm çizdi.

– Asılacaksınız, kardeşim... Asılacaksınız ve Allah'a şükredin, zira, emir almış olmasaydım, hemen burada sizin kaderinizi ben tayin etmiş olurdum.

Sarrag bütün öfkesini haykırmak için ağzını açtı, fakat buna zaman kalmadı. Son derece şiddetli bir darbe ense kökünde patladı. Hareketsiz, yere yığıldı.

* * *

Burgos

Peder Alvarez, bir yutturmacanın kurbanı olup olmadığını kendi kendine sordu. Genç bir adamın, Granadalı bir Arap'ın ona teslim ettiği sayfalar, adını unuttuğu şu sözde dönmüş Yahudinin evinde bulunmuş olan belgeye şaşılacak derecede benziyordu. Neydi adı sahi onun? Barel, Barual... Aynı tumturaklı üslup, aynı kesik, yarım cümleler, birbiriyle bağlantısız, karmakarışık yığılmış İncil'le ilgili semboller derlemesi. Bu sefer, farklı olarak, bir sayfa değil, on sayfa söz konusuydu. Alvarez elini, sinirli sinirli, kafasının tıraşlanmış kısmında gezdirdi ve sordu:

– Adın neydi?

– Süleyman Ebu Talib.

– Bu belgeleri efendinin çalışma odasında bulduğunu beyan ediyorsun.

– Tamamen öyle...

– Onları baştan sona okumuş olduğunu düşünüyorum.

Genç adam doğruladı.

– Pekâlâ. O halde, sen de, benim gibi, suç teşkil edecek, şüpheli bir şey olmadığını tespit edebilmişsindir. Sadece saçma sapan ve tabii böyle olduğuna göre, güvenilirlikten, bir şey ifade etmekten uzak sözlerden ibaret, bundan başka bir şey yok. Bunların Engizisyon mahkemesi için ne bakımdan ilgi çekici olabileceğini bana açıklar mısın?

– Size söyledim; Bunlar, ülkenin ve Katolik kardeşlerinizin güvenliğiyle ilgili. Siz de, benim gibi, efendim ile Yahudi ziyaretçisinin konuştuklarını duymuş olsaydınız, aynı sonuca varırdınız: Bir komplo söz konusu.

Papaz Alvarez koltuğuna rahatça yerleşti.

– Bana, mümkün olduğu kadar aslına sadık kalarak, işittiklerini tekrar eder misin?

– Şeyh dedi ki: "Eğer durum böyleyse, bütün insanlık tarihinde edinilmiş şeylerin en olağanüstüsüyle ve en muhteşemiyle karşı karşıya olduğumuzun bilincindesiniz sanıyorum. Tanrı'nın varlığının kanıtı!"

Rahip odaya bir yıldırım düşmüş gibi yerinden fırladı.

– Ne?

Genç adam başından itibaren tekrar anlatmak istedi. Fakat rahip ona emretti:

– Sadece son cümle...

– Tanrı'nın varlığının kanıtı.

– Bunlar, tam olarak telaffuz ettiği sözler mi? Emin misin?

– Allah şahidimdir. Yemin ederim!

Alvarez gene kafasının tıraşlı kısmını okşadı. Bu hikâye, kesinlikle, hiç beklenmeyen bir maceraya giriyordu. Derin bir nefes aldı ve Arap'ı devam etmeye davet etti.

– Haham hemen yanıtladı: "Bir ayrıntıyı eklemeyi unutuyorsunuz: Bu, Engizisyonun ihdasından beri İspanya'yı yöneten siyasi

ve dini bütün bir sistemin, uzun veya kısa bir süre içinde, çökmesi olacaktır." Şeyh yanıt verdi: "Ben, aradaki ilişkiyi pek iyi göremiyorum." Ve Yahudi açıkladı: "Mesajın içeriğini keşfettiğimiz gün, ayan beyan göreceksiniz."

– Mesaj mı? Hangi mesaj?

Arap ellerini iki yana açarak çaresizliğini belirtti.

– Hiçbir şey bilmiyorum. Yalnızca "mesaj"dan bahsetti.

– Sonra?

– Ne yazık ki, tartışmanın sonunu dinleme imkânım olmadı. Efendimin karısı beni çağırdı ve ev işlerinde ona yardım etmek zorunda kaldım. Bununla birlikte, bir iki kere çalışma odasının önünden geçtim ve kulak kabarttım. Bir planın ve devamlı olarak aynı ismin: Aben Baruel'in söz konusu edildiği cümle parçacıkları yakalayabildim.

Aben Baruel, diye düşündü Alvarez... Bu, sözde dönmüş Yahudinin adıydı. O halde Arap doğruyu söylüyordu. Eğer gerçekten bir komplo söz konusuysa, birine süratle haber vermesi gerekirdi. Fakat, uzun yılların deneyimi ona, hiçbir şeye ve hiç kimseye güvenmemesi gerektiğini fısıldıyordu; hatta jurnalcılara bile. Şimdi farzedelim bu Arap, sadece, diğerleri tarafından, akılları karıştırıp izlerini kaybettirmek için, bilinçli bir şekilde yönlendirilen bir piyon ise, o zaman ona bir oyun oynamak kaçınılmaz oluyordu. Alvarez, karşısındakinin oyununa gelmeyip ondan önce davranarak kendisi ona bir oyun oynamaya karar verdi.

– Süleyman, diye tatlı bir sesle söze başladı, her şeyden önce şunu bil ki, bu davranışından dolayı sana minnettarız. Görev duygusuyla böyle davrandığına inanıyorum. Fakat...

Önüne konmuş olan belgeleri eliyle gösterdi.

– Bu işin Engizisyon mahkemesini ilgilendirecek bir yanını gerçekten göremiyorum.

Genç adam, kelimenin tam anlamıyla sıçradı.

– Nasıl?

– Sakin ol. Bizim tabi olduğumuz kuralları hiç bilmediğin açıkça görülüyor. Onları sana özetleyeceğim. Engizisyon mahkemesinin birinci görevi, hâlâ atalarının inançlarına sadık kalmış, sözde

dönmüş Yahudileri izlemektir. Altını çizerek açıkça belirtiyorum; sözde dönmüş Yahudileri. Zira, bazen insanların zihinlerinde karışıklık oluyor. Yahudileri yakalamaya çalışmıyoruz, sadece, kilisenin sinesine katılmayı kabul edip de, vaftiz olduktan sonra, ettikleri yemine gizlice ihanet edenleri takip ediyoruz. Bizim görevimizin bir yönü ihanet edenleri takip etmek, bir başka yönü de, inancımıza ve engizisyona karşı davranışta bulunan veya söz söyleyenleri cezalandırmaktır. Aynı şekilde, ruhları kirletecek veya zihinlere şüphe tohumları ekecek bazı eserlerin yayınını yasaklama ve bunlara el koyma yetkimiz de var. Nihayet, oğlancıları ve büyücüleri de yakalayıp çok sert şekilde cezalandırmak zorundayız. Bütün bunlar açıkça belirlendikten sonra, şimdi, senin efendinin bu suçlama ana başlıklarından hangisiyle ilişkilendirileceğini bana söyler misin?

Hizmetkâr ümisiz bir halde, üstüne basa basa tekrarladı:

– Engizisyonun kurulmasından beri İspanya'yı yöneten bütün siyasi ve dini sistemin yok olması! Bu söz söylendi! Daha başka ne istiyorsunuz?

– Bu yeterli değil. Muhaliflerimize rağmen, Engizisyonun uyguladığı öyle gelişigüzel bir adalet değildir. Hukuk prensiplerine dayalıdır. Öyle olmasa, sanıklara bu kadar güvence vereceğimizi düşünebilir misin? Örneğin, tanıkların ifadelerinin soruşturmayı yürüten bağımsız kişiler tarafından doğrulanmasının talep edilmesi. Eşitlik diye bir şey tanımasaydık, bir avukatın hazır bulundurulması hakkını sanıklara tanır mıydık?

Peder Alvarez'in burada belirtmeyi ihmal ettiği şey, bu ***bağımsız*** kişilerin, din kardeşlerine karşı ifade vermekte çok zorlanacak olan kilisenin sadık hizmetkârları, dindar rahipler olduğu ve avukatın da bizzat Engizisyon tarafından belirlendiği hususudur.

Sakin bir sesle devam etti.

– Sen buradan çıkmadan önce, İbni Sarrag'a, kellesini isteyecek kadar büyük düşmanlığının sebebini bana açıklamanı isterdim. Zira, sonuçta, sen de onun gibi Müslüman ve Arapsın. O halde niçin?

Hizmetkâr, başı dik, göğsünü gere gere yanıt verdi:

– Kendime göre sebeplerim var.

– Para?

– Asla.

– Ne o halde?

– Tekrar söylüyorum; kendime göre sebeplerim var. Onları bilmek sizin ne işinize yarayacak ki?

Rahip ısrar etmedi.

– İyi. Şimdilik burada bırakıyoruz.

Genç adam itiraz eder nitelikte konuşmaya hazırlanıyordu. Alvarez onu kararlı bir el hareketiyle durdurdu.

– Görüşme bitmiştir.

Süleyman kalktı, öfkeliydi.

– Pişman olacaksınız. Göreceksiniz! Bu işi hafife aldığınız için pişman olacaksınız.

Kapının kanadı şiddetle çarpıldı, lambiriler titredi.

Yalnız kalır kalmaz, rahip koltuğundan sıçradı ve gizli bir kapıya doğru seğirtti. Yapılacak iki işi vardı: Birincisi, Arap'ın izinin kaybedilmemesi için emir vermek. Bu konuda papaz Torquemada'ya mümkün olan en çabuk şekilde haber vermek.

Bölüm 7

> Evet, fakat bir Yahudi kendini gözlerden saklayabilir ve ölmüş bir çocuğun parmaklarını yakarak kendini aydınlatıp gözler önüne serebilir.
>
> V. Hugo, *Torquemada*,
> Perde III, Sahne IV.

Günün son ışıkları, uzaktan görünmekte olan Nevada sıradağlarının kollarını hâlâ aydınlatıyordu, ama biraz sonra, ülkenin her köşesine karanlık sinecek ve gece bastıracaktı.

Sarrag dişlerini sıktı. Granada'nın yakın olduğunu gösteren bu dağların görüntüsü karşısında böyle bir his duymuş olduğunu hiç hatırlamıyordu. En fazla iki gün içinde, şehrin kapılarından girmiş olacaklardı. Elleri hep bağlı olan şeyh, tutuklandıklarından beri onu kemiren bu, bir şeyden mahrum olma, istediğini yapamama duygusuna hâkim olmaya çalışıyordu; ama boşuna. Öfkesi çok büyük, isyanı sonsuzdu. Ancak yeni yeni şekillenmeye başlayan hayali, bir adamın aptallığı yüzünden kırılıp gitmişti. Birkaç adım önde giden bir süvari tarafından çekilen atının üzerinde hafifçe döndü ve Ezra'ya hitaben:

– Kader sürprizlerle dolu, haham dedi. Göğün yolunu arıyorduk şimdi cehennemin yolundayız.

-- Ve sorumluları kim? Araplar! Kardeşleriniz! Her zaman olduğu gibi, gene bilinçsizce ve barbarca davranıyorlar.

Şeyh azarladı:

– Yok canım, sizi ızgara etmek üzere ateş yakan bu insanlar benim kardeşim falan değil! Aptal olmayın.

– Ah! Sizin de Hıristiyanlardan aşağı kalır bir yanınız yok. Sizin uzak cetleriniz Almohad'lar; sert, katı, ilkelere körü körüne bağlı, dar kafalı bu Berberiler de bize karşı daha hoşgörülü değildiler. Onlar da bir zamanlar bizi din değiştirmekle ölüm arasında bir seçim yapmak zorunda bırakmışlardı.

Sarrag yere tükürdü.

– Burada, sizin herkesi aynı kefeye koyma eğiliminizi görüyorum! Sizin Engizisyon rahipleriyle ne kadar ortak noktanız varsa, Müslümanların çoğunun da Almohad'larla o kadar ortak noktası vardır!

Devam edeceklerdi, fakat o sırada, korkuyla atılan bir çığlığın arkasından, bir ses emretti:

– Yere yatın! Yere yatın!

Asker daha cümlesini bitirmemişti ki, kundaklı yaydan atılan bir ok Sarrag'ın yanağını yaladı geçti.

– Bizi çözün! diye yalvardı. Fakat bir topun gümbürtüsü sesini bastırdı. Nereden geldiği belli olmayan, dumanı üstünde bir top güllesi yolunun üstündeki iki süvariyi biçti geçti; onları kanlar içinde şekilsiz bir kitleye çevirmişti.

– Dinsizler! diye hırladı bir asker.

Her şey çok çabuk oldu bitti. Kraliyet ordusunun piyadeleri, büyük bir düzensizlik içinde, Beni Ahmer müfrezelerinin üzerine yürüyordu. Mantar meşeleri arasında karaltı halinde beliren üniformaları, Ezra açıkça gördü. İspanyol piyadeleri ne kadar korkunç olarak bilinirlerse bilinsinler, Araplar karşısında kolayca yenileceklerine hiç şüphe yoktu. Onları topçu destekliyordu herhalde. İşin en acıklı tarafı da, diye düşündü haham, Sarrag ve o, onları hiç ilgilendirmeyen bir savaşın kurbanları olacaklardı. Elleri bağlı olduğu halde, ümitsiz bir hareketle, kendini attan aşağı attı ve şiddetle yere çarptı. Düşüşü sırasında, bir ara, şeyhin de aynı şeyi yaptığını hayal meyal fark etti. Yeni bir top atışının etkisiyle, atlar şaha kalktı; neredeyse ayaklarıyla onları eziyorlardı.

– Merhametli Allah aşkına, bizi kurtarın! diye yalvardı Sarrag belki bir işiten olur diye.

Fakat yakarmasına çatışmaların hayhuyundan, gürültüsünden, birbirine sürten kılıç seslerinden ve tek tük uçuşan okların ıslık seslerinden başka bir yankı gelmedi. Toz bulutunun içinde, gölgeler etraflarında çılgın gibi dönüp duruyordu. Göğüs göğüse çarpışıyorlardı. Kimi yenilip düşüyor; kimi galip, karşısındakini kesip biçiyordu. Saldırı ne kadar zaman sürdü? Nasrî (Beni Ahmer) müfrezesini oluşturan yirmi beş kişiden hiç kimsenin sağ kalmamasına yetecek kadar bir zaman. Müfreze tamamen yok olmuştu. Sarrag ve Ezra, yüzleri toza toprağa bulanmış, mutlak bir hareketsizlik içinde donup kalmışlardı; öyle bir hareketsizlikti ki bu, en ufak bir hayat alameti vermiyorlardı, yaşıyor olamazlardı kesinlikle, onları ölü zannetmişlerdi.

Bütün dekor, yaralıların ve can çekişenlerin inlemeleriyle ve grup grup toplanmış, batıya doğru çekilmekte olan kraliyet ordusunun uğultusuyla çınlıyordu. Ne Ezra, ne Sarrag başlarını kaldırıp kaldırmamaya karar veremiyorlardı. Boğuk bir ayak sesi geldi. Sonra, kâbus yeniden başlar gibi, sert bir ses tehdit etti:

– Kardeşlerimizin kanlarını ödeyeceksiniz...

Bir el Sarrag'ın yakasına yapıştı ve onu ayağa kalkmaya zorladı. İlk gördüğü şey, Arap şefin salladığı palası oldu; sonra da, şefin yüzünün kan revan içinde olduğunu gördü. Dehşete kapılmış olan şeyh, adamın nasıl bir mucize eseri hâlâ bu dünyada kalmış olduğunu düşündü kendi kendine. Onu mantığa davet etmek için birkaç kelime kekeledi, ama boşuna çabalıyordu; adam dinlemiyordu. Nerdeyse bir deli gibi, askerin elleri Sarrag'ın maşlakının yakasını yakaladı. Bunu öyle bir şiddetle yapmıştı ki, kumaş yırtıldı, boğazı meydana çıktı.

– Cehennemde o dinsizlere kavuş!

Olaya tanık olan, hiçbir şey yapamayan Ezra bağırmak istedi, fakat boğazından hiç ses çıkmadı.

Adam şeyhin boğazını hedefledi. Şeyh gözlerini kapadı ve ulu Tanrı'ya şükretti.

Tam o anda, palanın ucu şakağındaki bir saça takıldı kaldı.

Sarrag bekledi. Ama ölüm bir türlü gelmiyordu. O zaman gözlerini tekrar açtı. Asker, yarı karanlıkta hâlâ oradaydı, fakat yüzündeki ifade artık biraz önceki ifade değildi. Öfke yerini şaşkınlığa bırakmıştı.

Gözleri yuvalarından fırlamış. Sarrag'ın göğsünde gümüş bir madalyonun bulunduğu bir noktaya bakıyordu.

– Hilal ve kılıç... Bu şey nereden geldi sana?

– Her zaman benimdi o, tıpkı daha önce babamın, ondan önce de onun babasının olduğu gibi.

– Bunun neyi temsil ettiğini biliyor musun?

– Tabii. Bannu Sarrag'ların amblemidir.

Adam güçlükle konuşabildi:

– Ne demek istiyorsun ki...

– Ben bir Bannu Sarrag'ım. Adım Şakir, Şakir İbni Sarrag.

– Bu... Bu mümkün değil.

Askerin elindeki bıçağı yere düştü, o, şeyhin elini yakalayarak dudaklarına götürdü.

– Beni affedebilecek misin?

Şeyh şaşırmıştı.

– Bana bir açıklama yap...

– Ben, Yusuf İbn el Barr'ın muhafız birliğine aitim.

Her şey aydınlanıyordu: Yusuf İbn el Barr, yeni Sultan Boabdil'i, birkaç gün önce, Granada tahtına çıkaran Bannu Sarrag partisinin başkanından başka biri değildi.

Hâlâ yerde yatan Ezra, konuşmanın bir kelimesini bile kaçırmıyordu. O da, bu Yusuf İbn el Barr'ın kim olduğunu biliyordu; aynı şekilde, bu son yıllarda, Bannu Sarrag'ların oynadığı rolü de çok iyi biliyordu. Ezra, ilk karşılaştıkları gün, Arap'ın terasında bu konuya değindiklerini de hatırlıyordu.

– Anlıyorsunuz değil mi... Tahrip edilmekte olan Allah'ın bahçesidir. Endülüs'te son Arap rüyası. Sanki Hıristiyan krallara direnmek yeterince ümit kırıcı değilmiş gibi, bir de bizim kendi önderlerimizin birbirlerini yemeleri şart mıydı!.

– Daha da saçması, bir gün Granada'nın kadınların rekabeti yüzünden düşeceğinin söylenmesi...

– Biraz fazlaca abartıyorsunuz sanıyorum.

– Öyle mi dersiniz? Bir Hıristiyan köle –Müslüman olduktan sonra Süreya olan o İsabel de Solis – Sultan Ebu el Hasan'ın hayatına girdikten sonra, adam aklını kaçırdı. Meşru karısı Ayşe'yi boşamaya ve kölenin çocuklarını, Hıristiyanların Boabdil dedikleri, Ebu Abdullah Muhammed'e ve kardeşi Yusuf'a tercih etmeye kadar vardırdı işi. Tahtın kendi çocuklarının elinden kaçma tehlikesini gördüğü içindir ki, Ayşe kocasına karşı bir komplo hazırlar ve komplonun sonuçları da malum...

Gerçekte, her şey on beş yıl kadar önce başlamıştı, o zaman Granada'da Sultan Ebu el Hasan hüküm sürüyordu. Güçlü Bannu Sarrag ailesinin kendisine gölge etmesinden korktuğu için, bu ailenin en önemli elemanlarını kılıçtan geçirmeye karar verdi. Sağ kalanlar bu korkunç olayı asla unutmayacaklardı. Kaderin tekerleği hiçbir zaman sabit değildir. Ayşe, Ebu el Hasan'ı devirme kararı aldığı zaman, yardımına gelenler kimlerdir? Kimler onun taraftarları oldu? Sultanı devirip Boabdil'i tahta oturtan bu savaşçılar nereden çıkmıştı? Mezardan geri gelmiş, Bannu Sarraglar.

Haham nihayet fısıldayabildi:

– Beni kaldırabilir misiniz?

Asker palasını yerden aldı. Şeyhin ellerini bağlayan bağları kesmekle işe başladı, sonra aynı şeyi Ezra için de yaptı ve onun ayağa kalkmasına yardım etti.

– Beni affedebilecek misin? diye tekrarladı, gerçekten yıkılmış bir durumdaydı.

Cevap olarak, Sarrag, ifadesiz bir ses tonuyla, sadece şunu söyledi:

– Atlarımızı bulmamıza yardım et... Çok vakit kaybettik.

* * *

Burgos.

Francisco Torquemada, peder Alvarez'e oturmasını işaret etti. Gözlerinde heyecanlı bir ışık parlıyordu: ama dudaklarının birleşme noktası sinirli tik hareketiyle titriyor ve elleri de, zaman zaman

bir kavuşuyor, bir ayrılıyordu. Bazıları bu işaretleri, büyük bir sinirliliğin ifadesi olarak yorumlayabilirlerdi; ama Engizisyon başyargıcının kişiliğini bilenler için, sadece büyük bir heyecan söz konusuydu. Arap hizmetkârın getirdiği belgeleri öğrendiğinden ve sözde dönmüş Yahudi'nin, Aben Baruel'in evinde bulunan yazılarla bunların arasında ilişki kurulduğundan beri, Torquemada yerinde duramıyordu. Nihayet! Nihayet, her zaman bir öngörüyle sezinlediği şey, gerçekleşmekteydi, bir komplo. İki suç ortağı, Yahudilik ve İslam tarafından hazırlanmış bir komplo. Bundan böyle, kendisini küçümseyenlere, bu kirli ırkların –Yahudilerin, Müslümanların, Çingenelerin, oğlancıların- daima sadece bir tek ve aynı amaca, Katolikliğin ve İspanya'nın yıkılması amacına yönelik hareket etmiş olduklarını göstermek için, hiç tartışılamayacak kadar kesin, yüzlerine fırlatabileceği bir kanıt vardı elinde. Şüphesiz, "kanıtı", ayakları sağlam bir şekilde yere basan, çürütülemez nitelikte değildi; çünkü, şu an için sadece anlaşılmaz birtakım el yazılarına ve hangi güdülerle hareket ettiği bilinmez bir Arap hizmetkârın sözlerine dayanıyordu; fakat Torquemada için güçlük daima itici bir güç olmuştu.

Koltuğuna rahatça yerleşti ve sordu:

– Unutmadığınızdan emin misiniz?

– İmkânsız. Peder Menendez doğruluğun, şaşmazlığın, kesinliğin ta kendisidir.

– Gerçekten öyledir, ama bütün bilim adamları gibi dalgın olabilir.

– Şüphesiz. Fakat şu durumda, konunun çok önemli olduğunu biliyor. Ayrıca da, bu konu onu çok cezbediyor. Belgeleri ona götürdüğüm zaman yüzünün ifadesini görmek yeterdi. İlk okuduğu anda büyülenmişti sanki, kıpır kıpırdı, yerinde duramıyordu.

Torquemada, peder Menendez'in, gerçek adıyla David Toledano'nun karakterini çok iyi biliyordu. Hahamın oğlu ve torunu olarak, on yıl kadar önce gerçek dine dönmüş ve büyük bir dindarlık ve bağlılıkla, vaiz Frerler (Kardeşler) tarikatına katılmıştı. Bir zaman Salamanca Üniversitesi'nde profesörlük yapmış olan bu parlak beyin, Tevrat yorumculuğuna karşı duyduğu, Yahudi kökeninden

gelen, büyük heyecanı ve zevki hiç kaybetmemiş, hep korkmuştu. Birçok ırkdaşı gibi, esrarengiz gücünün kaderlere hâkim olduğu varsayılan, harflerle rakamların bir araya getirilmesi esasına dayanan bu sözüm ona sihirli kuvvetin araştırılmasına kendini vermişti. Bütün Yarımada'da, Aben Baruel'in kaleme aldığı bu esrarengiz sayfaları açıklayabilecek bir adam var idiyse, bu, sadece Pedro Menendez olabilirdi.

Torquemada, bir kere daha sabırsızlığını dile getirecekti ki, kapıya vuruldu.

– Girin! diye hemen emretti.

Kapı açıldı ve altmış yaşlarında bir adam göründü. Kısa boylu, tıknaz, yuvarlak yüzlü idi, çok bol giysisi ve ayaklarındaki sandallarıyla özentili bir havası vardı. Odayı baştan başa katetti ve birkaç adımda Engizisyon başyargıcının önüne kadar geldi. Başyargıç bir iskemle gösterdi.

– Lütfen oturun, papaz Menendez.

Adamcağız, söyleneni büyük bir acemilikle yerine getirdi; muhatabından etkilendiği açıktı.

Adam henüz oturmuştu ki, Torquemada sordu:

– Evet? Çıkardığınız sonuçlar ne?

Fransisken rahibi boğazını temizledi.

– Alışılmamış, her zaman rastlanmayan -hadi sıra dışı demeyelim- bir durumla karşı karşıyayız.

Fiziğiyle bağdaşmayan ince, narin bir ses tonuyla konuşmuştu.

Alvarez ile Torquemada sustuklarından, o, sözüne devam etti:

– Bana vermiş olduğunuz yazıları çok büyük bir dikkatle inceledik. Şifreli bir yazının söz konusu olduğunda en ufak bir şüphe yok.

– Bunu zaten biliyorduk, papaz Menendez.

– Tabii. Fakat bu şifreli yazının gerisinde, bir plan saklı. Ahdı Cedid'den (Yeni Ahid), Ahdı Atik'ten (Eski Ahid) ve Kur'an'dan alınmış kutsal formüllerden oluşan bir plan. Bu eserin yaratıcısının da mutlaka, bilinen bütün dünyadaki en yetenekli din bilgini ve Tevrat yorumcusu olduğunu hemen kesinlikle ifade etmek isterim.

Yarattığı eser tam anlamıyla olağanüstü, bu eserin niteliklerini ifade edebilecek kelimeleri bulmak...

Engizisyon yargıcı bir hareketiyle onun sözünü kesti.

– Bu kadar övgüyle söz ettiğiniz, övecek kelime bulamadığınız bu adamın bir komplocu, bir din düşmanı olduğunu size hatırlatmak isterim.

Adamcağız telaşla:

– Hayır, hayır, papaz Torquemada, dedi. Ben sadece onun bilgin yanını belirtiyordum. Bilgisi ve...

– Bir plandan söz ettiniz.

– Evet, gerçekten. Bir kere çözüldü mü, ona sahip olanları bir yere veya bir şeye –ikisi de aynı anlama geliyor,- mutlaka götürecek olan bir plan. Fakat oraya veya o şeye ulaşmak için birçok aşamalardan veya isterseniz birçok şehirlerden diyelim, geçmeleri şart koşulmuş.

– Bu sonuca nasıl vardınız?

– Bunun sayesinde...

Kâğıtların arasından aradı ve bir tanesini bulup çıkardı. Bu, tutuklandığı gün, Aben Baruel'in evinde bulunmuştu.

– Bakın, dedi işaret parmağıyla sayfanın altını göstererek:...

– Burgos...

– Burgos... Açıklama burada. Bu... Saray'daki bütün semboller, bir kere çözüldüler mi, her halükârda, Burgos şehrine götürecek olan bilgilerdir.

– Kanıtınız var mı? Bu sembolleri çözmeyi denediniz mi?

Menendez'in yüzü üzgün bir ifadeye büründü.

– Denedim, hem de kaç kez! Bu sayfaları bana verdiğinizden beri, her anımı onları analiz etmekle geçirdim. Bazı pasajların şifresini çözmeyi başardım, ama ne yazık ki çoğunluğu benim için hâlâ çözülememiş, anlaşılmaz durumda.

Özür diler gibi bir tonda açıklama yaptı:

– Bana verdiğiniz sürenin çok kısa olduğunu kabul etmek gerekir.

Ve devam etti:

– Şu pasaja bakın: HEPSİ, NE YAZIK Kİ, KESİNLİKLE BİR KÖLENİN FİYATINDAN DAHA FAZLA ETMEZ. ZİRA, O, BAĞIRSAKLARI DAĞILMIŞ, ORTA YERİNDEN PATLAMIŞ OLAN BAŞI İLK DÜŞECEK OLANI HATIRLATIYOR. Etraflıca düşündükten sonra, bu tarifin gerisinde saklanmış kişiyi teşhis edebildiğimi sanıyorum.

Torquemada ve Alvarez daha da dikkatle dinlemeye başladılar.

– HEPSİ, NE YAZIK Kİ, KESİNLİKLE BİR KÖLENİN FİYATINDAN DAHA FAZLA ETMEZ. Musa'nın yasalarına göre, bir kölenin hayatı için tespit edilen fiyat 30 sikke (İbranilerde 6 gramlık sikke) veya 120 dinardır (eski roma parası). ***Bana ne vereceksiniz ve ben size onu teslim edeceğim? Onlar ona otuz gümüş para verdiler.***

Sözünü burada kesti ve sordu:

– Yazarın nereye varmak istediğini görebiliyor musunuz?

Engizisyon yargıcı fikrini söyledi:

– Yuda söz konusu olabilir mi?

– Çok doğru. Her türlü şüpheyi de gidermek için, şu cümleyle perçinliyor: ZİRA, O, BAĞIRSAKLARI DAĞILMIŞ, ORTA YERİNDEN PATLAMIŞ OLAN BAŞI İLK DÜŞECEK OLANI HATİRLATIYOR. Havariler Belgesi ayet I, 18. Hiç şüphe yok, sahne...

Bu sefer yanıtı veren Alvarez oldu:

– ... Yuda'nın intiharını tasvir ediyor, değil mi?

– Tamamen öyle, dedi Menendez gerçek bir sevinç içinde. Şimdi bu Saray'ların ne şekilde örülüp hazırlandığını anlayabildiniz mi?

– Çok incelikle, zekice hazırlanmış, dedi Torquemada. Fakat, Yuda ile Burgos şehri arasında ne ilişki var?

Menendez gene üzgün bir havaya büründü.

– En ufak bir fikrim yok. Onu bulabilmek için, Saray'ın tamamının şifresini çözmek gerekiyor.

Engizisyon yargıcı kâğıdı kaptı ve Menendez'in önüne uzattı.

– Bu cümle de var. Bir nakarat gibi tekrar edilegelen cümle: ***Yerinden dolayı, Y.H.W.H.'nin zaferi kutsanmıştır, v.s.*** Ben

Tevrat yorumcusu değilim, fakat bu cümlenin, şifreli yazının kilit taşı olduğu izlenimini ediniyorum. Bu incelemeyi denediniz mi?

– Hem de nasıl. Bu cümlenin kilit olduğunu söylemekte haklısınız, zira onun sayesinde şehirlerin sayısını biliyoruz. İzin verir misiniz?

Torquemada'nın elinden kâğıdı aldı ve yüksek sesle okudu:

– YERİNDEN DOLAYI Y.H.W.H.'NİN ZAFERİ KUTSANMIŞTIR. İSİM 4'LÜDÜR. Burada temel bir bilgi buluyoruz. "İsim 4'lüdür", oyunun araştırmacı olan baş aktörlerini ulaşacakları nihai yerden dört şehrin ayırdığını ifade ediyor. İsim kelimesi...

– Y.H.W.H. Bu baş harfler... Niçin?

Tevrat yorumcusu sıkıntılı bir hal aldı.

– Bu dört harfli kelime doğrudan doğruya Yahudilikle ilişkilidir.

– Evet?

– Yahudilerde Tanrı'nın ismi asla zikredilmez, çünkü onların gözünde bu isim, tarifi gereği, telaffuz edilemez bir isimdir. Yahudiliğin ilk zamanlarında ve İsa'nın gelişinden iki üç asır öncesine kadar, Yaradan söylenmek istendiği zaman bu dört harfli kelime kullanılıyordu. Daha sonra, onun yerine ***Adonaï*** veya ***Yab*** kullanılmaya başlandı. Kısa bir süre önce, İncil'i orijinal versiyonundan okuyan bazı Hıristiyanlar, ismi Yehova veya Yahve şeklinde seslendirerek okudular, fakat gerçekte, bu dört harfli kelimenin ortaya çıkması yanan çalılık sahnesinden kaynaklanır. Y.H.W.H., Tanrı'nın, ***Ehyeh, Acher, Ehyeh*** formülü ile Musa'ya kendini tanıtmak için seçtiği isimdir. Bu formülün anlamı şudur: ***Kimsem oyum,*** veya hatta, ***Neysem oyum.*** Talmud devrinde, bilge kişiler, onlara temel sorun olarak görünen bu sorunu tartıştılar: Tanrı'nın isimleri arasında, yazılmasına, telaffuz edilmesine veya bir belgeye yazıldıktan sonra silinmesine cevaz (onay) verilenler hangileridir? Vardıkları sonuç şu oldu: Şu yedi isim yazılabilir, fakat "silinemez": ***El, Elohim, Ehyeh, Acher, Ehyeh, Adonaï, Y.H.W.H., Tsevoat ve Şaddai.*** Bütün diğer Tanrı'ya ait isimler...

– Bu konuda yığınla şey dinledim! Aptalca, budalaca, saçma sapan şeyler...

Torquemada birden kalktı ve sinirli adımlarla odayı arşınlamaya başladı.

– Bu konuda yorum yapmak istemiyorum. Bu, tamamen komik ve konumuzun akışının dışında. Hayır, artık hiç şüphe kalmadı: Ciddi olaylar arifesindeyiz. –Nasıl, ne yolla bilmiyorum ama- Devletin ve kilisenin istikrarı bozulmaya çalışılıyor.

Yerine döndü ve dikkatini toparlamaya çalıştı...

Nihayet, ziyaretçilerine sonsuzluk kadar uzun gelen bir sürenin sonunda, Alvarez'e sordu:

– Şu anda iki adamın nerede olduklarını biliyor musunuz?

– Henüz bilmiyoruz, papaz Torquemada. Bana emrettiğiniz gibi ve Arap hizmetkârın verdiği ipuçları sayesinde, peşlerine adamlar taktım. Fakat görevlilerin yerlerini tespit edebilmeleri için belli bir zamana ihtiyaç var. Şu anda, bütün bildiğimiz, Granada'yı terk etmiş oldukları.

– Onların izini bulun. Onların izini bulun, ama dikkatli olun...

Cümlesinin geri kalan kısmını hecelere tek tek basarak söyledi:

– Onların tutuklanmalarını ve başlarına en ufak bir kötülük gelmesini istemiyorum. Yeterince açık anlatabildim mi?

Israrla tekrarladı:

– En küçük bir kötülük bile istemiyorum!

Ve şu sözlerle bitirdi:

– Bana gelince, ne yapmam gerektiğini biliyorum.

Alvarez, yanındakine belli etmeden, gitme zamanının geldiğini belirten bir işaret yaptı. Kapıya doğru giderken, iki adam birbirlerine kaçamak bir bakış fırlattılar. Kafalarında aynı soru dönüp duruyor olmalıydı: Engizisyon başyargıcının niyeti ne olabilirdi?

* * *

No me ha dejado. O beni hiç terk etmedi.

Kralı, oğlu don Sancho ile karşı karşıya getiren çarpışmalar sırasında, Sevilla'nın sadakatini dile getiren cümle, iki asır önce Alfonso el Sabio tarafından söylenmişti; bu cümle bugün hâlâ. Mağripliler tarafından inşa edilmiş kalın kale duvarları boyunca titreşiyordu.

Sevilla, açılmış çiçek, Guadalquivir'in dingin sularında kayıp giden gemiler gibi dalgalanıyordu. Günün sonu yaklaşıyordu, fakat haliç yoğun bir faaliyet içinde canlılığını sürdürüyordu. Arenal, Büyük Nehir'in sol sahilinde, Torre del Oro ile Puerta Triana arasında, Sandallar köprüsünün (Barques köprüsünün) ötesine uzanarak, kalın kereste yığınlarının altında ezilip gidiyordu. Hangarlara dünyanın öbür ucundan gemilerle gelen mallar yığılıyordu. Bu kumsal, bu devamlı panayır boyunca, iki adam, barbar sahillere doğru giden veya Akdeniz kıyılarından gelen gemilerin bitmek tükenmek bilmeyen hareketlerini seyrediyordu.

Ağır işçilik yapan Mağripliler, yüzleri gözleri ter içinde yük istifleyiciler, melez kadınlar, falcılar, askerler, sakalar (su taşıyıcılar), Cenovalı armatörler, Hollandalı kaptanlar, Venedikli denizciler... Burada, kadere, zenginliğe ve şana şöhrete, zafere, sefalete ve utanca randevu veriyordu.

Rıhtım boyunca, Kastilya'nın yünlü kumaşları, Triana fayansları, Ocana veya Ciudad Real'in kokulu eldivenleri, Granada'nın ipekli-leri gemilere yüklenmeye hazır durumdaydı.

Ezra ve arkadaşı Arenal'i geçmiş, bu her çeşit insanın bulunduğu kalabalık arasından kendilerine yol açmaya çalışıyorlardı.

– Bu ne, diye fısıldadı şeyh. Hayatımda bu kadar siyah deriliyi bir arada hiç görmemiştim!

Haham ona doğru yan yan baktı.

– Derisi... şey... yani... epeyi esmer olan birinden ilginç bir saptama.

– Tenim belki esmer, sevgili haham ama, abanoz gibi simsiyah değil! Şu adamlara baksanıza.

– Bence, onların renginin sizi bu kadar etkilemesi, etrafımızdaki duvarların çok beyaz oluşundan. Ciddi olalım, bunların, çoğunlukla, Avrupa'yı işgücü bakımından beslemek için, Gine'den alınıp getirilen zavallı insanlar olduklarını bilmiyor değilsiniz. Hatta belki sizin kıymetli Süleyman'ınızın ailesinden bile olabilirler. Biliyorsunuz, sizdeki el yazılarının bir kopyasıyla birlikte buharlaşıp yok olan Süleyman'ın.

– Dinsizleri imansızları savunun bakalım!

– Fakat hayır, hayır. Bu arada beni esas şaşırtan, bazılarınızın elbiselerinin zenginliği... Bakın...

Kalabalığın içinde birini işaret etti.

– İşlemelerin, ipeğin ve etaminin içinde kaybolmuş.

Şeyh homurdandı:

– Şaşılacak ne var bunda? Bir kadın o...

Ezra hiç fikir beyan etmedi. Sadece, bir Arap'ın ağzında bir tespitin, söylenenin ötesinde çok daha fazla bir anlam taşıdığı sonucunu çıkardı.

Sevilla'nın merkezi, Arenal'den çok daha sakindi. Sırtlarını Torre del Oro'ya vererek, iki atlı yavaş yavaş Santa Cruz'a doğru yola çıktılar. Birbirini kesen bu karmakarışık yollarda, bugün can kulesi olan, Almohad'lardan kalma eski bir caminin minaresi Giralda hemen göze batıyordu. İbadet vaktiydi. Fakat dindarları çağırmak için hiçbir ses yükselmiyordu.

– Ben bittim, dedi Ezra. Geceyi burada geçirmeyi öneriyorum.

– Ben de size aynı şeyi teklif edecektim.

Arap, atından iniyordu.

– Nereye gidiyorsunuz?

– Hâlâ bu dünyada olduğumuz için Ulu Tanrı'ya şükretmeye.

İbni Sarrag al atını bir ağacın gölgesine çekti, atın sağrısından küçük ipek seccadesini aldı ve ağaçların arkasına çekildi.

Haham ona yorgun gözlerle baktı, sonra o da atından indi ve biraz yürümeye karar verdi.

Eğer, Peygamber'in ateşliliğini dizginleyen Musa olmasaydı, diye düşündü, Müslümanlar günde elli kere namaz kılacaklardı! Bu konuda, dediği doğruydu. Hadislerden biri, melek Cebrail'in, Muhammed'i, Peygamber'in kendi ifadesine göre, sınırın ötesine doğru, Tanrısıyla buluşturmaya götürdüğünü anlatır. Dönüşte Musa'ya rastlar; ona, Tanrı'nın halkına günde elli vakit namaz kılmasını emrettiğini söyler. "İnsanları senden iyi tanırım, diye görüşünü belirtir Musa. Bütün gücümle İsrailoğullarını yönetmeye çalıştım. Deneyimlerime göre, bu elli vakit namaz senin halkının gücünün çok üstündedir. Tanrı'ya dön ve ondan bu sayıyı indirmesini iste." Muhammed onun tavsiyesine uyar. Rakam kırka indirilir. Musa

gene araya girer ve Peygamberden, Kaadiri Mutlak'a gidip sayıyı daha da azaltmasını istemesini söyler. Nihayet, gecenin bir kısmı boyunca sürüp giden bu geliş gidişlerin sonunda, beş vakit namaza karar verilmiştir. Bu hadis az tanınan bir hadis idi. Ezra onu, bir felsefi eserde, büyük acem doktoru Ali İbni Sina'nın yazdığı ***Peygamberler ve Ruhlar***'da tesadüfen keşfetmişti. Fakat, bırakın hadisi, İbni Sina'nın adını bilen var mıydı?

Düşüncelerinden uyandığında, katedralin kuzey kanadında, Orangers avlusunun (Portakal Ağaçları avlusu) girişine gelmiş olduğunu fark etti. Bir çeşmenin kenarında birkaç kişi toplanmış söyleşiyordu. Bir dominiken rahibi, bir ibisküs ağacının (güzel çiçekli bir sıcak ülke ağacı) gölgesinde, taştan bir sıraya oturmuş, okuyordu. Eskiden bu avluda, Müslümanlar namazdan önce aptes alırlardı.

Samuel, geri dönmesi gerekip gerekmediğine karar verememiş bir durumda bir an tereddüt etti, o sırada bir içgüdü onu din adamına doğru itti.

– Oturabilir miyim? dedi bankı göstererek.

Keşiş sevimli bir gülümseyişle yanıtladı.

– Tabii.

Bir parça kenara çekildi ve okumasına devam etti.

Tekrar sessizlik oldu, çeşmenin neşeli şarkısıyla yoğrulan, örülen bir sessizlik.

– Aziz Jean'ın İncil'i, dedi hafifçe haham. Çok güzel bir metin.

– Gerçekten de dört İncil arasında en güzel olanı. Clement'in sözleriyle söylemek gerekirse, "Tinsel İncil."

– Paul'ün öğrencisini kastediyorsunuz? Philippien'lere Mektup'ta sözü edilen?

Rahip şaşırdı.

– Hayır. İskenderiyeli Clement'i kastetmiştim.

Hahamın sözlerinin keşişi etkilediği açıkça belli oluyordu: O, şimdi Ezra'yı merak ve ilgiyle inceliyordu.

– Kutsal metinler hakkında bilginiz olduğu görülüyor. Sizin biraz önce sözünü ettiğiniz Clement'ten bahsedildiğini duymuş pek az kişi vardır. Philippien'lere Mektup'ta bahsedilmiş olmasından

başka, aziz Paul'ün bu çalışma arkadaşı hakkında hiçbir şey bilinmez. Sizi kutlarım. Din bilgini olmalısınız?

– Yo, hayır, dedi haham tevazu ile, diyelim ki, dinle ilgili her şey benim ilgimi çeker, beni etkiler.

– Bu, çok iyi bir şey, dostum. Din, insanın olgunlaşıp açılmasına giden en emin yoldur. Onun dışında selamet yoktur.

Dominiken rahibi, kocaman bir haç işareti yaparak sözlerini perçinledi ve mırıldandı:

– ***Dies dammandisaut absolvendis haereticus dictus...***

– ***... destinatus,*** diye ekledi Ezra, fakat cümleyi tamamlamadı.

– Tebrikler! Karşımda, Meryem Ana Kilisesi'nin sadık bir mensubu olduğunu açıkça görüyorum.

Hahamın sakalını anlamlı bir tebessüm aydınlattı.

– Bu bölgeden misiniz, peder?

– Evet, bu bölgedenim.

– Bana, Huelva'da bulunan bir ibadet yerinden söz ettiler.

– İbadet yeri mi? Bununla neyi kastediyorsunuz?

– Bir sinagog, bir katedral, bir cami, bir manastır, küçük bir manastır. Anlayabiliyor musunuz?

– Gerçeği söylemek gerekirse, hayır.

– Bu durumda, size soruyu başka türlü soracağım: Huelva yakınında yükselen bir tepe var mı?

Rahip şöyle bir düşündü, sonra:

– Hayır, yok... Bildiğim kadarıyla yok.

– Emin misiniz?

Din adamı bu sefer hiç tereddütsüz yanıt verdi:

– Evet. Bu şehri çok iyi bilirim. Zira burda doğdum, daha ötesi var mı?

Tekrar etti:

– Hayır, benim bildiğim hiçbir tepe yok.

Haham ısrar etti.

– Ama güvenilir biri bana aksini söyledi ve hatta bu ibadet yerinin Huelva yakınında bir tepenin zirvesinde bulunduğunu da kesinlikle belirtti.

– Bu imkânsız. Şehir, elin üstü kadar düz bir yarımada üzerine kurulmuştur.

– Peki, Tinto nehri, Huelva'da denize dökülmüyor mu?

– Evet. Fakat size tekrar söylüyorum. Tepe yok.

Ezra bir an düşündü ve ayağa kalktı.

– Sizden ayrılmam gerek. Allahaısmarladık peder.

– Sizi aydınlatamadığım için üzgünüm. Tanrı sizinle olsun.

Ezra geri döndü. Orangers avlusunun eşiğini henüz aşmıştı ki, Sarrag ile burun buruna geldi.

– Nereye kayboldunuz? Merak ettim.

– Boşuna merak etmişsiniz. Bilgi toplamaya gittim.

– Ve?..

Ezra kollarını kaldırdı ve kollar çaresizlik içinde iki yanına düştü.

– Haberler iyi değil. Huelva yakınlarında tepe olmadığı anlaşılıyor.

– Ne? Bu bilgiyi nereden aldınız?

– Bir rahipten. Söylediğinden çok emin bir hali vardı.

Arap, ümitsizlik içinde, şaşkınca hareketler yapmaya başladı.

– Tepe yok muymuş? O zaman yanlış yere geldik! Şahane Tarsis yorumumuz beş para etmezmiş meğer! Dünyaların hâkimi öfkemi mazur görsün... Ama O'nun, Aben Baruel'e bize yaptığı bütün kötülüğü ödetmesini isterdim!

Yüzü pancar gibi, sözlerine devam etti:

– Geriye dönmekten başka yapacak bir şey kalmadığını söyleme bana sakın!

– Hiçbir şey bilmiyorum. Artık bir şey bilmiyorum. Belki soruyu bir başkasına da sormak daha akıllıca olur.

– Hiçbir şey bilmiyorsunuz, öyle mi? Tartessos... Yunus... delikanlı, denize dökülen rüya! Rüzgârmış! Her şey sadece bir rüzgârmış!

– Senyör!

İkisi de, aynı hareketle, kendilerine seslenene doğru döndüler. Ezra, dominiken rahibini tanıdı.

– Evet, peder?

– Sizi yanlışlıkla yanılttığımı sanıyorum. İyice düşününce, hatırladım, bir tepe var, bir tepe... ve zirvesinde bir manastır. Yalnız, bunlar tam Huelva'da değil, fakat Huelva ile Palos kasabası arasında. Bu iki şehirden yaklaşık iki mil kadar mesafede. Bu, bir fransisken manastırı, Rabida. Tinto nehrinin sol sahilinde.

– Tepenin zirvesinde dediniz, değil mi?

Ezra ile İbni Sarrag soruyu bir ağızdan, bir çığlık gibi sormuşlardı.

Rahip biraz rahatsız olmuş, şaşırmıştı, doğruladı.

– Hatta size, bu manastırın, Proserpina'ya adanmış bir Roma tapınağı üzerine kurulmuş olduğunu da kesinlikle söyleyebilirim.

Arap ile Yahudi şaşkın şaşkın birbirlerine baktılar.

– Proserpina...

– Proserpina, diye tekrarladı haham. Zeus, verimlilik tanrıçası Hades'in arkadaşı Demeter'in kızı.

Bu Proserpina hatırlatmasıyla sarhoş olmuşlar, nefesleri kesilmişti, sustular.

– ONUN HATASI SADECE MALİK VE AŞMEDAİ'NİN YANINDA YÜRÜMEK diye ezbere okudu İbni Sarrag, VE. BENİM TATLI BİR MEYİLLE İNEN TEPENİN EN YÜKSEK YERİNDE, HADES'İN HARABELERİ ÜZERİNDE YAZDIĞIM SAATTE YAŞAMAK OLMUŞTUR. Aşmedaï, Malik: Şeytanlar ve cehennem...

Keşiş, sessiz sedasız, bir kenardan ihtiyatla onları izliyordu.

Bölüm 8

> Birtakım şeylere cesaret edememe-miz, onların ulaşılamaz, yapılamaz olmasından değildir; biz cesaret edemediğimiz için bize ulaşılamaz, yapılamaz görünürler.
>
> Seneca.

Toledo.

Katedralin kubbesi altında, orgdan, sahını, direkler ormanını yalayıp geçen ve koronun yer aldığı kısımda sönüp giden uzun bir inleme duyuldu. Ayin bitmişti.

Saçları, ayin sırasında omzuna aldığı beyaz atkıdan daha beyaz olan yaşlı başrahip ayinde hazır bulunanlara döndü ve ayin sırasında giydiği beyaz gömleğin, omuzlarındaki beyaz atkının ve kaftanının ağırlığı altında biraz ezilmiş gibi, adeta beyaz ipekten örülmüş bir hareketle onları kutsadı.

Saçları siyah dantelden bir tülle örtülmüş olan Manuela Vivero, kimseye fark ettirmeden kralla kraliçeye gizlice bir bakış atfetti. Acaba tam şu anda ne düşünüyorlardı? Bu şehirde dokuz yıl önce doğmuş olan ve sırtında uçuk pembe satenden giysisi ve ayaklarında küçük ipek patikleriyle geri zekâlı bir oyuncak bebek görünümündeki ikinci çocukları Juana'yı mı? Dört yüzyıl önce Toledo *imparatoru* unvanını kendine mal etmiş olan, gecenin derinliklerinden çıkagelmiş Rodrigo Diaz del Vivar'ın sesini işitiyorlar mıydı? Hıristiyan İspanya'nın şairlerinin ve dokunaklı şarkılarının, kiliseleri yağmalamış, manastırları yakmış, birçok Hıristiyan ve bir o kadar da Mağripli katletmiş olduğu halde, bu kişiden neden bir

kahraman, bir Cid, bir Campéador (Cid'e takılan ad) yaratmış olduğunu acaba İsabel kendi kendine soruyor muydu? Şüphesiz, yanıtı tatlı karısı Chimène biliyordu. Ama Chimène öleli çok olmuştu. Kim bilir, İsabel'in düşünceleri belki de daha kişisel konulara yönelmişti? Belki de, bir sıra gerisinde diz çökmüş olan, onun günah çıkarma papazı Hemando de Talavera'nın öğütleri aklından geçiyordu? Kocasının, evliliklerinden önce edindiği çocukların eğitimini ve her türlü giderlerini karşılamayı ve ayrıca çocukların annelerinin, yani Aragon prensinin metreslerinin de her türlü bakım ve beslenme gereksinimlerini sağlamayı da taahhüt etmeye ve bu konuda mutemet kişi olmayı kabul etmeye onu ikna eden Talavera'nın öğütlerini. Hayır... Toledo'nun bu katedralinin ılık atmosferinde, İsabel İspanya'yı hayal ediyor olmalıydı. Birleştirilmiş İspanya'yı. Mutluluğuna ve kanının saflığına yeniden kavuşmuş bir İspanya'yı. İsa adına ayakta, dimdik bir İspanya'yı.

Manuela fark ettirmeden Talavera'yı izledi. Tuhaf bir adamdı... Suçluların yakıldığı gün, bu yüksek rütbeli papazda, bu "iman gösterisi"ne karşı olan tavrı çok açık bir şekilde saptamıştı. Ama o zaman, kendi de bu duyguyu hissetmiş olduğu için, zihninin, kendi görüşüyle rahibinkini herhalde karıştırmış olacağını düşünmüştü. Şimdi o günü dönüp tekrar düşündüğü zaman, bir parça pişmanlık duyuyordu: bu, gösterinin sonunu beklemeden orayı terk ettiği için değildi, Talavera'ya (kraliçeye de cesaret edememişti ya) gözleri önünde cereyan eden manzaranın zalimliği karşısındaki isyanını açıklamaya cesaret edemediği içindi. Cesaret... İçinde bir yerde uyukluyor da olsa, cesareti vardı aslında. En çok özlemini çektiği şey, yaşamak değil, yaşamına bir anlam bulmaktı; taa çocukluğundan beri, yaptığı işlerle kendini kanıtlayamayan bir varlığın mevcut olmadığı fikrine kendini kaptırmış, buna kesin olarak inanmıştı.

Doğduğundan beri kırmaya kalkıştığı her seferinde ona acı veren, çok sağlam, koparılması imkânsız kösteklerin ağırlığı altında yaşadığı hissine kapılıyordu. Bundan kurtulmak ona imkânsız görünmüştü. Fakat biz kendimizi kendimize mazur göstermek için birtakım şeylerin imkânsız olduğuna inanmaz mıyız? Bu arada da

seneler, bir nehrin coşup taşan suları gibi seneler akıp geçiyor, kum saati boşalıyordu. Ve sonra bir sabah...

En severek okuduğu Ecclésiaste'tan (Süleyman'a adanmış ve kilise tarafından kilise yasalarına uygun olarak kabul edilmiş kitap) bir pasajı kulağına fısıldayan bir ses duyduğunu sandı:

Fakat gençlik ve siyah saçlar çağı geçicidir, boştur. Kötü günler ve 'onları hiç sevmiyorum' diyeceğin yıllar gelmeden; ve güneş ve aydınlık, ay ve yıldızlar kararmadan; ve yağmurdan sonra bulutlar geri gelmeden önce, yeni yetme günlerinde Yaradan'ını hatırla. Pencerelerde gün battığı ve kapı sokağa kapandığı için, evin bekçilerinin titrediği, güçlü kuvvetli adamların bellerinin büküldüğü, kadınların artık hiçbir şey öğütmediği günde de. Değirmenin sesi, kuşların sesi duyulmaz olduğu zaman ve şarkılar sustuğu zaman ve yokuş çıkarken korkulduğunda, yolda âni ürküntü duyulduğunda. Gümüş iplik kopmadan, altın lamba kırılmadan, küp çeşmede kırılmadan, çıkrık makarası kuyuda kırılmadan, toz parçası olarak gelindiği gibi toprağa geri dönmeden...

Derin bir nefes aldı ve kendini ibadete vermeye çalıştı; Tomas de Torquemada'nın varlığını o zaman fark etti. Bir süredir onu izliyor olmalıydı, zira, bu fırsatı bekliyormuş gibi, hafifçe eğilerek onu selamladı.

Manuela, onun kendisine Burgos'tan gönderdiği sözü hatırladı. Sonunda bir istekle biten, garip, anlaşılması güç bir sözdü bu. Yakında Toledo'da olacaktı ve onunla karşılaşmak istiyordu. Onunla konuşmak istediği acil bir mesele söz konusuydu. İşte hepsi bu kadardı. Çok eski bir tarihte, Bobadilla kontesinin evinde onunla karşılaşmış olduğunu hatırlıyordu. Bu şahıs o zaman ona, tiksinti verici demeyelim ama, en azından antipatik görünmüştü. Ondan ne istiyor olabilirdi?

Onu, karşılık vererek selamladı ve artık ibadetten başka bir şey düşünmemeye gayret etti.

* * *

Huelva

Huelva'ya hâkim tepenin zirvesinde, dört bir yanı güneşten koruyan çamlarla çevrili Rábida manastırı, Tanrı'nın dünyanın gürültüsünden patırtısından uzakta, bulabildiği o sakin yerlerdendi. Bazılarının zafer dedikleri şeye boş şey denilen bu yere hiçbir gürültü nüfuz etmiyordu.

Girişte demirden kocaman bir haç vardı. Başka hiçbir şeyi görmeyen gözleri dinlendiren harikulade bahçeleri taştan yollar çevreliyordu.

Gözler önünde, insana güven veren bir manastır beliriyordu.

İbni Sarrag ile Ezra'yı başrahibin çalışma odasına almışlardı. Oda balmumu kokuyordu. Ahşap kaplı duvarlar ağırbaşlı ve uhrevi bir hava, bir huşu hissi veriyordu.

Peder Juan Perez iki adama yer gösterdi, buyur etti. Arkasında, duvarın orta yerine, çok iyi bir yer seçilerek asılmış aziz François d'Assise ikonası, ziyaretçilere -gereği varsa şayet- Rábida mensuplarının hangi tarikata ait olduklarını hatırlatıyordu

– Demek ki kardeşlerim, Santiago de Compostella'ya gidiyorsunuz...

Papaz Juan Perez, fiziğiyle tezat teşkil eden, kıvrak, yumuşacık bir sesle konuşmuştu. Elli yaşlarındaydı, teni sarı ve kuruydu, kırlaşmış bir çene sakalı vardı; bu haliyle, devamlı ıstırap çeken bir insan görünümü sergiliyordu. Sırtında, fransisken rahiplerine has kaba bir abadan gri renkli bir giysi vardı; beli kenevir bir iple bağlanmıştı; çıplak ayaklarında sandallar vardı ve kafasının bir kısmı da özel şekilde tıraşlanmıştı.

Konuşmasına devam etti: Fakat, aziz Jacques'ın mezarını ziyaret etmeye giden hacıların normal olarak kullandıkları yolun çok uzağındasınız. Puente la Reina, Burgos, León ve diğer aşamalardan sizi yüzlerce mil ayırıyor...

– Papaz Perez, Camp de l'Étoile'e giden kaç tane yol olduğunu size söylemeye gerek yok sanırım.

- Pek tabii. Kısa bir soluk aldı.

– Bu kadar çetin bir hac yolculuğuna sizi iten sebepleri açıklamanızı isteyebilir miyim acaba. *Peregrinatio provoto? Per commissione? Ex poenitentia? Devotionis causa?*

İbni Sarrag perişan bir halde Ezra'ya baktı. Papazın arka arkaya sıraladığı sözlerden hiçbir şey anlamadığı apaçık görülüyordu. Şeytan mı dürtmüştü, nereden bu hac bahanesini ileri sürmüşlerdi?

Yahudi imdada yetişti.

– Bu yolculuğa çıkışımız sadece koruyucumuzun aziz naaşının dinlendiği yere, ona en yakın olabileceğimiz bu yere ulaşabilmek arzusundan kaynaklanmaktadır. Sonra, - ellerini gösterir – şu perişan halime bakın. Bu matamoros'un belki de lütfedip ıstırabımı biraz hafifleteceğini umuyorum.

– Matamoros mu dediniz? diye karşılık verdi fransisken papazı. Hiç şüphe yok ki, kelimenin anlamının "Mağriplileri öldüren" olduğunu biliyorsunuz?

– Hem de çok iyi biliyorum. Aziz Jacques pek çok kez Hıristiyanların yardımına koşmadı mı? Yedi yüzyıl önce, beyaz bir atın üstünde, Mağriplilerde panik yaratarak, Cavagonda'da kardeşlerimizi kurtaran o değil midir? Daha sonra da, emir Abdürrahman II'ye karşı kral I. Ramirus'u destekleyen de o değil midir?

– Doğru. Ülkemizi koruyanın hayatı hakkındaki ayrıntıları bu kadar iyi bildiğiniz için sizi kutlarım.

Ezra gayet mütevazı bir tavır takındı.

Başrahip sözüne devam etti.

– Sizin rahatsızlığınız konusuna dönecek olursak, aziz Jacques'a birtakım hastalıkların iyileştirilmesini veya vücut sağlığı dilemek için giden hacıların çok nadir olduğuna dikkatinizi çekmeme izin verin. Tam tersine, bu kadar çetin bir sınavdan geçebilmek için hacının sağlıklı olması gerekir. Ayrıca da, şüphesiz biliyorsunuzdur, Codex Calixtinus'un II. Kitabı'nda sözü edilen ve aziz Jacques'a atfedilen yirmi iki mucizeden sadece üçü, azizin hastalıkları iyileştirmesiyle ilgilidir.

Ezra hiç istifini bozmadı.

– Ümit etmek yasak mı?

– Ümit, gerçekten. Ümit ve inanç.

Sessizliğin içinde birkaç kere çınlayan bir zil sesi duyuldu.

– Ayrılmak zorundayız. Angélus duası saati.

– Tabii peder, dedi İbni Sarrag, Ezra ile aynı zamanda ayağa kalkarak.

Ve hemen arkasından ekledi:

– Nezaketinizi kötüye kullanmak gibi olmasın ama, acaba geceyi burada geçirmemiz mümkün olur mu?

- Kardeşlerim, sığınma hakkının, bütün ibadet yerlerinde olduğu gibi, Rábida'da da geçerli olduğunu bilmiyor musunuz? Frer Orellana'ya tarafımdan söyleyin, size odalarınızı gösterecektir.

– Teşekkür ederiz, papaz Perez. Size şükranlarımızı sunarız. Konukseverliğinizi kötüye kullanmayacağız.

Kapıya doğru giderlerken, İbni Sarrag geri döndü ve sanki öylesine soruyormuş gibi bir havada:

– Bu yakınlarda, gene Santiago de Compostella yolcusu olan kardeşlerimizden birini de burada misafir ettiniz mi acaba? dedi. Baruel diye biri. Aben Baruel?

Aben ismini telaffuz ettiği anda, sözlerinin etkisini anlamak için muhatabını inceledi. Hiçbir özel reaksiyon bulamadı.

– Hayır. Bu isimde hiç kimseyi bilmiyorum.

– Baruel. Emin misiniz?

– Tamamen.

Arap ısrar etmemeyi daha tedbirli buldu.

Odasında yalnız kalınca, papaz Perez düşünceye daldı. Bu hacılar gerçekten de garipti. Bir kere fizikleri özellikle teni koyu renkli olanı şüphe uyandırıcı idi. Öte yandan, ne biri ne öbürünün hacıların giymesi gereken özel kıyafeti yoktu. Elbiselerinin üzerine dikilmiş olması gereken kokyaj denen şey (deniz hayvanı kabuğu belki) yoktu, ne pelerinleri vardı ne yuvarlak külahları, ne de omuz atkıları. Etrafı bir fularla çevrili hacı değneği de yoktu ellerinde.

Dışarıya çıkar çıkmaz, kemerlerin altında ilerlerlerken Ezra, Sarrag'ı uyardı:

– Bizi neredeyse içinden çıkılmaz bir duruma sokuyordunuz. Neden bu hacılık bahanesini seçtiniz?

Arap omuzlarını silkti.

– Hiç bilmiyorum. Aklıma gelen ilk fikirdi bu. Sorularıyla beni bunaltacağını hiç düşünmemiştim. Ha, bu arada, şu Santiago efsaneleri hakkında benden daha çok şey bildiğiniz görülüyor.

– Bu konuda, gerçekten bilgim var. Her şey bir yana, o, İspanya'nın en çok saygı duyulan azizi değil mi?

– Yalnız bir şey var, hayal meyal hatırladığıma göre, bu havari, kral Herodes (Büyük Herodes I, Yahudi kralı) zamanında Kudüs'te kılıçtan geçirilerek öldürülmüştü, yanılıyor muyum? O halde, Yarımada'yla ne ilişkisi var?

– Bu konuda çok şey bilmiyorum. Santiago ülkeyi Hıristiyanlaştırmış biri olacak herhalde, daha sonra da, mucizevi bir yıldız onun bedeninin yattığı yeri işaret etmiş. Camp de l'Étoile de işte orada inşa edilmiş. Buna bir de bir kokyaj (deniz hayvanı kabuğu) hikâyesi eklenmiş. Bu masallarla hiç ilgilenmediğimi hep söylemişimdir. Ama konu sizi ilgilendiriyorsa, benden daha iyi birini bulabilirsiniz. Ana binayı işaret etti .

– Burada Hıristiyanların eksikliği hiç hissedilmiyor, siz de öyle düşünmüyor musunuz?

Arap homurdanarak dişlerinin arasından:

- Şu Frer Orellana'yı bulsak nasıl olur acaba? dedi.

Güneş batmıştı ve akşam rüzgârı manastırı sarıp sarmalıyordu. Daha bir saat önce görülebilen deniz şimdi kör bir aynaydı. Akşam duası bitmek üzereydi, şapelden yükselen, bir ağızdan söylenen ilahi sesleri, seslerdeki değişmeler, sönüp gidişler, dindarlıkla, kim bilir belki de yalnızlığın bir karışımı idi.

Boş olan yemekhanede, yan yana oturmuş olan Ezra ile Sarrag, şöminedeki alevlerin ışıltısına hülyalı bakışlarla dalıp gitmişlerdi. Dekor olarak sadece duvara asılmış büyük bir haç ve salonun bir başından öbürüne, birbirine paralel iki uzun hat halinde uzanan dikdörtgen masalar vardı. Kapının yanında, kocaman kalın bir mum yanıyordu.

– Aben Baruel'in adını, diye birdenbire söze başladı haham, başrahibe hangi sebeple söylediğinizi düşünüp duruyorum?

– Her ihtimale karşı. Kendi kendime, aradığımız rehber olabileceğini düşündüm. Yapmamalı mıydım?

– Bence bir yararı yoktu. Papaz Perez'in gerçekten de delikanlıyı andırır bir hali yok...

Şeyh pek isteksizce onayladı.

– Şurası bir gerçek ki, onu saptamamıza çok az kaldı. Eğer gerçekten bu manastırda bir genç keşiş varsa, onu yemekte bulacağız.

– Tabii bizim şansımıza bu gece oruç tutmaya karar vermemişse.

Alevler ocakta dans etmeye devam ediyordu. Zaman zaman, sanki şapelden gelen seslerin ritmine uyarak hareket ediyorlardı.

– Biliyorsunuz... diye söze başladı haham.

Cümlesinin gerisi ağzında kaldı. Yemekhaneye bir adam giriyordu. Bir ara tereddüt ettikten sonra, çevik adımlarla onlara doğru ilerledi. Uzun boylu sayılırdı, uzun yüzlüydü, asil bir görünüşü vardı. Kartal burnu, alnının alt kısmında sert bir gölge oluşturuyordu. Gözleri mavi ve canlıydı. Şaşırtıcı bir ayrıntı: Kesinlikle otuz yaşından fazla olmadığı halde, saçları bembeyazdı.

İki adamı kibarca selamladı ve hafif bir gülümsemeyle:

– Erkenciyiz, dedi.

Ezra ve İbni Sarrag da onu selamladılar. Her ikisi de adamın üstünde papaz cüppesi olmadığına dikkat etmişlerdi.

– Görünüşe göre, diye dalga geçti şeyh, midelerimizin dindarlıkla pek ilgisi yok.

Adam gülmeye başladı ve onların masasına yerleşti.

– Rábida'dan geçiyorsunuz herhalde?

– Evet. Yarın hareket ediyoruz. Ya siz?

Soruyu içtenlikle sormuştu.

– Biz, dün değil evvelsi gün Lizbon'dan geldik.

– Biz?

– Oğlum Diego benimle beraber. Zavallı çocuğum, seyahat harabetti onu. Ben bile perişan oldum.

Aşağıda sesler kesilmişti. Ayak sesleri ve rahiplerin cüppelerinin hışırtıları duyuldu. Koridorların buz gibi sessizliğinde dağılan keşişler fark ediliyordu.

– Çok şükür, dedi adam, nihayet karnımızı doyurabileceğiz.

Ve acı acı ekledi:

– Bir gün yiyecek peşinde koşacağıma asla inanmazdım.

"Peşinde koşmak" kelimesi adamın ağzında "dilencilik etmek" anlamına bürünmüştü.

– Mucizevi Meryem Ana panosu önünde dua ettiniz mi, şapelde? Buraya gelir gelmez hemen gidip onun önünde dua ettim. Ona, sonunda kaderimin aydınlanması ve cehennemin iblislerinin rüyamı gerçekleştirmeme karşı koymaktan vazgeçmeleri için, bütün varlığımla, bütün inancımla, bütün kalbimle dua ettim.

ŞEYTANLAR? RÜYA?

Bu sefer haham kendini tutamadı.

– Acaba Aben Baruel isminde birini tanıyor muydunuz?

– Özür dilerim, anlayamadım?

– Aben Baruel.

Adam düşünüyor gibiydi.

– Bu bir Yahudi ismi...

Haham doğruladı

Öbürü kasıntılı, çok ciddi, ahkâm kesen bir havaya büründü ve işaret parmağını Ezra'nın bumuna doğru uzatarak:

– No hay que fiar de judío romo, ni de hidalgo narigudo, narogordo, narilongo... Ne basık burunlu Yahudiye ne uzun burunlu İspanyol asilzadesine güvenmemeli...

Haham dişlerini sıktı ve bu adamın aradıkları delikanlı olması ihtimali varsa eğer, Baruel ya da değil, bu adamla onları karşılaştıran her kimse, onu boğacağını düşündü kendi kendine.

Adam sordu:

– Bu kişiyi ne münasebetle tanımam gerekiyor? Denizci mi? Kozmograf mı?

Ezra, İbni Sarrag'a, bütün cesaretini kaybetmiş, ümitsiz bir şekilde baktı.

– Unutun gitsin, dedi Arap, aynı şekilde perişan bir vaziyette.

Ve adama hitaben, - sadece nezaketen – sözüne devam etti.

– Denizcilikle ilgilendiğiniz belli oluyor?

– Ben denizciyim, beyefendi! Ve en büyük okuldan: Cenova okulundan.

– İlginç.

Şeyh bu yorumu yaparken zihni başka yerdeydi.

- Daha altı yaşındayken kürek çekmeye başladım. Yedi yaşında, Cenova limanındaki büyük dalgakıranın ucuna kadar bir yelkenliyi götürüyordum. Ne cesaret, ne kahramanlıktı bu! O zamandan beri, bilinen bütün sularda gezdim, dolaştım: Yunan adalarına, San Pietro'ya, Sardunya'ya, Sicilya'ya, Tunus şehrine, Kıbrıs'a, Gine sahillerine, Portekiz kolonilerine, Madère'e, Féroé adalarına ve Thulé'ye kadar gittim!

İbni Sarrag, elinde olmadan, neşeyle hafifçe güldü.

– Ve siz, bir lokma yiyecek ... peşinde koşar bir duruma düştünüz?

– Kelimeleri seçmek için incelik göstermeyin. Dilenmek deseniz daha uygun olurdu. Evet, mademki kimse onlara sunduğum imparatorlukları kabul etmek istemiyor, evet ben dileniyorum!

O kadar ani bir coşku ve duyarlılık göstermişti ki, karşısındakileri etkiledi ve derinden sarstı.

– Bir gün gelecek etrafımızı çevreleyen okyanusların bizi kısıtlayan bağlarını kırıp aşacağız. O gün, sonsuz bir ülke açılacak önümüzde ve artık Thulé son kara parçası olmayacak!

– Sonsuz bir ülke?..

– Evet. Batıda. Bunu biliyorum. Buna inanmak için, Plinius'u, Plütakhos'u, Ailly'yi, Marco Polo'yu okumak yeterli. Toscanelli'yi tanıyor musunuz?

Soruyu yanıt bekleyerek sormuştu. İki adam olumsuz yanıt verdiler.

– Üç yıl önce öldü. Hiç şüphe yok. gelmiş geçmiş en büyük kozmografı. Aynı zamanda bir doktordu. Floransa'da yaşıyordu. Toscanelli. ben Portekiz'deyken aldığım bir mektup yazdı. Bu mektup kardinal Fernando Martinez'e hitaben yazılmıştı. Bu mek-

tubun bir kopyasını Toscanelli bizzat kendisi bana göndermişti. Mektubu kelimesi kelimesine ezbere biliyorum.

Sesine canlılık ve heyecan geldi ve ezbere okumaya başladı:

– Lizbon piskoposluk kurulu üyesi Fernando Martinez'e, doktor Paul selamlarını sunar. Sağlığının iyi olduğunu ve çok âlicenap ve çok muhteşem bir prens olan kralına çok yakın olup onun lütfuna mazhar olduğunu öğrendiğim için çok mutluyum. Hoş kokulu bitkiler ülkesine, deniz yoluyla gidebilmek için Gine'den geçerek gittiğinizden daha kısa bir yoldan sana bahsetmiştim ya, işte şimdi yüce kral bu konunun iyice aydınlatılmasını veya daha açık bir ifadeyle, bu yolun, çok az eğitim görmüş kimselerin bile, gereğinde, görüp anlayabileceği şekilde, bu yolu gözler önüne serecek bir gösteri yapılmasını arzu ediyor.

Dünyanın şekli olan bir küre yardımıyla bunun gösterilebileceğini biliyorsam da, daha kolay olsun diye, bir gemici haritası vasıtasıyla bu yolu göstermeye karar verdim. Netice itibarıyla, Majestelerine, hep batıya gitmek üzere yoka çıkacağınız sahillerinizi ve adaları kendi ellerimle çizdiğim bir haritayı gönderiyorum.

Cenovalı bir soluk aldı ve üstüne basa basa tekrarladı:

– Batıya doğru... İşittiniz mi, beyefendi? Batı.

Ezra esnemesini güç bastırdı.

İbni Sarrag'a gelince, o, sadece gözlerini kırpmakla yetindi.

İlk keşişler yemekhanenin kapısından giriyorlardı.

– Bunlar ruhları arınıp kurtulmuşlar... diye fısıldadı arkadaşının kulağına.

Rahiplerden biri Cenovalı denizciye doğru ilerledi.

– İyi akşamlar, kardeşim, küçük Diego biraz daha iyi mi?

– Evet, papaz Marchena. Tanrı'ya şükür!

– İyi... Birazdan kütüphanede buluşuruz.

Denizci minnettarlıkla onayladı.

Rahip gidince, açıkladı:

– Bu, Peder Antonio Marchena. Manastırın astronomi bilgini. O, benim haklı olduğumu biliyor. Bana yardım etmeyi vaat etti. Edeceğinden eminim.

Artık kendisini dinlemediklerini hiç hesaba katmadan konuşmaya devam etti.

Arap ve Yahudi, karşılarındaki masaya oturan bir kişiye gözlerini büyük bir dikkatle dikmiş bakıyorlardı. İlk bakışta, onu öbür keşişlerden ayıran, sarışın olmasından ve uzaktan en genç görünmesinden başka hiçbir şey yoktu.

Yirmi beş miydi? Yirmi sekiz yaşında mıydı? Melek yüzlüydü...

* * *

Toledo, aynı akşam.

– İşte, Majeste, diye bitirdi sözünü Francisco Torquemada. Size her şeyi anlattım.

Onun da onaylaması için, Hernando de Talavera'ya döndü. Fakat onun yüzünde ne düşündüğü anlaşılamaz bir ifade vardı

Torquemada dişlerini sıktı.

Oldum olası Talavera ona tahammül edememişti. Şüphesiz, kökenleri hakkında dolaşan söylentiler vardı. Oropesa kontunun Toledolu Yahudi bir kadından olma gayri meşru çocuğuydu. Bir piçti, ya ne! Bir de karanlık ve karışık mazisi vardı. Otuz yaşına doğru manastıra girecek, Saint-Jérome tarikatına mensup olacaktı ve Prado manastırına başrahip olacaktı. Sonra, nasıl olup da İsabel'in günah çıkarma papazı olduğu konusunda çeşitli tahminler yürütülüyordu. Orası pek belli değildi, insan bu tahminler içinde kayboluyordu. Bir şey kesindi: Halihazırda, hem siyasi alanda hem de mali konularda çok büyük bir otoriteye sahipti. Tomas uzun süre bu şahsı yakından izlemiş, etrafından hiç ayrılmamıştı. Daha ilk karşılaşmalarında, içgüdüsü ona güvenmemesini fısıldamıştı. Haklı da çıkmıştı. Talavera, Engizisyon'un kurulmasına kesinlikle tamamen muhalif olduğunu yüksek sesle ifade etmemiş miydi? İsabel'i, kararını tekrar gözden geçirmeye ikna etmek için her yola başvurmamış mıydı? Tanrı'ya şükür, başaramamıştı. Ama ne olur-

sa olsun, kraliçe üzerindeki etkisi göz önüne alındığı zaman, bu, çok şaşırtıcı bir başarısızlıktı. Talavera ile İsabel'in ilk karşılaşmalarının nasıl geçtiğini İspanya'da bilmeyen var mıydı? Eskiden, kraliçe bir iskemleye veya bir sıraya diz çöker, günah çıkartan papaz onu ayakta dinlerdi, teamül buydu. O gün papaz Hernando geldiği zaman, geleneğe uymadı ve oturdu. "İkimizin de diz çökmesi gerek", diye kraliçe hemen uyardı. Talavera, belirgin vasfı olan bir soğukkanlılıkla: "Hayır, Hanımefendi, benim oturmam ve Altesleriniin diz çökmesi gerek, zira burası Tanrı'nın mahkemesidir ve ben burada O'nun adına bulunuyorum." Ve İsabel buna boyun eğdi.

Torquemada, vatandaşının, İspanya'nın yaşadığı dramı hiç anlamadığına kanaat getirmişti. Sivrilikleri yumuşatmaktan ve tartışma konusu olabilecek şeyleri anlatarak çözümlemeye çalışmaktan hiç geri durmamıştı. İnsanı etkileyen bir açıkyüreklilikle Hıristiyanlığın zorlamayla değil, içten gelerek kabul edildiğini anlatmaya çalışıyordu. Bu, Yahudi ruhunu iyi tanımamak olurdu.. Ve sadece Yahudiler söz konusu olsaydı! İslamla da araları iyiydi. Camilere gerektiği şekilde davranılmasına dikkat ederek Müslüman din adamlarıyla da çok güzel bir uyum içinde yaşadıklarını onur duyarak, altını çizerek belirtiyordu. Hatta, halkın İspanyolca bilmeyen kısmına Hıristiyanlığı daha iyi aşılayabilmek için, bazı rahiplerin Arapça öğrenmesini (kendisi bunu yapmıştı) istemeye vardıracak kadar işi ileri götürüyordu. Gerçekte, somut sonuçlar alınabilmiş olsaydı, bu, övgüye değer bir girişim olarak görülebilirdi. Halbuki, bugüne kadar, her şey Talavera'nın politikasının tam bir başarısızlık olduğunu gösteriyordu.

– Papaz Torquemada, söylediklerinizden çok emin olduğunuzu düşünüyorum. Size göre, bir komplo söz konusu.

– Majestelerine kelimesi kelimesine her şeyi anlattım. Hüküm verecek tek kişi odur. Ama, benim görüşümü açıklamama izin verirseniz, bu konuda sadece emin olmakla kalmadığımı, bir an önce harekete geçilmesi gerektiği kanaatinde olduğumu da açıklarım size.

Talavera'nın sesi yükseldi, ağırbaşlı, hâkim ve ahenkli bir tonda konuştu.

– Papaz Torquemada, durumu geç kavrayabilen biri olarak görüneceğim size belki ama, bir komplodan nerede bahsedilmiş olduğunu anlayabilmekte gerçekten de güçlük çekiyorum.

Kraliçenin yazı masasının üstündeki belgeleri işaret etti.

– Tamamen mantıktan uzak, başı sonu belli olmayan bir sözcükler salatası.

– Niyeti sizin de gözünüzden kaçmamıştır -efendisini mahvetmek isteyen bir hizmetkârın kapıp geldiği cümleler-... Bu bilgileri her açıdan inceledim, analiz ettim, ama boşuna; bunlarda devletin güvenliğini, hele kiliseninkini hedefleyen bir komplo gölgesi belirdiğini görmem kesinlikle mümkün değil.

Torquemada öfkesini zaptetmeye çalıştı.

– Ama ben gene de, bir komplonun söz konusu olduğunu kesinlikle söyleyebilirim. Düşünün. Karmaşık şeyler, laf salatası diye nitelendirdiğiniz bu yazıların yazarı, herhangi bir baldırı çıplak değil. Peder Menendez'in kelimeleriyle söyleyecek olursak, muhtemelen "bütün dünyada bilinen en yetenekli, en değerli Tevrat yorumcusu ve ilahiyatçı." Bu çapta, bu niteliklere sahip birinin, böyle bir yazı yazarak eğlenmeye kalkması hangi sebeple açıklanabilir?

– Muhtemelen, sadece bir oyunla, zihinsel bir zevk almayla açıklanabilir.

– Peki, böyle olduğunu farzedelim, o zaman diğer şahısları işin içine sokması niye? Üstelik biri de Arap.

Talavera yanıt vermedi.

- Eğer bu, sadece bir oyun olsaydı, Arap ve suç ortağı Yahudi niçin birdenbire Granada'yı terk etmeye ve Sevilla'ya gitmeye karar vermiş olsunlardı? Bize gelen son bilgilere göre, Huelva yakınlarında olacaklar. Ben....

Kraliçe sert bir şekilde onun sözünü kesti.

– İzlerini buldunuz o halde....

– Evet, Majeste.

Talavera hayran olmuş gibi alaylı bir tavır takındı.

– Bravo, çok şanslısınız.

– Şansın bununla bir ilgisi yok, papaz Talavera. Engizisyon'un en yoğun muhbir ağını kullandığını unutmuş olabilir misiniz

acaba? Büyük hareket kabiliyeti, üyeleri arasındaki dayanışma, memleketin her tarafında hazır ve nâzır oluşları onları son derece verimli bir silah haline getirir.

- Mutlaka, mutlaka, diye alaylı bir şekilde onayladı kraliçenin günah çıkarma papazı.

Kraliçe sözüne devam etti:

– Bir şeyi anlayamıyorum, papaz Torquemada. Bu insanların devlete karşı komplo hazırlığı içinde olduklarına kanisiniz ve yerlerini de biliyorsunuz. O halde, onları tutuklatmak için ne beklediğinizi bana söyler misiniz?

– Bunun büyük bir hata olacağını sanıyorum Majeste. Size bu planın sekiz parçadan oluştuğunu ve bu parçalardan her birinin onları bir şehre götürdüğünü ve nihayet son bir yerle bu işin noktalanacağını size açıklamıştım. Bu adamları şimdi tutuklarsak, hiçbir zaman bu hikâyenin sonunu ve bu gezinin sebebini öğrenemeyiz.

– Pekâlâ, ne öneriyorsunuz?

- İki şey. Birincisi, onları izlemeye devam etmek. Peşlerinden hiç ayrılmamak. Yaptıkları her hareketi dikkatle izlemek ve icabında hemen müdahaleye hazır olmak. İkinci öneriye gelince, o, daha ince bir iş.

– Sizi dinliyoruz, papaz Torquemada..

- İçlerine sızmayı, kendisine mutlak olarak güvenebileceğimiz ve görevi, onlardan, güttükleri gaye hakkında mümkün olan en fazla bilgiyi sızdırmak olan birini aralarına sokmayı öneriyorum. Böylece, hareketli, ayaklarımızın altında kayan bir zeminde değil, aydınlık ve emin bir yolda yürümüş olacağız.

– Bu fikri çok beğendiği açıkça görülen kraliçe öneriyi onayladı.

- Fikir ilginç. Ama çok büyük bir engele çarpıyor: Bu iki adam bir üçüncü şahsın varlığını hangi sebeple kabul edecek? Eğer bunlar gerçekten İspanya'ya karşı, Tanrı bilir nasıl bir komplo hazırlığı içindeyseler, yabancı birini başlarına bela edecekleri düşünülemez.

– Majesteleri çok doğru görüyorlar durumu. Bunu yapmaları için hiçbir sebep yok. Meğer ki...

Söyleyeceğini söylemeden önce özellikle durdu, biraz bekledi:

- Bu üçüncü şahıs onlar için vazgeçilmez olsun.

- Peki, ne uyduracağız da bu üçüncü şahıs onlar için kaçınılmaz olacak?

– Benim çok güzel bir planım var. Benzersiz. En ince ayrıntılarına kadar size açıklayacağım... Eğer isterseniz, ben... Hernando de Talavera kuru bir sesle onun sözünü kesti:

– Silahınız ne olursa olsun, böyle güvenilir, şüphe uyandırmayacak kadar zeki ve yetenekli kişiyi nereden bulacaksınız? Zira raporunuzu iyi okudumsa, sizin komplocular alelade haydutlar değiller. Biraz önce, bu yazıların yazarının – sizin kelimelerinizle söylersek - "bütün dünyada bilinen en yetenekli ve en değerli Tevrat yorumcusu ve ilahiyatçı" olduğunu siz söylemediniz mi? Şimdi bu durumda, bu adamın planını güvenip bıraktığı bu insanlar da ancak son derecede bilgili, âlim ve son derecede gelişmiş kafalara sahip kişiler olabilirler. Hangi adam bunları kandırıp atlatabilecek durumda olabilir?

Torquemada ona üstün bir insanın küçümseyici hoşgörüsüyle, alaylı alaylı baktı.

– Papaz Talavera, hiç ağzımdan bunun bir erkek olacağına dair tek kelime çıktı mı? Hayır. Hiç hatırlamıyorum.

Tekrarladı:

– Bir erkekten asla bahsetmedim,.

– Peki o halde...

Yanıt olarak, Engizisyon başyargıcı, kraliçenin masasının önündeki koltuğu gösterdi.

– Oturabilir miyim, Majeste? Tasarladıklarımı anlatmam çok uzun sürebilir.

Bölüm 9

> Önseziyle ulaşılan bilgiler kullanılırken, daima mantığa vurulmalıdır. Bilimde olduğu gibi, normal hayatta da, önsezi, güçlü fakat tehlikeli bir bilgi edinme vasıtasıdır. Bazen onu kuruntudan, düşten ayırt etmek güçtür.
>
> Alexis Carrel, *İnsan, bu meçhul*, IV, II.

Denizden gelen rüzgâr kuvvetlenmişti. Sıçraya sıçraya tepenin zirvesine kadar ulaşmış, manastırı tuzlu bir serinliğe bürümüştü.

Üç siluet ağaçların arasında ağır ağır yürüyordu. Samuel Ezra ve İbni Sarrag, Rafael Vargas'ın -bu, genç keşişin adıydı- iki yanındaydı. İki adamın arasında o, varlığı ile, çarpıcı bir tezat teşkil ediyordu. Genç adamın, rahiplere has şekilde tıraş edilmiş sarı saçları, hahamın kar beyazı saçlarıyla ve şeyhin ilim adamlığının göstergesi olan dökülmüş saçlarıyla tezat oluşturuyordu. Masmavi gözleri, öbür ikisinin koyu renk gözleriyle taban tabana zıttı; ve onun taptaze hatlarıyla diğer ikisinin kırışıklıklarla derin derin oyulmuş yüzleri de aynı şekilde. Yürüyüşlerinde de aynı şey gözleniyordu: Genç keşişin yumuşak, kıvrak ve çevik yürüyüşüyle, Ezra'nın ayaklarını sürüklercesine attığı ağırlaşmış adımları veya Sarrag'ın kâh küçük kâh büyük attığı istikrarsız adımları birbirine tamamen zıttı.

- Şu Cenovalı denizci ilginç ve garip bir adamcağız, diye fikir beyan etti şeyh, siz de öyle bulmuyor musunuz, frer Vargas?

- Özellikle tilki gibi bir adam! Projesini Portekiz Kralı Juan'a boşuna sunduktan ve İngiltere ve Fransa krallarını da denedikten sonra, senyor Colón -Cristóbal Colón- şimdi de, Medina Celi

dükünü davasına inandırıp girişimini finanse etmesi için frer Marchena'nın tavassutunu sağlamaya çalışıyor.

- Dikkat edin, öyle coşkulu bir havası var ki, bunu başarabilir. Ama, düşünebiliyor musunuz, ne risk! Gemiler kiralanacak ve en büyük kozmografyacıların reddettiği bir yöne doğru, bir meçhule yola çıkılacak. Boşlukta bir sıçrayış.

Vargas burada birden söze girdi.

- Boşlukta sıçrayış mı? Alay mı ediyorsunuz? Colón nereye gittiğini çok iyi biliyor. Şu Hindistan yolu, onun her ayrıntısına sahip, ezbere biliyor. Size söyledim ya bu adam bir tilki!

- Ona şu Toscanelli'nin verdiği coğrafya haritasından bahsediyorsunuz sanıyorum?

Soruyu soran Ezra idi.

- Verdiği mi? Asla! Bu haritayı o, Portekiz'in kraliyet kütüphanesinden çalmış! Her neyse, aslında bunun önemi yok.

- Daha açık konuşamaz mısınız?

- Bu uzun bir hikâye. On yıl kadar önce, Portekiz gemileri, bizim donanmamız tarafından yakalanıp esir alınmamak için, gizli yollarını kullanarak Lizbon ile Gine sahilleri arasında mekik dokuyorlardı. Bu yolu izlerken, Cap-Vert adalarının çok batısından geçmeleri ve fırtınaların ve siklonların beşiği olan bir bölgeyi katetmeleri gerekiyordu. Bu hortuma yakalanmış bir karavelanın (küçük ya da orta tonajlı bir tür yelkenli gemi), bumunu batıya verip yelkenlerini indirmekten ve rüzgârı arkasına almaktan başka bir seçeneği yoktur. Batıya, daima daha batıya. O andan itibaren, artık çıkış noktasına dönme şansı, hadi hiç yoktur demeyelim, çok azdır.

Biraz durduktan sonra devam etti:

- Yaklaşık üç yıl önce, karavelalardan biri bu talihsiz deneyimi yaşamış. Kendisinden önceki talihsizler gibi, kendini, karşı konulamaz bir şekilde batıya doğru sürüklenir bulmuş. Bu yoldan çıkma olayının üstünden günler geçtikten sonra, ufukta adalar belirmiş. O andan itibaren, gemidekilerin, tropikal sularda seyreden gemileri normal olarak tehdit eden kurtlar teknenin gövdesini süratle kemirmeye başlamadan evvel, bu adalara çıkmaktan başka bir seçenekleri olmadığına göre, geminin burnunu mecburen doğuya

çevirmişler ve Madère adası kıyılarında karaya oturup sulara gömülmüşler. Birkaç denizci bir şalupa'ya (kurtarma sandalına) atlayıp Porto Santo'ya çıkmayı başarmış. O zaman Madère'de kim oturuyormuş, biliyor musunuz?

Keşiş sözlerinin etkisini anlamak için bir ara sustu.

- Cristóbal Colón. İki yolculuk arasında, o zaman adada vali olan kayınbiraderinin evinde kalıyor ve o bulunmadığı zaman onun görevini yapıyormuş. O gün de kayınbiraderinin görevini yaptığı günlerdenmiş. Gemiden sağ kurtulanlara yardım eden ve onlara mümkün olan her türlü kolaylığı gösteren de o olmuş. Maalesef, hepsi yorgunluktan, bitkinlikten tükenip ölmüşler, sadece biri hariç. Alfonso Sanchez adında portekizli bir kaptan.. Bu adam, ölüm döşeğinde, bir takımadanın en ucundaki çok zengin bir adada, esmer tenli bir adama incik boncukları altın karşılığında vererek değiştiğini anlatmış. Bir ada dediği bu yeri o zaman Hindistan'ın bir parçası sanıyormuş. Kaptan ölünce, Colón, karaların yerini işaret eden krokilerle ve nehirleri, resifleri ve gemilerin demir atmalarına uygun yerleri, su bulunan yerleri gösteren haritalarla dolu seyir defterini sessiz sedasız yürütmüş. Sizi temin ederim, size bunları anlattığım şu anda, bu haritalar onun elindedir. Sonuç olarak, Colón, keşfedeceğini keşfettiğinden çantada keklik kadar emin.

Şeyh şüpheci bir şekilde dinlemişti ve sormaktan kendini alamadı.

– Nasıl bu kadar emin konuşabiliyorsunuz?

- Çünkü ben bütün bunları papaz Antonio Marchena'nın ağzından dinledim; Cenovalı sırrını ona kendi anlatmış. Onun desteğini elde edebilmek için tek yol buymuş çünkü.

Bir an sustu.

- Söyleyin bana, bay Sarrag, benimle bay Colón'un kaderi üzerinde konuşmak istediğinizi sanmıyorum, öyle değil mi?

Şeyh derin bir soluk aldı ve bir sırrın anahtarını teslim eden bir insan edasıyla, birden söyleyiverdi:

- Aben Baruel...

- Onu tanıdınız! diye heyecanla bağırdı Ezra.

Rafael yanıt vermedi.

- Evet? Bize söyleyin?

Yanıt, heyecansız bir tonda idi.

- Ya siz? Siz onu tanıdınız mı?

- Tabii! dedi şeyh, sabırsızlığına güçlükle hâkim olarak. Aksi takdirde burada olmazdık.

- Bu durumda, bunu kanıtlamanız gerekir.

Öncekinden daha kuvvetli bir rüzgâr yaprakları havalandırdı. Rafael sesini yükselterek:

- ZAFER KUTSANMIŞTIR...

Ezra ile Sarrag ona yankı yaptılar:

- YOD, HÉ, VAV, HÉ'NİN ZAFERİ, YERİNDEN DOLAYI KUTSANMIŞTIR.

- BEN SORDUM.... ?

- KARŞIDAKİ PRENS.

- SENİN ADIN NE?

- O BANA YANIT VERDİ: BENİM ADIM...

- DELİKANLI

Karşılıklı söyleşmeler, gizli bir dil konuşan bu üçlü karşısında sanki rüzgâr da sinirleniyormuş gibi, gittikçe şiddetini arttıran fırtınalar altında sürüp gitti. Aslında bu sözleri söyleyen onlar mıydı? Yoksa, Rábida'nın girişine konulmuş haçın üstüne düşen o ağır gölge miydi. Hiç değilse, bu, yıldızlardan gelen bir fısıltıydı.

Birinci saraydaki terimleri söyleyip bitirdikten sonra, Rafael sonuç olarak şunu söyledi:

- Görülüyor ki Aben Baruel'in gönderdiği insanlar sizlersiniz. O, bana söylemişti. Bir gün geleceğinizi biliyordum.

- Size haber vermiş miydi? Yani, kendisi bizzat söylemişti mi demek istiyorsunuz?

Yanıt olarak genç keşiş bir öneride bulundu:

- İçeri girelim. Bu konuşmayı sürdürmek için içerisi daha rahat.

Manastırın kütüphanesinin yüksek duvarlarına balmumu kokusu sinmişti. Mumlardan yayılan zayıf ışıkta, bir rahlenin üzerinde yarı açık vaziyette, ***Canon de Muratori***'nin Yunanca versiyonunun bir nüshası görülebiliyordu. Bu, nadir bulunabilen nüshalardan

biriydi. Yüzlerce kitap raflara özenle yerleştirilmişti. Bazıları yıpranmış, ince bir toz tabakasıyla örtülmüştü; diğer bir kısmı ise daha bakımlıydı. Yazarlar ve konular, bir düzensizlik içinde dizilmiş gibi görünseler de, aslında gayet bilinçli ve bilgili bir şekilde sıralanmışlardı; Averroes'un Din Kuralları ile Seneca'nın ***Sextus Empiricus'***u arasında ***Protagoras'tan Phygades***'e bir sıralama vardı mesela.. Hemen görülebilecek bir yere, Engizisyon mahkemelerince yasaklanmış veya dine, ahlaka aykırı bulunarak bir kısmı çıkarılmış kitapların listesi asılmıştı..

Vargas çalışma masalarından birinde yerini aldı ve iki adamı da gelip yanında oturmaya davet etti.

- Şimdi, bize Baruel ile ilişkilerinizi açıklasanız? diye söze başladı Sarrag.

- Her şeyden önce, bütün bildiklerimin, Aben Baruel'in bana vermek istedikleriyle sınırlı olduğunu anlamanız gerek. Aslında, ben sizden birtakım aydınlatıcı bilgiler bekliyorum.

- Onu Rábida'da mı tanıdınız?

- Hayır. İkinci karşılaşmamızdı. Birincisi, geçen sonbaharda olmuştu. Toledo'daydım, manastıra gidiyordum. Tam Zocodover meydanına geldiğim sırada, durmak zorunda kaldım. Meydan kum gibi insan kaynıyordu. Bir set ve üstünde sıralar gördüm. Bir ses inanç yemini olduğunu tanıdığım yemini ediyordu. Suçluların yakılması töreninin tam içine düşmüştüm. Bunu ilk defa görüyordum. Atımdan inip seyircilere katılmaya karar verdim. Size uzun uzadıya törenin ayrıntılarını anlatmayacağım; sizin zaten bildiğiniz şeyler.

Keşiş bir an, hiçbir şey söylemeden karşısındaki iki kişiyi tetkik etti ve sonra hikâyesine devam etti:

- İsnat edilen suçlar ve verilen hükümler okunduktan sonra, ilk kurban getirildi. Adını hâlâ hatırlıyorum: Leonor Maria Enriquez. Bir iki vazgeçme emareleri gösteren kadın sete çıkarıldı. Engizisyon yargıcı kadına istediği bir şey olup olmadığını sordu. Kadın: "Merhamet" diye yanıtladı; o sırada yargıç kadına suçunu sordu ve kadın garip bir şekilde, sessizliğe büründü. Yargıç ısrar etti, hatalarını itiraf etmeye zorladı onu. Ama boşunaydı, kadın sessizliğinde

ısrarlıydı ve bununla kendini mahkûm ediyordu. O zaman, cesareti kırılmış olan Engizisyon yargıcı, açıklama yaptı: "Kutsal Mahkeme'nin, Tanrı'nın davasını savunmak için, artık, sizi ateşe atmaktan başka bir seçeneği kalmamıştır!" İşte olay tam o anda meydana geldi. Bir adam, mahkemeye doğru yumruğunu kaldırmış ve tam yanı başımda avaz avaz bağırmaya başlamıştı, uluyordu adeta: "Lanet olsun, lanet, melunlar, melunlar!" Bir de İbranice şu sözlerle üstüne tuz biber ekti: *Ha-Chem yiqqom damo!* Anlamı, sonradan öğrendim, şuymuş: "Bir gün Ulu Tanrı onun kanının intikamını alsın!" Bir anda, eller adamın üstüne çullandı, yakasına yapışıldı. Her taraftan bağırıp çağırmalar, hakaretler yükseldi. Kurt ulumaları gibiydi bunlar. Elbiselerini parçalıyorlardı. Bir an daha geçse, darbelerin etkisi altında yere yıkılacak ve onun sonu olacaktı bu.

Anlatanın dudaklarında hüzünlü bir gülümseme belirdi.

- Benim kahramanlıkla falan hiç ilgim yoktur. Ve belki sizi şaşırtacak ama. Engizisyonun bazı iyi yanları olduğunu da kabul edenlerdenim. Ama o anda, içimden bir ses bana harekete geçmem gerektiğini fısıldıyordu. Bu şahsın, -dinsel anlamda ne kadar küfür etmiş olursa olsun- kör bir adaletin, bir yargısız infazın kurbanı olması bana tahammül edilmez bir şey olarak göründü. Hemen yardımına koştum ve dirseklerimle yol açarak, onu kalabalığın öfkesinden uzağa çekip çıkarmayı başardım -bunu nasıl yaptığımı bir Tanrı bir de ben biliyorum-. Bundan hiç şüphem yok, bu, bir mucizeydi. Bu adam...

- Bu, Aben Baruel idi, diyerek İbni Sarrag daha önce davrandı.

Rafael doğruladı.

- Sonra?

- Onunla birlikte evine kadar gittim. Her tarafından kanlar akıyordu. Yaraları bana tehlikeli görünmedi, ama yaşını göz önüne alınca, daha sonra kötüleşmesinden korktum. İşte bunun için, onun itirazlarına rağmen, başucundan ayrılmamaya karar verdim. Uzun uzun konuştuğumuzu hatırlıyorum.

- Nelerden konuştuğunuzu sorsam saygısızlık mı etmiş olurum?

– Hayır, kesinlikle. Ondan, benden, onun inançlarından, benimkilerden, yaşama ve ölüme dair konulardan. Her şeyleri birbirine zıt olan fakat tesadüfün bir araya getirdiği iki varlık arasında bazen kurulan, açık kalple yapılan bir tür sohbetti bu. Gece yarısına doğru, durumundan emin olunca, yeniden yola koyuldum. Manastıra geldiği güne kadar, ondan bir daha haber alamadım. Ocak ortalarına doğruydu.

Rafael bir an sustu, derin bir heyecan içindeydi.

- Evet, papaz Rafael, ziyaretimi beklemediğinizi biliyorum.

Manastırın avlusunun kemerleri altında önce ayakta duran, sonra taş bankolardan birine oturan Yahudinin ince yapılı, narin silueti şimdi keşişin gözleri önünde yeniden, açık bir şekilde canlanıyordu.

– Size bir sır tevdi edeceğim. Buraya gelip sizinle bir sırrı, sırların en büyüğü ve en inanılmazını paylaşmaya karar verdimse, bu, sadece benim hayatımı kurtarmış olduğunuz için değildir. Bunu siz yapmasanız, sizin yerinize bir başkası yapacaktı. Sizi şaşırtıyor muyum? Ama gerçek bu. O gün Toledo'da, ölmemem gerektiği alnıma yazılıydı. Daha ölmeyecektim. Bana verilmiş görevi yerine getirmeden ölmeyecektim.

Yahudi susar. Ağır ağır soluk alır. Sözlerine devam eder: .

- Buna karşılık, bu manastırın eşiğinden dışarı adımımı attığım, sizi terk ettiğim andan itibaren, ölüm beni her an ağlarına alabilir. Onu neşeyle ve her şeyin üstünde büyük bir rahatlamayla karşılayacağım.

Rafael, o zaman normal olmayan marazi bir durumun tezahürü olarak telakki ettiği bu olgu karşısındaki şaşkınlığını gizlemekte güçlük çeker. Basmakalıp bir formülle yanıt verir:

- Hiç kimse ölümün ne gününü ne saatini bilmez. Tanrı ne kadar isterse o kadar yaşayacaksınız.

Yahudinin yüzünde esrarlı bir tebessüm belirir.

– Papaz Rafael. Tanrı artık benim bu dünyayı terk etmemi istiyor. Ve ben, bu yüzden ona minnettarım. İlk peygamberlerin ve azizlerin dışında hiçbir beşeri varlık bu kadar sakin ve bu kadar

neşeyle dolu olarak ölüme gitmeyecektir. Neyse, şimdi esas konuya gelelim!

O zamana kadar omzunda asılı olan deri torbayı oradan alıp kucağına koyar.

- Böyle bir girişimde bulunmama sebep olan şeyin minnettarlık olmadığını size söylüyordum. Burada söz konusu olan, başka bir şey. Ne olursa olsun, öyle uzun boylu sevgi gösterilerinden nefret ettiğimi en başından bilmenizi isterim. Zavallı karıcığım -Allah rahmet eylesin- benim bu karakterimden yeterince ıstırap çekmiştir! Evet, öyle vıcık vıcık sevgi gösterilerinden nefret ederim. Benim için, ateşle yanan bir alına konan bir el, sevilen varlığın ıstırabı karşısında bastırılan, belli edilmeyen bir hıçkırık, sevgiyi, aşk yeminlerinden ve dostluk vaatlerinden çok daha iyi gösteren işaretlerdir. Hepimize, bir sürü kelimeyi arka arkaya söyleyip birtakım şeyleri ifade edebilme yeteneği verilmiştir; fakat, ne varsa, işte bu, bir şeyin insanın dilinde olmasıyla yapılması arasında; ne büyük bir uçurum o! Bunu böylece açıkladıktan sonra, başucumda geçirdiğiniz gecenin ruhuma ebediyyen nakşedilmiş olarak kaldığını size itiraf etmenin bana ne kadar zor geldiğini anlayacaksınız.

Aben Baruel duvara dayanır ve dimdik durur. İlerdeki uzak bir noktaya bakar.

- Bir hissi derinleştirmek için, karşısındakinin kalbindeki bütün zenginliğin farkına varabilmek için bazen bütün bir ömür gerekir. Ve hatta körlüğümüz o kadar inatçıdır ki, bir ömrün sonunda bile bunu başarabildiğimizden emin bile olamayız. Fakat bunun yanında, öyle durumlar da olur ki, aradaki birçok aşamayı yaşamak gerekmez. Bunlar, çok özel, ayrıcalıklı karşılaşmalardır; iki kişinin bakışları, kalplerinin atışları arasında her şeyin söylendiği, her zaman yaşanmayan biricik saatlerdir bunlar. Sizinle benim aramda kurulmuş olan da işte böyle bir bağdır. Sizin de benim de haberimiz olmadan.

Rafael Vargas sessiz kalır. Bu adamın sözlerinden şüphe ettiği için değil, tam tersine onları paylaştığı için. Sessizliği, onunla tamamen aynı fikirde olduğunu gösteriyor.

– Benim bir oğlum var, diye Baruel sözüne devam eder. Sizin yaşınızda. Toledo'da, o gece yanımda kaldığınız zaman, bir oğlum daha olduğu hissine kapıldım.

Manastırın erinç verici havasını ağır ağır solur ve sözüne devam eder, ama bu sefer daha az melankolik bir tonda.

– Hayatımı altüst eden bir olay oldu. Aslında, olaydan daha fazla bir şey. Evrenin nabzını tuttum. Görülemezi gördüm. O yüce, o tanrısal ışığı yakaladım bir an ve o ana kadar kapalı olan gözlerim, açıldı. Ne yazık ki, size daha fazlasını söyleyemem.

Deri torbayı alır ve onu Rafael'e verir.

– Bunu alın. Onu size emanet ediyorum. Orada kendi elimle yazdığım yazıları bulacaksınız. Onlarla tanışmak için çok vaktiniz olacak. Sizi önceden uyarıyorum, onları okur okumaz hayal kırıklığına uğrayacaksınız; zira, yetenekleriniz, genel olarak bilginiz, din konusundaki bilginiz ne olursa olsun, hiçbir şey anlamayacaksınız veya çok az şey anlayacaksınız. Anlayabildiğiniz çok az şey ise sadece size daha fazla mahrumiyet getirecek.

- Senyor Baruel, bana daha fazlasını söylemelisiniz.

- Sabırlı olun. Birkaç hafta sonra, size iki adam gelecek.

Sanki kendi kendine konuşuyormuş gibi, gayet emin bir şekilde şöyle der:

– Göreceksiniz, bunlar birer deha. Kültür ve bilgi kuyuları.

– Ne sebeple beni görmeye gelecekler?

Baruel torbayı gösterir.

– Bunun için. El yazıları için. Sizi hemen uyarayım: onu sizden almaya çalışacaklar. Kararlı davranın. Onu sadece aşama aşama, Saray Saray paylaşmanıza izin veriyorum

– Saray mı? dedi iyice şaşırmış olan Rafael.

Yanıt olarak Aben torbayı okşar ve mırıldanır:

- Göreceksiniz, çocuğum. Her şey onun içinde. Sabır. Okuyacaksınız ve öğreneceksiniz.

Rafael Vargas kendine hâkim olamayarak isyan eder:

– Biraz önce benim hakkımda ifade ettiğiniz hislere layık olmayan biri olarak size görünmek istemem, ama beni, en hafifinden, karmakarışık, güç bir duruma sokuyorsunuz. Son derece önemli

olduğu anlaşılan bu olay hakkında bana hiçbir şey söylemiyorsunuz, bu el yazısının içeriği hakkında hiçbir şey açıklamıyorsunuz ve bu iki adamın buraya niye gelecekleri hususu da meçhul. İşimi kolaylaştırmadığınızı kabul edin!

- Size iki kere söylemedim mi, sabır diye?

- Evet, ama...

Baruel onun devam etmesine izin vermez.

- Vargas. Hatırlıyor musunuz? Toledo'daki o gece, isminizin kökeninden söz etmiştik. Unutmadınız, değil mi?.

Hayır, Rafael unutmamıştı.

– Bu durumda, ani kurulan dostluğumuz adına körü körüne itaat etmenizi beklemiyorum; ünlü atalarınız, sadece özveri ve ideali arama ve kendilerini aşma, daha mükemmele ulaşma güdüsüyle hareket eden o yiğit, o kahraman şövalyeler gibi hareket etmenizi bekliyorum. Bana güvenmeyi kabul ettiğiniz takdirde, bu üç prensibi dolu dolu yaşama imkânına --belki de hayatınız boyunca yakalayabileceğiniz bu tek fırsata– sahip olacağınızı size vaat edebilirim.

Keşiş, bu adamda bir şeylerin onu nasıl ve de niçin altüst ettiğini, ruhunun derinliklerinden yakaladığını bilmiyordu. Aklı başında her insan onun isteğini mutlaka geri çevirirdi. Rafael bir türlü karar veremez. Daha da kötüsü, can-ı gönülden istediği bir tek şey vardır: Kabul etmek. Bu karmakarışık durumun içine girmek. Çağrıya olumlu yanıt vermek.

– Tamam. Bana güvenebilirsiniz. İradenize uyacağım.

Baruel o zaman elini keşişin boynunda asılı duran haça uzatır ve onu yukarı kaldırır.

– Kutsal haç üzerine yemin edin. Vargas bir an tereddüt geçirir ve sonra: - Yemin ederim, der.

Keşişin sözlerini bir sessizlik izledi.

İbni Sarrag ile Samuel Ezra'nın yüzlerini aynı sıkıntılı ifade kaplamıştı. Ne biri ne öbürü, korkularının doğrulandığını görmekten endişe ettiklerinden, diyalogda daha ileri gitme arzusu göstermedi. Sanki önceden sözleşmiş gibi, her ikisi de torbalarına davranıp

el yazılarını çıkardılar ve ikinci Saray'ın sayfasını açtılar. Haham okumaya başladığı zaman, sesi biraz titriyordu:

– BİRİNCİ KÜÇÜK SARAY. YERİNDEN DOLAYI, Y. H. W. H. 'NİN ZAFERİ KUTSANMIŞTIR. İSİM, 6'LIDIR. ..... NIN DULUNUN OĞLUNU HATIRLA...

Şeyh devamını okudu, onun da sesi titriyordu.

– ONUN GÖMÜTÜNÜN ÜZERİNE ... KONDUĞU SÖYLENİR...

Ezra gerisini okudu:

– SADECE BİR TEK MELEK TANIDIM...

– FAKAT ESKİDEN...

– YAHOVA TARAFINDAN SEÇİLMİŞ...

Haham okumayı kesti ve yumruğunu masaya indirdi.

– Hayır! diye bağırdı, hayır! Sizin metninizle benimki birbirini tamamlamıyor, aralarında hiçbir irtibat yok! Bir araya getirildikleri zaman da, tutarsız ve anlamsız olmakta devam ediyorlar! Sizdeki sayfayı verin bakayım bana.

Sarrag hiç itiraz etmeden denileni yaptı.

– .... NİN DULUNUN OĞLUNU HATIRLA... cümlesinin noksan olduğunu gayet iyi görüyorsunuz! Onu izleyen: ONUN GÖMÜTÜNÜN ÜZERİNE... NIN KONDUĞU SÖYLENİR.. cümlesiyle bağlandığı zaman da gene her türlü mantıktan uzak bir şey çıkıyor ortaya! İşin daha da kötüsü, şifreleri çözülecek bütün Saraylar da böyle olacak. Öyle mi, değil mi, bakıp görmek ister misiniz?

– Yararı yok. Bakıp ta n'olacak!

Yüzlerinden düşen bin parça, sustular.

– Beyler, bana açıklama yapar mısınız? Boşuna bir şeyler çıkarmaya çalıştım, söylediğiniz anlamsız sözlerden hiçbir şey anlamadım.

İlk reaksiyon veren Sarrag oldu.

– Aben'in size verdiği sayfaları getirir misiniz?

– Tabii. Ama buna gerek var mı? Onları ezbere biliyorum.

– Hepsini mi?

Keşiş doğruladı.

– Şaşırtıcı... Ama gene de onları görsek iyi olur.

Onları uyarır gibi işaret parmağını kaldırdı:

– Tamam. Fakat onları size teslim etmemi beklemeyin. Hatırlayın: Yemin ettim.

Ezra canı sıkkın, püfledi.

– Aman, kutsal haçınız üzerine, anladık!

Vargas'ın gözlerinden onları küçümseyen bir ışık geçti.

– Haçtan bahsederken bu küçümseyici tonu kullanmaya nasıl cesaret edersiniz?

– Çünkü işkence araçlarına karşı hiçbir sempati duymuyorum.

– Ve dahası?

– Çünkü ben Yahudiyim.

Rafael, İbni Sarrag'a döndü.

– Ya siz? Siz de mi Yahudisiniz?

– Allah korusun! Ben İslamın çocuğuyum.

Genç adam onları uzun uzun inceledi. Bir şey söyleyecekti, fakat kendini tuttu ve kapıya doğru yürüdü.

– Haham Ezra, bir Müslümandan daha kötüsüne çatabilirsiniz, demem miydim size?

- Fakat niçin? Aben ne yapmaya çalışıyor? Hadi bizi birbirimize mahkûm etti, bunu geç bir kalemde...Fakat üçüncü bir şahsı işin içine sokmak, niye? Üstelik de, bir keşişi! Her şeyi bırakıp çekip gitmeyi düşünüyorum.

– Bu, sizin elinizde, her zaman yapabilirsiniz.

Büyük bir ciddiyetle ekledi:

– El yazılarını bana vermek şartıyla.

– Alay mı ediyorsunuz?

Vargas geri geldi. Elinde birçok kâğıt vardı.

– İşte. Şimdi, niyetiniz nedir?

Şeyh açıkladı:

– Teorik olarak, sizin elinizde, başlığı: "Birinci küçük Saray" olan bir metnin bulunması gerekir. "Birinci büyük Saray"ın arkasından gelmesi gerekir. Bunu bana doğrulayabilir misiniz?

Genç keşiş hiç tereddütsüz yanıtladı:

- Elbette: Birinci küçük Saray... Bu şekildeki isimlendirmelerin sebebini anlamadığımı size söylememe gerek yok sanırım.

– Biz de aynı durumdayız. Fakat bu soruna eğilmek için daha sonra vaktimiz olacak. Şimdilik, ben size önümde yazılı cümleleri okuyacağım ve siz devamını getireceksiniz.

Ve daha fazla beklemeden başladı:

– YERİNDEN DOLAYI, Y. H. W. H.'NİN ZAFERİ KUTSANMIŞTIR. İSİM 6'LIDIR, ... NIN DULUNUN OĞLUNU HATIRLA...

Rafael cümleyi tamamladı:

– NEFTALİ, ÜÇ KERE ÖLÜP ÖLÜP, FAKAT SONRA TEKRAR DİRİLEN.

– ONUN GÖMÜTÜ ÜZERİNE ... KONDUĞU SÖYLENİR...

– SÜT VE KAN ÇİÇEKLİ DİKENLERDEN BİR DAL...

– SADECE BİR MELEK TANIDIM...

– FAKAT ESKİDEN...

Arap, Vargas'a durmasını işaret etti.

Ezra'ya dönerek:

– Artık hiç şüphe yok, değil mi?

Haham göz kapaklannı yarı kapadı.

– Adonaï (Yahudiler için Tann) beni affetsin... işte cehennemin kapılanndayız

– Sonunda, beni aydınlatacak mısınız acaba?

Keşiş, canının sıkıldığını, rahatsızlık duyduğunu belirten işaretler veriyordu.

– Anlatacağız, diye onu rahatlattı Sarrag. Ya da daha ziyade...

Hahama sordu:

– Aben'in size yazdığı mektubu ona verebilir misiniz?

Bir açıklama yapmaktansa mektubu okuması daha iyi.

Ezra söyleneni yaptı.

Vargas hemen belgeyi incelemeye koyuldu. Onu okuyup konuya girdikçe, yüzünde sırasıyla, inanmazlık, şaşkınlık ve nihayet kendini bırakma, teslim olma ifadeleri birbirini izledi.

Yahudi sordu:

– Evet, ne düşünüyorsunuz?

– Garip. Böyle bir kitabın mevcut olabileceğine hep inanmışımdır. Bu, sadece bir düşünce, bir önseziydi, ama zaman zaman böyle bir şeyi düşünüyordum. İnsanlık tarihinde o kadar çok

doğaüstü olaylar geçmiş ki. Evet, ben böyle bir kitabın varlığına inanıyorum.

Şeyh ile haham birbirlerine kaçamak bir bakışla baktılar. Bundan sonra artık iki değil üç kişi olacakları açıktı. Ayağa kalktı ve keşişin önüne gelip durdu.

– Papaz Vargas, mademki buna daima inandınız, o halde bu araştırma, Kitaba elinizle dokunmaktan başka, size ne kazandıracak? Siz zaten bir inanç adamısınız, bir inanç adamının kanıta ihtiyacı var mı?

– Bana ne demeye çalışıyorsunuz, bayım?

– Meseleyi bir başka açıdan ele alalım. Tanrı'nın varlığından en ufak bir şüpheniz var mı?

– Hiçbir şüphem yok

- Bir an için bile olsa, İsa'nızın Tanrı'nın oğlu olmadığını, fakat Musa veya Muhammed gibi bir peygamber olduğunu tasavvur edebilir misiniz?

– Bu, bütün varlığımın reddettiği bir ihtimaldir.

Şeyhin dudaklarında rahatlamış olduğunu gösteren bir gülümseme belirdi.

– İşte nihayet mutabakata vardık! El yazısının sizin elinizde bulunan kısmının size hiçbir yararı yok. O halde onu bize vermeniz çok doğru bir davranış olacaktır.

– İfade etmeyi ihmal ettiğiniz iki husus var, bay Sarrag. Birincisi Aben Baruel'e yemin ettim ve yeminimi bozmak gibi bir alışkanlığım yoktur. İkincisi, ne inancım, ne de Tanrı'nın varlığından emin oluşum, mesajı çözüp bulma arzumu değiştiremez. Tam tersine.

Rafael elini uzattı.

– İzin verir misiniz?

Baruel'in mektubunu aldı.

– Okudum. Çölleri, verimli vadileri nefes nefese arşınladım, ümitsizce yıldızları saymaya çalışarak, yıldızlı gecelere doğru yükseldim. Mantıksızlığın şafaklarını ve bilgeliğin günbatımlarını görüp tanıdım. Ama hiçbir şey, beni işitiyor musun. Samuel? hiçbir şey, bana emanet edilmiş mesajın anlamına. uzaktan veya yakından

benzemiyordu. Bunun anlamı şu: Tanrı bizim vasıtamızla insanlara seslenmeye karar vermiş. Benim O'nun iradesinden kaçacağımı düşünmüyorsunuz herhalde? Olaya bu açıdan bakmadığınızı, bu bakış açısının sizi hiç cezbetmediğini görüyorum; ama ne sizin ne benim elimizden hiçbir şey gelmeyecek, baylar; bir elin parmakları gibi, birbirimize bağlıyız.

Bölüm 10

> Bir yerin ilk yerlilerine, nereden geliyorsunuz? diye sorarlar. "Rüyadan geliyoruz."

Rafael Vargas'ın hücresi de, diğer bütün keşişlerin hücrelerine benziyordu: Bir yatak, küçük bir masa, bir tabure, duvarda bir haç, günün battığı oval bir tavan penceresinin altında bir dua iskemlesi.

İbni Sarrag. yere bağdaş kurmuş, sırtını kapının kanadına dayamıştı. Rahip tabureyi seçmişti. Eklem romatizmaları azmış, yüzü acıyla allak bullak olmuş Samuel Ezra'ya gelince, o, yatağa uzanmak zorunda kalmıştı. Aben Baruel'in el yazılarının olduğu, oraya buraya saçılmış sayfalar, şafağın ışığında, kardan küçük dikdörtgenler oluşturuyorlardı. Bu sayfalardan yalnız bir teki kolayca görülebilecek ve her üçünün de kolayca ulaşabilecekleri şekilde, yere konmuştu. Her biri kendindeki kelimeleri diğerine vermiş; böylece ikinci Saray bütünüyle oluşturulmuştu.

BİRİNCİ KÜÇÜK SARAY

YERİNDEN DOLAYI, Y. H. W. H.'NİN ZAFERİ KUTSANMIŞTIR.
İSİM 6'LIDIR.
ÜÇ KERE ÖLEN, FAKAT TEKRAR DİRİLEN NEFTALİ'NİN DULUNUN OĞLUNU HATIRLA. ONUN GÖMÜTÜNÜN ÜSTÜNE SÜT VE KAN ÇİÇEKLİ DİKENLERDEN OLUŞAN BİR DAL KONDUĞU SÖYLENİR.

SADECE BİR TEK MELEK TANIDIM, FAKAT ESKİDEN YAHOVA'NIN SEÇTİĞİ DAĞDA, DOKUZ TANEYDİLER. KAPILARLA ÇEVRİLİ ŞEHRE SIĞINANLAR BU DOKUZLAR OLMUŞTUR.

KAPILARIN SAYISINI ELDE ETMEK İÇİN, BÜYÜ YAPMANIZ GEREKİR. BU BÜYÜYÜ YAPARKEN İYİLİĞİ, DOSTU VE ARINDIRICIYI KULLANACAKSINIZ.

ARINDIRICIYI İYİLİKTEN ÇIKARMAKLA BAŞLANACAK. DOST BÖLMEYİ EKECEK. O ZAMAN BÖLMENİN SONUCUNU, BÖLÜMÜ, ERKEĞİN VE DİŞİNİN SEMBOLÜNÜ, RUHUN VE MADDENİN SEMBOLÜNÜ ELDE EDECEKSİNİZ. SONRA DOSTU ARINDIRICIYA EKLEYECEKSİNİZ VE ONDAN, BÖLME SONUCUNDA ELDE EDİLMİŞ BÖLÜMÜ ÇIKARACAKSINIZ.

BU SONUCUN KÖKÜNÜ KÖKLEMEK GEREKECEK.

VE BÖLME SONUCUNDA ELDE ETTİĞİNİZ BÖLÜMLE ÇARPTIĞINIZ BU KÖKÜN KÖKÜ.

SAYI GÖZLERİNİZİN ÖNÜNE SERİLECEK. FAKAT SİZ ONU BULABİLECEK ZİHİN KIVRAKLIĞINI GÖSTERECEK MİSİNİZ BAKALIM?

ŞEHRİN SINIRINDA, ŞİNEAR OVASININ ORTASINDA, KANLI BİNA YÜKSELİR. ORADA 3 SAYISINI BULACAKSINIZ.

– Bu metinle karşılaştırıldığında, diye fikrini söyledi şeyh, birinci Saray'ın bir çocuk oyuncağı olduğu izlenimini ediniyorum. Şüphesiz, Aben, onunla bizi heveslendirip içeri çekmeye çalışmış.

Ezra yatağında kımıldadı.

– İki saattir yakınıp duruyorsunuz, şeyh İbni Sarrag! Elde ettiğimiz formüller üzerinde mutabakatınızı bildirseniz daha yararlı olacak..

- Tamam mutabıkım. Ancak bu arada bir soru: Bu bölümün başlığı öncekinden ne sebeple farklı?

İkinci küçük Saray. Ne bakımdan küçük?

Sorusuna tek yankı, ne diyeceğini bilememekten ileri gelen bir sessizlik oldu. Sonunda, Ezra bir öneri getirdi:

– Devam edelim. Belki daha sonra cevabı bulabiliriz.

– İyi, dedi Vargas, şu temel noktaları, göz önünde bulunsun diye, dikkatinize sunuyorum:

1. Neftali'nin dulunun oğlu
2. Üç kere ölüp de tekrar dirilen
3. Süt ve kan çiçekli dikenlerden bir dal.
4. Ben sadece bir melek tanıdım, fakat eskiden Yahova'nın seçtiği dağda, yedi taneydiler.
5. Büyü.

– Metni oluşturma çalışmasının bu noktasında durmak zorundayız, diye açıkladı keşiş, çünkü bundan sonraki metnin büyük bir kısmı "büyü" kelimesine bağlı. İlk bakışta, bir dizi matematik işlemle karşı karşıya olduğumuz, bu işlemlerin semboller üzerine kurulu olduğu ve ancak biz bu "büyü"nün anlamını çözdüğümüz zaman, sembollerin ne olduğunun da çözülebileceği görülüyor. İçinizden, bu kelimenin ne anlama geldiğini bilen biri var mı?

Sarrag ve Ezra olumsuz yanıt verdiler.

– Kelimenin burada edebi anlamında kullanılmış olduğunu düşünmek boşunadır. Yani: "Bir sihir veya büyü yapmak için sihirli sözlerin veya formüllerin kullanılması." Bu kelimenin anlamını başka yerde aramak gerekir.

– Bilene aşk olsun! Dostumuz Baruel, bu işte bazı kelimeleri sadece ilk anlamlarında kullanacak kadar kurnaz davranmıştır. Durumu böylece saptadıktan sonra, bu Saray'ı değerlendirmeye çalışalım: Birinci Saray'dan farklı olarak, bu Saray ulaşılacak hedefi göstermektedir.

Sarrag bunu doğrularken Ezra sözünü sürdürüyordu:

– Gerçekten de, ikinci bir anlamları olmayan ve aynı zamanda da birbiriyle bağlantılı en somut kelimeleri sıralamak yeterlidir: kapı, şehir, sınır, ova, bina, kanlı. Bunlara, birinci dereceden, en basit bir mantığı uyguladığımız zaman, bundan -sözcüklerin üstüne basarak söylemeye özen gösterdi- bir şehri, belli sayıda kapısı olan bir şehri düşünmemiz gerektiği sonucu çıkar. Bu şehrin sınırında bir ova, bu ovanın ortasında bir bina. Ve nihayet "kanlı" kelimesi de bu binanın bir drama tanık olduğu sanısını vermektedir.

– Bir cinayete mi? diye sordu Ezra.

– Belki...

– Siz ne düşünüyorsunuz, papaz Vargas?

– Mümkündür, dedi düşünceli bir ses tonuyla.

Arapla Yahudi fark ettirmeden birbirlerine gizlice baktılar. Dünden beri, Baruel'in bu adamı onlara neden zorla kabul ettirmiş olduğunu, bunda ne yarar gördüğünü düşünüyorlardı. Yirmi sekiz yaş. Yaramaz bir çocuk. Belleği konusunda birtakım üstünlüklere sahip olduğu, kutsal kitaplar hakkında son derece geniş bilgisi olduğu muhakkaktı, o izlenimi vermişti; fakat Ezra ile Sarrag'ın ilmiyle hiçbir şekilde karşılaştırılamazdı.

- Devam edelim mi? diye teklif etti Arap.

Hahama hitaben:

– İlk cümleyle ilgili olarak bize yapacağınız bir açıklama vardı. NEFTALİ'NİN DULUNUN OĞLU'ndan söz ediyorum.

– Bu cümle Krallar kitabından alınmıştır: Süleyman Sur'lu Hiram'ı bulmaları için adamlarını göndermiştir. Bu, Neftali kabilesinden bir dulun oğludur.

– Bu kişi o halde bir zanaatkâr olacak.

– Dâhi bir tunç işçisi, diye belirtti Ezra. Mabedin en nadide parçalarını işleyip meydana getiren odur.

– Mükemmel. Sonra?

– Bence, Süleyman, Mabet, Sur şehri ve tunç arasındaki ortak noktayı bulmak gerekir.

– Herhalde. Ama bir kralı, bir tapınağı, bir şehri ve bir madeni, bize bizzat tarihin gösterdiğinden başka, birbirine bağlayan ne olabilir?

Hahamla Arap bir çıkmaza saplanmış görünüyorlardı.

Birden, Vargas ikinci Saray'ın yazılı olduğu kâğıdı kaptı.

– Baylar, size bir başka bakış açısı sunabilir miyim? Hatalı yolda olduğunuzu sanıyorum. Hiram, Süleyman ve diğerleri arasında zincirleme bir bağlantı aramayın. Böyle bir bağlantı yok. Tek başına "Hiram" yeterli.

Ezra şaşırmıştı.

– Evet, diye kesinlikle belirtti keşiş. Her şey "Hiram"da düğümleniyor. Benim elimdeki metinlere sizden haftalarca önce sahip olduğumu biliyorsunuz. Onları iyice inceledim, evirdim çevirdim, bütün açılardan baktım ve bazı sonuçlar elde ettim. O zaman, ulaşılacak amacı bilmediğim için, vardığım bu sonuçları saçma, zırva buluyordum. Bugün, artık duruma böyle bakmıyorum..

Genç keşiş taburesinden kalktı ve iki adamın arasına oturdu.

- İkinci Saray'ın okumasını sürdürdüğünüzde ne buluyorsunuz?

Parmağıyla bir pasajı gösterdi ve okudu:

– ÜÇ KERE ÖLEN FAKAT YENİDEN DİRİLEN, NEFTALİ'NİN DULUNUN OĞLUNU HATIRLA. GÖMÜTÜNÜN ÜZERİNE, SÜT VE KAN ÇİÇEKLİ DİKENLERDEN BİR DAL KONDUĞU SÖYLENİR. Bu paragrafta, iki temel bilgi var. Birincisi, "üç kere ölüm ve tekrar dirilme", ikincisi, "süt ve kan çiçekli dikenlerden bir dal." Görüşlerimi belirtirken biraz uzun konuşacağım için en baştan hoşgörünüze sığınmak istiyorum, fakat birtakım şeyleri açıklayabilmek için başka seçeneğim yok. Şu üç kere ölüp de tekrar dirilmek ve bunun Hiram ile ilişkisi sorulacak olursa, bir efsaneye girilmiş olur; aynı zamanda, gerçek bir tarihi olayda pekâlâ olabilecek bir efsaneye. Dinleyin bakın: Kudüs Tapınağı'nın çalışmaları tamamlanıyordu, fakat Hiram'ın arkadaşlarının hepsi, ustanın harikulade sırlarına vâkıf değildi. Aralarından üçü bu sırları ondan almaya karar verdi. Her biri Tapınağın bir kapısına yerleşerek, Hiram'ı, sırlarını kendilerine vermeye zorladılar. Bir kapıdan diğerine kaçan usta, onların her birine, tehditlerle kendisinden hiçbir şey alamayacaklarını ve zamanın gelmesini beklemeleri gerektiğini bildirdi. Onlar o zaman, ona vurdular, biri cetvelle boğazına, öbürü gönye ile sol göğsüne, üçüncüsü de bir tokmakla alnına vurdu; bu son darbe onun işini bitirdi. Sonra, birbirlerine, ustanın ne açıkladığını sordular. Hiçbirinin hiçbir şey öğrenememiş olduğunu anladıkları zaman, ümitsizliğe kapıldılar. Cinayetleri hiçbir işe yaramamıştı. O zaman Hiram'ın cesedini sakladılar, geceleyin bir ormanın yakınına gömdüler ve mezarının üzerine de bir akasya dalı diktiler.

Hahamla Arap birbirlerine baktılar, hem kafaları karmakarışıktı hem de çok ilgilerini çekmişti.

– Devam edin, diye rica etti Ezra.

– Doğaldır ki, üç kez ölmeyi sembolize eden efsanenin bu üç darbesidir. Fiziksel ölüm (boğaz), hislerle ilgili ölüm (sol göğüs) ve zihinsel ölüm (alın). Akasya dalına gelince... Hatırlayın. Yahudilerin yasa levhalarını sakladıkları sandık akasya ağacından yapılmıştır. Ve ilginç bir şekilde, İsa'nın dikenli tacı da. Hiram'ın öyküsünün, ölümsüzlüğe doğmak için ölmek zorunda olduğumuzu bize fısıldadığı çok açık.

Sustu.

- Hepsi bu mu? diye sordu Ezra.

Keşiş, elinden gelenin bu olduğunu belirten bir ifadeyle boynunu büktü ve:

– Ne yazık ki, hepsi bu, dedi. Şimdilik. Hiram efsanesiyle daha sonraki kısım arasında ne bağlantı olabileceğini bulmak gerek. Sonraki kısım derken, şu tümceden söz etmek istiyorum: SADECE BİR MELEK TANIDIM, FAKAT ESKİDEN, YAHOVA'NIN SEÇTİĞİ DAĞDA, DOKUZ TANEYDİLER. Bu melekler kim? Niye bir, sonra dokuz?

Manastırın saf havasında kristal gibi sesler çınladı. Tanrı'yı öven sabah duası saati. Özür diledi:

- Sizden ayrılmak zorundayım. Biraz sonra devam etmek üzere.

Kapıya doğru giderken bir an durdu ve iki adama doğru geri döndü.

– Üç kere ölümü düşünüyorum. Bana öyle geliyor ki, Hiram'ın öldürülmesiyle başlayan bütün ölümler, bu safha, yeni bir Hiram olarak üçlü bir yeniden doğuşu -fiziksel, ruhsal ve zihinsel olarak yeniden doğmayı- müjdeler. Bu üç katilin cehaleti, bağnazlığı ve hırsı temsil ettikleri düşünülerek, sembolden alegoriye geçilebilir pekâlâ. Hiram'ın nitelikleri buna tamamen zıttır: Bilgi, hoşgörü ve âlicenaplık (yüceyüreklilik). Bu efsaneyle, Aben Baruel'in bize bir mesaj vermek istediğini düşünüyorum kendi kendime. Maceramızın başarısız veya başarılı olması, bunu kavrayabilmemize bağlı olacaktır.

Yüz hatlarında, anlaşılamayan bir ifade belirdi.

– Kim bilir? Belki yeniden doğmadan önce bizim de ölmemiz gerekecek...

Keşiş gittikten sonra, İbni Sarrag ve Ezra uzun süre düşünceli bir sessizlik içinde kaldılar. Her ikisinin de işittiklerinden, derinden etkilenmiş ve sarsılmış oldukları hissediliyordu. Belki de, kendi kendilerine üçünden hangisinin cehaleti, bağnazlığı veya hırsı temsil ettiğini soruyorlardı?

– Sadece yirmi sekiz yaşında, diye mırıldandı şeyh, düşünceli düşünceli. Kilisenin hizmetine girmeden önceki hayatını merak ediyorum.

– Sizin de aynı şeyi düşünmeniz ilginç. Ben de kendi kendime aynı soruyu soruyordum. Genellikle, gençlik aklıselimi öğrenme ve yaşlılık onu uygulama zamanıdır diye bilinir. Bu genç adamı görünce, onun aradaki aşamaları atlamış olduğu izlenimini ediniyor insan.

* * *

Toledo, aynı an.

Dua iskemlesine diz çökmüş olan Kastilya ve Aragon kraliçesi İsabel, günahlarının affedilmesini beklerken, bir süre daha iç âlemine dalmış bir vaziyette öylece kaldı. Papaz Hernando de Talavera, saygılı bir şekilde geri geri gitti. Sol eliyle, göğsünde asılı olan haçı tuttu ve öbür eliyle de haç işareti yaptı:

– Ego te absolvo..

Kraliçe odanın sonuna kadar gitti ve çıtalarla bölünmüş, kemer şeklindeki pencerenin hemen yakınındaki bir koltuğa oturdu. Üzerinde, baldırlarının yarısına kadar dalga dalga dökülen, çok geniş, beyaz renkli bir mongil vardı, bu mongil ayak bileklerine kadar inen gene beyaz renkli bir elbisenin altında kayboluyordu. Boynu kocaman sert bir yakayla çevrilmişti, bu yaka, ucu önde göğüs hizasında başlayan bir üçgen oluşturmak üzere dikleşiyor ve ensede boynu aşıyordu. O sıralarda sarayda çok yakından bilinen modayı izlemediği açıkça görülüyordu; özellikle dam donörler (dame d'honneur) modayı izlemeye çok özen gösteriyorlardı.

Eline küçük ipek bir mendil aldı ve her zamanki hareketiyle onu parmaklarının arasına sıkıştırdı.

– Demek ki, diye alçak sesle konuşmaya başladı, siz, Engizisyon başyargıcının endişelerini paylaşmıyorsunuz..

– Hayır, Majesteleri. Hiçbir ciddi temele dayanmıyor. Korkarım ki, papaz Tomas, bir kere daha ihtiraslarının kurbanı oluyor.

– İhtiras mı? Vatanseverliğinin ve Kutal Kilise'ye olan inancının demeniz gerekmez miydi?

Talavera ısrar etti:

– İhtirasının.

– Bu komplonun, uğrunda savaştığımız ve hâlâ da savaşmakta olduğumuz şeyi tehlikeye atacağını bir an olsun düşünmüyor musunuz?

– Sizi kızdıracak belki ama, hayır, buna inanmıyorum, Majeste. Bence, bu komplo sadece papaz Torquemada'nın hayalinde. Kutsal kitaplardan hareketle kurulmuş ve hazırlayıcısı da ölmüş bir Tevrat yorumcusu olan şifreli metne dayalı bir komplo olabileceğine nasıl ihtimal verilebilir. Hadi canım... Bütün bunlar ciddiyetten uzak şeyler.

Yumuşak bir sesle sözünü bağladı:

- Tabii, aldanmamış olmayı umuyorum.

Kraliçenin parmakları mendilin üzerinde kasıldı.

- Siz... umuyorsunuz, papaz Talavera, öyle mi?

Rahibin gözlerinden zekice bir ışık geçti, bu soruyu bekliyordu.

– Gerçi bütün dünya ümidi mahkûm etmek istiyor ama, ümit etmek imanın şartı, imanın ayırıcı özelliği değil midir? Ama mademki komplo varmışçasına harekete geçilmiş, bu durumda sizi ikna etmeye çalışmam boşuna. Papaz Torquemada'nın mı, benim mi doğru yolda olduğumuzu sadece gelecek gösterecektir.

Neşeli bir şekilde süratle başka bir konuya atladı:

– Harikulade haberi öğrendim. Birliklerimiz Málaga'yı kuşatmaya hazırlanıyorlarmış. Şehir uzun süre dayanamayacağa benzer.

– Majeste kral bundan emin. Granada emirinin Loja antlaşmasına sadık kalmasını ve Müslüman kardeşlerinin yardımına koşmamasını temenni etmeli.

– Sizin izleniminiz ne?

– Benim izlenimim o ki, Boabdil antlaşmaya harfi harfine uyacaktır. Kastilya'ya, Loja antlaşmasını kuvvetlendirmeye yönelik bir pakt önermesi, benim bu kanaatimi daha da kuvvetlendiriyor. Albaicín sakinlerine şehirde oturma özgürlüğü, camilerini muhafaza etme hakkı ve on yıllık bir süre için vergi muafiyeti tanınması gibi bazı ödünler karşılığında, Granada'yı terk etmeye hazırdır.

Talavera kaşlarını kaldırdı.

– "Granada'yı terk etmeye hazır" dediniz değil mi?

– Evet, aynen öyle dedim.

– Savaşmadan teslim olmak yani?

– En azından, bize yaptığı teklif böyle.

Rahip titrek bir sesle düşüncelerini, hislerini dile getirdi:

– Granada dize gelmiş... Yedi yüzyıllık bir işgalin sonu. Bu, sanıyorum, tarihimizin en büyük olayı olacak. Sonunda, tekrar birleştirilmiş, bütünleştirilmiş bir İspanya.

– Evet, papaz Talavera. En büyük olay şüphesiz. Buna bizim hiçbir zaman tanık olamayacak olmamız gerçekten hüzün verici.

– Neden? Her şey bu yönde gelişiyor.

İsabel parmakları bembeyaz oluncaya kadar ipek mendili elinde tekrar sıktı.

- Her şey... Fakat bir kum tanesi yeterli... Bir kum tanesi, papaz Talavera.

* * *

Notlarının üzerine eğilmiş olan Sarrag keşişe şöyle dedi:

– Sizin yokluğunuzda boş durmadık, YAHOVA'NIN SEÇTİĞİ DAĞ'ın anlamını keşfettik ya da daha doğrusu haham Ezra keşfetti.

– Ve..?

Haham ezbere okudu:

– Zira Yahova seçimini Sion'dan yana yaptı, kendine ikamet yeri olarak burayı seçti. Sion veya Yahova'nın seçtiği dağ Davud'un Şehri'nden ya da Kudüs'ten başka bir şey değildir. Daha da kesinlikle belirtmek gerekirse, Sion, tapınağın inşa edildiği,

Kédrôn ile Tyropéon arasında, doğu tepesinin güney çıkıntısını ifade eder.

– Bravo, diyerek kutladı Vargas. Hafızanız gerçekten mükemmel; ben bu ilişkiyi asla kuramazdım.

– Teşekkür ederim. Ama henüz bir adım bile ilerlemiş değiliz.

– Yanılıyorsunuz, diye Vargas itiraz etti.

Sesi birden heyecanlı bir hal almıştı.

Onların yanına oturdu.

– Evet, bu bilgi çok önemli, sonucu etkileyecek nitelikte. Onun sayesinde, birbirinden ayrılamaz, birbirine zincirleme bağlı bir dizi halkanın gözlerimizin önüne serildiğini açıkça görüyoruz. Düşünün: Hiram tapınak değil mi? Ve Tapınak da, Sion ve Kudüs değil mi?

– Düşünebiliyor musunuz, diye yanıtladı Ezra, bu birleştirme, bu bağlama, ne şeyhin ne de benim gözümüzden kaçmamıştı. Ancak bu, şu esrarengiz melekler konusunda bizi hiçbir şekilde aydınlatmıyor.

Kütüphane birdenbire günbatımının son ışıkları ve sessizlikle dolmuştu. Uzun bir süre geçti. El yazıları üzerine eğilmiş üç adam, görünmeyen ejderhalarla boğuşuyor izlenimini veriyorlardı. Birdenbire Vargas neşe dolu bir çığlık attı:

– Templier tarikatı mensupları!

– Templier tarikatı mensupları mı? diye Ezra ile Sarrag koro halinde sordular.

– Tabii ya! Nasıl bunu daha önce düşünmedim!

Şeyh Sarrag alaylı bir tonda konuştu:

– Bahsettiğiniz. birkaç yüzyıl önce, İspanya ve Kuzey Afrika Müslümanlarının kanını doyasıya dökerek eğlenen şu bir avuç şövalye değil mi? İyi hatırlıyorsam, girişimlerinin sonucu bir milyondan fazla ölü idi.

– Bu, sizin görüşünüz. Bu konuda polemiğe girecek değilim; sadece size olayları hatırlatmakla yetineceğim. 15 Temmuz 1099, Kudüs haçlılar tarafından işgal edilmiştir. Derhal, erkekler, kadınlar, çocuklar, nihayet kurtarılmış kutsal yerleri, dünyanın dört bir yanından gelip ziyaret etmek için acele ederler. Hugues de

Paynes adlı birinin teşvikiyle, bir grup insan seçilir. Bunlar, buraya gelen ziyaretçileri ve İsa'nın mezarını korumak için kutsal toprakta kalmaya karar verirler. Aziz Augustin kuralına uyarak, devamlı piskoposluk kurulu üyesi olarak yaşamayı seçerler. Daha sonra, "İsa'nın Fakir Şövalyeleri" adını "Tapınağın Şövalyeleri veya Tapınak (Templier) tarikatı mensupları" olarak değiştirirler. Nereye varmak istediğimi görebiliyor musunuz?

– Gerçekten hayır...

– Fakat, sizin gibi seçkin bir Tevrat yorumcusunun buradaki imayı çoktan yakalamış olması gerekirdi. Tapınak (Templier) tarikatı mensuplarının karargâhlarını kurdukları ilk yerin neresi olduğunu biliyor musunuz?

Rafael yanıt olarak sadece soru dolu bir sessizlikle karşılaştı.

– Kral Süleyman'ın tapınağının içinde...

Kelimelerin üstüne basa basa tekrar etti:

– Kral Süleyman'ın tapınağının içinde! Çünkü tapınağın içi barınma merkezleri oldu ve Templier tarikatı mensuplarını orada vaftiz ettiler. Şimdi, Baruel'in sözünü ettiği meleklerle ilişkiyi kurabiliyor musunuz?

– Bir noktaya kadar; zira, YAHOVA'NIN SEÇTİĞİ DAĞDA BULUNAN BU MELEKLER ile Templier (Tapınak) tarikatı mensupları arasında bir bağlantı olduğunu kesin olarak belirten hiçbir şey yok ortada...

Sarrag da sabırsızlığını gösteren bir ifadeyle:

– Haklı, papaz Rafael! dedi. Belki beni anlayışı kıt bulacaksınız, ama sizin şu Templier tarikatı mensuplarının bu mantığın içinde ne işleri olduğunu hâlâ anlayabilmiş değilim.

Bu sefer öfkelenme sırası Vargas'a gelmişti:

– Fakat, lütfen, Baruel'in metnini tekrar okuyun!

İkinci Saray'ın sayfasını aldı ve açık açık, anlaşılır bir şekilde okudu:

– SADECE BİR MELEK TANIDIM, FAKAT ESKİDEN YAHOVA'NIN SEÇTİĞİ DAĞDA, DOKUZ TANEYDİLER. KAPILARLA ÇEVRİLİ ŞEHRE SIĞINANLAR BU DOKUZLAR OLDU. Biraz önce size,

ilk Templier tarikatı mensuplarının tapınağın içine yerleşmiş olduklarını söylemedim mi?

Sarrag doğruladı.

– Hugues de Paynes'in adamlarının başlangıçta kaç kişi olduğunu biliyor musunuz?

Açıklayacağı şeyin ağırlığını daha iyi vurgulayabilmek için bir an bilinçli olarak sustu.

– Dokuz! Dokuz şövalye. YAHOVA'NIN SEÇTİĞİ DAĞDA, 9 İDİLER. KAPILARLA ÇEVRİLMİŞ ŞEHRE SIĞINAN BU DOKUZLAR OLDU. Şimdi, Templier (Tapınak) tarikatı mensuplarıyla ilişkisinin tartışılmaz olduğunu gayet iyi görebiliyorsunuz.

Karşısındakilerin onaylamasını beklemeden sözlerine devam etti:

– Tekrar Baruel'in hikâyesine dönelim. Şöyle diyor: KAPILARLA ÇEVRİLİ ŞEHRE SIĞINAN. Sonuç olarak, en büyük ipucu burada değil mi? Bizi önümüzdeki yöne götürecek, gideceğimiz yeri bize gösterecek olan. Bir şehir. Templier tarikatı mensuplarının oturduğu ve bir binanın varlığıyla ve kapılarının sayısıyla diğerlerinden ayrılan bir şehir.

– Önünüzde saygıyla eğilirim, dedi Sarrag. Ancak...

Alnı kırıştı. Bir şey kafasını kurcalıyordu.

– Papaz Rafael, bir şeyden sonuç çıkarma ve koku alma yeteneğinize inanmak istiyorum. Baruel'in metninin, bakmasını bilene gerçeği gösterdiğini de kabul ediyorum. Fakat, her şeye rağmen, Hiram, Templier tarikatı mensupları ve melekler arasındaki bu ilişkiyi bu kadar çabuk kurabilmiş olmanızı kabul etmekte zorlanıyorum doğrusu. Sanki, şu Cenovalı denizci Cristóbal Colón misali, cevabı önceden biliyormuşsunuz gibi bir durum var ortada.

Genç adam, ilk defa, rahatsız bir durum sergiledi.

– Size söyledim: Bu belgeleri sizden önce inceleyecek epeyi vaktim oldu.

– Hadi, papaz Rafael! Dürüst olun. Bu Templier tarikatı mensupları dünyası hakkında epeyi ayrıntı biliyorsunuz. Onlardan bahsetme tarzınıza bakınca, öyle bir hisse kapıldım ki...

– Bu evren benim hiç yabancım değildi?

Sarrag doğruladı.

Keşişin gözlerinden bir ışık geçti.

Ünlü atalarınız gibi davranmanızı bekliyorum. Ünlü atalarınız, sadece özveri ve ideali arama ve kendilerini aşma, daha mükemmele ulaşma güdüsüyle hareket eden o yiğit, o kahraman şövalyeler gibi hareket etmenizi bekliyorum. Bana güvenmeyi kabul ettiğiniz takdirde, bu üç prensibi dolu dolu yaşama imkânına -belki de hayatınız boyunca yakalayabileceğiniz bu tek fırsata- sahip olacağınızı size vaat edebilirim.

– Tamam. Size her şeyi anlatacağım. 1128'den beri, Troya konsilinden sonra, Templier (Tapınak) Şövalyeleri, Mağriplilere karşı savaşlarında Hıristiyan ordularını desteklemek için, buraya, İspanya'ya gelmeye karar verdiler. Asırlar boyunca, minnettarlıklarının nişanesi olarak, Yarımada'da hüküm süren çeşitli monarklar, prensler, kontlar, her düzeydeki asiller onlara şatolar, kaleler, araziler, hatta bazen bütün köyler sundular. Aynı zamanda, Yarımada'da, doğrudan doğruya Templier (Tapınak) Şövalyeleri'nden esinlenen pek çok tarikat yayıldı. Mesela bunlar arasında, Alcantara tarikatı, Calatrava tarikatı, Montesa tarikatı ve özellikle...

Bir an durdu:

– Santiago de la Espada tarikatı. 1170'te, geçici olarak yeniden ele geçirilmiş Cáceres'te, "Los Frates de Cáceres" doğdu. Kralın koruması altına alınmış olan üyelerinin görevi, olası Almohad (1147-1209 arasında İspanya'nın yarısında hüküm süren Arap hanedanı) saldırısına karşı şehri savunmak ve Compostelle'ye giden hacıları korumak idi. 1171'de, León kralı Fernando II'nin isteği üzerine, Santiago başpiskoposu, bu kardeşlere "Santiago de la Espada tarikatı" ismini almalarını emretti; bu, anlamlı bir isimdi, çünkü bu aziz, İspanya'nın yeniden fethinin büyük koruyucusu olarak biliniyordu. Dört yıl sonra, papa Aleksandr III bu yeni tarikatı resmen tanıdı. Bu tarikat ise, -burasını daha iyi anlayacaksınız- Templier tarikatı mensuplarının disiplininden gelen bir disipline tabi idi..

Sarrag ve Ezra titremelerine hâkim oldular, bastırmaya çalıştılar...

– Amblemleri, Kudüs şövalyelerinin göğsünü süsleyen haçtan doğrudan doğruya etkilenmiş olan, kılıç şeklinde beyaz bir zemin üzerine kırmızı bir haç idi. Bu tarikatın kurucu üyelerinden birinin adı Lujan Vargas idi. Benim ceddimdi. Büyük babam Miguel ve babam Pedro Vargas bu tarikatın üyesi idiler, ben de fransisken papazlığına girmeden evvel bu tarikatın üyesi idim.

Bir an sessiz kaldı ve sonra ekledi:

– Baruel benim geçmişimi biliyordu. Yazdığı metinde buna da atıfta bulunuyor.

– Nerede?

Vargas okudu:

– SADECE BİR MELEK TANIDIM.

Ne Ezra ne Sarrag tek kelime etmediler. Gevşemişlerdi. Hiç şüphe yoktu, yavaş yavaş delikanlı onları etkilemeye başlamıştı.

Bölüm 11

Kalbini katılaştır, Arap ol!

Boileau, ***Hicivler***. 8.

Kolları kitaplarla dolu olduğu halde Rafael geldi, Sarrag ile Ezra'nın yanına oturdu.

– İşte, dedi kitapları masanın bir köşesine koyarak: Arap dilinde bir lügat, özet bir matematik kitabı, Yarımada'da Templier tarikatı mensuplarının nerelerde bulunduklarını anlatan bir kitapçık, bir İspanya haritası. Bir de bu (Yunanca sözlük). Bu, tek bir derleme, bir eşi daha yok, isimsiz bir çılgın olan yazarı, burada, pek çok sayıda ibadet usulleri ve sembolik sonuçlarını toplamıştır.

Salonu gösterdi.

– Salamanca kütüphanesi bir tarafa bırakılırsa, buradan, Rábida'dan başka bir yerde bu kadar değerli kitapların bulunabileceğinden çok şüpheliyim.

- Şu lügati bana verir misiniz, dedi Sarrag. İçinde ne olduğunu merak ettim.

Keşiş kalın derlemeyi ona uzattı.

– En büyük sorunumuz "büyü" kelimesinde. Baruel açıkça belirtmiş: KAPI SAYISINI ELDE ETMEK İÇİN, BİZE BÜYÜ GEREK. Bu anahtar olmazsa, bir adım bile ilerleyemeyeceğimizden korkarım.

Rafael Sarrag'a doğru eğildi.

– Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Tamamen lügate gömülmüş olan Arap, öfkeyle yanıt verdi:

– Artık bu bir şifreli metin değil, bir Babil kulesi!

Ezra gülmeye başladı.

– Dediğinizi siz de bilmiyorsunuz. Bir Babil kulesi.

Saray'ın sondan bir önceki satırını işaret etti.

– ŞİNEAR OVASININ ORTASINDA. Şinear: Genèse (Musa'nın Beş Kitabının = Pentateuque'ün birincisi), XI, 1. Bütün dünya aynı dili ve aynı kelimeleri kullanıyordu. İnsanlar doğuya doğru giderek, Şinear ülkesinde bir ova buldular ve oraya yerleştiler.

Sarrag yüksek sesle:

– Bu ayetin hemen şimdi şu anda aklınıza geliverdiğine beni inandırmaya kalkmayın sakın! dedi.

- Tabii ki böyle bir şeye niyetim yok.

- Sonuç itibarıyla, Şinear'ın Babil kulesiyle bir ilişkisi olduğunu biliyordunuz!

- Bu da sorulur mu!

Arap boğuluyordu.

- Ve bu bilgiyi sadece kendinize sakladınız?

- Benim için bu ilişkinin kurulması çok doğaldı. Sizin için de öyle olduğunu düşünüyordum.

Sarrag onu şüphe ile süzdü.

- Söyleyin, haham, yoksa siz de biliyordunuz da bunu kendinize mi sakladınız?

Yahudi ona küçümseyen, ezici bir bakışla baktı.

- Bence siz çok zavallı birisiniz, şeyh Sarrag!

Vargas araya girmeye karar verdi.

- Tartışacağımıza, devam etsek?

Ezra daha da sinirlendi.

- Devam etmek mi? Nasıl? Şu "büyü" kelimesine takılıp kaldığımız, onu çözemediğimiz sürece, bir arpa boyu yol alamayacağız. Ben çıkıyorum!

Kalktı, kapıya doğru yürüdü.

- Nereye gidiyorsunuz? diye sordu Vargas.

- Biraz soluk almaya!

Keşiş kısa bir tereddüt geçirdi ve o da kalktı.

- Geliyor musunuz? diye Sarrag'a sordu. Akşam havası belki biraz düşüncelerimizi tazeler.

Arap, daveti homurdanarak reddetti ve yeniden okumaya koyuldu.

- Haksızsınız, diye fikrini belirtti keşiş. Gerilemesini bilmek gerek. Ama nasıl isterseniz...

Hahamı bir taş bankoya oturmuş buldu. Yaşlı adam ellerini ovuşturuyordu, acılar içinde olduğu yüzünden belliydi.

- Çok acı veriyor mu?

Haham kaderine razı olmuş bir ifade takındı.

- Istırap bende doğamın bir parçası oldu.

Alaylı bir ifadeyle ekledi:

- Zaten, Yahudi değil miyim?

Rafael sırtını bir ağaca dayadı.

- Yaklaşımınız ilginç. Aradaki ilişkiyi pek çıkaramadım.

- Yok çünkü. Bir an kendimi kardeşlerimin irsî içgüdülerine kaptırdım; kaderime ağlıyordum.

Vargas gülümsemekten kendini alamadı.

- İşi bu şekilde alaya alabilecek biri olarak düşünmüyordum sizi.

- Yo! Pek sevinmeyin! Her zaman böyle değilimdir. Gününe bağlı.

Ovuşturmayı kesti.

– Söyleyin bana, sizin gibi genç, belli bir zekâ düzeyinde bir adam, dünyadan elini eteğini çekmiş, manastırda ne yapar?

- Dua eder. Düşünür. Yaratıcısına yaklaşmaya çalışır.

Hahamın gözlerinden bir şüphe ışığı süzülüp geçti.

– Burada bulunmanızın tek sebebinin bu olduğundan emin misiniz? Gerçekten emin misiniz? Kendinizi buraya adamanız, daha az uhrevi, daha az Tanrı'yla ilişkili bir başka sebepten esinlenmiş olmasın?

Çok kısa bir an, Vargas ona acı veren bir düşüncenin benliğine hâkim olduğu izlenimini verdi, fakat kendini çabuk toparladı.

– Samimiyim.

– Bu durumda, bunun egoist bir davranış olduğunu düşünmüyor musunuz? Barınağınızdan birkaç mil ötede, insanlar dövüşüyor,

acı çekiyor ve ölüyorlar. Ve siz, bu duvarların gerisine sığınıyorsunuz. Yararı nerede bunun?

– Siz, haham Ezra, siz dua ettiğiniz zaman... bunun faydası ne?

– Ben dua ediyorum, tamam, ama ben yaşayan bir insanım. İnzivaya çekilmemişim. Sizin için ve din kardeşleriniz için aynı şey söylenemez... Bunun karışık bir durum olduğunu düşünmüyor musunuz?

– İşte bu, bir Tevrat yorumcusu ve bir hahamdan gelen çok şaşırtıcı bir soru Tanrı'nın bir kısım insanların dileğini liyakatlerinden dolayı yerine getiriyorsa, diğerlerininkini de pişmanlıklarından, tövbe ettiklerinden dolayı yerine getirdiğini bilmiyor musunuz? Dünyanın dört bir yanına, pişmanlık getiren binlerce dindar yayıldığı zaman, onların yarattıkları enerji, güneşinkinden daha yakıcıdır. Bu enerji, üşümüş ruhları ısıtmaya, acıları dindirmeye, ümitsizliğin yardımına koşmaya muktedirdir.

– Sizin düşüncenize göre, yanan odunların dibine diz çöküp dua ederek, üşümüş ruhları rahatlatmaya, huzura kavuşturmaya yardım mı ediyorsunuz? Zira, ilk karşılaştığımız zaman söylediğiniz bir sözü ben unutmadım! Aynen tekrarlıyorum: Sizi şaşırtacak belki ama, Engizisyonun bazı iyi tarafları olduğunu kabul ediyorum.

- Tamamen doğru. Ve ben sözlerimin arkasındayım.

- Buna denecek bir şey yok. Sadece size acıyorum.

- Kendinize bu kötülüğü yapmayın. Her halükârda, sizi ikna etmeye çalışacak değilim. Sizde, insanı rencide eden bir kötü niyet saptamaktayım. Siz Yahudilerin, Engizisyonun, mucidi demesek bile en azından öncüleri olduğunuzu unutuyor musunuz?

Ezra bir kahkaha attı.

– Ama, evet azizim, gerçek bu. Hatırlayın: Senin Tanrın Yahova'nın oturmak için sana verdiği şehirlerden birinde, insanların, senin ırkından doğmuş bu akbabaların, "Tanımadığınız diğer tanrılara hizmet edelim" diyerek yurttaşlarını yanılttıklarının söylendiğini duyarsan eğer, konuyu tetkik edeceksin, araştırma yapacaksın, özenle soruşturacaksın. Böyle iğrenç bir şeyin yapıldığı açıkça ortaya çıkar. tespit edilirse, bu şehrin sakinlerini kılıçtan geçireceksin,

şehri ve bütün içerdiği şeyleri afaroz edeceksin: ve şehirden kalanları toplayıp umumi meydanın ortasına yığacaksın ve bütün kalıntılarıyla birlikte şehri yakacaksın ve onu tümüyle Tanrın Yahova'ya sunacaksın. O, ebediyen, bir daha hiçbir zaman yeniden inşa edilmeyecek bir harabe olarak kalacaktır. Bu sözler, biliyorsunuz, Tevrat'tan alınmıştır. Deutéronome (Musa'nın Beş Kitabı'nın =Pentateuque'ün sonuncu kitabı.) ....

– XIII, 12 – 17! Evet, biliyorum! Ama bunun bizim tartışmamızla bir ilgisi yok! Kelimelere istediğinizi söyletiyorsunuz. Bu ayetleri, bir devrin şartlarının içine yerleştirip ona göre değerlendirmek ve onları harfi harfine almamak gerek!

- Pek tabii ki öyle, eğer bu sizi rahatlatacaksa. Burada hemen şunu ekleyeceğim, olayları tahrik eden sizsiniz. Her zaman büyük bir küstahlık içinde oldunuz ve vergileri almakta daima büyük bir açgözlülük gösterdiniz. Küçük gruplar şeklinde teşkilatlandınız. Bazı sözde dönmüşler, kiliselerde Yahudiliği öğretecek kadar tahrik edici oluyorlardı. Saint-Jérôme tarikatından başrahip Garcia Zapata, üç büyük Yahudi ayininden birini kilisede kutluyordu ve ayin sırasında, kutsal sözler söyleyeceğine, dine sövgü ve hakaret dolu, saygısızca sözler ediyordu. Bunları inkâr edemezsiniz. Olaylar meydanda. Katolikliği yıkmaya çalıştınız; bir yandan da, çok sayıda sözde dönmeler, siyasi kadroların ve kilise kadrolarının içine sızarak, çeşitli dallarda kendi davaları için kurnazca ve sinsice çalışıyorlardı. Bu dönmeler kitlesi, muntazam ve açık bir şekilde, kilisenin doktrinini mahkûm ediyor, onun inananlar üzerindeki etkisine gölge düşürüyordu. İşler o raddeye gelmişti ki, İspanya'nın varlığı bile tehlikeye girmişti. Baskınlığınız tahammül edilmez oluyordu. Ve siz bunun bilincindesiniz. Ben Ezra!

Gariptir, haham, kendisinden hiç beklenmeyen büyük bir sükûnet ve şaşırtıcı bir nefsine hâkimiyetle yanıt verdi.

– Siz, çılgın, genç bir köpeksiniz, Rafael Vargas. Bunu şefkatle söylüyorum. Konuşmanızı dinlerken, dünya kadar eski bir nutku dinliyormuşum izlenimini edindim.. Bunun kekremsi, buruk, insanın genzini yakan bir tadı olduğunu söyleyebilirim. Ama, gençliğin ağzından işitmek insanı allak bullak ediyor. Bu suçlamaları

ezbere biliyorum. Ve sizin bundan, Engizisyonun kurulmasının iyi bir şey olduğu sonucunu çıkaracağınızı da, zira, toplumlararası çatışmalara son verdiğini ve son olarak da, Yahudilerle Hıristiyanları karşı karşıya getiren bu cinayetlerin işlenmesinden daha az ölü olacağını savunacağınızı da biliyorum. Tamam, silahlarımı bırakıyorum, papaz Vargas. Çocuklarla savaşmam.

Onuru kırılmış olan keşiş, hatasını anladığını belirten bir hareket yaptı.

Hep aynı sükûnetle, Ezra sözüne devam etti.

- Size kin beslemediğimi kanıtlamak için bir sır vereceğim.

Kalktı, keşişe yaklaştı ve alçak sesle:

Yahudi diye bir şey yoktur, papaz Vargas, bu, insanın icadıdır.

– Yani?

– Daima birileri birinin Yahudisidir. Bugün benim ırkımın insanları. Yarın, Araplar olacak. Yarından sonra Çingeneler. Ve kim bilir, bir başka gelecekte, hastalar ve yaşlılar. Şimdi ben de sizin hafızanızı tazeleyeyim. Roma İmparatorluğu'nda, siz, insanları kurban eden, yeni doğmuş çocukların kanını içen bir mezhep olarak görüldüğünüz zaman, sizden kendinizi inkâr etmeniz ve imparatorların tanrılığını kabul etmeniz istendiği zaman, salkım salkım koparılıp arenalara atıldığınız zaman, o zaman da, sizler zavallı Yahudiler değil miydiniz?

– Bir an keşişi inceledi ve tekrar etti:

– Unutmayın: Daima birileri birinin Yahudisidir...

– Birden İbni Sarrag'ın sesi kütüphanenin eşiğinde çınladı.

– Gelin! Çabuk gelin. Büyü'nün (sihir, bir tür keramet) ne olduğunu buldum.

Ezra ve keşiş içeriye koştular.

- Bakın, dedi şeyh heyecanlı bir sesle. Bakın.

Masanın üstüne bir sayfa konmuştu. Ortasında bir tablo:

EBCEDE GÖRE DÜZENLENMİŞ ALFABENİN HARFLERİ (TANRI'NIN İLK DÖRT SIFATI)	A 1	B 2	C 3	D 4	E 5	F 6	G 7
TANRI'NIN SIFATLARI	ALLAH	BAKİ	CAMİ	DAİM	HÂDİ	VELİ	ZÂKİ
SIFATIN RAKAMI	66	113	114	65	20	46	37
SIFATIN ANLAMI	TANRI	EBEDİ	TOPLAYAN	SÜREGELEN	YOL GÖSTEREN	DOST ARINDIRICI	
SIFATIN KATEGORİSİ	KORKUNÇ	HOŞ	KORKUNÇ VE HOŞ	KORKUNÇ	HOŞ	HOŞ	KARIŞIK
HARFİN NİTELİĞİ, KUSURU VEYA FAZİLETİ	DOSTLUK	AŞK	AŞK	DÜŞMANLIK	DÜŞMANLIK	AŞK	AŞK
ELEMANLAR	ATEŞ	HAVA	SU	TOPRAK	ATEŞ	HAVA	SU
ZODYAK İŞARETLERİ	OĞLAK	İKİZLER	YENGEÇ	BOĞA	OĞLAK	İKİZLER	YENGEÇ
GEZEGENLER	SATÜRN	JÜPİTER	MARS	GÜNEŞ	VENÜS	MERKÜR	AY
PERİLER	QAYYUSH	DANUSH	NULUSH	TWAYUSH	PUYUSH	KAPUSH	AYUSH
KORUYUCU MELEKLER	İSRAFİL	CEBRAİL	KALKA'İL	DARDA'İL	DURBA'İL	RAFAEL	TANKAFİL

– İşte Büyü (sihir, keramet) dediğimiz şey bu. Arapçası Devâ (ilâç, çare). Ben buraya sadece ilk 7 harfi aldım. Gayet gizli, fakat İslam geleneğinde meşru sayılan bir işlem söz konusu. Bunun kullanılma tarzı hakkında, tablonun kapsadığı, Tanrı'nın sıfatları, sayılar, dört eleman, yedi gezegen, on iki zodyag işareti (burç) ve duruma açıklık getirebilmek için buraya naklettiğim, alfabenin harflerinden -Arap alfabesinin pek tabii- başka hemen hemen hiçbir şey bilmiyoruz. Tabir caizse, büyü seansının, önceden saptanmış bir düzen içinde, bir dizi sembolü: harf, rakam, gezegenler, v.s.'yi ifade etmekten ibaret olduğu varsayılmaktadır. Bu semboller, milyarlarca değişik şekilde sıralanıp söylenebilir. Bunlardan sadece bir tanesi, bu sembolleri söyleyene o üstün gücü verebilme kudretine sahiptir. Sadece bir tanesi onu mutlak Bilgi'ye götürebilir.

Rafael ihtiyatlı bir tavır takındı.

– Üstün güç mü?

- Evet. Gelenek, bütün sembolleri aralarında birleştiren anahtarı bulmayı başarabilen kişinin evren üzerinde hemen hemen tanrısal bir kudrete sahip olacağını açıklar.

– Bu, gerçekten çok ilginç, diye mırıldandı Samuel Ezra, düşünceli düşünceli. İşte, buyrun bakalım, biz gene birdenbire, dört harfli kelimeyle karşı karşıya kalıyoruz. Yod, hé, vav, hé...

İki muhatabı ona şaşkınlıkla baktı.

- Abraham Abulafya adında birinden bahsedildiğini hiç duydunuz mu?

Yanıtı beklemedi.

– Bundan yaklaşık iki asır önce Saragossa'da doğdu. Zamanının en üretken Tevrat yorumcularından biriydi. Vahiy yoluyla geleceği okuma (profetizm) ve mesihçiliğin (mesihin geleceğine inanma) izlerini taşıyan bazı sözler de ona atfedilir. Ama en ilginci şudur: Abulafya hayatının büyük kısmını "kendinden geçirici, vecd içinde bırakıcı denilebilecek bir büyücülüğe" adamıştır. Burada da, gene bizim araştırdığımız büyücülüğe benzer, teozofik (sihir ve büyücülükle karışmış gizemcilik ile ilgili) bir sistem söz konusudur. Bu sistemin amacı, insanı Tanrı'ya "bağlamak", Tanrı'sına "yaklaştırmak" ve böylece dünya üzerinde etkili ve egemen olmasını

sağlamaktır. Geçen yıllar içinde, Abulafya, harflerin yerlerinin değiştirilmesi ve Tanrı'ya verilmiş sıfatların sayılmasına dayalı bir prensip geliştirmiştir; işte biraz önce, bunun için dört harfli kelimeden bahsediyordum. Yod, hé, vav, hé'yi alacak olursak ve bu dört harfin yerlerini değiştirecek olursak, değişik seslendirme, değişik vurgulamalar, değişik nefes alıp verişler, değişik el ve değişik baş hareketleriyle, bu dört harften, tam 1080 değişik şekil elde edilmesi mümkündür. Ayrıca da...

Rafael onu bir el hareketiyle durdurdu.

– Bir dakika, haham. Bu tür bir egzersizin uygulanması, insanı Tanrı'ya nasıl yaklaştırabilecek veya dünyayı etkileyip dünya üzerinde egemenlik kurma gücünü, kudretini ona verebilecektir?

– Tanrı'ya ait isimlerin zikredilmesi veya dört harfli kelimedeki harflerin yerlerinin, tonlarının vurgularının, v.s. değiştirilerek okunması ve bunun çok özel bir ritme göre ve mutlak bir yalnızlık içinde tekrarlanarak yapılması, zikredeni, hissettirmeden, derin bir vecd içine sürükler, adeta peygamberleştirir, peygambermişçesine Tanrı'ya yaklaştırır. Bir sürenin sonunda, sebebi izah edilemez bir şekilde, ruhun serbest kalışını sağlayan bir fiziksel altüst oluş meydana gelir. Ten kafesinden kendini kurtarmış olan ruh, en yüce noktaya; yani Tanrı'ya ulaşır, onunla bütünleşir.

– Gerçekte, diye sözüne devam etti haham, biraz düşünürseniz, kendilerini çevreden tamamen tecrit eden bilgin kişilerin ve azizlerin, yapacakları işler veya düşünceleri üzerinde, her zaman, fevkalade büyük bir yoğunlaşma imkânı kazanmış olduklarını göreceksiniz. Musa buna bir örnektir; İsa ve Muhammed de şüphesiz. Çevrelerindeki gerçeklerden sıyrılıp Tanrı'yla temasa geçebilme yeteneği kendilerine doğuştan verilmemiş olan pek çok ölümlü için, bu sürekli zikretme veya büyü, sihir denilen yöntemler, bir destek mahiyetindedir.

Kafası karışmış olan Rafael sessizliğini korudu. Araplara özgü bir yöntem olan büyü ile, dört harfli kelimede çeşitli şekillerde değişiklik yapılması yöntemi, bu İbrani yöntemi arasındaki bu yakınlıkta, Aben Baruel'in bir başka mesajı yok muydu? Rafael, az çok, karşısında ne tür insanlar olduğunu biliyordu: Doğulu hileleri ve

öfkeleriyle Sarrag; onun yaşındaki insanlara özgü bir şekilde bilgeliği övüp göklere çıkaran, fakat en korkunç saldırıları da yapmaya hazır olduğu hissedilen Ezra; fakat ya o, Rafael, kimdi o? Gençlik mi? Düşünmeden, ani davranış mıydı? Saf halde inanç mı? Ezra ona, dine kendini adayışının sebebini sorduğu zaman, kendine güçlükle hâkim olabilmişti. Yaşlı hahamın bir altıncı hissi mi vardı? Ruhların derinliklerini okumaya muktedir miydi? Kendinizi buraya adamanız, daha az uhrevi, daha az Tanrı'yla ilişkili bir başka sebepten esinlenmiş olmasın? Niye bu konunun üzerine gitmişti?

Suları zapteden kapaklar aralanmıştı; geçmişin ırmakları gümbür gümbür fışkırıyordu şimdi. Bellekteki kopukluklar. Ona kendini daima hatırlatan yara izleri. Kelimelerle nihayet yüzleşebilecek duruma ne zaman gelebilecekti, o ihanet edilmiş vaatleri hiç acı duymadan ne zaman tekrar hayalinde canlandırıp yeniden işitebilmeyi başaracaktı, gün geçtikçe onları ebediyen birbirlerine bağladığını sandığı o hareketlere ne zaman tekrar dönüp bakabilecekti.

İbni Sarrag'ın sesi onu daldığı düşüncelerden çekip çıkardı.

– Büyüye değgin tablo elimizde olduğuna göre, şimdi Aben'in bizden beklediği şeyin ne olduğunu daha iyi görüyoruz. Bize, her biri bir sayıya tekabül eden (karşılık gelen) bir dizi sıfat veriyor. Şimdi, bizi ilgilendiren paragrafın başına tekrar dönersek, şunlarla karşılaşırız: "İyilik, Dost ve Arındırıcı." Devâ'nın (Büyü'nün) tablosu sayesinde, hangi sıfatların hangi sayılara eşit olduğunu görebiliyoruz: İyilik 129'a eşit. Dost 46'ya ve Arındırıcı 37'ye. Burada, bir dizi matematik işlem karşısında olacağımız açıkça ortaya çıkıyor. Bir şeyi bir yerden çıkarmak, bildiğimiz "çıkarma" işlemi; bir şeyi bir yerde toplamak ise, bildiğimiz "toplama" işlemi anlamına geliyor.

– Siz hesaplamalarınızı yapın, dedi haham aceleyle. Ben çok yorgunum.

- Nasıl isterseniz.

- Baruel'in verdiği ipuçlarını adım adım izleyelim. Bize ne diyor: ARINDIRICIYI İYİLİKTEN ÇIKARTARAK BAŞLANACAK. Yani, 129 eksi 37 = 92. Sonra: DOST BÖLMEYİ EKECEK. Sonuç itibarıyla: 92, 46 ile bölünecek = 2..

- 2, erkeğin ve dişinin sembolünün, ruhun ve maddenin sembolünün rakamı, gerçekleşen, bölme sonucunda elde edilen Bölüm'ün rakamı.

- Bölmenin sembolü de olabilir, diye Ezra itiraz etti. Siz devam edin...

- DOSTU ARINDIRICIYLA TOPLAYACAKSINIZ VE ONDAN, ELDE EDİLEN BÖLÜMÜ ÇIKARACAKSINIZ. Bu da şöyle oluyor: 46 + 37 = 83. 2'yi çıkarıyoruz. Toplam 81'e ulaşıyoruz. Baruel bize BU SONUCUN KÖKÜNÜ KÖKLEMEMİZİ kesinlikle belirtiyor. Burada da söylemek istediği bu rakamın "kare kökünü almak" . Siz ne düşünüyorsunuz, papaz Vargas?

- Bana mantıklı görünüyor.

Çarçabuk hesapladı:

– 9 olduğunu söyledi.

- Mükemmel. Ve: VE BU KAREKÖKÜN DE KARE KÖKÜ ALINACAK.

- 3.

- BUNU DA ELDE ETTİĞİNİZ BÖLÜM RAKAMIYLA ÇARPACAKSINIZ. Bölüm rakamı 2 olduğuna göre.

Rafael hemen atıldı:

- 3, 2 ile çarpılınca 6 eder. Templier tarikatı mensuplarının şehrinin kapı sayısı!

Hemen, Yarımada'da Templier tarikatı mensuplarının mevcut oldukları yerleri gösteren kitapçığı açtı ve çok büyük bir telaş ve heyecan içinde sayfalarını çevirip aramaya koyuldu. Uzun bir sürenin sonunda, sert ve tiz bir sesle bağırdı:

- Jerez de los Caballeros! Hay allah kahretsin, ben!..

Dudaklarını ısırdı, yanakları birden al al oldu, istavroz çıkardı ve onu heyecanla kavradı.

- Morena sıradağlarının ilk kolları üzerinde kurulmuş bir şehir. Adını, 1230'da onu Mağriplilerden alan Templier Şövalyeleri'nden almış. Surları var, altı kapısı ve bir de "Caballeros Templarios" (Tapınak Şövalyeleri) adını taşıyan şatosu var. Şato şehrin sınırında kurulmuş. Onu zaptetmek isteyen asillere şehri teslim etmeyi

reddeden Templier tarikatı mensuplarının boğazlandığı kanlı bir kule de bulunuyor.

Kitapçığın sayfasını Sarrag ve Ezra'ya gösterdi.

- Altı kapı, şehrin sınırında şato, kanlı kule! Aben Baruel bir deha!

– Şüphesiz bir deha, papaz Rafael. Ama ne kadar işkence edilmiş, acı çekmiş bir deha!

Haham da notlardan simsiyah olmuş kâğıda eğildi ve:

– Yanılıyor olabilirim, dedi, fakat bu kanlı kulenin var olduğunu bildiğimiz şu anda, 3 sayısıyla temsil edilen elemanın, söz konusu kulenin tepesinde bulunduğuna kaniyim..

– Sizce, bu şey ne olabilir? Diye sordu Rafael.

– Bunu size söyleyebilecek durumda değilim, dostum. Bir eşya? Bir işaret? Üç kişi? Yanıtı istiyorsak, bunu orada: Jerez de los Caballeros'ta aramamız gerekecek. Üstelik...

Gözbebekleri birden, bir hayalet görmüş gibi kocaman oldular.

- Neniz var? diye endişelenerek sordu Sarrag.

Öbürü, korkmuş bir halde, telaşından kelimeleri ağzının içinde yuvarlayarak geveledi:

– Altı kapı... 6 rakamı. Elde edilen bölüm...

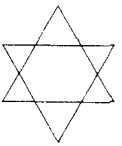
Arap ile keşiş hiçbir şey anlamamış bir halde ona baktılar.

- Evet, diye sözünü sürdürdü Ezra. Her şey bizi dört harfli kelimeye ve Süleyman'ın mührüne götürüyor!

- Daha açık anlatamaz mısınız, haham?

– Size biraz önce, Yahudi gizemciliğinde de, demin üzerinden hesaplar yaptığımız, şu Büyü'ye çok benzer bir şey olduğunu anlatıyordum. Size Abulafya'dan ve dört harfli kelimedeki harflerde bir dizi değişiklik yapılmasından bahsettim. Yod, Hé, Vav, Hé. Bu harflerin de sayısal bir değeri vardır. Yod 10'a eşittir. Hé 5'e eşittir. Vav 6'ya eşittir. 10 + 5 + 6 + 5 = 26. En sonda elde edilmiş bölüm rakamı olan 2'yi bir kenara çekersek, elimizde 6 kalır. Görünmez bir daire içine çizilmiş altı eşkenar üçgen...

Eliyle kabataslak bir şekilde şekli çizdi.

İbni Sarrag derin bir nefes aldı.

- Hiç şüphe yok... Bu sizde gerçek bir saplantı halinde. Rakamlara istediğiniz şeyi söyleteceksiniz! Jerez de Caballeros'un iki ya da üç kapısı olsaydı, size öyle ya da böyle, bir yolunu bulur, bir hilal çizerdim. Sadece 4 kapısı olsaydı, papaz Rafael bize bir haç çizerdi. Bunun üzerine ben yatmaya gidiyorum.

Homurdanarak yerinden kalktı:

– Evet... Siz rakamlara istediğiniz şeyi söyleteceksiniz!

Kapıya doğru giderken, sağ tarafta, iki kitap rafı arasından süzülen beyazımsı bir duman ağı fark etti. Hemen hemen aynı anda da, alevlerin keskin kokusu boğazını yakmıştı. İki arkadaşına döndü. Durumu anlamışlardı.

– Yangın, diye kekeledi Ezra.

– Çabuk! diye bağırdı Vargas, el yazılarını kurtaralım.

Sarrag elini kapının masif meşeden tokmağına koydu. Açmak için çevirdi. Kanat açılmadı.

Uludu adeta:

-Aman Allahım! Bizi buraya kilitlemişler!

Bölüm 12

> Kudüs'ün kızı, size yalvarıyorum, sevdiğim adamı bulursanız, ona ne diyeceksiniz?.. Benim aşk hastası olduğumu.
>
> *İlahilerin ilahisi,* 5, 8.

İbni Sarrag kapının tokmağını döndürüp açabilmek için öfkeyle çırpınıyor, tokmağı zorluyordu, ama boşuna. Kapıyı kırabilmek için, ümitsizce omzuyla yüklendi kapıya. Boğuk bir gürültü oldu; hepsi o kadar.

– Mahvolduk!

Başını salonun yukarısına kaldırdı. Oradan sadece duman değil, kıpkırmızı bir alev de yayılıyordu.

Vargas masanın üzerine yayılmış belgelerin hepsini toparlamıştı ve onları göğsüne bastırıyordu.

– Beni dinleyin! Gizli bir kapı var. Manastırın avlusuna açılan bir pasaja çıkar. Onu bulmak gerek.

– Bulmak mı? Nerede olduğunu bilmiyorsunuz o halde?

- Hayır. Fakat olduğunu biliyorum; zira papaz Marchena'nın ondan bahsettiğini sık sık duymuşumdur. Beni izleyin!

– Bir dakika, diye bağırdı haham. Saray'larımı istiyorum ben.

Keşiş ona şaşırmış bir vaziyette baktı. Belgeleri uzattı.

– Korkmayın. Ben hiçbir şey unutmadım.

Ezra, verilen yanıta aldırmadan, ısrar etti.

– Bana ait sayfalarımı verin!

– Hemen mi? Burada mı? Onların arasından seçip ayırmak gerek. Yangının gittikçe yayıldığını görmüyor musunuz?

– Yangın umurumda değil. Yanıp kömür olsam, Baruel'in mektupları benimle birlikte yok olacaklar.

– Fakat siz delisiniz!

– Saray'larım!

Araya bir de Sarrag girdi.

– Bu durumda, papaz Vargas, ben de benimkileri isterim...

Uzaktan, çılgın gibi bağrışan sesler ve çalmaya başlayan tehlike çanının sesi işitiliyordu. Yangın tehlikeli bir çabuklukla büyüyordu ve duvarları, kitapları ve üç kişinin yüzünü kırmızıya boyayan korkunç ışıklar saçıyordu.

- Pekâlâ, dedi keşiş. Onları size veriyorum... Hepsi sizin olsun...

Belgeleri masanın üzerine koydu.

– Siz kendinize bakın... Ben kendi metnimi ezbere biliyorum.

– Biliyorum. Yaşın, yetenekleri ne kadar değiştirdiğini kanıtlıyor bu, diye homurdandı Ezra. Ben Tevrat'ı ezbere biliyorum ve şu on sayfayı ezberleyemedim.

Sarrag onların yanına gelmişti. Vargas'ın üzgün ve acıyan bakışları altında, iki adam, bir cimrinin altınları paylaşması gibi, Saray'ları paylaşmaya giriştiler.

– Yanıp ızgara olmak istiyorsanız, bu, sizin hakkınız. Ama ben, çıkışı bulmaya çalışacağım. Size Allah kolaylık versin, baylar!

- Ne? diye gürledi Sarrag. Böyle şey olmaz. Bizi bekleyeceksiniz!

Keşiş gözden kayboldu.

– Bir süre önce size ne demiştim ben? diye verip veriştirdi şeyh. Bir Müslümandan daha da da kötüsü olduğunu görüyorsunuz!

El yazılarını seçmekle çok meşgul olan Ezra, sayfalardan birini muhatabına uzatmakla yetindi:

– Bu sizin. Ben...

Cümlesinin sonu şiddetli bir öksürük kriziyle kesildi.

– Çabuk... Çabuk, buradan çıkmak gerek.

Sarrag cevap vermedi. Çıkan zehirli maddelerin etkisini o da hissetmeye başlıyordu.

Üstlerinde, yukarılarda bir yerde, bir kitap rafı, havaya kıpkırmızı bir kül yağmuru saçarak, korkunç bir çatırtıyla çöktü. Küllerin bir kısmı Ezra'nın elbisesinde toprak rengi benekler meydana getirirken bir kısmı sakalına dağıldı, diğer bir kısmı ise elinde tuttuğu belgelerin üstüne bütün ağırlığıyla çöktü. Paniğe kapılmış olan Ezra, kâğıt tomarını elinden düşürdü ve deli gibi hareketlerle göğsüne, kollarına vurarak ıslanmış bir köpek gibi çırpınmaya, kesik kesik, boğuk boğuk sesler çıkarmaya başladı.

– Ne yapıyorsunuz? diye dehşet içinde sordu Sarrag.

Yere saçılmış kâğıtların üzerine atladı ve onları neredeyse deliliğe varan bir heyecanla topladı.

- Onları bana geri verin! diye ciğerlerinin var gücüyle bağırdı Ezra. Bu metinler kutsaldır! Tanrı'nın Kutsal İsmi orada yazılı!

- Onları sana vereceğim, deli ihtiyar! Ama buradan çıktığımız zaman!

Onu da hıçkırık tutmuştu, boğulma raddesindeydi.

- Gelin, beni izleyin!

Haham sendeledi, beti benzi atmıştı; bayılmak üzereydi.

Arap kâğıt tomarını maşlakının altına koydu ve Ezra'nın kolunu yakalayarak, onu ileri doğru sürükledi.

- Nereye gidiyorsunuz?

- O dinsiz imansız, bir gizli kapıdan bahsetmişti, değil mi?

Ezra'yı bırakmadan, iki sütun arasından ilerlemeye devam etti. Artık kitap rafları seçilemiyordu. Alevlerin çıtırtısına, her taraftan akseden bir başka çıtırtı karışıyordu; sanki duvarlara kum yağıyordu.

– Diri diri yanacağız... diye ağzında bir şeyler geveledi Ezra.

Salonun sonuna gelmişlerdi. Sağda ve solda, sütunların arasından giden iki yeni yol çıktı karşısına. Şeyh bir an tereddüt etti.

– Allah bu iki yüzlü yalancıları kahretsin! Bu keşiş akrebi bizimle dalga geçti!

Haham bacakları üzerinde sallandı. Sarrag tutmasa mutlaka yıkılacaktı.

– Sağ tarafı deneyelim... diye önerdi Arap.

Bir ateş ve toz bulutu içinde, her taraftan, akkor halinde parçacıklar patlıyordu. Şeyh bir adım atmak istedi, fakat gözyaşları görmesini engelliyordu; artık nerede olduğunu, nereye gideceğini tayin edemiyordu.

- Buradan! diye birden Rafael Vargas'ın sesi çınladı. Buradan! Sol tarafınıza! Küçük merdivene!

Arap keşişin yerini saptamaya çalıştı.

- Rezil herif! diye bağırmayı başarabildi. Artık hiçbir şey görmüyorum!

Bayılmış olan Ezra'yı sarstı.

- Ezra! Melun ihtiyar! Şimdi bayılmanın sırası değil!

O da kuvvetinin tükendiğini hissediyordu.

Bir sis içinde, tekrar bağıran keşişin sesini işitti:

– Gayret edin! Merdiven... Solda...

Sarrag düşündü: "Yalnız olsam, oraya ulaşabilme şansım olur. Ne yapalım, haham şansına küssün..." Tam Ezra'yı bırakıyordu ki, Ezra çılgın bir kelebeğin kanatları gibi çırpınan gözkapaklarını aralayarak baktı.

- Hayır... Beni bırakamazsınız... Hayır!

Arap'ın bir iç mücadelesi verdiği belliydi. Etraflarında alevler döşeme boyunca yayılıyordu. O sırada birinin Ezra'yı kollarından çekip aldığını hissetti.

Vargas onlara doğru geri gelmeyi nasıl başarmıştı? O anda bu, bir mucizeydi.

- Buradan... Gelin! diye emretti bir taraftan da hahamı destekleyerek.

Başlangıçta Sarrag hiçbir reaksiyon göstermedi, sonra söyleneni yaptı. Derin bir uyuşukluktan çıkar gibi, sendeleyerek hahamın peşine takıldı.

Manastırın avlusunun serin havası şiddetle yüzlerini kamçıladı.

Gecenin içinden çığlıklar yükseliyordu. Kütüphanenin kurulmuş olduğu kanadın dibinde birtakım siluetler hareket ediyor, her

yöne doğru koşuşturuyordu. Tehlike çanından çıkan metalik sesler yıldızlara doğru dağılmaya devam ediyordu.

Vargas bilinçsiz olan hahamı otların üzerine yatırdı ve yanına diz çöktü.

Sarrag onların yanına bir külçe gibi yığıldı.

– Ölümü hiç bu kadar yakından görmemiştim, dedi soluk soluğa, iki nefes alma krizi arasında.

Keşiş yanıt vermedi. Defalarca hahamın yanaklarına parmaklarıyla vurdu.

– Haham Ezra! Haham Ezra! Her şey bitti. Kurtuldunuz.

Yaşlı adam sonunda reaksiyon verinceye kadar, bunu iki üç kez tekrarlamak zorunda kaldı. Haham dudaklarını güçlükle oynattı.

– Baruel'in Saray'ları...

– Kurtuldular.

– Ya Arap?

Yanıt veren şeyhin kendisi oldu:

– Sizi hayal kırıklığına uğrattığım için üzgünüm. Allah büyük. Hâlâ bu dünyadayım.

Haham bir dirseğine dayanarak doğruldu.

– Şeyh İbni Sarrag, insanların ateşinden kaçıp kurtuldunuz, fakat Tanrı'nın ateşinden kaçamayacaksınız.

- Bütün teşekkürünüz bu mu? Tam hayatınızı kurtardığım anda!

– Hayatımı kurtarmak mı?

Vargas'a döndü:

– Duydunuz, değil mi? Sizin müdahaleniz olmasa, beni alevler içinde kızarmaya bırakıyordu!

– Bu zırvaları kesin, diye yanıtladı Arap. Önce şunu unutuyorsunuz, eğer benim bir cinayet işlememe ramak kaldıysa, o adam –işaret parmağıyla Vargas'ı gösterdi- iki cinayet işlemek üzereydi. Kurbanları siz ve ben olacaktık!

Ezra'nın gözlerinden bir an bir şüphe ışığı geçti, ama hemen kayboldu.

– Hayır. Onun yalan söylediğini biliyorum. Siz bizim hayatımızı kurtardınız. Adonaï sizi kutsasın.

Vargas, yaptığının hiçbir önemi yokmuş gibi, önemsemez bir tavır takındı ve alevler içindeki kütüphaneyi gösterdi.

- Ne sihirdir ne keramet, bu yangının nasıl çıkarıldığını kendi kendinize hiç sormuyor musunuz? Nasıl? Kapı nasıl üstümüzden kilitlendi?

Sarrag durumun vahametini kavramış bir şekilde yanıtladı.

- Üzerimizden kilitlendiğimizi anladığım anda, bu soruyu kendi kendime sordum. Zira hiç şüphe yok; oraya bizi gerçekten de hapsettiler.

- Fakat bizim ölümümüzü kim isteyecek ki? diye sordu Ezra. Ne sebeple?

Vargas iki adama sırtını döndü ve ellerine ne geçerse, onlarla yangını söndürmeye çalışan din kardeşlerinin gidiş gelişlerini izlemeye koyuldu.

– Kütüphane yok oldu...

- Biraz önce bir soru sordunuz! dedi Ezra. Cevabı hakkında bir fikriniz yok muydu?

Keşiş onlara dönmeden yanıtladı.

– En ufak bir fikrim yok.

– Fakat bizi öldürmeye teşebbüs eden, ancak Rábida'dan biri olabilir. Sizin dindaşlarınızdan biri.

– Öyle olması şart değil. Siz sığınma hakkından yararlanıyorsunuz; bu, kutsal bir hak. Buna karşılık, dışardan gelen herhangi biri de, kütüphane kanadına pekâlâ girebilir. Anahtarı bir kere çevirivermi, iş tamam.

- Anahtarı kapının üstünde bırakmıştınız...

- Tabii. Niye çekecektim ki? Korkacak neyimiz vardı?

– Fakat o halde kim? Kim bizi öldürmek istemiş olabilir?

Sarrag düzeltti:

– Kim bizi öldürmek istiyor. Şimdi şu anda o bizim sağ salim olduğumuzu biliyor. Bir yerde gizlenmiş ve bizi gözlüyor olmalı... Burada...

Gecenin içinde bir leke oluşturan bir çalılığı gösterdi.

– Veya orada...

Eli bir grup ağaca doğru yer değiştirdi.

– Bizi gözetliyor...

– İçeri girelim, diye önerdi Vargas. Yarın düşünürüz.

– Benim fikrimi sorarsanız, dedi Sarrag doğrularak, yapabileceğimiz en iyi şey, mümkün olduğu kadar çabuk burayı terk edip Jerez de Caballeros'a doğru yola çıkmak olacaktır. Artık bizi manastıra bağlayan bir şey yok.

– Haklısınız. Fakat, korkarım, ne yazık ki yolunuza bensiz devam etmek zorunda kalacaksınız.

- Ne? diyerek şaşkınlığını belirtti haham. Demek ki bu olay sizi, araştırmamızı yarıda bıraktıracak kadar korkutmuş!

– Hayır, kesinlikle. Fakat siz, benim, mensup olduğum bu manastıra karşı yükümlülüklerim olduğunu unutmuşa benziyorsunuz. Bir manastır öyle, bugünden yarına, hop diye bırakılamaz.

– Bundan papaz Perez'e bahsedin. Sizin bir süre buradan uzaklaşmanıza izin vermesini isteyin.

– Evet? Ne kadar zaman? Ve ne bahane göstererek? Ona gerçek sebebi açıklamam mı gerekecek? Ona Gökyakut Kitap'tan bahsetmem mi gerekecek?

– Bunun iyi bir fikir olduğunu sanmıyorum.

– İşin o kadar basit olduğunu görüyorsunuz.

- Ona, yakınlarınızdan birinin çok hasta olduğunu söyleyin! Ailenizin acele sizi çağırdığını, filan, ne bileyim! İnandırıcı bir şey bulursunuz mutlaka!

– Bu konuyu düşüneceğim... Sabah ola hayrola. İçeri girelim mi?

Onlar yıldızların ışığında yürürlerken çalılığın gerisinde bir şekil titredi. Bir el yaprakları araladı.

* * *

Burgos. O gece.

Peder Alvarez, koltuğunda, kaynar bir kazanın üstünde oturuyormuş gibi oturuyor, debelenip duruyordu. Hayatında hiç bu kadar güç bir durumda kalmamıştı.

Hernando de Talavera'ya çevirdiği yüzü ağlamaklıydı.

– Peder, lütfen beni anlamaya çalışın. Benden istediğiniz, son derece nazik, hassas bir konudur.

– Yanılıyorsunuz, sizden hiçbir şey istemiyorum; emrediyorum.

- Fakat bu, Engizisyon başyargıcının güvenine ihanet etmek olur!

– Gene hata yapıyorsunuz. Size ihanetten bahseden var mı? Sizden bütün beklediğim, papaz Torquemada'ya ulaşan bilgilerin aynını bana iletmek. Olaylardan Engizisyon yargıcıyla aynı anda haberdar edilmem bana gayet yasal ve hatta, hemen ekleyeyim, doğal görünüyor. Bu komplo işinin, ne kadar nitelikli olursa olsun, tek bir kişi tarafından takip edilmesinin sağlıksız, hatta tehlikeli bir davranış olacağını anlayın. Bu işi yaparken sadece görevinizi yerine getirmiş olacaksınız. O kadar.

Talavera, nispeten birazcık daha uzlaşmacı bir tonda kesinlikle belirtti:

- Majesteleri size bu hizmetinizden dolayı fevkalade minnettar olacaklar. Ve tabii ben de. Aksi takdirde...

Sustu, fakat bu susuş en ağır tehditlerden çok daha fazlasını ifade ediyordu.

- Tamam, mutabıkız, dedi yıkılmış bir sesle. Her şey iradenize uygun olacaktır.

Talavera'nın hatları gevşedi. Pırıl pırıl bir tebessüm sakalını aydınlattı.

- Mükemmel, papaz Alvarez. Sizden de bu beklenirdi...

Özellikle bir noktayı belirtirken tebessümü daha da belirginleşti:

– Hiç şüphesiz, bu tartışma sizinle benim aramda kalacak. Aslında, böyle bir konu hiç tartışıldı mı aramızda?

* * *

... Ertesi gün. Huelva dolayları.

Güneş, ışınlarını ovaya saplıyordu.. Yaprakların ufka kadar dalga dalga yuvarlanıp gittiği çıplak bir ova, yaprakların önünü kesen bir ev bile yok. sadece, tozlu bir yol üstünde üç atlı. Yalnızlığının

masumluğunda Estremadura'nın vahşi güzelliğini gözler önüne seren bir ova. Oraya sadece güneş giriyordu, bodur ladinlere, birkaç mantar meşesine ve şakayık kokulu tepelerin yamaçlarına altın örtüler şeklinde dökülüp saçılıyordu. Bu tozun toprağın altında, Morena sıradağlarının eteklerine uzanmış bu toprak, dünyanın bir ucunda azat edilmiş, her şeyden uzak, her şeyden azade, mutlu bir hayvana benziyordu.

Sarrag atının üstünde geriye döndü ve Vargas'a sordu:

– Jerez de los Caballeros'tan ne kadar uzaktayız?

– Gece yarısı varabiliriz. Fakat bu tedbirli bir davranış olmayacağı gibi o saatte varmamızın bir yararı da yok. Güneş batmaya başladığı zaman bir mola vermemiz iyi olur; böylece şehre yarın şafakla girmiş oluruz.

- Sonuç olarak, işler, sizin üstünüz olan papazla fena gitmedi sayılır. Size bu izni vermek için fazla güçlük çıkarmadı.

- Evet, sizin tavsiyenizi tuttum. Sonuç olarak yalan söyledim.

- Ailevi bir mecburiyetten bahsettiniz, değil mi?

Vargas doğruladı.

Keşiş doğruyu söylemiyor muydu? Yanıtları tereddütlü müydü? Haham işin peşini bırakmadı, ısrarla sordu.

– Ona seyahatinizin gerçek sebebini açıklamadığınızdan emin misiniz?

– Verdiğim söze ihanet etmek gibi bir alışkanlığım yoktur, haham Ezra. Aben Baruel'in belgelerini size vermeyi reddetmem, sizi bu konuda ikna etmiş olmalıydı.

Ezra kabul etti, daha fazla ısrar etmedi ve şüphelerini, kendisindeki ebedi güvensizlik duygusuna bağladı.

– Şu anda nerede olduğumuzu biliyor musunuz? diye sordu birdenbire.

- Hoppala, bu da soru mu şimdi!

– Demek istediğimi anlatamadım. Şunu demek istiyordum: Bu bölgenin sembolünün ne olduğunu biliyor musunuz? Doğu kanadı. Bu yakınlarda, Yusuf ibni Taşfin adında bir Arap coğrafyacı tarafından hayal edilip çizilmiş oldukça güzel bir İspanya tasvirini gördüm de. Yarımada'yı, başı Toledo, gagası Clatrava, gövdesi Jaen,

pençeleri Granada, sağ kanadı Batı, sol kanadı Doğu olan bir kartala benzetiyordu. O halde biz şimdi doğu kanadı üzerinde yolculuk yapmaktayız.

– Şiire duyarlı olduğunuzu bilmiyordum, diye takıldı şeyh..

- Ama meraklıyım işte. Bir de size, bütün şiir şekilleri arasında, beni en çok heyecanlandıranın Arap şairlerinin formları olduğunu söylersem, daha da şaşıracaksınız.

İbni Sarrag, karşısındakinin kendine ne tuzak hazırladığını düşünürmüş gibi, kaşlarını çattı. Çekine çekine sordu:

- Bu sahada bilginiz var mı?

- Biraz. Ebu Nevas veya El Mutenabi gibi yazarları çok beğeniyorum, fakat tercihim daima Saadi'den yanadır.

Haham şiiri ezbere okudu:

Gizlice sevdiğim,
Gelip bir gün, titreyen kalbimin emellerine
Ümit verse,
Verse de, yanımda bir gölge olsun diye, ona,
O zaman Semerkand'dan İsfahan'dan
Armağan verirdim
Gözümü bile kırpmadan.

Sarrag hem şaşkınlığını hem de ilgisini belirtti.

Ezra devam etti:

– Arap veya Acem şiirinin yerini hiçbir şeyin tutmadığı bir gerçek. Sizin şairlerinizin metaforları harikulade bir şekilde kullandıkları inkâr edilemez.

– Benim söyleyeceğim de şüphesiz sizi şaşırtacak; ama ben bu satırların uyaklı bir şekilde dizilmesine hiç ilgi duymuyorum. Şiiri tarif etmem gerekse, onun, cümle bitmeden satır başına geçmekten ibaret bir edebi uygulama olduğunu söylerdim.

– Beni şaşırtmıyorsunuz, beni hüzünlendiriyorsunuz.

Her biri kendi düşüncesine dalmış, bu arada beş mil katetmişlerdi; o sırada, Sarrag atını, sağrısını sıkıştırarak, hahamınkinin yanına yaklaştırdı.

– Biliyorsunuz, Yahudilerde de bir şiir geleneği mevcut. İnsan yüreğinin tahayyül ettiği bütün şiirleri tek başına kendi içinde toplayan bir şiir. En yetenekli Arap şairlerinin şiirlerini de içinde toplayan.

Ve o da ağır ağır. tumturaklı bir sesle ezbere okumaya başladı:

Ben uyuyorum, ama kalbim uyanık.
Sevdiğim delikanlının kapıyı çaldığını duyuyorum.
Aç bana kapıyı, kız kardeşim, sevgili dostum,
Benim mükemmel güvercinim,
Zira başım çiylerle kaplı baştan başa,
Buklelerim kırağılarla.
Ben tüniğimi çıkardım,
Tekrar nasıl giyeyim?
Ayaklarımı yıkadım,
Onları nasıl tekrar kirleteyim?
O zaman, sevdiğim delikanlı,
Elini pencereden uzattı
Ve birden benim içim gitti.
Kalktım
Sevdiğim delikanlıya kapıyı açmak için
Ve ellerimden kokulu reçine damladı,
Ve parmaklarımdan bakire reçine,
Sürgünün tokmağını örten...

Bu sefer şaşırma sırası hahamdaydı.

– İlahilerin ilahisi'nin dördüncü şiirinin 2, 3 ve 6. ayetleri. İnanılmaz bir şey bu... Evet bilgin bir kişi olduğunuzu biliyordum, ama...

– Yo... O kadar heyecanlanmayın, ezberimde olan yegâne mısralar bunlar.

– İlginç, diye takıldı Vargas, siz Tevrat'ın Tanrı'dan hiç bahsetmeyen, fakat sadece ve sadece aşktan bahseden tek bölümünü ezberlemişsiniz.

– Aşk Yüce Tanrı'nın bir tezahürü (görüntüsü) değil midir? Belki en şaşırtıcı, insanı en allak bullak edici olanı?

– Tanrı'nın bir tezahürü olsaydı, en şaşırtıcı ve allak bullak edici olmazdı kesinlikle. Aşk tehlikeli bir histir. Bu hissi içinde taşıyan kişi, güneşe bakan bir yolcuyla karşılaştırılabilir. Ne görür? Yayılmış bir ışık, etrafta belirsiz birtakım şeyler ve bu kişiyi çevreleyen dünya tamamen silinir, fark edilemez olur. Eğer her şeye rağmen ısrar ederse -ki eder ne yazık ki- bu, bütün kötülüklere açılan yoldur. Gerçekte, eşit olmayan savaşlar beni hiç cezbetmez; aşk da bu savaşlardandır.

– Eşit olmayan bir savaş mı, papaz Vargas?

– Tabii. Güneşe siz bakarsınız, güneş sizi asla görmez. O, sadece sizi yakmakla yetinir.

– Ne önemi var? Kalbiniz yanıp kül olsa bile, siz sadece hayatta kalıp suret olarak yaşayacağınıza, sahiden yaşamış olacaksınız. Ancak, bu arada, sizin kadar genç bir adamı aşk karşısında çok buruk, pek ağzı yanık bulduğumu söylemeliyim. Ya bu duyguyu hiç hissetmediniz -ki bu biraz üzücü bir şey- veya çok acı bir deneyim geçirdiniz; belki çok sevmiş olmak gibi bir deneyim.

Keşiş tam yanıt vereceği sırada, Ezra önlerinde ilerde bir noktayı göstererek bağırdı:

– Oraya... Bakın!

Altın sarısı ince bir toza bulanmış, bir atlı dörtnala onlara doğru geliyordu.

Bölüm 13

> Size kavuşmak arzusuyla yanan benim ruhum bedenimi terk etmek üzere: Geri mi dönmeli? Yoksa size doğru uçup gitmeli mi? Söyleyin emirleriniz nedir?
>
> Hafız.

Tamamen siyahlara bürünmüş olan Manuela Vivero, çenesini biraz yukarı kaldırdı ve kısrağının böğrünü hafif bir darbeyle mahmuzladı. Adamlar ancak birkaç adım ötedeydiler. Onları gayet iyi seçebiliyordu. Sırtında maşlakı, ayağında botları, kısa boyuyla, başta giden atlı da Arap'ı tanımakta hiç güçlük çekmedi. Hemen onun arkasında, ondan daha yaşlı olduğu açıkça görülen, çok kötü tıraş edilmiş uzun bir sakalı olan, bir Mesta köylüsü gibi giyinmiş bir adam gidiyordu atının üstünde. Teni Arap'ınki kadar koyu renkliydi. Bu da Yahudiydi mutlaka. Üçüncü adam da, bu komplonun içine birdenbire dahil oluveren fransisken keşişi olmalıydı. Onun yüzünden, bu kadar ince ince hesaplanmış olan operasyon terk edilmese bile, bir süre ertelenme durumuyla karşı karşıya kalmıştı. Manuela bu işten son dakikada haberdar edilmişti; Torquemada ile birlikte çalışan, Tevrat yorumcusu ilahiyatçı Menendez'in, bu durumda, planını tamamıyla yeniden gözden geçirip değiştirmesi gerekmişti. Manuela için gerçek bir yüreklilik örneğiydi bu.

Manuela rahibi inceledi. Ne tezat! Bu kadar sarışın olmasaydı ve gözleri de bu kadar mavi olmasaydı, gençliğine bakarak, öbür ikisinden birinin oğlu olduğu sanılabilirdi. Derin bir soluk aldı, kalp

atışlarını bastırmaya çalıştı ve yolu kapatacak şekilde atını durdurdu.

- Hey! Bayan! diye bağırdı İbni Sarrag, atını şaha kaldırarak. Ne oluyor?

Manuela dimdik duruyordu, gayet soğukkanlıydı, sessizliğini korudu.

– Bayan... İyi değil misiniz? Bir sıkıntınız mı var?

Ezra ve Vargas bir araya gelmişlerdi. Vargas sabırsızlanıyordu.

– Lütfen yolumuzdan çekilir misiniz? İşimiz acele.

Ancak o zaman Manuela yanıt verdi:

– Sizi hiç bulamayacağımı sandım.

Özellikle Ezra'ya hitabetti ve ekledi:

– Samuel Ben Ezra... Şalom.

Afallamış olan Yahudi bir Sarrag'a bir Vargas'a baktı.

– İsmimi biliyorsunuz?

Soruyu es geçti ve Arap'a döndü.

– Selam, şeyh İbni Sarrag.

Gözünü keşişe dikti. Birbirlerine meydan okur gibi bir halleri vardı. Belki de, birbirlerini tartıyorlardı? Garip bir şekilde, keşiş, genç kadın kadar kibirli, karşısındakini küçümseyen, burnu havada bir tavır takınmıştı.

– Evet, bayan, ben Rafael Vargas. Siz de kendinizi tanıtsanız?

– Benim kim olduğum size bir şey ifade etmeyecek. Adım Manuela Vivero. Ama buna karşılık, sizi ilgilendirecek bir isim var: Aben Baruel...

Ufukta güneş, manzaraya açık mor ve uçuk pembenin pastel karışımını katarak, Morena sıradağlarının girintili çıkıntılı tepeleri üzerinde yavaş yavaş kayıyordu.

Ezra boğazını temizledi.

– Aben Baruel...?

Manuela heyecansız bir sesle:

– YERİNDEN DOLAYI Y.H.W.H.'NİN ZAFERİ KUTSANSIN...

Hava birden soğumuştu. Keşişin sırtından bir ürperti geçti.

– O halde siz kimsiniz?

– Yanıt vermedim mi? Manuela Vivero.

– Hadi, bayan, sorumu pekâlâ anladınız!

– Arkadaşınız Baruel'e inanmak gerekirse, ben "dördüncü eleman" olacağım.

Manuela bir öneride bulundu:

– Atlarımızdan insek? Bu konuşmaya devam etmek için daha rahat oluruz.

Söylenene ilk uyan şeyh oldu.

– Yolun ortasında durmayalım, kenara çekilelim, dedi yüzü gergin bir vaziyette.

Manuela yere atladı. Vargas ve Ezra da aynı şeyi yaptılar.

– Şuraya gidelim, dedi Sarrag vahşi otlar bürümüş bir köşeyi göstererek.

Oturur oturmaz, sözüne devam etti:

– Hepimiz işittik. Niye bir dördüncü elemandan bahsediyorsunuz?

– Ben, Baruel benim ne olmamı istemişse oyum. Ona göre, siz, şeyh Sarrag ateşsiniz, Samuel Ezra siz havasınız. Papaz Vargas toprak.

Manuela, kaderine razı olmuş bir havaya girerek sözünü bitirdi:

– Bu durumda ben de su oluyorum.

Bu açıklama Sarrag'da ve Yahudide hafif sinirli bir gülümsemeye sebep oldu.

– Kadın değil misiniz? Hadi, biraz daha ciddi olun. Bize Baruel'den bahsedin. Nasıl oluyor da onu tanıyorsunuz?

– Önce, isterdim ki...

– Yeter, bayan!

Vargas öfkeyle ayağa kalkmıştı.

– Size söylendi; hık mık etmeyi bırakın ve oyununuzu gösterin!

– Bunu gerçekten istiyor musunuz?

Kısrağına doğru gitti, bir torba çıkardı ve üçlünün yanındaki yerine döndü.

– Oyunumu göstermemi istediniz, peder. Pekâlâ... işte...

Oyun kâğıtlarını çıkardı, aralarından beş tane seçti ve onları otların üzerine koydu.

– Münzevi. Feleğin çarkı. Âşık ve Soytarı...

Şaşırıp kalmış üç adam, onun ilk kartı havada salladığını gördüler.

– Münzevi. Tarot'un dokuzuncu büyük gizi. Kartın temsil ettiği resme bakın; bir parça öne doğru eğilmiş bir bastona dayanmış yaşlı alim kişi. Baston, ebedi hac yolculuğunu ve karşılaştığı adaletsizlik veya yanlışlıkları temsil eder. Yahudi milletinin içinde bulunduğu şartları temsil ediyor olabilir. Ben Ezra, siz Münzevi'siniz.

Kartı yerine koydu ve ikinciyi aldı.

– Feleğin çarkı. Onuncu büyük giz. Kaderdeki, iyiyle kötü arasında gidip gelen dalgalanmaları, şans veya kötü şansı temsil eder. İspanya'nın galibi ve mağlubu. Ateş gibi, güneşe ait bir semboldür, fakat aynı zamanda devamlı bir istikrarsızlığı da temsil eder; büyük olasılıkla sizin milletinizin istikrarsızlığını, şeyh İbni Sarrag.

Üçüncü kartı eline aldı.

– Âşık, papaz Vargas. Altıncı büyük giz. Bulûğ çağının kavşağına geldiği zaman, yeni yetmeyi bekleyen seçim yapma deneyimini temsil eder. Buraya kadar yolu tekti, işte şimdi ikiye ayrılıyor.

Manuela durdu ve bir rüyadan uyanıyormuşçasına, gözlerini kırpıştırdı; ve gözleri Vargas'ı aradı. Vargas başka yerlere bakıyordu. O zaman, son kartı açtı.

– Soytarı. Tarot'un yirmi *iki* esas karttan oluşan oyununu açan odur. Garip bir çelişki olarak, bu, hareketleri ve sözleriyle bir hayal dünyasının yaratıcısı, bir hokkabaz, bir jonglördür. O, gerçekte, sadece, bizimle dalga geçen, bizimle canının istediği gibi oynayan bir illüzyonist değil midir veya derin müneccim bilgeliğini ve en temel sırlara vâkıf olabilme, nüfuz edebilme yeteneğini, altın sarısı buklelerle biten beyaz saçlarının -sanki çağ dışıymış gibi- altına mı gizliyor? O, bir sayısıdır. Çıkış noktasıdır... Özetle, Aben Baruel'dir.

– Siz, kesinlikle, diye dişlerinin arasından tısladı Vargas, en azından komik olmaktan korkmuyorsunuz. Bu şaklabanlıklara bir son vermenizi ve Baruel ile ilişkilerinizin ne olduğunu bize sonunda, doğru dürüst, kıvırtmadan anlatmanızı öneriyorum!

Sükûnetle, torbasından el yazısıyla yazılmış bir yaprak çıkardı.

– İşte, sanıyorum, sorularınıza yanıt verecek şey bu. Kendiniz mi alıp görüp okumayı tercih edersiniz yoksa ben mi yüksek sesle okuyayım?

– Okuyun...

– *Toledo,* diye başladı Manuela, *8 Şubat 1487. Şalom aleyküm... Yüz hatlarınızda şaşkınlık ve sıkıntı, rahatsızlık keşfediyorum. Tahminim doğruysa, bu mektup (sizi temin ederim ki sonuncu) size Rábida'dan birkaç kilometre ötede, Palos civarında, siz delikanlıyla beraber iken elinize geçmiş olacak. Huysuz mizacınıza rağmen, doña Vivero'ya iyi kabul göstereceğinizi ummak istiyorum. Dostlarım, siz benim nazarımda ne kadar kutsalsanız o da benim için o kadar kutsaldır. İki sebeple kutsaldır. Birincisi kadın olduğu için. İkinci sebep dört rakamında yatmaktadır. Evet, Samuel, dostum, biliyorum. Analoji (örnekseme yoluyla bir sonuca varma) konusuyla uzun süredir meşgul olan zihnin, bu rakamın gizli anlamını yakalamıştır bile. Doğru değil mi?*

Manuela okumasını kesti, bakışları sessizce sorar gibi, hahamın üzerinde yoğunlaştı.

Haham homurdandı:

– Dört... Baruel belki dört harfli kelimeye atıfta bulunuyor: Y.H.W.H.

Sarrag hemen ekledi:

– Evet, Ezra. Ama, dört rakamının Tanrı kelimesinin, -ki Arapça yazılışıyla Alah'tır- harflerinin toplamı olan sayıyı da temsil edebileceğine dikkatinizi çekerim. Bir l ile yazılır iki değil.

Manuela'yı devam etmeye davet etti..

– *Tabii, ben buradan, o asil Bannu Sarrag soyundan gelen dostumuzun Allah'ın adını hatırlattığını, halbuki Samuel'in dört harfli kelimeyi zikretmiş olduğunu duyuyorum*

Genç kadın hafifçe gülümsedi. Mutlaka, Menendez'in son derece zeki olduğunu düşündü o sırada.

Ve devam etti:

– *Şu ayrıntı şüphesiz gözünüzden kaçmıştır. fakat dört harfli kelimede, iyi bakılırsa sadece üç harf bulunmaktadır. Aslında, hé harfi tekrarlanmıştır. Bunun altında yatan anlam şudur: iki hé tek*

ve aynı semboldür. Hangisi olduğunu düşünüp bulmak size kalmış. Su mu? Hava mı? Ateş mi? Toprak mı? Üç harf... Bir bütünün etrafında birliğin tamamlanması için, bir dördüncünün eksik olduğu anlamına gelmez mi bu?

Üç esas nokta, dördüncü olmadan neye yarar? Evrenin dört temel direği, aralarından birinin eksik olduğunu düşünün? Ayın dört evresi? Dört mevsim, insanların ilkinin dört harfi: Âdem. Size daha pek çok örnek sayabilirim. Ama ben, benim nazarımda en anlamlı olan bir şekilde bu konuyu bir sonuca bağlamakla yetineceğim. Beni dikkatle dinleyin. Sufilerin geleneğine göre, dört rakamı, mistik yolun müritlerinin aşmak zorunda oldukları kapıların sayısını da temsil eder. Bu kapılardan her birine, dört elemandan biri, aşağıdaki gelişim sırasına göre bağlanmıştır: hava, ateş, su, toprak. Birinci kapıda, sadece kitabı –yani dinin lafzını- tanıyan müptedî (bu öğretiye yeni başlayan) havadadır, yani boşluktadır. Seçilen tarikatın ruhunu temsil eden, onun temel düşüncesi demek olan ikinci kapıyla temsil edilen kısma geçerken, müptedî olgunlaşır, bir aşama kaydeder, bir nevi kendini yakar (ateş aşaması). Üçüncü kapı insana mistik bilgiyi açar, insan Tanrı'nın kişilik ve sıfatı hakkında tam bilgi sahibi olur, o mertebeye ulaşır; bu mertebe ise su elemanına tekabül eder (karşılık gelir). Nihayet, Tanrı'ya ulaşan ve tek gerçekte erimiş gibi onun içinde eriyip onunla bütünleşen kişi dördüncü ve son kapıyla, en yoğun elemana, toprağa geçer.

İşte, dostlarım. Düşünün...

Bayan Vivero ile karşılaşmadan önce, sadece üç anahtarınız vardı. Yalnızca ilk üç; işte bunun için dördüncüyü ona emanet ettim...

Eğer sizler, önsezi, düşünce ve inançsanız... O, maddenin ta kendisidir.

Onu yanınızda alıkoyun. Zamanı geldiğinde, göğün ve yerin hangi maddelerden, denizlerin ve nehirlerin hangi maddelerden yaratıldığını size gösterecektir.

Manuela son kelimeleri de söyleyerek okumasını şöyle bitirdi:

– *Ha-şem* immakhem... Ve imza: *Aben Baruel.*

Ezra emretti:

– Şu mektubu bana gösterin bakayım!

Gönderilen mektubu Manuela'nın elinden kaptı, dikkatle inceledi ve şeyhe verdi.

– Yanlış bir şey söylemiş olmayayım, ama bu, tamamen Aben'in el yazısı.

Arap da belgeyi inceledi ve onu Rafael'e vermek istedi; Rafael onu kesin bir hareketle reddetti.

– Senyora, diye sordu Sarrag, bu iş hakkında tam olarak ne biliyorsunuz?

– Hiçbir şey veya çok az bir şey. Sizi bir yere veya şeye doğru sevkeden bir yolculuğun söz konusu olduğunu anladım. Yer değiştirmeleriniz, çözmek zorunda olduğunuz ve sekiz elemandan veya Saray'dan oluşan şifreli bir metne, bir plana göre gerçekleştiriliyor. Anlayamadığım sebeplerle, Aben Baruel, bu Saray'ların parçalarını üçünüz arasında paylaştırmış ve böylece sizi birbirinize mahkûm ve bağlı, birbirinizden ayrılamaz hale getirmiş. Benim payıma da, birkaç el yazısı düşmüş; bunlar arasında, on kadar satırda açıklanmış ve Aben Baruel tarafından sözü edilmiş olan şu son anahtar var, ve...

Ezra onun sözünü kararlı bir şekilde kesti.

– On kadar satır? Nerede bunlar?

– Onları imha ettim.

– İmha mı ettiniz?

– Telaşa kapılmayın. Onlar emniyetteler... burada... -Bir parmağını şakağına dayadı- belleğimde.

– İçeriği? Ne diyor?

– Siz ancak son aşamaya geldiğiniz zaman onları size açıklamam talimatını aldım

– Fakat bu çok garip, akla mantığa sığmayan bir şey! diye bağırdı şeyh.

Heyecanla, birden ayağa fırladı.

– Bir kadın! Hıristiyandan sonra bir de kadınımız eksikti!

Manuela'ya doğru yürüdü.

– Şu güya mektupta Sufilerden söz ettiniz. Kimlerin söz konusu olduğunu bile bilmediğinizden eminim!

– Yanılıyorsunuz, şeyh Sarrag. Benim bilgi düzeyim, şüphesiz, sizinkiyle mukayese edilemez; fakat ben de kör cahil değilim! Sufilik, kalbin dinine (şekle değil), iç âleminde derin düşünceye dalmanın ve çilekeşliğin değerlerine öncelik veren bir felsefedir. Yünden bir cüppe olan giysileri, uzun süre, ileri gelenlerin ve prenslerin şatafatlarıyla ters düşmüş, engellenmeye çalışılmıştır. Çoğunlukla şiddetten esinlenmiş bir İslamın aksine, aşk üzerine kurulmuş sufizmin, ruhu yüceltmeye giriş yolu ve ruhu yüceltme metodu olduğu söylenebilir.

– Analiziniz, basite indirgenmiş bir analiz veya dersinizi iyi çalışmamışsınız.

Arkadaşlarına dönerek:

– Aslında, dedi, bu belgenin sahici olduğunu bize kanıtlayan ne var ortada?

Haham :

– Baruel'in el yazısını tanıdık, diye karşılık verdi...

Vargas'a hitabetti:

– Ne oluyor, dostum? Sesiniz çıkmıyor. Sizin görüşünüz ne?

En azından görünüşte, hiç ilgilenmiyormuş gibi bir havada, Vargas yanıtladı:

– Sadece şaşırtıcı bir el yazısı benzerliği değil mesele. Aben şunu söylemiş: Göğün ve yerin hangi maddelerden yaratıldığını, denizlerin ve nehirlerin hangi maddelerden yaratıldığını. Bu pasaj, İbranice İdris kitabından alınmıştır. Bildiğiniz gibi, her şeyin hareket noktası olan İdris'in kitabından. Çok şaşırtıcı, değil mi?

– Yani, bu kadının dediklerine inanıyorsunuz.

– Onun dediklerine sadece inanmamakla kalmıyorum, hikâyesinin, işittiğim en düzmece hikâye olduğunu da ekliyorum sözlerime. Onun bir kelimesine, bir virgülüne bile inanmıyorum.

Manuela'ya sordu.

– Bize işin aslını anlatmaktan kaçındınız, senyora. Aben Baruel'i hangi şartlarda tanıdınız?

– Onunla hiç karşılaşmadım, papaz Vargas. Onu bir ara bir gördüm, o kadar. Nisan ayındaydı. Tam olarak 28'i. Toledo'da.

Manuela gözlerini yarı kapadı. Kalp atışları hızlanmıştı. *Exurge Domine! Judica causam tuam!* diye bağıran bir sesi işittiğini sandı. Ve hükümleri okuyan kilise papazını işittiğini.

– O gün o adam niye dikkatini çekmişti? Bunu bugün de açıklayamıyordu. Hayır, sebep, o anda sandığı gibi, ölümüyle burun buruna gelmiş bu ihtiyarın hatlarında hüküm süren, insanı altüst edici o dinginlik değildi. Adamın dudaklarının mırıldandığı, o gizemli kelimelere duyduğu ilgi ve merak ise hiç değildi. Başka bir şey söz konusuydu. Ama ne? Rastlantı mı? Hiçbir şeyin asla bir araya getirmeyeceği varlıkları ayıran bir nehrin üzerine birdenbire atılmış bir köprü mü? Şimdi burada, Estramadura'nın bu yorgun ovasında gün batarken, benliğinin tamamlayıcı bir parçası olmuş, Toledo'daki o ihtiyarın hatırasının onda yeniden canlanacağını, adamın bakışı kendisininkiyle karşılaşıp da onu heyecanlara garkettiği o anda, nasıl tasavvur edebilirdi ki. Aben Baruel, Burgos'ta doğmuş, bez tüccarı ve Toledo'da oturur. Daha önce, 1478'de kendisiyle uzlaşma yapılmış...

Farkında olmadan sesli olarak düşünmüş ve 28 Nisan'ın hikâyesini anlatmıştı... Kendini ele vermiş ve Menendez ile Torquemada'nın talimatlarının dışına çıkmış olmaktan dolayı içine düştüğü korkuyla sıçrayacaktı ki, kendine hâkim oldu.

– Senyora, diyerek derin bir soluk aldı Samuel Ezra. Artık hiçbir şey anlamıyorum. Bu mektubu Baruel size ne zaman verdi?

– Ölümünün ertesi günü, maroken bir kutu, tanımadığım biri tarafından evime bırakıldı. Kutuda, size saydığım belgeler ve bana hitaben gönderilmiş bir mektup vardı. İsterseniz bu mektubun esasını size söyleyebilirim.

– Söyleyin.

– Öz olarak metin şöyle diyordu: Doña Manuela, bu kelimeleri okuduğunuz zaman, ben artık canlılar dünyasını terk etmiş olacağım. Haftalardır sizi izliyor ve gözlüyorum. Zihninizin her telini, dışa vuran ifadelerinizin her birini, hareket tarzınızı, gülüşünüzü (çok seyrek), melankolinizi (sizde her zaman mevcut) biliyorum;

uzun at gezintileri için çıktığınız zaman, sevgili şehrimiz Toledo'nun kıvrım kıvrım yollarında, Alcantara köprüsünde sizinle zaman zaman karşılaştım. Övünmek gibi bir maksadım yok, ama zihninizin her telini tanıdığımı kesinlikle söyleyebilirim; ruhunuz için de aynı şeyi söyleyebilirim. Müşterek bir dostumuz, doña Alba bana sık sık sizden, öğrenmeye, bilgiye olan büyük tutkunuzdan, İspanya'ya sadakatinizden, Arap olsun, İspanyol olsun veya Sefaradi (Ortaçağda İspanyol ve Portekiz Yahudileri) edebiyatı olsun, edebiyata duyduğunuz ilgiden bahseder. Benim isteğimi yerine getirmek zorunda değilsiniz; zaten sizi buna nasıl zorlayabilirim ki? Bir süre önce, ruhunuzu düşünüyordum. Benim tek temennim, bu sayfalara sadece gözlerinizle değil ruhunuzla eğilmiş olmanızdır.

Size başvuruyorsam, bu, tesadüfen elime bir kitap geçmiş olmasındandır. Herkesten daha iyi sizin bildiğiniz bir kitapçık. Başlığı: *Cathólica impugnación.* Bu metnin kaleme alınmasında gösterdiğiniz cesaret karşısında size ne kadar hayran olduğumu söylemek isterim. Bu kitapçık, bugün, doğal olarak, Engizisyonun yayımladığı listelerle yasaklanmış veya bir kısmı kesilmiş eserler arasındadır. Fakat, ben de biliyorum ve siz de biliyorsunuz ki, bir gün tekrar gün ışığına çıkacak ve insanların hoşgörüsüzlüğünün onu mahkûm ettiği karanlıklardan çekilip çıkarılacaktır.

Manuela sustu.

– Peki şu sözde kitapçık hangi konuyu işliyor? diye sordu Vargas.

– Kendi inançlarını kabul ettirme konusundaki görüşlerimi savunuyor. Orada bir soru soruyorum: İdealimiz ne kadar büyük ve soylu olursa olsun, kendi inançlarını diğer insanlara zorla kabul ettirmeye insanın hakkı var mıdır?

– İşte, tam da yerine denk geldi, diye işi şakaya vurdu Ezra. Evet, bize mektubun devamını söyleyin. Zira burada bitmediğini sanıyorum.

– Daha sonraki sayfalarda, Baruel bana sizlerin varlığını ve girişmeniz için sizi yönlendirdiği bu seyahati açıklıyordu. Oynamak zorunda olduğum belirleyici rolü bana açıklıyor ve sizlerin fiziksel

portrelerinizi çiziyordu -bunların gerçeğin ta kendisini yansıtan portreler olduğunu kabul etmemek mümkün değil-, sizleri teorik olarak bulacağım yeri de kesinlikle belirterek mektubunu bitiriyordu. Sizleri Rábida manastırında bulacaktım. Tarihe gelince, o yaklaşık bir tarihti... Üç dört günlük bir hata payı tanımıştı. Randevunun gerçekleşmemesi buradan ileri geliyordu.

– Gerçekleşmeyen hangi randevu?

– Rábida'ya vardığım zaman, başrahip, papaz Juan Perez'den sizin yola çıkmış olduğunuzu öğrendim. Atımı dörtnala sürdüm. Aracena yolunu tutarak, kuzeye doğru gittim. Birkaç mil sonra, cesaretim kırıldı, sizi bulamayacağımı düşündüm ve vazgeçmeye karar verdim. Yollarımız kesiştiği zaman, Huelva'ya dönüyordum.

Üç adamın hiçbiri yorum yapmayı uygun bulmadı.

Manuela, üç adamın, bu gurup vakti, havada hayali bir terazinin okunu çizmekte oldukları gibi nahoş bir hisse kapıldı. Adamların düşüncelerinin akışı içinde, terazinin kefelerinin bir ondan yana, bir ona karşı inip çıktığını görür gibiydi. Fakat ruhunun derinliklerinde, rahattı, huzurluydu. Daha son kartını oynamamıştı. En belirleyici olanını.

Söze başlayan Vargas oldu. Kesin, kararlı bir sesle konuştu

– Senyora Vivero, size sınavı geçemediğinizi söylediğim için üzgünüm. Hikâyeniz sadece bir masal, bütün parçaları çok güzel hazırlanmış olağanüstü bir masal. Ancak bir tek noktayı çözemiyorum; niçin? Arkanızda kim gizleniyor? Hangi menfaata hizmet etmek için?

Sustu. Arkadaşlarının kararını bekliyordu.

Görüşünü ilk belirten Sarrag oldu, Vargas'a katılıyordu:

– Bir masal. Gerçekten, korkarım ki, bence de öyle.

– Üçümüz de aynı fikirdeyiz, diyerek Ezra da diğer ikisini destekledi. Bu hikâyede, ne kadar iyi hazırlanmış olursa olsun, sırıtan bir tutarsızlık var.

Arkadaşlarına baktı ve ekledi:

– Hangi tutarsızlığı kastettiğimi şüphesiz tahmin edebiliyorsunuz?

Vargas Manuela'ya açıklıyordu:

– Ne yazık ki, bu işe karışmanızı tasarlamış kişiden -erkek ya da kadın- çok daha kıvrak zekâlı üç kişiyle karşı karşıyasınız. Geliştirip anlattığınız olayların sergilenmesinde gerçekten şaşırtıcı ayrıntıların olduğunu kabul ediyorum. Çok şaşırtıcı... Size neredeyse inanmak üzereydim, -düzeltti- üzereydik. Sizin için büyük şanssızlık, hazırladığınız dümen ile ilgili öykü ne kadar titizlikle, ne kadar çok dikkatli çalışılarak kurulmuş olursa olsun, birinci derecede önemli bir veriyi göz ardı ederek tasarlanmış; doğrudan doğruya Aben Baruel'in kişiliği. Dünyada asla, bu kadar belirli, açık, titiz ve bu kadar kesin bir kişi olamaz.

İçinde acı bir alayı barındıran hafif bir tebessümle kıvrıldı dudakları.

– Nasıl mı? Bizi -kullanacağı terimde tereddüt etti- fevkalade önemli bir görevi ifa etmek üzere gönderen bir adam, katedilecek yolu en ince ayrıntılarına kadar, mucizeye yakın bir hassasiyetle, bir şaşmazlıkla belirleyen, atacağımız her adımı önceden gören, reaksiyonlarımızı bile önceden kestirebilen bir adam. İşte karşımızda böyle biri var. Bu aynı adam birdenbire, sizin son anahtar dediğiniz anahtarı -bu olmadan araştırmamızın kesinlikle başarıya ulaşamayacağı anahtarı- dışardan bir kişiye emanet ediyor ve bunu, oyunun başlıca elemanlarının buluşacağı kesin günü, onda her zaman görmeye alışık olduğumuz kesinlik ve açıklıkla, önceden belirlemeden yapıyor? Senyora, bunun ne kadar aptalca bir şey olduğunu görmüyor musunuz? Aben Baruel ne kadar büyük bir deha olursa olsun, onun hiçbir şekilde önceden kestiremeyeceği bir unsur var: Ezra ve Sarrag'ın birinci Saray'ın şifresini çözüp bana kadar gelmek için harcayacakları zaman. Bu onların yirmi dört saatlerini de alabilirdi -ki öyle oldu- yirmi dört günlerini de. Bu son ihtimal gerçekleşseydi, bizi ne Rábida'da, ne de başka bir yerde asla bulamayacaktınız. Ve bu kadar şansa kadere bir randevuya bağlı olarak da, her şey çökecekti, öyle mi? Dostumuzun bu kadar düşüncesizce bir işe öyle baştan kara girişebileceğine inanıyor musunuz?

Fransisken rahibi, derin bir üzüntü içinde, başını ellerinin arasına aldı.

– İmkânsız, bayan. Sizin için üzgünüm. Siz, hiç tartışmasız, gerçek bir dehaya ve hemen anında verdiğiniz yanıtlara bakarak hüküm verecek olursam, sizin cinsinizdeki insanlarda nadir rastlanan bir kültüre sahipsiniz. Bu arada... Engizisyon makamlarınca yasaklılar listesine alınmış bir kitapçığın da yazarı imişsiniz. Nasıl bir mucize eseri hâlâ serbest olduğunuzu bize açıklayabilir misiniz?

– Aldanıyorsunuz. Tutuklandım ve sorgulandım. Muhtemelen beni yakmaya göndermeyi gerekli bulmadılar. Hepsi bu.

Vargas küçümser bir ifade takındı. Hiçbir konuda ikna olmadığı açıkça görülüyordu.

Güneş sıradağların tepeleri arkasında kaybolmuştu. Gece, ovaya inmekte gecikmeyecekti.

– Benim aklıma bir soru geliyor, dedi Ezra. Dün akşam, bizim toplu olarak bulunduğumuz manastır kütüphanesini ateşe vererek bizi öldürmeye teşebbüs ettiler. Acaba, tesadüfen, siz bu olayın sorumlularıyla işbirliği halinde olabilir misiniz?

Bu, Manuela'nın yüzünde korkunun açığa çıktığı tek an oldu.

– Hiçbir şekilde. Bilmediğim bir görevle görevlendirilmiş olduğuma inandığınız görülüyor. Durumun böyle olduğunu farzedelim, bütün bu işlerin içine hem beni sokup, sizin yanınızda olmakla görevlendirip aynı zamanda sizi ortadan kaldırtmaya çalışmak size mantıklı geliyor mu? Tutarsız bir şey olurdu bu!

İleri sürülen mantık hedefi tam on ikiden vurdu; ama Ezra gene de sözüne devam etti:

– Bir başka şaşırtıcı olay daha var. Bir süre önce, Saray'ların bir kopyası şeyhin hizmetkârı tarafından çalındı. Onu bir üçüncü şahsa verip vermediğini bilmiyoruz...

Gözleriyle, genç kadının gözlerini, sanki onun düşüncelerine nüfuz etmek istermiş gibi, delip geçiyordu.

– Buradan şu sonucu çıkarmak mümkün, bu üçüncü şahıs, bizim karşılaşmamızın kökenini teşkil ediyor olabilir... şu biraz önceki karşılaşmamızın.

Siluetlerin kimlikleri yavaş yavaş seçilemez olmaya başlıyordu. Vücutlar ancak fark edilebiliyor, yüzler ve ifadeleri ise daha az

seçilebiliyordu. Başı omuzlarının arasına gömülmüş, kendi üzerine kapanmış, başı maşlakının kapşonuyla örtülü olan Arap uyuşuk bir boğayı andırıyordu. Sırtı kamburlaşmış, durmadan parmaklarını ovuşturan haham yaralı bir geyik imajı veriyordu. Dimdik duran keşiş ise, cüppesinin içinde, bir kaleye hapsedilmiş gibi görünüyordu. Sözleri, dondurucu bir soğuk gibi Manuela'nın içine işlemiş, onun içini üşütmüştü. Ya hepten kazanmayı ya da her şeyi yitirmeyi göze alarak oynamaktan başka bir seçeneği kalmamıştı artık.

– Pekâlâ, diye dingin bir sesle söze başladı. Bana, şüphelerinizin ne kadar dayanaktan yoksun olduğunu size kanıtlamaktan başka bir seçenek kalmıyor. Ne kadar yanılıyorsunuz.

Deri torbasından bir yaprak çıkardı.

– Baruel de muhtemelen, bana inanmayı reddetmenizden endişe ediyordu. "Üçüncü büyük Saray" bütünüyle, kesinlikle söylüyorum bütünüyle ve çözümüyle birlikte. Her şey kendi gözlerinizle görebilirsiniz, dostunuzun eliyle yazılmıştır.

Üç adamın şaşkın bakışları altında, yazılı yüzünü onlara doğru çevirerek kâğıdı havada salladı.

Vargas heyecanlı bir hareketle onu elinden aldı ve inceledi. Ezra ve Sarrag da, aynı heyecanla, onun omzundan kâğıdın üzerine eğilmişler ve fransisken ile aynı zamanda okuyorlardı. Bitirdikleri zaman, inanılmazlık yerini büyük bir üzüntüye bırakmıştı.

– Çözümden bahsetmiştiniz, diye bağırdı Sarrag. Hani, nerede çözüm? Sadece sayfanın altında, üstü çizilmiş, okunamaz bir kelime görüyorum.

– Bir şehir ismi söz konusu. Ben onu karaladım.

– Karaladınız mı? Neden?

– Seçimi size bırakmak için. Bu ismi ben biliyorum. Baruel sekiz Saray saydı. Üçüncünün yanıtı bende. Beni oraya kadar yanınızda alıkoymaya veya koymamaya karar vermek size kalmış. Ondan sonra -eliyle sonrası Allah kerim gibilerden kaçamak bir hareket yaptı-, yolculuğun sonuna kadar benim varlığımı aranızda kabul etmekte veya reddetmekte serbestsiniz.

Üç adamın üstüne bir kurşun kitlesi düşmüştü sanki. Uzun bir sessizlik oldu, sonunda Ezra mırıldandı:

– Vakit geç oldu. Sabah ola, hayrola. Siz kalın, senyora. Yarın düşünürüz.

– Nasıl isterseniz. Kendime bir örtü bulayım...

Kesin ve emredici bir sesle:

– İçinizden biri bir centilmenlik gösterip bir ateş yaksa, minnettar olurdum. Üşüyorum.

Bölüm 14

> Zekâ, herhangi bir yasaya göre bir şeyi ayrıştırabilme ve herhangi bir sisteme göre ayrıştırılan parçaları tekrar bir araya getirebilmenin sonsuz gücü olarak belirlenir.
>
> Bergson, *Yaratıcı gelişim*.

Deli olmalıydı.

Nasıl bir işin içine girmişti? Nasıl bir labirentin içine girmeyi kabul etmişti? Dostluk saikiyle miydi? Erkek kardeşine yaptığı lütuflardan dolayı kraliçeye olan minnettarlığını kanıtlamanın bir vasıtası mıydı?

Görev duygusuyla mıydı? Meydan okuma mıydı? Ülkesi İspanya'ya duyduğu aşktan mıydı? Veya -bu olasılığı kendine itiraf etmekte zorlanıyordu- o ana kadar hayatı som derece yavan ve boş, anlamsız olduğu için mi? Muhtemelen, bu sebeplerin hepsi birden, İsabel'e ve Engizisyon başyargıcına evet demeye onu itmişti

Örtüsüne sarınmış, yalnızlığın tadını daha iyi çıkarabilmek için gözlerini kapalı tuttu. Etrafında, günün doğuşuna karşı mücadele eden gecenin son çırpınışlarını hissediyordu; birazdan, güneş Morena sıradağlarının üstünden duruma yeniden el koyacak, haklarını yeniden ele geçirecekti. Garipti, ne korku ne şüphe duymamıştı. Tam bir belirsizlik içinde bulunduğu şu anda da hissettiği, üç adamı ikna etmeye çalıştığı bir gün öncesinde hissettiği korku ve şüpheden daha fazla değildi. Daha da beklenmeyen bir şey ilk saniyelerin o büyük heyecanından sonra ona bir dinginlik ve rahatlık

hissi hâkim olmuştu; bu, biraz, ilk repliğini söyleyen aktörün rahatlaması gibiydi. Bunu nasıl açıklamalı? Bugüne kadar hiçbir şey onu böyle bir deneyimle karşılaşmaya hazırlamamıştı. Her şeyden korunmuş, sakınılmış sakin bir çocukluk yaşamıştı, önceden kestirilemeyenin dışında, hiçbir olayın cereyan etmediği türden evlerin sükûneti içinde yetiştirilmişti. Dünyanın sadece bir yüzüne bakmış, başka bir yüzü gösterilmemişti ona; diğer yüzünü ancak okumalarından, şöyle bir, perde aralığından görebilmişti. O halde niçin? İçine kendini attığı -ama ne kadar da tehlikeli olan- bu durum karşısında bu kadar coşku duyması nereden ileri geliyordu? Şüphesiz, ilk defa hayatta olduğunu hissediyordu.

Birkaç adım ötesinde bir faaliyet vardı. Alçak sesle tartıştıklarını işitiyordu.

Varını yoğunu ortaya koymuştu, oynayacak başka kozu yoktu. Ya onların zihinlerine kuşku tohumunu, acaba mı tohumunu ekmeyi başarmıştı, ki bu durumda ona bir şans vermek zorundaydılar; ya da, tutumlarında ısrar edeceklerdi ki, o zaman her şey kaybedilmişti. Bu son ihtimal gerçekleştiğinde, Torquemada tarafından onu korumak ve bir gölge gibi izlemekle görevlendirilmiş yedi Engizisyon görevlisine başarısızlığını haber vermekten başka yapacak bir şey kalmıyordu. Şu anda bile buradan uzak olmayan bir yerde mutlaka mevzilenmiş, onun ilk işaretinde hemen sıçrayıp gelmeye hazır olan kuş başlı bir adamın, Garcia Mendoza'nın kumandasında tepeden tırnağa silahlı yedi adam.

Dün akşam, bizim toplu olarak bulunduğumuz manastır kütüphanesini ateşe vererek bizi öldürmeye teşebbüs ettiler. Bu işte sizin arkadaşlarınızın oynadığı rolü sorgulamamak mümkün mü?

Manuela ve Engizisyon görevlileri kütüphane yangınında oradaydılar ve yangını kenardan izlemişlerdi. Onlar da bu felaketin sebebini kendi kendilerine sormuşlardı. İhmal mi yoksa kasıt mıydı? Kasıt ise eğer, o zaman bunun doğuracağı sonuçlar çok dramatik olabilirdi; zira, eğer bir başkası da bu adamların peşindeyse, bu, Engizisyon yargıcının planını her an altüst edebilirdi.

Haham... Nevi şahsına münhasır bir kişi. İleri yaşından, parmaklarındaki hastalıktan veya devamlı acılar içindeki havasından

mı ibaretti? Manuela, onda insanı kendine çeken bir şeyler olduğunu kabul etmek zorundaydı. Arap ise, tek bir kalıba dökülmüş, girintisi çıkıntısı olmayan bir adamdı. Ne ruh durumlarından ne de dönemeçlerden, değişikliklerden etkilenmeyen, bunları kendine dert etmeyen kişilerin ırkına ait olmalıydı.

Kafasını en çok karıştıran, fransisken rahibiydi. Bu işteki rolü ne olabilirdi? Her şey bir yana, kilisenin bir evladı değil miydi ve tamamen Manuela gibi, bu kutsal onuru: safkan Katolik ve İspanyol olma onurunu taşıyan biri değil miydi. Ama, üç adam arasında onun en acımasız karşıtı, ona en sert şekilde karşı koyan da o değil mi. Hikâyesini ilk çürüten o olmamış mıydı? Hem de ne pervasızca! Onunla aynı gayeyi güdüyor, orada sadece bu komployu meydana çıkarmak için bulunuyor olsaydı, bir kenarda, geride pasif kalması daha akıllıca olmaz mıydı? Bu davranışına sadece bir tek açıklama getirilebilirdi: O, hepsinden tehlikeli ve kararlıydı.

Birden, bir süreden beri seslerin artık duyulmadığını ve etrafında sessizliğin hüküm sürdüğünü fark etti. Kımıldamaya teşebbüs etti, gözlerini açtı, yavaş yavaş doğruldu.

Arap, çıplak ayaklı olarak, küçük ipek halısının (seccade) üzerinde, yüzü Mekke'ye dönük vaziyette, diz çökmüş, alnını yere koymuştu.

Sağında, başında küçük bir takke, omuzlarında beyaz ipekten bir şal, alnı ve sol kolu, siyah kayışlarla tutturulmuş gene siyah renkli ilginç kare kutularla süslü haham, yüzü Kudüs'e dönük, ayakta duruyordu.

İki adamın arasında papaz Vargas, diz çökmüş, alçak sesle mırıldanarak bir tespihi çekiyordu.

Bu üç kişi herhalde deli olacaklardı?

Hâlâ gecenin son kalıntıları içinde yüzen ufuk çizgisi, alttan süren, doğmaya çalışan günün itisiyle titriyordu; bu arada, tepelerin arkasında belirmeye çalışan kırmızımsı bir hat, sıradağların ön yüzlerini yumuşacık bir ışıkla aydınlatarak gökyüzüne ışık hüzmeleri veriyordu. Üç adamın ibadeti, son gölgeler de dağılıp güneşin o pırıl pırıl kursu bütünüyle görününceye kadar uzadı.

Manuela'ya doğru ilk önce Sarrag yürüdü.

– Gidelim! Yola çıkıyoruz.

Manuela sıçradı. Kalbi göğsünden fırlayacakmış gibi atıyordu.

– Bensiz mi...

– Dedim ki; yola çıkıyoruz, yani biz. Hadi! Gidin, örtülerinizi toplayın.

Çenesini kaldırdı.

– Şeyh İbni Sarrag, lütfen bu şövalye havalarını karılarınıza saklayın!

Atlara doğru yönelmiş olan keşişin peşinden giderek ona seslendi.

– Papaz Vargas! Bana açıklayabilir misiniz?

– Şeyh size yanıt verdi. Sizi de beraber götürüyoruz.

– Ne bileyim, bu, bir sonuç; hiçbir açıklama yok.

Keşişin ağzından canının sıkkın olduğunu gösteren bir ünlem çıktı ve:

– Hadi, rica ederim, dedi, aptal numarası yapmayı bırakın! Bu seyahati sizinle beraber yapmaktan başka bir seçeneğimiz olmadığını pekâlâ biliyorsunuz. Şayet milyonda bir ihtimalle doğruyu söylüyorsanız, eğer Aben Baruel size gerçekten güvenmiş ve size son kapının anahtarı olduğu iddia edilen anahtarı gerçekten tevdi etmişse, o zaman yanımızda olmanıza katlanmaya mahkûmuz demektir.

Vargas, Manuela'ya acıyla baktı.

– Satranç oynamayı biliyorsanız, buna pata kalmak denir.

– Yani?

– Pata kalmak, şahın, mağlup edilemeden, artık hiçbir yere hareket edemez hale gelmesidir, ama alınamadan. Açıklama, şimdi sizin için yeterli mi?

– Bununla yetineceğim.

Manuela geri dönerken, keşiş tehdit etti:

– Gene de siz güvenmeyin! Bizim açımızdan şah siz olabilirsiniz. Baruel'in size "üçüncü Saray"ın çözümünü tevdi ettiğini söylediniz. Bu çözümün iyi bir çözüm olduğunu sizin için ümit ediyorum!

Manuela heyecanlanmış görünmedi.

– Göreceğiz, papaz Vargas. Gelecek Tanrı'ya ait değil midir?

Konuşurken bir yandan da doğal bir hareketle, kıvırcık dalgalar halinde ensesinden omuzlarına dökülen siyah saçlarını açıp serbest bıraktı.

Yersiz, münasebetsiz bulduğu bu hareketten rahatsız olan keşiş alnını buruşturdu. Kısa bir süre onu izledi ve sonra atına doğru yürüdü.

Hiçbir şeyle ilgilenmiyormuş gibi bir havada, Manuela manzarayı seyretti. Engizisyon görevlileri uzakta olmamalıydılar. Onları göremiyor, ama varlıklarını hissediyordu. Görülecek bir biçimde açtığı saçları, her şeyin Menendez ile Torquemada'nın öngördükleri gibi cereyan ettiğini onlara haber vermek için mutabık kalınmış bir işaretti. Hiçbir şüpheye yer olmaması için, bir süre, gayet iyi görülecek bir vaziyette, bekledi ve sonra o da atlara doğru yürüdü.

Şimdi oyununu oynama sırası ondaydı. Yapacağı bir sürü şey vardı. Bu adamların gizlice planladıkları şeyi ne kadar çabuk öğrenirse, onları olmaları gereken yere; bir hücrenin dibine o kadar çabuk attıracaktı.

Güneşin parlaklığı hiç bu kadar canlı görünmemişti.

Üzerine yer yer devedikenleri ve kocayemiş ağaçları serpilmiş olan uçsuz bucaksız ova, göz alabildiğine uzanıyordu. Sağ tarafta, gözün ancak seçebildiği bir uzaklıkta, ışık içinde kaybolmuş, kaba bir leke, bir değirmen görülüyordu.

Ezra, eyerin sağ tarafına asılı, keçi derisinden tulumu yerinden çıkarıp yanında giden kadına uzattı. Kadın onu kaptı, koca bir yudum içti ve geri verdi.

– Teşekkür ederim. Bütün bu asil beyler arasında, en nazik olanı, en olumlu davrananı sizsiniz gibi geliyor bana. Size minnettarım.

– Yok canım, bu övgüye değecek ne yaptım ki. Yaş, bayan, bu tamamen yaşla ilgili... Ben artık, hayatın, köşeleri, sivrilikleri yumuşatmaya, törpülemeye karar verildiği bir devresindeyim. Bilgelik olarak görülen şey, yorgunluktan başka bir şey değildir.

Manuela gülümsedi ve mümkün olan en doğal şekilde konuştu:

– Bu sabah sizinle birlikte yola çıkmama izin verdiniz. Fakat gittiğimiz yer hakkında bana hiçbir şey söylemediniz. Onu bana açıklar mıydınız acaba?

– Açıklamakta bir sakınca görmüyorum. Jerez de los Caballeros.

– Baruel'in " birinci küçük Saray " dediği şeyin şifresini çözdükten sonra bu şehri seçtiğinizi tahmin ediyorum.

– Başka türlü olabilir miydi?

Manuela bir süre bir şey demedi ve sonra, alelade bir şey söylüyormuş gibi ifadesiz bir sesle konuştu:

– Bu kadar içinden çıkılmaz ve bu kadar anlaşılmaz, kapalı bunca bilgi, sadece bir şehri işaret etmek için....

Ezra onu bilmece gibi bir tebessümle ödüllendirdi ve dikkatini yola verdi.

Görünüşe bakılırsa, Manuela ondan daha fazla bir şey koparamayacaktı. Konuyu değiştirmenin daha akıllıca olacağına hükmetti.

– Dua ederken sizi izledim. Kolunuza ve alnınıza taktığınız deriden o küçük kareler neyi temsil ediyor?

– Bu, sizi gerçekten ilgilendiriyor mu?

– Tabii.

– Bunlar tefilin'lerdir. Tanrı'nın sözlerini işaret olarak eline takacaksın ve onlar gözlerinin arasında bir süs olacaklar. Karelerden her biri, Tevrat'tan onları zikreden dört pasaj içerir.

– İbadet sırasında onları takmak zorunda mısınız?

– Evet. Bir çocuk dini bakımdan erginliğe ulaştığı andan itibaren, tatil günleri dışındaki günlerde sabah ibadetlerinde, muntazaman tefilin takılması emredilmiştir. Prensip olarak onu bütün gün taşımak zorundayız. Fakat bu güç günlerde, tedbir...

– Sembolü tam olarak kavrayamadığımı itiraf etmeliyim.

Ezra alçakgönüllülükle, babacan bir şekilde gülümsedi:

– Nasıl anlayabilirsiniz ki? Hıristiyan değil misiniz...

– Ben her şeyden önce İspanyolum, bayım.

Yanıtını gururla vermişti, bu, meydan okur gibi, bilerek, isteyerek takınılmış gururlu bir tavırdı.

– Pekâlâ, tefilinler, insanın, kalbini, düşüncelerini, iradesini, mutlak bir tabiiyet arzusu içinde, Yaradan'a doğru yöneltmesinin işaretidir. Sol koldaki -kalbe yakın- yeri ve alındaki yeri buradan gelmektedir. Öte yandan, midraş...

– Midraş mı?

Hahamın sakalı hafif bir tebessümle hareketlendi.

- Kibar sınıfın cehaletini unutuyordum. Midraş, Tevrat'ın hahamlarca yorumlanmasıdır. Amacı, çeşitli hukuki noktaları açıklığa kavuşturmak ve hikâyeler, meseller ve efsaneler vasıtasıyla ahlak öğrenimi vermektir.

- Kanunun yorumlanması?

– Evet, bir bakıma. Kanunlar çoğu zaman söylemek istediklerini net olarak belirtemezler, kısa ifadeden ileri gelen kapalılıklar, tereddüde sevk eden hususlar vardır; böyle olunca ilk bilgeler, kanun metinlerinin lafzının altında yatan özü bulup çıkarabilmek için, kelimelerin ötesine geçerek kanunların ruhuna ulaşmaya çalışmışlardır. Aslında, bir değil üç midraş vardır. Eski midraşlar, orta midraşlar ve geç dönem midraşları. Fakat bunları derinliğine açıklamamı istemeyin benden. Çok sıkıcı bir şey olurdu bu. Şu kadarını söyleyeyim: Midraşa bir de mişnah eklenmiştir; isterseniz buna "sözlü kanun" diyebilirsiniz.

Manuela gözlerini faltaşı gibi açtı.

– Sözlü kanun mu? Tanrı tarafından sözlü olarak indirilmiş yasa mı demek istiyorsunuz?

– Levitik (Pentateuque'ün beş kitabının üçüncüsü. İbranilerin Mısır'dan çıkışlarının ikinci yılının ilk ayını anlatır. Yahudilerin temel din el kitabıdır) şöyle der: Tanrı'nın, Sina dağında, Musa aracılığıyla, kendisi ile İsrailoğulları arasında bağ kurarak getirdiği kararlar, hükümler ve yasalar bunlardır. Aslında bu, iki Tevrat'ın Yaradan tarafından indirildiğini ifade eder. Biri yazılı, biri sözlü olmak üzere iki Tevrat'ın. Sözlü Tevrat, yazılı yasanın sözlü açıklamasından ibarettir. Bu da, yazılı yasanın tek başına, - sözlü açıklama yapılmadan- yetersiz olduğunu gösterir. Bir örnek. Her zaman

karşımıza çıkan bir ayeti alalım: Hayata hayat, göze göz, dişe diş! Bir insanı yaralayan, aynı şekilde yaralanacaktır! Bu, yazılı yasa. Sözlü yasa ise, bu ayetin lafzına göre hareket edilmemesi gerektiğini söyler; zira bir şahısta bir gözün kaybının sonuçlarının, bir başka şahısta bir gözün kaybının sonuçlarıyla aynı değerde olup olmadığını bilmenin hiçbir yolu yoktur. İşte bunun için metni, bir mali tazminat söz konusuymuş gibi yorumlamak gerekir: bir gözün kaybı karşılığında, kaybedilen bir gözün değeri. Verilen zarardan sorumlu kişi, sebep olduğu zarar sonucunda karşı tarafın uğradığı kaybın bedelini (kayba uğrayan için bunun değeri neyse onu) ödeyecektir. Misilleme yasasının uygulanabildiği tek hal, öldürme halidir; çünkü bu, verilecek karşılığın işlenen suçla aynı türde olabileceği, hiçbir sakınca görülemeyecek tek haldir. İnceliği yakalayabildiniz mi, senyora?

Manuela tam yanıt vermek üzere ağzını açmıştı ki, Vargas ondan önce davrandı:

– Bu konuda İsa'nın yaptığını yeğlediğimi söylersem, sakın şaşırmayın.

Atın böğrüne hafifçe bastırarak atını hahamınkine yaklaştırdı ve devam etti:

– Onun sözlerinde hiçbir anlaşılmazlık, iki anlama çekilebilirlik yoktur: "Göze göz, dişe diş" dendiğini öğrendiniz. Ben ise size, kötüye kafa tutmamanızı söylüyorum: Aksine, eğer biri sağ yanağına bir tokat atarsa, ona öbür yanağını uzat; sana dava açıp tüniğini almak isterse, ona mantonu da ver; seninle bir mil yürümek mi istiyor, onunla iki mil yürü. Senden bir şey isteyene ver; senden bir şey ödünç isteyene sırtını dönme. Bu ifade, açıkça, aşkın ve yüceyürekliliğin (âlicenaplığın) ifadesi değil midir? Hıristiyanlığın Yahudiliğe daima böyle bir üstünlüğü olduğunu inkâr edemezsiniz: Aşk ve âlicenaplık. Hoşgörü de tabii.

Haham keşişin önüne geçti ve yolu kapatacak şekilde durdu.

– Aşk ve yüceyüreklilik, ha?

– Bundan şüpheniz mi var? Bu kuralları İsa'nın kendi hayatı kanıtlar. Hakaret olarak kabul etmeyin, ama onun öğretisi, Ahdı Atik'te rastlanandan çok, pek çok daha iyilik duygularıyla doludur.

– Haklısınız, papaz Vargas, ama diğer ayetleri belirtmeyi unutuyorsunuz! Alın, mesela: Siz dünyanın ışığısınız. Sizin güzel eserlerinizi görerek, göklerdeki babanıza hamdetmeleri için, sizin ışığınız insanların gözlerinde parlamalıdır! Veya bir başkasını alalım: Düşmanlarınızı sevin, size acı çektirenler için dua edin! Zira, sizi sevenleri severseniz, nasıl bir ödüle layık olursunuz? Veya: Sizin hakkınızda hüküm verilmesini istemiyorsanız, kimse hakkında hüküm vermeyin. Ben sadece İsrail evinden kopmuş müminler için gönderildim! İçinizden günahsız olan biri ona ilk taşı atsın!

Korkunç bir solgunluk yaşlı adamın hatlarını kaplamıştı. Bilinçli bir şekilde teatral bir havada, yumruğunu göğe doğru kaldırıp salladı.

– İşitiyor musunuz, frer Torquemada? Siz ve benim Engizisyoncu kardeşlerim? Siz dünyanın ışığısınız! Dünyanın ışığı! Siz aşk ve âlicenaplıksınız! O rezil misilleme yasası utansın! Size, papaz Torquemada ve sizden sonra geleceklere uzun ömürler! Uzun ömür...

Nefes nefese, sözlerine ekledi:

– Siz insanlık tarihinin en iğrenç, dine ve kutsallığa en aykırı ihanetini gerçekleştirdiniz: Bir peygamberiniz, bir mesihiniz vardı... Onun öğretisini ne yaptınız? O, zina yapan kadını affetti; siz taşladınız (recmettiniz). O, bir orospunun her şeye yeni baştan başlayıp temiz bir hayata döneceğini açıklamasına izin verdi -ki bu yeniden başlama, yeniden doğuş inancınızın temelidir-; siz ise, onları ateşte yakmayarak, bu kadınları hor görüyor, aşağılıyorsunuz sadece. O, Kudüs'e, büyük bir alçakgönüllülük içinde, bir eşek sırtında girdi; siz bir de dönüp kendi altınlarınıza ve hazinelerinize bakın ve onun ardıllarını (haleflerini) nasıl bir şatafatın çevrelediğine bakın.

Ve şu sözleri eklerken sesi titriyordu:

– Haklı olduğunuzu düşünelim, papaz Vargas, biz Yahudilerin barbar, dar görüşlü ve hoşgörüsüz bir dine mensup olduğumuzu düşünelim. Pek güzel. Ama hiç olmazsa bizim bir mazeretimiz var: Biz hep mesihi bekliyoruz. Halbuki siz onu gördünüz, et ve kemik olarak. Aziz Thomas'ınız, ölüp de yeniden doğuşundan

sonra, ona parmağıyla dokunmuş bile. Ve bu mesih, bütünüyle insanlığı günahlarından kurtarmak için onları yüklenip ölecektir. O halde söyleyin bana: O mesihi ne yaptınız? Neye yaradı? Söyleyin bana, Vargas!

Ani, sert bir hareketle atını çevirdi ve bir toz bulutunun içinde sarsıldı, Sarrag'ı geçerek onun önünde dosdoğru yoluna devam etti.

– Aman allahım, aklını kaçırdı, diye söylendi şaşkına dönmüş olan Vargas.

– Alçakgönüllülük cennetin kapılarını açarsa, diye konuştu Manuela boğuk bir sesle, aşağılamanın, küçük düşürmenin de cehennemin kapılarını açtığını biliyor olmalısınız.

Ve o da hahamın arkasından gitti.

– Pekâlâ, azizim, dedi Sarrag atının üstünde geriye, keşişe doğru dönerek, bundan hiçbir sonuç çıkarılmasa, bir tek sonucun çıkarılacağı kesin, o da, dostumuz Yahudinin korkunç derecede alıngan olduğudur.

Sarsılmış olan Vargas verecek hiçbir yanıt bulamadı. Başını çevirdi ve gözünü ufka dikti.

Şeyhin dudakları zoraki bir gülümsemeyle kıvrıldı.

– Sizin gözünüzde İslamın da, sandallarınızın bağcıklarından daha değerli olmadığını düşünüyorum.

– Böyle bir düşünce aklımın ucundan bile geçmez! Böyle bir izlenim vermiş isem, bundan büyük üzüntü duyduğumu bilmenizi isterim.

– Ne olursa olsun, bu Yahudiler hakkında istediğimizi düşünebiliriz -inanın bana, onlara bayılmıyorum- fakat kabul etmemiz, haklarını yememeniz gereken bir şey var: Sizin rahipleriniz ve bizim imamlarımızdan farklı olarak, her kim olursa olsun insanları dininden dönmeye zorlamak için hiçbir hahamın İbrahim adına veya Adonaï adına silaha sarıldığını asla görmedim.

Fransisken rahibi sessizliğe büründü, çıplak ovada dalgalanarak giden yol boyunca düşüncelerine dalıp gitti. düşünceleri zaman zaman, Ezra'nın yanında giden Manuela'ya kayıyordu. Seyahat boyunca. Morena sıradağlarının ilk kollarına konmuş büyük bir kar

yumağı gibi, beyaz bir lekenin göründüğü ana kadar, tek bir kelime etmedi. O leke göründüğünde haber verdi:

– Jerez de los Caballeros...

* * *

Toledo, aynı saat.

Hernando de Talavera kuvvetli bir sesle emretti:

– Girebilirsiniz, bay Diaz!

Menteşeler üzerinde dönen kapının gıcırtısı odayı doldurdu.

Kırk yaşlarında, sert görünümlü bir adam kapıda göründü.

– Yaklaşın, oturun.

Ziyaretçi söyleneni yaptı. Bu adamdan etrafa garip bir şey yayılıyordu; özellikle gözlerinden; cam gibi maviydi bu gözler, sanki adam körmüş gibi bir his veriyordu.

– Her şey yolunda, diye söze başladı hemen hemen işitilmeyecek kadar hafif bir sesle. Adamlarımız onları buldu. Şu anda, Jerez de los Caballeros'un çok uzağında olmasalar gerek.

Kraliçenin günah çıkarttığı papazın yüzünde rahatlamış bir ifade belirdi.

– Demek ki peder Alvarez bize gerçeği söylemiş.

Adam kaşlarını kaldırarak alnını buruşturdu.

– Şüpheniz mi vardı?

– Hem de çok! Bazı varlıklarda, değişkenlik, yanar dönerlik, onların ikinci bir tabiatı gibidir. Korkarım, papaz Alvarez de bunlardan biri. O, bir bukalemun, anlıyor musunuz. Efendisi, Engizisyon başyargıcı gibi, onun Tanrı'ya ve devlete hizmet edebilecek kapasitede olduğunu biliyorum. Devlete ve kendi kişisel çıkarlarına. Ve sonra da döner, yeniden Tanrı'ya hizmet eder. İşte bunun için bu adamların peşine sizi takmakta ısrar ettim. Ne olursa olsun, mükemmel bir iş başardınız. Bundan sonra onların izini bırakmamak gerek.

– Bana güvenebilirsiniz, papaz Talavera. Yapılanın kolay bir iş olmadığına da dikkatinizi çekerim. Engizisyon yargıcının muhbirleri

onları bir gölge gibi izliyorlar; biz büyük tehlikelerle karşı karşıya kalıyoruz. Her an bizi keşfedebilirler.

– Size güveniyorum. Başaracaksınız.

Yeniden sormaya başlamadan önce kısa bir an düşündü ve sonra :

– Kadın... Hep onlarla beraber mi?

Diaz, evet dedi.

Talavera'nın bakışı daldı gitti. Zocodover meydanındaki o yakma töreni günü yanında oturan Manuela Vivero'yu düşüncesinde tekrar gözünün önünde canlandırdı. Kökenlerini, yetiştiği ortamı, kadın olma durumunu göz önüne alınca, bu üç adamın arasında onlarla bütünleşebileceğini, uyum sağlayabileceğini hiç düşünemezdi. Bu yüreklilik, karşısında şapka çıkarılacak türdendi.

Diaz hafifçe öksürerek onu düşüncelerinden çekip çıkardı.

– Benim Salamanca'ya gitmem gerek, diye sözüne devam etti Talavera. Majesteleri, beni, önümüzdeki günlerde orada toplanacak olan bir komisyona başkanlık etmekle görevlendirdi. Gerektiği zaman size haber vereceğim ve bana nerede ulaşabileceğinizi size söyleyeceğim. Anlaştık mı?

– Tamamen. Şimdi gitmem gerek. Jerez de los Caballeros'a kadar yol uzun.

Talavera adamın çekilmesine izin verdi.

Yalnız kalır kalmaz ayağa kalktı ve sırtı hafifçe kamburlaşmış olduğu halde, odayı arşınlamaya koyuldu. Doğan günün ışığı altında, çehresi balmumu rengini almıştı; bu, yüzünün zayıflığını iyice ortaya çıkarıyordu.

Çakan bir şimşek gibi, Tomas de Torquemada'nın donmuş gibi hiç hareketsiz yüzü, zihninden gelip geçti. Ve birden, kendini farkında olmadan yumruklarını sıkmış olarak yakaladı, Torquemada ve onun çılgınlığı. Torquemada ve onun tumturaklılığı, her şeyde abartıya varan tavrı. İhtirasın kemirdiği bir kişilik ve -karşılığında ödeyeceği bedel ne olursa olsun- adını İspanya'nın altın kitabına yazdırma saplantısıyla malul bir kişilik. Fakat bütün bunların üstünde. Talavera'nın artık tahammül edemediği bir şey, bir süreden beri kraliçenin üzerinde kurduğu etkililik, kraliçe üzerindeki artan

nüfuzu idi. Buna süratle bir son vermeliydi. Bu sözde komplo, düşlediği fırsatı ona sağlıyordu. Eğer bu adamlar masum iseler, -ki Talavera buna içtenlikle inanıyordu- düştüğü komik durum, Engizisyon başyargıcını bir soytarıya çevirecekti. Yok eğer suçlularsa, o zaman Talavera, Torquemada'dan daha hızlı davranarak durumunu kuvvetlendirecekti. Her iki halde de, kazanan taraf olacaktı. Bu, gün değilse bile hafta meselesiydi.

* * *

Kasabanın sınırında kurulmuş olan, Templier (Tapınak şövalyeleri) tarikatı mensuplarının şatosu, kulelerinin gri gölgesini, şatonun etrafındaki su dolu hendeklerin doğusunda yükselen Santa Maria de le Encarnación kilisesine doğru düşürüyordu.

Orada burada, gözetleme yolları boyunca gidip gelen silahlı adamlar görülüyordu. Canlı renklerde bir savaş bayrağı havayı kamçılıyordu. Biraz aşağıda, bir dağ geçidi, yemyeşil iki tepeyi birbirine bağlayan bir köprü oluşturuyordu. Bu tepelerden birinin zirvesinde, altı kapılı şehir, beyaz evlerinin aynasını, var gücüyle göğe tırmanmaya çalışan ve gayri muntazam girintileri çıkıntıları olan çan kulelerini güneşe seriyordu.

– Ne düşünüyorsunuz? diye sordu Sarrag eyerinin üstünde geriye dönerek. Baruel bir şatodan bahsetmiyor, sadece bir kuleden söz ediyor. Hatırlayın: ŞEHRİN SINIRINDA, ŞİNEAR OVASININ ORTASINDA, KANLI BİNA YÜKSELİR. Bu durumda, bu kulelerden sadece bir tanesi söz konusu olabilir. Ben altı tane sayıyorum. Sizce, hangisi kanlı bina?

Vargas yanıtladı:

– Bunu bilmenin tek yolu, sormak. Beni burada bekleyin.

Üzengilerinin üzerinde doğruldu ve dörtnala şatonun girişine kadar gitti. Nöbetteki bir muhafızla konuştuğunu gördüler. İki adam arasındaki görüşme bir süre uzadı. Kubbenin altında bir başka şahıs göründü. Boş konuşmalar yeniden başladı. Sonunda, keşiş bir baş hareketiyle teşekkür etti ve eyerinin üzerinde geri döndü, arkadaşlarına yanına gelmelerini işaret etti.

– Evet? diye sordu Sarrag, atını tam Vargas'ın önünde durdurarak.

– Tartışma çok güç ve çekişmeli oldu. Şato şu anda, istisnai bir durum olarak, bu bölgeden sorumlu en büyük yargı görevlisinin koruması altında imiş. Binanın mülkiyetini alacak olan Granina kontunun bu akşam gelmesi bekleniyormuş. Bu arada, ben, bize bir iyilik yapmaları için izin kopardım. Kuleleri, daha doğrusu onlardan sadece birini, La Torre Sangrienta'yı (Kanlı Kule'yi) ziyaret edebileceğiz.

– Kan kulesi mi? diye şaşırdı Sarrag. Bize açıklayın.

– Biliyor musunuz bu şatonun adı ne?

Boynunda asılı küçük tahta haçı hafifçe okşadı.

– Caballeros Templarios. Hiram ile Templier tarikatı mensupları arasında bir ilişki olduğunu söylediğim zaman demek ki haklıymışım.

Dudaklarının kenarında alaycı bir bükülme ve titreyişle, Manuela'ya baktı.

– Senyora Vivero'nun atalarının, Mağriplilere karşı savaşırken burada düşüp ölmüş Templier tarikatı mensuplarından olduğunu yüzbaşıya söylemekte bir sakınca görmedim. Bu bakımdan, burası onun için büyük bir hissi değer taşıyordu; bütün istediği, -şöyle bir, hemen çarçabuk da olsa- burayı baştan bir gezip görmekti.

Özür diler bir ifade takındı:

– Bu masum yalan için bana kızmayacağınızı ummak istiyorum? Zaten, mademki bizdensiniz, bize bir faydanızın dokunması doğal değil mi, siz de öyle düşünmüyor musunuz?

Manuela sessizliğini korudu ve ruhunun taa derinliklerinden, bu dinsiz imansıza kelepçe takıldığı zaman bunu ilk alkışlayacak olanın kendisi olacağını düşündü.

Vargas devam etti:

– Yüzbaşının bana verdiği cevabı biliyor musunuz? Binanın içine girmek resmen yasak olduğu halde; istisnai olarak, sadece bir tur için bize izin vereceğini söyledi. Ve ekledi: "En sembolik olanına: la Torre Sangrienta'ya."

Rafael ikinci kuleyi, kuzey kanadına hâkim olanını gösterdi.

– İşte. Baruel kesinlikle belirtmemiş mi: ŞEHRİN SINIRINDA, ŞİNEAR OVASININ ORTASINDA, KANLI YAPI YÜKSELİYOR? Biz, bir trajedinin geçmiş olduğu bir yerin söz konusu olduğunu düşündük. Hatırlayın, haham Ezra, bunlar sizin sözleriniz: Kanlı kelimesi, bu binanın bir drama tanık olduğu zehabını (sanısını) veriyor. Kan kulesi.

– Yüzbaşı size bu ismin nereden geldiğini açıkladı mı?

– Evet. Şatoyu bölgenin soylularına teslim etmeyi reddeden Templier tarikatı mensupları orada öldürülmüşler. 1312 Mayıs ayı civarlarında.

– Templier tarikatı mensupları asiller tarafından mı katledilmiş? diye sordu Arap. Hangi sebeple? Ben hep, şövalyelerin, sizin tarafınızdan, İspanya'nın Hıristiyan kralları tarafından öldürüldüğüne inanmışımdır. Bize, Mağriplilere karşı.

– Bu doğru. Fakat bazı yanılgılar var. 1312 Viyana konsiliyle tarikatın ilga edilmesinden sonra, Templier tarikatı mensuplarının bütün mallarının bir kardeş tarikata, Hospitaliers de Saint-Jean de Jérusalem'e devredilmesine karar verildi. Fakat uygulama tamamen başka türlü oldu. Fernando IV'ün ölümünü izleyen anarşiden sonra, her türlü onur duygusundan yoksun bazı soylular, söz konusu mallara el koymaya karar verdiler. Bu şato da o mallar arasındaydı. Templier tarikatı mensupları, Viyana konsili kararı uyarınca, onu, Hospitaliers'lere verilmesi için, korumaya çalışırken katledildiler. Direnebilen son grup, yukarıya, bu kulenin tepesine sığınmıştı. İşte ismi buradan geliyor...

– Evet, işte buyurun, insan ırkını karakterize eden eşitsizliğe güzel bir örnek daha! diye acı acı alay etti Ezra. Durum bu olduğuna göre... Şu esrarengiz 3 rakamının gerisinde yatan gizi nihayet keşfetmeye gitsek mi?

Zihinleri tamamen araştırmalarıyla meşgul olduğundan, Manuela'ya onları izlemesini teklif etmeyi ihmal ettiler.

Ezra tükürdü, nefesini tüketti, söylendi, sövdü saydı ve bütün eklemleriyle eğilip bükülen bir kukla gibi taştan duvara doğru yıkıldı.

– Bir daha mı, asla... diye kekeledi, buraya bir daha beni kimse çıkaramaz... Saydınız mı? Ben saydım...İki yüz yetmiş iki basamak...

– Sizin hatanız, dedi Vargas. Sizi hiç kimse bizi izlemeye zorlamadı.

– Haklı, diye Arap, Vargas'tan yana çıktı. Neden korkuyordunuz?

Etraflarında bir daire oluşturan boşluğu gösterdi.

– Gizli bir kapı yok... Çıktığımız yerden inmekten başka seçenek yok.

Küçük duvara kadar ilerledi ve hafifçe eğildi.

– En az yüz coudée kadar bir yükseklik olmalı burada.

– Sizce, dedi keşiş, ne aramalıyız? Bir nesne mi? Bir mektup mu? Bir işaret mi?

– Kendi kendimize sormak bir işe yaramaz. Arayalım!

Sarrag diz çöktü ve sert taştan yer döşemesi boyunca elinin ayasını gezdirerek en küçük aralıkları, bir tümseği veya çukuru veya bir kabarıklığı dikkatle izleyerek yeri araştırmaya koyuldu.

Keşiş de, kendi tarafında, aynı şeyi, fakat sağ taraftaki eşikten başlayarak yukarı doğru duvar boyunca yaptı.

Ezra da sol tarafa hücum etti.

Manuela bir süredir onların yanındaydı, ama hiçbiri onun varlığının farkına varmamıştı veya o sırada -bu daha olasıydı- onun varlığı onları ilgilendirmiyordu. Manuela kapının yan kısmına dayanmış, merak ve ilgiyle onları izliyordu.

Epeyi bir zaman geçti. Şehrin çanları bütün kuvvetiyle çalmaya başladı. Dalga dalga madeni sesler gökyüzünde çok yükseklere ulaşıp bir noktada durduktan sonra, tekrar geriye doğru şehrin üstüne dökülüp sarp sokakların ılıklığında eriyip gittiler.

– Hiçbir şey! diye öfkeyle söylendi Arap. Hiçbir şey bulamıyorum!

– Bari, hiç olmazsa aradığımızın ne olduğunu bilseydik! diye bağırdı Ezra.

Sözcüklerin üstüne basa basa, ezbere okudu:

– ŞEHRİN SINIRINDA, ŞİNEAR OVASININ ORTASINDA, KANLI BİNA YÜKSELİYOR. ORADA 3 SAYISINI BULACAKSINIZ. Bu kelimelerin gerisinde bir ipucu olmalı!

Bir adım ilerlemek için Manuela tam bu anı seçti.

– İzin verir misiniz... Biraz önce "Şinear ovası" demediniz mi?

– Evet, doğru...

– Şinear, Babil kulesinin dikildiği ülke değil mi?

Üç adam gözleri faltaşı gibi açılmış, ona baktılar.

– Bunu nasıl biliyorsunuz?

– Her ateşli Katolik gibi, İncil'i okudum. Hafızam beni yanıltmıyorsa, Babil'in hikâyesi Genèse'de (Beşli Pentateuque'ün birinci Kitabı, Musa'nın doğuşuna kadar Yaradılış'ı anlatır) yer almaktadır. Ama ayeti hatırlayamıyorum.

– XI, 1 ! diye atıldı Ezra.

– Cümle, bana öyle geliyor ki, "anlaşılmaz" olana çok açık bir şekilde atıfta bulunuyor.

– Ne demek istiyorsunuz?

– İnsanları ihtiraslarında frenlemek için Tanrı onların dillerini karıştırmıştır, değil mi? Şimdi onlar bir tek millet oluşturuyorlar ve bir tek dil konuşuyorlar. Bundan sonra, onların gerçekleştiremeyeceği hiçbir şey yoktur. O zaman Yahova, birilerinin dilinin diğerleri için anlaşılmaz olacağına karar verdi. Bu anlaşılmaz ne ifade ediyor? O, alınamayanı veya daha da öteye, incomprehensibilis'i, yani ne olduğu yakalanamayanı (künhüne -özüne- varılamayanı) niteler. Yanılıyor muyum?

– Hayır. Neyi kanıtlamaya çalışıyorsunuz?

– Gerçekte, pek bilmiyorum. Aben Baruel'in kişiliğinden bana bahsettiğiniz zaman, onun ifrata varmış bir ayrıntı zevki üzerinde ısrarla durdunuz ve sizin kendi kelimelerinizi kullanırsam, şöyle dediniz: Neredeyse mucizeye varan bir incelik ve dakiklikle. O zaman ben kendi kendime dedim ki, ... şey... olması için çok büyük şans var.....

- Başlangıçta dikkatle dinleyen Vargas'ın yüzü birden karardı.

– Vakit kaybediyoruz! Araştırmamıza devam edelim.

– Bir dakika! diye bağırdı Sarrag. Beni dinleyin. Senyora belki de haksız değil. Düşünün. Bizi meşgul eden bu durumda, bizim için anlaşılmaz olan, yani bir türlü yakalayamadığımız, akıl sır erdiremediğimiz şey nedir, eğer aradığımız şey değilse nedir? Bu anlaşılmazın altında yatan anlam ne? Erişilemez olması. Erişilemez ise, burada bulunamaz .

Ayağıyla yere vurdu.

– Burada. Bu çevrede.

– Yanlış yoldasınız, diye Rafael onaylamadığını belirtti. Baruel açıkça o şeyi, başka bir yerde değil, kanlı binanın tepesinde bulacağımızı belirtmiş!

– Asla aksini düşünmedim. Fakat tekrar ediyorum...

– Baylar!

Ezra'nın sesi bir kamçı gibi inmişti. İki adam döndüler.

Bir işi ilk defa başarmış bir yeniyetme edasıyla, haham, bir zafer sancağı gibi, bir üçgeni göğe doğru kaldırmış, havada sallıyordu. Tunçtan küçük bir üçgen.

– Fakat.... fakat..., diye kekeledi şeyh, bu nesneyi nerede buldunuz?

Ezra, küçük duvarda saklı meyilli bir yeri gösterdi.

– Duvarın öbür tarafında. Görünmeyen yanında. Şu bizim dairemizin dışında... Bir aralığa gömülmüş. Onu ele geçirmek için eğilmek yetiyordu.

Manuela'ya, suç ortağıymışlar gibi bir gülüşle baktı.

– İncomprehensibilis (erişilemeyen) ... Bu, Latince bir kelime değil mi?

Bölüm 15

> Vâyu (hava), bu dünyayı ve öbür dünyayı ve bütün varlıkları bir araya getirip bir iplikle bağlar gibi bağlayarak evreni dokudu.
>
> *Brhadâranyaka Upanishad,* III, 7, 2.

Yarı karanlıkta, bir tabureye oturmuş gitarist, sert vuruşlarla gitarından yaman ezgiler döktürüyordu. Sağ eli tellerde dolaşırken sol elinin parmakları gitarın sapında gidip geliyor, notalara basıyor, bazen kesik kesik sert vuruşlar, bazen yumuşacık dokunuşlarla, gitardan birbiri ardına çığlıklar ve iç çekişleri çıkarıyordu.

Bitişik masada, yaşı belli olmayan, yüzünden bilinmez ne nostaljiler okunan bir adam ellerini çırparak müzisyene eşlik ediyordu.

Daha geride, sanki orada değilmiş gibi görünen birisi, bir şarap testisinin karşısına, bir masaya oturmuştu. O anda Sarrag kendi kendine bu adamın gerçekten ilginç bir yüzü olduğunu düşündü. Siyah gözleri, boydan boya uzun bir bıçak yarası bulunan kısa bir alnın altına gömülmüştü; bir kuş başıydı adeta.

Rastladıkları barlardan en fakiriydi şüphesiz bu. Ölü bir ışıkla aydınlatılmış olan salon, kireç badanalı duvarlarla çevrilmiş, içinde eşya olarak bankolar, masa görevi gören tabureler bulunan; ve içinde bir de, ağzına kadar, -üzerine sağrıları geniş ve dolgun üç dişi katırın eğildiği- kuru ot dolu yuvarlak bir yemlik olan, çakıl taşı döşeli bir mekândan ibaretti. Hepsi ekşi şarap kokusuna bürünmüş, uzun boyunlu amforalar, tulumlar, karmakarışık eşyalar, orada burada atılmış darmadağınık duruyordu.

Sarrag, rengi kahverengine dönmüş zeytinyağı içinde yüzen omlet kendisine servis yapıldığı zaman, tiksinti ifade eden bir ses çıkardı.

– İspanya yeniden fethedilse de fethedilmese de, bu memleketin hanları neyse o kalacak; kesinlikle değişmeyecek: eğer yiyeceğini kendin getirmemişsen, midenin kaçınılmaz olarak hazımsızlığa mahkûm olacağı bir yer. Ah! Ah! Nerede benim karılarımın aşkla hazırladıkları o yemekler...

– Ama gene de bir iyi tarafı var, diye Ezra hatırlattı, bu akşam yatakta yatacağız.

– Siz buna yatak mı diyorsunuz? diye tısladı şeyh. Daha ziyade ot mindere benziyor. Ya odalar! Tavuk kümesinin üzerine doğru çökmüş taban tahtaları, çarpan ve kapatmak mümkün olmayan bir pencere, ayaklarının altında esen rüzgâr ve bizi uyutmak için ninni yerine tavukların gıdaklamaları.

– Şikâyet etmeyi bırakın, Sarrag. İki boş oda bulduğumuz için şanslıyız. Yoksa, - salonu gösterdi - burada, çakılların üzerinde, ellerimizi başımızın altına yastık yapıp uyumak zorunda kalacaktık.

Manuela'ya döndü:

– Böyle bir şeyin hoşunuza gideceğini sanmıyorum, hanımefendi.

- Eğer bu yolculuğun rahatsızlıklarını, kötü şartlarını saymaya başlayacak olsam, bu yolculuğu yarıda bırakıp geri dönmem gerekirdi.

Önlerinde bir tabureye konmuş olan küçük üçgeni işaret etti.

– İstemezdim...

Birden sustu. Bir anda bakışı, kuş başlı adamınkiyle karşılaşmıştı. Ne tedbirsizlik! Onu kaplamış olan huzursuzluğu kimsenin görmemiş olması için Tanrı'ya dua ederek, başını başka yere çevirdi.

– Evet, ne diyordunuz, hanımefendi? dedi Sarrag

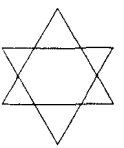
Manuela düşüncesini toparlamaya çalıştı.

– Evet, sizin işinize burnumu sokmuş gibi olmayayım, ama kuleden aldığınız bu üçgene bir açıklama buldunuz mu?

Ezra şüpheci bir halde alnını kırıştırdı.

– Ben burada sadece klasik bir eşkenar üçgen görüyorum; üç kenarı, üç tepesi ile. Şüphesiz bilmiyorsunuzdur, fakat Yahudi geleneğinde, eşkenar üçgen Tanrı'yı temsil eder. Süleyman'ın mührünün neden ibaret olduğuna dikkat edin...

Haham eğildi, çakıl taşını çıkardı ve işaret parmağının yardımıyla, kum üzerine çizdi.

– Gene, diye homurdandı şeyh. Biz Granada'dayken, sizi yeni tanıdığım sıralarda da, siz yine: "Altı, grafik sembolizm yoluyla, görünmez bir daire içine yerleştirilmiş eşkenar altı üçgen'i temsil edebilir" diyordunuz. Sonra, daha birkaç gün önce, Rábida'da, biz Da'wa'dan bahsederken, siz lafı döndürüp dolaştırıp Ebulafya'ya ve dört harfli kelimenin harflerinin değerine getirdiniz. -Özellikle kesik kesik okuyarak- Görünmez bir daire içine çizilmiş altı eşkenar üçgen diye bir şeyler çiziktirdiniz...

Vargas üçgeni aldı ve elleri arasında döndürdü.

– Bana sorarsanız, bu şey bana Hiram'ın üç kere ölüşünü düşündürüyor...

Arap siyah ekmekten kesilmiş koca bir dilimi ısırdı. Ve gözleri, elinde olmadan, kendiliğinden, gene, kuş başlı adama çevrildi. Adam, ellerini göğsünün üzerinde kavuşturmuş uyuyor gibi görünüyordu.

– Bütün bu düşündüklerimiz, söylediklerimiz, Baruel'in, şu üçgeni ele geçirmek için bizim Estremadura'yı ziyaret edip geçmemizin niçin gerekli olduğunu düşündüğünü hâlâ açıklayabilmiş değil.

Kimse hiçbir şey demedi: her biri kendi düşüncesine dalmıştı.

Manuela, gözleriyle Mendoza'yı aramak için bu fırsattan yararlandı. Mendoza kaybolmuştu. Yaptığı hafiflikten dolayı onu ilk fırsatta azarlamaya Manuela kendi kendine söz verdi.

Adamların konuşmaları kafasının içinde dolaşıp duruyordu: Templier tarikatı mensupları, kanlı bir kule, Süleyman'ın mührü tunçtan bir üçgen. Bütün bu karmakarışık şeyler ne anlama geliyordu? Kafasını boşuna yoruyordu, bu esrarengiz komplonun anlamına akıl erdirebilmeyi kesinlikle başaramıyordu? Bu oradan oraya gidişlerin, devamlı yer değiştirmenin arkasında gizli olan neydi?

Tezgâhın yakınında, onu düşüncelerinden çekip çıkaran bir hareket oldu. Hancının karısı gitariste yaklaşmıştı. Kadın şişmandı, kalçaları genişti; kadife yumuşaklığı ile sedef sertliği arasında kocaman siyah gözleri vardı; teni, tamamen Çingenelere has sepyaya (mürekkep balığının salgıladığı sıvı) yakın koyu kahverengi idi. Canlı kırmızı renkte kurdelelerle süslü bir saç bantı saçlarını çevreliyordu; giysisi, bedeninin açık olan üst kısmını sarıyor, sonra, topuklarına kadar dalga dalga inen bir jüponla aşağıda genişliyordu. Kadın, öncekilerden daha boğuk, daha şiddetli bir akor basan müzisyene suç ortağıymış gibi bir bakışla baktı, bakıştılar. O zaman kadın, kımıldamaya başladı. Önce, monoton bir sallanma, hiçbir özelliği olmayan, dümdüz ve ağır bir şekilde yerinde saymadan, zayıf bir kalça hareketinden ibaretti yaptığı. Ellisini geçmiş olan bu bedende birdenbire yaş maş fark edilmez oldu. Vücudu gerilmiş, hafif arkaya doğru eğilmiş, elleri siyah saçlarının üstünde yay gibi kavuşmuş, kendi etrafında yavaş yavaş dönüyordu.

Tam bu anı bekliyormuş gibi, yüzü güneşten yanmış, kırışıklıklarla dolu bir adam yerinden kalktı. Göğsü hafifçe ilerde, dans eden kadına yaklaştı. Onu bir santor (yarı insan yarı at yaratık) sanırdınız. Teşvik edici bir söz mırıldandı; bu söze kadın belden aşağısını döndürüp dalgalandırarak yanıt verdi. Sonra her şey hızlandı. Adam avuçlarını çırptı. Elleri bir kalp haline dönüşmüştü; her atışında, dans eden kadında yeni bir titreşim meydana getiren muntazam. güçlü bir kalp haline. Vücudundan şiddet ve olağanüstü cinsellik yüklü bir akışkan buram buram fışkırmaya başladı:

bu esnada ayaklarıyla da toprağa vuruyor, vuruyordu. Kadın, belden yukarısını öne çıkarmış, boynu ve başı arkaya atılmış, sağrısı ileride, ayaklarıyla devamlı yeri dövüyordu; bu haliyle, köpüğü yaran bir geminin pruvası olmuştu adeta. Serâpâ (baştan ayağa) danstı artık o. Gitaristin kışkırtıcı nağmeleriyle, belden aşağısı eğilip bükülüyor, kadın ateşli hareketlere garkoluyor, adeta kendinden geçercesine, ayaklarını vurma nöbetine tutuluyordu. Dans eden kadın alev alev yanıyor, ateşi gittikçe artıyor ve sınırlarını sadece kendinin bildiği bir aşk çılgınlığına doğru, kendini kaptırmış gidiyordu.

Manuela sahneye yiyecekmiş gibi bakıyordu. Ateş, yanaklarını al al etmişti ve gerginlik, heyecan onun görünüşünü değiştirmişti. Cinsellik (kösnüllük), ihtiras, hayat, ölüm, nefret ve aşk; yüzü, evrenin bütün hislerini aksettiriyordu.

Onun yanında oturan Rafael Vargas onu izliyordu. Neden olduğunu açıklayamıyordu, ama, genç kadındaki bu değişiklik, onda, farkında olmadan, tarif edilemez bir endişe uyandırmıştı. Genç kadın, eski anıları, uzun zamandır küllendiğini zannettiği heyecanları canlandırmıştı; o derecede ki, onu seyretmekten kendini alabilmek için kendini zorlamak zorunda kaldı.

Bu arada, Sarrag, sağ elini kulağına koymuştu; ve ağır, adeta inleyen bir sesle, sürgün bir sultanın ölümü ve aşkın konu edildiği tekdüze bir şarkıyı söylemeye başladı. Şarkısı gitarın melodilerine, dans eden çiftin o kırık dökük jestlerine karıştı; şimdi artık bu üç kişiden hangisinin öbürlerini coşturduğunu, heyecanlandırdığını kimse söyleyemezdi.

Yeniden sessizlik olduğu zaman, yasemin, mersin ve amberin, o ana kadar hanın havasını kaplamış olan çok pis kokunun yerini almış olduğuna yemin edilebilirdi. Gözlerinizi kapatmadan, Elhamra'nın Aslanlı avlusunu, çeşmesini, kemerlerini ve üzerine dişi katırların eğildiği yemliğin ortasında da, gülleri, limon ağaçları ve zümrüt yeşiliyle Lindraja'nın küçük bahçesini görmeniz mümkündü.

– Bak hele, şeyh Sarrag, diye heyecanla bağırdı Ezra, sizde böyle bir şarkıcılık yeteneği olduğunu bilmiyordum. Neydi o mırıldandığınız?

– Mukaddem İbni Muvaffak'a (Muâfaa) atfedilen dörtlükler. "Cabra'nın Körü" adıyla tanınan bir şair.

– Muhteşem. Ben, müziğin -diller icat edilmemiş olsaydı- ruhların iletişimi olabilecek tek örnek olup olmadığını, kendime sık sık sormuşumdur. Siz böyle düşünmüyor musunuz?

Soruyu Vargas'a sormuştu.

Yanakları alev alev yanan Vargas boğuk bir sesle yanıtladı.

– Şüphesiz.

Ezra üçgeni eline aldı ve gün ışığına tuttu.

– Bunun tunçtan yapılmış olduğuna dikkat etmiş miydiniz?...

– Sizin ne söyleyeceğinizi biliyorum, diye Arap söze atladı. Tunç; kalay, gümüş ve bakırın karışımıdır.

– Bu, basit bir karışım olmaktan çok daha öte bir şey. Zıtların birleşmesinden doğduğuna göre, belki de bizi, bu üç madenle her şeyleri birbirine zıt üç kişiyi temsil etmektedir. Gene Baruel'in bir göz kırpması. "Nombres"ların (Musa'nın Penthateuque'ünün, beşli kitabının dördüncüsü) şu ayeti aklıma geliyor: Musa tunçtan bir yılan yaptı; onu bayrağın üstüne koydu; ve eğer bir adamı yılan sokarsa, bu tunçtan yılana bakıyordu ve...

– Rica ederim bu madenin niteliklerini saymayı keser misiniz, biz şimdi bu, bizim ne işimize yarar veya yarayacak onu anlamaya çalışalım.

– Bence, bu, boşuna çaba olur, diye yanıtladı Vargas. Bundan sonra nereye yöneleceğimizi anlayabilmek için önce el yazısının devamını çözmemiz gerekir. O zaman belki, üçgen hakkında bir bilgi edinebileceğiz. Şurası muhakkak ki, bu, şeye, şey... Kitaba bağlı...

Sonunu söylemek istemedi, kendini tuttu. Gözleri Manuela'nınkiyle karşılaştı. Manuela düşünceleri içinde kaybolmuş görünüyordu. Vargas hemen bir teklifte bulundu:

– Buradan çıkalım. Bundan sonraki Saray'ı incelemek için, daha gözden uzak bir yer bize daha uygun olacak. Odamızı öneriyorum.

Ezra şaşırdı:

– Niye burada yapmıyoruz bunu?

Vargas ona öfkeli öfkeli baktı.

– Tam bir aymazlık içindesiniz!

Manuela'yı gösterdi.

– Onun hakkında hiçbir şey bilmiyoruz! Bir süre daha onu yanımızda alıkoymak zorunda olmamıza bir itirazım yok. Ama çalışmalarımıza onu da dahil etmemiz için hiçbir sebep göremiyorum!

Haham yanıtlamak istedi, fakat Manuela araya girdi:

– *Korkmayın, peder. Sizin sırlarınızı* çalmaya hiç niyetim yok. Yarın sabah görüşmek üzere, baylar...

Vargas'a hiç bakmadan, odalara çıkan, kurtların kemirdiği çürümüş merdivene doğru yöneldi.

Haham yüksek sesle düşündü:

– İlginç... Bir Yahudi, bir Müslüman ve iki Hıristiyan. Normal olarak, diğerlerine karşı yek vücut olması gereken bu iki kişi büyük bir şiddetle birbirlerini yiyorlar. Şaşırtıcı...

* * *

Karanlık, koyu renkli bir yumuşaklıkla hanı sarmaya başlamıştı ve ilk mumlar el şamdanları içinde dans ederek gelmeye başlamışlardı bile.

Son derece kirli, yünden bir örtünün üzerine yarı uzanmış olan Arap, yazılıp üzerinde birtakım düzeltmeler yapılmış, notlar alınmış, silinmiş, yeniden yazılmış yazıların bulunduğu siyahlaşmış *sayfayı alıp bir kere daha* inceledi.

– Cáceres şehri! Baruel, bizim bundan sonra gideceğimiz yerin ismini yazının girişi olarak bize açıklarken ilk defa bu kadar yumuşak ve şefkatli görünüyor.

Gözlerini göğe kaldırdı ve:

– Yüce Allah seni korusun, Aben, dedi...

Kâğıdı yere koyarak, birleştirilip yeniden bir araya getirilmiş metni bir kere daha inceledi.

İKİNCİ KÜÇÜK SARAY

YERİNDEN DOLAYI Y.H.W.H.'NİN ZAFERİ KUTSANMIŞTIR.

İSİM 6'LIDIR.

DELİKANLININ ZATEN BİLDİĞİ ŞEYİ AÇIKLAMAK İÇİN ZAHMET ETMEK NİYE?

İNSANIN OĞULLARI ORADA SAATİN GELMESİNİ BEKLİYORLARDI. ALLAH MUTLAKA VAADİNİ TUTACAKTIR. SURLARIN ÖTESİNDE, CEBEL EL NUR'A GİDEN YOL UZAYIP GİTMEKTEDİR. ORADA, TAŞLARIN ORTA YERİNDE, YERLERE KADAR EĞİLENLERİ, GÖKYÜZÜNDE BULUNANLARI, YERYÜZÜNDE OTURANLARI, GÜNEŞİ, AYI, YILDIZLARI, DAĞLARI, HAYVANLARI GÖRECEKSİNİZ. VARACAĞINIZ YERE GELDİĞİNİZ ZAMAN, ERKEK VE KADIN HIRSIZIN ELLERİNİ KESİN. BU ELLER, LÂL GİBİ KIRMIZI OLDUKLARI ZAMAN, YÜN GİBİ OLACAKLAR.

BIRAKIN ÇAVUŞ KUŞU SİZE EŞLİK ETSİN..

Keşişe doğru döndü ve saygı alameti olarak önünde eğildi.

– Size çok teşekkürler, papaz Vargas. Bu, sizin sayenizde.

– Buna layık olacak bir şey yapmadım. Her şey şu cümlede: DELİKANLININ ZATEN BİLDİĞİ ŞEYİ AÇIKLAMAK İÇİN ZAHMET ETMEK NİYE? Şimdi bu durumda, benim "zaten" bildiğim şey ne? Şu cümleyi hatırlayın: SADECE BİR TEK MELEK TANIDIM. Baruel, ailemin ve benim, Templier tarikatı mensuplarıyla ve Santiago de la Espada tarikatı ile kurduğumuz bağları biliyordu. Biz tanıştığımız zaman, bu tarikatın hangi şehirde doğmuş olduğunu size söyledim. Benim, aradaki ilişkiyi kuracağımdan Baruel'in hiç şüphesi yoktu.

– Ne olursa olsun, diye haham fikrini belirtti, sizin sayenizde önemli mesafe katettik.

Ve tekrar kâğıdı eline aldı.

– Bu elemanların her birini mümkün olduğu kadar derinlemesine eşeledik, en ince noktalarına kadar nüfuz etmeye çalışarak inceledik. Onların neyi ima ettiklerini biliyoruz. Anahtar kelime, hiç tartışmasız, "Işık Dağı" ya da "Hira Dağı" da denilen "Cebel el Nur"dur. Dostumuz Sarrag'a göre, Peygamber'in düşünceye

dalmak için gittiği mağara, Mekke dolaylarındaki bu dağda olacak. Sonuç olarak, şehrin civarında, - Baruel'in ifadesiyle "surların ötesinde"- mutlaka yüksekçe bir yer, bir tepe, bu Cebel el Nur ile bağlantısı olan bir dağ bulacağımız apaçık. Aranızdan bu sonuca itirazı olan var mı?

İki adam yok, diye yanıtladılar.

Ezra esnemesini güç tuttu.

– Bu durumda, izninizle ben çekiliyorum.

Samandan yatağa uzanırken ekledi:

– Papaz Vargas, bir noktaya değinmeme izin verir misiniz?

– Evet, buyrun.

– Bayan Vivero'ya çok sert davranıyorsunuz gibi geliyor bana.

Yanına döndü ve gözlerini kapadı.

* * *

Manuela sert bir şekilde kuş başlı adamın sözünü kesti.

– Size söyledim ve tekrar ediyorum; bana en güvenmeyen, rahip.

– Bir kilise adamı mı? Bir Hıristiyana güvenmeyen bir Hıristiyan? Bu, inanılmaz bir şey.

Pürtüklü elini alnındaki derin kırışıklıklar üzerinde gezdirdi ve düşünceli bir şekilde fikrini açıkladı:

– Belki de kendi kendine pişmanlık duyduğu şeyler var.

Hiç duraksamadan doğrudan doğruya sordu:

– Bu adamların ne hazırladıklarını hâlâ bilmiyorsunuız?

Manuela beceriksizliğini kabul etmek zorunda kaldı.

– Şu anda çok karışık. Orada burada birtakım şeyler, ufak tefek önemsiz şeyler yakaladım gibi, ama önemli, ilgi çekici olabilecek şeyler değil.

Mendoza içini çekti.

– İyi. Sizi yakından izlemekten başka yapacak bir şey kalmıyor bize. Fakat, bayan Manuela, özellikle şunu unutmayın ki, en ufak bir bilgi elde eder etmez....

– Evet, Mendoza, biliyorum, ... size haber verilecek. Başka bir şey söyleyeyim size; güpegündüz ortalıkta görünmekten vazgeçin. Onlar kör değiller, biliyor musunuz?

Görevli adam sustu. Bu kadının emreder tonda konuşmasından nefret ediyordu. Ona kalsa, kadına, sadece İman'ın hizmetinde biri olduğunu, bundan daha fazla bir şey olmadığını açıkça söylerdi. Kesinlikle bundan başka bir şey olmadığını. Ama bunun ne yeri ne zamanıydı. Daha sonra, belki... Daha sonra...

Bölüm 16

Santiago İspanya'yı kurtarır!

Servantes, *Don Kişot*.

Öğle güneşinde, şövalyeler şehri doğrudan doğruya bir tezhip kitabından çıkmış gibi görünüyordu. Şiddetli bir şekilde kale duvarlarını kamçılayan ışık, taşların toprak rengini ve kaldırım taşlarının grisini belirginleştiriyordu. Arco de la Estrella'dan Arco del Cristo'ya, göğün mavisi, merdivenlerle kesilen sokakların kafes örgülerinde eriyordu.

Tahkim edilmiş bir kulenin gölgesi, önce, parke taşı döşeli yola düşüyor, sonra da muhteşem bir ikametgâhın kapısında yok olup gidiyordu. Küçük bir kilise sıcakta uyukluyordu. Açık mor renkli dallarla damarlı mermerden bir çeşme, meydanın ortasında şıkırdayıp duruyordu. Dört atlı burada indiler atlarından. Arap ile Yahudi bir parça suyu çevreleyen basamaklara yığıldılar. Bir küçük duvara dayanmış, ayakta duran keşiş etrafı inceliyordu. Ondan birkaç adım ötede, çeşmenin kenarına eğilmiş olan Manuela, vahşi bir sevinçle, avuç avuç aldığı suyla boynunu, kollarını bol bol yıkıyor, sulara garkediyordu. Doğrulduğu zaman, incecik su tanecikleri derisinin üstünde minnacık ışık pırıltıları gibi serpilmiş duruyordu. Saçlarını topuz yapmıştı; bu, hatlarını daha sıcak, daha yumuşak gösteriyordu. Kalbi deli gibi çarpıyor, hoş bir altüst oluş içinde, çıplak boynuna kan hücum ediyordu.. Sudan inciler, boğazında hafifçe açılmış V yakadan içeri giriyor, gömleğine kayıyordu. O, şu anda. hiçbir zaman olmadığı kadar güzeldi, şefkat veya

aşktan emin oluş ne kadar güzelse o da o anda o kadar güzeldi. Benzetme belki abartılıydı, ama işte o anda Vargas'ın aklına gelen bu benzetmeydi. O, gözkapaklarını bir mendille silerken Vargas onu bir an daha seyretti ve sonra Arap'a doğru yürüdü. Bu kadına çok bakmıştı.

– Evet? Bu dekor size ne ilham veriyor?

– Şu anda, ne Cebel el Nur'u, ne kıyamette yargı gününü bekleyen şu insanoğullarını, ne yerlere kadar eğilenleri görüyorum; hele bir erkek ve bir kadın hırsızı gözüm hiç görmüyor; hele hele çavuşkuşunu hiç görmüyorum.

Bir yandan konuşurken, o da ellerini suya batırdı.

Vargas sözüne devam etti:

– Bir gösterge, bir ipucu bulabilmek üzere aramaya girişmemizi öneriyorum.

– Nereye gitmemiz gerektiğini düşünüyorsunuz? diye sordu haham.

– Gelişigüzel. Şansa kadere. Yolumuza çıkacak bir işaret bulacağız mutlaka.

– Siz istediğinizi yapın. Ben boğuluyorum.

Kiliseyi gösterdi.

– Sizi içerde bekleyeceğim. Serinliğe ihtiyacım var.

Çeşmeye eğilmiş Sarrag, yüzü sucuk gibi, şaşkın bir şekilde doğruldu.

– Ciddi misiniz?

– Evet.

– Siz? Bir kilisede?

– Ben, kilisede, diye tekrarladı Ezra. Üstelik de bugün cumartesi, Şabbat günü. Sizin Tanrınızın evi, adaletten kaçan haydutlara verdiğini, sıcaktan kaçan bir hahamdan esirger mi?

Daha fazla beklemeden, koca adımlarla kiliseye doğru gitti.

– Pekâlâ, diye Vargas'a hitaben konuştu Sarrag, bu Yahudi sizinle alay etmekten bir türlü vazgeçmeyecek.

Yapılan ima Vargas'a dokunmuştu, alınmış bir şekilde iç geçirdi.

– Geliyor musunuz?

Arap kabul etti ve Manuela'ya da teklif etti:
– Siz de geliyor musunuz, bayan?
Genç kadın daveti kabul etmedi:
– Çok yorgunum. Burada kalacağım. Atlara göz kulak olurum.
– Nasıl isterseniz.
Vargas'ın peşine takıldı.

Kilisenin anakapısının gölgesinde, dizlerini göğsüne çekti ve gözlerini kapattı. Kendini boşalmış hissediyordu. O, kendini iyi hissettiği ilk anlardan sonra, şimdi hem fizik hem manevi bir yorgunluk hissediyordu. Eksiksiz, kusursuz bir görüntü vermeye o kadar dikkat eden biri olan o, gerçek bir hizmetçi gibi hissediyordu kendini. Bütün gardrobu üç mütevazı giysiden ibaretti: bir ipek veya dantela başörtüsü ve iki çift potin.

Bu hikâyede yerli yerine oturtabildiği, akıl erdirebildiği hiçbir şey yoktu. Bu adamların hiçbiri, İspanya'nın veya Hıristiyanlığın yıkılmasına aklını takmış bir komplocu izlenimini vermiyordu. Hiçbir zaman onların anlaşılmaz, karanlık, şüphe uyandıracak bir şeyler veya gizli bir tehdit oluşturabilecek en ufak bir şey söylediklerini duymamıştı. Ama bu, belki de sadece bir dış görünüşten mi ibaretti?

Yakalayabildiği tek ipucu, tek işaret, ama ne kadar da küçük, önemsiz bir şeydi, handa Vargas'ın bir kitap ile ilgili olarak yaptığı ima idi... Bu işaret gözünden kaçmamıştı. Üçgeni incelerken şöyle demişti: Bu şey muhakkak Kitap ile ilişkili... Hangi kitap söz konusuydu? Neden, bu sözler telaffuz edilir edilmez, yüzünde hemen bir can sıkıntısı alameti belirmişti? Bir esas bilgi sanki kötü bir rastlantı olarak, ağzından kaçıvermiş gibiydi. Bu konuda, kesinlikle, daha fazla bir şeyler öğrenmesi gerekiyordu.

Birden, nal sesleri dikkatini çekti. Gözlerini açtı. Bazıları silahlı olan atlılar, paldır küldür salona girmişlerdi. İlk düşüncesi, bir hırsızın, uğursuzun peşine düşmüş Santa Hermandad (İspanya'da hırsızların peşine düşmek için kurulmuş dernek) üyelerinin söz konusu olduğu merkezindeydi. Atlarından aşağı atladılar. Onların

konuşup tartıştıklarını gördü; aralarından biri bir işaret yaptı ve çevik adımlarla kiliseye girdi.

Şaşırmış ve kafası karışmış olan Manuela, yerinden kalktı ve sebebini bilmeden, içinin daraldığını, bir sıkıntıyla dolduğunu hissetti. Zaman geçiyordu. Adamlar, kılıçları kınında, birkaç adım gerilemişlerdi; meraklılar belli bir mesafeden seyrediyorlardı. Bir at kişnedi. Bir kahkaha patladı. Birkaç dakika önce binanın içine girmiş olan adam geri geldi. Manuela bir çığlık attı. Adam yalnız değildi. Yanında Ezra vardı. Onlara doğru koşup gitmek istedi; fakat içgüdüsü son dakikada ona bu işe burnunu sokmamasını fısıldadı. Fakat haham öyle pek endişeli görünmüyordu. Atlılardan biriyle tabii bir şekilde tartışıyordu ve hatta Manuela, hahamın dudaklarında bir ara bir tebessüm bile gördüğünü sandı. Daha sonra, haham grup tarafından götürüldüğünde Manuela, tebessüm zannettiği şeyin, acı ile kaderine rıza gösterme olduğunu anlayacaktı. Aniden, biri Yahudinin bileklerini yakaladı ve onları arkasında sırtında bağlayıp düğümledi. Atlılar atlarının eyerine atladılar; sadece üçü hariç; bu üç kişi de Ezra'nın sağına ve soluna yerleştiler, sonuncusu da bunları yürüyüşe geçirdi. İlk meraklılara birçok insan eklenmişti ve bir grup oluşmuştu. Şurda burda mırıldanmalar duyuluyordu. Manuela yanlış mı işitmişti? Yoksa bir ses gerçekten: "Dinsizler! Sözde dönmeler!" diye bağırmış mıydı?

Manuela beyninden vurulmuşa dönmüştü. Ezra tutuklanmıştı; ve bu, büyük bir ihtimalle Engizisyon tarafından görevlendirilenlerin marifetiydi. Fakat Engizisyon idaresi hangi sebeple müdahale etmeye karar vermişti? Torquemada'nın gönderdiği adam kendi başına buyruk hareket etmeye mi karar vermişti acaba? Hayır, böyle bir şey düşünülemezdi!

Samuel kolundan yakalanmış, daracık sokaklarda sürükleniyordu.

Manuela, Vargas veya Sarrag'a rastlamayı umarak milis erlerinin peşinden gitmeye devam etmekten başka bir seçeneği olmadığını düşündü kendi kendine.

Kalabalık dağılmıştı. Daracık sokakların ağında, dörtlüyü takip edecek bir tek o vardı. Yol yer yer öyle daralıyordu ki, güneş

yukardan gökyüzünden güç bela bir yol bulup girebiliyordu. Allah bilir nereye götüren merdivenler, kaldırım taşlarının şeridini kesiyordu. Gri taştan yapılmış evler boyunca yürüdüler, arada sırada insanların korku dolu veya ayıplayan bakışlarıyla karşılaşıyorlardı. Bir alan göründü. Bir saray. Bunu geçtiler. Tam Manuela masif meşeden gösterişli anakapının önüne geldiği sırada, kapının lentosu üzerine kazılmış bir ibareyi bir an gördü geçti: *A qui esperan los Golfinos el dia del juico,* "Burada, Golfinler Tanrı'nın yargısını beklerler." Dört adam meydanın köşesini dönmüşlerdi. Bir bina, kaygı verici kitlesiyle, dekorun geri kalan kısmını fark edilmez hale getiriyordu. Adamlar bir parmaklığın önünde nöbet tutuyorlardı. Ötede, boş bir avlu görünüyordu. Milis erleri durmuştu; Manuela onlardan birinin cebinden yüzü örten bir kukuleta çıkardığını gördü. Ezra geriye doğru çekildiği halde, kukuletayı, taa boynuna kadar, başına geçirdiler. Eğer hâlâ bir şüphe vardıysa, bu hareket buna bir son veriyor, her şeyi açıklıyordu: Ezra hapse atılacaktı. Yüzünü örterek ve onu gözlerden saklayarak, suçlunun kimliğinin saklı tutulmasını emreden pek kutsal Engizisyon kurallarından biri uygulanıyordu; bu, kimliğin saklanması kuralı kesinlikle insani nedenlerle değil; fakat diğer mahpusların yeni geleni ve yeni gelenin diğer mahpusları hiçbir zaman tanıyamaması gerektiği için konulmuştu. Gizlilik, her şeyde gizlilik Engizisyonun temel taşıydı.

Parmaklık açılmıştı. Hahamın bir deri bir kemik silueti kayboldu, gece onu yutmuştu.

Fakat neler olmuştu? Ezra'nın, kilisedeyken bir günah işlemiş olması mümkün müydü? Hayır. O, böyle bir şey yapmazdı. Manuela, din değiştirmiş Yahudilerin bazen kiliselerde dine hakaret edici şekilde davrandıklarını çok duymuştu. Kilise mihraplarında Yahudiliği öğreten şu aşırı ırkçı Juan del Rio veya kiliselerdeki günah çıkartma hücrelerini aynı maksatla kullanan şu Saint-Jérome tarikatı mensubu, ya da ayin sırasında kutsal sözleri, duaları okuyacağına dine karşı saygısızca sözler eden Garcia Zapata isimli şu manastır başpapazı gibi. Samuel Ezra'nın, onun, böyle bu kadar adice davranışlarda bulunmasından şüphe etmek mümkün değildi.

– Bayan Vivero...

Bir el omzuna dokunmuştu. Geriye döndü ve kuş başlı adamı tanıdı. Görevli parmağını dudaklarına koydu ve kendisini izlemesini istedi. Sokağın ilk köşesinden saptı. Gölgelik, kuytu bir yeri görünce, hemen oraya daldı.

– Gelin, diye fısıldadı, burada kalmayın. Bizi görebilirler.

Manuela, ürkmüş bir halde sordu:

– Ne olup bittiğini biliyor musunuz? Hahamı...

– Evet, biliyorum. Her şey olup biterken biz oradaydık. Bizim hiçbir şekilde bu işle ilgimiz yok. Tamamen kendi başlarına hareket eden, Cáceres bölgesi sorumlularının işi bu.

– Ama bu, inanılmaz bir şey! Günün ortasında bir tutuklama? Neyle suçluyorlar?

– Siz ne biliyorsanız ben de onu biliyorum. Bir soruşturma yapılıp yapılmadığını da bilmiyorum. Zira, bizim, bir işin adamakıllı soruşturulup aydınlatılmasına ne kadar önem verdiğimizi bilmiyor değilsiniz. Bir kimseyi, araştırıp soruşturmadan, öyle gözü kapalı, hiçbir zaman tutuklamayız. Her tutuklama öncesinde son derece dikkatli, ayrıntılı araştırmalar yapılır. Yoksa adalet nerede kalır?

Garcia Mendoza, bir çukurun baştan savma kazılmış olduğunu saptayan bir ölü gömücü edasıyla konuşmuştu.

Sözünü sürdürdü:

– Neyse, yakında işin aslını öğreniriz. Benim elimde, doğrudan doğruya Engizisyon başyargıcının imzaladığı ve benim bu konuya girmemi sağlayan bir belge var. Bu arada, siz de gidip arkadaşlarınızı bulun. Sizi, aldığım bilgilerden haberdar edebilmek için durumu ayarlarım.

– Bunu nasıl yapabileceğinizi, bu konuda ne düşündüğünüzü bilmiyorum, fakat şunu sakın aklınızdan çıkarmayın: bu üç adamdan biri kaybolacak olursa, Torquemada'nın bütün planı mahvolacaktır.

Garcia, sinirli sinirli dudaklarını ısırdı. Genç kadının sesinde, sadece basit bir uyarıdan çok daha fazla bir şey sezinlemişti. Engizisyondaki geleceği söz konusu gibi görünüyordu.

– Ayrılalım, dedi yanıt olarak. Burası çok tehlikeli.

Alana geldiğini görünce, Rafael ile Sarrag ona doğru koştular.

– Nereye kayboldunuz? diye bağırdı keşiş.

Manuela yanıt vermeye fırsat bulamadı.

– Ezra Engizisyon tarafından yakalandı.

Keşiş, haberi, kadına kendisinden şüphelendiğini gösteren buruk, kırık bir sesle vermişti.

– Haberim var. Biraz önce onu tutuklamaya geldiler.

– Kilisede mi? Buna cesaret ettiler mi?

– Hayır. Bir adam onu içerden gitti aldı. Ezra'nın inanıp onu izlemesi için, sanıyorum, yeterli inandırıcı bir bahane ileri sürmüş olmalı. Sonra, bileklerini sımsıkı bağladılar ve onu hapishaneye kadar götürdüler.

– Fakat ne sebeple? diye sordu Sarrag. Yanlış bir şey mi yaptı, yoksa yanlış bir şey mi söyledi?

– Bu düşünce benim de zihnimden geçti. Fakat Ezra'nın bu kadar aptalca bir şey yapabileceğine inanıyor musunuz?

Arap, "valla, bunu bilmek biraz zor!" anlamını taşıyan bir mimikle yanıtladı.

Onun yanında, Vargas, genç kadını keskin, delip geçen bakışlarla inceliyordu.

– Hanımefendi, dedi ağır ağır, siz bu işin dışında olduğunuzdan emin misiniz?

– Benim, Ezra'nın tutuklanmasından sorumlu olduğumu mu söylemek istiyorsunuz?

– Bir şey ima etmiyorum, sadece kendi kendime soruyorum, hepsi bu!

Sesindeki sertlik kadının içine işledi.

– Kendi kendinize soruyorsunuz, öyle mi, papaz Vargas? Fakat ne adına? Benim böyle bir hareketi yapabileceğim kanısını sizde uyandıran nedir?

– Sizin birden ortaya çıkmanız, yanıtsız kalan birçok soruyu da beraberinde getiren bu, işimizin içine girmiş olmanız. Sadece siz, hanımefendi, gerçeği biliyorsunuz.

Bu sefer kadın patladı:

– Kalbinizin derinliklerinde ne var, bilmiyorum, papaz Rafael, fakat orada olan herhalde çok acı veren bir şey! Karşılaştığımız ilk andan beri, hep beni karalamaya çalıştınız -görünmez bir şeyi itermiş gibi elini uzattı-, hayır, bizi birlikte yaşamaya zorlayan şeyden bahsetmiyorum. Karalamaya çalıştığınız şey, benim kişiliğim, kadın olarak kişiliğim. Sizi öfkelendiren, kadın, papaz Vargas.

Keşiş bir kahkaha attı; bu kahkahanın onun neşesinden mi yoksa, tam tersine, bir tür kendini koruma güdüsünden mi ileri geldiğini söylemek mümkün değildi.

Avını avcunda tutmayı bilen usta bir avcı gibi, Manuela kendini daha da açıkça ifade etti.

– Geçmişte bu kadar çok mu acı çektiniz ki, kadınlara karşı güveniniz bu kadar sarsıldı? Şu kadınlardan biri kalbinizi ve belleğinizi bu kadar mı zalimce etkiledi, bu kadar zalimce bir iz mi bıraktı sizde?

Hedefi tam on ikiden vurmuştu. Rafael'in yüzüne kan hücum etti; yüzünde o kadar tahammül edilmez bir ıstırap ifadesi belirmişti ki, Manuela, birden, söylediklerinden dolayı kendine kızdı.

Keşiş hiçbir şey demedi, sessizliğe büründü.

Sarrag, onların çatışmalarına son vermeye karar verdi.

– Ölüm tehlikesiyle karşı karşıya bir adam var, dedi son derece ciddi bir tonda. O, aramızdan kaybolursa, bu, yolculuğun sonu olur.

– Bizim başarısız olmamıza Tanrı izin vermez!

Vargas kendini toparlamıştı; kendisinden beklenmeyecek kadar güvenli, heyecanlı bir şekilde söylemişti bu sözleri.

– İnşallah, dedi Sarrag, fakat çözüm nerede? Hapishaneyi mi basacağız? Ezra'nın davasını mı savunacağız? İyi de, savunma yapmak için başvuracağımız bir yer mi var? Siz de benim gibi biliyorsunuz ki, mahkûm tutuklu bir kere Engizisyon hücresine kapatıldı mı, tül iner ve artık dış dünya ile hiçbir bağ kurmak mümkün değildir.

Etkileyici bir tonda ekledi:

– Haham boyun eğmek zorunda kalacak.

– Ne demek istiyorsunuz? diye sordu Manuela.

– Bizde eksik olan Saray'ları bize vermesi gerek. Eğer reddederse, Aben Baruel'in hatırasına ihanet etmiş olur.

Keşiş şu hususu belirtti:

– Onları bize vermek istediğini düşünelim bir an -ki bundan şüpheliyim- bunu nasıl başaracak? Siz de biraz önce belirttiniz: Bir kere hapse girdiniz mi, suçlanan kişi tam bir tecride sokulmuş olur.

– Hiçbir şey bilmiyorum. Bir çare bulmak zorundayız.

Manuela her şeyi göze alarak teklifte bulundu:

– Yarın, gün doğarken, ben, Ezra'nın kızı olarak kendimi göstermeyi deneyebilirim ve kim bilir...

– Bunu hiç düşünmeyin bile, dedi Vargas. Bu, parmaklarla kapıyı oymak istemek gibi bir şey.

Şeyh çeşmenin kenarına yığıldı adeta.

– Ne kayıp! Hiçbir zaman bilemeyeceğiz. İşte binlerce yıldır, insanoğlu o büyük kanıtı, şeyin... varlığının reddedilemez ispatını arıyor....

Vargas onun sözünü kesti:

– Susun!

Sarrag, keşişin gösterdiği reaksiyonun şiddetine şaşırmış bir vaziyette ona baktı.

– Size ne oluyor? Ben...

– Size susmanızı söyledim! Ruhsal durumlarınızı açığa vurmanın ne yeri ne zamanı! Biri bizi işitebilir.

Manuela onlara doğru bir adım attı. Şakağında bir damar atıyordu.

– Bu biri benim şeyh Sarrag. Gerçekten de susmakla iyi edersiniz. Samuel Ezra'yı tutuklattığım gibi, sizi de tutuklatabilirim.

Buna hiçbir tepki gelmedi.

Başlarının üstünde, bir kraliyet kartalı bir an döndü, sonra kuleler arasına girip kayboldu.

– Hanımefendi, dedi en sonunda Sarrag, Ezra'nın kızı rolünü oynamayı önermiştiniz. Onunla karşılaşabilme şansınız normal olarak hiç yok, ama ben gene de böyle bir girişimde bulunmaya değer diye düşünüyorum. Eğer, maalesef benim çok korktuğum

gibi, sizi onunla görüştürmez, reddederlerse, o zaman bize, araştırmamızdan vazgeçip geri dönmekten başka seçenek kalmayacak.

Bundan sonra, diye kendi kendine düşündü Manuela. Onların kaderi kuş başlı adamın ellerinde...

Bölüm 17

> İntikam! Ölüm! diye gürledi dev Rostabat. Bire karşı yüzüz. Bu inançsızı öldürelim!
>
> V. Hugo, *Yüzyılların Efsanesi*, XV, "Küçük Galiçya Kralı" VIII.

Ter ve toz kokan ot minderin üzerine bağdaş kurmuş olan şeyh gözkapaklarını hafifçe ovuşturdu. Sonra, üzerine bir sürü notlar, eklemeler, çıkıntılar yazıp çizip karaladığı kâğıdı katladı ve yanına koydu. Sağında, sırtını duvara dayamış, ellerini ensesinde kavuşturmuş Rafael düşünceli gözlerle tavana bakıp duruyordu.

– Senyoranın başarma şansı var mı? diye sordu Sarrag.

Keşiş şüpheci bir havaya büründü.

– Bence, her şey, hahamın hapse atılmasına sebep olan suçlamanın türüne bağlı. Aynı binanın içinde, Engizisyon mahkemesi üç tür hapishane kullanmaktadır: Sadece suçluların düştüğü "alelade, normal" denilen hapishane; münhasıran din sapkınlarının kapatıldığı "dış dünyayla ilgisi kesik, tamamen gizli" olan üçüncü tür hapishaneden daha az katı, daha az sıkı olan bir de ikinci tür "orta hapishaneler". Eğer Ezra, bu üçüncü tür hapishaneye kapatıldıysa, -ki her şey böyle olduğu izlenimini veriyor- o zaman, dışarıyla hiçbir şekilde temasta bulunmasına izin verilmeyecektir.

– Acaba işkence ederler mi dersiniz?

– Buna da kesin bir cevap vermek mümkün değil. Bu, yapılan suçlamaya bağlı. Şüphe mi yoksa tam bir kanaat mi söz konusu olduğunu bilmiyoruz. Kesin olan bir şey varsa, o da, eğer Ezra

hatasını itiraf etmeyi reddederse -hatası her neyse-, Konsey, inanmış ve inandığı sapkın dinden dönmemekte ısrar eden bir din sapkınına uygulanacak işkencenin, ona son bir merhamet dileme şansı vereceğini düşündüğü için, din sapkınının mutlaka işkenceye tabi tutulacağıdır.

– Fakat zavallı adam yetmişine yakın! Herhalde, bu yaşta bir adamı bu kadar katı, sert bir uygulamaya tabi tutmazlar?

– Yaşı, onun lehine işleyebilecek bir faktördür. Hastalık, delilik veya hamilelik ile birlikte yaş da istisna teşkil edebilecek halleri oluştururlar. Ama her şey, şüphesiz, Engizisyon yargıçlarının kararına bağlıdır, onun üstüne hiçbir şey çıkamaz.

Sonuç olarak, onu haksız yere ıstırap çekmekten kurtaracak tek şans, hatasını itiraf etmesidir.

Sarrag sinirli sinirli sakalını sıvazladı.

– Onun yerinde olsam, her şeyi itiraf ederdim. Hırsızlık, cinayet, dine hakaret! Maruz kalınan kötü muamelenin korkunç olduğunu işitmiştim. Granada'da bir doktor, bir gün bana, bu konuda bazı ayrıntıları açıklamıştı. Diğer birçokları arasında bir de ünlü "Sueño İtaliano"dan, İtalyan rüyasından bahsetmişti. Bu kadar şairane bir ismin gerisinde ne yattığını, şüphesiz, biliyorsunuzdur?

– Pek net değil bu konudaki bilgim. Aynı türden bir deyim olan "İspanyol rüyası"na çok yakın olması gerektiğini tahmin ediyorum.

– "İtalyan rüyası", kurbanı, içi sivri uçlarla kaplı bir dolaba kapatmak ve onu orada saatlerce tam bir hareketsizliğe, en ufak bir hareket yaptığı takdirde de, bu sivri uçlarla şişlenmeye mahkûm etmekten ibarettir. Dikkat edin, hayalara bastırılan ucu kızgın madenlerle karşılaştırılacak olursa, bu muamele gerçekten de bir rüyadır.

– Üzülerek sizin söylediğinizin aksini söyleyeceğim, ama ne demir, ne ateş var, diye düzeltti Vargas. Sadece su ve ipe müracaat edilir ve çok nadir durumlarda, bir direğe çekip koyuverme cezası şeklinde uygulanır. Kısa bir süre önce, Rábida kütüphanesinde, işkence şekillerinin açıkça anlatıldığı on üç sayfalık bir kitapçık keşfettim.

Arap alaylı alaylı:

– Mükemmel celladın el kitabı, dedi.

– Orada okuduğuma göre, işkence, suçlananın özellikle uzuvlarına uygulanır. Sanık, acıya daha duyarlı olarak bilinen göğsünü veya kaburga kemiklerini sıkan kayışlarla duvara sımsıkı bağlanır. Kolları...

– İsterseniz, bu ayrıntılı tariflere bir son verelim, ha, ne dersiniz? Ezra'yı bu durumda tasavvur ediyorum ve midem ağzıma geliyor. Oldukça çabuk bir şekilde merhamet dilemesi imkânı olduğunu ortaya attık. Eğer böyle olursa, nasıl gelişecek olaylar?

– Engizisyon yargıçları itirafını tatmin edici bulurlarsa, onu uzlaşmaya kabul edebilirler; bu, uzlaşma denilen, işkence altında itiraf eden şahsın hep birine inanmış, ondan vazgeçmeyen kişi olarak kabul edildiği ve laik tüzeye teslim edilmekten kurtulamadığı eski sisteme nazaran önemli bir yumuşamayı temsil eden bir şeydir. Fakat, ne olursa olsun, biraz önce de size bunu açıklamaya çalışıyordum, Ezra'nın neyle suçlandığını tam olarak bilmediğimiz sürece, birtakım tahminler içinde kaybolup gideriz, hiçbir sonuca varamayız.

Şeyh ayağa kalktı. Üzerinde sadece keten kemerli, koca göbeğini meydana çıkaran bir gömlek ve dizlerine kadar inen dar uzun bir don vardı. Deriden bir torbadan, dörde katlanmış bir elbise çıkardı ve üzerine geçirdi. Yola çıktıklarından beri, ilk defa, maşlakını çıkarıp onun yerine geniş kollu, ipekten, bol bir giysi olan cüppeyi giyiyordu. Sonra, ince bir kumaş aldı, onu omuzlarından birine doladı ve başına da kırmızı yünden bir sarık geçirdi.

– Sizin kıyafet değiştirme şansınız var, dedi Rafael tebessüm ederek. Ben, bir rahip cüppesini çıkarıp öbürünü giyiyorum; kıyafetimde hiçbir değişiklik olmuyor.

– Üniformayı çıkarmanız size bağlı bir şey, papaz Vargas.

– Ve böylece dinin emirlerini mi üstümden çıkarmış olayım? Böyle bir hafifliğin bedeli, insana gerçekten çok pahalıya malolur.

Şeyhin yüzünde belli belirsiz bir küçümseme ifadesi belirdi.

– Güzel bir kadının aşkını fethetmek isteyen biri için bu, hiç de hafiflik sayılmıyor, değil mi?

– Siz neden bahsediyorsunuz?

– Hadi canım, saf numarası yapmayın. Davranışınız gözümden kaçtı mı sanıyorsunuz? Dün öğleden sonra, çeşmenin başında, senyora Vivero'yu gözlerinizle nasıl yiyip bitirdiğinizi gayet güzel gördüm.

Vargas'ın yüzünü hoşnutsuzluk, hatta öfke kapladı.

– Aklınıza geleni söylüyorsunuz, dedi aniden ayağa kalkarak. Ayrıca da -görünüşe bakılırsa siz bunun farkında değilsiniz ama- bu kadın tehlikeli.

Ve papaz da giyinmeye başladı.

O da üzerine basit bir don ve bir gömlek giymişti. Fakat Arap ile onun arasındaki paralellik burada bitiyordu. Onun ahenkli ve genç fiziği, diri, sımsıkı kas yapısı ile arkadaşının göbekli ve şişman görünümü arasında hiçbir ortak yan yoktu. Arap bunu fark etmiş olmalıydı ki, papazın yanına gelip oturdu.

– Bir kendinize bakın, bir de bana! dedi. Ah, ah! Sizin yaşınızda, sizin görünümünüzde olsaydım! Ne yazık, bu kadar güzel, genç bir adam ömrünün geri kalan kısmını (namusluluk) iffet krallığında geçirmeye mahkûm olsun!

– Önceliklerimiz farklı, hepsi bu.

– Öncelikten bahseden kim? Bütün bir ömür boyu, bedenini en temel zevkten mahrum ederek yaşamayı doğal mı buluyorsunuz? Mecnunsunuz... delisiniz! Eğer Yaradan'ın iradesi bizlerden birer bitki veya arzudan soyutlanmış varlıklar yaratmak olsaydı, sanıyor musunuz ki, bizi etten ve kandan yaratırdı? Dokunma, işitme, görme duyularıyla yaratırdı? Niyetim size hakaret etmek değil katiyen, ama siz ve din kardeşleriniz çifte günah içinde yaşıyorsunuz. Bir yandan, Allah'ın bizim içimizde tohumladığı tabii heyecanlara, itilere karşı çıkarak kendi kendinizi kısıtlıyorsunuz; öte yandan, -ki bu en ciddisi, en kötüsü- kadınları almak istedikleri bir zevkten mahrum ediyorsunuz.

Kuvvetle, üstüne basa basa, sormadan önce bir an sustu, sonra:

– Bir kere olsun, hiç olmazsa bir kerecik, cismani zevkleri tattınız mı?

– Ya size evet diye yanıt verirsem?

– Ha, bakın, o zaman her şey tamamen kaybolmamış, hâlâ ümit var demektir! Uzun zaman önce miydi? Âşık mıydınız?

– Bakın, bu tartışmanın hem yeri değil, hem de çocukça. Sizin kendi kuramlarınız var, benim kendi kuramlarım (teorilerim). Mademki senyoradan bahsediyordunuz, onu burada, olduğumuz yerde beklememizi öneririm.

Arap, Rafael'e kızgın kızgın baktı,

– Nasıl isterseniz. Fakat bu konuyu düşünmelisiniz. Kadın Allah'ın bir yaratığı, onu terk etmek günahtır.

– Şeyh İbni Sarrag! Onun, çoğu zaman, birçok kötülüklerin de sebebi olduğunu neden söylemiyorsunuz? Bakın ben bunu, sizin onları savunduğunuz şeklinde anlıyorum.

Alaylı bir şekilde:

– İspanya sizin ellerinize olgun bir meyve gibi, bir kadının sayesinde düşmedi mi?

– Neden bahsediyorsunuz?

– Demek ki, atalarınızın Yarmada'ya çıkışındaki esas sebeplerden birini bilmiyorsunuz? Sizin, bu ülkeyi istila etmeyi büyük bir olasılıkla hiç düşünmemiş olduğunuzu kabul ediyorum... Eğer bir kadın temel bir rol oynamış olmasaydı, siz hâlâ Afrika'da oturuyor olacaktınız.

– Ne demek istediğinizi açıklayın...

– Olay yaklaşık yedi yüzyıl önce, Yarımada'da Vizigotların hüküm sürdüğü devirde geçiyordu. Ceuta valisi kont Julien'in Florinde adında bir kızı vardı. Çocuklarını ya prenslerin hizmetine girmek veya silah kullanma mesleğinde yetiştirilmek için Got kralının sarayına gönderen İspanyol soylularının âdetlerine göre. Julien kızını Toledo'ya gönderdi; kızı orada, sarayın yüksek hizmetkârları arasına katıldı. Kader, kral Rodéric'in ona âşık olmasını istedi. Birgün, Tage'ye bakan kulenin penceresinden, bir perdenin gerisine saklanmış olan hükümdar banyodaki genç kızları gözetlerken, kendi bacaklarını arkadaşlarının bacaklarıyla ölçüp karşılaştıran güzel Florinde'i gördü. Görünüşe göre, ayakları küçücük, topukları hepsinden ince ve bacakları da hepsinden beyazdı mutlaka. Rodéric

bu, tedbirsizce, sere serpe yıkanan kıza âşık oldu ve onu iğfal etti. Zavallı kızcağız uğradığı onursuzluktan babasını haberdar etmenin bir yolunu buldu. Kin dolu olan adam, intikamını almaya ant içti. Olayı tamamen unutmuş olan kral, bir gün, Julien'den alageyik avı için şahin ve atmaca istedi. Kral, o zaman kendine şöyle yanıt verildiğini duydu: "Sana hiç görmediğin bir av kuşu göndereceğim." Üstü kapalı bir şekilde, efendisinin krallığına karşı göndermeyi düşündüğü Berberî istilacıyı kastediyordu...

Kemer vazifesi gören kenevirden ipi beline dolayıp sözüne devam etti:

– Sonrasını biliyorsunuz...

– Ben sadece, beş yüz askerin eski bir köle olan Tarık bin Mâlik'in yönetiminde boğazı geçtiğini biliyorum. Şu Florinde ile ne ilgisi var?

– Bir süre önce, kont Julien'in bir mesajı, Tarık'ın üstü olan Musa İbni Nuseyir'in evinde, Tanger'ye verilmiş ve bununla ona, oraya bu kadar yakın olan bir ordular komutanı için İspanya'nın fethinin ne kadar kolay olacağı gösterilmişti. Eğer denizi aşıp İspanya toprağına girmek isterse, Mağriplilerin, şahsen Ceuta valisini ve onun birliklerini emin bir rehber olarak yanlarında bulacaklarını ona vaat etti. Tarık bu durumda Kartacene'yi fethetti; sonra yoluna devam ederek, bir nehrin kıyısında Rodéric ile karşılaştı ve onu yendi. Güzel Florinde'in çiğnenen onurunun intikamı alınmıştı!

Sandallarını giydi ve bir yarı tebessümle sözünü bitirdi:

– Bu kadar ateşli bir şekilde savunduğunuz şu kadınların -dolaylı bir şekilde belki, bunu kabul ediyorum- ne felaket yaratabildiklerini görüyorsunuz?

Sarrag başını bilgiççe birçok kez salladı.

– Senyora Vivero'nun neyi söylemek istediğini anlıyorum...

Öbürü şaşırmış olduğunu belirten bir hareket yaptı.

– Şu Florinde'in soyundan gelen biriyle mutlaka bir yakınlığınız olmalı. Fakat bu genç kız İspanya'nın istilasını tahrik etmemiş olsaydı da, sizin vücudunuzun her sitesini ve ruhunuzun her nehrini istila etmiş olurdu mutlaka... Çok da mutlu bir şey olurdu bu.

Bana ferahlık veriyorsunuz. Güzel ve yakışıklısınız, etten ve kandan bir insansınız.

Çeşmenin etrafında, bir açık hava panayırı kurulmuştu: Mesta yetiştiricileri, çiftçiler, gazete satıcıları, yün tüccarları, ham ipek veya Cindad Real amberiyle kokulandırılmış eldiven satıcıları, tuz, şarap, yağ satıcıları, renkler ve avaz avaz sesler evreni.

Vargas ve Sarrag cambaz tiyatrosunun etrafında dolaştılar ve müstahkem kuleyi çeviren küçük bir duvarın üstüne, bütün alanı görebilecekleri bir yere, bir kenara oturdular.

Bir süre hiç konuşmadılar, kalabalığın gidiş gelişlerini seyrettiler.

– Cebel el Nur, diye mırıldandı Sarrag, IŞIK DAĞI. Üçüncü Saray'ın şu cümlesi kafamın içinde dönüp duruyor: SURLARIN ÖTESİNDE, CEBEL EL NUR'A GİDEN YOL UZAYIP GİDER. Baruel'in bize, bir zirveyi, herhangi bir yüksek yeri, bir tepeyi işaret etmeye çalıştığına olan kanaatimi aynen koruyorum.

– Ama, benim gibi siz de gördünüz, dün akşam birçok insana sorduk; bunların hiçbiri "Işık" adını taşıyan bir dağın varlığını bilmiyor. Bu bölgede doğmuş olduğu halde, hancı bile, bize, böyle bir dağdan söz edildiğini hiç duymadığını kesinlikle söyledi.

– Sembolü anlayabilmemiz belki de, metnin daha sonraki kısımlarına bağlıdır; metnin devamı da "Hac yolculuğu" denilen surenin on sekizinci ayetinden esinlenmiştir: Görmedin mi? Göklerde bulunanlar ve yeryüzünde olanlar; güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar ve insanların büyük kısmı, Tanrı'nın önünde eğilirler.

– Büyük olasılıkla haklısınız. Arada bir ilişki var. Ama bunu nasıl meydana çıkaracağız? Surenin sadece "Hac yolculuğu" başlığını taşımasının bile bir mesaj verdiği, hiçbir şüpheye yer vermeyecek kadar açık bence. Zira, bizim yaptığımız şu yolculuk, dini sebeplerle ve kendini Tanrı'ya adama amacıyla yapılan bir yolculuk değil de nedir, bir düşünsenize? Ama kendimize işkence etmek neye yarar? Eğer haham serbest kalmazsa, bu Cebel el Nur'u bulmuşuz ya da bulmamışız, bunun artık hiçbir önemi kalmayacak.

Durdu ve yüzü kasıldı.

– Senyora Vivero ne yapıyor acaba? İnşallah onun da başına kötü bir şey gelmemiştir!

Sarrag'ın dudaklarında bu gelişmeden memnun olduğunu gösteren belli belirsiz bir tebessüm belirdi, ama herhangi bir şey söylemekten kaçındı.

Etraflarında, kalabalık dalga dalga hareket etmeye devam ediyordu. Şurada bir ipek satıcısı elinde bir eşarbı sallıyordu; burada bir deri satıcısı, bir alıcıyı kendi derilerinin ne kadar kaliteli olduğuna, ellerinin kollarının kuvvetli hareketleriyle ikna etmeye çalışıyordu. Ağız dalaşları, selamlaşmalar, yetişkinlerin bacaklarının arasında dolaşıp duran belli belirsiz çocuk siluetleri. Birden, Sarrag'ın dikkati belli bir noktaya yöneldi. Bir tezgâhın önünde, bir adam, elinde bir portakalla duruyordu. Orta boyluydu, otuz yaşlarında olmalıydı. Alnında uzun bir bıçak yarası vardı.

– Garip. Tesadüflere inanır mısınız?

Belli etmeden parmağıyla gösterdi.

– Şurdaki adam, bask tarzı etek giymiş iki köylü kadının arasındaki. Onu ikinci defadır görüyorum. Birinci keresinde, Jerez de los Caballeros'ta, o gitaristin çaldığı bardaydı.

– İki köylü kadının arasında mı dediniz? Görmüyorum...

– Ama evet! diye ısrar etti Sarrag ve ayağa kalktı. Orada!

Kolunu uzattığı anda, adamın kaybolmuş olduğunu fark etti.

– Ama onu çok iyi gördüm.

Tekrar yerine oturdu ve homurdandı:

– Galiba takip ediliyoruz.

– Galibası var mı? Bundan emin değil misiniz?

– Nasıl? Demek istiyorsunuz ki...

– Oh! Nihayet, şeyh Sarrag, bundan bir an bile nasıl şüphe edebildiniz? Kütüphane yangını sizi düşünmeye sevk etmedi mi? Kafanızda bir soru işareti yaratmadı mı?

– Herhalde, ben bunun önceden tasarlanmış bir eylem olabileceğine inanmak istemedim. Ama etraflıca düşünülecek olursa, mutlaka öyle. Biri bizim izimizde. İşte bu şahıs da bunun kanıtı.

Elini pürtüklü yüzünde gezdirdi ve bağırdı:

– Bir bu tür karışıklıklar noksandı, bir de bu çıktı başımıza! Bizi kim mahvetmeye çalışabilir? Kim? Ve niçin?

Birden sevinçli bir şaşkınlıkla haber vermek için sözünü kesti:

– Ezra! Yüce Tanrı'ya şükürler olsun, onu serbest bıraktılar!

Gerçekten de, Yahudi, yanında Manuela, meydanda görünmüştü. Her ikisinin de gözleriyle onları aradığı belliydi.

– Akıl erdiremiyorum. Bunu nasıl başardı?

Keşiş kendine hâkim bir tonda kanaatini belirtti:

– Fakat dostumuzun, hiç de "İtalyan rüyası"ndan geçmiş gibi bir hali yok.

Birkaç dakika sonra, handa toplanmışlardı. Hahamın önünde, kâse içindeki bir sebze çorbasının dumanı tütüyordu. Haham kâseyi yakaladı ve dudaklarına götürdü.

– Bu, güzel bir Endülüs asidesinin yerini tutmaz ama, hapiste geçirilen bir gece, isteklerinizi susturuyor, ne bulursan onunla idare ediyorsun.

– Böylece, dedi Rafael, onlar size sadece özgürlüğünüzü geri vermediler, pişmanlıklarını, üzüntülerini de ifade etmiş oldular. Engizisyon üyelerinin hiç böyle bir alışkanlıkları yoktur.

Manuela'ya hitaben:

– Sonuçta, dedi. siz duruma müdahale edecek vakit bulamadınız...

– Hapishaneye vardığımda, yargıçlardan biri tarafından kabul edilmemi istedim. Kesin ret cevabıyla karşılaştım. Israr ettim. Kuvvet kullanarak beni dışarı atmak üzereydiler ki, iki tarafında iki görevli, Ezra binanın avlusunda göründü.

– Allah büyük, dedi Sarrag.

Ve devam etti:

– Fakat, söyleyin bana, haham... Özgür bırakılmanızın sebebini bilmediğinizi söylüyordunuz, hiç olmazsa niye tutuklandığınızı biliyor musunuz?

Yahudi başını salladı.

– Hiçbir şey bilmiyorum. Ama size şu kadarını söyleyebilirim, bunu duyunca şaşacaksınız, hücreler düşündüğüm kadar iğrenç değil. Ne yeraltı karanlığı var, ne de su dolu çukurlar. Ne zincirler,

ne kelepçeler, ne de boyna takılan zincirler. Bu tür şeylerden hiçbiri yok. Bana tek başıma kalacağım, gerektiği gibi aydınlatılmış, beyaz ve temiz duvarları olan, içinde bir şilte, bir süpürge ve üç toprak kap bulunan bir hücre verdiler. Dün akşam, bana pilav ve bir parça koyun eti verdiler, bu, beni çok şaşırttı...

– Mutlaka kaşar da vermişlerdir, diye dalga geçti Arap.

Diğeri yanıt vermedi ve sözünü şöyle bitirdi:

– İnsan buralarda korkuya kapılmıyor değil, buralarda insanı utandıracak, iğrendirecek bir atmosfer yok değil. İğrenç. Daha da iğrenci, iki tarafı hücrelerle dolu bir koridordan geçerken, iki çocuk şöyle bir gözüme ilişti. On yaşından küçük olmalıydılar. Mutlaka, aileleriyle birlikte hapsedilmişlerdi... fakat bu, ne zavallı bir avuntu (teselli)!

Haham tutuklanmasının hikâyesini anlatırken Manuela bir başka sahneyi yeniden yaşıyordu. Birkaç saat önce, kuş başlı adamın orada kendisine katılacağı ümidini gizli gizli besleyerek, hapishaneye doğru yola çıkmıştı. Bir gün önce şu acayip yazıyı, "Burada Golfinler Tanrı'nın hükmünü beklerler" yazısını okuduğu o sarayın uzağında olmayan, küçük bir sokağın dönemecinde adam ortaya çıkmıştı. Torquemada'nın gönderdiği adam çok öfkeliydi. Birkaç kelimeyle, Ezra'nın bir ihbarın kurbanı olduğunu açıklamıştı. Biri, Engizisyon görevlilerine, bir Yahudinin bir kilisede lanetler yağdırdığını haber vermişti; onu tutuklamaya geldikleri kilisede, Mendoza'nın bu kadar öfkelenmesi, böyle bir yanılgıdan dolayı olmaktan çok, bu yanlış işin yapılış tarzındandı. O da aynen Vargas gibi düşünüyordu: Engizisyon hiçbir zaman bir şüpheliyi, derinlemesine bir araştırma yapmadan hapse atmazdı. Bu durumda Manuela, bir şahsın dine hakaret suçlamasıyla, sadece bir suçlamayla hapse atılmasına şaşırmış olduğu için, Mendoza ona izah etmişti: "Senyora, komşusunun bacasını gözetleyerek veya aniden, baskın şeklinde yapılan bir ziyaret sırasında, birinin kapısından veya penceresinden bir kasap veya sebze tezgâhına kadar bir kişinin duyabildiği veya görebildiği fiillerin ve sözlerin bir çeşit listesinden ibaret olan bir ferman mevcuttur. Bir muhbirin, yasak olan fiillerden veya

bu sözlerden birini haber vermesi, araştırma ve soruşturmanın harekete geçirilmesi için yeterlidir."

Manuela, daha sonra da, gücünü Torquemada'nın yazılı tavsiyelerinden alan Mendoza'nın, nasıl olup da muhbirin kimliğini öğrenemediğini sormuştu? Yanıt açıktı: Sır. Daima sır. Cellat ve doktor dahil, Engizisyonun her üyesi, bu kesin kurala uymakla yükümlüdür. Engizisyonun bütün bakanları bu kurala tabidir. Ve Mendoza, omuzlarını silkerek, sözünü şöyle bitirdi: *A la Inquisicion, chiton, chiton!* Engizisyonda çeneni tut ve ağzını dik!

– Senyora...

Vargas'ın sesi onu o ana geri getirdi

– Senyora, size şunu söylemek isterdim ki...

Boğazını temizledi, gözlerini hafifçe yere indirdi.

– Belki arkadaşımızın serbest bırakılmasında doğrudan bir katkınız olmadı, ama burada hepimiz yardımınız için size minnettarız... Teşekkür ederiz.

Çekingen bir çocuğun biraz acemi davranışıyla, ilk defa olarak, alçak sesle konuşmuştu.

Manuela gözlerini kırpıştırdı. Bir yanıt vermek için dudakları aralandı, fakat kelimeler gelmedi.

– Mükemmel, diye bağırdı Ezra. Benim tutuklanmam hiç olmazsa bir işe yaramış olacak.

Yorumunda ölçüyü kaçırmadan, sözlerini sürdürdü:

– Bizim bilmecelerimizin çözümünde hiçbiriniz bir ilerleme kaydettiniz mi? Ben, kendi payıma, uykusuz geçen gecede, sembollere bütün açılardan bakmayı denedim. Ve size haber vereyim ki...

Sustu ve açıklamadan önce gözlerini masanın etrafında gezdirdi:

– Düne nazaran, maalesef, bir adım ilerleyebilmiş değilim.

– Heyhat! Biz de öyle, diyerek içini çekti Sarrag. Şu, olduğu iddia edilen "Işık dağı" hakkında buradaki adamlara sorular sorduk. Hep olumsuz yanıt aldık. Anlaşılan, kimse, böyle bir isimde bir yükseklikten bahsedildiğini duymamış. Halbuki, bizim bulmamız gereken de, bir dağ.

Vargas, mekanik olarak, monoton bir sesle ezbere okudu:

TANRI'NIN ZAFERİ YERİNDEN DOLAYI KUTSANMIŞTIR..
İSİM 5'LİDİR.
DELİKANLININ ZATEN BİLDİĞİ ŞEYİ AÇIKLAMAK İÇİN ZAHMET ETMEK NİYE?
İNSANIN OĞULLARI ORADA VAKTİN, SAATİN GELMESİNİ BEKLİYORLARDI. ALLAH MUTLAKA VAADİNİ TUTACAKTIR. SURLARIN ÖTESİNDE, CEBEL EL NUR'A GİDEN YOL UZAYIP GİTMEKTEDİR. ORADA, TAŞLARIN ORTA YERİNDE, YERLERE KADAR EĞİLENLERİ, GÖKYÜZÜNDE BULUNANLARI, YERYÜZÜNDE OTURANLARI, GÜNEŞİ, AYI, YILDIZLARI, DAĞLARI, HAYVANLARI GÖRECEKSİNİZ. VARACAĞINIZ YERE GELDİĞİNİZ ZAMAN, ERKEK VE KADIN HIRSIZIN ELLERİNİ KESİN. BU ELLER, LÂL GİBİ KIRMIZI OLDUKLARI ZAMAN, YÜN GİBİ OLACAKLAR.
BIRAKIN ÇAVUŞ KUŞU SİZE EŞLİK ETSİN..

Parmaklarıyla saydı:

– İlk olarak: İNSANIN OĞULLARI. Başka yerlerde olduğu gibi, İncil'de de, tekil ve çoğul olarak bu deyime, öncelikle, her dilde bir parça şatafatlı bir anlam verilir: "İnsan denilen varlık". Bu ifadenin, ekseriye, hiç iddiasız bir anlama; "bir insandan daha fazla bir şey değil" anlamına geldiği hususunda da mutabakata varmış bulunuyoruz. O halde, "insanın oğulları", genel olarak, insanlardır, yani sizsiniz, benim. Tamam mı, anlaştık mı?

– Kesinlikle, diye onayladı Ezra.

– İkinci olarak: VAKİT, SAAT. Şeyh Sarrag'a göre, bu kelime Kur'an'da birçok kez geçmektedir. Örtülü bir şekilde, "Kıyamet günü" anlamına gelmektedir. Doğru mu?

Arap hemen sayıp dökmeye başladı:

– Onlar vakit, saat konusunda sana sorarlar: Vakti ne zaman gelecek? De ki: Vaktin, saatin ne zaman geleceğini bilmek sadece Tanrı'ya aittir, O'ndan başka hiç kimse vaktin, zamanın geldiğini tayin edemez. Vakit, göklerde ve yeryüzünde ağırlığını hissettirecek ve sizi aniden, hiç beklemediğiniz bir anda yakalayacaktır.

Ona soran kişi, Peygamber'in yanında, ondan, o halde bana ipuçları ver, deyip bazı işaretler isteyerek ısrar ettiği zaman, Muhammed son derece veciz bir şekilde ona cevap vermiştir: Hizmetçi kadın, efendisi olan kadını döllediği zaman, sürülerin yalınayak başı kabak, çıplak çobanlarının gittikçe daha yüksek binalar inşa ettiklerini gördüğün zaman.

Manuela tartışmaya karışma cesaretini gösterdi.

– Beni hiç ilgilendirmeyen bir konuya karışmama belki itiraz edeceksiniz. Ama belki bana, Peygamber'in, "Hizmetçi kadın, efendisi olan kadını döllediği zaman" sözüyle ne demek istediğini açıklarsınız?

– Ahir zaman çocuklarının ebeveynlerine gösterecekleri saygısızlık sebebiyle, o gün, bir kızı dölleyen kadının bu kızın kölesi olacağını, vahiy yoluyla Peygamber görebiliyordu. Cevabın ikinci kısmına gelince, o da, sosyal kaosu ve yerleşik hayat tarzının göçebe hayat tarzına galebe çalmasını, yani Habil'in Kabil tarafından öldürülmesinin sona erişini haber vermektedir.

Rafael araya girdi.

– Peygamber Muhammed'in sözlerini hiçbir şekilde hafife almak gibi bir çabam yok, ama Hazreti İsa da, dünyanın sonunu gösteren işaretleri saymaktadır. Şöyle demektedir: Millet millete karşı, krallık krallığa karşı ayaklanacak veya milletler büyük sıkıntı içinde olacaklar. Bunlar çok yakın...sözler, şey ... tarafından söylenen sözlere...

Sarrag onun sözünü kesti.

– Papaz Vargas, bir eksiklik, bir zayıf nokta bulmaya veya Muhammed'i İsa'yla, Kur'an'ı İncil ile karşı karşıya getirmeye çalışmayın. Peygamber'in, ona Deccal'a karşı mücadeleye kimin girişeceği sorulduğu zaman, ne yanıt verdiğini biliyor musunuz? Büyük bir alçakgönüllülükle, ancak İsa'nın zafer kazanabilecek durumda olduğunu söyleyerek yanıtlamıştır soruyu. Peygamber şöyle dedi: Ruhumu elleri arasında tutan adına ant içerim ki, Meryem'in oğlu çok kısa bir süre sonra, adil bir hakem olarak aranıza inecektir. Haçı kıracak, domuzları imha edecek, adam başına vergiyi kaldıracak ve öyle bir döküm taşım zenginlik yaratacak ki, artık kimse daha

fazlasını istemeyecek. Öyle bir noktaya varacak ki bu zenginlik, sadece birinin önünde yere kapanması, bütün dünyaya ve onun ihtiva ettiği her şeye tercih edilecek. Tatmin oldunuz mu?

Rafael kafasını salladı.

– Konumuza dönelim. Şu noktaya işaret edecektim: Bütün düşüncemizi "Cebel el Nur" deyimi üzerinde topladık; halbuki ondan önceki cümlenin sebebini hiç düşünüp bulmadık: İNSAN OĞULLARI ORADA VAKTİN, SAATİN GELMESİNİ BEKLİYORLARDI. Ben kendi kendime şunu soruyorum...

– Bir dakika! dedi birden Manuela. Biraz önce, Kur'an'da "Vaktin, saatin" Kıyamet günü, Kıyamette Hüküm günü anlamına geldiğini söylemiştiniz, değil mi?

– Evet, doğru.

Manuela hafızasını yoklar gibiydi.

– Dün de, bu sabah da, hapishaneye giderken, bir binanın, şüphesiz bir derebeyi ikametgâhı olan bir binanın önünden geçtim. Giriş kapısının lentosu üstünde, taşa kazılmış bir cümle gördüm. O anda, içeriği bana oldukça garip göründü, o kadar üstünde durmadım. Fakat şimdi sizi dinlerken, bu 'vakit, saat' ile ilişki kurmaktan kendimi alamıyorum.

– Bu cümle neydi? diye sordu Vargas.

"Burada, Golfinler Tanrı'nın hükmünü bekliyorlar."

– Gerçekten, diye Ezra kabul etti, burada bizi ilgilendirebilecek bir bilgi var. Fakat bu "Golfinler" ne demek olabilir?

Vargas aceleyle yanıtladı:

– Güzel Filip, Templier tarikatını ezmeden az önce Cáceres'e gelip yerleşen bir Fransız ailesi söz konusudur.

– Demek istiyorsunuz ki, söz konusu olan...

– Templier tarikatından bir aile. Tamamen öyle. Golfinler, Golfand veya Holfand'ın bir türevi olmalı, bilmiyorum... Fakat aynı zamanda, "it, kopuk" anlamına gelen golfo'nun da türevidir. Büyük bir ihtimalle, Cáceres'lilerin bu ailenin üyelerine bilemediğim bir sebepten dolayı verdikleri bir lakaptır.

Sarrag birden ayağa fırladı.

– Ne bekliyoruz? Kaybedecek dakikamız yok.

Manuela'ya döndü.

– Bu evi bulabilir misiniz?

– Sanırım.

– Bir dakika! diye bağırdı keşiş. Eğer bu aileden gelenler hâlâ buralardaysa, onların karşısına benim çıkmam daha iyi olur. Benim yalnız olarak.

– Ne sebeple? diye sordu şaşırmış olan Ezra.

– Benim, Santiago de la Espada şövalyelerine mensup olduğumu ve bu tarikatın burada doğduğunu hatırlayın. Şövalyelerle onların mensup oldukları tarikat arasında kardeşlik bağları, kutsal bağlar vardır. Sonuç olarak, kimliğimi açıklayarak onlardan yardım alma şansım daha fazla olur.

– Yalnız olmaya neden bu kadar meraklı olduğunuzu hiç anlamıyorum.

Vargas öfkesini belli etmemeye çalıştı.

– Sizi güç durumlarla karşılaşmaktan korumaya çalışıyordum. Ama ne yazık ki boşuna imiş. Golfinler'i kelime kökenine göre, yani it, kopuk olarak değerlendirirsem, karşılaşacağımız insanlar, belki de, her türlü onur ve şövalyelik ruhunu kaybetmiş insanlar olacaktır ve büyük bir ihtimalle bize güvenmeyecekler, hatta, atalarının sürekli olarak savaştığı -belki bugün kendilerinin de hâlâ savaşmakta olduğu- bir Mağripli ve İspanya'yı fethedenlerle yedi yüzyıl önce işbirliği yaptıkları için gözlerinde suçlu olan bir Yahudi karşısında saldırgan olacaklardır.

Sözüne daha ziyade Ezra'ya hitap ederek devam etti:

– Vatandaşlarınızın Arapları ve Mağriplileri bağırlarına bastığını ve şehirlerimizi almakta onlara yardım ettiğinizi bilmiyor olamazsınız.

Bu belirleme hahamın canını sıkmadı. Öfkesiz, gayet net bir sesle yanıt verdi:

– Her şeyden önce size şu hususu belirtmeme izin verin: Gerçekten, şeyhin kökenlerini gizlemesi son derece güç; ama benim için durum tam tersi, benim Yahudiliğim alnımda yazmıyor. Şimdi sizin açıkladığınız şeye gelelim. Bu konuda kesin bir şey yok elimizde; ama gerçekten de anlatılan bu. Ama inanın, bir gün bunun

gerçek olduğu meydana çıkarsa, bunu ilk kınayacak kişi ben olurum. İspanya topraklarında ilk Yahudilerin varlığı çok eski zamanlara dayanır. Onların göçmen kuşlar olarak değil, bu toprağın çocukları olarak hareket etmeleri ve Yarımada'yı kanlarıyla savunmaları gerekecektir. Ama, mademki siz tarihi tanık tutuyorsunuz, ben de size, anılarını mahkûm ettiğiniz bu insanların belki de hafifletici sebepleri taşıyan şartlarda olduğunu söyleyeceğim. Bazı olayları hatırlatayım mı? Racceswinth yönetiminde, onların dini kurallarını uygulamaları yasaklanmıştır. Ervige hâkimiyetinde, Toledo Konsili 681'de -yani Arap istilasından otuz yıl önce- bir yıllık bir süre içinde inançlarını terk etmelerini emretmiştir. Bu karara uyulmaması durumunda, mallarına el konacak veya sürgün edileceklerdi. Yahudiliği uygulamadan kaldırmak için, bir dizi işkence cezalarının da konmuş olduğunu unutmamak gerekir. Ve nihayet, Egica, sefardimleri köleliğe mahkûm etmiştir; dış düşmanla işbirliği yapmış olmakla suçlanarak çocukları onlardan koparılıp alınmıştır. Hangi düşman? Mağripliler hep Afrika'daydılar ve İspanya'yı fethetmeye hiç niyetleri yoktu. Kardeşiniz sizin işkenceciniz olursa, o vakit komşunuzun müdahalesini istemek meşrulaşmaz mı? Ben hiçbir şey demiyorum, papaz Vargas. Sadece soruyu soruyorum.

Yorgun bir şekilde bir oh! çekti.

– Bütün bu tespitlerden sonra, bu it kopukların evine sizin yalnız gitmeniz, gerçekten de, daha iyi olacak. Biz sizi, hiç kimseye görünmeden, sokağın köşesinde bekleyeceğiz.

Bölüm 18

> Hiç bilinmeyen şeyler arasında, bir başkasının tanıklığı üzerine inanılanı vardır; işte inanç budur. İncelemeden önce de sonra da, o şeye dayanarak hüküm veremezsin, hükmünü ertelersin; şüphe denen şeydir bu; şüphe durumunda, kesin olarak niye olduğunu saptayamamakla birlikte, bu bilinmeyen şeyler arasında birine diğerlerine nazaran daha fazla eğilim duyarsın, bu da kanı, görüş denen şeydir.
>
> Bossuet,
> *Tanrı'yı Tanıma Üzerine İnceleme...*, I, XIV.

Atlarına atlayıp son hızla gitmişlerdi. Şu anda, surların bir mil kadar güneydoğusunda, Torremocha'yı görüyorlardı. Karşılarında, sıradağların yamacı, bir devin eliyle yontulmuş bir sur gibi yükseliyordu. Başlarının birkaç tuaz (toise = yaklaşık iki metre) üstünde, kahverengimsi taşta bir açıklık beliriyordu. Bir keçi yolu, kıvrıla kıvrıla yüksekliklere tırmanıyor, sonra da, üzerinde kayalar, kocaman sivri sivri taşlar bulunan sarp bir yokuşa sarıyordu.

– Başka seçeneğimiz yok, dedi Vargas, yola yayan devam etmek zorundayız.

Diğerleri hiç tereddüt etmeden hemen atlarından aşağı atladılar.

– Elimizi çabuk tutmamız gerekecek. Zira, bir saate kadar hiçbir şey görünmez olacak. Ne yağ kandilleri ne de meşaleler pek bir işe yaramayacak.

Ezra meyili bir süre inceledikten sonra, cesareti kırılmış bir şekilde:

– İmkânsız, dedi. Ben gidemeyeceğim. Kendimi zorlasam bile, ancak sizin yürüyüşünüzü yavaşlatırım. Sizi burada beklemem herhalde daha akıllıca olur.

– Nihayet mantığınız çalışmaya başladı! dedi Sarrag. Sizi uyarmıştık; ama her şeye rağmen, bizi izlemekte ısrar ettiniz.

Ve Manuela'ya hitaben ekledi:

– Sizin yerinizde olsam, senyora, hahamla burada kalırdım. Bu tırmanış tehlikeli olabilir.

– Haklısınız. Fakat beni gerileten tehlike değil, -çaresizlik içinde elbisesini ve ayakkabılarını gösterdi- kıyafetim bu tür bir yolculuğa uygun değil.

Sarrag dağı incelerken Manuela'ya hak verdi.

– Baruel'in ORADA, TAŞLARIN GÖBEĞİNDE, kelimelerinin bir mağarayı işaret ettiğini kim düşünebilirdi. Papaz Vargas, bu yerin isminin ne olduğunu söylediler size?

– Maltravieso mağarası.

– Maltravieso mağarası... Sizin Templier tarikatı mensubu kardeşinizin yardımı olmadan, biz, onunla taşların göbeği arasında daha uzun zaman bir bağ arar dururduk.

– Ama iyi düşününce, diye yanıtladı Rafael, Baruel "Cebel el Nur"dan bahsettiği andan itibaren bunu akıl etmiş olmamız gerekirdi. -Doğrudan doğruya sizin verdiğiniz bilgilere göre- Peygamber'in düşünceye dalmak için çıktığı Cebel el Nur'da oyulmuş mağarayı, diğer sembol olan mağarayı - nedense - göz ardı ederek bir dağı aramakta inat ettik. Baruel, daha birinci Saray'da, Kur'an'da "Mağara" suresi denilen sureden alınmış o ayeti, "El Rakım uyuyanları"nı (Yedi Uyuyanları) zikrettiği zaman, bu mağaranın ipucunu bize veriyordu, biraz dikkatle bunu çıkarabilirdik.

– Doğru söze ne denir? Doğru, doğru olmasına da, her şey bütün içinde yerli yerine oturduktan sonra, ahkâm kesmek kolay:

fakat, burnunuz freske yapışmış, ayrıntılara çekilip geriden bakamadığınız, parçaları kopuk kopuk, tek tek gördüğünüz sırada, iş hiç de öyle değil.

Manuela araya girip sordu:

– Fresk ile ilgili bir şey sormak istiyorum, papaz Vargas, Golfinler'in soyundan gelen bu adam, ileri sürdüğü şeylerden emin olduğu izlenimi verdi mi size? Mağaranın iç duvarlarında göreceğiniz insan portrelerini kastediyorum.

– Bay Hurtado kesin konuştu. O, bölgede, bu yerin varlığını bilen çok az kişiden biri. Bu bakımdan çok şanslıyız.

– Şans mı? diye alay etti Ezra. Ne kadar abartıyorsunuz! Bu işte Baruel şansa çok az yer vermiş. Bayanın, şu ünlü: "Golfinler Tanrı'nın hükmünü bekliyor" cümlesini bulmasını sağlayan şeyin belki bir tesadüf olduğunu kabul ediyorum: fakat er ya da geç biz de onu sonunda bulacaktık. Baruel'in, VAKİT, SAAT VE KIYAMETTE HÜKÜM GÜNÜ ibaresini, bütün Cáceres sakinleri arasında bay Hurtado'nun bize Maltravieso mağarasını gösterebilecek en uygun, tek kişi olduğundan emin olmadan zikretmiş olduğunu düşünmediğinizi umarım.

– Haklısınız, diye kabul etti Vargas. Aben Baruel adamın babamı iyi tanıdığını biliyor olmalıydı. Ben Pedro Vargas adını telaffuz eder etmez, -başlangıçta çok soğuk olan- yüzü aydınlandı. Bana yardım etmek için ne yapacağını bilemiyordu. Böylece, ben hiç farkına varmadan, sorularımı derinleştirmeme, Saray'ın, YERLERE KADAR EĞİLENLERDEN, GÜNEŞTEN, AYDAN, YILDIZLARDAN, HAYVANLARDAN bahseden o pasajını zikretmeye kadar gitmeme yardımcı oldu, beni cesaretlendirdi. Ben Saray'daki bu sözleri söyler söylemez, hemen, iç duvarlarında çok eski zamanlardan kalma olduğu anlaşılan desenler bulunan bu mağaranın varlığından söz etti.

– O halde, diye sonuca bağladı şeyh, bize de, bu... it'in doğruyu söyleyip söylemediğini tahkik etmek kalıyor. Hadi bakalım, gidelim!

Onlar uzaklaşır uzaklaşmaz, Ezra esefle içini çekerek yere oturdu.

– Şurası kesin... Yaş, cezaların en korkuncu. Gücümüz kuvvetimiz bizi terk ettikçe, birtakım şeyleri yapabilme konusundaki iddialarımız da sönüp gidiyor. Genç olduğunuz için şanslısınız, senyora. Kıymetini bilin. Kıymetini bilin ve özellikle, zamanın geçip gittiğini hiç aklınızdan çıkarmayın. Zaman bir nehir gibi, senyora, insanın gözünün yaşına bakmadan akıp gidiyor ve hiçbir zaman tersine akmıyor.

Manuela gülümsedi ve onun uyarısına ne kadar katıldığını söylemesine ramak kaldı. Bu akşam burada olmasının sebeplerinden birinin, yılların boşuna geçip gittiğini görmekten doğan kaygı olduğu bir gerçek değil miydi, bundan şüphe edilebilir miydi?

Sanki düşüncesini okumuş gibi, Ezra sözünü sürdürdü:

– Hanımefendi... Birkaç gün önce, yolda bize baskın yaptığınız zaman, davanızı ateşli bir şekilde savundunuz. Ama, aramızdan hiçbirinin size sormadığı, ve itiraf edeyim, o zamandan beri biraz zihnimi kurcalayan bir soru var.

Ona uzun uzun baktı.

– Diyelim ki gerçeği söylediniz ve bilmem hangi prensip adına, Baruel sahiden de sizi seçti. Şimdi burada, sizi herhangi bir yerde, İspanya'nın herhangi bir yolunda, -hiç tanımadığınız- üç kişiyle buluşmakla görevlendiren ve bunu da, belirsiz bir gelecekte karşılarına çıkacak bir problemin çözümünü onlara verebilmeniz için yapan, gene hakkında hiçbir şey bilmediğiniz, kalbinize de tamamen yabancı bir adam söz konusu. Burada, akıl almaz diye niteleyebileceğim bir şeyin söz konusu olduğunu itiraf edin; ve doğal olarak da, bir soru geliyor hemen akla; bunu niye kabul etmiş olduğunuz...

Manuela vücudundan buz gibi bir dalganın geçtiğini hissetti. Bu sorunun er geç sorulmasını bekliyordu. Bilmediği, sorunun kimin tarafından ve ne zaman sorulacağı idi. Menendez'in tavsiyesine uyarak, bir yanıt da hazırlamıştı: Engizisyonu reddettiğini, yazdığı kitapçığa sakıncalı görülüp el konulduğundan, bu yüzden tutuklanıp yargıçlara teslim edildiğinden beri daha da kuvvetlenen bir şekilde reddettiğini belirtecekti. Eserini susturmuş ve onu

aşağılamış olanlardan intikam almak istediğini söyleyecekti. Fakat yanıtı, hazırladığından çok farklı oldu.

– Size can sıkıntısı desem? Sadece bir işe yarama arzusuyla, bu kaçınılmaz, son derece kuvvetli arzuyla hareket etmiş olduğumu söylesem. Bana inanır mıydınız?

– Bunu hissettiğimi tasavvur edebiliyor musunuz?.. Bu önsezinin nereden kaynaklandığını bana hiç sormayın, ama bu bir gerçek, bunu hissettim. Diyelim ki, bunlar da ileri yaşın insana sağladığı üstünlükler.

Ve öğrencisini rahatlatan, sevindiren bir tonda ekledi:

– Çok iyi, senyora... açıksözlülüğünüz hoşuma gitti.

Sonra da, cin gibi, hınzır bir edayla:

– Bir kere, her zaman olacağınıza ya da olduğunuza delalet etmez...

Sessizlik oldu. Uzaktan, tırmanışlarına devam eden Vargas ile Sarrag'ın sesleri işitiliyordu.

– Yukarda ne bulacaklarını merak ediyorum, diye mırıldandı Manuela.

– Aben'in bulmalarını istediği şeyden daha fazlasını değil...

– Araştırmalarınız hakkında hiçbir şey bilmeyen bana, bütün bunlar neyi çağrıştırıyor, biliyor musunuz? Bir hazine avcılığını.

Ezra hafifçe güldü.

– Yanılmıyorsunuz, hanımefendi. Gerçekten de bir hazine söz konusu. Hazinelerin en masalımsı olanı, en olağanüstüsü ve en efsanevi olanı.

Manuela kendi kendine ona inanmak mı inanmamak mı gerektiğini sorarak, onu dikkatle inceledi.

– Ciddi misiniz?

– Evet, hanımefendi... Bundan hiç şüpheniz olmasın...

Şekli bozulmuş işaret parmağını ona doğru çevirdi.

– Ve günü geldiğinde, bu hazineyi ele geçirmemizi sağlayacak anahtarı siz bize vereceksiniz. Zira bu anahtar, sizin elinizde, öyle değil mi?

Manuela yanıt vermeye fırsat bulamadan haham sözünü sürdürdü:

– Ben de çok şüpheciyim! Bu kesin. Sizde olmasa, biraz önce o kadar samimi yanıt vermezdiniz. Bu anahtarın sizde olduğu kesin...

Yüzünü dağa doğru kaldırdı ve kulak kabarttı.

– Artık sesleri işitilmiyor... Ulaşmış olmalılar.

Yokuş, düşündüklerinden daha da sarptı. Kısa aralıklarla hafif bir rüzgâr esiyor, lambanın fitilini titretiyordu. Lambanın fanusu altında titreşen alevin çektiği birkaç pervane lambanın etrafında dolanıyor, çılgın kanat çırpışlarıyla dans ediyor, adeta saraband yapıyorlardı.

– Bekleyin! diye rica etti Sarrag, durmuştu.

Kan ter içindeydi, Göğsü bir körük gibi inip kalkıyordu.

– Bekleyin! diye tekrarladı. Yaşlılığa hoşgörü gösterin, papaz Vargas.

– Hadi, şeyh, siz yaşlı değilsiniz. Fakat izin verirseniz, şunu söyleyeceğim: Siz Granadalılar çok yiyorsunuz. Yağda kızartılmış börekler, ufalanmış ekmekten pastalar, hurmayla doldurulmuş küçük simitler, yağda kızartılmış bademli hamur işleri arasında, enerjinizi nasıl koruyabilirsiniz?

– Azizim, Arap mutfağını istediğiniz gibi eleştirebilirsiniz, fakat bizim mutfağımız, sizin domuz yağında kızarmış yumurtalarınızdan, o bitmez tükenmez duelos y quebrantos'larınızdan, sardalyalarınızdan ve patateslerinizden kat kat üstündür!

– Ama işte görüyorsunuz, benim mutfağım yürüyebilmemi engellemiyor.

Mağaranın girişine vardıkları zaman, güneş sıradağların tepeleri arkasında kayboluyordu.

Arap derin bir soluk aldı ve biraz da korkuyla mırıldandı:

– Bu mağaranın içinde bulunan bütün sembolleri ve Baruel'in bize iletmek istediği şeyi tekrar zihnimden geçirmekten kendimi alamıyorum; herkesin kendi kafasında canlandırdığı mağarayla ilgili o hayal meyal imajı ve bunun ötesinde, bilincimizin gerisinde bulunan karanlığı düşünüyorum. Aynı zamanda, şu "El Rakım uyuyanları"na, orada uyuyup hayatlarını uzatacaklarını bir an bile

akıllarına getirmeden, belki buna benzeyen bir mağaraya çekilmiş olan bu yedi esrarengiz kişiye yapılan atfı düşünüyorum.

Bir an sustu ve sonra alçak sesle şöyle dedi:

– Umarım onların başına gelen bizim başımıza da gelmez; onlar uyandıklarında, üç yüz dokuz yıl uyumuşlardı.

Kayalardan kubbenin altına ilk giren keşiş oldu. Ayaklarının altında toprak kireçleşmiş kemiklerle örtülüydü. Biraz daha uzakta, ateşte sertleşmiş gibi görünen tahtadan kargı uçlarını fark etti. İlerlemeye devam etti. Sağda, belli belirsiz bir hayvan şekli çizen bir dikitin dibinde, doğal bir çukur içinde kilden yumaklar saçılmıştı. Bu yumaklar neye yarıyordu? Taşın şekline bakılacak olursa, burayı işgal eden varlıkların, - kim bilir belki de - konmuş bu hedef üzerine ok atarak atış talimi yaptıkları düşünülebilirdi; ya da belki bir ayin söz konusuydu. Vargas'ın yağ lambasını yukarı kaldırmasıyla birlikte, mağaranın iç duvarları aydınlandı. Aynı anda Vargas şaşkınlık dolu bir çığlık attı.

– Bakın... Fakat şuraya bakın!

Görüntü nefes kesici nitelikteydi. Toprak rengi ve beyazın egemen olduğu taslaklar bütün kayayı kaplamıştı: Diz çökmüş insanlar, ellerinde bilenmiş çakmak taşlarını, hayvan başlarını, safran sarısı güneşleri, opal rengi ayları, esrarengiz işaretleri sallayan avcılar ve özellikle de -bu, belki en şaşırtıcı olanıydı- iki figür arasında kırmızıya boyanmış eller görülüyordu.

Arap büyük bir heyecanla uludu adeta:

– Erkek ve kadın hırsızın elleri! Baruel'in kelimeleri: ULAŞTIĞINIZ ZAMAN, ERKEK VE KADIN HIRSIZIN ELLERİNİ KESİN; LÂL KIRMIZISI OLDUKLARI ZAMAN, YÜN GİBİ OLACAKLAR. Ve orada, şu kuşu ve başının üstüne çizilmiş bir tutam tüyü görüyorsunuz. Bir çavuşkuşu!

Bir zafer çığlığı atar gibi, tumturaklı bir şekilde okudu:

– ÇAVUŞKUŞU SİZE EŞLİK ETSİN!

Vargas Arap'ın tarif ettiği yere yaklaştı. Lambayı en yakın yere getirdi. Önce özelliği olan bir şey göremedi, sonra, gölge ve ışık oyunlarının etkisi altında, bir hurma ağacının yaprağı gibi telek

şeklinde (balık sırtı) olan ve parmakları açık iki elin arasına yerleştirilmiş büyük bir yaprakla kısmen örtülmüş bir aralığı fark etti.

– Bir tutam kuş tüyü... Erkek ve kadın hırsızın ellerini kesin...

Arap'a emir verdi:

– Yaprağı kesin, şeyh Sarrag! Çabuk! Ya da yaprağı çekip atın!

Öbürü hiç tereddüt etmedi.

Kayanın iç çeperine yapışık madeni bir cisim göründü. Sarrag'ın onu oradan çekip çıkarmasını beklemeden, Vargas açıkladı:

– Bir üçgen. Tunçtan ikinci üçgen...

* * *

Salamanca'da.

Hernando de Talavera raporu kapadı ve kapaktaki başlığı düşünceli bir gözle inceledi: Deniz yolu projesi. Cristóbal Colón (Kristof Kolomb) davası. Şu Cenovalı denizcinin durumu hakkında bir karar vermek için kraliçenin kendisini başkanlık etmekle görevlendirdiği bu komisyon tam bir baş belası idi.

Bütün kozmoğrafyacılar böyle bir ihtimali reddettikleri halde, bu adamın iddia ettiği gibi, hep batıya giderek Hindistan'a ulaşılabilmesi mümkün müydü? Bir kere, her şeyden önce, bu adam gerçekten Cenovalı mıydı? Araştırmacılar tarafından toplanan bilgilere göre, bu kişi İtalyan vatandaşlarına sadece Kastilya diliyle yazıyordu. Rapora eklenmiş üç mektup bunun kanıtıydı. Birincisi, Kastilya'daki Cenova büyükelçisi Nicolas Oderigo'ya yazılmıştı, ikinci mektup ise Cenova'daki Saint-Georges bankasına yazılmıştı. Denizcinin güvendiği adam, İtalyan keşiş peder Goricio'ya gönderilmiş olan bir başka mektup daha vardı. Bu keşişle aralarındaki mektuplaşma da her iki tarafça Kastilya diliyle yapılmıştı. Şüphe uyandıran diğer bir ayrıntı da: Colombo'nun Colón'a değişmesiydi. Adamı, ismini değiştirmeye iten şey neydi? Colón hiçbir şekilde, Colombo'nun İspanyolcada fonetik olarak şekil değiştirmesi değildi. O halde? Niçin? Buna bulunan yanıt. Talavera'ya sunulan raporun dokuzuncu sayfasında yer alıyordu: Denizcinin adı, Colombo olmadan önce Colón veya Colom olacaktı herhalde;

İspanya'ya gelir gelmez de adam hemen eski adına dönüvermişti. Garip bir şey, Katalonyalı pek çok Yahudi ailesi bu ismi taşıyordu. Rapor, diğerleri arasında, sekiz yıl önce dini sapkın olarak yakılmış olan Andreu Colşom'u; hepsi de Thomé'nin baldızını Yahudi âdetlerine göre gömmüş olmaktan Engizisyonca aranan Thomé Colom'u ve karısı Leonor'u, oğulları Juan Colom'u ve gelinleri Aldonza'yı zikrediyordu. Bütün bu insanlar sözde dönmelerdi.

Adamın yürekten Kastilyalı olduğu izlenimini veren bir başka nokta da, -hep toplanmış olan bilgilere göre- cereyan eden iki olayda da, açıkça Cenovalı olmadığını gösteren davranışlarda bulunmuştur. Birinci olay, Cenovalılarca düşman olarak görüldüğü bir devirde, kral René'nin yanında savaşmış olması idi. .İkinci olay ise, on bir yıl önce, San Vincente savaşında, Cenova gemilerine gözlerinin yaşına bakmadan saldırmış olmasıdır.

Bunun bir tek açıklaması vardı: Colombolar, Cenova'da yerleşmiş ve kardeşlerinin geleneklerine göre, ülkelerinin diline sadık kalmış olan İspanyol Yahudileriydiler.

Ancak, Rábida başrahibi Juan Perez'in söylediklerine bakılacak olursa, bu teori çöker. Araştırmacılara, adamın bir başka krallıktan, bir başka ülkeden geldiğine ve yabancı bir dil konuştuğuna dair net bir izlenim edinmiş olduğunu açıkça beyan etmemiş miydi? Buna bir başka tanıklık daha, bir dominiken keşişinin, Cenovalıyla uzun uzadıya konuşmuş olan Bartholoméo Las Casas'ın tanıklığı da ekleniyordu. Bu keşiş şöyle açıklamada bulunmuştu: "Bana anadilinin Kastilya dili olmadığı izlenimi veriyor, zira kelimelerin anlamını yakalamakta güçlük çekiyor ve konuşma tarzından da anadili olmadığı anlaşılıyor." O halde? Gerçek nerede?

Aslında, Talavera'nın canını sıkan, Cenovalının kökenleri üzerine yürütülen bu tartışmadan çok, onun küstahlığı ve kendini beğenmişliğiydi. Kanıt olarak, Seneca'nın ağır trajedisi Medea'nın şu pasajına yaptığı atıflar gösterilebilir: *Venient annis saecula seris quibus oceanis vincula rerum laxet: et ingens pateat tellus: Tiphysque novos Detegat orbes: nec sit terris Ultima Thyle.* Cenovalının şu şekilde çevirdiği bir pasaj: Dünyanın uzun yıllarında, okyanusun, şeyleri bir arada tutan bağları koparacağı ve karanın

büyük bir kısmının açılacağı ve Jason'un rehberi olan denizci gibi ve adı Typhis olan yeni bir denizcinin yeni bir dünyayı keşfedeceği bir zaman gelecek. O zaman Thulé son kara parçası olmayacak. Şekil olarak doğruysa bile, temelinde pek de serbest olmayan bir çeviri. Colón'un, bu eski efsaneyi kendi hesabına kullanarak, kendini Typhis ile özdeşleştirdiğine hiç şüphe yok. Ne kendini beğenmişlik! Her ne hal ise, komisyon hükmünü verecek.

Kapıya vuruluyordu. Talavera rapora çekidüzen verdi ve ziyaretçisine girmesini söyledi. Diaz çevik adımlarla odayı katetti. Din adamının çalışma masasının daha önüne varmadan, konuşmaya başladı:

– Aldığım bilgi doğrulandı. Jerez de los Caballeros'u terk ettiler, fakat o zamandan beri, ne yazık ki, izlerini bulmayı başaramadık.

– Talavera'nın yüzünde, bu haberden memnun olmadığını gösteren bir ifade belirdi.

– Nasıl oldu bu?

– Onlar şehri gün batımında terk edecekler ve Torremocha yönüne gideceklerdi. İşte onların izini o anda kaybettik.

– Can sıkıcı bir durum. Hem de çok can sıkıcı. Adamlarınızın ustalığından kesin olarak emin misiniz?

– Onlardan kendim kadar eminim. Ama maalesef, önceden göremeyeceğimiz o olay oldu.

– Hahamın tutuklanmasını mı kastediyorsunuz?

– Ve hemen serbest bırakılışını. Adamlarımızı hazırlıksız yakaladı. Üstelik görevimiz de son derece nazik bir görev. Sadece izlediklerimiz tarafından fark edilmemeye dikkat etmemiz söz konusu değil, aynı zamanda, onların peşinden bir adım bile ayrılmayan, Torquemada'nın adamlarına da kendimizi göstermememiz gerek.

– Onların izini bulmak lazım.

Kuvvetle, üstüne basa basa tekrarladı:

– Onları bulmak gerek.

Diaz, gözleri her zamankinden daha donuk, daha cam gibi, boyun eğdi.

– Bir on beş gün Salamanca'da kalacağım, diye sözüne devam etti Talavera. Onlardan bir haber aldığınız zaman, hemen yanıma gelmekte hiç tereddüt etmeyin.

Ve ekledi:

– Komisyona başkanlık ettiğim sırada olsa bile. Size güvenebilir miyim?

Adam monoton fakat kararlı bir sesle yanıt verdi:

– Bizden kaçamayacaklar.

– Mükemmel... Çekilebilirsiniz.

Çalışma masasına döndü. Şimdilik, şu Cenovalının durumuyla ilgilenmesi gerekiyordu.

* * *

Caceres dolayları.

Ezra'yı bir titreme aldı, örtüsüne sıkıca sarındı ve onu göğsüne çekip bastırdı.

– Şeyh Sarrag şu ateşi biraz canlandıramaz mısınız? Donuyorum.

Arap pek hoşlanmamış bir şekilde kalktı ve ateşe birkaç parça dal daha attı. Birden bir çıtırtı yükseldi, arkasından, dört siluetin üstüne çiğ bir ışık yansıtan çok parlak bir aydınlık oldu.

– Düşününce, dedi Vargas yere konmuş tunçtan iki üçgeni seyrederek, vardığımız sonuçtan başka bir sonuç olmadığını sanıyorum. Baruel'in fikri basit: Şifresi çözülecek bilmece kadar üçgeni toplamaya zorlamak istiyor bizi.

– Kaç tane? Altı mı sekiz mi? Şu büyük ve küçük Saray'lar garabeti bize daima problem çıkarıyor. Ve sonra siz de tutmuş, Baruel bizi bu üçgenleri toplamaya zorlamak istiyor diyorsunuz. Peki, ama niçin?

– Bence, bizim, diğer bilmeceler üzerine eğilmeyi bir tarafa bırakarak, doğrudan doğruya son bilmeceyi çözmeye yönelmemizden korkmuştur. Gerçekten de, memleketi baştan başa katederek on kadar yere gitmemizin hiçbir sebebi olmayacaktı. Doğrudan doğruya o... şeyin.... bulunduğu yere giderdik....

Aynen o barda olduğu gibi, o kelimeyi söylemeden gene cümlesini eksik bıraktı, ama bu sefer öfkesini açığa vurdu:

– Kesinlikle, senyora, bize güçlük yaratıyorsunuz!

Manuela, elimden ne gelir gibilerden bir işaret yaptı.

– Ben de size karşı mahcubum, ama...

Karanlıklara gömülmüş manzarayı işaret etti.

– Nereye gitmemi istersiniz?

Ezra araya girdi:

– Söyleyin bana, papaz Vargas. Ona niye gerçeği söylemiyoruz?

Sözlerine hemen açıklık getirdi:

– Hiç olmazsa, bir kısmını.

– Ne demek istiyorsunuz?

– Hanımefendiye, bulmaya çalıştığımız şeyi açıklayalım.

– Bu yolculuk sizi yordu, haham Ezra. Aklınızı kaçırdınız herhalde.

– Katiyen, aziz dostum. Düşüncemi derinliğine anlayamayan sizsiniz.

– Ben anladım, dedi Sarrag.

Vargas'ın onaylamasını beklemeden, Manuela'ya açıkladı:

– Bir kitabı arıyoruz.

Manuela şaşkınlıktan sıçramasına engel olamadı.

– Bir kitap mı?

– Evet, bir kitap, hanımefendi. Nadir bulunan, bu bir gerçek. Çok nadir. Ama sonuçta bir kitap, daha fazla bir şey değil. Bana inanıyorsunuz, değil mi?

Bu çılgınca şeye inanıyordu. Bu, sadece Vargas bu kitabı ima etmiş olduğu için değildi. Arap'tan öyle bir samimiyet fışkırıyordu ki, bunun yapmacık olması mümkün değildi.

Manuela dudaklarında belli belirsiz bir tebessümle hahamı süzdü.

– Bir hazine ha, haham Ezra? Hazinelerin en masalımsı olanı, en olağanüstüsü ve en efsanevisi. Ben de sizi neredeyse ciddiye alıyordum.

Haham omuzlarını silkmekle yetindi ve Vargas'a dönerek şöyle dedi:

– Bundan sonra işimiz daha kolay olmayacak mı? Her cümlede dilinizi ısırmak, ağzımdan bir şey mi kaçırıyorum endişesine kapılmak zorunda kalmayacaksınız. Bizler de öyle tabii. Bu mesele halledildiğine göre, üçgenlerimize dönsek.

– Evet, dedi Sarrag, Baruel'in, bizim, bütün diğerlerinden önce son bilmeceyi çözmeye kalkacağımızdan korktuğu için, bu üçgenleri kullandığını söylüyordunuz.

– Tamamen öyle.

– Size bir soru sorabilir miyim? diye araya girdi Manuela. Gerçekten de, niye sadece son Saray'ın şifresini çözmeye yönelmiyorsunuz? Mantık da bunu gerektirmiyor mu, o, son aşama adını taşımıyor mu?

Ezra dudaklannda yorgun bir gülümsemeyle:

– Çünkü, dedi, önceki aşamaları atlamakla, birtakım değerli ipuçlarını, sonradan, seyahatin sonunda mutlaka gerekli oldukları meydana çıkacak olan ipuçlarını kaçırmış olmayacağımızı bize hiçbir şey garanti etmiyor. Öte yandan, eğer Baruel bizi üçgenden üçgene gönderiyorsa, bunu belli bir amaca yönelik olarak yapıyor demektir. Çok iddialı konuşmayayım, ama, toplanan bütün bu üçgenler olmadığı takdirde, kitaba ulaşmanın imkânsız olduğu ortaya çıkarsa eğer, buna hiç şaşmam. Baruel rastlantıya hiç yer vermemiştir. Pek çok kez tekrarladık: yazılarından her biri, talimatından her biri bir mozaiği tamamlayan bir parçadır. Onlardan birinden kendimizi mahrum etmenin, bizi bir çıkmaza sürükleme ihtimali, bu tehlike çok kuvvetlidir.

Sinirli sinirli sakalını karıştırdı ve devam etti:

– Pek anlaşılamayan sebeplerle, Baruel bu yolculuğun aşamalarından her birini katetmemizi istiyor. Bundan kaçmayı düşünmek boşuna.

Sessizlik çöktü, sadece yanan odunların çıtırtısı duyuluyordu. Yukarda, yıldızlara garkolmuş gökyüzü, dörtlünün üzerinde titriyor izlenimi veriyordu.

Gene Manuela'nın sesi yükseldi.

– Ben gene Maltravieso mağarasını düşünüyorum. Şu cümlenin gerisindeki gizli anlamı yakalayamamış olduğumu itiraf edeyim: LÂL GİBİ KIRMIZI OLDUKLARI ZAMAN, YÜN GİBİ OLACAKLAR. Ve çavuşkuşu. Baruel neden bir başkasını değil de bu kuşu seçmiş?

Yanıtlamak için Sarrag hemen atıldı:

– Cevabı sizin bilmeniz lazım, senyora. Karşılaştığımız gün, onu siz formüle ettiniz.

Kadın kaşlarını çattı.

– Ben mi? Ne zaman? Tarot'tan bahsettiğim zaman mı?

Arap hayır anlamında başını salladı.

Genç kadın saymaya devam etti:

– Dört eleman?

– Hayır, hanımefendi.

Manuela, elini hafifçe beninin üzerinde gezdirerek düşünmeye koyuldu.

– Diyordunuz ki: Sufilik, kalbin dinine öncelik veren bir felsefedir... Ve şunu da söylüyordunuz: Fetihlerden doğmuş lüks ve sefahata karşı bir reaksiyondur... Ve...

– Elbiseleri yünden cüppedir.

– Görüyorsunuz, dedi şeyh kollarını iki yana açarak, cevap sizdeymiş: YÜN GİBİ OLACAKLAR. Aslında, burada çifte sembol var. Birincisi bize haham tarafından açıklandı. Tevrat'ta buna rastlamak mümkün: Gelin, tartışalım, dedi Yahova. Günahlarınız lâl gibi kırmızı olduğu zaman, kar gibi beyazlaşacaklar, erguvan gibi kırmızı oldukları zaman yün gibi olacaklar.

– Isaïe I, 18, diye belirtti örtüsüne sımsıkı sarınmış olan Ezra. Baruel bu ayeti kasıtlı olarak, Kur'an'ın bir ayetine karıştırmış.

Şeyhe dönerek sordu:

– Ne diyor bu ayet?

– Erkek ve kadın hırsızın ellerini kesiniz: bu, işledikleri suçun bedeli ve Allah tarafından verilen bir ceza olacaktır. Fakat Baruel iki Kutsal Kitabı birleştirmekle kalmamış, bunların arasına bir de, diğer insanların Allah hakkında sahip olabilecekleri görüşü, onların Allah'a bakışlarını eklemiştir; burada Sufilerin görüşü getirilmiştir,

ki yün onları sembolize etmektedir. Yün, iç aydınlığı, ruhun derinliklerindeki ışığı, sır denilen şeyi, ruhun derinliklerindeki gizi temsil etmektedir, tıpkı kırmızı rengin kanı, hayatı simgelediği gibi. Sizin de saptayabildiğiniz gibi, bizim görevimiz bütün bu sembollerle belirlenmiştir: af, ceza, sır ve belki, Sufiler kanalıyla da, ilahi dünyaya farklı bir yaklaşım. Bütün bunların hepsi de, "Kıyamette hüküm günü"ne bağlanmıştır. Kanıt olarak işte şu ayet: İnsanların saçılmış kelebekler gibi olacakları, dağların taranmış yün yumakları gibi olacakları gündür bu.

– Peki çavuşkuşu?

Sarrag ezbere okudu:

– Süleyman kuşları gözden geçirdi, sonra dedi ki: Çavuşkuşunu niye görmedim? O, bunların arasında bulunmayacak mıydı? İyi bir mazeret gösteremezse, onu ya zalim bir ceza ile cezalandıracağım veya boğazlayacağım. Bu ayet, söz konusu kuşun Süleyman -veya isterseniz Salomon deyin- ile Saba melikesi arasında haberci olduğunu anlatıyor. Olaya daha geniş baktığınız zaman, çavuşkuşunun, görünmeyen dünyanın habercisi rolünü oynadığını görürsünüz. Şimdi şu bizim içinde bulunduğumuz durumda, bu görünmeyen dünya ise, mağaranın içinde uyuklayan karanlıklardan başka bir şey değildir. Maltravieso mağarasının. Ne yazık ki, bu, şu anda anlayamadığımız bir ima; bunu anlayabilmemiz için daha kaç fırın ekmek ister. Papaz Vargas ve onun Templier tarikatı mensubu arkadaşı olmasaydı, biz büyük olasılıkla hâlâ mağarayı bile bulamamış olacaktık.

Konu üzerine yorumunu dile getiren Ezra'nın sesi duyuldu:

– Aşamaları atlamanın veya Baruel'i kandırmaya çalışmanın bizim açımızdan niçin tam bir bilinçsizlik, tam bir aymazlık olacağını anlıyorsunuz, değil mi? Onun kafası, çok, ama çok tilkilerin kuyruğunu birbirine değdirmeden içinde döndürebilen karmaşık yapılı bir kafa. Şu an için, önemsiz, pek bir şey ifade etmeyen veya sadece sözdizimine uygun düşsün diye seçilip kullanılmış gibi görünebilen kelimelerin bile, derin bir anlam yüklü oldukları meydana çıkmaktadır. Bunun mümkün olabileceğini tasavvur ederek, doğrudan

doğruya son aşamaya gitmek gibi talihsiz bir fikre kapıldığımız takdirde, bunun bedelini çok pahalıya ödeyeceğimizden eminim.

İç karartıcı, felaket habercisi gibi bir sesle, dudaklarından şu sözler dökülüverdi:

– Belki de hatta hayatlarımız pahasına.

– Bu akşam, nezaketinizi çok fazla kötüye kullandığımı düşüneceksiniz, şüphesiz, ama, diye Manuela söze girdi, bundan sonra gideceğimiz yer hakkında bir fikriniz var mı acaba?

Hiç beklenmeyen bir şekilde, yanıtlayan Vargas oldu.

– Hayır. Daha açıklığa kavuşturulacak pek çok nokta var. Emin olduğumuz tek şey, ki bunun da hiçbir önem taşımadığını hemen belirtmek isterim, şehrin ortasında bir katedralden söz edilmiş olduğudur. Bu memlekette katedralden çok bir şey olmadığını size söylemeye gerek yok.

– Anlıyorum, diye mırıldandı Manuela birdenbire yorgunlaşmış bir sesle... Bu, her seferinde yeniden başlama, devamlı olarak yeniden başlama izlenimi ilginç.

Bölüm 19

> Bu taş, sana itaat etmek içinmiş gibi, senin altındadır. Sana hâkim olmak içinmiş gibi, senin üstündedir; o halde o, varlığını senden alıyor. Senin yanında, senin eşitin gibi.
>
> *Rosinus ad Sarratantam,*
> *in: Art. aurif.* I.P. 310.

Ateş artık sadece bir kül yığınından başka bir şey değildi, yükselmiş olan ay da, gümüşi ışığını sıradağların tepelerine gönderiyor, onlara saçak saçak bir görünüm veriyordu..

Yünden kalın bir örtüye bürünmüş olan Manuela, birkaç adım attı ve kumdan küçük bir bayıra oturdu. Bir saatten fazladır uyanıktı ve artık uyku tutmuyordu onu.. Düşüncelerine bir çekidüzen vermeye çalıştı.

Bunlar demek ki bir kitabın peşindeydiler. Herhangi bir yerde, Yarımada'nın bir köşesinde saklı bir kitabın. Sahip oldukları derya gibi ilimlerinden başka hiçbir ortak yanları bulunmayan üç adam.

Torquemada'nın korktuğu şu komplo neredeydi? Ne kadar değerli olursa olsun, bir kitap, devletin veya kilisenin istikrarını bozabilir miydi? Manuela bundan kuvvetle şüphe etmeye başlıyordu. Peki, bu sözde dönme Aben Baruel, Kur'an'ın Ahdi Cedid'e (Yeni Ahit'e), Ahdı Cedid'in Ahdı Atik'e (Eski Ahit'e) karıştığı bu kadar karmaşık şifreli bir yazıyı hazırlayabilmek için neden bu kadar çabalamış, didinmiş, kendini helak etmişti? Bir bilginin basit bir oyunu muydu? Bu, mümkün değildi.

Derin derin içini çekti. Bu konuda kafa yormanın ona ne faydası vardı? Kafasında sorduğu soruların yanıtı bir tek adamdaydı; bu adam da, 28 Nisan'da, Toledo'da yakılarak öldürülmüştü.

Tam kamp yerine dönecekti ki, arkasında Vargas'ın sesi çınladı.

– Uyumuyor musunuz?

Şaşırmış bir vaziyette geriye döndü. Ne kadar zamandır oradaydı?

Vargas özür diledi:

– Sizi korkuttum...

Manuela yarı karanlıkta, adamın gözlerini yere indirdiğini fark etti.

– Siz de uyumuyorsunuz. Sanıyorum şu bilmeceler...

– Onlar da var tabii.

– İşin çok çetin bir iş olduğunu kabul etmek gerek.

– Her güçlük göreceli dir, çünkü bizi harekete geçmeye iten sebeplere bağlıdır.

Dudaklarını yakan o soruyu doğal bir ses tonuyla sorabilmek için, Manuela büyük çaba harcamak zorunda kaldı.

– Ya siz? Bu araştırmaya sizi iten şey ne? Baruel'in bir dostu muydunuz?

– Önemli olan süre değil de hislerin yoğunluğu ise, o zaman, evet, gerçekten Baruel'in dostuydum.

Yanıt açık değildi. Fakat Vargas'ın kendine göre sebepleri olmalıydı.

Manuela yaptığı bir saptamayı dile getirdi.

– Ne ikilem! Siz, bir Fransisken rahibi, bir Yahudi ve bir Müslümanla birlikte, aynı gaye uğruna hareket ediyorsunuz.

– Ve bu ilişki sizi şaşırtıyor.

– Samimi olabilir miyim? Yanıtım evet.

Ama hemen açıklık getirdi:

– Yo! Böyle bir işbirliğinde eleştirilecek bir yan bulmuyorum. Sadece yadırgıyorum, hepsi bu.

Vargas bir an düşündü ve yıldızları gösterdi.

– Bakın onlar ne kadar çok. Hepsi aynı göğün bir parçası, ama hiçbiri öbürüne benzemiyor ve her biri kendi evreninin hâkimi. İnsanlar için de bu, böyle. Yanıtım sizi tatmin etti mi?

Vargas'ın bu sorusunu, hemen daha ciddi olan bir başkası izledi

– Senyora. Kimsiniz? Yani gerçekten kimsiniz, demek istiyorum.

Ses tonunda öfke yoktu. Rahatlamak, aralarındaki gerginliğe bir son vermek için onu saran şüphelerden kurtulmaya çalıştığı hissediliyordu.

Manuela yüzüne zoraki bir tebessüm kondurdu.

– Diyelim ki bu yıldızlardan biriyim, papaz Vargas.

Ve bir noktayı işaret ediyormuş gibi:

– Yanıtım sizi tatmin etti mi?

Papaz yanıtlamak üzere ağzını açtı, fakat Manuela sözüne devam ediyordu:

– Uyumaya çalışacağım. Yarın çıkacağımız yol uzun olabilir. İyi geceler.

Vargas yanıtlamadı.

Manuela bir adım attı. Ayağı burkuldu. Dengesini kaybetti ve Fransisken rahibinin koluna tutunmaktan başka çare bulamadı. Elinde olmadan, vücudu rahibinkine yapıştı. İki siluet bir anda boşlukta birbirine karıştı. Rahibin tepkisi şaşırtıcı oldu: Kadını şiddetle itti ve kendi de geri çekildi.

– Aman yarabbi, papaz Vargas, insanlara garip bir yardım etme tarzınız var.

Papaz kekeledi:

– Ben... Ben birden şaşırdım.

Manuela açıklığa kavuşturmakta yarar gördü:

– Düşüşüm planlanmış bir hareket değildi, biliyorsunuz...

Ve kamp yerine doğru yürüyüp uzaklaştı.

Daha sonra, gerginlikten ve uykudan ağırlaşmış gözkapakları kapandığı anda, Manuela'da, Vargas'ın vücudunun kendisininkine yapışmış olduğu izlenimi vardı hâlâ...

Gün doğmuştu. Sıcağın çok bunaltıcı olacağı daha o andan hissediliyordu.

Son uyanan Ezra oldu. Yüzü solgun, hatları gergindi, gözlerinin etrafında derin mavimsi halkalar çok belirgindi. Sönmüş ateşin başında toplanmış arkadaşlarına, güçlükle attığı adımlarla yaklaştı. Yeni Saray'ın şifresinin çözümüne kendilerini kaptırmış olan Sarrag ile Vargas onun günaydınına şöyle bir yanıt verip geçtiler. Sadece, onlardan ayrı bir yerde oturmuş olan Manuela hahamın yorgun görünüşünden endişe etti.

– İyi değil misiniz?

Yaşlı adam ağzının içinde bir şeyler homurdandı ve keşişle hahamın arasına oturarak sordu:

– Bir şeyler çözebildiniz mi bakalım?

– Bayağı bir mesafe katettiğimizi sanıyorum, dedi Vargas.

Ve ona bir sayfa uzattı.

– Bakın.

Ezra'nın uykulu gözleri önünde, bir gün önce birleştirip yeniden oluşturdukları Saray metni arzı endam etti.

İKİNCİ BÜYÜK SARAY

YERİNDEN DOLAYI Y.H.W.H.'NİN ZAFERİ KUTSANMIŞTIR.

İSİM 5'LİDİR.

İNSANLAR İHANET ETMEMİŞ OLSALARDI, ŞEHİNŞAH ⊏ DA OTURUYOR OLABİLECEKTİ. ONUN BOYUTLARI BANA VERİLDİ: UZUNLUĞU 30 COUDÉE (arış = dirsekten orta parmağın ucuna kadar olan mesafeyi gösteren eski bir ölçü birimi), GENİŞLİĞİ 10, YÜKSEKLİĞİ 12 BUÇUK ARIŞ. FAKAT YÜKSEKLİĞİNİN 30 ARIŞ VE GENİŞLİĞİNİN 20 ARIŞ OLABİLECEĞİ DE EKLENDİ.

EŞİT OLMAYANLARIN BİR ARAYA GELMESİNDEN OLUŞTUĞU HALDE, ⊏ NİN YAKININDAKİ BİNA BEŞLİ BİR ŞEKİL DEĞİLDİR. DUVARLARI, BAKİRE VEYA DÖLLENMİŞ MALZEME İÇERİR VE MUHTEŞEM GÖLGESİ PİŞON, GİLON, DİCLE VE FIRAT ÜZERİNE DÜŞER. THÉANO'NUN KOCASI ORADA VE BU SAYIDA BULUNABİLİR.

ONUN DEHASININ SİZE İLHAM VERMESİNE MÜSAADE EDİN.

Keşiş daha aşağıda yazılı notları da işaret etti.

– Bu sefer, "büyük" denilen bir Saray karşısında olduğumuzu ve "isim"in varlığını işaret eden sayının değişmiş olduğunu göreceksiniz. Bu sayı 5 olmuştur. Üstelik, İbranice harf (ב) ters çevrilmiştir. Bundan eminsiniz, değil mi, haham?

– Tamamıyla, diye doğruladı Ezra. İşaret parmağıyla kuma çizdi. Bu, **B** harfini: (ters **ꓭ**) çizmişim gibi bir şey. Kör değilseniz, bunu hemen fark etmiş olacaksınız. İşte dün size bunun için, Baruel'in bu hatayı bilerek yaptığını, bunu yaparak, dikkatimizi bir zıtlığa çekmek istediğini söyledim. Ters yazılmış bu harf (ב) beth okunur ve ev anlamına gelir. Bethléem hayatın evi.

Şeyhe dönerek:

– Arapçada da öyle aslında, dedi

Sarrag doğruladı.

– Ancak, beth veya ev kelimesi yaygın anlamında: oturulan yer, ikamet yeri demek olmakla birlikte, bir başka anlamı daha vardır, kilise, cami veya sinagog gibi, Tanrı'nın evi anlamına da gelir. Bu iki anlamdan hangisini seçeceğiz? İkincisini, hiç tereddütsüz. Bunu kesin olarak ifade etmemin dayanağı ne? Gene bu cümlede geçen "şehinşah" kelimesi.

Ezbere okudu:

– "İnsanlar ihanet etmeselerdi, şehinşah bu ב de (veya evde) oturabilecekti." Şehinşah "Tanrı'nın dünyadaki varlığı"dır. Talmud edebiyatında, bu deyim, belli bir yerde kendini gösterdiği zaman, Tanrı'yı ifade eder.

Ezra kelimelerin üstüne basarak söyledi:

– Evde.

Vargas onayladı ve devam etti:

– Bu "ev"in bir kiliseden başka bir şey olmadığı konusunda bir sonuca varmış bulunuyoruz.

– Niye diğer iki ibadet yerini dışarda bırakıyorsunuz? diyerek şaşkınlığını belirtti Manuela. Ben camiden ve sinagogdan da bahsetmek istiyorum.

Vargas yanıtlayacaktı, fakat şeyh daha aceleci davrandı.

– Hayır, senyora. Bu durumda başka bir şey düşünemezsiniz. Eğer şu cümleyi nazarı itibara alırsak: İNSANLAR İHANET ETMESELERDİ, bir caminin söz konusu olmadığı açıkça ortaya çıkar. Eğer metin, Aben Baruel'den başkası tarafından kaleme alınmış olsaydı, şüphe edilebilirdi. Ama burada, bu, imkânsız. Baruel ihanetten söz ediyor. Tanrı'ya ihanet pek tabii. Yahudi için, bu ihaneti yapan, Engizisyon sorumlularından başka, kim olabilirdi? Yani kilisenin bugünkü efendilerinden başka.

Manuela itiraz etti:

– Hain ile düşmanı karıştırıyorsunuz gibi geliyor bana. Baruel'in söylediği şu: İNSANLAR İHANET ETMEMİŞ OLSALARDI. Kilisenin, sözde dönmelerin düşmanı olduğunu kabul ettiğimi söylemek isterim, fakat kilise kime ihanet etmiş?

Yanıtlayan Ezra oldu.

– Tek kelimeyle, Tanrı'ya, hanımefendi. Ona verdiğimiz isim ne olursa olsun, onun öğretisinde hiç cinayet var mı, şiddet var mı? Sonuç olarak, bize öğrettiğini ayaklar altına almak ona ihanet etmek değil midir?

Manuela bu muhakeme tarzındaki mantığı kabul etmek zorunda kaldı.

Gene Sarrag aldı sözü.

– Biraz önce Ezra zıtlık, karşıtlık fikrinden söz ediyordu. Baruel beth harfini bilerek ters çevirmiştir. Bunu yapmakla, bu evin bir sinagogun karşısında olduğunu belirtiyor. Cami saf dışı bırakıldığına göre -biraz sonra size bunun kanıtını vereceğim-, bir sinagogun karşısında, bir kiliseden başka ne olabilir?

Manuela hemen Vargas'a dönerek ona hatırlattı:

– Yanlış hatırlamıyorsam, dün, gideceğimiz şehrin bir katedrale sahip olduğunu söylüyordunuz. Bir kilise değil de neden bir katedral?

Sorduğu anda, Vargas'ın kendisine, o alışık olduğu sert, kırıcı cümlelerden biriyle yanıt vereceğini tahmin etmişti. Ama beklenenin aksine, gayet yumuşak bir tonda yanıtladı.

– Bir katedralin söz konusu olduğu hususundaki kesin kanaatim, metnin devamına dayanıyordu. Bakın.

Kâğıdı Manuela'ya uzattı:

– Şu pasajı okuyun: ONUN BOYUTLARI BANA VERİLDİ: UZUNLUĞU 30 COUDÉE (arış = dirsekten orta parmağın ucuna kadar olan mesafeyi gösteren eski bir ölçü birimi), GENİŞLİĞİ 10, YÜKSEKLİĞİ 12 BUÇUK ARIŞ. FAKAT YÜKSEKLİĞİNİN 30 ARIŞ VE GENİŞLİĞİNİN 20 ARIŞ OLABİLECEĞİ DE EKLENDİ. İlk bakışta özel hiçbir şey ifade etmeyen, bir dizi rakam. Halbuki onların bir anlamı var. Onların anlamını bize Ezra fısıldadı. 30, 10 ve 12 buçuk rakamları da, bir karşıtlık fikrinin altını çizmektedir. Ama bu, sinagogun kiliseyle karşı karşıya olması gibi bir karşıtlık değil; daha ustalık isteyen, daha ustaca düzenlenmiş başka bir karşıtlık bu. Bir binanın boyutlarını elde etmemiz için bu rakamları ikiyle çarpmamız yeter.

– Hangi binanın?

Manuela, oyuna kendini kaptırmış bir çocuk aceleciliğiyle sormuştu soruyu. Aslında, bu, gerçekten de bir oyundu onun için. Bu yeni Saray'ın şifrelerini çözmeye başladıklarından beri, Manuela bu düşünce cambazlıklarının cazibesine kendini tamamen kaptırmıştı. Üstelik de, belki de bu, en beklenmeyeni idi, üç adam da, onun araya girmelerini doğal karşılıyorlarmış izlenimi veriyorlardı.

– Süleyman'ın mabedi. Diye yanıtladı Vargas.

– Ne?

Genç kadının hayret çığlığını bastıracak şekilde, ezbere okuyan Ezra'nın sesi duyuldu:

– Kral Süleyman'ın Yahova için inşa ettirdiği tapınağın uzunluğu altmış coudée, genişliği yirmi ve yüksekliği yirmi beş coudée idi. Altmış, yirmi ve yirmi beş. Yani, Baruel tarafından zikredilen rakamların iki katı.

– İşte, aradığımız evin bir kilise değil de bir katedral olduğuna bizi ikna eden sebep bu. Zira bu kadar eşsiz bir yerle sadece bir katedral karşılaştırılabilirdi.

Manuela kendisine verilen bu kadar bol bilgiye konsantre olmuş görünüyordu ve birden heyecanla bağırdı:

– Ama şunu unutuyorsunuz: ONUN 30 COUDÉE YÜKSEKLİĞİ, 20 COUDÉE GENİŞLİĞİ OLABİLDİĞİ DE EKLENDİ. Bu rakamlar farklı. Bunlar neye tekabül ediyorlar?

Bu sefer Sarrag araya girdi.

– Ben, biraz önce, Baruel'in sözünü ettiği karşıtlığın bir camiye uygulanamadığını size söylediğim zaman, kafanız karışmış gibi göründünüz, pek anlayamadınız. Bu rakamlar onun kanıtı: 30 COUDÉE YÜKSEKLİK, 20 GENİŞLİK.

– Sizi takip edemiyorum.

– Kâbe'nin ne olduğunu biliyor musunuz?

Manuela bilmediğini söyledi.

Şeyh açıkladı:

– Yahudilikte Süleyman'ın Tapınağı ve Hıristiyanlıkta İsa Peygamber'in Mezarı ne ise, İslamda da Kâbe odur. Kökleri insanlık tarihinde kaybolan kutsal Mekke camiinin ortasına dikilmiş küp şeklinde bir yapıdır. Doğu köşesine siyah bir taş yerleştirilmiştir. Kâbe'nin boyutları – hınzır bir gülüş sakalını aydınlattı -, ne olduğunu tahmin edemiyor musunuz?

– Şey olacak herhalde...

– 15 coudée yükseklik ve 10 coudée genişlik. Bu sefer, Baruel'in rakamlarını ikiyle çarparak değil, ikiye bölerek bu sonucu elde edersiniz. İşte bunun için ben size, cami metinde Süleyman'ın tapınağıyla aynı sıraya konulmuş olduğu için, bir sinagogun karşıtının bir cami olamayacağını kesinlikle söylüyordum.

– Kesinlikle doğru, diye düşüncesini açıkladı şaşkına dönmüş olan Manuela. Baruel belki semboller ilminde bir deha, ama siz de ondan aşağı kalmıyorsunuz. Hem de hiç aşağı kalmıyorsunuz! Kâbe'nin köşesine yerleştirilmiş bir siyah taştan bahsettiniz. Nereden geliyor bu taş?

– Efsaneye göre, birinci Kâbe, Cennet'ten kovulduktan sonra, Âdem tarafından yaptırılmış olacak. Kanıtı şu: Yapının içinde Süryanî dilinde yazılmış bir yazıt bulunmuş; yazıtta şöyle yazıyor: Ben Tanrı'yım, Bacca Tanrısı. Onu gökleri ve yeri yarattığım gün, güneşi ve ayı şekillendirdiğim gün yarattım ve etrafına mağlup edilemez yedi melek yerleştirdim. O da, gerçekte, halkı için kutsanmış süt ve su kaynağı olan bu iki tepe ayakta kaldıkça, varlığını sürdürecektir. Daha sonra, tufanla sökülüp götürülmüş olan Kâbe, -bildiğiniz gibi Arap halkının ataları olan- İbrahim ve oğlu İsmail tarafından yeniden inşa ettirilmiştir. Baba ve oğul, melek Cebrail tarafından getirilmiş bu taşı, binanın güneydoğu köşesine dikmişlerdir.

Manuela gözlerini kırpıştırdı.

– Yani, İslamın en kutsal yerinin, Yahudi milletinin ve Arapların babası tarafından meydana getirildiğini ve onlara bir de meleğin katıldığını söylüyorsunuz?

– Tamamen öyle.

Bu açıklama ve kabul ediş genç kadını çok şaşırttı ve derinden etkiledi.

Sanki düşüncelerinin akışını okuyormuş gibi, haham onu uyarmakta yarar gördü:

– Yanılgıya düşmeyin, senyora. Bu birbirine yakın görünen şeyler, aslında tek ve aynı dinden esinlenmiş türevler, hatta ve hatta o tek dinin yerine geçen, bir tür o dinin vekilleridir. İbrahim olmasaydı, bugün din diye hiçbir şeyin var olması mümkün değildi. O, ağaçtır...

Vargas şiddetle karşılık verdi:

– Bu ağacın bir meyve vermiş olması düşünülemez mi?

– Hıristiyanlığı kastediyorsunuz...

– Tamamen öyle. Ağacın varlığını kabul ediyorsanız, sonuçlarını inkâr edemezsiniz. Esasen, İsa, İbrahim'in dinini yok saydığını veya inkâr ettiğini hiçbir zaman söylememiştir; tam tersine, konuşmalarında ona her zaman geniş bir yer vermiştir. Peygamberlerin yasasını yürürlükten kaldırmaya geldiğimi sanmayın; ben kaldırmaya değil, tamamlamaya geldim. Zira ben onu size gerçekten

söylüyorum: Gök ve yer durdukça, konmuş olan yasanın kılına bile dokunulmayacaktır.

Zikredilen pasaj Ezra'yı ikna etmedi.

– Azizim, şu söylediklerinizde katıldığım bir tek nokta var; o da, sizin İsa'nızın gerçekten de, Tevrat'ta yazılı olandan başka hiçbir şey getirmemiş olduğudur.

– Doğal olarak, Hazreti Muhammed konusunda da aynı görüşe sahipsiniz?

Sarrag da Vargas kadar şiddetli bir şekilde karşı çıktı.

Haham üzgün bir tavır sergiledi.

– Rica ederim, şeyh İbni Sarrag, beni size yanıt vermek zorunda bırakmayın. Zira, aşırmacı diye nitelenebilecek bir peygamber varsa, o da Muhammed'dir.

– Muhammed, aşırmacı ha?

Sarrag bu hakaret karşısında kül gibi oldu.

Haham bunun farkında değilmiş gibi davrandı ve hiç fütursuzca sözlerine devam etti:

– Bir çocuk bile bunu görebilir. Muhammed, bir parça Musa'dan ve Aron'dan, pek çok da İbrahim'den esinlenmekten başka hiçbir şey yapmamıştır, David'den, Nuh'tan, Goliath'tan, İzak'tan, Elie'den, Yakup'tan ufak tefek önemsiz bir şeyler eklemiştir ve hepsini taçlandırmak için de İsa'yı bir parçacık Meryem Ana ve melek Cebrail'e karıştırmıştır.

Arap derin bir nefes aldı.

– Bu korkunç, dedi. Hiçbir şey sizin kendinizi beğenmişliğinizi ve karşınızdakini küçümsemenizi asla değiştirmeyecek!

Sesini yükseltmeden konuşmuştu, fakat sesindeki öfke çok kesin bir kızgınlığı ele veriyordu; ciğerlerinin var gücüyle avaz avaz bağırsa bu kadar tehditkâr olamazdı.

Ayağa kalktı, hahama doğru bir adım attı. Sanki gırtlağına yapışacaktı.

– Peygamber'in ne dediğini biliyor musunuz? Allah'a inanıyoruz, bize vahiy yoluyla gelene, İbrahim'e, İsmail'e, İzak'a, Yakup'a ve onların kabilelerine vahiy yoluyla gönderilmiş olana, Musa'ya, İsa'ya, peygamberlere Tanrı'ları tarafından verilmiş olana inanıyo-

ruz. Onlardan hiçbirini diğerlerine yeğlemiyoruz. Beni işitiyor musunuz, Samuel Ezra? Hiçbirini öbürüne yeğlemiyoruz!

Tam bu anda, çok hafif bir hışırtı havayı bulandırdı. Gökten fırlatılmış gibi gelen bir hançer Sarrag'ın sol koluna saplanmıştı.

Manuela dehşet içinde bir çığlık attı.

Arap boncuk boncuk ilk kan damlalarını gördü. Şaşkın bakışı yarasından hahama kayıyordu. Haham ise, hareketsiz, ellerini kavuşturmuş bir halde, hiçbir şey anlamadan ona bakıyordu.

– Orada! diye gürledi Rafael Vargas. Bir adam kaçıyor!

Bölüm 20

Kopmuş bir iplik düğümlenebilir, fakat ortasında hep bir düğüm olacaktır.

Acem atasözü.

Vargas kaçanın arkasından koşmuştu. Kaçan, kıçına neft yağı sürülmüş ada eşeği gibi koşuyordu, çalıların arasında dolambaçlı yollara sapıyordu. Geriye döndü, çaktırmadan kendini izleyene baktı; peşindekinin bir keşiş değil, şeytanın ta kendisi olduğunu fark edince, daha da hızlı koşmaya başladı. Vargas bir yandan adamın peşinden koşarken, bir taraftan da kendi kendine, adamın böyle güpegündüz, aleni bir şekilde, kendini böyle tehlikeye atması için inanılmaz derecede ahmak olması gerekir diye düşünüyordu. On millik bir çevrede belki de tek olan küçük bir tepenin eteğine ulaşmıştı adam. Bir hamlede yokuşu tırmandı ve tepenin öbür tarafından bayır aşağı indi. Vargas da meyili tırmandı; zirveye gelince, bir an tereddüt etti. Kaçan adam buharlaşmış gibiydi. Çok kısa bir an, onun bir çobanpüskülü çalılığına doğru gidip saklandığını gördü. Fransisken rahibi yokuş aşağı indi, bir an sendeledi, son anda toparlandı ve adamın içine daldığı çalılığa olabildiğince hızla o da daldı. Avını hafife almıştı. Ağaççıkların arasına henüz dalmıştı ki, iki adam üzerine çullandılar. Bir tür abanozdan bir dev olan birincisi, yolunu kesiyordu. Vargas ikinciyi görmediyse de, varlığını anladı. Daha sonra bütün hatırladığı, havanın yer değiştirmesi, arkasında bir şeyin havaya kalktığını hissetmesi ve ensesine vurulan şeyin sağır edici gürültüsüydü. Sonra, artık hiçbir şey yoktu. Bir çukurun dibine düşüş.

Ayıldığı zaman, yalnızdı. Kendisine saldıranlar doğanın içinde kaybolmuşlardı. Uzaktan ismini seslenen Manuela'nın sesinin yankısından başka çıt yoktu. Yüzünü buruşturdu; başı bıçak gibi saplanan ağrılar içindeydi. Aman yarabbi, bu adamlar nasıl bu kadar çabuk görünüp kaybolabilmişlerdi?

– Yaralı mısınız?

Manuela onun yanına gelmişti. Nefes nefese ve çılgına dönmüş durumdaydı.

Vargas onu rahatlattı.

– Her şey yolunda. Ya şeyh?

– Tanrıya şükür, yarası sanıldığı kadar derin değil. Bıçak çok uzaktan atılmış olmalı.

– Hadi, gelin, kampa dönelim.

Yolda giderlerken Vargas mırıldandı:

– Hedeflenenin sadece o olduğunu anladınız sanırım.

– Sarrag da bundan emin. Üstelik, saldırganın kim olduğunu da saptadığını kesinlikle söylüyor. Eski hizmetkârı imiş. Ebu Tâlip adında bir Arap.

– Doğru olabilir. Daha dün, Cáceres'te, sizi beklerken bu konuda birkaç kelime ettik. Kalabalığın içinde ona hiç yabancı gelmeyen birini gördü bir ara.

– Hizmetkârı olduğunu düşünmüyorsunuz herhalde, öyle olsa onu anında tanırdı, değil mi?

– Benim başıma gelenlere bakarak hüküm verecek olursam -ensesini ovuşturdu-, Sarrag'ın o panayır yerinde gördüğü, hizmetkârı değildi, ama onun avenesinden biriydi gibi görünüyor. En az iki adamı var beraberinde. Ben, ne yazık ki, onlardan birine, bir zenciye yaklaşmak gibi talihsiz bir ayrıcalığa mazhar oldum.

– Karşılaştığımız gün, Ezra, Rábida kütüphanesinin yangınından söz etti. Onu da çıkaran bu Tâlip olacak herhalde?

– Muhakkak.

– Fakat bu hizmetkârın efendisini öldürecek kadar büyük öfkesi nereden ileri geliyor?

Rafael Vargas hafifçe alaylı bir ifadeyle:

– Ödenmemiş borçlar hikâyesidir...

Adımlarını açarak sözünü sürdürdü:

– Bunu Sarrag'a soracağım.

Arap şiddetle itiraz etti.

– Hiçbir şey bilmediğimi size tekrar ediyorum! Yanımda çalıştığı sürece, bu yılana en büyük özeni gösterdim. Yanımda çalışanlara eza cefa etmek gibi bir alışkanlığım hiçbir zaman olmadı!

– İyi de, diye karşılık verdi Vargas, bunun mutlaka bir açıklaması olmalı! Düşünün!

Hiç olmazsa, onu, Baruel'in Saray'larını çalmaya sevk eden sebebi bulmaya çalışın?

Şeyh gelişigüzel temizlenip sarılmış olan yaraya bir göz attı ve yorgun ve bıkkın bir şekilde:

– Kaç kere söyleyeceğim size? dedi, bu konuda en ufak bir fikrim yok. En ufak.

– Özetlersek, diye Manuela fikrini belirtti, peşimizde bir katil var. Ve her şey onu gösteriyor ki, İbni Sarrag'dan intikamını almadıkça, tekrar deneyecek.

Manuela aynı zamanda şöyle düşündü: "Kuş başlı adam." Onu vakit kaybetmeden haberdar etmeliydi. Bu hizmetkâr bütün işi tehlikeye atabilirdi.

– Düzeltmeme izin verin, dedi haham. Tehlike içinde olan sadece Sarrag değil. Hepimiz hedefiz.

– Abartıyorsunuz, diye itiraz etti Rafael. Biraz önce beni öldürebilirlerdi. Ama sadece vurup canımı yakmakla yetindiler.

– Benim fikrimi sorarsanız, siz çok şanslıydınız. Halbuki beni, hapse attırmakta tereddüt etmediler.

– Siz demek istiyorsunuz ki...

– Tabii ya! Herhalde, ben tesadüfen, alnıma basılmış seçilmiş milletten olduğum damgasını keşfetmiş olan alelade bir fanatiğin kurbanı olarak tutuklanmadım! Eski efendisine ulaşmak için, bu E-bu Tâlip bizi feda etmek zorunda kaldığı takdirde, bunu yapmakta hiç tereddüt etmeyeceğinden emin olun. Rábida yangınını hatırlayın.

Üzerlerine ağır bir sessizlik çöktü. Bundan sonra, nereye giderlerse gitsinler, ne yaparlarsa yapsınlar, gece gündüz hep korku içinde yaşayacaklardı.

Kendini ilk toparlayan Sarrag, kararlı bir sesle bildirdi:

– Size şunu öneriyorum: Bundan sonra gideceğimiz şehre varır varmaz, silah satın alacağız ve bu gözü dönmüşleri tuzağa düşürmeye çalışacağız.

– Silah mı? diye bağırdı Ezra. Ben kan dökmesini bilmem.

– Önemi yok, öğrenirsiniz!

– Hiç öldürmeyeceksin! diye kararlı ve kesin bir ifadeyle hatırlattı Vargas. Ben haham gibi düşünüyorum. Sarrag, siz nasıl isterseniz öyle davranın.

– Kendinizi savunmadan öldürülmeyi mi tercih edeceksiniz?

– Yumruklar yeter.

– Kısa, küçük kılıca karşı çıplak yumruk sadece? Böyle bir manzarayı seyretmek için sabırsızlanıyorum. Ya siz, bayan, siz de onlar gibi mi düşünüyorsunuz?

Manuela yanıt vermedi. Onun zihni tamamen başka şeylerle meşguldü. Ebu Tâlip'in şeyhin postunu istemekteki bu büyük çabasına akıl erdiremiyordu. Her şey bir yana, bir de şu husus vardı: Torquemada bu adama, verdiği bilgiler için büyük para ödememiş miydi? O halde niçin? Mendoza... Nasıl oluyordu da, bu saldırıyı engellemek için araya girmiyordu?

* * *

Salamanca.

Talavera büyük bir öfke krizine tutuldu.

– Açık oynamıyorsunuz, papaz Alvarez! Sizinle bir anlaşma yaptığımızı hatırlatmaya gerek var mı? Onun şartlarını da size hatırlatmam gerekir mi?

Torquemada'nın sekreteri zayıf bir sesle yanıt verdi:

– Peder, bütün bildiklerimden sizi haberdar ettim. Bana inanmalısınız.

– Yalan! Cereyan eden en küçük olaydan bile günü gününe beni haberdar etmeliydiniz; halbuki, son mesajınızdan beri başka hiçbir bilgi gelmedi!

Alvarez, canının sıkkın olduğu belli olan bir tonda konuştu:

– Olmayan olayları size rapor edemezdim. Bugüne kadar, bu insanların amaçlarının ne olduğunu anlamayı başaramadık. Bir ipucu olabilecek en ufak bir işaret yok.

– Bu inanılmaz bir şey! Peki, doña Vivero ne yapıyor?

Alvarez, alnında biriken boncuk boncuk terini kuruladı.

– Samimi olarak söylemem gerekirse, size cevap verecek durumda değilim. Onun elinden geleni yaptığını sanıyorum. Ama ne yaparsınız ki, çetin cevizlerle karşı karşıya.

Talavera, çok şey ifade eden bir sessizlik içinde, muhatabını dikkatle inceleyip, kafasının içindekileri anlamaya çalışmaya devam etti; sonra, birden sordu:

– Şimdi neredeler?

– Son haberlere göre, Cáceres bölgesinde olacaklar.

– Hepsi bu mu?

– Başka bir şey yok. Sizi temin ederim.

Talavera derin bir soluk aldı ve gözlerini tam karşısındaki duvara dikti.

Bu kararsız adama korku salarak onu hizaya getirmekle iyi etmişti.

Cáceres bölgesi... Diaz'ı hemen haberdar etmek gerekiyordu.

* * *

Cáceres civarı.

Ezra ateşten titriyordu. Onu iki örtüye sarmışlardı, fakat vücudunu sarsan spazmları hiçbir şey dindirmiyordu. Üzerine eğilmiş olan Manuela, onun terden ıslanmış alnını kuruladı.

– Bir bu noksandı! diye söylendi Sarrag. Benim sakatlanmam yetmiyormuş gibi, bir de bu eklendi talihsizliğimize! Bana sorarsanız, yapılacak en akıllıca şey, Cáceres'teki o hana geri dönmek.

– Hayır, hayır, olmaz! diye yanıtladı Ezra. Devam etmek zorundayız.

– Araştırmayı bırakmaktan bahseden kim? Sizin ihtimama ihtiyacınız var. Sığınılabilecek doğru dürüst bir yerde dinlenmeniz gerek.

– Biraz sonra güneş ovayı kasıp kavuracak ve hastalığınız daha da ağırlaşacak.

– Yanılıyorsunuz. Sıcaklık terlemeyi arttıracak ve hastalığın vücut dışına akıp gitmesini sağlayacak. Hem canım, söz konusu olan benim sağlığım. Devam edelim!

– Hiç olmazsa, tıbbi bitkilerin ekildiği alanlarda bazı bitkiler bulabilseydik, ona bu bitkileri kaynatıp içirebilirdik. Gül bile iş görürdü. Havanda dövülüp kınayla karıştırılınca, mucizevi bir merhem olur.

– Bulmanız gereken gül değil, diye homurdandı haham, bundan sonra gideceğimiz yerin ismi. Ona ne kadar çabuk ulaşsak o kadar iyi.

– Haklısınız, diye kabul etti Arap. Bu melun bilmeceleri çözmeyi bitirelim.

Ve okudu:

– EŞİT OLMAYANLARIN BİR ARAYA GELMESİNDEN OLUŞTUĞU HALDE, BİNANIN YAKININDAKİ, BEŞLİ BİR ŞEKİL DEĞİLDİR. Siz, papaz Vargas, eskiçağda bu beşli şeklin bilginin sembolü olduğunu söylüyordunuz.

– Kesinlikle doğru. Eskiler için, beşli şekil, bilginin bir figürüydü. Yüksek ilmin anahtarlarından birini temsil ediyordu. Bazı sihirbazlar güçlerini uygulayabilmek için ondan yararlanıyorlardı ve bugün de hâlâ yararlanmaktadırlar.

Sarrag hafifçe doğruldu.

– Şimdi burada, üzerinde derinleşmemiz gereken iki yön var: Bu geometrik şekille temsil edilmiş güç, kuvvet ve bilgi fikri ve farklı kuvvet unsurlarının bir araya gelmesi fikri: EŞİT OLMAYANLARIN BİR ARAYA GELMESİ..

Üç adam sessizliğe daldı; kafaları çözümle meşguldü. O sırada Manuela ise, zaman zaman endişeli bir şekilde etrafına bakınıyordu.

Her an bir yerlerden, onları dilim dilim doğramaya hazır Arap hizmetkârın veya avenesinin çıktığını görmeyi bekliyordu. Ve hâlâ böyle bir şeye teşebbüs etmemiş olmaları onu şaşırtmıştı. -Vargas'ın dışında- onların karşısına çıkabilecek, gücü onlara yetebilecek durumda kim vardı? Sarrag bir kolunu kullanabilecek durumda değildi; haham güçlükle ayakta durabiliyordu.

– Yanıtın bir sonraki cümlede olduğunu sanıyorum, diye Vargas birden açıkladı.

– Hangi cümleden bahsediyorsunuz? diye sordu şeyh.

– Şu cümleden: DUVARLARI, BAKİRE VEYA DÖLLENMİŞ MALZEME İÇERİR VE MUHTEŞEM GÖLGESİ PİŞON, GİLON, DİCLE VE FIRAT ÜZERİNE DÜŞER. "Malzeme"nin ne olabileceğini tarif edersek, bir ipucu daha elde etmiş olacağız.

Sarrag yüksek sesle düşündü:

– BAKİRE VEYA DÖLLENMİŞ...bir kadın mı söz konusuydu?

Manuela gülmekten kendini alamadı.

– Bir kadının bir "malzeme" olacağına inanıyor musunuz?

– Her şey Baruel'in terimi kullanış tarzına bağlı. Malzeme nedir; sağlam, dayanıklı, bölünebilir, hareketli bir cevher, bir öz değilse nedir başka, başka ne olabilir?

– Canlı bir varlık bölünebilir bir cevher midir, bölünebilir bir madde midir?

– Neden olmasın? Burada tek problem, bölündüğü zaman, artık bu dünyada olmamasıdır.

Vargas bir süre düşündükten sonra, arkadaşlarına:

– Şu karşısında bulunduğumuz durumda, dedi, malzeme kelimesinin, doğal veya insan tarafından imal edilmiş bir elemandan başka bir şeye uygulanabileceğini sanmıyorum. Ama neyse, bu ayrıntıyı daha sonra inceleriz. Daha ilerisini ele alalım: VE MUHTEŞEM GÖLGESİ PİŞON, GİLON, DİCLE VE FIRAT ÜZERİNE DÜŞER. Burada şüpheye hiç yer yok. Bunlar Cennet bahçesinde akandan doğmuş 4 nehrin isimleri. Cennet'ten, bahçeyi sulamak için bir nehir çıkıyordu ve oradan dört kol oluşturmak için bölünüyordu.

– Bu nehirler, beşli şekil ve bir bakire veya döllenmiş malzeme arasındaki benzerlik ve ilişki nerede?

– İlişki ve benzerlik var. Bir kere daha, onu bulmak bize düşüyor. Ama ben kendi kendime, Baruel'in bize işaret etmeye çalıştığı, bunun altında yatan imaj mıdır acaba diye soruyorum.

– Hangi imaj? diye sordu Sarrag.

– Çok basit olarak Cennet bahçesi.

– Bak, bu gerçekten mümkün.

Ezra dikkatlerini çekti:

– Üzerine eğilmeyi yararlı bulmadığınız ve Cennet'e sıkı sıkıya bağlı bir cümle kalıyor: MUHTEŞEM GÖLGESİ DÜŞER... Bu gölgenin ağaçtan başka bir şey olmadığına kaniyim; hayat ağacından söz ediyorum.

– Hayat ağacı mı? diye tekrarladı Vargas şüphe içinde.

– Kesinlikle öyle. Ona bilginin ağacı da denmiyor mu?

– Belki haklısınız. Fakat, bir tek, Baruel'in bizi bu yola sevk etmesinin sebebini belirlemek kalıyor.

Sustular ve çalılıkların arasından süzülüp gelen rüzgârın o belli belirsiz mırıltısının onları sarıp sarmalamasına kendilerini bıraktılar.

– Bulduğumu sanıyorum...., diye birden haber verdi Manuela. Katedralin yakınında bulunan bina, muhtemelen eğitim verilen bir yer.

Üç erkek sessiz kaldı.

Manuela görüşünü açıklığa kavuşturdu:

– BAKİRE VEYA DÖLLENMİŞ MALZEME oradan geliyor. Okuma tutkusuna sahip olan benim için, bu malzeme bana kitapları düşündürüyor. Onlar bakire, sayfalar beyaz; beyazın üstüne karalar düşünce, döllenmiş oluyorlar.

Manuela saydı:

– Bilgi. Yüksek İlim. Kitaplar. Baruel'in hep bilgiyle ilişkili unsurlar üzerinde ısrar ettiğine dikkat etmiyor musunuz? BEŞLİ BİR ŞEKİL OLMAYAN ve katedralin yakınında kurulmuş olan bu binanın bir okul veya... başka bir şey olması mantıklı görünüyor.

– .....Ya da bir üniversite! diye Manuela'nın sözünü kesti Vargas: o da son derece büyük bir heyecana kapılmıştı. EŞİT OLMAYANLARIN BİR ARAYA GELMESİ, terimine gelince, bunu,

mükemmel bir şekilde, çok yetenekli öğrencilerle o kadar yetenekli olmayanlara uygulamak mümkün.

Muzaffer bir edayla kollarını kaldırdı.

– Salamanca! Salamanca şehri ve üniversitesi. Bütün İspanya'nın en yüksek bilgi ve kültür yeri!

Arap, Manuela'yı büyük bir hayranlıkla süzdü.

– Ulu Tanrı'ya, size bahşettiği yeteneklerden dolayı şükürler olsun, senyora Vivero.

Ve bağırdı:

– Haham, Salamanca'ya gidiyoruz! Doktorlar ve bilgi sitesine! Orada size özen gösterebileceğiz. Mutlu musunuz?

Sorusuna bir yankı gelmedi. Ezra yumrukları sıkılmış uyuyordu.

Bölüm 21

Düşle ve çılgınlıkla başlayan, nereye gittiğini çok iyi bilir: çılgınlığa ve düşe. Fakat mantık bizi maceranın tam ortasına atıverir

Zabıta olayları üzerine Sohbet.
J. Paulhan,

Cáceres'i Salamanca'dan ayıran mesafeyi, normal olarak gerekenden üç gün fazlasıyla, altı günde katettiler. Onlar yola çıkalı ancak bir saat olmuştu ki, Haham bilincini kaybetmiş ve atından düşmüştü. Kendine geldiği zaman, o kadar bitkindi ki, atına binemedi.

Onu bir ağacın dibine yatırdılar ve gücünün kuvvetinin yerine gelmesini beklediler. Bir süre sonra, onun, anormal bir durumda, alçak sesle dua ettiği duyuldu.

– Tanrım, benim Tanrım ve benim atalarımın Tanrısı, Senin önünde kabul ediyorum ki, benim iyileşmem de ölümüm de Senin ellerindedir.

– Neler geveliyor bu? dedi Sarrag.

Ne Vargas, ne Manuela yanıt vermediler. Ezra devam ediyordu:

– Senin İraden beni tamamen iyileştirmek olsun. Ölürsem, ölümüm, sana karşı işlediğim günahların kefareti olsun.

– Sayıklıyor..., diye teşhis koydu şeyh.

Ama bu sefer, sesine verdiği o alaycı ton, onu sarmış olan heyecanı gizlemeye yetmedi.

– Dinle İsrail, Tanrı hepimizin Tanrısıdır, Tanrı tektir.

Ve geldi hastanın yanında diz çöktü ve ona, saldırgan bir sesle hitap etti:

– Samuel Ezra, kendinizi okuyup üflemeye teslim etme (bir tür zekeratta olma) zamanının geldiğini mi sanıyorsunuz?

Haham bir gözünü yarı açtı ve zayıf bir sesle yanıtladı:

– Başka bir isim... Beni başka bir isimle çağırın...

Vargas da yaklaştı.

– Bir başka isim mi?

Arap'ın kulağına fısıldadı:

– Ateşten...

– Ben... size... yalvarıyorum, diye inledi Ezra.

İki adam endişeyle birbirine baktı.

– Ama çok açık, dedi Manuela. Bir başka isimle çağrılmak istiyor.

– Komik! Ne sebeple?

– Bilmiyorum, ama dediğini yapsanız ne kaybedersiniz?

– Gerçekten istediğiniz bu mu? diye sordu fransisken rahibi.

Hasta gözkapaklarını indirerek onayladı.

Vargas tereddüt etti.

– İsimden bol ne var! diye sabırsızlandı İbni Sarrag. Abdullah, Muhammed, Tarık...

Arkadaşı onu bir el hareketiyle durdurdu.

– Bundan sonra, diye hahamın yanına büyük bir törensellik içinde diz çökerek söze başladı, senin adın Rafael olacak.

Ezra onaylamış izlenimi verdi.

– Fakat ona verdiğiniz, sizin kendi adınız! diye şaşırdı Sarrag.

– Ne önemi var? Aklıma ilk gelen bu oldu.

Bir süre zaman geçti. Haham derin bir uykuya, bir tür yarı baygınlığa dalmış vaziyette kaldı. Ancak öğle vakti olduğunda kımıldadı ve gözlerini açtı.

– Kendinizi daha mı iyi hissediyorsunuz? diye sordu Manuela.

Haham gülümseyecek gücü buldu.

– Evet...

– Aman çok iyi! dedi şeyh. Bizi dehşetli korkuttunuz. Bu sıcakta mezarınızı kazmak zorunda kaldığımızı tasavvur ediyordum! Allah'a şükürler olsun!

– Oturmama yardım edebilir misiniz?

Arap onu omuzlarından kavradı ve sırtını ağaca yasladı.

– Çabuk toparlanacaksınız. Görünüşe bakılırsa, isim değiştirmek iyileşmenize yetti! Sahi... ne oldu kuzum size?

Ezra ciddiyetle yanıt verdi.

– Bu söyleyeceğimi çocukça bulacaksınız, ama Talmud'da denilir ki, ismini değiştiren kaderini de değiştirir.

Gözlerini Vargas'a çevirdi ve dudaklarında bir minnettarlık tebessümü belirdi.

– Daha iyisini seçemezdiniz... Rafael'in ne ifade ettiğini biliyor musunuz?

Keşiş cehaletini itiraf etti.

– Tanrı iyileştirir.

– Gerçekten, önceden düşünseydim. Daha uygununu bulamazdım. Bu yeni isim size ata binebilecek güç veriyor mu?

Ezra olumsuz yanıtladı.

– Ama ebediyen burada kalamayız. Gece bastırmadan, önümüzdeki ilk köye mutlaka varmamız gerek.

– Ben onu terkime alırım, diye önerdi şeyh. Tek çözüm bu.

Kollarını hahama doğru uzattı.

– Gelin, bakalım. Size destek olacağız.

Haham yüzünü ekşitti.

– Bana kalsa...

– Evet, ama karar veren biziz! Gelin!

Yeniden yola çıktılar. Açıkça görülüyordu ki, Samuel adının, "Tanrı iyileştirir"e değişmesi, hastalığı kovmaya yetmemişti. İyileşme kısa süreli oldu. Tage vadisine vardıklarında yeniden mola vermek zorunda kaldılar. Mide bulantıları, titremeler, Ezra'nın hastalığı nüksediyordu. Onu nehir boyuna yatırdılar. Şeyh o zamana kadar omzunu örten yünlü kumaşı çıkardı ve soğuk suyla ıslattı. Yapabildiği en iyi şekilde hahamı ona sardı ve onu bu vaziyette güneşin altına yatırdılar. Sarrag'a göre, buharlaşma vücudu

soğutacak ve ateşi düşürecekti. Haksız da değildi. İki saat sonra haham yolculuğa devam edebilecek durumdaydı.

O ana kadar görülen çıplak ve çorak dekorun yerini şimdi, Vera'nın yemyeşil ve verimli manzaraları almıştı. Gredos sıradağlarının hemen eteklerinden portakal ağaçları ve incir ağaçları tarlaları ve yeşil meşe ormanları fışkırıyordu; bunların aralarında da domuz sürüleri görülüyordu. Ezra'nın yeniden hastalanmasına sebep olan, her türlü pisliğin taşıyıcısı olan bu memelilerin görünmesi miydi? Hastalığı depreşmişti. Fakat bu sefer, passiflora incarnata'yı çok andıran ve gene şeyhin dediğine göre, tedavi edici özelliği olan, kırmızımsı kahverengi küçük meyveler şeklinde bir koruyucu imdatlarına yetişti. Ezra'nın itirazlarına hiç pabuç bırakmadan, ona bir avuç içirdiler ve ondan birkaç taneyi de Ezra kendisi ezip yarasının üstüne koydu. Tesadüf mü yoksa gerçekten bu küçük meyvelerin etkililiği mi? Ezra'nın titremeleri durdu ve yanaklarına biraz renk geldi. Bir gece dinlendikten sonra, yeniden yola koyuldular ve günün sonunda, Béjar boynuna ve Mağriplilerin tahkimatına bürünmüş, aynı isimdeki küçük şehre vardılar; cehennemin ortasında cennetten bir parçaydı burası. Ezra'nın gücünü kuvvetini yeniden kazanması için gerekli bir süre orada durdular. Üç gün sonra, tam öğle vakti, güneşin ovayı kasıp kavurduğu ve katedralin çanlarının var güçleriyle çaldığı sırada, Salamanca'nın surlarını aşıp şehre girdiler.

Şehre vardıklarında, kalacak yer bulmaları epeyi sorun oldu. Hanların çoğu, her zaman olduğu gibi, Avrupa'nın ve İspanya'nın dört köşesinden gelmiş çok sayıdaki öğrenci tarafından işgal edilmişti.

Sonunda, las Dueñas manastırından çok uzak olmayan bir han buldular. San Pablo sokağıyla Abrantes evi arasında.

Yerleşir yerleşmez, Vargas, hancıya göre şehrin en parlak doktorları arasında yer alan Miguel Vallat adında bir doktoru aramaya gitti. Doktor hastanın nabzını dinledi, sırtını, göğsünü dinledi, idrarı ve miktarını inceledi ve öyle acayip bir tedavi önerdi ki, bu doktor Vallat'ın asla doktor olmadığına oybirliğiyle karar verdiler. Kanıt mı, Vargas ve Sarrag -Ezra'nın onayıyla- önerilen tedavinin

tamamen dışında bir tedavi uyguladılar ve kırk sekiz saat sonra yaşlı haham iyileşme yolundaydı.

O gece, Salamanca'ya varışlarının dördüncü gecesi, şarap kadehini Samuel Ezra'ya kaldırdı ve şöyle dedi:

– Le-hayyim, haham, hayata! İbranice sadece bu terimi biliyorum, ama onu bu kadar yerine denk düşen bir tarzda kullanabileceğimi asla düşünemezdim.

– Le-hayyim! Dostum. Ve ben de, hayata bu kadar bağlı olduğumu hiç zannetmezdim. Daha çok kısa bir süre önce, şeyhe, ölüm saatimi neşeyle karşılayacağımı söylemeye cesaret ettiğimi düşündüğüm zaman, şimdi... Kendimden utanıyorum.

Yüzü hâlâ çok solgun olan haham çok zayıflamıştı, fakat gözbebekleri canlılıklarını kazanmıştı. Yatağında ağır ağır doğruldu ve belli bir alay ifadesiyle, ama acı bir alay ifadesiyle Manuela'ya hitabetti:

– Görüyorsunuz erkekler bir kuş kanadının rüzgârından etkilenip yıkılıveriyorlar; halbuki siz, çıtkırıldım denilen o narin yaratıklar, sağlam, dayanıklı, yıkılamaz bir şekilde ayakta kalıyorsunuz.

– Yıkılamaz mı? Çok abartıyorsunuz! Belki size nazaran fizik olarak dayanma gücü üstünlüğümüz var; ama bütün madalyonların bir de arka yüzü vardır. Vücut dayanıklıysa, bu, kalbin de aynı şekilde dayanıklı olması demek değildir. O, erkeklerin kalbinden çok daha kolay kırılabilir.

Tam Ezra yanıt verecekti ki, kapı birden, şiddetle açıldı ve İbni Sarrag göründü. Saçı başı darmadağınık, çok önemli bir keşif yapmış olduğundan hiç şüphesi yoktu. Birkaç adımda hahamın başucuna geldi ve yumrukları belinde, onun önünde durdu.

– Kalkıp yürümenizi tavsiye ederim, haham Ezra. Hele hâlâ bu maceranın sonuna varmak istiyorsanız.

– Ne buldunuz?

– Pisagor... (Pitagor)

Diğerleri ona soran bakışlarla bakarlarken, o açıkladı:

– Bundan sonra her şeyin beşli şekle bağlı olduğu çok açık. Bizi buraya sevk eden o. Bizi üçüncü üçgene götürecek olan o. Papaz Vargas bize onun bilgiyi ve Yüksek İlimi temsil ettiğini söyledi.

Haklıydı. Fakat dahası var. Beşli şekil sadece basit bir geometrik şekil değil. O aynı zamanda, size biraz önce adını söylediğim Yunanlı filozof ve matematikçiye de tamamen bağlıdır.

Oturdu ve devam etti:

– Sanıyorum aramızda Pisagor'un (Pitagor'un) kim olduğunu bilmeyen yok; fakat bu kişiyi size kısaca hatırlatmama izin verin, lütfen. Göreceksiniz yararsız olmayacak. Tek başına bir garabet örneği olan ismi, sanskritçe iki kelimeden oluşmaktadır: toplamak anlamındaki pit'ten türeyen ve ev, toplanma yeri anlamındaki pita ve eğitim öğretim sağlayan manevi ebeveyn anlamındaki, kendisi de açıklamak, söylemek anlamına gelen gri'den türeyen guru'dan. O halde bu adam, toplantının, okulun üstadıdır. Bu adam hakkında, iki bin yıldan daha fazla bir zaman önce, Sakız adasında doğduğundan, babası Mnezark'ın isteğine uyarak önce heykeltıraşlıkla işe başladığından, daha sonra atlet olduğundan başka, pek önemli bir şey bilinmiyor. Daha sonra Feresid'in dersleri sayesinde felsefeye merak sarmıştır. Onu Mısır'a, Babil'e ve Hindistan'a götüren uzun seyahatlerden sonra, İtalya'da Crotone'da, tam olarak Calabra'da, "İtalya okulu" diye ünlü bir okul kurdu. Gerçekte bu okul, sadece basit bir öğrenciler topluluğundan ziyade, aynı dünya görüşünü, aynı felsefeyi paylaşanları bir araya getiren bir ekol'e, bir tür tarikata benziyordu. Esas olarak çileciliğin prensiplerinden ve orfizmin (mitolojik şarkıcı Orfeus'a ilişkin eski Yunan dininin) prensiplerinden esinleniyordu. Bu dinin müritleri, şahsın kişiliğinin hafifmeşrep veya oturaklı, ağırbaşlı oluşuna göre, iki veya beş yıl süren bir suskunlukla belirlenen bir çömezlik dönemi geçirmek zorundaydı. Orada verilen öğretim, bir başlangıç niteliği taşıyordu, daha sonra öğretileceklere esas teşkil ediyordu. Pisagor orada matematik, astronomi ve -daha az bilinen bir ayrıntı- müziğin ilk bilgilerini verdi. Ona atfedilen keşiflerin gerçekleşmesinde, muhtemelen, ustası ve ilham kaynağı olduğu bütün bu disiplinlerin hepsi birden rol oynamıştır. Pisagor Tablosu denilen ünlü tabloyu, ondalık sistemi, daha sonra Öklid (Euclide) tarafından ele alınmış hipotenüsün karesi teoremini hep ona borçluyuz. Buraya kadar söylediklerime bakarak, bu kişi ne bakımdan bizi ilgilendiriyor

diyeceksiniz bana? Ve Baruel ile ve bizim şu andaki araştırmamızla arasındaki bağ ne? Cevabı bildiğimi sanıyorum. Pisagorcuların kullandıkları bilgi işareti nedir, biliyor musunuz?

Derin bir soluk aldı:

– BEŞLİ ŞEKİL.

– İlginç, gerçekten, diye kabul etti Vargas, fakat...

– Acele etmeyin.

Tumturaklı bir şekilde, üstüne basa basa şöyle dedi:

– "Her şey sayıdır!" İşte Pisagor'un temel görüşünü özetleyen bu ifade idi. Bu, aynı zamanda onun inanmaktan hiçbir şekilde vazgeçmediği bir görüş idi. Her şeyin prensibini, hatta evrenin kanununu bile matematikte görüyordu. O derecede ki, gerçek bir "aritmetik din", sayıların mistik dünyasının ilmini geliştirip işlemişti. Beşli şekil ve sayılar. Baruel'de de her şey sayıdır, bunu inkâr edemezsiniz. Bilmecelerinin her biri, pisagorcu mekanizmalardan esinlenmiştir. Bütün bu bilmeceler, hayata ve ölüme ilişkin imaları sayılarla ifade ve işaret edilmesinden ibarettir. Süleyman'ın Tapınağının boyutları, Kâbe'ninkiler. Üçgenler, 3 rakamı. Şu anda incelediğimiz Saray'a dönecek olursak, şu ileri sürdüğümüz mantığı tamamen doğrulayan bir pasaj buluyoruz. Pasajı okuyorum: ORADA VE BU SAYIDA, THÉANO'NUN KOCASI BULUNABİLİR. DEHASININ SİZE İLHAM VERMESİNE İZİN VERİN.

Gözbebeklerinde bir neşe ışığı dalgalanıyordu.

– Haklı değil miydim?

Genel bir kafa karışıklığı sorusuna tek yankı oldu.

– Théano! diye bağırdı belli bir sabırsızlıkla. Théano. Bu, karısı ve öğrencisi olan kadının anısına, Crotone'da Pisagor tarafından kurulan okulun adıydı! Ezra ve Vargas bir an birbirlerine baktılar.

– Pekâlâ, dedi haham doğrularak, Salamanca'nın bu çalışkan, araştırmacı havasının sizin üzerinizde mucizevi bir etki yapmayı başarmış olduğu görülüyor. Size bu kadar ilham veren, tüyüp şehirde dolaşmanız mı?

– Daha ziyade öğrenciler ve onların bilgileri. Kendi kendime şöyle düşündüm: Eğer Baruel üniversitenin üstünde bu kadar

durmuşsa, birtakım bilgileri toplayabilme şansımın en fazla olduğu yer orası olacaktı. Haksız da değildim.

O zamana kadar hiç sesini çıkarmadan dinlemekle yetinmiş olan Manuela:

– Peki de, diye konuşmaya başladı, Pisagor ve rakamları nereye götürüyor?

Sarrag gülmeye başladı.

– Kesinlikle, bayan Vivero, cevabını bildiğiniz soruları sormak gibi bir yeteneğiniz var. Kitapları, bakire veya döllenmiş malzemeyle karşılaştıran siz değil misiniz?

– Evet.

– O halde, biz de çok doğal olarak, sizin tarifiniz üzerine dayanacağız: THÉANO'NUN KOCASI ORADA VE BU SAYIDA BULUNABİLİR. Buradaki imayı yakalayabiliyor musunuz?

Manuela yakalayamadığını kabul etti.

– Hadi, senyora! Bu kadar zeki olan siz mi? Gerçekten göremiyor musunuz?

– Hayır, dedi Manuela, kafası karmakarışık.

– Pekâlâ. Gelin. Yerinde görürseniz, karar verebileceksiniz.

Elini Vargas'ın koluna koydu.

– Siz, papaz Rafael, sanırım siz keşfettiniz?

– Sanırım.

Ve Sarrag kapıya doğru giderken haber verdi:

– Hadi, Théano'nun kocasını bulmaya gidelim.

Sarrag ve Manuela ona ayak uydurmaya çalışıyorlardı ki, Ezra'nın öfkeli sesi arkalarında çınladı.

– Hey! Bana bakın! Esas olanı unutuyorsunuz!

Haham ayağa kalkmış potinlerini bağlıyordu.

– Hangi esastan bahsediyorsunuz, haham?

– Kendimden! Şeyh İbni Sarrag, kendimden!

Üniversitenin birinci katında, demir bir kapının arkasındaki alaca karanlık büyük kütüphane insana bir ejderin karnındaymış hissini veriyordu. Derinin ve dört yaprak sekiz sayfalık formaların hafif kokusu, masif meşe etajerlerden yükseliyordu. İnsan dehasının ve

onun gevezeliklerinin buluşma yeri, ilimlerin ve sanatın ambarı, açılıp gözler önüne serilmiş dünya haritaları, Mare nostrum (=Bizim deniz, Akdeniz) ve ona ekli Karanlıklar Dünyası, günle gecenin eşitlik tabloları.... 160 000 ciltten fazla kitap 3.000'den fazla el yazması. Bilinen dünyanın bütün bilgileri, bu toprak rengi duvarların arasında toplanmıştı.

Manuela hayranlık dolu bir çığlık attı.

Sarrag fısıldadı:

– BAKİRE VE DÖLLENMİŞ MALZEME, senyora... Şimdi anlıyor musunuz?

Rafların arasında mümkün olduğu kadar dikkatli ve bir tapınağa girmişçesine saygılı bir şekilde ilerlediler.

– Bizi nereye götürüyorsunuz? diye endişeyle sordu Ezra.

Arap işaret parmağını dudaklarının üzerine götürdü.

– Şişşşt... bana güvenin.

Orada burada, son derece ciddi mermer heykellere benzeyen, okumaya dalmış öğrenci siluetleri görülüyordu. Çoğunluğu İspanyolsa da, buraya dört disiplini; sanat, hukuk, tıp ve teolojiyi inceleyip öğrenmeye kendilerini vakfetmek üzere Avrupa'nın dört bir yanından gelmiş olanlar da pek çoktu. Bunların sayıları ne kadardı? On bin? On beş bin? Oxford, Bologne veya Paris üniversiteleri gibi, Salamanca ile rekabet iddiasında olan diğer üç üniversitedekilerden çok daha fazlaydılar.

Sarrag çok yükseklere kadar çıkan bir kitap rafını işaret etti.

– İşte, burada, diye haber verdi, bir sırrı açıklayan insan edasıyla. Papaz Vargas, bana lütfen yanınızdaki merdiveni uzatabilir misiniz?

Keşiş söyleneni yaptı.

Şeyh, altın parıltılı esmer sırtlarıyla diğerlerinden ayırt edilen bir dizi esere ulaşıncaya kadar, basamakları birer birer tırmandı. Bu derlemelerden birini eline aldığı zaman, küçük bir zafer çığlığı attığı işitildi. Aşağı indi ve hiç beklemeden, coşkulu elleriyle kitabı karıştırdı. İşaret olsun diye konmuş bir yaprak diğer iki sayfanın arasında çıkıntı teşkil ediyordu. Cildi bu işaretten açtı.

– Evet? diye sabırsızlandı Ezra. Nihayet bize bir şey açıklayacak mısınız!

Hiç yanıt vermeden, şeyh kitabı keşişe verdi. Yaprağı aldı, onu tedbirli bir şekilde açtı ve yüzü birden allak bullak oldu.

– Evet? diye tekrarladı haham.

Sesi öyle bir tonda çıkmıştı ki, birkaç öfkeli bakış ona çevrildi.

Şeyh sonunda konuşmaya karar verdi.

– İşte, dedi hırçın ve titiz bir tonda.

– Rüya görüyorum! dedi Ezra şaşırmış bir halde. Nedir bu?

– İlk bakışta, dedi Vargas, bir müzik parçası. Ve bir metin: "Piskoposun lahtinin altında zafer ve utanç."

– Gerçekten öyle! Onu görüyorum. Fakat onun orada olduğunu Sarrag nasıl bilebildi? Sonunda bize açıklayacak mısınız?

– Size her şeyi anlatacağım, fakat önce kitabı yerine koyup daha fazla dikkat çekmek istemiyorsak buradan çıkmamızı öneriyorum.

Binanın dışına çıkınca, üniversitenin yemyeşil çayırını ayaklar altına seren bahçesinde birkaç adım attılar ve çiçekleri ışıl ışıl bir ibisküs ağacının gölgesine oturdular.

– Sizi dinliyoruz. Her şeyden önce, bize bu kitaptan bahsedin. Kabında yazılı başlığı iyi okudumsa, Pisagor'un bir eseri söz konusu?

– Kürelerin müziği. Evet, doğru, Pisagor'un. Yunancada bilinen tek eser. Bize başkaca yazılı bir şey bırakmamış. Öğrencileri ve ünlü teorem üzerinde Öklid tarafından tamamlanan çalışma olmasa, bu kişi tarafından yapılmış araştırmaların doğruluğu ve gerçekliği üzerinde birtakım şüpheler bile ileri sürülebilirdi. Pisagor üzerine uzun uzadıya sorguladığım öğretim üyelerinden biri, bu bilgileri bana verdi ve üniversite kitaplığında bu eserin varlığını bana açıkladı. O zamandan beri, orada yeni bir ipucu bulacağımızdan emindim.

– Bu durumda, diye şaşkınlığını dile getirdi Manuela, bu Kürelerin Müziği'ni inceleyip araştırmaya vakit ayırmamış olmak niye?

– Çünkü orada, Baruel'in orada bulmamızı istediği her şeyi bulduk.

Okudu:

– ORADA VE BU SAYIDA, THÉANO'NUN KOCASI BULUNABİLİR. Benim fikrime göre, ORADA'nın altında "orada, kütüphanede" anlamı yatıyor. Ve BU SAYIDA ise müzik bölümünün konmuş olduğu sayfanın numarasını işaret ediyor.

– Yani?

– Dördüncü sayfa. Dört, Saray'da sayılan dört nehirden; Pişon ve Gilon, Dicle ve Fırat'tan geliyor.

– Bunu kabul etmekte bir miktar üzüntü hissetsem de, dedi Ezra, bu bölümde fevkalade bir tümdengelim, ipuçlarından mükemmel bir sonuç çıkarabilme örneği sergilediğinizi teslim etmek zorundayız.

Sarrag şaşırdı.

– Peki, üzüntü niye?

Haham yalancıktan suratını astı.

– N'aparsınız! Mutlaka gerekli, kaçınılmaz biri olmama fikrine tahammül edemiyorum.

Bu konuşma sırasında, Vargas sürekli olarak, üzerinde iki portelik müziğin yazılı olduğu kâğıdı incelemişti. Yüz hatlarındaki hoşnutsuzluğa bakarak hüküm vermek gerekirse, incelemesi sonucunda bir yere varamadığı anlaşılıyordu. Pek ümidi yoktu ama, gene de sordu:

– Müzik hakkında bilgisi olan var mı?

– Bu konuda birtakım bilgilerim var, dedi Manuela.

Fransisken rahibi müzik bölümünü ona verdi.

– Burada özel, dikkate değer bir şey görüyorsanız, bize söyleyebilir misiniz?

Genç kadın, yanıt vermeden önce, bir süre notalar dizisini inceledi:

– Ne yazık ki, hiçbir şey. Melodi çizgisinin, hadi işin basitine kaçan demeyelim, alelade olduğundan başka hiçbir şey söylenemez.

Gayet hafiften melodiyi mırıldandı. Merdiven basamakları şeklinde sıralanmış ve kalın notalara kadar inen ağır ve üzüntü verici tekdüze bir şarkıydı.

– Bir Tevrat yorumcusu olan Baruel'de bir de yetkin bir müzisyen varmış meğerse, diye işi alaya vurdu Ezra. Bu allahın cezası melodinin bize üçüncü üçgenin saklandığı yeri nasıl göstereceğini gerçekten anlamıyorum. Üstelik, notaların altındaki metin var bir de: "Piskoposun lahtinin altında, zafer ve utanç." Hangi zafer? Hangi utanç? Hangi piskopos? Çok iyi hatırladığıma göre, Ebulafya gibi bazı Tevrat yorumcuları, peygambervari bir vecd içine girebilmelerini sağlaması için müziği kullanmayı şüphesiz, pek çok kez denemişlerdir; fakat ben burada Baruel'in bizi böyle bir yöne sevk etmek istemiş olacağını sanmıyorum. Bunun için, çıldırmış olması gerekirdi!

– Müzik? diye sordu Vargas. Peygambervari bir vecd haline geçebilmek için bir destek mi?

– Bunun prensibi o kadar karmaşıktır ki, benim bile güçlükle anlayabildiğim bu konuyu size anlatabilmem çok zor. Ebulafya ve diğer Tevrat yorumcularına göre, müzik ilmi ile -görünen o ki, bu, bugün kaybolmuştur- vahiy yoluyla kehanet arasında sıkı bir bağ olacaktır. Sod ha-şalşelet gibi hikâyelerde, müzik, yasaları eskiden büyük rahipler tarafından tanınmış olan bir öğretim dalı (bir disiplin) olarak tarif edilmiştir. Müzik, insanları mistik bir birliğe götürebilir ve onun, dört harfli kelimeyi telaffuz etme tarzıyla yakın ilişkisi vardır. Bu gizli ilimin, İbrahim Ebulafya'nın çevresinde de geçerli

olduğu, orada da rağbet gördüğü anlaşılıyor; zira, İbrahim Ebulafya'nın, harfleri bir araya getirip birbirine uydurmak ve onları ezbere okumaktan ibaret olan tekniği kullandığı açıkça görülüyor. O, çoğu zaman, insan vücudunu bir müzik aletiyle karşılaştırıyor; zira, diyor, vücut da, içinden nefes geçtiği zaman bir ses üretebilecek boşluk ve çukurlara sahiptir. Şarkıya bağlı olan ve insan tarafından söylenmiş ve muhafaza edilmiş kelimeler ise, ilahi bir şeyin oluşmasına, kutsal bir ruhun vücuda girmesine ve oradan çıkmasına yol açar; müziğin ve kelimelerin etkisiyle kutsal varlığın vücuda girme ve vücuttan çıkma vetiresinden yararlanabilen, ona hâkim olabilen kişilerde geleceği okuyabilme yeteneği yaratır.

Mihanikî bir hareketle parmaklarını ovuşturdu ve devam etti:

– Evet, biliyorum... Bütün bunlar çok karışık. İzin verirseniz, sözü haham İsaïe ben Joseph'e bırakarak sözü bağlamak istiyorum. O, öz olarak şunu söylüyordu: "Şunu bil ki, kehanette bulunmak isteyen bir peygamber, önce, belirli bir süre kendisini çevresinden soyutlamalıdır ve aptes almalıdır. Ancak bundan sonra, uygun bulacağı bir yeri seçecek ve çeşitli müzik aletleri çalmada uzman olan ve onun için çalıp ulvî şarkılar söyleyecek müzisyenleri çağıracak ve bir türlü anlayamadığı bir kitabın pasajları üzerine o zaman eğilecektir."

Ezra sustu. Dudaklarında, ne anlama geldiği anlaşılamayan bir tebessüm belirdi.

– Şimdi artık bize, bir tek müzisyenleri çağırmak kalıyor!

Etraflarında, onların varlığından haberleri bile olmayan, kimilerinin yüzü gülen, kimileri çalıştıkları konu üzerinde zihinleri meşgul öğrencilerin bitmez tükenmez baleleri sürüp gidiyordu. Dünya onların araştırmalarıyla, onların endişeleriyle alay ediyordu. Mazgalları, beşik çatıların üçgenlerini ve onları aşıp göğe doğru yükselen çan kulelerinden ormanı kasıp kavuran güneş, kırmızımtrak taşlardan yapılmış evlerin üzerinde titreşiyordu.

– Hey! Baylar! A Cómo están ustes?

Bu sesleniş, onları yavaş yavaş sarmaya başlayan uyuşukluktan çıkardı. Oldukça uzun boylu, saçları bembeyaz, kartal burunlu bir adam, birden bire karşılarında belirivermişti.

– Beni tanımıyor musunuz?

İlk reaksiyon Vargas'tan geldi.

– Tabii ya... Siz Cenovalı denizcisiniz. Rábida'da misafir ettiğimiz. Burada ne işiniz var?

Adamın omuzları çöktü, kamburlaştı, bakışları karardı.

– Birkaç dakikaya kadar, orada -sağ tarafta bir binayı gösterdi-, San Esteban manastırında, projemin ilgiye layık olup olmadığına karar vermek üzere, bir uzmanlar komisyonu toplanacak.

Vargas denizciyi Manuela'ya tanıştırdı.

– Bayan Vivero. Bay Cristóbal Colón. Batıya doğru, baharatın yetiştiği ülkeye doğrü yola çıkmak niyetinde. Bu yolculuğu Majestelerinin finanse edeceği ümidinde.

Manuela farkında olmadan elini belinde gezdirdi.

– Batıya doğru mu, senyor? Ve orada gerçekten karalara rastlayacağınızı umuyorsunuz?

– Tamamen öyle. Bunu kanıtlayacağım.

Vargas yarım bir tebessümle görüşünü belirtti:

– Kendinizden çok emin görüyorum sizi.

– Nasıl olmam? Dünya yuvarlak değil mi?

– Gerçekten de öyle. Ama bu kanaatin sadece bir avuç bilgin kişi tarafından paylaşıldığını ve onların bile bu kürenin büyüklüğünün ne olduğunu söyleyemediklerini; çünkü kimsenin onu hiç baştan başa dolaşmadığını bilmiyor olamazsınız. Karaların ve okyanusların sınırları esrarını koruyor. Gine'nin batı kıyısı hemen hemen belirlendi. Asya bilinmeyen mesafelerde doğuya doğru çekiliyor. Kıyılarının şekli şemaili ise bir bilmece olmakta devam ediyor. Ve...

Sarrag onun sözünü kesti.

– Düzeltmeme müsaade edin, papaz Vargas. Avrupalılar için bu böyle, Arap seyyahları için değil. Bundan yaklaşık 1 800 yıl önce, Aristo bile, hep batıya doğru gidilerek doğuya mutlaka ulaşılacağı sonucuna varmıştı.

– Tamam, ben mutabıkım, fakat hani, haritalar nerede? Kanıtlar nerede? Bay Colón'un karşılaştığı problem çok basit: Batı Avrupa ile Doğu Asya arasında direkt bir yol olması mantıklı görünüyor,

çünkü dünya yuvarlak. Fakat bir geminin ilk karalara ulaşmadan önce ne kadar mesafe katetmesi gerekecek? Bin mil mi? On bin? Yirmi bin? Şimdi bu durumda sorumu tekrarlıyorum: Bay Colón, size bu, kendinden emin oluş nereden geliyor, aşacağınız mesafenin aşılabilirin sınırları içinde olduğuna bu körü körüne inanç nereden geliyor?

– Çünkü ben, Hindistan sınırına varmadan önce katedilecek mesafenin 977 mili geçmeyeceğini biliyorum. Bu, otuz günlük bir yolculuktur; iyi hazırlanmış ve özenle ikmali yapılmış bir karavelin rahatlıkla kapasitesi içindedir.

Vargas sanki kendi kendine konuşuyormuş gibi yanıtladı.

– Düşündüğüm de bu....

– Ne demek istiyorsunuz?

Keşiş ona ne düşündüğünü belli etmek istemeyen bakışlarla baktı.

Colón ısrar etti.

– Dilinizin altındaki ne?

– Söylentiler...

– Dilinizin altındaki ne? diye Cenovalı kuvvetle tekrarladı.

– Diyelim ki, sadece macera merakıyla bu işe atılmış olsaydınız, bir gemi bulup batıya doğru gitmekte hiçbir güçlükle karşılaşmazdınız. Ama buna karşılık, ulaşmayı planladığınız toprakları kontrol edip onlardan yararlanmayı düşünüyorsanız eğer, bir hükümdarın desteği kaçınılmaz olur o takdirde. Bu da, sizin yapacağınız işten ne kadar emin olduğunuzu teyit eden bir husus.

– Başka ne diyorlar?

– Karaların yerlerini işaret eden krokilerle dolu bir gemi seyir defterine sahip olduğunuz. Sığ kayalıkları ve gemilerin demir atabilecekleri yerleri gösteren, bir Portekizli denizciden çalınmış haritalara sahip olduğunuz. Portekiz'de oturduğunuz sıralarda Portekiz kraliyet kütüphanesinden yürütmüş olacağınız, Toscanelli tarafından on beş yıl kadar önce yapılmış bir deniz haritasına da sahip olduğunuz.

– Bu, sizinle Tanrı arasında ama, bu söylediklerinize içtenlikle inanıyor musunuz?

– Her ne olursa olsun, bunu açıklamaktan kaçınırım.

– Hadi! diye bağırdı Colón, düşündüğünüzü sonuna kadar söyleyin!

Vargas, bu bilgileri aldığı papaz Marchena'ya ihanet etmek istemedi.

– Birtakım insanlar boşboğazlık etti diyelim...

Cenovalı bir süre muhatabını inceledi, sonra:

– Söylediğiniz doğruysa eğer, o zaman, Majesteyi ve uzmanlarını ilmi olarak ikna etmeye çalışmakla kendimi harap edeceğime, elimde olduğu iddia edilen kanıtları onlara niçin açıklayıp sunmadığımı bana izah edin lütfen?

– İki sebeple: Birincisi: Eğer böyle hareket etseydiniz, mantıken, sizin olağanüstü taleplerinize sarayın boyun eğeceğini bir an bile tasavvur edemezdiniz. Majestelerinin size, ne kadar değerli olurlarsa olsunlar, belgeler karşılığında, Kastilya amirali unvanı, bulacağınız bütün toprakların valisi ve orada kral naibi olma hakkı, idare üzerinde kontrol yetkisi ve bu topraklarda adaleti sağlama yetkisi, bulunacak bütün hazine ve altınların onda birini, oralardan sağlanacak kârların sekizde birini alma hakkı ve her türlü ticari anlaşmazlıkların giderilmesinde tam yetki vereceğini pek sanmıyorum. En iyi ihtimalle, size bir miktar para ödülü verilebilirdi; en kötü ihtimalle, belgelerinizi kuzu kuzu vermeniz istenebilirdi, vermezseniz cezalandırılacağınız söylenebilirdi. Söylediğim doğru değil mi?

Cenovalı soruya yanıt vermedi.

– İki sebep var demiştiniz.

– İkincisi daha da belirleyici. Ölüm. Neyi ima ettiğimi anladığınızı sanıyorum?

Yanıt gelmedi. Sessizliği bozan Manuela oldu.

– Niçin ölüm?

– Çünkü kaptanların bütün seyahat raporları devlet sırrı olarak mütalaa edilir . Deniz yolculuğuna ait bir bilginin açıklanması veya ele geçirilmesi, ölüm cezasına çarptırılmayı gerektirir. Bundan birkaç yıl önce, Portekiz'den kaçıp Majestelerine hizmetlerini sunabilmek maksadıyla Kastilya'ya doğru gelen bir kaptan ve iki tayfa

takip edildi, tutuklandı ve anında infaz edildiler. Kaptanın vücudu dört parçaya bölünmüş olarak Lizbon'a götürüldü ve parçalar şehrin dört kapısında teşhir edildi. Bay Colón'un elinde bulunan -veya bulunacak olan- belgeler, gene bir Portekiz gemisinde yolculuk eden Portekizli bir denizcinin cesedi üzerinde ele geçirildi. Bu durumda bu belgeler hukuken Portekiz mülkiyetindedir... Toscanelli'nin haritasından söz etmiyorum. Artık buna eklenecek bir şey var mı?

Cenovalının yüz hatları büyük bir çöküntüyü ifade ediyordu. Sanki önünde bir uçurum açılmış ve onun oraya yuvarlanmasına iki adım kalmıştı.

Vargas, devam etti, ama belli bir sıkıntı yüzünden açıkça okunuyordu.

– Size hakaret ettimse... Ben...

– Hayır, diye Vargas'ın sözünü kesti Colón, hakaret söz konusu değil.

Kül gibi olmuştu rengi, dudakları titriyordu.

– Bana esas acı veren, bütün bu işin gülünçlüğü.

– Neden bahsediyorsunuz? diye sordu Ezra.

– Şu söylediğiniz.... gevezelik ...diyebileceğim boş sözlerin, bir an, sağlam bir dayanağı olduğunu düşünün. Şu ünlü belgelerin gerçekten bende olduğunu ve arkadaşınızın açıkladığı sebeplerle, benim onları açıklayamadığımı düşünün. Engellenmeye, yok edilmeye çalışılan sadece benim şahsım değil, karanlıkçılık, bilgiden, bilgilendirmeden korkma, insanları karanlıkta bırakma, gerçekten uzak tutma ve hoşgörüsüzlük adına, gerçeğin ta kendisidir. Beni yargılamaya hazırlananlar, Ptolemeus'un astronomi sistemine karşı çıkmak ve daha da kötüsü, güneşin dünya etrafında değil, dünyanın güneş etrafında döndüğünü açıklamak bahtsızlığına uğramakla niteledikleri şu Polonyalı astronomi bilgini Nikolaj Kopernik'i bugün tehdit edenlerle aynı insanlardır. Onu henüz yerin dibine batırıp rezil etmediler, ama, söylentilere bakılırsa, bunun eli kulağında. Ateşli bir Hıristiyan, bir Katolik ve inancın savunucusu olan beni, parmaklarıyla gösterip suçlayacak olanlar, bu varlıklar.

– Başka ne bekliyorsunuz ki, diye alay etti Ezra, kilise bu. Bir kere içine girdin mi, onu çok ağır, çok dikkatli geçmek gerekir.

Vargas'ın yüzü ciddileşti.

– Siz de, hiçbir fırsatı kaçırmıyorsunuz! Diğer dinler karşısında bu kadar hoşgörüsüz olan birinden geldiği zaman, bu tür eleştiri gülünç, acayip demeyelim hadi, en azından yersiz ve uygunsuzdur!

– Bu durumda, komisyonun huzurunda, bay Colón'u savunmaya niye gitmiyorsunuz? Aptallığa ve uzlaşmazlığa karşı ilimi savunmaya niye cesaretiniz yok?

– Bu doğru, diye bağırdı Cenovalı. Gelin gerçekten! Sizi tanık olarak yazdıracağım. Zira, sizin başrahibiniz, Antonio Marchena ve San Esteban manastırının yüksek rütbeli papazı, peder Diego de Deza bir yana bırakılırsa, benim yanımda olan pek kimse yok.

– Bu saçma. Astronomiden hiç anlamam, hele denizcilikten daha hiç.

– Size söyledim: eğer komisyon, üniversitenin seçkin bilginlerinden ve seçkin matematikçilerden oluşuyorsa, beni küçümseyenlerin, beni önemsemeyenlerin büyük çoğunluğu papazlar sınıfı üyeleri olacaktır. Karar verici rol oynayacak olanlar da onlardır. En büyük güce sahip olanlar onlardır. Kutsal kitaplardaki mantık ve muhakeme! Şunu aklınızdan çıkarmayın, onların inatçılıkları yüzünden, ilim, teolojinin küçük bir dalı olmaya devam edecek ve bir ceviz gibi kabuğunun içine hapsolmuş olarak kalacaktır! Cevizin bir gün kabuğunu patlatıp dışarı çıkabileceğini ummak bile, dine hakaret, küfür sayılmaktadır. Ne olur, gelin, size yalvarıyorum!

– Israr etmeyin diye öğüt verdi Ezra. Sizi dinlemez.

– Nereden biliyorsunuz? diye itiraz etti Manuela.

Manuela gözlerini Vargas'a çevirdi.

– Sizin de benim de karanlıklarla dopdolu olduğunu bildiğimiz bir evrene bir parçacık ışık getirmek için bir fırsat olmayacak mı bu?

Fransisken rahibi gözlerini yere indirdi ve hiçbir şey demedi.

– Yazık, diye boynunu büktü Cenovalı. Köpek sürüsünün havlamalarını hafifletecek bir ses daha olacaktı. Yazık. Bana artık

Tanrı'ya yalvarmaktan başka yapacak bir şey kalmıyor. Bu deneyden, zafer kapısından mı, yoksa utanç kapısından mı çıkacağıma sadece O karar verecek.

Karşısındakileri eğilerek selamladı.

– Sizden ayrılmam gerek. Yargıçlarım beni bekliyor. Sizi tekrar görmekten mutlu oldum.

– Bekleyin, rica ederim! diye seslendi Samuel Ezra. "Zafer" ve "Utanç" terimlerini kullandınız. Bir rastlantı mıydı bu?

– Hayır, değildi.

– O halde niçin?

– Eski bir gelenek söz konusu.

Haham daha da heyecanlandı:

– Anlatır mısınız bize, senyor.

– Katedralin yanındaki avluda, Santa Bárbara şapeli bulunuyor. Bir sınav arifesinde, öğrenciler derslerini bir kere daha gözden geçirmek için oraya gelirler. Bütün gece yalnızlık içinde, ayaklarını, onlara şans getirsin diye bir piskoposun lahtinin üstüne koyarak, kitaplarıyla birlikte oraya kapanırlar. Ertesi gün, eğer sınavdan geçmişlerse, yeni sınıflarının kendilerine verdiği bütün onurları taşıyarak, üniversitenin ana kapısından, zafer kapısından geçebilirler, orada onları kutlamak ve yüceltmek için profesörler ve sınıf arkadaşları beklemektedir. Ama buna karşılık sınav başarısızlıkla sonuçlanırsa, kim oldukları bilinmeden ve umursanmadan, kimsenin ilgilenmediği kişi olarak, avluya açılan kapıdan, utanç kapısından geçmek zorunda kalırlar.

Yıkılmış bir sesle mırıldandı:

– Belki de, ben birazdan, bu kapıdan geçeceğim. Adiós amigos...

Ne Vargas, ne Ezra, ne Manuela selamına yanıt vermediler. Gözlerini, gerisinde Santa Bárbara şapelinin bulunduğu küçük duvarın ötesindeki görünmez bir noktaya dikmişlerdi. Zihinlerinde, notaların bulunduğu porte ve üzerindeki sözler yeniden canlanmıştı: "Zafer ve utanç, piskoposun lahtinin altında."

Bölüm 22

> Bu, sembolü oluşturan bu sırrın mükemmel kullanılışıdır: bir ruh halini göstermek için bir şeyi, bir objeyi kullanmak (ruh durumundan bir objeyi çıkarma) veya, tam tersine, bir şeyi, bir objeyi seçmek ve bir dizi şifre çözümlemesi vasıtasıyla, seçilen bu şeyden bir ruh durumunu çıkarmak.
>
> Mallarmé, *Çeşitli düzyazılar.*

Lahtin dibine uzanmış olan Vargas, elini uzattı ve tunçtan yapılmış üçüncü üçgeni bulup aldı.

– Demek buradaymış, diye Ezra derin bir nefes aldı. Bu şeylerin ne işimize yarayacağını da bir bilebilseydik.

– Baruel'e güvenelim, dedi keşiş doğrularak. O, bunlara mutlaka bir rol vermiş olmalı; biz bunu zamanı gelince anlayacağız.

Şapelde kimse yoktu. Hafif bir tütsü ve balmumu kokusu içinde, üçgen şeklindeki kilise şamdanlarına dikilmiş ve ana mihrabın her iki tarafına yerleştirilmiş on kadar büyük mum parlıyordu. Gayri muntazam aralıklarla, ışık pırıltıları melek figürleri boyunca insana hüzün veren renkler meydana getiriyor ve mihrabın dayandığı oymalı süslü ağaç arkalıkların ayaklarında kırılıyordu.

– Peki şimdi? diye sordu Sarrag. Ne öneriyorsunuz?

– Hiç gecikmeden bir sonraki Saray'a geçmemizi ve yolumuza devam etmemizi.

Vargas tüniğine bulaşmış tozları eliyle silkeleyip temizledi ve iki adama yaklaştı.

– Bensiz başlayacaksınız, diye sakin bir sesle haber verdi.

– Nasıl? diye bağırdı Ezra. Gayet iyi biliyorsunuz ki bu imkânsız. Sizdeki parçalar...

– Korkmayın. Onları size bırakacağım. Kendinizinkilerle birleştirirsiniz. Size gösterdiğim güvene layık olacağınızı umuyorum.

Metnini ezbere bir kere, sonra bir kere daha okudu. İki adamın cümlelerin her birini belleklerine kaydettiklerinden emin olduktan sonra, iç avluya doğru yürüdü.

Sarrag itiraz etti.

– Hiç olmazsa bizi niye böyle birden bire terk ettiğinizi söyleyebilir misiniz?

– Açık denizlerden esen rüzgâr için...

Ve üç arkadaşı onu şüpheli gözlerle inceledikleri sırada, o yaptığı şeye açıklık getirdi:

– Din kardeşlerime, Cennet'in bahçesinin belki batıda da olduğunu açıklamaya çalışacağım.

Çıkışa doğru yöneldiği sırada, Manuela da yerinden fırlayıp onun peşinden gitti.

– Ben de sizinle geliyorum, papaz Vargas! Karanlıkları aydınlatmak için iki kişi fazla gelmeyiz sanırım.

* * *

Manuela ve Vargas kapıyı açtılar. Yarı karanlıkta, önce sadece, at nalı şeklinde büyük bir masa ve etrafında şamdanlarla aydınlatılmış papaz cüppeleri ve kukuletalarını fark edebildiler. Onlar ilerledikçe, bir duvarın önüne sıralanmış koltuklara yerleşmiş diğer şekiller daha belirgin olarak ortaya çıkıyordu. Bazıları, gözkapakları ağırlaşmış, salonu seyrediyor ve çenelerini yumruk şeklinde yumulmuş ellerine dayamış, uyur gibi görünüyorlardı; diğerleri dimdik duruyor ve görkemli bir havada boşluğa bakıyordu. Sadece birkaç kişi Vargas ile Manuela'nın gelişini fark etmişti, diğerleri, masanın karşısında ayakta durarak konuşan bir hatibi büyük ciddiyetle dinliyordu.

Çift, bir ses onlara fısıldayıncaya kadar ilerlemeye devam etti:

– Burada... sağınızda...

Yarı karanlıkta gözleriyle araştırdılar ve yanında boş kalmış iki iskemleyi onlara gösteren Colón'u gördüler.

Vargas oturdu. Manuela da oturmak üzereydi ki, damarlarında kanı dondu. Toplantıya başkanlık eden, onu izlemekteydi. Papaz Hernando Talavera! Burada? Salona girdiğinden beri onu izlemiş olduğu, gözünü bir an bile ondan ayırmadığı açıkça belli oluyordu. Vargas'ın yanına bir boş çuval gibi yığıldı. Geri çekilmek istese de öyle bir şansı yoktu: bacakları onun değildi sanki, tutmuyorlardı.

Öte yanda, Hernando de Talavera hayal gördüğünü düşündü. Ama, hayır, oydu, doña Vivero ve Cenovalı'nın beraberinde. Kaderin nasıl bir cilvesiydi bu? Bu, nasıl mümkün olabilirdi? Onun yanında oturan keşiş, fransisken rahibi, şu Rafael Vargas olabilirdi ancak. Yahudi ile Arap da buradan çok uzakta olmamalıydılar. Şu işe bak, Cáceres civarında aranırken, onlar burada, Salamanca'da idiler! Onun Manuela'yı görüp tanıdığından genç kadının kesinlikle şüphelenmemesi gerekiyordu. Usanç verici sözlerini sürdüren rahibi dinlemek için, gerçekten çaba sarf etmek zorunda kaldı. Bu, solgun benizli, yanaklarının büyük kısmını sakal kaplamış, sanki tiyatroda konuşuyormuş gibi bir tonda konuşan bir dominiken rahibiydi.

– Son olarak, bu adam kimdir? Ülkenin çocuğu, Muhteşem Majestelerimizin tebaası değildir, fakat kökeni şüpheli, halkın, şüphesiz daima inançsızlık pis kokuları yayan tortusundan gelen, Cenovalı bir yabancı!

Bir ses, Diego de Deza'nın sesi itiraz etti.

– Papaz Oviedo, eleştiriniz hakaretamiz oluyor! Bay Colón'un çok parlak olmayan, orta halli kökenine bu imanın anlamı ne? İsa da, dünyaya ışık getirmek için bir ahırdan çıkmamış mıdır?

– Tabii, öyle! Fakat Kutsal Kilisemizin, Tanrı'nın yorumcuları, Evanjelistler, kilisenin pederleri ve teoloji bilginleri tarafından bin yıldan fazla bir zamanda inşa edilmiş olan, evrenimizin duvarlarında bir gedik açmak isteyen bu yeni Mesih'e güvenmemek için her türlü sebebi vardır. İlk baltayı vuracak olanın eli kurusun!

Bir deri bir kemik siluet karanlıkta yerine oturdu.

Colón yumruğunu sıkmıştı.

– Bu arazide savaşı kabul etmeyin, diye öğütledi Vargas onun kulağına eğilerek. Doğrudan tuzağa düşersiniz.

Denizci yanıt vermedi.

Diego de Deza sözü almıştı ve meslektaşının hırçınlığıyla tam bir tezat halinde olan sakin bir sesle konuşuyordu:

– Bay Colón aramızda. Bütün soruları yanıtlamaya hazır. Sorularınızı sorun!

– Soracağız! diye yanıt verdi altmış yaşlarında bir şahıs.

Göğsünü süsleyen pırıl pırıl parlayan zincirden ve şeritten, herkes üniversitenin rektörünü tanıdı.

– Her şeyden önce, diye başladı, şunu biliniz ki, sorular o kadar çok ve karmaşık ki, bunların bir oturumda yanıtlanıp bitirilebilmesi mümkün değil. Önümüzdeki haftalarda da bay Colón'un bu oturumlarda hazır bulunması gerekecek.

Talavera Colón'a hitabetti ve sordu:

– Burada hazır bulunacağınıza güvenebilir miyiz, senyor?

Cenovalı kesin kararlı bir sesle yanıtladı:

– Ne kadar uzun zaman gerekirse ben burada olacağım.

Kraliçenin günah çıkarıcı papazı, elinde olmadan, Manuela'ya kaçamak bir bakış fırlattı ve rektörü sözüne devam etmeye davet etti.

– Doğrudan doğruya söylemek istediğim şeye gireceğim ve size ne kadar garip görünürse görünsün, bay Colón'un görüşüne katılacağım. Bir gemi kiralayalım ve batıya doğru hareket edelim!

Dinleyiciler arasından bir mırıltı yükseldi. Bundan hiç etkilenmeyen rektör gayet soğukkanlı, sözüne devam etti

– Benim bütün ömrümü, birkaç asır yaşlı olmasına rağmen, bugün hâlâ kabul edilmekte olan Ptoleme'nin sisteminde derinleşmeye ve onu geliştirmeye adadığımı sanırım bilmeyen yoktur. Ona göre, ekvatorda, yer kürenin yarısı deniz, yarısı karalarla kaplıdır. Sonuç olarak Asya'nın ve Avrupa'nın kara kitleleri 360 derecelik bu çevreyi oluşturan 360 derecenin 180'ini işgal eder. Bu da şu demektir: Bir geminin Hindistan'a varmak için 3 375 millik bir yol katetmesi gerekir! Bir karavelin alabileceği yiyecek ve içecek

su miktarı sınırsız değildir, otuz günden sonra bütün gemidekileri mutlak bir ölüm bekleyecektir. O halde?

Rakamların üstüne basa basa tekrarladı

– 3 375 mil! Peki, bu kadar uzun bir süre yetecek kadar yiyecek ve içecek tatlı su içerebilecek malzemeyi taşıyabilecek bir karavel var mı? Bay Colón bize bu konuda yanıt verebilir mi?

– Görüyorsunuz, diye fısıldadı Vargas. Bu, bizim biraz önce üstünde durduğumuz zayıf nokta. Evet, top sizde.

Colón ağır ağır kalktı.

– Sorunuz son derece haklı. Bu yüzyılda hiçbir gemi böyle bir yolculuğu gerçekleştiremez. Hiç kimsenin böyle bir yolculuğa teşebbüs etmemesinin sebebi de muhtemelen bu. Yalnız bir şey var. Katedilecek mesafe 3 375 mil değil 977 mil, hattâ ölçümü Fortunée adalarından yaparsanız mesafe daha da kısalır.

Alaycı gülüşler şeklinde ani bir hareket belirdi.

Rektör sükûnetini korudu ve sordu:

– Söylediğinizi kanıtlayacak durumda mısınız?

– Evet. Yarım yüzyıl önce, -burada bilerek, isteyerek bir süre durdu, bekledi- bir kilise adamı, Pierre d'Ailly tarafından yazılmış olan ve İmago mundi adını taşıyan bir coğrafya kitabı özeti var elimde. Yazar, devamlı batıya doğru yelken açarak Asya'ya varılabileceğini kesinlikle ifade etmektedir. Bu eserde yazar, II. yüzyılda yaşamış Yunan coğrafyacısı Sur'lu Marin'den de söz etmektedir; bu coğrafyacı, bir devenin hızına dayanarak, Asya'yı Ptoleme'nin değerlendirmesine nazaran birkaç yüz mil uzatmaktadır. Bu da, dünyanın bu kısmının 225 derecelik bir yer işgal ettiğini ve sonuç olarak Hindistan'a ulaşılmak isteniyorsa, katedilecek okyanus yüzeyinin sadece 135 derece olduğunu kanıtlar. Fortunées adalarından bu mesafe 68 derecedir.

– Size göre bir derece ne kadarlık bir mesafeye karşılık gelmektedir?

– Büyük çoğunluğu Avrupalı meslektaşlarıyla tam bir mutabakat halinde olan uzmanlarımız, Mısırlı coğrafyacı El Fargani tarafından bundan dört yüzyıl önce belirlenmiş değerlere dayanmaktadırlar. Bu coğrafyacı bir derecenin ekvatorda 56 ve üçte iki mile

eşit olduğunu reddedilmez bir şekilde saptamıştır. El Fargani Arap milini göz ardı etmiş, İtalyan mili ile çalışmış olduğundan, burada elde edeceğimiz mesafe ...

Rektör sertçe onun sözünü kesti.

– Bu, inanılmaz! Mısırlının Arap milini bir yana bırakıp İtalyan milini kullandığını nereden biliyorsunuz?

– Benim kanaatim bu.

– Kanaatiniz mi? Bulduğunuz tek söz bu mu? İtalyan milinin dört fersah daha kısa olduğunu bilmemeniz mümkün değil! Bunu kabul ederek, dünyayı gerçek boyutunun dörtte birine indiriyorsunuz!

– Tamamen öyle, dedi bu saptamadan kesinlikle hiç rahatsız olmamış görünen Colón, zira ben bu kanaatimi kutsal kitaplardan ediniyorum.

Colón'un etrafında büyük bir gürültü koptu, sükûnetin sağlanabilmesi için Talavera'nın bütün otoritesini kullanması gerekti

Cenovalıyı söylediklerini açıklığa kavuşturmaya davet etti.

– Esdras'ın (MÖ V. yüzyılda yaşamış Yahudi doktor. 1175 vatandaşını Babil'den Kudüs'e götürmüştür. Yahudi dinini ve milliyetçiliğini kurmuştur. Kendi adını taşıyan dört kitap yazmıştır; bunlardan ikisini Kilise kabul etmiştir. İkinci kitabı söz konusudur; bu kitapta, Tanrı'nın bir parça suya karşılık altı parça kara yaratmış olduğu açıkça belirtilmiştir. Bu belirlemeyi göz önüne alırsak, doğuyla batı arasındaki mesafe 3 375 mil değil sadece 977 mil olacaktır. İşte bunun için ben, katedilecek mesafenin katedilebilecek bir yol olduğunu, imkânsız olmadığını güvenerek söylüyorum.

Rektör itirazını açıklama fırsatı bulamadan, bir yaşlı adam iskemlesinde dikleşti.

– Dine aykırı, sapkın düşünceler bunlar! Sadece kişisel gururunuzu tatmin etmek için böyle bir cismani projeyi manevi dünyaya bağlamaya nasıl cesaret edersiniz!

Cenovalı itiraz etmek üzere ağzını açmaya hazırlanırken ihtiyarın şiddeti daha da arttı.

– İki gerçek asla birbirine ters düşemez, o halde, astronominin gerçeklerini teolojininkilere uydurmak gerekir!

Dinleyicilere döndü.

– Bay Colón, bütün devirlerde, bütün ilimlerde ve hatta bizim kutsal dinimizde de olduğu gibi, bağımsız bir düşünürden başka bir şey olmadığını bize kanıtlamış bulunuyor.

Birkaç adım attı ve salonun ortasına doğru ilerledi.

– İsa'ya inanan kardeşlerim! İlim insani bir şeydir, fakat inanç tanrısal bir şeydir. Kutsal kitaplarla ters düştüğü zaman, yanılan ilimdir; zira gerçeği aksettiren yalnız kutsal kitaplardır! Evanjelistlerimizin ve azizlerimizin sözleri eskiçağ dünyasının puta taparlarını yenmiştir. Bugün hâlâ İsa'nın bu çocukları İslama karşı haçı ve İspanya'nın kanının kırmızı bayraklarını taşıyorlar! Bizim en büyük filozofumuz, Kilise'nin Pederi, aziz Augustin ne diyor? Bizden uzaklarda oldukları düşünülen insanların inancını sapkınlık olarak niteliyor, zira bu uzak bölgelerde, Âdem'in soyundan gelmeyen insanların yaşıyor olacaklarını düşünüyordu herhalde. Halbuki Kutsal Kitap bizim hepimizin bir tek ve aynı çiftten geldiğimizi söylüyor. Bay Colón, Nuh'un ikinci bir gemisinin batıya doğru gittiğine bizi inandırmak ister mi acaba? Kutsal Kitap bundan hiç bahsetmiyor! Bize dünyanın yuvarlak olduğu söyleniyor. Saçma! Ahdı Atik'te dünyanın şekli, daha başka hiçbir açıklamaya yer bırakmayacak kadar açık olarak tarif edilmemiş midir? Mezamir'lerde anlatıldığı şekilde, gökyüzü, bir çadırın üstüne gerilmiş bir tenteye benzer bir deri gibi gerilmiş değil midir? Küre şeklinde bir şeyin üstüne hiç tente gerildiği görülmüş müdür? Saint Paul, İbranilere yazdığı mektupta, gene aynı şekilde gökyüzünü, dünyanın üzerine gerilmiş bir çadır (Yahudilerin kutsal sandığı sakladıkları çadır) ile karşılaştırmaktadır; o halde dünya, gayri muntazam da olsa bir düz yüzeyden başka bir şey olamaz ve hiçbir zaman da olmamıştır.

İhtiyar sustu ve elini Cenovalıya doğru uzatarak bağırdı:

– Sapkınlık!

Manuela birden Vargas'a döndü, bir şeyler söyleyecekti; fakat yeri boştu. Hemen o anda onun sesini duydu.

– İzin verirseniz, ben de bir şeyler söylemek istiyorum. Ben ne astronomi, ne de kozmoğrafya uzmanıyım. Adım Rafael Vargas.

Rábida manastırında fransisken keşişiyim. Araya girip burada konuşmak istememin sebebini size açıklamadan önce, size şunu söylemek isterdim: bay Colón ile konuştum. Onun mantığında var olan boşlukları biliyorum. Onun haklı mı haksız mı olduğunu bize gelecek gösterecek. Ama, buna karşılık, dünyanın yuvarlaklığı konusunda -ihtiyara doğru döndü-, her ne kadar kozmoğrafya bilgini değilsem de, âlim olmayı gerektirmeyen ve hiç de karmaşık, anlaşılmaz bir yanı olmayan birkaç işareti size açıklamama izin verin: hasbelkader birçok ülkeyi dolaşmak fırsatı buldum ve bu yolculuklarda, ufkun üstünde, dağların tepelerinin daima en önce göründüğünü gördüm. Gemilerle yolculuk yaptım ve gemilerin direklerinin ucunun deniz seviyesinin üstünde son ana kadar kaldığını, en son kaybolduğunu gözlemledim. Benim bu saptamalarım, şüphesiz, bir çocuğun saptamaları gibidir, bir bilim adamının değil. Fakat aldırmazlık edilemeyecek, göz ardı edilemeyecek şeyler bunlar. Eğer bugün buna hâlâ inanmayanlar, bir masal gözüyle bakanlar varsa, yarın bu, herkese bir gerçek olarak kendini kabul ettirecektir.

Kubbenin altında bir itiraz rüzgârı esti.

Talavera, küçük fildişi bir çekiçle masaya vurarak onları susturdu ve fransisken rahibini sözlerini sürdürmeye davet etti..

– Şimdi burada bulunmamın gerçek sebebine geliyorum. Kilise, biraz önce kardeşimin ifade ettiği mantığa dayanmayı ilaniha-ye sürdüremez. O şöyle dedi: "İlim insani bir şeydir, fakat inanç tanrısal bir şey." Şunu da söyledi: "Kutsal kitaplarla ters düştüğü zaman yanılan ilimdir, zira gerçeği aksettiren yalnız kutsal kitaplardır." İsa'nın sözlerini unutmuş olabilir misiniz? Siz dünyanın ışığısınız. Eğer Kilise kendi despotluğu içine kapanıp kalmakta inat ve ısrar ederse, dünyaya getireceği ışık değil, fakat karanlık olur; ümit değil, ümitsizlik getirir. O andan itibaren, Kilise, hatalarını zamanında itiraf etmek yerine, yanlışta ısrar edip doğruyu feda ederek zaman kaybetmeyi yeğleyen, -biraz önceki hatibin tarif ettiği- o varlıkların durumuna düşmeyecek midir? Kutsal kitaplarda, insanın bir şeyler öğrenmesine, bilgi edinmesine sınır getirecek

herhangi bir sözü boşuna ararsınız. Böyle bir şey yoktur bu kitaplarda.

Sanki bir baş dönmesi geçiriyormuş gibi, elini hafifçe alnında gezdirdi. Onu derin bir heyecan sarmıştı ve bu heyecan onu, mahkemeye girmeden önce belirlediği sınırların çok ötesine alıp götürmüştü. Bunun pek önemi yoktu, başlamıştı bir kere, sonuna kadar gidecekti.

– İleri sürdüğü kanıtları, düşsel, ikna edici olmayan kanıtlar olarak gördüğünüz için ve sadece bu boşluktan dolayı mahkûm edin. Fakat, allahaşkına, haklı olması için bir şans varsa eğer, bu düşleri cehennemde yakmayın; çünkü bu cehennem bütün parçalarını sizin oluşturacağınız bir cehennem olacaktır.

Vargas sustu. Salonu büyük bir gerginlik kaplamıştı. Yarı karanlıkta, çoğu ciddi, düşünceli, diğer bir kısmı da öfkeli yüzler seçiliyordu. İstavroz çıkararak ilk dehşet çığlığını atan muhtemelen ihtiyar oldu. Daha sonra, normal olarak ciddiyet ve disiplinin hüküm sürdüğü böyle bir yerde nadir rastlanan bir kargaşalık kendini gösterdi. Talavera duruma müdahale etmeden önce bir süre bekledi. Fransisken rahibinin bütün konuşması boyunca, belleğinin uzak ufuklarından gelen, kendi de bir çömez iken, -yuvarlak veya değil- hoşgörüden ve affetmekten oluşmuş bir dünyayı düşlediği bir zamandan kopup gelen gerçek bir heyecanın ruhunun derinliklerinden fışkırdığını hissetmişti. Ve bu işte, bu keşişin ne gibi bir rol oynayabileceğini ve Aben Baruel ile ne gibi bağları olduğunu kendi kendine sordu?

Salona baktı. Manuela kaybolmuştu. Vargas Cenovalının yanındaydı, fakat bir başka adam onlara katılmıştı. Uzun boylu, zayıf, beyaz sakallı. İkinci şahıs söz konusu olabilir miydi, Samuel Ezra denilen şu Yahudi? Talavera söylenenleri işitemiyordu, yarı karanlıkta esrarengiz bir şekilde kımıldayan dudaklarına bakıyordu konuşanların sadece. Ne olursa olsun, Talavera, Tanrı'ya, bu insanların izini bulmasına izin verdiği için teşekkür etti. Bu, belki bir işaretti. Diaz'a haber vermekten başka yapacak bir şey kalmıyordu.

Kararlı bir şekilde fildişi çekici kaldırdı ve sert bir şekilde masaya vurdu.

– Oturum kapanmıştır, diye açıkladı. Tartışmalara yarın aynı saatte devam edeceğiz.

Manuela, zaman zaman omzunun üstünden etrafına endişeli bir şekilde göz atarak, dar sokakta yürüyordu. Talavera onu tanımış mıydı? Eğer tanımışsa, hiç belli etmemişti. Kendi kendine, zihni oradaki tartışmayla meşgul olduğundan, yarı karanlığın da yardımıyla, belki de onu teşhis edememiş olduğunu söyleyerek rahatlamaya çalıştı. Her halükârda, artık bir saniye daha orada kalmayı göze alamazdı.

Anaya meydanına gelip de, birinin ona ismiyle seslendiğini duyduğu ana kadar, hızlı hızlı yürüdü.

– Doña Vivero!

Kalbi göğsünden fırlayacakmış gibi oldu; geriye dönmeye cesaret edemedi. Ya Talavera idiyse? Kaderine boyun eğmiş olarak, orada öylece, bir heykel gibi çakılıp kaldı. Şimdi biri peşinden koşuyordu.

Geriye dönüp bakmaya karar verdi. Korkusu bir anda kayboldu.

– Mendoza, diye mırıldandı, rahat bir nefes alarak. Nihayet...

Aynı anda, Rafael Vargas, hâlâ gürültü patırtının hâkim olduğu salondan çıkıyordu.

– Ne kadar zamandır oradaydınız, haham Ezra?

– Sizin konuşmanızdan hiçbir şey kaçırmamama yetecek kadar bir zamandır.

– Hayırdır inşallah? Neden bizi izlediniz?

Vargas durdu, kirpiklerini yukarı kaldırdı.

– Anladım. Teşebbüsümü sonuna kadar götüremeyeceğimi düşünüyordunuz.

– Kesinlikle hayır. Sadece, aslanların çukuruna atılmış bir Hıristiyanı hiç görmemiştim de o yüzden; kendi kendime bu bir fırsat dedim, ya şimdi yakalarsın ya da bir daha hiç göremezsin.

Vargas hafifçe gülümsedi ve etrafına bakındı.

– Fakat bayan Vivero nerede?

– Siz söylevinizi bitirdiğiniz sırada onun çıktığını gördüm. Herhalde şapelde Sarrag'ı bulmaya gitmiştir.

Keşişin gözlerinden endişeli bir ışık geçti.

– Garip... Bizi bekleyebilirdi.

Bir taraftan konuşarak üniversiteye yönelmişlerdi.

Ezra sözü aldı:

– Dünyanın yuvarlak olduğundan hâlâ şüphe eden varlıklar olduğunu düşünüyorum da. Kesinlikle inanılmaz bir şey bu! Şu büyücüyü kulaklanmla duymamış olsaydım, asla inanmazdım böyle bir şeye. Sonra o rektör! Ne iğrençlik! Bana bir gün bazı insanlann neden sadece mideden ibaret olduklarını açıklayabilir misiniz? Hiçbir şeye cesaret etmezler, ne daha kötüye ne daha iyiye. Nasıl oluyor bu? İşte, göğsü zincir ve şeritlerle dolu, ilim irfan sahibi, fakat o rahibin saçma sapan sözlerine hiç karşı çıkmayan bir adam?

— İnsanoğluna karşı sizi biraz sert buluyorum, haham Ezra. Rektör elinden geleni yaptı. Colón'a teoloji alanında değil, bilimsel alanda hücum etti.

Ezra karşı çıktı:

– Şüphesiz, ama bazı hallerde birinin söylediğine veya yaptığına reaksiyon göstermemenin bir ismi vardır: suç-or- tak-lı-ğı!

Farkına varmadan sesinin tonu, kapıldığı büyük heyecanın etkisiyle değişmiş ve sanki isyanını bütün dünyaya haykırmak istermiş gibi bir miktar yükselmişti.

– Adonaï (Tann) şahidimdir! İnsanoğlu adi, aşağılık bir yaratıktır. Cesaret gösteremediği için âdi ve aşağılıktır. Rahatına düşkün olduğu, rahatını bozmak istemediği için adi ve aşağılıktır.

Sadece bu kelimeyi telaffuz etmesi onu iyice zıvanadan çıkardı.

– Düzene uyan ve hiç çıkıntı yapmayan, kuzu kuzu her şeyi olduğu gibi kabul edenler. Yasalara, âdetlere, görüşe ve görüşlere saygılı, onların dışına çıkmayanlar! Bir gün, göreceksiniz, bir gün gelecek, -ve bu gün uzak değil- erkekler ve kadınlar sadece farklı oldukları için, sadece bu sebeple, zindanlara atılacaklar ve derilerinin üzerine şöyle yazılacak: Kurulu düzene uymadıkları için sürülmüşlerdir!

Dehşete kapılmış gibi durdu.

– İnsanoğlunun esas suçu, doğuştan sahip olduğu, kurulu düzen içinde erimek ihtiyacıdır; halbuki kurulu düzeni ve onun kurumlarını sorgulamadan, önemli hiçbir şey yapılmamıştır, böyle olması da çok doğaldır. İşte mesela, sizin İsa'yı alın! Ne diyor? Dünyaya barışı getirmek için geldiğimi sanmayın; barışı getirmek için değil, fakat savaşı getirmek için geldim. Zira ben, erkeği babasıyla, kızı annesiyle ve gelini kayınvalidesiyle karşı karşıya getirmek için geldim: ailenin fertleri birbirine düşman olacak!

Şu kelimeleri üstüne basa basa söylerken dudakları titremeye başlamıştı:

– Ailenin fertleri birbirine düşman olacak! Bu son cümlenin derinliğinin bilincinde misiniz? Kendininkiler, kendi etinden canından olanlar! Çünkü bir sabah bir bakacaksınız farklı uyanmışsınız. Çünkü bir çocuk birdenbire, şiirin kusur sayıldığı bir dünyada, şair olma isteğini ifade ediverecek; çünkü bütün hayatı boyunca köle olarak yetiştirilmiş bir adam, bir gün köleliği reddettiğini haykırmak için dikleşecek cesareti bulmuş olacak; çünkü bir ihtiyar, bütün çevresindeki insanların hep çirkinlik ve günah gördükleri yerde, güzelliği ve hoşgörüyü görmüş olduğuna yemin edecek.

Yumruğunu havaya kaldırarak bağırdı:

– Tanrı kurulu düzeni kussun, dışarı atsın!

– Fakat size ne oluyor, Samuel Ezra? Geçirdiğiniz ateşli hastalığın sonucu olabilir mi? Ne bileyim, bay Colón'un kaderiyle öyle pek ilgili değilsiniz?

– Hayır, fakat kendi kaderimle ilgileniyorum! O halde anlamıyorsunuz? Rafael Vargas, siz bana biraz önce bir hayat dersi verdiniz. Sizi dinledim ve bunu yaparken, hiç de mükemmel bir insan olmadığımın, içime kapanmış olup kimseye bir yararım dokunmadığının bilincine vardım. Sanki bir perde kalkmış, doğru olarak bildiğim sahte şeylerin karanlığı üstüne güneş doğmuş gibiydi. Ve birden şunu anladım: Hiçbir şeyden emin olamazsınız, hiçbir şey mutlak, nihai ve hiçbir şey kesin değildir... Bunlar çoğunluğun kanaatleridir diye, sadece bu bahaneyle, birtakım kanaatlere yapışıp

kalmak, bir kefen içinde yaşamaktır. Hareketsiz yaşamaktır, ölülerle yatmaktır!

Gerçek bir heyecan içinde, haham fransisken rahibinin elini yakaladı ve onu kendi ellerinin arasında uzun uzun tuttu.

– Bayan Vivero, size, son derece koyu karanlıklar içindeki bir evrene ufacık bir parça ışık getirmenizi önerdiği zaman haklıydı... Teşekkür ederim.

Kuş başlı adam, alnını süsleyen bıçak yarasında elini hafifçe gezdirdi ve canı sıkkın bir şekilde:

– Tehlikesizce yanınıza yaklaşabilmek kolay değil, dedi. Arap'ın yarası nasıl?

– Yavaş yavaş kapanıyor. Evet? Bize saldıranları yakalayabildiniz mi?

– Daha değil. Ama yeni bir teşebbüste bulunma cesaretini gösterirlerse, elimizden kurtulamayacaklarına sizi temin edebilirim. Muhbirin kim olduğunu bildiğimi sanıyorum, şeyhin hizmetkârı. Niye böyle davrandığını biliyor musunuz?

– Hiçbir şey bilmiyorum, şeyh de bir şey bilmiyor.

Konuşurken, Manuela sinirli sinirli topuzunu düzeltti.

– Nasıl oluyor da, bay Mendoza, araya girip saldırganları engelleyemediniz? Bizi adım adım izlemiyor muydunuz?

– Her şey çok çabuk cereyan etti. Bu şahısları tespit ettik, ama düşündükleri şeyi katiyen tasavvur edemezdik. Saldırılarından sonra peşlerine düştük, fakat onları yakalamayı başaramadık.

Manuela'nın gözbebekleri, sanki iki küçük siyah nokta izlenimi verecek kadar karardı.

– Manastır kütüphanesini yakmalarına göz yumdunuz. Daha sonra, Cáceres'te, hahamın tutuklanmasına engel olmakta yetersiz kaldınız. Nihayet, bizi doğrudan doğruya bir felakete götürmesine ramak kalmış olan bir saldırıyı önleyememiş olan siz, sorumluları yakalamakta da beceriksizlik gösteriyorsunuz.

Kuş başlı adam, dişlerini sıktı; bir yandan kamçı gibi inen bir cevap verme arzusuyla yanıp tutuşurken bir yandan da korkuyordu. Bu sonuncu his galebe çaldı. Alçakgönüllülükle:

– Haklısınız, doña Vivero, dedi. Bu tür hatanın bir daha olmayacağına size garanti veririm. Bunu size vaat ediyorum.

– Vaadinizi tutacağınızı umarım. Şimdi, şu bilgiyi ulaştıracaksınız: Toplayabildiğim bilgilere göre, bu adamlar bir kitabın peşindeler.

Mendoza gözlerini yusyuvarlak açtı.

– Evet, diye tekrarladı Manuela. Bir kitap. Buradan, kitabın paha biçilmez değerde olduğu sonucu çıkıyor. Engizisyon başyargıcına bu bilgiyi en kısa zamanda iletin.

– Bir kitap, diye tekrarladı bu açıklamayla şaşkına dönmüş olan kuş başlı adam. Peki, bu kitabın hangi konuda olduğunu öğrenebileceğinizi sanıyor musunuz?

Yanıtlamak için ağzını açtı, fakat sözcükler boğazında kaldı. Ezra ve Vargas onlara doğru geliyordu.

Birden, gayet kibar bir tavır takındı ve yüksek sesle:

– Üzgünüm, senyor. Ama San Vincente meydanını bilmiyorum.

Adamın alıklaşmış bakışları altında, arkadaşlarına bir el işareti yaptı. O zaman Mendoza durumu anladı. Teşekkür etti ve izin istedi.

– Burada ne yapıyorsunuz? diye şaşkın bir şekilde sordu Vargas. Niye beni beklemediniz?

– O salonda boğuluyordum. Çıkmam gerekti.

Mümkün olduğu kadar tabii bir şekilde yanıtlamıştı, ama sesindeki belli bir gerginlik gene de ona ihanet ediyordu. Onunla konuşurken keşiş, bir yandan da, koca adımlarla uzaklaşan kuş başlı adamı gözleriyle izliyordu.

– O adam ne istiyordu?

– Bir bilgi... San Vincente meydanını arıyordu.

Vargas pek inanmadı. O zamana kadar yatışmış olan güvensizliğinin yeniden canlanmış olduğu açıktı. Allahtan, üçüncü Saray'ın eşiğindeydiler; yani Manuela'nın çözümünü elinde bulundurduğu Saray'ın. Birden, korku veren bir düşünce aklına geldi: Ya Baruel fikrini değiştirmişse? Burgos şehrini seçtikten sonra, Saray'ı değiştirmeye karar vermiş idiyse? Torquemada'nın casusları tarafından

ele geçirilmiş bu karalama, bu müsvedde, sadece, artık Vargas ile arkadaşlarına verilmiş olan Saray'a karşılık gelmeyen bir taslaktan ibaret idiyse.

Manuela köşeye sıkışmıştı.

Bölüm 23

Hiçbir şey cahil bir dosttan daha tehlikeli olamaz; bilgili düşmanın olsun daha iyi.

La Fontaine.

Santa Bárbara şapelinin ıssız avlusunun üzerinde, Angélus'un zillerinden havaya melankolik melodiler yükseliyordu.

Üç adam, Manuela'nın yanında, çimenlerin üstüne bağdaş kurmuş oturuyorlardı.

İlk konuşmaya başlayan Ezra oldu.

– Evet, senyora. Sanıyorum gerçek saati çaldı. İşte nihayet, sizin bize, çözümünü elinizde bulundurduğunuzu söylediğiniz üçüncü büyük Saray'la karşı karşıyayız. Sizi dinliyoruz.

Genç kadının kalbi çatlayacakmış gibi atıyordu. Bu maceranın başından beri ilk defa korkuyordu.

Ezra büyük bir kibarlık içinde şunu önerdi:

– Size, hatırlatmak açısından, metni okumamı ister miydiniz?

Manuela istediğini söyledi. Bu, hiç olmazsa birkaç saniyelik bir süre kazanmak demekti.

Haham ağır ve kararlı bir sesle tane tane okudu:

ÜÇÜNCÜ BÜYÜK SARAY

Y.H.W.H.'NİN ZAFERİ, YERİNDEN DOLAYI KUTSANMIŞTIR.
İSİM 4'LÜDÜR.

BU ANDA O AĞZINI AÇTI VE DEDİ Kİ: EJDERİN, ŞEYTANIN VEYA İBLİSİN,

– HER NASIL İSİMLENDİRİLİYORSA, - BÜTÜN DÜNYAYI BAŞTAN ÇIKARANIN ATILACAĞI GÜN GELECEK, O, YERYÜZÜNE ATILACAK VE MELEKLERİ DE ONUNLA BİRLİKTE ATILACAK! KABİL İLE GELEN CİNAYET ÇIĞIRI AÇILACAK!

ONUN İSMİ AYNI ZAMANDA HEM ÇOK KELİMELİ HEM DE TEKTİR:

PEYGAMBER'İN NİKÂHSIZ KARISININ İSMİ, GÖNDERDİĞİ ELÇİ: "DOĞUMU SIRASINDA ŞEYTANIN DOKUNMADIĞI BİR TEK ÂDEM OĞLU YOKTUR. SADECE O VE OĞLU BUNUN İSTİSNASIDIRLAR." DİYEN KADININ İSMİ. VE NİHAYET KEÇİ KILINDAN KUMAŞ DOKUYUCUSU, ECİŞ BÜCÜŞÜN İSMİ.

HEPSİ, NE YAZIK Kİ, BİR KÖLENİN FİYATINDAN DAHA FAZLA BİR DEĞER TAŞIMAMAKTADIR. ZİRA O, BAĞIRSAKLARI DAĞILMIŞ, KAFASI ORTASINDAN YARILMIŞ OLARAK KAFASI İLK DÜŞECEK OLANI CANLANDIRIR.

KIYIDA, SA'DAN'IN İKİ DİKENİ ARASINDA - CENNET'İN KIYISI VE CEHENNEMİN KIYISI - ARASINDA 3'Ü MUHAFAZA ETTİM. AMBER GÖZYAŞLARININ ETEĞİNDE, SENYÖR'ÜN, KARISININ VE OĞLUNUN YUKARISINDADIR.

Manuela ne olacaksa olacak diyerek kararlamadan girdi konuya.

– BURGOS.

– Bu, sayfanın altında yazılı olup da sizin karalayıp yok ettiğiniz isim değil mi?

– Tamamen öyle.

Ezra, genç kadını çılgına çeviren kuşkucu bir tavır takındı.

– Ne var? Bana inanmıyor musunuz? Fakat sizi temin ederim ki...

– Sakin olun, senyora. Sorun size inanmam veya inanmamam değil. Bundan sonra gideceğimiz yerin bilinmesi her şeyi çözümlemiyor.

İki arkadaşına dönerek konuştu.

– Sizin niye olduğunu anladığınızı sanıyorum?

– Tabii, diye yanıtladı Vargas. Gideceğimiz şehrin Burgos olduğunu kabul etmek, dördüncü üçgenin nerede saklı olduğunu bize söylemiyor.

Manuela'ya sordu:

– Bize yardım edebilecek başka bilginiz yok mu?

– Ne yazık ki, hayır. Bütün bildiğimi size söyledim.

– O halde, sonuç olarak, bu Saray'ın şifresini çözmekten başka bir seçenek kalmıyor.

Sarrag aceleyle söze girdi.

– Bayan Vivero'nun canını sıkacak ama, ben, şehrin Burgos olmadığını düşünüyorum.

Beti benzi atmış olan Manuela, tamamen bir uçurumun kenarında olduğu izlenimine kapıldı.

– Bu kadar kesin konuşmanıza sebep olan şey ne?

– Söyleyeceğim. Sizin de saptayabileceğiniz gibi, bizi mezarlara, binalara veya çarpıcı manzaralara doğru sevk eden daha önceki ipuçlarından farklı olarak, Baruel bu sefer bir kişi üzerinde yoğunlaşmış. Uğursuz kötü bir kişi üzerinde; uğursuz, çünkü onu ejderha, şeytan, iblis veya Kabil gibi bir katil olarak niteliyor. Ve ekliyor: BİR KÖLENİN FİYATINDAN DAHA FAZLA BİR DEĞER KESİNLİKLE TAŞIMADIĞINI söylüyor. Birkaç satır aşağıda, Baruel bize bu adamın kimliğini açıklamaya çalışıyor. Bunu yapmak için de, bize birçok elemanlar sunuyor ve bu ismin HEM ÇOK KELİMELİ HEM DE TEK olduğunu haber veriyor.

Bir an sustu.

– İçinizden biri bu ismin neden oluştuğunu görebiliyor mu? Belki siz, senyora?

Manuela hayır anlamında başını salladı.

Vargas bir öneride bulundu:

– İlk bakışta bu isim bileşik bir isim, PEYGAMBER'İN NİKÂHSIZ KARISININ İSMİ ve gönderdiği elçi: : "DOĞUMU SIRASINDA ŞEYTANIN DOKUNMADIĞI BİR TEK ÂDEM OĞLU YOKTUR. SADECE O VE OĞLU BUNUN İSTİSNASIDIRLAR." diyen bir kadının ismi. Ayrıca bir de ECİŞ BÜCÜŞ'ün isminin zikredilmesi var.

– Bu tamamen doğru. Size hatırlatmak bakımından burada bir parantez açıyorum: "Elçi" veya "Allah'ın Elçisi" Muhammed'in kendine taktığı isimlerdir. Muhammed kadın milletinin arkadaşlığından çok hoşlanırdı ve pek çok da nikâhsız karısı olmuştur. İşte bunun için onların arasından bir seçim yapmaya çalışmadım. Düşüncemi diğer kadına, SADECE O VE OĞLU BUNUN İSTİSNASIDIRLAR. diye bahsedilen kadına atıf yapılan bir sonraki pasaja yöneltmeyi tercih ettim.

Mihaniki olarak omzunu örten kumaşı düzeltti ve düşüncesini geliştirmeye devam etti:

– İlk okuyuşta bir sure karşısında olduğumuzu sandım; ama yanılgım kısa sürdü. Kur'an'dan bir ayet söz konusu değildi, fakat Peygamber'in öğrencilerinden biri tarafından hadislerde nakledilmiş sözler söz konusuydu. O halde, bu kadının Marie veya María olduğu anlaşılıyor.

– Marie? İsa'nın annesi yani?

– Kesinlikle.

– Demek oluyor ki, Peygamber'in nikâhsız karısının adı da Marie idi?

– Evet. Size biraz önce kesinlikle belirttim. Muhammed'in -aleyhisselâm- çok sayıda kadın arkadaşı vardı. Yanında, diğerleri arasında, adı Safiye Huyay olan bir Yahudi kadın ve bir de güzelliğine delice tutkun olduğu bir kıpti kadın vardı. Burada bizi ilgilendiren bu kıpti kadın. Onun adı Marie idi. Böylece birinci ipucu ikinciyi doğruluyor.

Haham itiraz etti:

– Buraya kadar analizinizde belli bir tutarlılık var. Ama bundan sonrası?

– İzleyen metne dikkatlice eğilin: KIYIDA, SÂ'DAN'IN İKİ DİKENİ ARASINDA - CENNET'İN KIYISI VE CEHENNEMİN KIYISI - ARASINDA 3'Ü MUHAFAZA ETTİM.

– Peki CENNET ve SA'DAN nedir?

– Cennet, Kur'an'da çoğu zaman çoğul olarak kullanılmış ve "bahçe" anlamına gelen bir kelimedir. Gelecekteki hayata uygulandığı zaman (öbür dünyaya) "Cennet" anlamına gelir. Sâdan'a

gelince, bu da, Arap Yarımadası'nda bulunan ve develer için çok kıymetli olan, çok kuvvetli dikenli bir bitkidir. Bu köprüde, sâdan'ın dikenleri gibi tırnaklar olacaktır. "Köprü" kelimesinin iki kere geçtiğine ve bununla, -hep hadislere göre- cehennemin üstünden geçerek cennete girmeyi sağlayan Sırat köprüsü denilen köprünün kastedildiğine dikkatinizi çekeceğim. Sonuç olarak, bu, aklımızdan çıkarmamamız gereken bir ipucu.

– Sizi iyi takip edebildimse, dedi Ezra, bir isim buldunuz: María ve bir köprüyü işaret ettiniz.

– Yanlış! Bir değil, iki köprü.

Pasajı gösterdi.

– İKİSİ ARASINDA 3'Ü MUHAFAZA ETTİM. İki ne arasında? İki... köprü arasında değilse. Pisagor için başvurduğum öğretim üyesinden aldığım bilgilere göre, haritadan da kontrolünü yaptıktan sonra, ortaya çıkan şu: Bütün Yarmada'da, María adını taşıyan bir, sadece bir manastır var. Medina Celli'den birkaç mil ötede, Soria eyaletinde kurulmuş Santa María de Huerta manastırı söz konusu.

– Aradaki aşamaları atlıyorsunuz, diye eleştirdi Ezra. Hipotezinizi sadece bir María ismi üzerine oturtmak, bana en azından tesadüfi görünüyor; parçalar yerli yerine oturmuyor.

Sinirleri gerilmiş vaziyette dinleyen Manuela, yaptığı uyarı için Ezra'ya minnettarlığını haykırmak isterdi. Bu Saray'ın çözümünün sonunda Burgos'a çıkması gerekiyordu.

Arap kaşlarını çattı.

– Bu kadar eleştirici olmayın ve düşünce silsilemi sonuna kadar götürüp gözlerinizin önüne sermeme izin verin. Baruel'in metni iki köprü zikrediyor. Bu yerde, iki köprü Duero nehrinin üstünde var. Bu köprülerin isimlerinin ne olduğunu biliyor musunuz? İnferno ve Paraiso. Cehennem ve Cennet.

Vargas fikrini söylemeden önce bir an düşündü:

– Çok güzel bir çalışma yapmışsınız. Ama bunun tamamlanmamış olduğunu size söylememe gerek var mı?

Manuela biraz daha rahat nefes almaya başlıyordu.

Arap, biraz keyfi kaçmış olarak kabul etti:

– Biliyorum. Keçi kılından kumaş dokuyucusu, eciş bücüş. Kimdir o? Hepsi, bir kölenin fiyatından kesinlikle daha fazla etmez. Niçin? Ve nihayet, şu senyör kim? Karısı? Oğlu?

Ezra, mafsallarındaki ağrının pençesinde, yüz hatları gerilmiş bir vaziyette derin bir nefes aldı.

Sütunların arasından bir kedinin gölgesi süzüldü: sevimli kedicik, koridoru geçti ve sanki büyü yapılmış gibi, öbür uçta birden kayboluverdi. Bir sakanın (su taşıyıcısı) sesi, güneşin batmakta olduğu gökyüzünü doldurdu. Manastırın avlusunun üzerinde zaman sanki durmuştu.

– ECİŞ BÜCÜŞ...., diye düşünceli bir şekilde mırıldandı Vargas. Baruel bu kişinin adının ÇOK KELİMELİ VE AYNI ZAMANDA BİR TEK olduğunu açıkça söylüyor. Siz bu ismi oluşturan kelimelerden birini çözmeyi başarınız: María. Fakat diğer kısmın, eciş bücüşün arkasında saklı olduğu açıkça görülüyor. Eciş bücüşün dokuduğu şeyin keçi kılından bir kumaş olduğunu biliyoruz. Fakat bu eciş bücüş ne ifade ediyor olabilir?

Ezra'nın tek düze bir sesle sayıp dökmeye başladığı işitildi.

– Abortare... Ölü doğmuş çocuk. Abortivus, abortare kökünden türemiş. Gelişmesini tamamlamamış varlık veya nebat... Oradan, anlamı genişleterek, cılız, zayıf... cüce ...nanus, nanos...

– Haham, rica ederim, eciş bücüş kelimesine bağlı bütün eşanlamlı kelimeleri saymayacaksınız herhalde!

Sarrag öfkeyle kalktı.

– Ben biraz yürüyeceğim.

– Sanıyorum bir noktada birleştik, dedi Manuela, bir yandan da,. Arap'ın arkasından bakarak.

Hiç kimseden yanıt gelmedi. Vargas tamamen düşüncelerine gömülmüş görünüyordu. Ezra sırtüstü uzanmıştı, kasılmış elleri göğsünün üstündeydi.

Biraz önce Angélus'ü dolduran sesler susmuştu, hiçbiri bunun farkına varmamıştı. Atmosfer yeniden o sonsuz nostalji hissine bürünmüştü. Tam o sırada, boğuk bir çığlık duyuldu; bir yakınmadan çok nefes nefese, zorlanan bir insanın sesiydi bu. Manuela

damarlarında kanının donduğunu hissetti. Vargas ve Ezra bir tek insanmışlar gibi, aynı anda doğrulmuşlardı.

– Bu ne..., diye kekeledi haham.

– Sarrag!

Hiç vakit kaybetmeden, Rafael sesin yükseldiği yere doğru daldı.

– Dikkat edin!

Olduğu yerde çivilenip kalmış olan Manuela, keşişin batı koridoru yönünde gittiğini gördü.

– Dikkat edin! diye tekrarladı Manuela.

Uyarı bu sefer yalvarmaya dönüşmüştü.

Sütunların arasında siluetler görünmeye başlamıştı. Önce, çok güç, ümitsiz bir durumda olan Sarrag'ın silueti. Sonra, elinde kısa bir kılıç, Sarrag'ın üstüne yürüyen, başı bir kukuletanın içinde, -görünüşte bir keşiş olan- bir şahsın silueti. Sonra bir üçüncü şahıs ortaya çıktı. Hızla arkadaşının önüne geçti ve Vargas'ın yolunu kesti.

– Bir adım daha atarsan kendini ölmüş bil!

Fransisken rahibi, Salamanca yolunda ona saldıran zenciyi tanıdı. Elinde bir bıçağın demiri parlıyordu.

– Fakat siz delisiniz! Bunu niye yapıyorsunuz?

– Bu senin üstüne vazife değil, Hıristiyan!

Ve daha da sert bir şekilde tekrarladı:

– Bir adım daha atarsan kendini ölmüş bil!

Duyduğu dehşetten kurtulup kendini toparlamış olan Manuela, fransisken rahibinin yanına gitme cesaretini buldu kendinde. Utanmayı, çekinmeyi bir yana bırakarak, ümitsizce rahibin koluna yapıştı.

– Vargas, diye yalvardı, dediğini yap!

– Kadın haklı! diye hırladı Zenci. Sen bu hikâyeye karışma!

Kararlılığını göstermek için, bir adım öne doğru geldi ve hançerini havada tehditkâr bir şekilde sallamaya başladı.

Arka planda dram hızlanıyordu. Sahte keşiş, Sarrag'a saldırmıştı. Elindeki kısa kılıcın kesici kısmı, şeyhin göğsüne girmeden önce, kısa bir süre ışığa takılı kaldı. Şeyh, yaşından ve vücudunun

hantallığından hiç umulmayacak bir çeviklikle, kendini geriye attı ve tam göğsüne inecek darbenin hedefi olmaktan kendini kurtardı; ve hep aynı hız ve çeviklikle, cüppesinden, bir hançerin mavi çeliğini çekip çıkardı -bu, küçük yuvarlak başı kanatlarla süslü o korkunç Arap hançerlerinden biriydi-.

– Hadi! Süleyman... Pis köpek! Yaklaş! Seni bekliyordum...

Ne Manuela ne Vargas şaşırmış görünmediler. İlk saniyeden beri, o karanlıktaki katilin, başlarına gelen bütün kötülüklerin sorumlusunun bu genç adam olduğunu anlamışlardı.

Süleyman, büyük bir ihtimalle şeyhin havada salladığı ve zırhları alelade bir kâğıt parçasıymış gibi delip geçen silahın o korkunç görüntüsünden etkilenmiş olduğu için, olduğu yerde donup kaldı. Öfkeli bir hareketle, yüzünü kısmen örten kukuletayı çekti çıkardı ve yere attı.

– Ödeyeceksin! Ve eşi benzeri görülmemiş bir savaşta ödeyeceksin! Bannu Sarrag'lardan farklı olarak, Zegriler alçak değildir!..

– Söylediğin saçma sapan sözlerden hiçbir şey anlamıyorum... Fakat...

Cümlesi ağzında kaldı. Genç adam yırtıcı vahşi bir hayvan gibi onun etrafında dönmeye başlamıştı. Bütün hareketleri, öldürmeye hazır, kin ve nefret dolu bir adamın hareketleriydi.

Karşılıklı olarak birbirlerinin etrafında dönerek sürekli yer değiştirmeye başladılar; nefes nefese soluk alıp verişleri duyuluyor, kâh karşısındakinin saldırısını etkisiz hale getiriyor, kâh savunma hareketleri yapıyor, kâh saldırıya geçiyor; düşmanlardan her biri karşı tarafa öldürücü darbeyi indirmeye çalışıyordu. Bir yumruklaşma başladı. Vücutlar birbirine karıştı, sonra, birden, bir yıldırım düşmüşçesine birbirlerinden ayrıldılar. Kendini ilk toparlayan Süleyman oldu. Bıçağının ucu havada bir yarım daire çizdi ve sonunda geldi Sarrag'ın alnını buldu. Birden, yarılan etten boncuk boncuk kan akmaya başladı ve akan kan şeyhin gözlerinin önünde bir perde oluşturarak görüşünü engelledi. Çatışmanın başında, şeyh, ne kadar, hiç kendisinden umulmayan, büyük bir dayanıklılık ve kuvvetlilik örneği sergilemişse, şimdi de bu kuvvetliliğin, bu dayanıklılığın eriyip gitmekte olduğu o kadar açıkça görülüyordu.

Yardıma gelmiş olan Ezra'nın ağzından, sesinde büyük bir üzüntü ve yıkılmışlık ifadesiyle, şu sözler döküldü:

– Savaş eşit değil. İlkbahar, sonbahar sonuna karşı.

Sarrag'a saldıran ona hak vermek mi istedi? Hafifçe geriye döndü ve aynı anda, ayağını şeyhin göğsüne doğru fırlattı. Çok kuvvetli bir darbe yemiş olan şeyh dengesini kaybetti, hançeri parmaklarından kayıp düştü. Genç adamın gözleri, bir tür marazi bir sevinçle parladı.

– Gebereceksin..., diye tehdit etti, topuğuyla Sarrag'ın silahıyla oynayıp onu sağa sola iterek.

O zaman Vargas hiç tereddüt etmedi. Yolunu kesen zencinin üzerine atıldı. Zenci karşılık vermeye fırsat bulamadan, bileğini yakaladı ve silahını bırakmasını sağlamak üzere, bütün kuvvetiyle büktü. Zenci çok iyi direndi. Vargas baskısını arttırdı, sağ dizini kaldırdı ve zencinin kasığına ve midesine defalarca vurdu; bu arada, bileğini bükmeye de devam ediyor, gevşetmiyordu. Zenci, öfkenin en yüksek noktasında, ulumaya başladı. Pes etmeyecekti. Vargas stratejisini değiştirdi. Bir an hiç hareketsiz kaldı, sonra, hançeri kendi karnına saplamak istiyormuş gibi, düşmanının kolunun üst kısmını kendi üzerine doğru çekti. Hançerin ucu tam rahip cüppesine değeceği sırada, kendi ekseni etrafında geriye döndü, bıçağı da geri döndürdü ve onu var gücüyle bastırdı. Birden, zencinin vücudunun sendelediğini, onu önce geriye sonra yere sürüklediğini hissetti.

Manuela bir çığlık attı.

Vargas kalktı. Zenci yerde kaldı, nefes nefeseydi. Sol böğründe kırmızı bir hale oluşmuştu; bu hale göz göre göre büyüyordu. Kaskatı kesilmiş olan Vargas, kendisinin sebep olduğu bu ölümün adım adım gerçekleşmesini seyrediyordu. Bir çığlık onu bu felç olmuş halinden çekip çıkarmasaydı, can çekişenin ayak ucunda diz çökecekti.

Öbür tarafta, sütunların gölgesinde, durum mucizevi bir şekilde tersine dönmüştü. Şeyh, hizmetkârının bıçağını almayı başarmıştı. Şimdi, hizmetkârın hayatı şeyhin elinde idi. Kolunu genç

adamın boynuna dolamış, bıçağı boğazına dayamış, şahdamarını kesmesine ramak kalmıştı.

– Hayır! diye haykırdı Vargas. Bunu sakın yapmayın!

İki baş kahramanın üzerine atıldı ve ümitsizliğin verdiği öfkeyle, şeyhi belinden kavrayıp geri çekti ve onu düşmanından ayırdı.

– Beni bırakın! diye yalvardı Sarrag. Bu dinsiz, imansız, bizi parmağında oynatacak!

Fakat genç hizmetkâr, kendisine sunulmuş fırsatın değerini anlamış görünmüyordu. Gözüne kalın bir perde çekilmişti. Bir an önceki öfkesi yatışmış gibiydi sanki, yerini uçsuz bucaksız bir hüzne bırakmıştı. Şaşırmış, ne yapacağını bilemez bir çocuk gibiydi.

– Korkma, kaçmayacağım. Ben bir Zegri'yim. Ölümü şerefsizliğe yeğlerim. Şüphesiz, bir Bannu Sarrag bu dilden anlamaz.

– Rezil herif! Bir Bannu Sarrag, dünyada hiç kimsede olmadığı kadar kuvvetli bir şeref duygusuna sahiptir! Genç adamın dudaklarında acı bir tebessüm belirdi.

– Bunu söyleyen sen misin? Halbuki seninkiler, silahsız, masum insanları gözlerini kırpmadan öldürdüler...

Sarrag alnını kırıştırdı. Her türlü cevabı beklerdi de, bunu asla.

– Neden bahsediyorsun? Hangi masumlardan?

– Alçaklığa, bir de düzenbazlığı ekleme.

– Hakareti kes! İçinde ne varsa hepsini boşalt ya da ebediyen sus!

Vargas araya girmeye karar verdi.

– Beni dinle. Senin hatan yüzünden ben bir adam öldürdüm.. Şeyhe yanıt verip vermemekte serbestsin, ama ben mutlaka yanıt istiyorum, beni duyuyor musun? Mutlaka bir açıklama istiyorum!

Bir anlık bir tereddütten sonra, Süleyman Ebu Tâlip ayağa kalktı ve büyük bir övünçle sakin bir şekilde açıkladı:

– Ben bir Zegri'yim...

Bu kelimeleri üçüncü kezdir yineliyordu. Fransisken rahibi belleğini kurcaladı. Yarımada'ya kök salmış olan Zegri'lerle Afrika'dan gelmiş Bannu Sarrag'lar Granada'da iktidar için yıllardır çatışıyorlardı. Bunun yanı sıra, kendi klanları içinde, babalarını tahttan indiren oğullar, birbirlerini öldüren kardeşler, haremde birbirleriyle rekabet

edenler de bulunuyordu; her biri üzerine düşen rolü oynuyor ve kendi çıkarları için savaşıyordu. En son olarak da, kardeşler arasındaki bu mücadele, sultan Boabdil'i Granada tahtına taşımıştı.

– Dokuz yıl önceydi, biz o zaman, Fas'tan uzak olmayan bir çiftlikte yaşıyorduk. Benim tarlada bulunduğum bir sabah, Bannu Sarrag kabilesinden adamlar baskın yapmışlar ve her şeyi yağmalamışlar. Babamla kardeşim direnmeye çalışmışlar, ama boşuna; onların gırtlaklarını kesmişler. Kız kardeşimle annemin ırzına geçmişler, çiftliği ateşe vermişler. Göğe yükselen dumanı görünce, ben hemen evime koştum, fakat çok geçti. Zaten, silahsız, bu barbarlara karşı ne yapabilirdim ki? Bu kıyımın baş sorumlusu gitmişti; sadece, sürülerimizi toplayıp götürmekle görevlendirilmiş birkaç adam hâlâ oradaydı. Beni görür görmez üzerime atladılar, beni de ailemin akıbetine uğratmakta kararlıydılar. Ama, son anda, fikir değiştirdiler ve beni Fas'a götürdüler. Önce beni niye hayatta bıraktıklarını anlamadım. Sonra, yolda, onların tartışmalarını dinlediğim zaman, durum aydınlandı: o zaman on sekiz yaşındaydım. Sağlıklıydım ve bütün dişlerim sağlamdı. Esir pazarında, altın değerindeydim. Fas'tan Ceuta'ya, Ceuta'dan Cadiz'e ve nihayet Granada'ya getirildim. Orada bir kadıya satıldım...

Onun yerine Sarrag devam etti:

– Adı İbrahim el Sabi idi. Benim dostumdu.

Hizmetkâr şeyhin sözlerini duymazlıktan geldi ve devam etti:

– Onun fevkalade bir efendi olduğunu kabul etmeliyim; insana insan muamelesi yapan, insan onuruna saygılı biriydi. Bana okumayı ve yazmayı öğretti. Bir gün, -şüphesiz Endülüs'ün can çekiştiğini hissederek- Mağrib'e geri dönmeye karar verdiği güne kadar, iki yıl kadar onun hizmetinde kaldım.

– Ve yola çıkışından bir hafta önce, bana zatınızı hediye olarak sundu.

Genç adam, daha önceki o küçümseyici tavrını takındı ve:

– Beni bir katile emanet ettiğini bilmiyordu, dedi.

Şeyh bağırdı:

– Bannu Sarrag'lardan bir kısmı dinsiz imansız gibi davranmışsa. bu, hepsinin elinin kanlı olduğunu göstermez! Sen, benim bu

kabileden olduğumu pekâlâ biliyordun. Ama, beş yıl boyunca bunu hiç belli etmedin!

– El Sabi'nin beni kime devretmeye karar verdiğini gerçekten de biliyordum. Ama başka bir seçeneğim yoktu. Üstelik, şaşacaksınız ama, kalbimdeki yaraya rağmen, ben de bütün Bannu Sarrag'ların, kardeşlerinin işledikleri cinayetlerden sorumlu tutulamayacaklarını düşünüyordum. Kanıt mı? Sana ve senin yakınlarına karşı herhangi bir harekette bulundum mu hiç? Hiç sana zarar vermeye çalıştım mı?

Sarsılmış olan şeyh, böyle bir şey olmadığını onayladı.

– Peki o halde...

– Yahudinin seni ziyarete geldiği günü hatırlıyor musun?

– Elbette. Ezra kulak kabarttı.

– Bir gün önce cumaydı. Camideydim, namaza durmadan önce aptes alıyordum. Yanı başımda, yaşı ilerlemiş bir adam da aynı şeyi yapıyordu. Israrla bana baktığını hissettim; sonunda kendini tanıttı. Babamın, bizim çiftlikteki kılıçtan geçirmeden kurtulabilmiş olan bir çobanıydı. Bana ailemden, mutlu zamanlardan bahsetmek ihtiyacını duyuyordu ve bana o korkunç günün hikâyesini anlattı. Onu heyecanlanmış, gözyaşları içinde dinliyordum. Bana bir isim açıkladı... Çiftliği basan birliğin başkanının adını.

Sustu. Yumruğu sıkıldı.

– Ahmed ibni Sarrag.

Şeyh kül gibi oldu.

– Ahmed? Ama bu, benim kardeşim..., diye kekeledi, çılgına dönmüştü. Kardeşim...

– Bunu sen söyledin.

– Mümkün değil...

Genç adam eski efendisini şöyle bir tepeden tırnağa süzdü.

– Haberin varmış veya yokmuş... beni hiç ilgilendirmiyor!

Vargas konuşmaya karar verdi.

– Senin ıstırabını anlıyorum, ama allah aşkına bir düşün. Biraz önce şöyle demiyor muydun: "Ben de bütün Bannu Sarrag'ların, kardeşlerinin işledikleri cinayetlerden sorumlu tutulamayacaklarını düşünüyordum."

– Hıristiyan...ben, senin İncil'inde ne yazıldığını biliyorum: Sağ yanağına vururlarsa, sol yanağını uzat. Hayır! Zegriler asla alçak olmadılar! Bu adamın hizmetinde çalışmak bile, başlı başına bir ruh yüceliğinin işaretiydi. Fakat, ailemi öldüren katille bağlarını, akrabalığını öğrendiğim gün, o zaman...

Parmağını Sarrag'a çevirdi.

– Kardeşe kardeş...

Şeyhin tavrı değişmişti. Başı dik, birden bir meydan okuma ifadesi belirdi.

– Bu durumda, niye bekledin? Beni Granada'da öldürebilirdin. O gece.

– Doğru. Ama ölümün bana yetmezdi. Bütün ailenin hepsinin birden mahvolmasını istiyordum.

– Belgeleri bunun için çaldın?

Süleyman kabul etti.

– Bir dakika, diye Ezra araya girdi, bu belgeleri çalmanın şeyhin ailesini nasıl mahvedeceğini anlayamıyorum?

– Yanıtı herkesten iyi sizin bilmeniz gerekir...

– Anlıyorum. Engizisyon... Bizi suçlayarak, tasarladığın cinayeti Engizisyon Mahkemesi'nin daha mükemmel bir şekilde işleyeceğini düşündün... Ve kimi görmeye gittin? Seni kabul ettiler mi?

O ana kadar dinlemekle yetinmiş olan Manuela sırtından buz gibi bir titremenin geçtiğini hissetti.

– Evet, diye yanıtladı genç adam. İlk keresinde, kapı dışarı edildim. Beni ciddiye almadılar. İkinci seferinde, Engizisyon görevlileri kendileri gelip beni buldular.

– Ne amaçla?

– Kendilerine sizden haber vermemi istiyorlardı. Bilmediğim sebeplerle, hükümlerini yeniden gözden geçirmişler ve sizi tutuklatmaya karar vermişlerdi. Bundan emin olmak istiyordum. Onun için sizi izledim. Engizisyonun adamlarının bana yalan söylediklerini anlamam için uzun zaman gerekmedi. Sizi tutuklamıyorlardı, hep serbesttiniz.

– Ve Rábida'da sen ve suç ortakların harekete geçmeye karar verdiniz. Böylece yangın çıkardınız.

Ve sanki yüksek sesle düşünür gibi, ekledi:

– Yerimizi belirtmeni istediler. Ama bizi tutuklamadılar.

Gözlerini etrafta gezdirdi.

– Acaba onlar zaten hep bizimle birlikte olmamışlar mıydı?..

Manuela, keşişin kesinlikle onu kastettiğini anlamıştı. Ellerini saçlarında gezdirdi ve elinin titremesine hâkim olamadığını dehşet içinde fark etti.

Pembe ve açık mor renkli uzun çizgiler gökyüzünü boyamaya başlıyor, günbatımının incecik tabakalar halinde beliren ilk ışıklarını sergiliyordu.

Ezra yorgun bir sesle mırıldandı:

– Gecenin eli kulağında. Neye karar veriyoruz? Bu adamı Santa Hermandad'a (İspanya'da hırsızlarla serserilere karşı oluşturulmuş dernek) teslim etmek mi gerekir?

– Hayır, kesinlikle!

Sarrag'ın yanıtı kararlı bir şekilde dudaklarından fışkırmıştı adetâ.

Hizmetkâra yaklaştı.

– Haydi, git, Süleyman, Zegri kabilesinden Süleyman. Buradan uzaklara git, Yüce Allah yardımcın olsun ve yaralarını sarsın.

İleriye doğru bir adım attı ve hiç kimsenin tasavvur bile edemeyeceği bir hareketle, yere diz çöktü ve genç adamın elini ellerine aldı ve onu dudaklarına götürdü.

– Kardeşim için senden merhamet diliyorum.

Hizmetkâr yanıt vermedi. Başı dik alnı yukardaydı, fakat gözlerinde yaş vardı ve affettiği okunuyordu gözlerinden.

Bölüm 24

Okşayacaklar mı, öldürecekler mi,
karar veremezler.
Paul Valéry, *Narcisse'ten Parçalar*.

Manuela, Santa Bárbara şapeline girdiği zaman, önce aziz Jacques heykelinin önünde dua eden üç öğrenci gördü. Ancak yarı karanlığa gözleri alışınca, bir dua iskemlesine diz çökmüş olan Rafael Vargas'ı fark edebildi. Yüzünü ellerinin arasına almış, omuzları çökmüş olan keşiş, bütün varlığıyla sessiz bir ümitsizliği ifade ediyordu. Manuela onu bu kendinden geçmiş, iç dünyasına yoğunlaşmış durumunda rahatsız etmek istemedi, o da diz çöktü ve bekledi.

Colón'un davasında ona refakat ettiği günden beri, kendini bir akıntıya bırakmış gider gibi hissediyordu. Sanki Rafael Vargas artık aynı kişi değilmiş gibiydi..

Ona neler oluyordu? O ana kadar çok düzenli olan kalp atışlarının, bir geceden öbürüne, gelgitler zamanındaki bir denizin çalkantılarına benzer bir şekle dönüşmesi mümkün olabilir miydi? Birkaç saatte, dünyanın, daha dün değişmez bir şekilde kurulmuş olduğuna inandığı şeyin bugün artık hiç tanıyamadığı bir hale gelebilecek kadar değişmiş olması için olağanüstü ne olmuştu? Beyninin kıvrımlarına, hiçbir zaman yara almayacağına kesinlikle inandığı o yere, çocukluğu boyunca kendisine verilmiş olan belli kuralların, öğretilmiş olan iyilik ve kötülük kavramlarının, kendisine başından beri kabul ettirilmiş şeylerin, güvenli duvarlar arkasında hep geçerli olacak şekilde korunduğu o yere, o beynin kıvrımlarına

yeni değerler nakşolmuştu. Onu nereye doğru sürüklediklerini artık kesinlikle anlayamadığı, bu davetsiz heyecanları, nereden çıktığını bilemediği bu duyguları tarif etmekte güçlük çekiyordu.

- Burada ne yapıyorsunuz?

Vargas, dua ederken Manuela'nın gördüğünü sandığı aynı ümitsizlik gene yüzünde, genç kadının yanındaydı.

- Ben...

Kelimeleri bulamıyordu. Dudaklarını ısırdı ve düşüncesinde kendi kendini kınadı. *Deli... deliriyordu.*

Endişe ettim. Dün akşam siz dehşetli endişeli görünüyordunuz...

Vargas düşünceli bir şekilde başını sallamakla yetindi.

- Gelin, dedi, çıkalım.

Şapelin avlusundan çıkar çıkmaz, keşiş hemen ilk bankı gözüne kestirdi ve hemen oraya oturdu.

Manuela hemen sordu.

- Yalnız kalmayı mı yeğlersiniz?

Keşiş hayır diye yanıtladı ve Manuela'yı yanına oturmaya davet etti.

- Sarrag ve Ezra neredeler? diye sordu bir süre sonra

- Onlardan ayrıldığımda, üniversitenin bahçesindeydiler. Ama herhalde şimdi orada değillerdir; kütüphaneye gitmeye niyetleniyorlardı.

- ECİŞ BÜCÜŞ'ün kimliğini bulmak için...

- Evet.

Bir grup öğrenci, gülüşerek, el kol hareketleri yaparak, manastırı gençliklerinin bütün neşesiyle doldurarak manastırın avlusuna çıktı; çiftin önünden geçip sokağa açılan kapılardan birinden çıkıp kayboldular.

- Ben bir adam öldürdüm...

Vargas bu cümleyi bir satır okur gibi söyleyivermişti.

- Bu, bir cinayet değildi. Tehlikedeki bir varlığı kurtarmak için harekete geçtiniz.

- O halde bir insanın ölümüne sebep olan bir hareketi nasıl nitelendireceksiniz?

- Sorunun yanlış sorulduğunu sanıyorum. Kendini korumakla bir başkasının yok olmasını kasten istemek arasında bir fark var.

- Ne olursa olsun, sonuçta ben bir hayatı yok ettim.

- Pekâlâ. O vakit durumu başka türlü düşünelim. Sarrag sizin hatanız yüzünden, yani müdahale etmemeniz yüzünden demek istiyorum, ölmüş olsaydı, böyle bir şeyin gerçekleşmesine izin vermiş olsaydınız, bundan tamamen sorumlu olmayacak mıydınız?

- Artık hiçbir şey bilmiyorum.

O kadar alçak sesle devam etti ki, Manuela onu işitmediği, fakat düşüncelerini okuduğu hissine kapıldı.

- Allahım... Tanrım... Niçin? Elimizde olmadan elimizden çıkıveren bu davranışlar niye? Çok erken, çok geç. İnsanın kaybolduğu bu kavşaklar. Tanrım, niye?

- *Biz etten kemikten yapılmış ve ölümlü zavallı varlıklardan* başka bir şey değiliz, papaz Vargas. Küçük tanrılar değiliz.

- Böyle konuşan siz misiniz? Her zaman her şeyin üstünde olduğunuz hissini veren siz?

Bir kahkaha atmak üzereymiş gibi, başını geriye attı.

- Kesinlikle öyle... Kendi hakkımda garip bir izlenim yaratıyorum. Sonuçta, başkalarından ne farkım olabilir ki benim?

Keşiş soruyu algılamış görünmedi.

-Evet, ne bakımdan farklı olacaktım? Bir arada yaşadığımız varlıkların çoğu, - kullanacağı terimi bulmakta tereddüt etti - gerçekten yaşamakta, dolu dolu yaşamakta, *sahiden var olmakta* çok büyük güçlük çekmektedir. Ortada, sergilediğimiz bir görüntü var; fakat bu, vitrindeki sadece bir görüntüden ibaret ve benliğimizin esas öbür parçası aynanın gerisinde gizli. Yalnızca büyük bilgeler, kemale ermiş olanlar, savunmaya, gizlemeye, ödün vermeye gerek görmeden ve içlerindekini açıkça ortaya dökmekten korkmadan, kendilerini bütün çıplaklığıyla, oldukları gibi gözler önüne sererler. Geri kalanların böyle bir cesaretleri yoktur. Hiçbir şeye güvenilmez, özellikle de başkasına. Kollarını açıp karşısındakini kucaklamak isterler, ama sadece sadaka vermekle yetinirler. Günün birinde, suçüstü yakalanırız: kimimizin cesaretsizliği çıkar su yüzüne.

bir başkasının gereğinden fazla cesaret gösterisi. İnsanı gerçek kendine götüren yol uzundur, papaz Vargas. Siz de buna inanmıyor musunuz?

- Benim inandığım, geri dönülemeyecek birtakım fiillerin var olduğudur. Benim işlediğim bunlardan biridir.

- Siz Pierre'den daha mı büyüksünüz? Şafak sökünceye kadar Tanrı'ya üç kere ihanet ettiği zaman, sizce ne yapmalıydı? Kaçmalı mıydı? Kendi içine mi kapanmalıydı? Ölünceye kadar küller içinde yuvarlanmalı mıydı?

- Anlamıyorsunuz! Ben bir adam öldürdüm!

- Bu, isteyerek, kasıtlı yapılmış bir şey değildi! Bu, meşru müdafaaydı!

Farkına varmadan, Vargas'tan daha çok bağırmıştı ve aynı tonda devam etti.

- Niye sürekli kendinizi suçluyorsunuz? Engel aşılamaz bahanesiyle, duvarlarınız içine kendinizi hapsetmek! Bütün mesele bu!

- Ne diyorsunuz siz?

- Gerçeği! Ruhunuzun derinliklerinde, bu adamı öldürmekle kasıtlı bir cinayeti soğukkanlılıkla işlemiş olmadığınızı bilmiyor olamazsınız! Ama, siz, kendinizi bunun aksine inandırmak istiyorsunuz.

Manuela onu, ne pahasına olursa olsun bu marazi halinden çekip çıkarmak istiyordu ve o anda birden, bunu başarabilmek için sertleşmek gerektiğini düşündü.

- Özür dilerim... Sizi üzmek istememiştim. Ben...

- Hayır. Özür dilemeyin. Söylediğinizde gerçek payı var.

Öğrencilerin, üniversite bahçesinden yükselen seslerinin yankıları işitiliyordu.

Vargas sözüne devam etti:

- N'aparsın, bu elimde olmayan bir şey, ama şurası kesin ki, bende alçakgönüllülükten eser yok ve belki de artık mutluluğa inanmıyorum.

Manuela hafifçe gülümsedi.

- Bunu söylemeniz garip. On beş veya on altı yaşlarında olmalıydım; mutluluğun neden ibaret olduğunu babama sormuştum.

Bana ne yanıt verdiğini biliyor musunuz? *Düşlerimizi, gözünü yıldızlardan ayırmayan denizci titizliğiyle belleğimizde korumak gerekir. Sonra, hayatımızın her saatini, ona yaklaşmak için elimizden gelen her şeyi yapmaya adamak gerekir; zira, olmuyor diye razı olup kadere boyun eğmekten daha kötü bir şey yoktur.*

- İlginç, fakat eksik.

- Niçin?

- Çünkü razı olmanın, kadere boyun eğmenin aşkın en büyük kanıtı olarak görünebildiği anlar vardır.

- Şüphesiz kilisenin hizmetine girmenizin sebebi bu. Vaz... geçme, boyun... eğme?

Genç kadına bakmadan yanıtladı:

- Aldanıyorsunuz. O'nun hizmetine girişim, İsa'ya olan inancımın yol göstericiliğinde, İsa'ya duyduğum aşktan dolayıdır. Onun hayatından, ölümünden ve öldükten sonra dirilişinden esinlendim ve etkilendim.

Mümkün olan en ikna edici şekilde konuşmuştu; fakat genç kadını inandıramamış olduğunu gayet iyi hissediyordu.

- Peki öyleyse, diye Vargas sözlerine ekledi, mademki inanmamış görünüyorsunuz, inançtan başka hangi sebeple kendimi sürgün etmeye karar vermiş olabilirim?

Manuela hiçbir şey demedi. Cáceres'te onu, yüklenerek, savunmasının son siperlerine kaçıp saklanmak zorunda bıraktığı, o çeşme sahnesini düşünüyordu. Sözcüklerin gücünün her zaman farkındaydı ve kalpte ne fırtınalar yaratabileceğini de çok iyi biliyordu, ama, o güne kadar hiçbir zaman, bu etkinin bu kadar acı veren bir şekilde kendini gösterdiğine hiç tanık olmamıştı.

- Size inanıyorum, dedi tatlı, yumuşak bir tonda. Beni ikna etmeye çalışmanız gerekmez.

- Ne... ne diyorsunuz?

Ona inandığını tekrarladı.

Altüst olmuş, şaşırmış olan keşiş, bu inanışın altında düşmanca bir niyet bulmaya çalışarak genç kadını şüpheyle süzdü. Sonunda, genç kadından fışkıran o dupduru, apaçık, hiçbir art niyet taşımayan

ifade onu ikna etmiş olmalıydı, zira o ana kadar, ona hâkim olan gerginlik birden kayboluverdi.

Güneş gökyüzünde yer değiştirmişti ve şimdi ışınlarını onların oturduğu yere gönderiyordu. Vargas'ın yüzü terden parlıyordu. Dudaklarını ıslak bir yumuşaklık kaplıyordu. Madeni ışıkta, kırmızı bir meyveyi düşündürüyorlardı.

Manuela bankodan kalktı. Bu sıcağa tahammül edemiyordu.

- Hadi gidip dostlarımıza katılalım, dedi pek emin olmayan bir ses tonuyla: Belki yeni bir şeyler bulmuşlardır.

- Acelesi yok. Onların bir şey bulmaları söz konusu değil. *Eciş* bücüş'ün kim olduğunu ben biliyorum.

- Biliyor musunuz?

- Biraz önce, düşünceye daldığım sırada, gözlerim aziz Jacques'ın heykeline takıldı. Doğal olarak, havarileri, onların İsa'ya bağlılıklarını, fedakârlıklarını, yüklendikleri görevlerini aşmak zorunda oldukları bütün o engelleri düşündüm. Ve kendi kendime şunu sordum: Tanrı niye başkalarını değil de bir kısım insanı seçmiş? Neden Pierre? Neden Jean? Neden biz? Evet, *biz* diyorum. Çünkü biz de Tanrı tarafından işaret edilmemiş miyiz? İşte o zaman, ECİŞ BÜCÜŞ metaforu aklıma geldi.

Bir an durdu, gökyüzüne baktı.

- Bu, Tarsisli aziz Paul'ün Korentlilere hitabederken kendine taktığı isimdir. Bu ismi kullandığı Ahdi Atik ve Ahdi Cedid'lerde bulunabilir. *Sonra, Jacques'a, sonra da bütün havarilere göründü. Ve en son olarak da, bana da, eciş bücüş biri olarak bana da göründü.* Bu, onun, havarilerin en küçüğü olduğunu ifade etme tarzıydı. En küçük. Tek kelimeyle, ECİŞ BÜCÜŞ. Bu görüşü kuvvetlendirecek bir kanıt daha: İsa tarafından çağrılmadan önce, Paul, keçi kılından yün kumaş dokuyucusu idi.

- Harika!

Manuela, sessizce alkışlarmış gibi ellerini birleştirdi.

- Bitmedi. Mademki Baruel bizi havarilere doğru götürüyor, HEPSİ, NE YAZIK Kİ, BİR KÖLENİN FİYATINDAN DAHA FAZLA BİR DEĞER TAŞIMAMAKTADIR tümcesinin de, İsa'nın bir başka müridi ile ilişkili olabileceğini düşündüm. Uzun süre aramam

gerekmedi. Sadece Yuda söz konusu olabilirdi. İki sebeple. Birincisi: bir kölenin fiyatı için saptanmış fiyat 30 sikke veya 120 dinar idi. Şu ayetle bir ilişki kurmamak mümkün mü: *Bana ne vermek istersiniz ve ben size onu teslim edeceğim? Onlar ona otuz gümüş para ödediler.* İkinci sebep daha da kesin, daha açık: ZİRA O, BAĞIRSAKLARI DAĞILMIŞ, KAFASI ORTASINDAN YARILMIŞ OLARAK KAFASI İLK DÜŞECEK OLANI CANLANDIRIR. Havariler Ahdi'nden alınmış şu ayet de Yuda'nın intiharını tasvir eder.

- Ve çıkardığınız sonuç?

Vargas üzüntülü bir ifade ile:

- Size getirilebilecek hiçbir önerim yok, dedi.

- Bu da, bundan sonra gideceğimiz şehrin Burgos olup olmadığı konusunda hâlâ emin olmadığımız anlamına geliyor.

- Bundan niye şüphe ediyoruz ki? Siz kesin olarak açıklamadınız mı?

Manuela keşişe büyük şaşkınlıkla baktı.

- Bana inanıyorsunuz?

Keşiş hiç tereddüt etmeden yanıtladı:

- Evet... Ve Pablo ile Yuda'nın bu kanaati kuvvetlendireceklerini seziyorum.

- Tanrı sizi işitsin! Gelin. Gidip dostlarınızı bulalım.

Manastırın avlusunun çıkışına doğru gidiyordu ki, arkasında Vargas'ın sesi çınladı.

- Bekleyin!

Bakışlarının derinliklerinde sessiz bir soru işaretiyle, Manuela geriye döndü.

- Size yalan söyledim... İsa Efendimize, O'nun çektiği ıstıraplara, öldükten sonra dirilişine, bu gerçeğe tanıklık etme misyonuma inanıyorum; fakat vazgeçme, kadere boyun eğme, kilisenin hizmetine girişimde rol oynamadı değil, onun payı var.

* * *

- Pablo ve Yuda..., diye yüksek sesle düşündü Arap. Pablo, María ve Yuda. Fevkalade bir iş başardığınızı kabul ediyorum, papaz Vargas. Fakat hâlâ bir adım ilerlemiş değiliz.

- Kötü niyetli olmaktan vazgeçin, şeyh Sarrag! diye eleştirdi Ezra. Bulduğu şey son derece önemli. Dudak bükmeyin; şimdi bu yeni unsurların ışığında durumu yeniden gözden geçirelim, düşünelim. Bu esrarengiz şahsın, *ismi hem çok kelimeli ve aynı zamanda tek olan* bu eciş bücüşün kişiliği üzerine Baruel bize kesin ipuçları veriyor. Bu Pablo María Yuda hakkında.

Eklem romatizmasıyla şekli bozulmuş parmaklarıyla sıraladı:

- İlk olarak, onu bir ejderhaya ve bir şeytana benzetiyor. İkinci olarak, ona bir Kabil oğlu gibi muamele ediyor, yani onun bir katil olduğunu kapalı olarak anlatmaya çalışıyor. Üçüncü olarak, onu Yuda'ya, yani bir haine benzetiyor.

- Uğursuz bir şahıs, diye Manuela görüşünü belirtti. Onun hakkında hiçbir şey söylenmese bile, Baruel'in onu kalbinde taşımaktan çok uzak olduğu söylenebilir.

- Bir katil, dedi Sarrag. Fakat kurbanı kim? Bir hain? Fakat kime ihanet etmiş olabilir?

Birden, Ezra elini alnına götürdü.

- Size ne oluyor, haham, diye Manuela endişeyle ona doğru koştu.

Ezra, telaşla ağzında yuvarladı:

- Salomon... Salomon ha-Levi.

- Ne diyor? diye sordu Sarrag.

- Burgos Celladı.

- Açıklayın, diye rica etti Vargas.

- Bir asırdan daha az bir zaman önce, Hıristiyanlığa geçişlerin çok revaçta olduğu bir sırada, Salomon ha-Levi adında bir haham da İsa'nın dinini kabul etti. Bu olayın, tek başına, eğer dininden vazgeçen bu adam daha sonra rahip olmasaydı ve eğer -eski din kardeşlerini büyük bir hevesle takip edip katletmekte gösterdiği büyük gayret sebebiyle- doğduğu şehir olan Burgos'ta piskoposluğa yükseltilmiş olmasaydı, dikkat çeken bir yanı olmayacaktı. Bu adam daha sonra, Kastilya hükümdar naipliği konseyi üyesi oldu ve sözde dönmelerle ve babalarının inancına sadık kalan Yahudilerle ilgili olarak yürüttüğü suç kovuşturmaları zalimlikte, gaddarlıkta tasavur edilebilecek sınırların çok ötesine geçti. Daha sonra,

onun bu piskoposluk görevini oğlu devraldı ve diğer İspanyol delegelerle birlikte, Bâle'de toplanan büyük konsile katıldı, orada Yahudiler aleyhinde çıkarılan en sert kararnamelerin mimarı oldu. Hıristiyanlığa geçip dinini değiştirirken, Salomon ha-Levi kişiliğini de değiştirdi. Ve....

Sadece bu ismi telaffuz etmeye bile tahammül edemiyormuş gibi, soluğunu tuttu ve bir çırpıda söyleyiverdi.

- Pablo de Santa María.

- Tastamam bu, diye onayladı Vargas. Aradığımız adam bu olabilir. *Hem çok kelimeli hem tek olan* isminde, Pablo'yu veya eciş bücüş denilen Saül'ü, keçi kılından yün kumaş satıcısını buluyoruz. İsa'nın annesinin ismi, aynı zamanda Peygamber'in nikâhsız karısının da ismi: María. İkisi birbirini teyit ediyor. Burgos kökenli oluşu ve Yahudiliğe ihanet edişi, senyoranın gerçeği söylediğini gösteriyor. Bundan sonra gideceğimiz yer Burgos.

Genç kadın bir sevinç çığlığı attı.

- Haklı olduğumu görüyorsunuz!

Sarrag kabul etti:

- Önünüzde sadece eğilebiliriz.

Ve Ezra'ya dönerek ekledi:

- Sonuç olarak, bu adamı zikretmek suretiyle, Baruel zımnen Yahudilerin Yahudilere işkence ettiğini kabul etmiş oluyor.

Dünyaya boş veren, sen ne diyorsun kardeşim gibilerden hafif bir gülüşle sarsıldı haham.

- Aziz dostum, dünyadan haberiniz yokmuş sizin! Güne yönelen bitkiye güneş ışınları neyse, menfaat ve iktidar da insanoğlu için odur. Ya Granada göğünün altında birbirlerini yiyen o Müslümanlar? Ya savaşa girmeden şehri teslim etmeye hazır olduğu söylenen Boabdil'in ihaneti?

Yarı tebessümle Vargas'a dönerek:

- Sizin Santa María'nız da Yuda, dedi. Değil mi?

- Evet. Bazı günler kendi kendime, bu müridi mahvolmaya sürükleyen şey acaba aşk mıydı diye sorarım. İsa'nın kehanetlerinin gerçekleşmesi için, birinin hain rolü oynaması gerekmez miydi? İhanet olmasa, ölüm de olmayacak. İsa'nın çektiği onca ıstırap da,

ölümden sonra diriliş de hiç olmayacaktı. Halbuki son yemek akşamı İsa Yuda'ya ne diyor? "Yapacağın şeyi çabuk yap!" Bu emir bin şekilde yorumlanabilir; zira İscarioth çıkar çıkmaz, İsa ekler: "Şimdi insanoğlu zafer kazanmıştır." Bunun, İsa'ya duyduğu büyük aşk, Yuda'yı dünya durdukça bütün kuşaklar tarafından nefretle anılacak iğrenç bir yaratığın postuna bürünmeye zorlayan, çılgınca, ölçüsüz bir aşk olduğunu tasavvur edin? Yüce Dava'ya hizmet etmek için doğrudan doğruya İsa'nın istediği şekilde, onun yönlendirmesiyle hareket etmiş olamaz mıydı?

- Şaşırtıcı bir teori, diye Ezra görüşünü belirtti gülümseyerek. Bu teori, bu adamda olağanüstü bir feragat ve fedakârlık kavramı olduğunu varsayıyor şüphesiz.

Keşiş yanıt vermedi. Teorisini anlattığı sürece, gözlerini Manuela'nınkilerden ayırmamıştı ve şu anda da onları Manuela'nınkilerden almayı başaramıyordu.

Sarrag kalktı ve cüppesini silkeleyerek:

- Burgos..., dedi. Şehir buradan altı günlük yol. Önümüzde uzun bir yolculuk var.

Ne Rafael ne Manuela onu duymuş görünmüyorlardı.

Bölüm 25

Sevmek, yaşamak ve öbür şahsın ruhunda geçen şey üzerine oynanan korkunç bir bahisten ölmektir.

Paul Valéry, *Eros, Defterler.*

Ertesi sabah, yola çıktıkları sırada, sıcaklık iki kat artmıştı. Tormes nehrinin üstünden geçen Ronano köprüsünü dörtnala aştılar ve Salamanca'nın surlarını arkalarında bırakarak kuzeye saptılar. Aralarından hiçbiri, şehirden bir mil kadar uzakta onları bekleyen manzarayı o anda tasavvur edemiyordu. Onları gördükleri zaman Valladolid yoluna henüz girmişlerdi: Kolları kavuşmuş, yolun kenarına uzanmış, vücutları delik deşik, yüzleri tanınmaz halde, iki adam, iki siluet. Ancak onlar, Süleyman Ebu Tâlip ve suç ortağını tanımakta hiç güçlük çekmediler.

En önce Sarrag atından indi ve hizmetkârına doğru hızla gitti. O, yerde cansız yatıyordu, gözbebekleri dehşetten kocaman açılmıştı.

- Peygamber aşkına! Bunu kim yapmış olabilir! Kim? Niçin?

Vargas cesetleri inceledi.

- Korkunç. Katillerin, öldürmeden önce, bu zavallılara işkence etmekten zevk aldıkları izlenimini ediniyor insan. Kırılmış şu bileklere, kırılmış şu kaval kemiklerine bakın. Santa Hermandad'ın böyle vahşice bir cinayeti işleyebileceğine inanıyor musunuz?

- Hayır, diye yanıtladı hiç tereddütsüz Vargas. Bu güvenlik kuvveti süratli bir adalet uygular, ama işkence etmez.

- O halde kim? Hangi sebeple?

- Hiçbir şey düşünemiyorum.

- Kader, diye içini çekti genç adamın yanında diz çökmüş olan şeyh. Ben onun hayatını bağışladım, fakat ölümün onu yakalayacağı alnında yazılıymış.

Manuela atından inmemişti. Kardan bir heykel kadar beyaz, dişlerini sıkmış, sahneyi izliyordu. Vargas'la aynı görüşteydi: Santa Hermandad'ın bu cinayetin içinde hiçbir işi yoktu. Bu ancak kuş başlı adamın işi olabilirdi. Çaktırmadan, etrafa bir göz attı. Şu anda, Mendoza ve avenesi gayet iyi bir yere sığınmış, mutlaka güven içindeydiler. Manuela, onun gizlendiği yerde büyük sevinç içinde olduğunu tasavvur edebiliyordu. Büyük bir nefret kapladı içini. Torquemada bu yaptığını ona ödetmezse, bunu kendisi yapmaya ant içti. Kendi elleriyle.

İzleyen günlerde, sıcaklık gerçek bir elbise gibi onları sarıp sarmalamaya başlamıştı; mola vermek zorunda kaldılar, yoksa düşüp bayılacaklardı. Fakat yolculuğa tekrar başladıkları anda, ince sıcak bir soluk yüzlerini yalıyordu.

Şeytanın soluğu, demişti Sarrag. Ve çok eskiden, daha dünyanın ilk yaratıldığı günlerde, Cehennem'in, şöyle diyerek Tanrı'ya şikâyette bulunduğunu anlatmaya başladı: "Tanrım, bir şeyler yap, kendi kendimi yiyip bitiriyorum!" Ve Tanrı o zaman, onun iki kere nefes almasına izin verdi: bir kere kışın, bir kere de yazın. Bu anlardan birinde en büyük sıcağı ve diğerinde de en büyük soğuğu hissederiz.

Manuela, Rafael Vargas ile göz göze gelmeye cesaret edemiyordu. Gün battığı zaman, çadırları kurup kamp yerine yerleşildiği sırada, o, kaçmayı yeğliyordu. Onun yakınında bulunma fikri bile, onda bir panik hissi uyandırıyordu. Vargas ona bir şey söylerse eğer, konuşmanın yüzeysel bir söz alışverişi şekline dönüşmesi için ne mümkünse yapıyordu. Salamanca'yı terk ettiklerinden beri, yüklenmiş olduğu bu hafiye rolünde kendini gittikçe daha rahatsız hissediyordu. Ona ne oluyordu? Vargas için hissettiği bu duygular,

ilk günlerdeki kararlılığını sarsan duygular mıydı? Şüphesiz öyleydi.

Bütün geçen yıllar boyunca, kendini bir erkeğe teslim etmeyi reddetmişti; şüphesiz gereğinden fazla bir utanma duygusundan ileri geliyordu bu, fakat özellikle de bağımsızlık ihtiyacındandı. Kalbinin bir adamın avuçlarının içinde olabileceği düşüncesi, ne kadar harikulade bir şey olursa olsun, ona daima, tahammül edilemez bir şey olarak görünmüştü. Ona daha da şaşırtıcı, allak bullak edici görünen şey, -onu kendi kendine güçlükle itiraf edebiliyordu- Vargas için hissettiği o dayanılmaz, o şiddetli arzuydu. O kımıldadığı zaman, konuştuğu zaman, ellerinin veya dudaklarının hareketi, ona bakış tarzı, her şey onun hislerini uyandırıyor, hareketa getiriyordu. Ve uyuduğu zaman, birbirine dolaşmış vücutları, uygunsuz görüntüler halinde uykusunda ona musallat oluyordu.

Bu, ona, çok uzun zaman önce hissettiği duyguları hatırlatıyordu. On altı yaşında olmalıydı. Babasının bir arkadaşı, kırk yaşlarında bir adam, onu gerçekten büyülüyordu. Tensel şeylere karşı günah kavramıyla yetiştirilmiş olan o, bu yasakları kırmayı düşlemeye başlamıştı. Geceler boyunca, zihninde, vücudunun sırlarından kaynaklanan, hem yoğun ve aynı zamanda belirsiz, hiç alışık olmadığı birtakım hislere doğru onu sürükleyen bir sürü hayaller uçuşup durmuştu. Daha sonra, onu büyüleyen şeyin adam değil, fakat aşkın esrarı olduğunu anlamıştı. Bugün, aynı heyecanları, fakat bu sefer yüz kere daha yoğun olarak yeniden yaşıyordu.

Mantığını kaybetmişti. Rafael Vargas rahipti. Allah'a aitti. Üstelik, bir de ona tevdi edilmiş şu görev vardı. Ona sadık kalması gerekirdi. Sadece görevini düşünmeliydi. Sadece görevini, başka hiçbir şey.

Yedinci günün öğleden sonrasında, Burgos'un surları ufukta göründü. Kastilya ve León'un birleşik krallığının başkenti, haziran güneşi altında bir taç gibi parlıyordu.

Surlara varmalarına sadece iki mil kala, Ezra ve Sarrag mola vermek istediler; güçleri tükenmişti.

- Eğer Baruel'in niyeti bizi öldürmekse, diyerek derin bir nefes aldı haham bir zeytin ağacının dibine oturarak, bunu başarmasına çok az kaldı.

- Emin olun, diyerek onu destekledi Arap, siz yalnız gitmeyeceksiniz. Ben de sizinle beraber geleceğim.

- Bugün günlerden ne?

- Cuma.

- Durun! Hiçbir şey söylemeyin! Sizin yüzünüzden değerli bir zamanı kaybettik. Granada'dan çıktığımızdan beri, her cuma, güneşin battığı saatte, yağmur yağsın, rüzgâr olsun, atlarımızdan inip orada öylece ertesi akşama kadar, hareketsiz kalmaya bizi zorladınız. İnanın bana, bir Şabbat'ı kaçırsaydınız, -içinde bulunduğumuz şartlar dolayısıyla- Yaradan'ın size, ne bu dünyada ne öbüründe, günah yazmayacağından eminim.

- Azizim, şunu bilin ki, sadece çok belirgin bir ölüm tehlikesi durumu Şabbat'a riayet etmemeyi mazur gösterebilir ve dahası! Çok daha vahim olanı ise, tam ibadet saati ve ben ibadetimi yapamıyorum. Bunu kabul etmeye utanıyorum, ama, kendimi, Tanrı'ya olan görevlerimi yerine getirebilecek durumda hissetmiyorum.

Sarrag gülmeye başladı.

- Ve şeytan osurdu...

Diğerleri ağızları açık ona baktılar.

- Ne dediniz? diye sordu keşiş.

Şeyh hiç çekinmeden yanıtladı:

- Şeytan osurdu... Allah'ın sözüne uymayı reddederek şeytanın yaptığı dikkafalılığı Muhammed her zaman şu şekilde anlatırdı: *İbadete çağrıldığınız zaman, Şeytan, bu çağrıyı duymamak için, arkasını döner ve bir osuruk bırakırdı.*

Ve sözlerini şöyle bitirdi:

- İşte bunun için : Ve Şeytan osurdu ... dedim.....

Manuela ve Vargas, şeyhin sözlerini beğenmediklerini belirten bir kahkaha atmaktan kendilerini alamadılar.

- Bütün bunlar çok öğretici, dedi Samuel Ezra, fakat bu arada size şunu hatırlatacağım, eğer Burgos kapılarındaysak, bu, dördüncü üçgenin avcumuzda olduğu anlamına gelmez.

Arap karşılık verdi:

- Benim şifresini çözerek bulduğum bilgileri bu derece yok mu sayıyorsunuz?

- Köprülerden bahsediyorsunuz, şüphesiz?

- Pek tabii. Onları Arlanzón üzerinde bulacağımıza kaniyim. Cehennem köprüsü ve cennet köprüsü.

Manuela sordu:

- Baruel'in üçgeni gizlemek için niye bir başka yer değil de, bu yeri seçmiş olduğunu hiç kendi kendinize sordunuz mu?

- Ne önemi var, diye yanıtladı Sarrag. Burası olmuş veya şurası olmuş...

- Beni şaşırtıyorsunuz. Baruel'in hiçbir şeyi önceden hesaplamadan, belli bir amaca yönelik olmadan, hazırlıksız, gelişigüzel yapmadığını siz her zaman açıkça söylemediniz mi? Eğer yanılıyorsam, durdurun beni. Birinci üçgen bir kulenin tepesindeydi. Kanlı kule. Templier tarikatı mensuplarının sembolü, şiddetin ve hoşgörüsüzlüğün sembolü. İkincisi, Maltravieso mağarasında. Şeyh Sarrag, bu yerin ne kadar anlam dolu olduğunu, mağaranın herkesin kendine göre anlamlandırabileceği bir derya olduğunu bize siz kendiniz açıkladınız. Üçüncü üçgeni, Salamanca'da, bir piskoposun lahtinin altında bulduk. Burada dostunuzun size aktarmak istediği, karanlıktan yana olmaya karşı, bilginin ve ilmin imajı değil mi?

Üçlü, genç kadının mantığının doğru ve anlamlı olduğunu kabul etmek zorunda kaldı. Onun içtenliğinin kanıtlarını gördüklerinden beri, ona karşı duydukları güvensizlik büyük ölçüde hafiflemişti. Tartışmalarına onun da katılmasını doğal buluyorlar, bunda hiçbir sakınca görmüyorlardı.

- Mademki bu kadar parlaksınız, diye konuştu Vargas dudaklarında bir gülümsemeyle, bizi neyin beklediği hakkında bir fikriniz var mı?

- Sanıyorum var. Eğer gerçekten üçgen umduğunuz yerdeyse, o zaman, bu sefer de mesaj açık. Bir köprü, bir kıyıdan öbürüne geçmeye yarayan bir yapıdan başka nedir? Bunu daha geniş düşünürsek, bir zihinsel veya felsefi durumdan ötekine geçiştir. İlk

seyahatlerin çoğunun bu sembolle temsil edilmiş olduklarını bir gün bir yerde okumuş olduğumu anımsıyorum. Ve yazarın da köprüyle, Zeus'un iki dünya arasında attığı bir köprü olan gökkuşağı arasında bir ilişki kurduğunu da anımsıyorum.

- Fakat senyora haklı, diye bağırdı Sarrag.

Elini alnına vurdu ve titrek bir sesle devam etti:

- Bunu nasıl düşünmedim? Metni hatırlayın: KIYIDA, SÂDAN'IN İKİ DİKENİ ARASINDA - CENNET'İN DİKENİ VE CEHENNEM'İN DİKENİ... Cehennemin üstünden geçip cennete girmeye izin veren Sırat köprüsünden bahseden bir hadisin var olduğunu size açıklamamış mıydım. Bir başka pasaj da, bu köprünün kıldan ince, kılıçtan keskin olduğunu belirlemektedir.

Ezbere okudu:

- *Yalnız, seçilmişler onu geçecekler, cehennemlikler cennete ulaşamadan kayıp düşecekler veya sâdan'ın dikenlerine takılacaklar ve cehenneme yuvarlanacaklar.* Muhammed, hayatlarının temizliğine göre, bazılarının köprüyü yüz yılda, diğerlerinin bin yılda geçeceğini belirtiyor ve sözünü şöyle bitiriyor: *Yüce Tanrı'yı görmüş olacakların hiçbiri, cehenneme düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalmayacaktır.* Bence, bütün bunlar, bayan Vivero'nun ileri sürdüğü faraziyeyi kuvvetlendiriyor.

- Şüphesiz, diye kabul etti Ezra. Fakat, işin felsefi yüzünün ötesinde, şimdi bizim bu Saray'ın son cümlesini açıklığa kavuşturmamız gerekiyor, cümle şu: O, AMBER GÖZYAŞLARININ ETEĞİNDE, EFENDİNİN, KARISININ VE OĞLUNUN YUKARISINDADIR. Şu an için, aramızdan hiçbirinin bu cümlenin anlamı hakkında en ufak bir fikri olmadığını ve Arlanzón üzerinde de iki köprüden fazla köprü olması gerektiğini kabul etmek zorundayız.

- Bir kere Burgos'a varalım, orada birtakım şeylerin aydınlanması muhtemeldir. Golfinler ve Tanrı'nın hükmü ile ilgili olarak yaşadıklarımızı düşünün.

Ve hemen mütevekkil bir şekilde ekledi:

- İnşallah.

Rafael Vargas da uzaklardan gelen bir sesle ekledi:

- Dediğiniz gibi, inşallah. Köprüyü geçerken, hepimizin Yüce Tanrı'yı göreceğimizi umalım...

* * *

Toledo.

Kraliçe, kakmalı küçük bir masanın üzerindeki yelpazeyi aldı ve onu açmadan parmaklarının arasında sıktı. Engizisyon başyargıcının ona naklettiği bilgiler onun sinirliliğini katiyen yatıştırmamıştı.

- Sonuç olarak, dedi, acı ifade eden bir ses tonuyla, bu komplo hikâyesi sizin zihninizden başka bir yerde var mı acaba diye merak ediyorum. Dostumuz papaz Hemando de Talavera da, size hatırlatırım, bu olasılığı ileri sürmüştü. İşte günler günleri kovalıyor, ama hiçbir şey olmuyor. Doña Vivero da en ufak bir kanıt, sizin korkularınızı destekleyecek bir işaretin en ufak bir gölgesini bile bize sunamadı.

Torquemada dişlerini sıktı. Casusunun birkaç gün önce ona naklettiği bilgiyi kraliçeye nasıl açıklayabilirdi: Bir kitap. Bu adamlar bir kitabın peşindeydiler! Buna ancak gülünürdü. Kraliçe bunu öğrenmiş olsaydı, hiç şüphesiz, bu operasyonu tamamen durdururdu, Engizisyon başyargıcı bu kararın bütün sonuçlarına da katlanmak zorunda kalırdı. Engizisyon başyargıcının güvenilirliğine, krallık üzerinde sahip olduğu etkililiğe büyük ölçüde gölge düşecekti. Talavera gibi şahısların onun gözden düşmesinden elde edeceği faydalar da cabası. Fakat her şey bir yana, o haklı olduğundan emindi. Eğer böyle bir kitap var idiyse, bu son derece önemli metni elinde bulunduran biri de olacaktı. Doña Vivero'nun Mendoza tarafından nakledilen sözlerini yeniden zihninde evirip çevirdi: "Bundan, kitabın içeriğinin paha biçilemeyecek kadar değerli olduğu sonucu çıkarılabilir." Kadının görüşü doğruydu. Bundan sonra zaman kazanmak önemliydi.

Olabildiğince sakin, telaşsız bir tavır takındı ve açıkladı:

- Majeste, görünüş aldatıcıdır. Her şey, görünüşün aksine, bu adamların son derece itinayla çalışılıp hazırlanmış bir yol izledikleri kanısını uyandırıyor. Huelva ve Rábida manastırı. Jerez de los

Caballeros, Cáceres, Salamanca ve son haberlere bakılırsa, şu anda da Valladolid veya Burgos yolunda olacaklar.

Duyguları yüzünden hiç belli olmayan kraliçe sert bir hareketle yelpazesini yarı açtı.

- Yanlış anlamadımsa, bu adamlar bütün İspanya'yı ziyaret etmeye karar vermişler. Bugün Valladolid, yarın Madrid ve yarından sonra kim bilir neresi? Bütün bu yer değiştirmelerin anlamı ne, bunlara ne anlam veriyorsunuz?

Torquemada, göğsünü süsleyen haçı okşadı.

- Sanıyorum Majestelerine, bütün bu işin şifreli bir plan üzerine kurulmuş olduğunu izah etmiştim. Bu planın Saray'lardan veya bilmecelerden oluştuğunu ve her bilmecenin de gidilecek bir yere tekabül ettiğini (karşılık geldiğini) biliyoruz.

- Siz benim soruma cevap vermediniz: Yazar, başrol oyuncularını hangi sebeple devamlı bir şehirden öbürüne sürükleyip duruyor?

- Onu henüz bilmiyoruz. Ama, çok yakında bir sonuca varacağımıza sizi temin edebilirim.

Kraliçe yelpazesini kapattı ve küçük sedef çubukları parmaklarının arasında hapsetti.

- Nasıl bu kadar emin olabiliyorsunuz?

- Toplam sekiz bilmece saydık. Şu anda onları Valladolid veya Burgos'a götüren bilmeceyi saymazsak, katedecekleri daha üç aşama kalıyor.

- Şifreli metnin, içinde bir tuzak gizlemediğinden emin misiniz?

Torquemada kaşlarını kaldırdı.

- Nasıl bir tuzak, Majeste?

- Bir dokuzuncu şehir, bir çıkmaz, bir başka ülke, ne bileyim!

Sesinin tonu yükselmişti, bu, güçlükle hâkim olunabilen bir öfkenin işaretiydi.

- Sanmıyorum. Plan, çok dakik, ince ince hesap edilerek hazırlanmış; bir çıkmazda bitebilecek bir plan değil. Sınırlarımızın dışındaki bir şehir ihtimaline gelince, bu, bana mantıklı görünmüyor.

Kraliçe bir an sedef bagetlerle avcuna dokundu.

- Doña Vivero'dan haber alıyor musunuz?

Engizisyon yargıcı yanıtlamadan önce sesine belli bir ton verdi.

- İyi. Sağlığı iyi.

- Bu mu bütün söyleyeceğiniz?

Torquemada gözlerini kırpıştırdı.

- Pardon, Majeste?

- Haftalardır tehlikeli bir şekilde, en kötü şartlarda, bir kadın için olabilecek kesinlikle en rahatsız koşullarda yolculuk ediyor. Niçin? Dostluğumuz adına, İspanya adına benim isteğime olumlu cevap vermiş olduğu için. O, kendini feda etti; ve sizin, onun hakkında bana söylemek için bulabildiğiniz tek söz: sağlığı iyi, sözü oluyor.

Engizisyon başyargıcının gözlerine gecelerin en karanlığı damgasını vurdu. Şimdi tam dengeyi kurmanın sırasıydı. O ana kadar hep uzlaşıcı, kabul eden ve boyun eğen, mütevazı olan tavrı, neredeyse saygısızlığa varan, buz gibi soğuk bir katılığa dönüşmüştü.

Sesi şiddetli ve acımasız bir tonda çınladı.

- Majeste, siz kraliçesiniz, ben Kilise'yim. Siz geçici bir gücü temsil ediyorsunuz, ben Tanrı'yı. Siz bu dünyanın işleriyle uğraşıyorsunuz; benim uğraşım ise ruhlara yönelik. İsa'nın çektiği büyük acı ve ıstıraplarla karşılaştırıldığında, Manuela Vivero'nun fedakârlığı nedir ki? Din kardeşlerimizin, Kudüs kapılarında ölüp kalmış inanç savunucuları sadık din kardeşlerimizin döktüğü kanlar karşısında, rahatsızlık içinde geçen birkaç gece nedir ki.

İsabel'in sustuğunu ve tepkisiz kaldığını görünce, daha da ileri gitti.

- Doğru. Doña Vivero'nun kaderi beni hiç ilgilendirmiyor. N'aparsınız ki, onun kaderini düşündüğüm zaman, kalbim kanamıyor, bu bir gerçek. Damarlarım, daha kahramanca, daha başka ıstıraplar için kanlarını akıtmayı tercih ederler.

Ayağa kalktı, kraliçenin siluetine tamamen hâkim bir vaziyette idi.

- Çekilmeme izin verin, Majeste.

* * *

Küçük bir pencerenin parmaklıklarından süzülen güneş ışınıyla aydınlanmış üç adam, Kastilya ve León birleşik krallığının başkentini gösteren bir harita taslağı üzerine eğilmişlerdi.

Arlanzón üzerindeki köprüler -tam olarak beş idi- nispeten iyi belirlenmişlerdi, ama orada, *inferno* veya *paraiso'ya* tekabül eden bir isme hiç rastlanmıyordu

Vargas hayal kırıklığını, elinin ayasıyla masaya vurarak gösterdi.

- Nerede hata yaptığımızı bilemiyorum!

- Ben mi haklıydım acaba? diye bağırdı şeyh. Gideceğimiz yer, Santa María de Huerta manastırı mı olacaktı acaba?

- Hadi... Mantıklı olun. Bize iki isim: Pablo ve María, gerektiğini gayet iyi biliyorsunuz. Siz ikinciyi bulamamıştınız.

- Evet. Ama benim hiç olmazsa iki köprüm vardı.

- Dinleyin, Sarrag, diye söze başladı patlamasına ramak kalmış olan keşiş. Ya...

- Susun! diye emretti Ezra. Boş laflarınızla beni bunaltıyorsunuz! Düşünemez oldum. Benim fikrimi sorarsanız, yanlış yerde aramakta ısrar ediyoruz. Yarabbim, ne diye bu iki kelimeye: *cehennem* ve *cennet* sözcüklerine bu kadar ısrarla takıldık kaldık? Sorarım size, niye!

- Fakat tabii ki hadis sebebiyle! Baruel açıkça söylüyor: KIYIDA, SÂDAN'IN İKİ DİKENİ ARASINDA – CENNET'İN DİKENİ VE CEHENNEM'İN DİKENİ... Gene hadislere göre, c*ehennem*in üstünden geçerek *cennet*e girmeye izin veren Sırat köprüsüyle aralarında bir irtibat var.

Ezra en yakındaki bankoya oturdu.

- Biraz geriye gidip tekrar düşünmeyi deneyelim. Bir an farzedelim ki Baruel *cehennem* ve *cennet* terimlerini sadece bizi köprü imajına götürmek için kullanmış olsun.

- Tamam, kabul, dedi Sarrag. Sonra?

- Sonra, bize sadece Saray'ın son cümlesi kalır: O, AMBER GÖZYAŞLARININ ETEĞİNDE, EFENDİNİN, KARISININ VE OĞLUNUN YUKARISINDADIR. Baruel'in, hiç tartışmasız, son ipucunu,

bizi üçgene götürecek olan ipucunu burada verdiğini kabul ediyorsunuz sanırım. AMBER GÖZYAŞLARI deyimi, şu anda, onun gizli anlamını sökebilmemiz için çok kapalı, çok müphem bir metafor. Ama buna karşılık, EFENDİ kelimesi daha anlaşılabilir görünüyor. Bir efendi nedir, onur verici bir unvan, yüksek düzeyde bir kişi değilse nedir?

Keşiş dudaklarına bir tebessüm kondurdu.

- İspanya'nın bütün asillerinin bir listesini çıkarmamızı beklemiyorsunuzdur, umarım?

- İhtiyarım, papaz Vargas, ama henüz bunamadım! İspanya'nın bütün asillerinin listesi değil, tabii; ama bulunduğumuz şehrin belli başlılarını saymaya gelince, ona evet.

Yapılacak işin büyüklüğü karşısında, keşişin nevrinin döndüğü açıkça görülüyordu.

- Tam bir çılgınlık.

- Pekâlâ! Benim projemi eleştirecek yerde, niye daha iyisini önermiyorsunuz?

Sadece sokaktan gelen gürültülerin bozduğu uzun bir sessizlik oldu.

- Böyle bir çalışmaya girişmeye ihtiyacımız olmayacağını sanıyorum, dedi birden Sarrag.

Arap bir an düşündü ve sonra:

- Arapçada EFENDİ nasıl denir, biliyor musunuz?

Yanıt gelmedi.

- "Sidi." Sidi. Bu kelime size hiçbir şey hatırlatmıyor mu?

Daha cümlesini bitirmemişti ki, Vargas bir zafer çığlığı attı.

Bölüm 26

> Mademki Cid onların dilinde efendi demek, senden bu güzel şeref unvanını esirgemeyeceğim demek.
>
> Corneille, *Le Cid,* IV , 3.

Üç adam, yarımadanın, belki de dünyanın en güzel yapılarından biri söz konusuymuş gibi, köprüyü seyrediyorlardı. Oysaki, aslında, sağ ve sol korkulukları boyunca sekiz heykelin dikilmiş olmasından başka, bu köprünün hiçbir özelliği yoktu. Kendisine Cid Campéador unvanı verilmiş olan *senyör (efendi)* Rodriguo Díaz de Vivar'ın, karısı doña Jimena'nın (Chimène = Şimen), oğullarının heykelleri ve bunların yanında daha az önemli diğer beş kişinin heykelleri. Rastlantı veya değil, yollarını sorarlarken, nehrin kıyılarına gitmek için en kısa yolun Paseo de Espolón'u katetmek ve daha sonra da Arco de.... Santa María'dan geçerek surları aşmak olduğunu öğrendiler. Böylece semboller zinciri bununla tamamlanıyor, her şey yerli yerine oturuyordu: *Hem çok kelimeli hem de tek* olan isim Pablo de Santa María, Burgos'ta doğmuş, *efendi (senyör), karısı ve oğlu.*

Cid'in heykelinin dibine varmışlardı ve onu hem büyük bir heyecanla ve aynı derecede de merakla inceliyorlardı.

Vargas, şövalyenin taştan yontulmuş kılıcına eliyle hafifçe dokundu.

- Ne anlaşılmaz bir kişi! O kadar Hıristiyan, bir o kadar da Müslüman kanı dökmüş. Paralı asker mi yoksa vatansever mi? Bilmiyorum. Belki ikisi de.

- Burgos'ta mı gömülü? diye sordu Sarrag.

- Buradan birkaç mil ötede, San Pedro de Cardeña manastırında. Vasiyetine uygun olarak, atının da yanına gömülmüş olduğu anlatılır.

- Ama ne olursa olsun, diye ekledi Ezra, onun gayet zeki, ince bir düzenbaz olduğuna sizi temin ederim. Kral VI.Alfons tarafından aforoz edilip de sürgüne gitmek zorunda kaldığı zaman, bir Yahudi tefeciden borç para almış, karşılığında da altın dolu olduğunu iddia ettiği bir kasa bırakmış. Halbuki kasanın içinde gerçekte ne varmış, biliyor musunuz? Kum. Sadece kum! Tefeci bunu fark ettiği zaman, artık çok geçmiş.

- İyi etmiş! diye alkışladı şeyh. Bu, size, siz Yahudilere, taryag mitsvotlar'ınız size resmen faizle borç para vermeyi yasaklamışken, bunu yapmanın ne demek olduğunu öğretecektir!

- Yanlış, azizim! Bizim kurallarımız, *sadece aramızda* tefeciliği yasaklar. Bir Yahudi başka bir Yahudiye faizle para veremez; ama buna karşılık böyle bir şeyi Yahudiden başka herhangi biriyle yapması kesinlikle yasaklanmamıştır. Görüyorsunuz, işte yasanın bir kötü yorumuyla daha karşı karşıyayız!

- Aman ne incelik, diye tısladı Sarrag. Kanunlara istediğinizi söylettiğinizi kabul etseniz, şuna, dürüstçe, onları istediğimiz gibi yorumluyoruz deseniz diliniz mi kurur!

- Neye isterseniz ona inanın. Ben kendi hesabıma, kısır bir tartışmaya girmek yerine üçgeni bulmayı tercih ederim.

Korkuluğa yaklaştı ve suları sakin sakin akan Arlanzón nehrinin kıyılarına dikkatle baktı.

- Bakın, dedi yukarda kurulmuş bir başka köprüye doğru kolunu uzatarak. Baruel'in zikrettiği, söz konusu olan bu köprü olacak mutlaka. KIYIDA, İKİSİ ARASINDA, ÜÇÜ MUHAFAZA ETTİM.

- Çok büyük olasılıkla doğru, diye kabul etti fransisken rahibi. Metinde açıkça belirtilmiş: EFENDİNİN, KARISININ VE OĞLUNUN YUKARISINDA. Sonuç olarak, nehir boyunca yukarı doğru gidiyormuş gibi bir durum alırsak, aradığımız şey burada -işaret parmağıyla sırasıyla sağ kıyıyı, sonra sol kıyıyı gösterdi- veya orada olacak. Yapmamız gereken.....

Odun yüklü bir el arabası kulakları sağır eden bir gürültüyle geliyordu. Vargas cümlesini bitirmek için arabanın geçmesini bekledi.

- Kıyıları araştırmak üzere birbirimizden ayrılmamız gerekir.

- Tam zamanı, diye onayladı Ezra. Siz ve Sarrag sağ kıyıya gidin, ben de sol kıyıya gideceğim.

Bir an sonra keşişle şeyh nehir boyunca yukarı doğru çıkıyorlardı, Ezra da kendi kıyısında aynı şeyi yapıyordu.

Salkım söğüdü (Batı dillerinde ağlayan söğüt denir. Eğilip suya değen yaprakları gözyaşı gibidir de ondan) keşfeden oldu.

Yeşil dalları suya dalıyor ve ağlayan yaprakları, onu teselli edecek bilinmez hangi iyiliksever kişiyi beklerken, suyun aynasına yansıyordu.

AMBER GÖZYAŞLARININ ETEĞİNDE...

Bir salkım söğüt...

Kesinlikle, diye düşündü haham, Baruel bu sefer kişiliğinin hiç bilinmeyen bambaşka bir yönünü sergiliyor.

Toprağı dikkatle araştırdı, ama hiçbir şey görmedi. Ayağa kalktı, yavaşça ilerledi, ağacın gövdesini kontrol etti. Ağacın kabuğuna, acemice kazılmış dört harf göründü: Y.H.W.H. Ve tam bu harflerin dibinde, tabiattan olmadığı apaçık görülen, bir toprak tümseği vardı. Diz çöktü ve parmaklarıyla toprağı heyecanla, coşkuyla kazmaya koyuldu. Birden, Vargas ile Sarrag'ın sesleri suların üstünden aşıp çınladı.

- Hey! Haham! Bir şey buldunuz mu?

Araştırmasına kendini kaptırmış olan Ezra yanıtlamaya gerek görmedi. Elleri yeni bir toprak parçasını, bir başkasını daha kaldırdı. Karşı sahilde arkadaşları yerlerinde duramıyor, sabırsızlanıyorlardı.

- Evet?

Bir süre geçti. Ezra doğruldu. Elinde tunçtan dördüncü üçgeni tutuyordu.

Akşamın bitiminde, krallığın başkentinde, bu mevsimde hiç görülmemiş bir fırtına koptu. Güneş tepelerin arkasında kaybolmaya başladığı sırada, gökyüzü iyice kapanmıştı. Güneş, ufuk

tarafından tamamen yutulup kaybolduğu zaman, şehir soluğunu tuttu. Önce uzaktan homurtular duyuldu, sonra bunlar, çok çabuk, kulakları sağır edecek gümbürtülere dönüşünceye kadar yaklaştılar.

Birkaç saniye içinde, evlerinin dışında olanlar evlerine koştular. Normal olarak insan kaynayan Katedral meydanı, tamamen boşaldı. Satıcılar, sakalar (su taşıyıcıları), işportacılar, şehirde birden kayboldular; ve birden, birkaç korkusuz kedinin dışında, sokaklarda bir tek insan kalmadı. Las Huelgas manastırının tam üzerinde, bir şimşek, dört kişinin sığındığı yemekhaneye sarımsı bir ışık saçarak, gökyüzünü çizgili bir hale getirdi.

Bir masanın ucuna oturmuş, omuzlarına bir şal atmış olan Manuela ürperdi, ama bunu belli etmemeye çalıştı.

- Üşüyor musunuz? diye sordu Vargas.

Neşeyle yanıtlamaya çalıştı genç kadın.

- Hayır, hayır. Her şey yolunda.

- Fırtına, diye açıkladı Sarrag. Homurtularında kıyamet günü niteliği taşıyor. Kadınlara doğal olarak sadece ürküntü veren bir olay.

Gülmeye başladı; ama gülmesinin içten, gerçek bir gülüş olmadığı belliydi. Arkadaşları gibi, onda da her şey, yorgunluk sinyalleri veriyordu.

Öncekilerden daha şiddetli bir şimşek çaktı ve gök delinmişçesine bir yağmur indirdi, tufandı bu.

- Din adamları bize konukseverlik gösterdikleri için şanslıyız, dedi Ezra. Allah razı olsun. Bu, sizin sayenizde, Vargas. Şimdi yağmurun şıkırtısı muntazam bir ritim kazanmıştı; bu ritmi sadece aradaki gök gürlemeleri bozuyordu.

Ezra, piyano çalar gibi, parmaklarıyla masaya dokunmaya başladı ve sordu:

- Aklıma gelmişken sorayım. Biraz önce, iki asır önce şu manastırı yöneten başrahibeden, *senyora de horca y cuchillo*'dan bahsettiğiniz zaman, gerçekten ciddi miydiniz? Elli kadar şato üzerinde gerçekten yaşam veya ölüm hakkını elinde mi tutuyordu?

- İktidarın ve bıçağın kadını, güçlü kadın... Evet, haham. Yalnız yüksek düzeydeki kadınların Las Huelgas'a rahibe olarak kabul edilebildiğini ve doğal olarak da, bu kadınların birtakım olağanüstü ayrıcalıklardan yararlandıklarını size daha önce izah etmiştim. Bu başrahibenin gücü de buradan geliyordu.

- Çılgınca bir şey bu. Size hakaret etmek ya da sizi kışkırtmak gibi bir niyetim kesinlikle yok, ama bana söyler misiniz lütfen, bu işin içinde Tanrı'nın işi ne?

Fransisken rahibi soruyu es geçti. Masanın üzerine konulmuş, beşinci Saray'ın tamamını oluşturan iki sayfaya göz attı ve onları incelemeye daldı, ama içinde büyük bir tutku hissetmiyordu.

Şimşek bu sefer o kadar yakında çaktı ki, yemekhanenin duvarları sarsıldı.

- Tanrım, bu ne, diye homurdandı Ezra, galiba gerçekten kıyamet günündeyiz. Ama bir avantajımız var, etrafımızda dualarla ve azizlerle öleceğiz!

Bu son tümceyi şaka olsun diye söylemişti, ama bu espriye kimseden bir tepki gelmedi. Yumruğunu masaya indirdi.

Bize ne oluyor kuzum? Önümüzde sadece iki aşama kaldı. Dördüncü üçgeni de bulduk; buna sevineceğimize, sanki cenazedeymişiz gibi, üzüntü içindeyiz!

Vargas, masanın üstündeki beşinci Saray'ın yaprağına boş gözlerle bakıyordu. Şeyh, Suriyeli bir seyyar satıcıdan daha o sabah aldığı akik bir tespihi, bir *sebha*'yı çıkarmıştı ve onu ağır ağır çekiyordu. Manuela'ya gelince, o, masanın öbür ucunda, dimdik, kendinden emin, fakat endişeli idi.

Arap yanıtlamaya karar verdi:

- Neyi anlamaya çalışıyorsunuz, haham? Belki de, en basit ifadesiyle, sıfırı tükettik.

Sert bir hareketle, tespihi işaret parmağının etrafında döndürdü.

- Yakında sonuca varacağımızdan bahsettiniz... Yolculuğumuzun gerçek anlamını hatırlamanın zamanı gelmedi mi? Kendimizi tamamen bilmecelerin şifrelerinin çözümüne kaptırmış olduğumuzdan, zihnimiz bu işe ilk ne maksatla giriştiğimiz konusundan

tamamen uzaklaşmadı mı? Belki de, her şeyi döven ve her şeyi yıkayan bu yağmurun görüntüsüyle, gerçek, herbirimize burada bulunuşunun esas sebebini hatırlatmakta.

- İlginç, diye değerlendirdi Vargas. Bugüne kadar, zaman zaman, aramızdaki farklılıkların, aramızdaki uzaklığın bir parça törpülenmiş olduğu izlenimini edindim. Fakat, şimdi sizi dinlerken, birdenbire, tablonun artık aynı olmadığını fark ediyorum. Bu, oyuncuların, -onların başka roller oynadıklarının farkına vararak, yazar onları gerçeğe döndürünceye kadar,- kendilerine verilmiş olandan başka bir rol oynadıkları bir tiyatro oyunu gibi şimdi.

Manuela sordu:

- Gerçek mi, papaz Vargas? İyi de, gerçeği nereye oturtuyorsunuz? Kendilerine verilenden başka rol oynamalarına mı yoksa ilk verilen role dönüşlerine mi? Gerçek olan hangisi?

- Nereden bileceksiniz?

- Size ben cevap vereceğim, dedi Ezra. Hayal veya gerçek, esas, kendine sadık kalmakta yatmaktadır. Bu yolculuk boyunca, aramızdaki farklılıkların büyük ölçüde hafiflemiş olduklarını, birbirimize oldukça yaklaştığımızı söylediğiniz zaman, haklıydınız. Ama, kanaatlerimiz aynen baki; onlarda bir değişiklik yok. Olaylar onlara bir maske takıp onları gizleyebildiler belki, ama onların bizim içimizde olmalarında değişen bir şey yok: onlar hâlâ ve hep bizim içimizde. Samimi olalım. Ben Yahudiyim ve son nefesime kadar da öyle kalacağım. Siz Hıristiyansınız ve sizin İsa'ya olan inancınıza hiçbir şey gölge düşüremez. Sarrag, İslamın çocuğu, kendini peygamber olarak nitelendiren birinin müridi. Sizin metaforunuza dönersek, size söyleyeceğim şudur: Oyuncuları orijinal metne geri döndüren, yazar değildir, kitaba yaklaşmış olmamızdır. Bu akşam, bize kendini hatırlatan, Kitap'tır; ve, onun vasıtasıyla, inançlarımızda bizi rahatlatacak olan mesajı orada bulamamanın verdiği -bir an unutulmuş olan- tedirginlik, iç huzursuzluğudur.

Manuela, fark ettiği bir hususun altını çizmekten kendini alamadı:

- Garip. Farklılıklarınızı, birbirinizden uzak oluşunuzu dile getirirken aynı zamanda onlardan üzüntü duyuyor görünüyorsunuz.

Şimdi bu durumda, niye birbirinize yakınlaşmaya, karşılıklı olarak birbirinize güvenmeye karar vermiyorsunuz? Herbiriniz elinizdeki Saray parçalarını niye diğerleriyle değişmiyor?

- Sizi takip edemiyorum, senyora, diye yanıtladı Sarrag. Bunu niye yapalım ki?

- Unuttunuz mu, daha birkaç gün önce, haham Ezra neredeyse artık aranızda olamayacaktı. O zaman, amacınıza ulaşamayacağınız düşüncesiyle ne kadar büyük ümitsizliğe kapıldığınızı şimdi yeniden görür gibiyim. Siz şöyle diyordunuz: *Ölüm tehlikesi içinde olan bir adam var. O yok olduğu zaman bu yolculuğun da sonu olacak.* Veya şunu da söylüyordunuz: *Saray'ların bizde olmayan parçalarını hahamın bize vermesi gerek. Eğer reddederse bu, Aben Baruel'in hatırasına saygısızlık olur.* Düşünün ki, bir dahaki sefere sonuç bu kadar mutlu olmayabilir ve içinizden biri *kesin olarak* yok olabilir. Kalbinizde bu kadar önemli bir yer tutan bu Kitap, o zaman, ebediyen kaybolmuş olacak. İşte bu öneriyi bunun için getiriyorum.

Sarrag hemen yanıtladı:

- Aman, gerçekten ne kadar yerinde bir teklif!

Hinoğlu hin bir ifade takınarak, mukabil teklifte bulundu:

- Bize örnek olsanız, bu işi siz başlatsanız, bayan Vivero? Son anahtar sizde değil mi? Onu bize verseniz.

Kendi mantığının ve içtenliğinin kurbanı olan Manuela, kendi kendini tuzağa düşüreceğini hiç düşünememişti. Biraz acemice şöyle yanıtladı:

- Metnin tamamı toparlanıp bir araya getirilmediği sürece, bu anahtarın en ufak bir yararı olmayacağını kabul edersiniz sanırım. Saray'larınızı toparlayıp birleştirin, o zaman size o anahtarı vereceğim.

Çok güç durumdaydı, adeta bir kaktüs saksısının üstünde oturuyor gibiydi.

Vargas bunu mu hissetmişti? Yoksa bu tartışmayı boş ve gereksiz mi buluyordu? Her ne sebepleyse, cendereyi gevşeten o oldu.

- İşi zamana bırakalım, bakalım gelecek ne gösterecek. Mademki Gökyakut Kitap Tanrı'nın kelâmı*dır*, ona layık olup olmadığımıza karar verecek olan da Tanrı'dır.

Manuela heyecanla titredi. Vargas açıkça ... *Kitap... Gökyakut Kitap* demişti? Hiç tereddüt etmeden sordu:

- Bir gökyakut kitap... O halde aradığınız kitap değerli bir taştan?

Fransisken rahibinin yanakları kıpkırmızı oldu.

- Yanıt vermiyorsunuz?

İmdada yetişen Ezra oldu.

- Olabilir, senyora.

- Değerini açıklayan, bu mu?

İkinci kez sorusu yanıtsız kaldı.

Çakan bir şimşek salonu aydınlattı. Manuela ısrar etti:

- Bana daha fazla bir şey söylemeyeceksiniz...

Bu sözler kararlı bir ifadeyle söylenmişti.

O zaman genç kadın masayı terk etti ve boğuk bir sesle açıkladı:

- Sizleri terk ediyorum, baylar... Çok yazık. Güveninizi kazandığımı sanıyordum. Açıkça görülüyor ki yanılmışım.

Sarrag gözlerini karşısındaki duvara dikmişti. Ezra dalgın dalgın masanın kenarını okşuyordu. Yalnız Vargas üzgündü; ama hiç renk vermedi.

Genç kadını en çok inciten, şüphesiz, bu son davranışlarıydı. Dudaklarını ısırdı. Kesinlikle diye, kendi kendine sonuç çıkardı, o sevimli davranışları altında, bu adamlar sonuçta soğukluğun ve kuruluğun, heyecansızlığın birer yansımasıydılar. Onlardan alacağı hiçbir şey yoktu.

Vargas'a acı bir bakış fırlattı ve kapıya doğru döndü.

- Geri dönün!

Fransisken rahibi ona biraz önce kalktığı yeri gösterdi.

- Oturun.

Ezra'ya emretti:

- Ona mektubu gösterin. Aben Baruel'in mektubundan söz ediyorum.

Gariptir, haham hiç de şaşırmış görünmedi. Elbisesinin iç cebini karıştırdı ve oradan dörde katlanmış bir kâğıt çıkardı; genç kadına verdi.

Bir saniyeden kısa bir süre Arap itiraz etmeyi düşündü, fakat Vargas'ın ve Ezra'nın kararlı yüzü karşısında bundan vazgeçti.

- Alın, bayan, dedi Ezra, Okuyun. Her şeyi anlayacaksınız...

Manuela, sanki kristal bir nesneyi alıyormuşçasına, son derece büyük bir itina ile kâğıdı aldı.

Dışarda, gök gürültüsü iki katına çıkmıştı.

Genç kadın artık hiçbir şey işitmiyordu. Okumaya dalmıştı.

Demek ki, meşhur komplo buydu? En eski çağlardan gelen göksel bir mesaj? Engizisyon başyargıcının, kraliçenin veya kendisinin tasavvur edebildiğinden ne kadar uzaktı.

Bir şekilde, kendini rahatlamış hissediyordu. Bu adamları tanımayı, onların muhteşem ilimlerine, tartışmalarının derinliğine hayran olmayı öğrenmişti. Onların sadece alelade birer komplocu olabilecekleri düşüncesi ona tahammül edilmez gelmeye başlamıştı. Üstelik, Tanrı da ondan yanaydı. Torquemada'nın oturduğu yerde, Burgos'ta değiller miydi? Yarından tezi yok, hemen günün ilk saatlerinde, Mendoza'dan, kendisine Engizisyon yargıcından bir randevu ayarlamasını isteyecekti. Ona her şeyi açıklayacaktı. Gökyakut Kitabı, ondan doğan o manevi ümidi ona anlatacaktı. Ve hiç şüphe yok, o zaman operasyona son verecekti. O da hürriyetine yeniden kavuşabilecekti. Böylece, sonuna kadar gitmiş olacaktı; ve bu sefer kraliçe, suçluların yakıldığı günün akşamında Toledo'da yapmış olduğu gibi, onu *kaçaklık* ile suçlayamayacaktı.

Hürriyetine kavuşacaktı, peki ama ya sonra? Meraktan ölüyordu. Bu kitap gerçekten var mıydı? Bu olağanüstü macerayı sonuna kadar yaşamaya devam etmekten onu kimse alıkoymuyordu. Kraliçe ve Torquemada karşısındaki görevlerinden, sorumluluklarından kurtulmuş olarak, bu yolculuğa niye kendi zevki için devam etmesindi. Bunu pekâlâ yapabilirdi, ancak yolunda çok büyük bir engel olmasaydı: Bir kere son aşamaya gelindi mi, onlara bütün gerçeği itiraf etmek ve bu sözde son anahtar olduğu iddia edilen şeye hiçbir zaman sahip olmadığını onlara açıklamak

zorunda kalacaktı. Buna nasıl tepki göstereceklerdi? Üstelik, itiraflara kalkışacak olursa, kraliçenin güvenine de ihanet etmiş olacaktı. İyice düşünmek gerekiyordu. Şimdilik, en önemli şey, Torquemada ile buluşmaktı. Bundan sonra, meseleyi daha net görebilecekti.

- Teşekkür ederim, dedi mektubu Ezra'ya geri verirken. Size minnettarım.

Hahamın dudaklarında bir tebessüm belirdi.

- Bizim için de öyle, senyora. Kanlı Kule'deki maceramızın *erişilemeyen (incompre-hensibilis)* bölümünü hatırlatmama gerek var mı? Ya, Golfinler'i, ya *bakire ve döllenmiş malzeme*'yi tarif etmenizi sağlayan zekâ ve keskin görüşlülüğünüzü? Ve sonra, özellikle, benim tutuklandığım gün gösterdiğiniz fedakârlık. Bu kadar iyilikten sonra, gerçeğin size açıklanmasına layıktınız.

Manuela teşekkür etti, heyecanlı olduğu açıkça görülüyordu.

- Bu kitaba dönersek, iki İspanyol masalının böyle bir kitabın varlığından bahsettiklerini biliyor muydunuz?

Üç adam ona ilgi ve merakla baktılar.

- Birincisi, düşmanlarını yenmede ona yardım etmesi için, yarı astrolog, yarı simyacı bir şahsa başvuran Granadalı bir Arap sultanın öyküsüdür; mucize eseri bu şahıs istediğini başarır. Bir gece, iki adam Elhamra sarayında söyleşirlerken, sultan gelip astrologa sihirli gücünün nereden geldiğini sorar. Astrolog da ona, uzun zaman önce, rahiplerin yanına onların ayin usullerini, merasimlerini inceleyip öğrenmek ve ustalıklarıyla büyük ün kazanmış oldukları alşimi, gözbağıcılık, büyü gibi gizemli bilimleri onlardan öğrenip ustalık kazanmaya çalışmak için Mısır'a gitmiş olduğunu anlatır. Nil kıyısında, onlardan biriyle söyleştiği bir gün, rahip ona piramitleri göstermiş ve demiş ki: "Sana öğretebileceğimiz her şey, bu görkemli anıtların içinde saklı olan ilmin yanında hiç kalır. Ortadaki piramidin merkezinde, bu binayı yaptıran büyük rahibin mumyasının saklı olduğu mezar odası vardır; onunla birlikte, sihirin ve sanatın bütün sırlarını içeren harikulade bir *bilgi kitabı* da beraber gömülüdür." Ve rahip sözlerine daha da açıklık getirerek şöyle demiş: "Bu kitap dünyaya düşüşünden sonra Âdem'e verilmiş ve

sonra da nesillerden nesillere intikal etmiştir. Piramidi inşa ettirenin eline nasıl geçmiş, onu sadece, Her Şeyi Bilen biliyor... "

- Şaşırtıcı bir hikâye, diye şeyh yorumunu yaptı. Fakat bu simyacının, Nil vadisinin eski işgalcilerini bilebilmek için, en az iki bin yaşında olması gerekirdi!

- Efsane onu belirlemiyor.

- İki masaldan söz ediyordunuz...

- İkincisi belirsiz bir devirdedir. Ayrıntıları anımsamıyorum, ama, birleşmelerine karşı olan ailelerinin öfkesinden kaçmaya mecbur olan bir prens ile prensesin aşklarının söz konusu olduğunu biliyorum. Orada da..... -gülmeyin ama- Yarımada'da Vizigotların hüküm sürdükleri bir çağa uzanan bazı kalıntılar ve tılsımların varlığından bahseden baykuşlardan söz edilir. Bu kalıntı ve tılsımlar arasında, Doğu tarzında çelik çemberlerle çevrili ve çok az sayıda kişi tarafından bilinen esrarengiz yazıları taşıyan, sandal ağacından bir kutu vardı. Masalın sonunda, kutunun içinde esrarengiz bir kitap ve kral Süleyman'a ait olan ve Kudüs'ün düşüşünden sonra İspanya'ya yerleşmeye gelen Yahudiler tarafından Toledo'ya getirilmiş, bir ipek halı olduğu öğrenilir.

Sarrag'ın yüzünü bir tebessüm aydınlattı.

- Çok eğlenceli; özellikle de, Arapların gözünde Süleyman'ın cinler kralı olduğu ve büyücü olduğu ve uçan bir halı üzerinde seyahat ettiği düşünülürse.

- İşte bu da, diye altını çizdi haham, efsane olduğu sanılan şeyin çoğu zaman gerçek olduğunu kanıtlar. Tabii bunun tersi de doğrudur.

Bir an düşünceye daldı, sonra doğruldu.

- Ben yatmaya gidiyorum.

- Ben de aynı şeyi yapacağım, dedi Sarrag masayı terk ederken.

Fransisken rahibi üzerlerine dördüncü Saray'ın yazılmış olduğu kâğıtları göstererek:

- Ya bu? dedi. Bunları ne yapıyorsunuz?

- Yarın yeni bir gündür, diye yanıtladı Ezra.

- Yazık... Bu Saray bence, hepsinin en eğlencelisi.

Yanıt olarak haham yineledi:

- Yarın yeni bir gündür.

Yemekhanenin kapısı büyük bir gürültüyle kapandı, oda sessizliğe gömüldü.

Manuela şalının uç kısmını düzeltti.

- Sanıyorum, ben de gidip yatacağım, dedi.

Tam kalkıyordu, Vargas söze başladı:

- Ben de size teşekkür etmek istiyorum.

- Neden dolayı?

- Salamanca'daki o gün için. Siz olmasaydınız, ben, Cenovalıya desteğimi verme cesaretini bulamazdım. Onu yapmaya beni teşvik ettiğiniz için minnettarım.

- Diyelim ki, ben sadece sizde uyuyan bir şeyi uyandırdım.

Papaz masanın üstünde ellerini kavuşturdu.

- Hiçbir zaman bu, açığa çıkmayabilirdi, ben pekâlâ kendimden kaçıp durabilirdim.

- Buna inanmam. Siz sizseniz eğer, bunu yapmazdınız.

Vargas kaşlarını çattı.

- Kimim ben?

- Bir gün Santiago de la Espada tarikatına mensup olmuş bir adam. Şövalye, şövalye oğlu ve torunu.

Fransisken rahibi sıkıntısını gizlemekte güçlük çekti.

- Varlıkların kalplerini okumak için ne yapıyorsunuz?

Bir kendini koruma refleksi olarak, şalının eteklerini göğsünün üzerine topladı.

- Bende olmayan bir yeteneği bana malediyorsunuz. Böyle bir yeteneğim olsa bile, herkese uygulanamaz... yalnızca bazılarına.

- Ben de o uygulanabilenlerden miyim?

Manuela sessiz kaldı. Ama zaten yanıt vermesine gerek var mıydı?

- Ne zaman ne yapacağı kesinlikle kestirilemeyen birisiniz, doña Vivero. Karşılaşmamızdan beri, benim de, zaman zaman, sizin içinizi okuyabileceğimi düşündüğüm oldu. Ama her seferinde yanıldım. Sizi ateş olarak gördüğüm zaman, siz suydunuz. Sizi küstah, her şeyin merkezinde kendini gören, kendinden başka kimseyi

beğenmeyen, yalnız kendini düşünen biri olarak değerlendirdiğim zaman, bu hükme vardığım saati izleyen saatte, tamamen bir alçakgönüllülük ve diğerkâmlık (özgecilik) örneği teşkil ediyordunuz. Evet, diye tekrarladı, ne yapacağı, nasıl davranacağı kesinlikle önceden kestirilemeyen birisiniz.

Bir gök gürültüsü, genç kadının korku çığlığı atmasına sebep oldu.

Ona güven vermek için mi, onu rahatlatmak için mi, yahut onun öyle davranacağı alnında yazılı olduğu için miydi? Vargas genç kadının elini eline aldı. Genç kadın bundan kurtulmak için hiçbir hareket yapmadı. Bunu istemiş miydi, yapamamış mıydı. Genç adamın teninin temasını hissettiği anda, bütün kaçma arzusu, ne kadar var idiyse, onu tamamen terk etmişti.

Parmakları dalgalandı, bilinçsiz bir hareketle okşayıp okşamamak arasında tereddüt ediyordu, Manuela bunu, genç adam sanki kendisini kollarına almış gibi büyük bir şiddetle, büyük bir heyecanla duyumsadı.

Sevmede ümitsizlik olmadan gerçek aşkın olmadığını bir gün bir yerde okumuştu; aynen, yaşama ümitsizliği olmadan yaşama aşkının da olmadığı gibi. O zaman bu benzetmeyi fazla tumturaklı bulmuş, ilgilenmemişti; yazarın ne demek istediği üzerinde kafa yorup derinleşme gereğini duymamıştı. İşte, şimdi, bu akşam, bu sözcüklerin anlamı kalbinin taa derinliklerine işliyordu.

- Bana ondan bahsedin, dedi, sesindeki kararlılığa kendi de şaşarak. Bu kadar sevdiğiniz o kadından bahsedin bana.

- Bunu gerçekten istiyor musunuz?

- Evet. Patavatsız bulmuyorsanız beni eğer...

Omuzları çöktü.

- Yaklaşık üç yıl önceydi. Adı Cristina idi. Cristina Ribadeo. Sevilla'nın ünlü bir ailesindendi. Babası kont Ribadeo, annesi, kraliçe İsabel'in babası kral Juan'ın uzak bir kuziniydi. O zaman yirmi beş yaşındaydı. Bir aralık akşamı, tam olarak 21 Aralık akşamı, ortak bir arkadaşımızın, Ferrol markisinin kızının düğününde karşılaştık. Bu karşılaşmayı size nasıl anlatmalı? Ne olabileceğini kafanızda *mantıklı bir şekilde* canlandırmaya çalışın? Hayır böyle bir şeyi

tasavvur edemezsiniz. Bu durumu genellikle "yıldırımla vurulmuşa dönmek" diye nitelerler. Bu tarif gülünçtür, fakat başka da bir kelime bilmiyorum bu hissi tarif edecek. Bu hissi tanımlamak isteseydim, bu, yalnızca kalbin bir hamlesi değil, fakat ruhun da bir hamlesidir derdim: yani, insanın bütün hayatında sadece bir kere doğabilecek çok ama çok yoğun bir güç, bir kuvvet. İnsan, sevme mutluluğuna kendini silahsız, güvensizlik hiç söz konusu olmadan, bütün kaleleri teslim edilmiş, hiç korumasız olarak, öylece körlemesine atıverir; çünkü bilir ki -ya da bildiğini sanır ki- karşısındaki de kendinin olağanüstü tamamlayıcı bir parçası; sonuçta, bir kendisi, bulduğu, kavuştuğu öbür yarısıdır. Çok daha sonra, ne kadar gerçek, ne kadar sahici olurlarsa olsunlar, bu aşkların sadece bir sevme girişimi olduklarını anladım. Bitmiş, tamamlanmış esere göre bir taslak, dehaya göre yetenek ne ise, bunların aşka göre durumlarının da aynen öyle olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim.

Sanki hikâyesine devam edebilmek için bu temastan kuvvet alıyormuş gibi, Manuela'nın elini daha ateşli ve heyecanlı bir şekilde sıktı.

Manuela sorma cesaretini gösterdi:

- Bu hissin paylaşıldığı sonucunu çıkarıyorum, doğru mu?

- Ben öyle sandım. Uzun süre buna inandım. Bu tür büyük yangınların tek taraflı olabileceğini tasavvur edemiyordum. Yanılıyordum. Uzun zaman önce karşılaştığınız birini siz tanıyıp hatırlayabilirsiniz, ama onun sizi hatırlaması şart değildir. Cristina Ribadeo, onun benliğinin benim içimdeki parçasını algılayamamış, kesinlikle anlayamamıştı. Ama o zaman ben bunu bilmiyordum.

Kısa bir süre durdu.

- O akşam, konuşmamız, siz karşınızdakiyle yalnız kalmaya can attığınız halde, etrafınızdaki insanların size ister istemez kabul ettirdikleri, içeriksiz, havadan sudan şeyler oldu. Düğün bitiyordu Ayrılık saati geliyordu ve ben onu nerede ve nasıl göreceğimi bilemiyordum. Hiçbir şeye cesaret edemedim. Korkudan, utandığımdan, komik olmaktan çekindiğimden ve özellikle de, er ya da geç bitecek olan bir rüyaya daldığım hissine kapıldığımdan dolayı. Olay hiç alışılmamış şekilde gelişti: İlk adımı atan o oldu. Öylesine,

önemsiz bir şey söylüyormuş gibi, her pazar sabahı katedralde ayinde hazır bulunduğunu ve ayinden sonra da, kendisine göz kulak olan kâhya kadınla birlikte Las Delicias bahçelerine gittiğini söyleyiverdi. Bu sözcükleri, hiç tükenmeyecek bir aşkın vaatleri olarak içiyordum.

- Bu randevuyu kaçırmadınız, herhalde...

- Tabii ki hayır. Pazar olur olmaz, hemen katedrale gittim. Bir sütunun gerisine gizlendim ve onu gözlerimle yiyip bitirdim. Ondan sonra da, onu bahçelere kadar izledim. Bu arada sizi şaşırtacak bir ayrıntı vereyim: Cristina güzel değildi. Bu da, kişiliğinin ne kadar büyüleyici olduğunu gösteriyor. Bundan kendisine bahsettiğim bir akadaşım bana şöyle yanıt verdi: "Eğer çirkin bir kadın kendini sevdiriyorsa, bu sevgi ancak çıldırtan bir sevgi olabilir; zira mutlaka, yalnız güzellikten çok daha öte, dayanılamaz, karşı konulamaz büyüleyici yanları var demektir."

Manuela'nın elini bıraktı ve yumruğunu sıktı.

- Bu çok bilinen bir şey, her çölde seraplar vardır. Cristina Ribadeo benim serabımdı. Hiç kimsenin, özellikle de, onun, asil kanına layık olmayan bir adama bağlandığını düşünemeyen ailesinin haberi olmadan, gizli gizli birbirimizi gördük. Bu arada, sizi temin ederim ki, o aynı evrenden gelmiş erkeklerin ve kadınların bakışlarında, kaderlerini baldırıçıplak sıradan insanlara bağlamış olsalardı duyacakları sıkıntıdan çok daha büyüğünü yakaladığım çok olmuştur.

Anlattığı öykünün tam burasında, Vargas'ın sesinde, o ana kadar hissedilmeyen bambaşka bir titreşim belirmişti.

- İlişkimiz beş aya yakın sürdü. Doña Ribadeo kadar büyük bir coşku ve tutkuyla seven bir varlığı daha önce tanıdığımı hiç sanmıyorum. Şaşıracaksınız, ama bu aşk, beklenenin aksine, beni rahatlatacağına, bende derin bir dengesizlik yarattı. Dümensiz, yelkensiz, okyanusun bütün kaprislerine terk edilmiş bir gemiye binmişim hissine kapılıyordum.

Manuela alnını kırıştırdı.

- Özür dilerim, ama paylaşılan bir aşk, bu aşka konu teşkil eden kişiyi, nasıl olur da bir güvensizlik ortamına sürükleyebilir?

Sizi, normal olarak, bu ruhsal sıkıntılara atan, daha çok, içinde bulunduğunuzun tam tersi bir durum olmalı.

- Tabii. Ama sözlerle davranışların birbirini tutması şartıyla. Cristina Ribadeo'da, somut kararlar alma arzularını izleyip sonuçlandırmadaki yeteneksizliğinden başka, hiçbir şey emin ve kesin değildi. Bazılarında, kaderciliğin reddedilmesi doğuştan gelen bir şeydir; diğerlerinde, akıntıya karşı yüzmek zorunda kalmak büyük korku yaratır, bu ellerinde olmayan, benliklerinin derinliklerinden gelen bir şeydir. N'aparsınız, doğa adil davranmıyor insanlara. Bir beşiğin üzerine eğilen periler, büyük olasılıkla orada tesadüfen bulunuyorlar; ne çıkarsa bahtına. Küçük Ribadeo'nun perileri arasında, ona huzur, refah ve servet getiren iyi peri de vardı mutlaka, fakat ona bir anı bir anına uymama, kararsızlık getiren kötü peri de. Ve ben onun elinde, onun merhametine terk edilmiş bir oyuncaktım. Anlıyorsunuz değil mi? İlişkimizin başladığından kısa bir süre sonra, bana, uzun zamandan beri, Sevillalı bir asilin oğlu olan, bir İspanyol asilzadesi, Pedro de Ortega ile sözlü olduğunu açıkladı. Bana bu adam için hiçbir şey hissetmediğini, onu son derece tatsız, can sıkıcı ve bön bulduğunu kesinlikle söylüyordu. Hayatını onunkine asla bağlamayacağına antlar, yeminler ediyordu. Ve sırrını sadece kendinin bildiği bir ateşlilik ve coşkuyla da ekliyordu: ölürdü daha iyiydi! Sözüne bakılırsa, gerçekten ölecekti, ama sadece düşünce olarak ve benim kollarımda. Bir gün ailesiyle konuşacağından ve Pedro Ortega ile evlenmeyi reddettiğini onların yüzüne haykıracağından düzenli olarak hep hararetle bahsediyordu. "Çünkü, diye hemen arkasından ekliyordu, ben sizi seviyorum. Çünkü siz benim hayatımsınız, kalbimsiniz, benim erkeğimsiniz."

Elini yeniden Manuela'nın elinin üstüne koydu.

- Zaman geçtikçe ben daha aceleci oluyordum. Bir akşam, aylardır içinde yaşadığımız bu yalana bir son verilmesini kesinlikle istedim. Gidip babasını görmeyi ve aşkımızı açıklamayı önerdim. Hiç karşı çıkmadı; sadece, bir haftalık bir süre istedi, seçiminden şüphe ettiği için değildi bu (kararının kesin olduğunu söylüyordu), -ciddi bir akciğer rahatsızlığından daha yeni iyileşmekte olan- don

Ribadeo'yu, böyle bir açıklamanın onda mutlaka yaratacağı kuvvetli heyecanın yeniden hasta etmesini önlemek içindi. Bu konuda bir de -sanki hemen o anda aklına gelivermiş gibi- bu bir hafta içinde adamcağızın başucundan hiç ayrılmamayı önerdi. Aşkımızın iyiliği için, diye açıkladı bunu, kontu benim ziyaretime hazırlamak amacıyla.

- Kabul ettiniz...

- Başka seçeneğim var mıydı? Dilim, elim kolum bağlanmış, bir körün rehberini izlemesi gibi, güdülmeye mahkûm biri idim.

Derin bir soluk aldı.

- Bir hafta sonra -tam olarak bir cuma günü-, birbirimize her zaman randevu verdiğimiz çeşmenin başında buluşacağımız konusunda mutabık kalmıştık. Onu bekledim. Onu gece oluncaya kadar bekledim. Ertesi gün oradaydım. Daha ertesi gün de ve bana bir sonsuzluk gibi gözüken günler boyunca. Sonunda, Cristina'nın, bir samimiyet anında ailesine aşkımızı açıkladığı ve ailesinin de onu mutlaka eve hapsetmiş olacağı kanaatine vardım. Bu durumda, Ribadeo ailesinin bütün ejderhalarıyla çatışmayı göze alarak onun evine gitmeye karar verdim. Mayıs ayının bir pazar günüydü. Her yerde kendini hissettiren bir ilkbahar, Sevilla'nın havasını en tatlı, en hoş kokularla dolduruyordu. Evlerinin kapısını çaldım. Bir hizmetçi açtı kapıyı. Huysuz, hırçın bir hali vardı; ve yüzü, acıların ifadesi, kırışıklıklarla doluydu. Bu tür kişilerden ancak kötü haberler alınacağını tahmin etmiş olmalıydım. Gerçekten de, bana, doña Ribadeo'nun da, kontun da ve ailenin öbür fertlerinden hiçbirinin de evde olmadığını sert bir şekilde bildirdi. Şaşırdığımı görünce, açıkladı: "Katedral! Hepsi katedraldeler." Ve kapıyı suratıma kapatmadan önce de açıkladı: "Küçükhanım evleniyor."

Vargas'ın parmakları, Manuela'nın etinin içine gömülmeye çalışıyorlarmış gibi, kasıldı.

- İnsan beyninin, başka şartlarda boyun eğip kabul edeceği bir gerçeği kabul etmeyi reddettiği anlar vardır. Ama ben gene de, Giralda'nın dibine kadar gittim ve katedrale girme cesaretini buldum. Cristina Ribadeo oradaydı, Pedro Ortega'nın, birkaç hafta

önce, yavan ve bön olarak nitelediği bu şahsın yanında diz çökmüştü.

- Ne yaptınız? Ama herhalde....

Manuela sesinde bir korkuyla, söylemek istediğini söylemeye çalışmıştı.

- Yo, korkmayın. Rezalet çıkarmadım. Istıraba bir de aşağılanmayı, küçük düşmeyi katmayacaktım. Hayır. Törenin sonuna kadar orada kaldım. Kocası olmuş olan adamın kolunda orta yolda yukarı doğru yürüdüğü sırada onu gözledim. Bir adım ötemden geçti. Beni gördü. Sıkıntıyla özveri arasında, eski coşkusunu kaybetmiş bir heyecan okuduğumu sandığım gözbebeklerinden bir ışık geldi geçti.

Vargas ayağa kalktı ve manastırın bahçesine bakan yüksek pencerelerden birine doğru yöneldi. Alnını pencerenin lentosuna dayayarak, öylece sessiz kaldı.

Boğazına kadar suya batmış topraktan, dinen fırtınadan geriye kalan ıslak kokular yükseliyordu.

Manuela masayı terk etti ve ona yaklaştı.

- Istırabınızı tasavvur edebiliyorum, dedi alçak sesle. Fakat hayata kapıları kapatmak niye?

Vargas genç kadına bakmadan yanıtladı.

- Basitçe söylemek gerekirse, çünkü ben ölmüştüm. Kendimi birden, korkunç bir geceye gömülmüş buldum. Yıldızsız, bana saldıran ve beni, dipsiz olduğunu hissettiğim uçurumlara doğru sürüklemeye çalışan canavarlar ve hortlaklarla dolu bir gece. Rafael Vargas artık yoktu; yerini başka biri almıştı ve ben ona karşı hiçbir şey yapamıyordum. Cristina ile paylaştığımız günlerde söylenen sözcüklerin, yapılan hareketlerin. kurulan düşlerin, kalp atışları düzenliliğiyle, belleğimden geçmediği bir an bile yoktu. Onun hayali bana musallat olmuş, yakamı bırakmıyordu. Nerede olursam olayım, hatırası şakaklarıma yapışıp kalıyordu; o derecede ki, bir sokağın köşesinde, bir katil, iyiliksever bir cellat, sonunda bu işkencenin bitmesi için, kafamı kırsın, paramparça etsin istiyordum. Günlerce Sevilla sokaklarında dolaştığım oluyordu, sonunda mutlaka Guadalquivir kıyısına varıyordum. Dalgalarla büyülenmiş,

orada ölüp gitmeyi, nehirle bütünleşmeyi özleyerek öylece oturuyordum.

Manuela, son derece gerilmiş bir vaziyette, dinlemeye devam ediyordu.

- Işığı nasıl buldunuz? Yaşama zevkini?

Titrek bir hareketle, Manuela onun, göğsünü süsleyen tahta haç üzerinde parmaklarının kapandığını keşfetti.

Yüzünü Manuela'ya döndürdü.

- Ibadet. Mademki insanlara olan bütün inancım beni terk etmişti, sadece İsa'ya olan inanç beni kurtarabilirdi. Nehrin kıyısında bulunduğum bir gün, bir adam bana yanaştı ve benim izin vermemi beklemeden yanıma oturdu. Bana sık sık burada rastladığını, fakat daldığım derin düşünceler içinde beni rahatsız etmeye cesaret edemediğini anlattı. Bir fransisken rahibiydi. Adı Juan Perez idi.

- Rábida'nın başrahibi?

- Evet, oydu. O zaman bu görevde değildi, Sevilla yakınlarında, San Ncolás manastırında yaşıyordu ve atanmasını bekliyordu. O gün çok konuştu. Ben sadece dinledim. İki gün sonra tekrar görüştük ve ondan sonraki günler hep buluşup konuştuk; ama şu farkla ki, bu sefer ben San Nicolás'a gidiyordum. Bu manastırın dinginliğinden, bir rahat ve huzur buluyor ve hiç ummadığım bir kuvvet alıyordum. Bu keşişlerle temas kurdukça, sükûnet buluyordum ve özellikle de kendi kendimle barıştığımı hissediyordum. İki kelimede özetlersem: iç barışı. Birkaç ay sonra, Juan Perez için Rábida'ya hareket etme zamanı geldiğinde, onu izlememe izin verme lütfunu bahşetmesini ondan istedim. Kabul etti, ama beni uyardı. Kilisenin hizmetine girmek istediğimden kesinlikle emin miydim? Kararım yalnızca bir hayal kırıklığından veya bir küskünlükten esinlenmemiş miydi? Bir cinayet olarak addettiğim ve her zaman da öyle addedeceğim olay karşısında duyduğum şaşkınlık ve altüst olmuşluğu size itiraf ettiğim gün manastırın avlusunda sizin dile getirdiğiniz o *feragat* ile giriyordum bu hizmete.

Manuela bir şey söylemekten kaçındı ve onun sözüne devam etmesini bekledi.

- Kararlıydım. Artık bana yön verecek, acılarım, yaralarım değildi. Artık kendimden kaçmaya çalışmıyordum. Bütün istediğim, kendimi bir başkasına adamak, geçici zevklere olan düşkünlüğe son vermek ve özellikle de, bir daha asla hislerimin esiri olmamak, Juan Perez'in biraz da mizahla karışık olarak "kalbin yargıları" dediği şeyi bir daha asla tanımamak idi.

- O dakikadan itibaren, dünyadaki bütün kadınları Cristina Ribadeo'laştırdığınızın farkındaydınız herhalde..

- Doğru.

Bakışlarını kaçırarak, utanarak:

- Bugün artık hiçbir şey aynı değil, dedi.

Birbirlerine çok yakındılar. Manuela onun nefesini hissediyordu ve sesi bir rüyada gibi ona ulaşıyordu. Şamdanların titrek ışığı, onları dünyanın parantezine koyan güven verici bir hale içine alarak sarıp sarmalıyordu.

- Manuela..., diye mırıldandı, siz...

Manuela işaret parmağını onun dudaklarına koydu.

- Hiçbir şey söylemeyin. Kelimeler neye yarayacak ki?

Ama, Manuela'nın dudaklarından, gene de elinde olmadan, karşı konulmaz bir gücün dürtüsüyle, "Sizi seviyorum" sözleri döküldü.

Genç kadının ellerini ellerine aldı, teninin kokusu kendi tenine nakşolsun diye, onları yanağına götürdü.

- Sizi seviyorum.

Sonsuz bir melankoli dalgasının genç kadını sardığı görüldü. Sordu:

- Taslak mı yoksa bitmiş, tamamlanmış bir eser mi bizimki?

Bir rüyada yanıt verir gibiydi.

- Sizi tanıdığımdan beri, tamamlanmış, bitmiş bir eserin hiçbir zaman sahip olamayacağı bir sıcaklığa sahip taslaklar olduğunu biliyorum. Bu taslaklar, yaratıcının ruhunun, hiç hazırlıksız, hiç düşünmeden, içinden geldiği gibi, sere serpe tuval üzerine saçıldığı o tek andır. Bazı taslaklar bir sondur.

Ve yavaşça genç kadını kendine çekti. Genç kadın kendini bıraktı. kalbi tam bir mantıksızlık içindeydi.

Dudakları birleşeceği sırada, Vargas'ın bütün vücudu, çok büyük bir acının etkisi altındaymış gibi, kasıldı. Genç kadından usulca, yumuşakça ayrıldı. Şaşkın bir halde, göğsünü süsleyen haça baktı.

- Tanrım..., diye fısıldadı.

O anda bir çığlık atsa, sesindeki ümitsizlik o fısıltıdakinden daha büyük olamazdı.

Bölüm 27

Sevgililerden hiçbiri diğeri olmadan ne yaşayabiliyor ne ölebiliyordu. Ayrı oldukları zaman, bu, ne yaşamaktı ne de ölmek, fakat aynı zamanda hem yaşamaktı hem de ölmek.

J. Bédier, *Tristan ve İseult* XV

Burgos'un üzerine güneş doğmuştu ve katedralin çanları var güçleriyle çalıyorlardı.

San Martin kemerinin gölgesinde, kuş başlı adam, bunalmış, bitkin bir halde Manuela'yı dinliyordu; fakat, ruhunun derinliklerinde, genç kadının öfkesi onu içten içe sevindiriyordu. Genç kadının sert eleştirilerini sonuna kadar söyleyip bitirmesini sakin sakin bekledi ve Manuela eleştirilerini bitirdiği zaman, homurdanarak:

- Haklısınız, ben haksızdım. Fakat bu Arapların cezalandırılmaları gerektiğine inanmıştım, dedi.

- Yalancı! Çatışmaya tanıklık ettiğinizi kabul ettiniz. Demek oluyor ki, onların hayatlarını bağışladığımızı da biliyordunuz.

Mendoza şaşırmış gibi göründü.

- Hayatları bağışlandı mı, dediniz senyora? Tanrı şahidimdir ki bunu bilmiyordum. Ben, silahlarını ellerinden aldığınız bu adamları, göz göre göre, soğukkanlılıkla öldürmeyi içinize sindiremediğinizi düşünüyordum.

- Ve bunu yapma hakkını kendinizde buldunuz.

Ağzında, güçlükle işitilebilir bir "evet" geveledi.

- Aman ne kadar iyi. Neyse, bunu burada bırakıyoruz. Şimdilik daha acil olan bir şey var, Engizisyon başyargıcını mutlaka görmem gerek. Hemen. Ona ileteceğim çok önemli haberlerim var.

Yüzünde bir tebessüm belirmesine güçlükle engel olabildi. Kesinlikle Tanrı ondan yanaydı.

- Ne yazık ki, papaz Torquemada burada değil. Majestenin emriyle, birkaç gün önce Toledo'ya gitti.

Bundan hoşlanmadığı, genç kadının yüzünden açıkça okunuyordu.

- Peki, ya sekreteri?

Mendoza tereddüt etti. Peder Alvarez oradaydı, durumdaki gelişmelerden haber verebilmek için, bir gün önce onunla buluşmuştu bile. Bu kadına bir randevu ayarlamak, eleştirilere ve aleyhte söylentilere çanak tutmak demekti. Ayrıca da, kraliçenin arkadaşına olan sevgisini gayet iyi biliyordu. Bugünden yarına Mendoza'nın varlığının bir hiçe dönüşmesi için, bu kadının kraliçeye bir kelime, sadece bir tek sözcük söylemesi yeterliydi. Mümkün olduğu kadar doğal bir sesle:

- Kesinlikle, senyora bugün şanssız gününüzdesiniz. Papaz Alvarez de burada değil. Bir haftadan önce Burgos'a dönmeyecek.

Manuela öfkelendiğini belli eden bir hareket yaptı.

Mendoza, hiç üstünde durmuyormuş, öylesine soruyormuş gibi:

- Çok önemli haberlerden bahsettiniz...Bu esrarengiz kitabın hangi konuyu işlediğini keşfetmiş olacaksınız herhalde?

Zihni karmakarışık olan Manuela doğruladı.

- Bu durumda, doña Vivero, Engizisyon yargıcına yazmanız gerekecek. Ona mektubunuzu en kısa sürede ulaştırırım.

- Gerçekten de başka bir çözüm göremiyorum. Fakat -bu noktada çok ısrarlıyım- mektubu verdiğiniz kişiye derhal cevap beklediğimi mutlaka söyleyin. Anlaşıldı mı?

Kuş başlı adam sayrıyla eğildi.

- Bana güvenebilirsiniz, doña Vivero. Aynen yerine getirilecektir.

* * *

Sarrag, Vargas ve Ezra ile paylaştığı hücreye geri döndü ve bütün yüzü yarılmış, oval küçük bir aynayı havada salladı.

- İşte, dedi, bu şeyi hahama vererek. Bu işinizi görür.

- Ama bu kırık! Daha iyisini bulamadınız mı?

- Buldunuz da bunuyorsunuz! Dostumuz keşişe sorun bakalım:. Sinagogda bir haç bulma şansınız ne kadarsa, bir manastırda ayna bulma şansınızın da o kadar olduğunu söyleyecektir size.

Vargas onaylar gibi bir hareket yapı; fakat orada olmadığı hissediliyordu.

- Bunu nerede buldunuz, o zaman? diye sordu Ezra.

- Rahibelerden biri, sanki bana Allah'ın krallığının anahtarlarını teslim ediyormuşçasına, büyük bir korku içinde verdi. Bence, o, -ama bunu ona söylemedim kesinlikle,- bütün Las Huelgas'ta güzel görünme güdüsünü hâlâ içinde saklamış tek kadın olmalı.

Kızgın bir havaya büründü ve yorumunu yaptı:

- Ah! Bütün bu örtülü kadınlar, bu duruma akıl erdirebilmek mümkün mü!

Ezra'nın dudakları sessiz bir tebessümle kıvrıldı.

- Bir Arap'ın ağzından duyulabilecek en olağanüstü bir yorum! Sizin haremlerinizdeki kadınların veya onları evden dışarı çıkarken yüzlerini örtmeye zorladığınız zaman bu kadınların daha mı şanslı olduklarını düşünüyorsunuz?

- Örtülü veya değil, sonuçta erkeğin zevkine hizmet ederler.

Fikrini söylerken, bir yandan da, gelecek reaksiyonu karşılamaya hazır, çaktırmadan fransisken rahibine bakıyordu. Fakat ondan bir tepki gelmedi. Vargas onu işitmiş miydi acaba?

Onun sessizliği karşısında, şeyh ihtiyatlı bir tavır takındı ve Ezra'ya döndü.

- Metne dönelim.

Aynayı gösterdi.

- Ne sebeple buna bu kadar ihtiyacınız vardı?

Yahudi bir sayfayı aldı.

- Görüyor musunuz: ɟiʌǝɹǝ, ɹɐbɐ, ɹǝʇʇǝʁ, ɔnʌǝɯ ɹǝʇʇǝʁ, ʇxʇnss, Kelimeler aksedecek şekilde aynayı tutarsak, o zaman okumak

mümkün olur ve ortaya şöyle bir şey çıkar: EREVIG- ICAGE – CINVENT REFRER ve IXTUSS.

- Fakat sonuç gene anlaşılmaz!

- İlk bakışta, şeyh Sarrag, sadece ilk bakışta. Biliyoruz ki, bu sevgili Aben Baruel söz konusu ise eğer, karmaşık olan bir şey bu karmaşıklığını uzun süre muhafaza edemez. Altı üstüne getirilmiş bir dünya ile bizi ilk defa karşı karşıya getirmiyor. Veya daha doğrusu -cümlenin gerisini üstüne basa basa söyledi- *tersyüz edilmiş bir dünya* ile. İkinci küçük Saray'daki o pasajı hatırlayın; orada bir dizi rakam sıralıyordu: 30, 10 ve 12 buçuk. Ve sonra, 30 ve 20. Kudüs Tapınağı'nın boyutlarını bulmak için nasıl bir işlem yaptık; ilk seriyi ikiyle çarpmadık mı ve Kâbe'nin boyutlarını bulmak için tam tersi olan işlemi uygulamadık mı?

- Peki, şimdi şu önümüzde olan durumda ne yapacağız?

- Biraz önce size onu söylüyordum: *Tersyüz dünya* kuralını uygulayalım. Bu evirmece çevirmece (anagram = harflerin yerini değiştirmece) oyununda birçok olasılık vardır, fakat sadece bir kombinezon bilinen isimleri verir. Ben gecenin bir kısmını bunun üzerinde kafa yormakla geçirdim ve işte elde ettiğim sonuç: EREVIG Ergive oluyor, ICAGE, Egica oluyor. CINVENT REFRER, Vincent Ferrer'i ve nihayet IXTUSS, Sixtus'u veriyor.

Kâğıdı yatağın kenarına koydu ve sordu:

- Evet? Şimdi bu durumda, bu şahıslar size neyi hatırlatıyor? Size hemen şunu söyleyeyim, ben bunların kim olduklarını saptamayı başardım.

Vargas hâlâ sessizliğine bürünmüş halini muhafaza ettiğinden, yanıt veren Arap oldu:

- Bu çok kolay, şimdi ben kendi kendime sorunun bir tuzak gizleyip gizlemediğini soruyorum. Bu isimlerden ikisi, Yarımada'da hüküm sürmüş Vizigot krallarının adları değil mi?

- Harika!

- Ama buna karşılık, Sixtus'un ve Vincent Ferrer'in kim olduklarını çıkaramıyorum. Papaz Vargas bizi aydınlatabilir miydi acaba?

Keşişten hiçbir tepki gelmedi.

- Size ben yanıt vereceğim, dedi Ezra. Bugüne kadar, dört papa Sixtus adını taşımıştır. Şu an için, bu dörtten hangisinin burada söz konusu olduğunu belirleyebilmiş değilim. Vincent Ferrer'e gelince, bir cani, bir katil, yeminli bir Yahudi düşmanı söz konusudur. 1406 ile 1409 arasında, İspanya'nın bütün Yahudilerini tir tir titretmiştir. Elleri, kardeşlerimin kanlarıyla, o Pablo de Santa Maria iblisininkiler kadar kırmızıya bulanmıştır. İkisi arasındaki tek fark, Ferrer Yahudi kökenli değildir, safkan Hıristiyandır ve dominiken rahibidir.

Arap kollarını kavuşturdu.

- İki Vizigot kralı, bir papa ve bir cellat. Sonra?

Sarrag, üstünde, dördüncü büyük Saray yazılı kâğıdı aldı ve onu inceledi:

DÖRDÜNCÜ BÜYÜK SARAY

YERİNDEN DOLAYI Y.H.W.H.'NİN ZAFERİ KUTSANMIŞTIR.

İSİM 3'LÜDÜR.

O İSRAİL HALKINI UYARMIŞTI:

TANRIN YAHOVA'NIN SESİNE, ONUN, BUGÜN BENİM SİZE GETİRDİĞİM EMİRLERİNE VE YASALARINA UYARAK, İTAAT ETMEZSEN, ŞEHİRDE LANETLENMİŞ OLACAKSIN VE KIRDA LANETLENMİŞ OLACAKSIN.

SENİ VE BAŞINA GETİRMİŞ OLACAĞIN KRALI, YAHOVA SİZİ, NE SENİN BABALARININ NE DE SENİN TANIMADIĞINIZ BİR MİLLETE DOĞRU GÖTÜRECEK VE SİZ ORADA TAHTADAN VE TAŞTAN DİĞER TANRILARA HİZMET EDECEKSİNİZ.

YAHOVA, DÜNYANIN ÖBÜR UCUNDAN UZAK BİR MİLLETİ, HAVALANAN BİR KARTAL GİBİ, SANA KARŞI KIŞKIRTACAK. BU, DİLİ SANA YABANCI BİR MİLLET OLACAK, SERT YÜZLÜ, YAŞLILARA SAYGI DUYMAYAN, VE GENÇLER İÇİN MERHAMET HİSSETMEYEN BİR MİLLET OLACAK. EN İYİ TAHKİM EDİLMİŞ, EN YÜKSEK SURLARIN YIKILIP, KALELERİN DÜŞÜNCEYE KADAR, SINIRLARINDA GÜVENLİK ARAYACAĞIN, SIĞINACAĞIN BÜTÜN

SURLARIN DÜŞÜNCEYE KADAR, BÜTÜN ŞEHİRLERİNDE SENİ KUŞATACAK.

YAHOVA SENİ, DÜNYANIN BİR UCUNDAN ÖBÜRÜNE, BÜTÜN HALKLAR ARASINA SAÇIP DAĞITACAK. BU MİLLETLER ARASINDA, HUZURUN OLMAYACAK VE TABANLARIN DİNLENME NEDİR BİLMEYECEK, FAKAT YAHOVA ORADA SANA TİTREK BİR KALP, FERİ KAÇMIŞ GÖZLER VE TIKANIK BİR NEFES VERECEK.

QENAZ'IN OĞLU OTNİEL'İN (Yargıçlar devrinde İsrail yargıcı) ÖLÜMÜNDEN SONRA, İSRAİLLİLER, YAHOVA'NIN HOŞUNA GİTMEYEN ŞEYLERİ YAPMAYA BAŞLADILAR. O ZAMAN, ON SEKİZ YIL BOYUNCA, MOAB KRALI'NIN ƆIVƎƎƎ, KÖLESİ OLDULAR.

EHUD'UN ÖLÜMÜNDEN SONRA, İSRAİLLİLER YAHOVA'NIN HOŞUNA GİTMEYEN ŞEYLERİ YAPMAYA BAŞLADILAR. VE YAHOVA ONLARI, HAÇOR'DA HÜKÜM SÜREN KANAAN KRALI'NA ƎƆAƆI, TESLİM ETTİ.

İSRAİLLİLER YAHOVA'NIN HOŞUNA GİTMEYEN ŞEYLERİ YAPTILAR.

YAHOVA ONLARI 1391 YIL MADIÂN'IN ELLERİNE TESLİM ETTİ; VE MADIÂN'IN ELİ DE İSRAİL İÇİN ÇOK AĞIRDI.

GEDEON'UN ÖLÜMÜNDEN SONRA, İSRAİLLİLER PUTA TAPMAYA BAŞLADILAR VE TANRI OLARAK DA BAAL BERİT'İ KABUL ETTİLER; O ZAMAN YAHOVA ONLARI ƧƎƎƎƎƧ ƬИƎVИIↃ ELLERİNE TERK ETTİ.

İSRAİLLİLER, BAALLER, ASTARTELER, VE ARAM VE SAYDA TANRILARI, AMONİTLERİN VE FİLİSTİNLİLERİN TANRILARI, YAHOVA'YI TERK ETTİLER VE ARTIK ONA HİZMET ETMEDİLER. O ZAMAN, YAHOVA'NIN İSRAEL'E KARŞI ÖFKESİ ALEVLENDİ, VE ONLARI AMONİTLER'İN 4. KRALI'NIN ƧƧUTXI ELLERİNE TESLİM ETTİ.

İSRAİLLİLER GENE YAHOVA'NIN HOŞUNA GİTMEYEN ŞEYLERİ YAPMAYA BAŞLADILAR VE YAHOVA ONLARI, SÜLEYMAN'IN SOYUNDAN GELEN VINCELAR BEYİNE TESLİM ETTİ.

VE, ERKEĞİN TEK BAŞINA YAŞAMASI HOŞ BİR ŞEY OLMADIĞINDAN, TANRI ERKEĞİN ÜSTÜNE BİR UYKU DÜŞÜRDÜ, ONUN KABURGA KEMİKLERİNDEN BİRİNİ ALDI, VE ONUN YERİNİ BİR ET PARÇASIYLA KAPATTI. TANRI, ERKEKTEN ALDIĞI KABURGA KEMİĞİNDEN KADINI YARATTI VE ONU ERKEĞE SUNDU. O ZAMANDAN BERİ, A'H VE A'HOTH MÜTEVAZI İNSANLARIN VE GÜÇLÜLERİN BAKIŞLARI ALTINDA, MELEKLERİN GİRMEDİĞİ O YERDE BİR ARAYA GELİRLER. ORADAN UZAK OLMAYAN BİR YERDE BİR CESET, İKİZ İKİ GÖLGEYE DAMGASINI VURDUĞU SIRADA, ONLAR BİR ARAYA GELİRLER.

EĞİLMİŞ GÖLGENİN BATISINDA, ÜZERİNDE: "MUSA REDDEDİLEMEZ KANITLARLA SİZE DOĞRU GELDİ, FAKAT ONUN YOKLUĞUNDA SİZ DANAYI ONA TERCİH ETTİNİZ. YANLIŞ DAVRANDINIZ!" YAZILI DUVARIN DİBİNDE 3'Ü BULACAKSINIZ.

- Söylenebilecek en hafif şey burada, bütün bu lanetleri, felaketleri hatırlatarak, Baruel sizinle ilgili olarak, haham, çok büyük bir zalimlik örneği veriyor.

Bu sataşma Ezra'yı kızdırmış gibi görünmedi; gayet sakin bir şekilde güzel güzel yanıtladı:

- Bu ayetlerin bütün kanıtladığı, Yüce Tanrımızın, bütün bu sapkınlıkları affetmek suretiyle kendi halkına karşı sonsuz bir gönül yüceliğini ispatlamış ve bu halkı diğer bütün halklardan daha çok sevdiğini göstermiş olduğudur.

- Sizin yerinizde olsaydım, bundan bu kadar emin olabilir miydim, bilmiyorum. Bazı pasajlar olağanüstü derecede kafaları karıştırıcı nitelikte. Tanrı'nın sizi affedip affetmediği belli değil, sorgulanabilir.

- Ne demek istediğinizi açıklayın lütfen.

Sayfayı Ezra'nın elinden aldı.

- Bakın. Örneğin şu: SENİ VE BAŞINA GETİRMİŞ OLACAĞIN KRALI, YAHOVA SİZİ, NE SENİN BABALARININ NE DE SENİN TANIMADIĞINIZ BİR MİLLETE DOĞRU GÖTÜRECEK VE SİZ ORADA TAHTADAN VE TAŞTAN DİĞER TANRILARA HİZMET

EDECEKSİNİZ. Burada, Yahudilerin Babil'den çıkışlarıyla ve aşağılanmaların en kötülerini yaşadıkları İspanya'ya gelişleriyle bir paralellik bulmuyor musunuz? Ve şu diğer pasaj: YAHOVA, DÜNYANIN ÖBÜR UCUNDAN UZAK BİR MİLLETİ, HAVALANAN BİR KARTAL GİBİ, SANA KARŞI KIŞKIRTACAK. BU, DİLİ SANA YABANCI BİR MİLLET OLACAK, SERT YÜZLÜ, YAŞLILARA SAYGI DUYMAYAN, VE GENÇLER İÇİN MERHAMET HİSSETMEYEN BİR MİLLET OLACAK.

Haham hemen yanıtı yapıştırdı.

- Göstermek istediğiniz benzerliği çok iyi görüyorum. Ama, şu durumda, kendinizi niye yalnız Yarımada'yla sınırlıyorsunuz? Biz ülkelerin çoğu tarafından takip edildik ve kovulduk. Ve biz de şu pasajı rahatlıkla tekrarlayabiliriz: YAHOVA SENİ, DÜNYANIN BİR UCUNDAN ÖBÜRÜNE, BÜTÜN HALKLAR ARASINA SAÇIP DAĞITACAK. BU MİLLETLER ARASINDA, HUZURUN OLMAYACAK VE TABANLARIN DİNLENME NEDİR BİLMEYECEK.

Yüzünde çok şey ifade eden, anlamlı bir tebessüm belirdi.

- Bir gün papaz Vargas'a söylemiştim. Yahudi diye bir şey yoktur. Bu, insanın icadıdır. Bugün ölen odur. Yarın ölme sırası bir başkasında olacaktır.

Şekli bozulmuş parmağını şeyhe çevirdi.

- Sizde mesela veya sizin kanınızdan başkalarında.

- Bugün bu sıra gelmiş bile değil mi?

- Hayır, azizim. Daha gelmiş değil.

- O halde, bağışlayıcı Tanrı bizi korusun...

Haham önerdi:

- Şimdi bu uğursuz kehanetleri bırakalım da şu bilmeceyi çözmeye bakalım. Geçmişteki kehanetlerle bugünkü olayları gözler önüne sergilemeye çalışan Baruel'in meramı sadece bunları anlatmak değildi şüphesiz; bunun ötesinde, bu felaketleri anlatmakla, bize, bundan sonraki hedefimizin ne olduğunu bulmamıza yarayacak ipuçlarını da vermiş olmalı. Metin iyi incelendiğinde, dört noktanın belirginleştiği görülüyor. Birinci noktayı alalım: YAHOVA ONLARI 1391 YIL MADIÂN'IN ELLERİNE TESLİM ETTİ.

- Sizin belleğinize güvenirsem eğer, -ki, aksi söz konusu olabilir mi?- Yargıçlar kitabının bir ayeti karşısında bulunuyoruz demektir.

- Benim de atıfta bulunduğum, bu garipliklerden biri. Ayet tam olarak şöyle diyor: *İsrailliler, Yahova'nın hoşuna gitmeyen şeyi yaptılar; Yahova onları yedi yıl boyunca Madiân'ın ellerine teslim etti; ve Madiân'ın eli de İsrail üzerinde çok ağır, acımasız oldu.* İşittiniz mi? "Yedi yıl." Halbuki Baruel ne yazıyor: 1391 YIL. Hiçbirimiz burada bir hata olduğunu düşünmeyiz kesinlikle. Bu rakama, onu yüzlerce matematik işleme tabi tutarak, bir anlam bulmaya çalışarak, -bundan hiç şüpheniz olmasın- geceler ve geceler geçirebilirdik. Bu tamamen aptalca bir şey olurdu. Bana sorarsanız, bu dört rakam sadece bir yılı ifade etmektedir.

- Özellikle hangi yıl olacak bu?

- 1391 ölü insanlar deposu olan bir yıl olmuştur. Uzun bir barış içinde birlikte yaşama döneminin ardından, bu, silahların patlatıldığı ilk yıl olmuştur. Şiddetli bir ayaklanma –bütün ayaklanmaların en şiddetlisi ve en korkuncu-, Endülüs ve Aragon'a ulaşmadan önce, Sevilla'daki Yahudi mahallesini yerle bir etti. Pek kesin olmamakla birlikte, ölü sayısının beş bin ile on bin arasında olduğu tahmin edilir. Bu, daha sonraki kıyımların hareket noktası olmuştur. Bu yıldan başlayarak, daha az insan öldürülmüş olmakla birlikte, benzer hareketler pek çok kez tekrarlanmıştır; iş o raddeye gelmiştir ki, 1412'de Valladolid Meclisi'nde ırk ayırımcılığı getiren önlemler alınmak zorunda kalınmıştır. Bu önlemler, Yahudileri mahallelerinde hapsediyor, Hıristiyanlarla ilişkilerini yasaklıyor, ibadetlerini her bakımdan güçleştiriyordu.

Sarrag onayladığını ne de doğruladığını belirten hiçbir işaret vermedi, konu hakkındaki açıklamalarını daha da ileri götürmeye hahamı davet etti.

- İkinci gariplik, Yargıçlar kitabının bir başka pasajında Vincent Ferrer'in varlığındadır. Okuyorum: GEDEON'UN ÖLÜMÜNDEN SONRA, İSRAİLLİLER PUTA TAPMAYA BAŞLADILAR VE TANRI OLARAK DA BAAL BERİT'İ KABUL ETTİLER. Buraya Ferrer'i sokmak niye? Tarihleri birbirine karıştırmak niye? Üçüncü noktaya ge-

lince... okuyorum: YAHOVA'NIN İSRAİL'E KARŞI ÖFKESİ KABARDI, VE ONU FİLİSTİNLİLERİN VE AMONİTLERİN ELLERİNE TESLİM ETTİ. Burada, AMONİTLERİN DÖRDÜNCÜ KRALI, SİXTUS söz konusu değil. Bir papa Amonitlerin kralı? Komik bir şey! Ve Baruel'in dördüncü garipliğine geliyoruz: İSRAİLLİLER GENE YAHOVA'NIN HOŞUNA GİTMEYEN ŞEYLERİ YAPMAYA BAŞLADILAR VE YAHOVA ONLARI, SÜLEYMAN'IN SOYUNDAN GELEN VINCELAR BEYİ'NE TESLİM ETTİ. Bütün Tevrat'ta böyle bir VINCELAR BEYİ'nden bahsedildiği bir tek ayet bulursanız alnınızdan öperim, hadi buyrun bakalım.

Fransisken rahibine döndü.

- Benim kutsal kitaplar hakkında ne derece derin bilgi sahibi olduğumu bilirsiniz...

Rafael belli belirsiz bir şeyler mırıldanarak fikrini belirtti.

Haham endişe etti:

- Bu sabah ne oluyor size? Bir yeriniz mi ağrıyor? Bir tırtıl kadar canlı olduğunuzu görüyorum.

- Şüphesiz, yorgunluktan olacak...

Gerçekte, geceleyin, gözünü kırpmamıştı.

- Bugün bize pek yardımcı olduğunuz söylenemez! Şeyhe diyordum ki, orijinal ayetlerle örtüşmeyen kelimeleri ayıklasak ve orijinal ayetlerde olmadığını bulup saptadığımız bu kelimeleri aralarındaki ilişkilere, ortak yanlara göre gruplasak, -meselâ *Ergive* ve *Egica* Yahudileri kırıp geçiren iki Vizigot kralı gibi,- o zaman belki, durumu daha açık ve net görme imkânı elde edebiliriz. İlk bakışta, bu 1391 tarihi ve *Vincent Ferrer, Sixtus* ve *Vincelar beyi* gibi isimler arasında nasıl zincirleme bir bağ kurulabileceği görülemiyor. Ama, daha derinlemesine incelediğimiz zaman, 1391 ile Vincent Ferrer'le Vizigot kralları arasında bir bağlantı kurabiliyoruz.

- Bunların ortak paydaları ne olabilir?

- Yahudi halkının ezilmesi. Ergive'in hüküm sürdüğü dönemde, 681'de Toledo'da toplanan din kurulu, bir yıllık bir süre içinde Musa yasalarının terk edilmesini emreden karar aldı. Egica, sefardimleri köleliğe mahkûm etti; aynı zamanda da çocuklarını ellerinden aldı. 1391 yılına ve Vincent Ferrer'e dönüp onların üzerinde

durmaya gerek yok. Tarih de, kişi de gene, ezme ve işkencenin sembolleridir.

Vargas bir noktayı işaret etti:

- Bu durumda, oraya bir kişi daha ekleyebilirsiniz: *Sixtus.*

- Niçin?

- Metinde gayet açık söylenmiş: AMONİTLERİN DÖRDÜNCÜ KRALI. Bunu papalık hiyerarşisine oturtursak, dördüncü Sixtus'a ulaşırız ki bu da bu isimler arasında Sixtus'un varlığını açıklar.

Birdenbire sanki bir vahiyle aydınlanmış gibi, Ezra bağırdı:

- Ben aptal mıyım, neyim? Tabii, tamamen haklısınız

- Acaba beni de aydınlatır mıydınız? dedi Sarrag. Bu papa sizin dehşet listenizde yerini alabilmek için hangi hareketi işlemiş bulunuyor?

- Sixte IV, o meşum *Exigit sincerae devotionis*'in yaratıcısından başka biri değildir. İsabel ile Fernando'ya Engizisyon yargıçlarını bizzat tayin etme hakkını veren ve 1 kasım 1478'de çıkarılmış o uğursuz kararın. Şimdi, dört şahsın ve bir tarihin bir arada olması belli bir anlam kazanıyor. Geriye, mozaikte yerine oturmayan beşinci kişi kalıyor: Vincelar beyi denilen bu esrarengiz kişi kim olabilir?

* * *

Burgos, aynı gün.

Peder Alvarez, Mendoza'nın kurye olarak getirdiği yazıyı ikinci kez okudu. İnanılmaz bir şeydi bu. Bir kitap? Yazarı, Tanrı'nın kendisinden başka biri olmayan bir mesajı taşıyan bir kitap? Bu dinsizler, bu imansızlar, her türlü saçmalık ve münasebetsizliği icat ederlerdi; ama bu seferki, onun anlaşılabilme sınırlarını iyice aşıyordu. Ama ortada bir şifreli metin vardı. Bir tek gün bile geçmiyordu ki, Menendez heyecanla çalışma odasına dalıp, falanca veya filanca noktanın şu site veya bu şehirle uygunluğunu keşfettiğini açıklamasın. Adamcağız, bu belge eline geçtiğinden beri hiç uyku uyumaz olmuştu. Onu eviriyor, çeviriyor, sanki bütün zamanların en büyük ilahiyat eseri söz konusuymuş gibi, ona bütün açılardan bakıyordu.

Kilise adamının aklından olmayacak bir şey geçti.

"Ya doğruysa... Böyle bir Kitap gerçekten varsa..."

Bu, olacak şey miydi? Tanrı'nın, Allah'ın, Kaadir-i Mutlak'ın, bir hiç bile olmayan insanlara, bir Müslümana, bir Yahudiye ve hepsinden daha kötüsü, münkir (dinini inkâr etmiş) bir rahibe hitabettiği tasavvur edilebilir miydi? Hayır, bu, düşünülemeyecek bir şeydi!

Fakat Menendez'in coşkusu, bu Saray'ların bir deha eseri olduklarına inancı, -evet, Aben Baruel'den, birçok kere, bir deha diye bahsetmişti-, Alvarez'in korkularını, endişelerini yatıştırmaya yetmeyen ayrıntılardı. Menendez'in eski ırkdaşlarına karşı bir nostalji duyduğu düşünülebilirdi, ama buna karşılık, bir Tevrat yorumcusu olarak dehasından şüphe etmek kesinlikle söz konusu olamazdı.

Alvarez birden yerinden kalktı. Çekmecesinden bir demet anahtar aldı ve koyu renk meşeden çok büyük bir dolaba doğru gitti. Daha bu sabah takılmış, yepyeni, pırıl pırıl üç kilitle kilitliydi. Üç gün önce, Tomas de Torquemada, Engizisyon mahkemesi bulunan bütün şehirlerde, arşiv belgelerini içeren dolapların veya kasaların üç kilitle kilitlenmiş olması ve bu üç kilidin anahtarlarından ikisinin iki notere ve birinin başsavcıya teslim edilmesi için emir vermişti. Böylece, onlardan hiçbiri, diğer ikisi olmadan, yıllıklar hakkında bilgi alamayacaktı.

Alvarez'in şansı vardı. Üç çeyrek saat önce anahtarlar, ilgili kişilere verilmek üzere, kendisine teslim edilmişti. Bu durumda, değerli belgelere ulaşılması yasaklanmadan önce, ona biraz zaman kalıyordu. Dolabı açtı. Yüzlerce kayıt orada tasnif edilmişti. Hepsi içinde bulunulan yılın tarihini taşıyordu: 1487. Hepsi, deriyle takviye edilmiş, bağcıklarla bağlanmış dosyalara itinayla konmuştu; tarih ve isim sırasına göre sıralanmışlardı. Nisan ayınınkini bulmak uzun sürmedi: *Libro de los penitd de este Santo Of de la Inqn de Corte de 1487 Sacados por Avecedario de letras iniciales de nonbres. Penitenciados en Corte.* Daha küçük harflerle de, Engizisyonun dövizi okunabiliyordu: *Exurge Domine, judica causam tuam.* "Ey Tanrım, ayağa kalk ve davanı savun..."

Alvarez, kâğıtları, fildişi filigranlı sayfaları, kendini ilgilendiren şeyi buluncaya kadar, heyecanla karıştırdı: Aben Baruel'in tutuklanışı, dakikası dakikasına davası ve mahkûm oluşu.

Tekrar masasının başına geçti ve okudu:

"Görevli Andrès Martin, Aben Baruel'in şahsını bu mahkemeye, kayda geçmiş olan iç çamaşırıyla ve yiyeceği için ayrılmış ve kayda geçmiş olan 410 maravedi (bir eski para birimi) ile birlikte, teslim etmiştir..."

Alvarez bir sonraki pasaja geçti.

"Yemin ettirilerek ve en büyük aforoz, *late sentencie*, cezası altında ve iki yüz kırbaç atılarak, ona, davasıyla ilgili bütün sırları, bu hapishaneye girdiğinden itibaren bütün gördüklerini, duyduklarını ve öğrendiklerini kesinlikle sır olarak saklaması, hiç kimseye, hiçbir bahaneyle söyleyip açıklamaması emredildi..."

Buraya devam etmeyi gereksiz buldu ve sayfayı çevirdi:

"Vücudun ve sağ kolun bağlarla sımsıkı sarılarak bu bağların çekilerek sonuna kadar sıkılması işkencesi başladığı zaman, bayıldı; bilirkişi, devam edilemeyeceğini zira adamın Saint-Lazare hastalığından mustarip olduğunu açıkladı. Gardiyan doktor Barbeito'ya sanığın çok kötü durumda olduğunu haber vermeye gitti..."

Canı sıkkın bir vaziyette, din adamı dosyanın son sayfasına geçti ve nihayet aradığını buldu.

"Aben Baruel, 75 yaşında, Burgos'ta doğmuş, kumaş tüccarı ve Toledo'da oturur. Daha önce 1478'de kendisiyle uzlaşmaya gidilmiş. Yahudi anne babanın oğlu. Bu mahkemenin huzuruna çıkarılmış, hazır bulunanların önünde dinlenmiştir. Musa'nın yasasına inanıp uymakla tanıklarca suçlanan sanığın davasına bakılmıştır; ve "Musa'nın yasasına uyarak, Şabbat'a riayet etmiş, temiz masa örtüleri, temiz çarşaflar yaymıştır, cuma sabahından itibaren ne ateş, ne ışık yakmamış ve hiçbir şey yapmadan durmuştur", şeklinde kendisine yapılan suçlama sabit görüldüğünden, sanığın sorgulanıp sıkıştırılmasının gerekli olmadığına karar verildi. Konsey'in bu konudaki fikri..."

Rahip dosyayı kapattı ve düşünceye daldı. Bu raporda öyle özellikle dikkat çekici bir şey bulamamıştı. ama gene de... Ya

gerçekten bu Kitap var idiyse? Ya Kaadir-i Mutlak Tanrı gerçekten... Ya olağanüstü bir durum olarak, Musa'nın yasası doğru ve geçerli olarak çıkıp başköşeye otururusa ne olurdu? O zaman... Engizisyon Mahkemesi... bütün bu ölüler!

Dehşete kapıldı; dosyayı yerine yerleştirdi, üzerine üç kilidi kilitledi ve koridora daldı.

Kafasındaki bu soruları taşımak ona çok ağır geliyordu. Engizisyon başyargıcına başvurmalıydı.

* * *

Burgos.

- VINCELAR? diye tekrarladı Manuela. Bu, yaklaşık bir yüzyıl önce, Tomas de Torquemada'nın atalarının, Hıristiyanlığa dönmeden evvel, taşıdığı isimdir.

Üç adam ağızları açık ona bakakaldılar. Birkaç dakika önce onlara katılmıştı ve üç adamın takılıp kaldığı problemi öğrenir öğrenmez, cevap ağzından fışkırıvermişti adeta.

Duyduğu büyük şaşkınlık, Vargas'ı içine düştüğü ataletten çekip çıkarmıştı.

- Bu bilgiye nasıl sahip oldunuz?

- İspanya'da herkes değilse bile çok büyük bir çoğunluk, Torquemada'nın atalarının dönme olduğunu bilir.

- Bu mümkün, diye kabul etti Ezra, ama bin kişide sadece bir kişi adlarının Vincelar olduğunu bilir.

Manuela'nın yüzü canı sıkkın bir ifadeye büründü.

- Size nasıl cevap vereceğimi bilemiyorum? Ancak şunu söyleyebilirim, Torquemada Engizisyon başyargıçlığı görevine atandığı zaman, bu atama ailemde büyük tartışmalara yol açtı. Amcalarımdan biri -sanki yüceltici bir şeymiş gibi-, Torquemada'nın üç göbek öteden atası, Salomon Vincelar gibi Teruel'de doğmuş olmakla övünüyordu.

- Çok iyi, haham, diye haber verdi Sarrag, açıkça alaylı bir ifadeyle. aleyhinize bir puan kaydediyorum. Hadi Vargas ve ben bu

tür ayrıntıları bilmiyorduk, tamam, olabilir, ama siz? Bir Yahudi olarak?

Haham, hiç üstünde durmaz bir tonda yanıtladı.

- Böyle bir iblisin hayat ağacını bilmenin herhangi bir şekilde ilgi konusu olabileceğini hiç düşünmedim doğrusu. O, tek başına, bizi acılara garketmeye yeter de artar bile.

Üzerine notlarını düşmüş olduğu kâğıdı tekrar eline aldı.

- Ama buna karşılık, üç göbek ötesinden atalarının doğum yerini bilmekte gerçekten de yarar var.

Haham kamış kalemini mürekkep hokkasına batırdı ve yanıt vermeden önce kâğıda bir şeyler çiziktirdi.

- Vincent Ferre ve Vincelar ikisi de Teruel'de doğmuş.

Vargas tereddüt etti.

- Nereye doğru gittiğinizi keşfettiğimi sanıyorum.

- Teruel? diye bağırdı şeyh. Hiçbir şey ifade etmeyen şu iki bilgi kırıntısından dolayı mı? Hayır. Samimi olarak sizde kesinlik kavramının olmadığını düşünüyorum.

- Teruel'in önümüzdeki aşama olduğunu iddia etmiyorum, diye düzeltti Ezra. Ama bu, üzerinde düşünmemiz gereken bir ihtimal sadece. Baruel'in, en belirleyici ipuçlarını çifte verip, iki taraflı kontrolle emin olmamızı sağlamayı yöntem olarak kabul ettiğini siz de benim kadar biliyorsunuz. Şimdi bakalım, burada görünen ne? Diğerlerinden farklı olarak, aynı yerde doğmuş olan iki kişi var. Esasen, bu ayrıntıya dikkatleri çekmek için, Baruel ne yapıyor? Salomon Vincelar'ın adını seçiyor. Dikkatleri Teruel'e çekmeye çalışmasaydı, onun üç göbek ötedeki atalarına gideceği yerde, doğrudan doğruya kestirmeden Torquemada'yı zikretmesi daha basit ve kolay olmaz mıydı?

Manuela itiraz etti:

- Bir noktaya dikkatinizi çekmeme izin verin; ortak noktaları olan sadece Vincelar ile Ferrer değil. Saydığınız bütün elemanların *hepsi* aynı durumda. Hepsi istisnasız Yahudiliğe eziyet etmenin sembolü.

- Evet, hepsi, sadece biri hariç: Salomon Vincelar. Bu mantığa girmeyen tek kişi o.

Sarrag mantığı kabul etmedi.

- Ben üzülerek size karşı çıkmak durumundayım. O da Yahudilere işkence edenlerden, zira Torquemada'nın akrabası.

- İnsanın kanını beynine çıkarıyorsunuz! O halde, Baruel'in niye *doğrudan doğruya* Engizisyon başyargıcının adını zikretmediğini söyleyin bana. Cevap vermiyorsunuz? Israr ediyorum. Eğer bunu yapmadıysa, dikkatimizi Teruel şehri üzerine çekmek istediği içindir.

Hahamın bu kadar kesin konuşması üzerine bir sessizlik oldu, herkes düşünceye dalmıştı.

- Görüşünüzün doğru olduğunu sanıyorum, dedi birden Sarrag.

Dördüncü Saray'ı eline aldı ve okudu:

- MUSA REDDEDİLEMEZ KANITLARLA SİZE DOĞRU GELDİ, FAKAT ONUN YOKLUĞUNDA SİZ DANA ETİNİ TERCİH ETTİNİZ.

Haham artık bu kadarına tahammül edemediğini gösteren bir laf söyledi ve:

- Gene mi? Daha dün, bize, Kur'an'dan bir ayetin söz konusu olduğunu izah ettiniz!

- Evet. Fakat size kesinlikle belirtmediğim, onun hangi surenin parçası olduğudur.

Dudaklarında bilmece gibi bir tebessüm belirdi. Bu tebessüm, kıkır kıkır, hınzır bir gülmeye dönüştü. Ve bir açıklama yaptı:

- Bu, "İnek" diye adlandırılan suredir.

Ve herkesin hayret dolu bakışları altında, kahkahakarla gülmekten yerlere yattı.

- Kesinlikle, diyebildi iki kahkaha krizi arasında, Baruel iliginç bir adamcağız! Bir bilim adamının gerisinde bir çocuk mu yatıyor?

Çok büyük bir şey söylemiş gibi, yeni bir gülme kriziyle sarsıldı.

- Komik oluyorsunuz! Açıklayın ne söyleyecekseniz!

- İnek, dedi ve hıçkırık tuttu bu sefer de, inek...

- Şeyhimiz tam bir saçmalama krizinin ortasında.

Sarrag, maruz kaldığı alaylara aldırmadan, sordu:

- İnek neyin dişisidir?

Soru o kadar çocukçaydı ki ne fransisken rahibi ne de haham yanıt vermeye gerek görmediler.

- Bo...ğa'nın? değil mi diye çekingen bir tonda yanıtladı Manuela.

Sarrag birden kahkahayı salıvermemek için dudaklarını ısırarak düşüncesini açıkladı.

- Arapçada boğa nasıl denir biliyor musunuz?

Etkisini arttırabilmek için sustu ve sonra fısıldadı:

- *Teruel*... Boğaya *Teruel* veya *el Tor* denir.

Bölüm 28

> Vahşi bir içgüdüyü tatmin etme sevinci, dizginlenmiş bir içgüdünün dürtülerini yerine getirmekten, karşılaştırılamayacak kadar çok daha engindir.
>
> Sigmund Freud.

Manuela elinin tersiyle gözyaşlarını sildi ve bacaklarını karnına çekerek yatağında büzüldü. Kırılmıştı, öfkeliydi ve sinirleri tepesindeydi, sabrı aşmak üzereydi.

Vincelar beyi mi? Fakat bu, yaklaşık bir yüzyıl önce, Torquemada ailesinin Hıristiyanlığa dönmeden evvel taşıdığı isimdir.

Hangi akla uymuştu da bu yalanlar zincirine atmıştı kendini! Bu kandırmacayı ne kadar büyük bir ustalıkla başarmıştı! Engizisyon başyargıcının hayat ağacını bilenlerin çok nadir olduğuna dikkat çektiği zaman, haham şüphesiz haklıydı. Cevabı sunarak, sadece içtenlikle onlara yardım etmeye çalışmıştı; yaptığı hafifliğin farkına çok geç varmıştı. Torquemada hakkındaki bu bilgileri kraliçenin ağzından duymuştu. Engizisyon yargıcının kökenleri hakkında her şeyi ondan öğrenmişti. Fakat kendine ihanet etmeden bunu nasıl açıklayabilirdi?

Parmakları çarşafın bir köşesinde kenetlendi. Artık dayanamıyordu. Bu macera bir kâbusa dönüyordu. Sadece Vargas'a güvenip açılabilse ve üzerine çöken bu ağır yükten kurtulabilseydi! Yalan söylemek ve daha çok yalan söylemek. Ne zamana kadar? Şu anda İsabel ile Torquemada'nın, mektubunu almış olacaklarını kendi kendine telkin ederek rahatlamaya çalıştı.

Kapısının vurulmasıyla fırladı. Acele kalktı ve mümkün olan en tabii şekilde görünmeye çalışarak yatağının kenarına oturdu.

- Girin, dedi ağırbaşlı bir sesle.

Kapının kanadı açıldı. Eşikte Vargas göründü.

- Atlar eyerlendi, hemen, biraz sonra yola çıkıyoruz.

Manuela hemen o anda kalktı ve eşyalarını toplamaya girişti.

- Yolculuk uzun mu olacak acaba?

Soruyu, hem öyle susup duracağına sessizliği doldurmak için hem de ne yapacağına karar veremeyen bir insanın içgüdüsüyle sormuştu.

- Evet, korkarım ki, öyle. Yüz milden fazla bir mesafe bizi Teruel'den ayırıyor.

Kararsız bir sesle ekledi:

- Çok yorgun olmalısınız.

- Hayır. Yani... evet.

Manuela ona bakmaya cesaret edemiyor ve bir robot gibi elbiselerini katlamayı sürdürüyordu.

Vargas bir süre onu seyretti, sonra gene aynı tereddütlü sesle:

- Ben.... ben gidip Sarrag ile Ezra'ya haber vereyim, dedi.

Bir ayak sesi oldu. Manuela kapının kapanmasını beklerken, hafifçe gerildi, ama kapı sesi gelmedi. Şaşırmış olan Manuela geriye döndü ve Vargas'ın gitmeyip orada olduğunu, ama kendisinden bir adım ötede durduğunu gördü.

- Artık hiçbir şey bilmiyorum... Nerdeyim, ne yapıyorum hiç bilmiyorum. Her şey kapkaranlık, o kadar karışık ki....

- Seçeneğimiz var mı? Bizi ayıran insanlar değil. Sizinle benim aramda, bizi aşan, *sizi* aşan bir engel var.

Manuela *siz*'i bilerek, üzerine basa basa söylemişti. Ve Vargas, bunda bir sitem sezdi.

- Ben rahibim!

Sesindeki titreşim, sözcüklerden daha çok şey ifade ediyordu.

- Kendimize işkence etmek neye yarar? Zaten bildiğimiz şeye niye tekrar dönüyoruz? Ben size aitim. Siz kiliseye ve Tanrı'ya.

Vargas'ın bakışı, sanki onu görmüyormuş da, onun gerisinde, çok uzakta, görünmez bir şeyi gözlüyormuş gibi, genç kadını deldi geçti.

- Ben Tanrı'ya aitim, evet, Manuela, hiç şüphesiz. Bütün varlığım ve bütün ruhumla...

Sözlerini bir esinle tamamladı:

- Ama kilise... Ona hiç gerçekten ait oldum mu ben?

Şüpheleriyle sarsılmış olan Manuela, kafasının iyice karışmış olduğunu hissetti, ne yapacağını bilemiyordu. Kuvvetli görünmeye yemin etmişti. Hayır. Oynanan oyun çok büyüktü, sonuçları baş döndürüyordu. Sonunda kendini toparlayarak çantasının deri bağcıklarını kararlı bir hareketle bağladı ve:

- Ben hazırım, dedi.

* * *

Burgos.

Engizisyon başyargıcının dikkatli bakışları altında, peder Alvarez, durumdaki son gelişmeler hakkında Hernando de Talavera'yı bilgilendirmesini tamamladı. Durumdaki gelişmeler anlatıldığı sürece, Engizisyon yargıcı, hiç hareketsiz kalmış, bir heykel donmuşluğu içinde dinlemişti. Fakat içten içe sevinçten kaynıyordu. Bunda da haklıydı, Talavera'nın daha dünden, peder Alvarez tarafından durum hakkında bilgilendirilmiş olduğunu bilemiyordu.

Alvarez sözünü bitirir bitirmez, Torquemada sözü aldı.

- Evet, şimdi, papaz Talavera... Haklı değil miymişim? Korkularım dayanaktan yoksun muymuş?

Kraliçenin günah çıkarıcı papazı, hiç istifini bozmadan yanıtladı:

- Bu hikâyeyi büyük bir ilgiyle dinledim. Şaşıracaksınız, ama, benim ilk izlenimlerimi kuvvetlendirdi. Ben burada bir komplo gölgesi görmüyordum, hâlâ da görmüyorum.

- Fakat... Kitap...

- Engizisyon Konseyi'nin bir masalla meşgul olmaktan daha başka, öncelikle ilgileneceği işler var.

Engizisyon başyargıcının yüzü solgun bir renk aldı. Ama gene de sükûnetini korumaya çalıştı.

- Papaz Talavera, size şunu söylememe izin verin ki, sizin vardığınız sonuçları ben bir parça...

- Hafif mi buluyorsunuz?

- Aceleyle varılmış... diyelim. Sizin konu üzerinde derinleşmeye çalışmadığınız gibi bir sorun çıkıyor ortaya..

- Olabilir. Zira, bir masalla karşı karşıya olduğumu anladığım andan itibaren, derinlemesine incelemek, üzerinde kafa yormak bana boşuna görünmektedir. Bu Gökyakut Kitap hikâyesi gülünçtür. Beni bağışlayın, ama Kaadir-i Mutlak Tanrı'yı bu tür uygulamaların içinde tasavvur etmekte güçlük çekiyorum.

Torquemada belli belirsiz alnını kırıştırdı.

- Tanrı'ya güvenmeyelim, frer Talavera, O bizi her an şaşırtabilir. Tufan, Babil, Sodom ve Gomore, Lut'un, tuzdan bir heykele dönüşmüş olan karısı, çöldeki umulmadık yiyecek, Kızıldeniz'in yarılıp açılan suları, Mısır'ın uğradığı felaketler, insan mantığına meydan okuyan ilahi eserlerle dolu olan listeyi uzatmak mümkün. Tanrı'nın kendine has mantığı vardır. O TANRIDIR, BÖYLEDİR. Hatırlayın...

- Pekâlâ, dedi Talavera, küçük bir hareketle cüppesinin tersinden hayali bir iplik çeker gibi. Şimdi bana, Engizisyon Mahkemesi'nin bu gökyakut tabletle uğraşmasını gerektirecek doğru dürüst bir sebep gösterin.

Torquemada sesine dramatik bir ton vererek:

- İspanya'nın kaderi söz konusu, dedi.

Koltuğundan kalktı, bir coşku krizine kaptırmıştı kendini.

- Tasavvur edin! Bir an, sadece bir an olsun, bu kitabın mevcut olduğunu tasavvur edin. Ve bunun, gerçekten, Tanrı'dan insanlığa bir mesajın toplandığı, saklandığı bir yer olduğunu düşünün bir an. O zaman alternatiflerin en baş döndürücüsüyle karşı karşıya kalacağız demektir. ya bu mesaj Hıristiyanlığın üstünlüğünü teyit eder mahiyettedir; yahut da bu üstünlüğü İslam veya Yahudilik lehine yok etmektedir. Eğer, çok büyük bir şanssızlık eseri, bu ikinci olasılık ortaya çıkarsa, o zaman bize, ruhlarımızın kurtulması için

dua etmekten ve İspanya'nın ruhuna fatiha okumaktan başka yapacak bir şey kalmayacaktır. Bu, bütün inandıklarımızın, bu, asırlardan beri uğruna savaştığımız her şeyin artık bir var olma sebebi kalmadığı anlamına gelmektedir. Bunlar yok olmuşlardır! Hiçe indirgenmişlerdir! Durum böyle olunca da, dini sapkınlar bizler olacağımıza göre, tu kaka edilip lanetlenmiş durumuna düşen bu sefer bizler olacağız.

Sanki bir hayal görüyormuş gibi, ürkmüş bir bakışla Talavera'ya baktı.

- Size dünyanın sonundan bahsediyorum! Zırvanın galebe çalışından. Kozmik yanılgıdan! Haçlı Seferleri, İsa'nın Mezarı, katedraller, Roma, çıkarılmış emir ve fermanlar, Efendimiz İsa'nın doğumu, ölümü ve öldükten sonra tekrar dirilişi, azizler, din şehitleri... Bütün bunlar artık bir anlamı kalmamış üstü çizilip iptal edilmiş şeyler olacak!

Kelimelerin üstüne basa basa tekrarladı:

- Size dünyanın sonundan bahsediyorum!

Talavera gözünü bile kırpmamıştı. O, hiçbir zaman soğukkanlılığını yitirmemişti. Yanıtı, soğuk, buz gibiydi.

- İnancı sağlam olmayan bir adamın sözleri bunlar. Bu derece şüphe içindesiniz demek ki? Efendimiz İsa'nın hayatının ve ölümünün bir kalemde... silinip... yok sayılabileceğini düşünebilecek derecede? Gerçekten böyle bir olasılık -benim bir an bile düşünüp ihtimal vermediğim- mevcut olduğu takdirde, o zaman bize, yoldan çıkmışlığımızın bedelini ödemekten ve kıyamete kadar tövbe istiğfar etmekten başka yapılacak bir şey kalmamış olacaktır.

Engizisyon başyargıcı, dehşete kapılmış bir halde, ürkerek geriye doğru çekildi.

- İspanya'nın ve Hıristiyan medeniyetinin yıkılışını görme riskiyle karşı karşıya gelmeye hazır görünüyorsunuz?

- Evet. Hiç gözümü kırpmadan. İspanya da, Hıristiyan medeniyeti de, bu derece bir aymazlık, bir sapkınlık içindeyseler, ne biri ne öbürü uzun süre ayakta kalmaya layık değillerdir zaten. Sadece bir onurunuzu koruma ve boş gururunuzu tatmin etme bahanesiyle,

ebediyen ve ne pahasına olursa olsun böyle bir sapkınlığı muhafaza etmeyi, ona kol kanat germeyi isteyemezsiniz.

- Asla! diye bağırdı Torquemada. O günün gelmesine asla izin vermeyeceğim!

- Bunu nasıl engelleyebileceksiniz? Tanrı'nın isteklerine karşı koymayacaksınız her halde!

- Hayır. Ama, şüphesiz, insanların isteklerine karşı koyacağım.

Talavera hiç lafı uzatmadan hemen sordu:

- Onları tutuklatmayı düşünüyorsunuz...

- Ah! Hayır! Bu çok aptalca bir şey olurdu. Böyle bir şey yaparsam eğer, kitabı ele geçirme şansımızı tamamen kaybederiz. Zira Talavera kardeş, söylediklerimde özellikle en kötüden söz ettimse, bu, en iyinin olacağını hiç düşünmediğim, göz ardı ettiğim anlamına gelmez; en iyiden kastım Hıristiyanlığın üstünlüğünün teyit edilmesi, bir kere daha altının çizilmesidir. Böyle bir kanıtın bize sağlanması halinde, durumumuz demin çizdiğimin tam tersi olacaktır! Ne intikam ama! Barbarların karşısında ne parlak bir zafer!

Yazı masasının etrafında canlı adımlarla, keklik gibi sekerek dolaştı ve sonunda geldi koltuğuna oturdu.

- İşte bunun için bu adamları tutuklatmayacağım. Önce, beni gökyakut tablete götürünceye kadar bekleyeceğim. Orada, keşfettiğimiz şeye göre, düşünüp karar vereceğim.

Talavera'nın yüzünde ilgilendiğini gösteren bir ifade belirdi.

- Onları şüphelendirmeden bu işi nasıl başaracağınıza pek akıl erdiremiyorum.

- Doña Manuela'nın varlığını unutuyorsunuz. O, bize bilgi vermeye devam edecek. Onun sayesinde, çok yakında, kitabın nerede saklı olduğunu öğreneceğiz.

Sonsuz bir sessizliğe gömülmüş olan peder Alvarez'e doğru eğildi.

- Mendoza'yı, bayan Vivero'nun uyarılması konusunda görevlendirdiniz, değil mi?

- Tabii, papaz Tomas. En geç yarın, senyora ile buluşacak.

Talavera sordu:

- Kraliçenin haberi var mı?

Cevap veren Engizisyon yargıcı oldu.

- Var.

- Ve onayladı bunu.

- En ufak bir tereddüt göstermeden. Sizin nazarı itibara almayı reddettiğiniz ve fakat bizim içinde bulunduğumuz tehlikeye onu ikna etmekte hiç güçlük çekmedim.

Talavera aniden ayağa kalktı.

- Kararlarınızı almışsınız, onları uygulamaya koymaya da başlamışsınız. Benim vereceğim fikirlerin size hiçbir yararı olmayacak. İzninizle ben çekiliyorum.

Engizisyon başyargıcı da ayağa kalktı.

- Korkmayın. Zaferi kaznacağımıza eminim.

Talavera yanıtlamadı. Ağır ağır kapıya doğru gitti. Kapının tokmağına elini koyduğu sırada, sordu:

- Şu acem şairini, Ömer Hayyam'ı tanıyor musunuz?

Torquemada olumsuz yanıt verdi.

- Benim çok beğendiğim bir dörtlüğü vardır. Şüphesiz, onu bana düşündüren, şu gökyakut tablet oldu: *Tableti ve kalemi, cenneti ve cehennemi Tanrı'nın yarattığı bu âlemin ötesinde arıyorsun, tıpkı göklerin de ötesinde aradığın gibi. Bunu İsa'ya söyledim. Bana şöyle yanıt verdi: Her şey sendedir: Cennet ve kalem, tablet... ve cehennem.*

* * *

Teruel.

Efsane, Alfonso II'nin ordusunun Mağriplilerin bir atlı birliğine karşı Turia vadisini savunmak zorunda olduğunu anlatır. Saldırıya geçmeden önce, Araplar, boynuzlarına alev alev yanan üstüpüler bağladıkları boğaları salıverirler. Boynuzları alevler içinde olan bu boğalardan biri geride kalır ve hiçbir sebep yokken vadiye hâkim dağlardan birinin tepesinde hareketsiz kalır. Bu olay, Hıristiyan ordusu tarafından semavi bir işaret olarak yorumlanır. Gerçekten de, tesadüf bu ya, birkaç gün önce. Alfonso rüyasında bir mesaj

almıştır: Bir yıldız gibi parlayan bir boğanın göründüğü yerde, bir şehir kurulacaktır: İşte Teruel böyle doğmuştur. Tuğladan küçük evleri ve Turia kıyılarının üst kısımlarına dikilmiş mazgal delikli surları ile, şahrem şahrem çatlamış tepelerle kırmızı kilden baş döndürücü yalıyarlar arasında kurulmuş şehir.

Şehre hâkim birçok kuleden birinin dibine varınca, Sarrag hayranlık ifade eden bir ıslık çaldı ve Arap mimarlarına bahşettiği bu dehadan dolayı Allah'a şükretti.

Birkaç adım attı ve üzerine şehrin armasının; bir boğanın yerleştirilmiş olduğu taşlardan birine parmağıyla dokundu.

- El toro del fuego! diye muzaffer bir şekilde bağırdı. Haklı değil miymişim?

Ezra sadece bir homurtuyla doğrulamakla yetindi.

- Karnım aç, dedi. Susadım ve böbreklerim ağrıyor.

- Size karşı çıkmayacağım, diye şeyh de hahama katıldı. Saray'ın gerisi yarını bekleyebilir. Kendimize kalacak bir yer bulalım. Geliyor musunuz, papaz Vargas?

- Bence, midelerinizi doldurmadan önce, beşinci üçgeni elimize almamak yazık olur.

- Hayır olmaz, diye itiraz etti Ezra. Her şeyden önce, size biraz evvel söyledim, çok yorgunum ve -Sarrag'ı ve Manuela'yı gösterdi- ben yalnız da değilim. Sonra, Adonaï beni affetsin, artık bu şifre çözmekten bana gına geldi! Düşünme yeteneklerim doymuş durumda, artık işlemiyor. Şu anda bana dört ayaklı bir hayvan söyleyin deseniz, yelesi var, kişner deseniz, size kaplumbağa yanıtını verirdim!

- Nasıl isterseniz, dedi Vargas hiç aldırmaz bir tavırla.

Ve hiç önemi olmayan, havadan sudan bir şey söylüyormuş gibi, ekledi:

- Halbuki onu alabilmeniz için eğilmeniz yeterdi...

- Üçgeni alabilmek için mi?

- Evet, efendim. Şurada, çok yakında.

Sarrag inanmayan gözlerle keşişi süzdü.

- Beşinci üçgenden bahsettiğinizden eminsiniz, değil mi?

- Başka neden olabilir, şeyh İbni Sarrag?

Ezra ellerini kalçalarına koydu ve çok büyük bir yorgunlukla konuştu:

- Pekâlâ, nerede bu?

Vargas kulenin tepesini gösterdi.

- EĞİLMİŞ GÖLGENİN BATI TARAFINDA 3'Ü BULACAKSINIZ.

Binadan yaklaşık on tuaz (toise = aşağı yukarı iki metre, altı kadem olan eski bir uzunluk ölçüsü birimi) uzaklaşıncaya kadar geri geri gitti.

- Gelin, diye diğer üçünü çağırdı. Bir an gelin yaklaşın. Ve ne gördüğünüzü söyleyin bana.

Ezra ayaklarını sürükleyerek onun yanına gitti.

- Peki?

- Gözlemlerinizi bekliyorum.

Üçü de, önceden hazırlanmış hissini veren bir uyumla, aynı zamanda başlarını geriye attılar ve ellerini gözlerinin üstünde siper yaparak taştan yapıyı büyük bir dikkat ve titizlikle incelemeye koyuldular.

Oradan geçenlerin onlara neşeyle bakmalarından, çok eğlenceli bir manzara sergiledikleri anlaşılıyordu.

- Vargas! diye azarladı haham. Bizi serseme çevirmeye çalışıyorsanız, inanın bana, bunu size ödeteceğim! Hayır, hiçbir şey! Olağanüstü hiçbir şey görmüyorum! Bu da, İspanya'da bulunan binlercesi gibi bir kule. Belli bir güzelliği olduğunu kabul etmek zorundayım, ama işte hepsi bu!

Sarrag da aynı şeyi söylemeye hazırlanıyordu, fakat Vargas ona sabırlı olmasını işaret etti.

- Solunuza bakın. Şuraya.

Bakışlar, fransisken rahibinin işaret ettiği yönü takip etti. İncelediklerı kulenin tıpatıp aynısı, ikinci bir kule söz konusuydu.

- Peki şimdi?

- Eğilmiş, diye saptadı Ezra.

- Sahiden de, diye onayladılar Manuela ve Sarrag. Batıya doğru meyil vermiş.

Vargas'ın yüzünde sakin bir tebessüm belirdi.

- Eğer eğik olmasaydı, dibinde bulunduğumuz kuleye tıpatıp benzemeyecek miydi?

Her kelimenin üzerine basa basa şu sözleri söyledi:

- EĞİLMİŞ GÖLGENİN BATI TARAFINDA 3'Ü BULACAKSINIZ.

Ve arkasından da hemen ekledi:

- BİR CESET, İKİZ İKİ GÖLGEYE DAMGASINI VURDU. Eğilmiş gölge... İkiz iki gölge...

Ne Ezra ne şeyh, fransisken rahibinin hipotezini kabul veya reddetmeye cesaret edemediler.

- Belki söylediklerinizi doğru, dedi Manuela, fakat bu cümlelerden önce gelen veya bunlara bağlı öbür cümleleri ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Manuela elini uzattı.

- Notlarınızı alabilir miyim, rica etsem?

Keşiş notları verdi:

- Bakın, dedi genç kadın... Bütün bu ipuçlarını, söylenen bütün bu öteki şeyleri ne yapacaksınız? A'h ve A'hoth kimdir? Ceset nerede?

- Yanıt basit: Rastlantılara inanmam.

Keşiş kuleleri işaret etti.

- İKİZ GÖLGELERİN ve EĞİLMİŞ GÖLGE'nin bu iki yapıdan başka bir şeyi temsil ettiklerini tasavvur edemiyorum.

Hahamın sesi yükseldi, biraz uaktan gelir gibiydi.

- Senyora size, A'h ve A'hoth'un ne olduklarını sordu. Bu kelimeler erkek kardeş ve kız kardeş anlamını ifade eder. Onlar bazen Ich ve Icha ile eşanlamlı olarak kullanılır, yani erkek ve kadın. Erkek ve dişi. Her ne olursa olsun, bu isimlerin neye yaradığını anlayamıyorum. Korkarım, dostumuz, önsezilerini gerçek olarak kabul etmiş.

- Aslında A'h ve A'hoth yok, diye şeyh de hahamı destekledi. Metin bir kadavradan bahsediyor. Okuyorum: İKİZ İKİ GÖLGEYE DAMGASINI VURAN bir ceset. Halbuki ben ne bir mezar, ne bir lâhit görmüyorum. Ya siz?

Vargas yanıt vermedi. Yanlarından geçen bir sakanın (su taşıyıcısının) yanına yanaşmıştı bile.

- Affedersiniz, bayım. Bir bilgiye gereksinimim var. Bu kulenin bir hikâyesi olup olmadığını biliyor musunuz?

Diğeri gülmeye başladı.

- Siz, peder, buradan değilsiniz, belli. Buralı olsanız, bu tür bir soru sormazdınız. Tabii ki bir hikâyesi var. Fakat o, başka bir kuleyle bağlantılıdır. Şuradaki, katedralin yanındaki kuleyle.

- Sabrınızı taşırmış olmazsak eğer, diye Vargas rica etti, bize birkaç kelimeyle bu öykünün neden bahsettiğini anlatabilir misiniz?

- Tabii. Bu San Salvador kulesi. Öbürü, eğilmiş olan, San Martin. Eskiden, şehri Mağriplilerin istila ettiği devirde, iki Arap mimarın, aynı kadına, Zoraïda adında bir prensese âşık oldukları rivayet edilir. Kızı kimin alacağına karar vermek için, emir onlara iki kule inşa etmelerini önerir. Mimarlardan en güzel kuleyi inşa edecek olan prensesi kazanacaktır.

Sakanın yüzündeki tebessüm, hikâyenin sonunu anlatırken biraz karardı, buruklaştı:

- Kimin kazandığını gayet iyi tahmin edebiliyorsunuz sanırım. San Martin kulesi bittiği zaman ancak, yaratıcısı onun eğri olduğunu fark etti.

- Hepsi bu mu? diye sordu Vargas, tatmin olmamıştı.

- Evet, senyor. Yani hemen hemen hepsi bu demek istiyorum. Galip, güzel Zoraïda ile evlendi. Ya yenilen...

Adamın yüzündeki mimikler derin bir üzüntüyü dile getiriyordu.

- Yenilen, aşkını kaybetmeye dayanamadı. Ve kulenin tepesinden kendini attı. Size bahsettiğim kulenin, San Martin kulesinin tepesinden.

Fransisken rahibi arkadaşlarına döndü.

- Şimdi, tesadüflere inanıyor musunuz?

Birine bir sır tevdi ediyormuş gibi bir ses tonuyla fısıldadı:

- BİR CESET, İKİZ İKİ GÖLGEYE DAMGASINI VURDU.

* * *

Eğilmiş kulenin dibinde bir daire oluşturan bir tür yuvarlak yolun başında birbirlerinden ayrılmışlardı. Ezra ve Vargas doğudan batıya gidiyorlardı; Manuela ve Sarrag da aksi yönü seçmişlerdi.

Daha bir mil bile yol almamışlardı ki, şeyh, düşünceli bir şekilde, genç kadına hitabetti.

- Dostumuz Vargas ilginç bir kişi, siz de öyle bulmuyor musunuz, senyora? Hiç ummadığınız yerde buluyorsunuz daima onu. Onu ilk gördüğüm zaman, hemen, bize yardımcı olmak için çok genç olduğunu düşündüm. Kısa süre içinde bana, yanıldığımı kanıtladı. Dahası, bilgisiyle de beni şaşırttı. Sonra, meslektaşları ve genel olarak kilise hakkında bağımsız düşünemeyeceğini sanmıştım.

- Belki siz körü körüne hizmet ile görev bilincini karıştırıyordunuz?

- Sanmıyorum. Bu noktada da yanılmamışım. Davranış biçimi, takındığı tavır, Cenovalı denizciyi savunmak için göze aldığı tehlike, bir rahibin gerisinde bağımsız bir kafa yapısının yattığını gösterdi. Ve son olarak da, kendini Tanrı yoluna adamış olmasının onu kesinlikle gerçeklerin çok ötesine taşımış olduğu kanaatine vardım.

Manuela kaşlarını kaldırdı.

- "Gerçekler"den neyi anlıyorsunuz?

- Hayat, ıstırap, ölüm, aşk.

Genç kadın titredi. Arap bir oyun mu oynuyordu onunla? Eğer öyleyse, kesinlikle tuzağa düşmeyecekti. Ve son derece doğal bir şekilde:

- Papazlık deyince zihninizde nasıl bir imaj oluşuyor bilmiyorum, dedi. İsa, bunu bilmiyorsunuz şüphesiz, bahsettiğiniz o "gerçekler"i tanıdı. O halde bir rahip...

- Ben aşkı da zikrettim. Halbuki, ne bileyim, İsa bu hissi yaşamadı.

- Doğru'dan ne kadar uzaktasınız! Şurası kesin ki, kelimenin *cismani* anlamında sevmedi İsa; ama çektiği acı, ıstıraplar, fedakârlığı, ondaki her şey aşktan başka bir şey değildir!

Arap, hafiften azarlar, sitem eder gibi bir tavır takındı.

- Yapmayın, hanımefendi. Rahiplerin İsa olmadığını gayet iyi biliyorsunuz. Her şeyden önce onlar bir erkek.

Manuela durdu. Bu adam onun iyice canını sıkmaya başlamıştı.

- Lafı geveleyip döndürüp dolaştıracağınıza, nereye varmak istediğinizi bana açıkça söyleseniz?

Şeyh, gözbebeklerindeki o hınzırca ışıkla taban tabana zıt bir ciddiyetle, Manuela'ya baktı.

- Ah! Özel olarak kastettiğim hiçbir şey yok.

- Hadi, şeyh Sarrag!

- Şöyle söyleyeyim: Ben zaman zaman, bazı varlıkların, gerçekte tamamen başka bir şey için yaratılmış oldukları halde, belli bir işi yapmaya kaderin onları mahkûm ettiğine inandıklarını saptamışımdır.

Manuela henüz şeyhin ne düşündüğünü, ne anlatmaya çalıştığını anlayamamıştı. Sözünün gerisinin gelmesini bekledi.

Şeyh, bu sefer hissedilir derecede değişik bir tonda, coşkulu bir şekilde sözlerini sürdürdü.

- Biliyor musunuz, hanımefendi, Doğu'da biz bazı şeylere inanırız. Siz Batılıların boş, anlamsız veya hatta komik bulduğunuz şeylere. Nazar değmesi, bu inançlardan biridir; fakat ben özellikle alınyazısından bahsetmek istiyorum. Biz, her şeyin önceden yıldızların Büyük Kitabında yazılı olduğuna inanırız: sevinçlerimiz, acılarımız, aşklarımız, doğum ve ölüm saatimiz. Sizler bu felsefeye katılmayı reddediyor, olağanüstü olaylar meydana geldiği zaman, Tanrı, rastlantı, tesadüfen denk gelme, kader, kısmet kelimelerini kullanmayı yeğliyorsunuz. Vargas, biraz önce, rastlantılara inanmadığını söylüyordu. Haklıydı. Rastlantılara ben de inanmam.

Konuşmalarının başında Manuela'nın hissettiği güvensizlik şimdi yok olmuştu.

Şeyh devam etti:

- Her birimizin oynayacak belli bir rolümüz var. Çoğu zaman bu, sadece basit bir esin verici, hatta bazen bir kışkırtıcı, olayları hazırlayıcı olmaktan ibarettir. Bazen bir şahsın -bu şahıs tam da bir yol ayrımındayken- hayatına girmemiz sağlanır. Bilerek veya bilmeyerek. bu şahsın seçimlerini etkileyeceğizdir. Bu şahıs şu ya da

bu yönü seçecektir ve bütün geleceği bu seçimle yeni bir şekil almış olacaktır. Ben, eğer onları ümitsizliğe düşmekten alıkoyacak uygun kelime bulunmuş olsaydı, ümitsizliğe hiçbir zaman düşmeyecek olan nice varlık tanıyorum.

- Bizim yeniden şekillendirmiş olacağımız bir hayattan bahsettiğiniz zaman, bu, iyilik yönünde mi yoksa kötülük yönünde mi olacaktır?

- Yalnız Allah bilir! Tek emin olduğum şey, bu rolü, o belli günde, o belli saatte oynayacağımızın -önceden- yazılmış olduğudur; tıpkı, görevimiz bitince de, bu varlığın hayatından çıkıp gideceğimizin de yazılmış olduğu gibi. Dostumuz Vargas yol ayrımındadır. Hanımefendi, Kaadir-i Mutlak Allah'a onun, sizin vasıtanızla doğru yolu seçmesi için dua ediyorum. İşte size söylemek istediğim buydu.

- Eğer Doğulular haklıysa, şeyh Sarrag, o zaman, bilin ki, artık çok geç: ben ne bir şey ekleyebilirim olacağa, hele ne de bir şey çıkarabilirim olacaktan.

Arap dalgın dalgın, -ne yazık ki mi demek istiyordu bilinmez- onaylar mahiyette başını salladı; hiç şüphe yok, her şeyin çoktan söylenmiş olduğunu düşünüyordu: ve yeniden yuvarlak yolda ilerlemeye başladı.

Bir süre sonra Ezra ve Vargas ile buluşuyorlardı. İki adam bir kum tepeciğinin üzerine oturmuş, aralarına, otların üstüne koydukları, tunçtan beşinci üçgeni, düşünceli düşünceli seyrediyorlardı.

Sağ taraflarında, mazgal delikli, diş diş duvarın orta yerine bir boğa başı yontulmuştu. Hemen onun altında, geniş bir yarık görülüyordu. Ezra ve Vargas o nesneyi herhalde bu yarığın içinde bulmuş olmalıydılar.

Onlara yaklaşırken, Manuela Arap'ın metni ezbere okuduğunu duydu:

- ÜZERİNDE: "MUSA REDDEDİLEMEZ KANITLARLA SİZE DOĞRU GELDİ; SONRA ONUN YOKLUĞUNDA SİZ DANAYI ONA TERCİH ETTİNİZ." YAZILI DUVARIN DİBİNDE 3'Ü BULACAKSINIZ.

Bölüm 29

Los amantes de Teruel
Tanto ella y tanto el.

Salamanca, ertesi gün.

Salamanca üstünde dalgalanan güneş de, efsanevi parlaklığıyla, Majesteleri İsabel ile Fernando'nun şehre ilk defa girişine eşlik eden bayram atmosferine katkıda bulunuyordu.

İki hükümdarın yanında, atları üzerinde, Mağriplilerin korkulu rüyası, ünlü Cabra kontu, birçok silahlı adam ve saray görevlilerini izleyen çok sayıda yüksek rütbeli papaz gidiyordu.

Hepsi, Arap ve Endülüs atlarının o zarif ritmine uyarak, Kastilya kraliyet sancağının altında ilerliyordu; aynı anda, katedrale doğru kıvrıla kıvrıla giden yolun her iki yanında, bir renk cümbüşü içinde rengârenk bayraklar geçtikleri yerlerde sallanıyordu.

Kraliçe bir al ata binmişti. Eyeri kıpkırmızı bir kumaşla kaplıydı, işli koşum takımı ipektendi ve kenarları altın işlemeliydi. Kraliçenin elbisesinin bedenini saran kısmı kadifedendi, brokardan bir etek vardı üstünde ve en üstüne de çuha kapşonlu bir manto giymişti; hepsi de Mağripli tarzında süslenmişti. Kenarları sırma işlemeli ipek kumaşla zenginleştirilmiş siyah bir şapka onu güneşten koruyordu. Yanında, üzerinde, bedenini saran kısmı siyah brokardan bir elbise ve onun üstünde de, annesininki gibi, siyah garnitürlü kapşonlu bir manto olan kızı, koşum takımları gümüşten bir dişi katıra binmişti. Krala gelince, bütün atlıları gibi, o da savaş elbisesi içindeydi.

Yolun sonunda, Salamanca piskoposu, ellerini şişman karnı üzerinde kavuşturmuş, katedralin iç avlusunda ihtişamlı bir hava içinde onları bekliyordu. Bir parça geride, Talavera'nın bir deri bir kemik silueti görülüyordu. Yürümekte olan bu ordunun görünüşünden gurur duyduğu hissediliyordu. Bu, İspanya'ydı. Şanını şöhretini, onurunu yeniden kazanmış olan İspanya. Kortej göründüğünden beri, birkaç hafta önce kraliçeyle yaptığı görüşme bir nakarat gibi, sürekli olarak zihnine gelip duruyordu.

Granada dize gelmiş... İspanya nihayet bağımsızlığına kavuşmuş. Yedi yüz yıllık bir işgalin sonu. Bu, sanıyorum, tarihimizin en büyük olayı olacak. Sonunda tekrar birleştirilmiş tek bir İspanya.

Endülüs'ten gelen son bilgiler bu ümidi kuvvetlendiriyordu. Granada'nın düşüşü hemen bugün yarın gerçekleşecek bir şey değilse de, ne olursa olsun, artık kesin gözüyle bakılan bir şey olmuştu.

Kastilya'da yürütülen askeri kampanya doruk noktasına ulaşmıştı. Kampanya önce, bu şehri ve emirliğin geri kalan liman bölgesini çevresinden soyutlamak (tecrit etmek) için, Vélez Málaga'ya karşı yürütülmüştü. Nisan ayı başlarına doğru, Hıristiyan birlikleri Kordoba ve Castro del Rio'yu terk etmişlerdi. İki hafta sonra Vélez Málaga kapılarına ulaşmışlar ve orada, Granada yolunu kapatacak şekilde, şehirle sıradağlar arasında kraliyet ordugâhı kurmuşlardı. Şehrin savunucuları, Hıristiyan piyadelerin saldırılarını şiddetle püskürtmüşlerse de, Vélez'in dış mahalleleri zaptedilmişti. Şehrin sakinlerinin, istedikleri takdirde, kişisel mallarını götürmelerine izin verilmişti. Bundan yararlanan birçok Müslümanı bizzat Kastilyalılar Afrika sahillerine taşımışlardı; diğer bir kısmı da Granada'daki Arap topraklarına (Nasrilerin topraklarına = Beni Ahmet sülâlesi hâkimiyetindeki topraklara) göç etmişti.

Zaferden zafere koşan Hıristiyan ordusu, daha sonra Endülüs kıyısında düşmanla çatışmıştı. Málaga'da, muhafızların başı, Ahmed el Tagri elinden gelen en iyi şekilde karşı koymaya çalışmıştı. Fakat, Kastilya kuvvetlerinin top ateşi altında, kuşatılmış olan şehirde, yiyecek içecek süratle tükenmişti. Nihayet dün, Málaga düşmüştü! Kendisini Hıristiyan hükümdarlara bağlayan gizli bir

pakta sadık kalan Boabdil'e gelince, kuşatılmış kardeşlerinin yardımına koşmaktan titizlikle kaçınmıştı.

Granada dize gelmiş... İspanya nihayet bağımsızlığına kavuşmuş. Yedi yüz yıllık bir işgalin sonu. Bu, sanıyorum, tarihimizin en büyük olayı olacak. Sonunda tekrar birleştirilmiş tek bir İspanya.

Evet, papaz Talavera. En büyük olay şüphesiz. Bizim buna asla tanık olamamamız ne hazin değil mi.

Hangi sebeple? Her şey bu yönde gelişiyor gibi görünüyor.

Her şey... ama bir kum tanesi yeterli olabilir...

Daha bu sabah, Diaz, Talavera'ya olaydaki son gelişmeler hakkında bilgi vermişti. Casusu ona, hizmetkârla eski efendisini karşı karşıya getiren çatışmayı ve oyunun baş aktörlerinden birinin bizzat Rafael Vargas tarafından öldürüldüğünü anlatmıştı. Ve iki Arap'ın, Torquemada'nın adamları tarafından, büyük bir soğukkanlılıkla delik deşik edilerek katledildiklerini de nakletmişti. Bu olayın dehşet verici olduğu kadar hiçbir anlamının da olmadığını açıklıyordu Diaz. Dörtlüye gelince, onlar şu anda Teruel'deydiler.

Bu haberler, noktasına virgülüne kadar, peder Alvarez'in kendisine naklettikleriyle uyuşuyordu.

Bir ses Talavera'ya bu şaşırtıcı maceranın sonunun yakın olduğunu fısıldıyordu.

Torquemada'nın ona sunduğu o ünlü belgeleri iyi hatırlıyorsa, aşılacak sadece iki aşama kalmış olmalıydı.

Ne yapmalıydı? Eğer bu Kitap gerçekten var idiyse, değişmez, sakin bir şekilde akan nehir gibi, tanrısal adaletin seyrini takip etmesine mi bırakmalıydı her şeyi? Bu mesaj ne olursa olsun, -tut ki var böyle bir mesaj- hiç kimsenin onu kendine saklamaya ve hele hele onu çarpıtmaya hiç hakkı yoktur.

Engizisyon başyargıcının, halkın, hükümdarlarını coşkuyla karşılayan yaşa, varol çığlıklarını bastıran sözleri kulaklarında çınlıyordu:

Tasavvur edin, bir an, sadece bir an olsun, bu kitabın mevcut olduğunu tasavvur edin. Ve bunun, gerçekten, Tanrı'dan insanlığa bir mesajın toplandığı, saklandığı bir yer olduğunu düşünün bir an. O zaman alternatiflerin en baş döndürücüsüyle karşı karşıya

kalacağız demektir: ya bu mesaj Hıristiyanlığın üstünlüğünü teyit eder mahiyettedir; yahut da bu üstünlüğü İslam veya Yahudilik lehine yok etmektedir. Eğer, çok büyük bir şanssızlık eseri. bu ikinci olasılık ortaya çıkarsa. o zaman bize, ruhlarımızın kurtulması için dua etmekten ve İspanya'nın ruhuna fatiha okumaktan başka yapacak bir şey kalmayacaktır. Bu, bütün inandıklarımızın, bu, asırlardan beri uğruna savaştığımız her şeyin artık bir varolma sebebi kalmadığı anlamına gelmektedir. Bunlar yok olmuşlardır! Hiçe indirgenmişlerdir! Durum böyle olunca da, dini sapkınlar bizler olacağımıza göre, tu kaka edilip lanetlenmiş durumuna düşen bu sefer bizler olacağız.

Kendi akışına mı bırakmalı? Yoksa harekete geçmeli mi?

Talavera kuvvetli bir titremeyle sarsıldı..

- Papaz Hernando... Majesteleri...

Kardinalin çağrısı onu gerçeğe döndürdü. Kral ve kraliçe basamakları çıkıyorlardı. Kısa bir an sonra onun önüne geleceklerdi.

Birdenbire bir adamın hayali zihninde canlandı. Büyüklük ve asaletin damgasını vurduğu bir görüntüydü bu. O, yalnız o, onu aydınlatabilirdi. Onunla mutlaka konuşması gerekiyordu. Yalnızca o yapabilirdi....

Hatları biraz gevşemişti, kraliçeyi selamlamaya hazırlandı...

* * *

Teruel, aynı saat.

Manuela gözlerine inanamıyordu.

Parmakları, Engizisyon başyargıcının gönderdiği mesaj üzerinde kapandı, onu avcunun içinde ezdi büzdü. şekilsiz bir top haline getirdi.

Bununla ondan, beklenenin aksine, görevine devam etmesi emrediliyordu. Gökyakut Kitap hakkında verdiği bilgiler sadece beklenenin tamamen aksine bir etki yapmakla kalmamış, mektubun içeriğine göre bakılacak olursa, Torquemada'nın kanaatini hiçbir zaman olmadığı kadar kuvvetlendirmişti bir de üstelik.

- Doña Vivero...

Birden sıçradı. Okumaya dalmış, kuş başlı adamın varlığını unutmuştu.

- Doña Vivero, burada uzun süre kalmamız tedbirli bir hareket olmaz. Dostlarınız, yokluğunuzdan endişe edebilirler. Papaz Torquemada'ya bir cevap götürmem gerekiyor mu?

Manuela sessiz kaldı. Birbiriyle çelişen fikirler kafasının içinde dönüp duruyordu. Bir sahne gözünün önüne geldi. Torquemada'nın projesinden ve Manuela'nın oynayacağı rolden bahsetmeye geldiği gün, özellikle bir konu üzerine dikkatlerini çekmiş ve onlara sormadan edememişti:

- Endişelerinizi anlıyorum, papaz Torquemada. Fakat, kalbinizin derinliklerinde, bu harekete tevessül etmeye sizi iten gerçek sebebin, biri Yahudi, biri Müslüman olan bu kişilerin dinleri olmadığından tamamen emin misiniz?

O zaman bir Hıristiyandan, yani Vargas'tan haberi yoktu.

Engizisyon yargıcının yanıtı açık ve kesindi.

- Böyle bile olsa, doña Vivero, bunun neresi yanlış?

Manuela daha ileri gitmeye cesaret etmişti.

- Dökülen bunca kan... bunları İsa'nın yasalarına aykırı hareket etmek olarak görmüyor musunuz?

Torquemada kaşlarını çatmıştı ve taş gibi bakışları onu kelimenin tam anlamıyla delip geçmişti.

- Yani şimdi siz, dini sapkınlara ve istilacıya sempati mi duyuyorsunuz?

Çok şaşırmış olan Manuela, başını dikleştirmiş ve yukardan bakan bir tavır takınmıştı.

- Papaz Tomas, kafanızın içinde neler var? Ben İspanyolum ve bununla da gurur duyuyorum! Büyük bir tutkuyla ve onulmaz bir aşkla ülkeme tutkunum. Bağımsızlığına ve birliğine en yakın zamanda yeniden kavuştuğunu görmek için sabırsızlanıyorum. Yedi yüzyıldan fazla bir zamandan beri, yabancı orduların boyunduruğu altındayız. Fakat bir istilacıyı kovmak için meşru savaşlara girişmekle sadece dini sizinkinden ayrıdır diye bir varlığı gözünü kırpmadan ve hiçbir cezaya çarptırılmadan yok etmeye çalışmak arasında fark var: bu ikincisi artık bir savaş değildir, papaz Tomas,

bunun adı mutlakiyet ve cinayettir. Sizi inandırabilirsem, şunu bilmenizi isterim ki, ne Yahudiler ne de Müslümanlara karşı özel bir sempati duymuyorum. Ama ben kalbimde bir aşk mesajıyla büyüdüm. Bütün mesele bundan ibaret.

- Sizdeki bu gönül yüceliği, bu bağışlayıcılık arzusunu anlıyorum. Göstermesem de, aynı arzu, emin olun, bende de var. Ancak, burada hemen, mesel mahiyetinde, kutsal denilen bir kitaptan alınmış bir öyküyü size nakletmeme izin verin: Üç damla yağ su dolu bir vazoya girmek için izin ister. Su reddeder, çünkü, der, eğer girerseniz, karışmayacaksınız ve yüzeye çıkacaksınız ve daha sonra vazoyu temizlemek için ne yaparsak yapalım, vazo yağlı kalacaktır... Burada ima edilmek istenen şeyi yakalabildiniz mi?

- Hangi kutsal kitaptan bahsediyorsunuz?

- Talmud'dan...Talmud'dan, doña Vivero... Büyük hahamların öğretilerinin toplandığı kitaptan.

O anda Manuela, ona, neredeyse, bu meselde onun gördüğü şeyin, sadece, büyük bir ihtimalle, kafasındaki tek şekilli, herkesin birbirine benzediği bir dünya arzusu olduğu yolunda bir yanıt verecekti, ama tedbir ona kesinlikle böyle bir şey yapmamasını fısıldadı.

Kuş başlı adama şöyle dedi:

- Bu mesajı papaz Torquemada'ya ileteceksiniz. Ona şunu söyleyin: Majestelerinin resmi emrini almadıkça, bu göreve devam etmeyeceğim. Bundan sonra, ondan, sadece ondan emir alacağım.

- Engizisyon başyargıcının Majestelerinin muvafakati olmadan hareket edebileceğine inanıyor musunuz? Böyle bir şeyi düşünmek mümkün değil.

Manuela ısrar etti:

- Doğrudan doğruya kraliçenin yazdığı bir mektup. Bu olmazsa, ben görevi bırakıyorum.

- Nasıl isterseniz, doña Vivero.

Bir gün, mutlaka bu yaratığa bu küstahlığının bedelini biri ödetmeliydi. Bu birinin kendisi olabileceği fikri, kuş başlı adamın hoşuna da gitmemiş değildi hani...

* * *

Sıcağın oluşturduğu sis dağılmıştı. Manuela, San Diego kilisesinin önünde Sarrag ile Ezra'yı bulduğu zaman, harika bir güneş manastırın iç avlusunu aydınlatıyordu. Basamakları birer birer tırmandılar ve içeri girdiler. İbadet eden birkaç dindarın siluetleri mumların hafif ışığı altında beliriyordu.

Samuel Ezra genç kadının kulağına fısıldadı:

- Onların burada gömülü olduklarından emin misiniz?

- Evet. Tavernada hizmet eden kız bana söyledi. Aslında, bakın... işte orada, mihrabın önünde.

Gerçekten de, mermerden iki lahit, yolun sonunda yan yana duruyordu.

Arap adımlarını yavaşlattı, etrafına kaçamak bakışlar atıyordu.

- Size ne oluyor, Sarrag? diye sordu haham hınzır, muzip bir tavırla. *Kilise tutması mı?*

- Hayatımda kendimi hiç bu kadar iyi hissetmemiştim. Yalnız biraz sarsılmış, heyecanlanmış gibiyim. Böyle bir yere ilk defa giriyorum.

- Korkmayın! Ne Musa ne Muhammed bize kızmayacaklardır. Onlar, Hıristiyanların mesihinin sadece kaybolmuş Hıristiyanlar için geldiğini biliyorlar. Biz kaybolmuş Hıristiyanlar mıyız, şeyh İbni Sarrag?

Arap homurdandı.

- Siz belki, haham. Ama ben asla.

Manuela onları sert bir şekilde azarladı.

- Rica ederim, dua eden bu insanlara saygı gösterin!

- Hanımefendi haklı, diye kabul etti Ezra. Saygı.

- Putların huzurunda saygı? Fakat bu, bir heykeller tapınağı!

Genç kadın sert bir dille karşı çıktı:

- Lütfen! Kimse sizin namazlarınızla ve ne de nezleli ağlayan kadınların devamlı yakınmalarını hatırlatan ezanlarınızla alay etmiyor. O halde...

Arap dişlerinin arasından bir şeyler mırıldandı.

- Tamam, pekâlâ artık bundan bahsetmeyelim.

Ama gene de ekledi:

- Sizin de dostumuz keşiş kadar bu konuda hassas ve alıngan olduğunuzu bilmiyordum. Aslında onun neden dışarda beklemeyi tercih ettiğini merak ediyorum?

- Bilmiyorum.

Ama, ruhunun derinliklerinde, yanıtı bildiğini sanıyordu. Haklı veya haksız, içgüdüsü ona, Vargas'ın bir kiliseye girmekten korktuğunu, çünkü bu yerin, şu anda onun kalbinde salınıp duran ve onu kararsızlık içine bırakan her şeyi temsil ettiğini fısıldıyordu. O, -kim bilir- bir ibadet yerinin dışında Tanrı'nın gözünden kendini saklayabileceğine inanmış olduğu için, tıpkı bir çocuk gibi davranarak kaçıyordu. Ya da ola ki bu kaçış, Teruel âşıklarını ölüme sürükleyen aşk gibi bir aşka düşmekten duyduğu korkudan kaynaklanmış olsun.

İki gömütün önüne gelmişlerdi. Yarı saydam bir kapağın altında, iki genç vücut uzanmış yatıyordu. Melek yüzlü olan kız yirmi beş yaşındaydı; oğlan da daha fazla değildi.

- Böylece, diye mırıldandı Ezra, ikiz kulelerin dramı da, gene katil olan aşk imiş.

- Meyhanedeki garson kızın söylediklerine inanılacak olursa, evet.

Manuela mezarı okşama ihtiyacı hissetti. Eliyle, oymalı taş gömütün bütün çevresini okşadı, sardı sarmaladı adeta.

- Genç adamın adı Diego de Marcilla. Kızın adı İsabel de Segura.

- Deliler gibi sevişiyorlardı.

- Sevişiyorlardı ve Cris....

Birden durdu, yanaklarının kıpkırmızı olduğunu hissetti. Aklı Vargas'ın aşk hikâyesine gitmiş olan Manuela, İsabel diyeceğine "Cristina" diyecekti nerdeyse. Kendini toparlayarak düzeltti:

- İsabel de Segura'nın ailesi damat adayını kızlarına layık görmüyorlarmış; çünkü çok orta halli şartlara sahip bir çocukmuş. O zaman, Diego, zengin bir adam olmak için, kızın babasından bir yıllık bir süre istemiş. Tam bir yıl, diye vaat etmiş, delikanlı, günü gününe tam bir yıl. Baba, delikanlının yalvarmalarına dayanamayıp kabul etmiş ve delikanlı dünyanın dört bir yanında servet

aramak üzere yollara düşmüş. Söz verdiği gibi, on iki ay sonra, çok zengin olarak Teruel'e dönmüş. Ama maalesef, aleyhine gelişen şartlar sebebiyle, şehre üç gün gecikmeyle çıkabilmiş. Öğleyin, İsabel de Segura, Azagra d'Albarracin sülalesinin çok önemli bir ferdiyle zorla ve mecbur edilerek evlendiriliyormuş.

- Ve acıdan çılgına dönen Diego kendini öldürmüş.

- Evet, doğru. Haberi öğrenen İsabel, daha gelinliğinin içinde, hemen onun yanına koşar. Sevgilisinin cesedi üzerine kapanır, onu öpücüklere boğar ve sonra o da kendini hançerler.

Sarrag gömütlerden birini işaret etti.

- Bakın, kenarında ne yazıyor.

Eğildiler ve okudular: *Genç kız da delikanlı kadar deli.*

- Bütün bu hikâyelerden ne ders çıkaracağımı bilmiyorum, fakat itiraf edeyim ki Teruel'de âşık olmaktan korkardım.

- Teruel'de veya başka yerde, diye karşılık verdi haham, bu derece yoğun yaşandığı zaman, aşk mutlaka trajik bir sona ulaşacaktır, bu kaçınılmaz. Neden biliyor musunuz? Çünkü bu, artık insanları aşan bir şey olmuştur, hâkimiyeti insanın elinde değildir artık. Her türlü insani hırsların, tutkuların ötesinde oluşuyla ve kuvvetiyle, melekler dünyasına, semavi âleme ulaşmıştır, o dünyaya yükselmiştir. Eh! Tabii böyle olunca da, çevrenin bunu anlayamaması çok doğaldır. İşte sevişenler bunun için ölümü seçerler; zira ölüm, onların, kendi benzerlerinin yanında, ebediyen birleşmiş kalabilmelerinin tek yoludur.

Sarrag hahamı şaşkınlıkla baştan aşağı süzdü.

- Aşktan çok güzel söz ediyorsunuz, haham, onu tanımış gibisiniz, ne dersiniz?

- Sarrag, bu büyüleyici duygunun etkilemediği, bunu hissetmemiş bir varlık, sadece bir tek varlık tanıyorsanız, onu bana gösterin. Gösterin de, o zaman bunun sahiden *yaşayan* biri olup olmadığını size söylerim.

İki gömütün yanında bir süre daha kaldılar. Her biri kendi düşüncesine gömülmüş. Şüphesiz hepsi de, bu kiliseye gelmelerini sağlayan Baruel'in pasajını akıllarından geçiriyorlardı: VE, ERKEĞİN TEK BAŞINA YAŞAMASI HOŞ BİR ŞEY OLMADIĞINDAN, TANRI

ERKEĞİN ÜSTÜNE BİR UYKU DÜŞÜRDÜ, ONUN KABURGA KEMİKLERİNDEN BİRİNİ ALDI, VE ONUN YERİNİ BİR ET PARÇASIYLA KAPATTI. TANRI, ERKEKTEN ALDIĞI KABURGA KEMİĞİNDEN KADINI YARATTI VE ONU ERKEĞE SUNDU. O ZAMANDAN BERİ, A'H VE A'HOTH MÜTEVAZI İNSANLARIN VE GÜÇLÜLERİN BAKIŞLARI ALTINDA, MELEKLERİN GİRMEDİĞİ O YERDE BİR ARAYA GELİRLER. İsabel ve Diego, hiç şüphe yok, A'h ve A'hoth' tur.

Dışarı çıkar çıkmaz, Comadre sokağını yürüyüp eski Yahudi mahallesinin sınırında, taştan bir bankoya oturmuş olan Vargas'ı buldular.

Sarrag birden sordu:

- Neye karar veriyoruz? Zira daha aşacak iki aşamamız var. Ben, hiç vakit kaybetmeden, sondan bir önceki bilmeceyi incelemeye başlamamızı öneriyorum.

Ezra onayladı ve Vargas'a baktı.

Vargas onlara çaresiz, üzgün bir tebessümle karşılık verdi.

- Benim elimdeki parçadaki bilgiler çok yetersiz olduğundan, ne yazık ki size pek yararlı olamayacağımdan korkuyorum.

- Bu yenilgiyi kabul etmişlik niye?

- Çünkü ben hiçbir şey bilmiyorum, ya da bildiğim, komik denecek kadar az bir şey.

Arap ile Yahudi de üzgün görünüyordu.

- Sizdeki bölümleri bize verir misiniz?

- Tabii.

Ezbere okudu:

- KUTSAL HAÇ.... BU SUDAN... 3 DE ORADA BULUNMAKTADIR...

- Gerisi?

- Bu sefer Baruel'in bana güvenip verdiği şeyin hepsi bu. Çok küçük bir şey olduğunu size söylediğim zaman işte bunu kastediyordum! Ve şimdi, diye sözünü sürdürdü, sizi dinliyorum.

Öbür ikisinde hiçbir hareket görülmeyince, Vargas ısrar etti:

- Ne bekliyorsunuz?

Garipti, ne Sarrag'ın ne Ezra'nın yanıt vermeye niyetleri yoktu.

- Anlıyorum, dedi Vargas. Sizde de ancak birkaç kırıntı var.

İki adam onayladılar.

- Olsun, biz gene de onları bir birleştirelim bakalım, ne dersiniz?

Ezra ve Vargas ceplerinden yere bir kâğıt parçası çıkardılar, o sırada Manuela da gidip taştan bankoya oturdu, kulağı kirişteydi.

Hiçbir heyecan ifadesi taşımayan bir tonda üç adam ellerindeki cümleleri okudular. Gerçekten de çok az bir şeydi bu. O kadar azdı ki, genç kadın, hiç güçlük çekmeden, o anda ezberleyiverdi. Ve bunları, üç adamla aynı zamanda, zihninde birleştiriverdi.

YERİNDEN DOLAYI Y.H.W.H.'NİN ZAFERİ KUTSANMIŞTIR.
İSİM 2'LİDİR.
KUTSAL HAÇIN GÖRÜNDÜĞÜNÜ GÖREN ŞEHİRDE.
DELİKANLININ EŞİTLERİNİN ATLARINI KOYDUKLARI YERDE,
3 DE ORAYA KONMUŞ BULUNUYOR
BU SUDAN HER KİM İÇERSE, YENİDEN SUSAYACAK.

Metni iyice tetkik eden Vargas önerdi:

- Devam edelim. Son Saray'ı da birleştirp tek bir metin haline getirelim.

- Hemen mi? diye karşılık verdi Sarrag.

- Evet. Başka seçeneğimiz yok.

Bu sefer, her şey inanılmaz derecede çabuk oldu. O kadar çabuk ki, Manuela herhalde kelimeleri kaçırdım, diye düşündü.

Ezra söyledi: YERİNDEN DOLAYI Y.H.W.H.'NİN ZAFERİ KUTSANMIŞTIR. İSİM 1'LİDİR. Daha sonra aralarından her biri sadece bir heceyi telaffuz etti. Bütünü bir tek kelimeyi oluşturdu: BÉRÉCHİT.

Manuela hahamın Tevrat'ın bu kelimeyle açıldığını izah ettiğini ve bu deyimin "Başlangıçta" anlamına geldiğini duydu. Haham sözlerine şu hususu hatırlatarak devam ediyordu:

- Baruel'in bize yazdığı mektupta, aynı kelimeyi buluyoruz: "Çok eski zamanlarda, dünyanın ilk yaradılış kargaşalıklarından

hemen sonra, ilk kelimenin: BÉRÉCHİT'in telaffuz edilmesinin hemen akabinde doğmuş olan bir kitap." Hatırlıyor musunuz Sarrag?

Sarrag'ın ağzından tereddütlü bir evet çıktı. Perişan bir hali vardı.

- Çıkardığınız sonuçlar nedir? diye sordu fransisken rahibi.

İlk yanıt veren haham oldu.

- Büyük olasılıkla, sizinkilerle aynı. Ama buna inanmaya cesaret edemiyorum. Sondan bir önceki bilmecenin bize sorun yaratmayacağını düşünerek kendimi rahatlatıyorum.

- Bir Hıristiyan için, kesinlikle sorun olmaması gerekir.

Diğer ikisi şaşkınlıklarını açıkça belli ettiler.

- Bir fikriniz var mı bu konuda?

- Size hemen şunu söyleyeyim ki, benim bu konuda hiçbir bilgim yok. Ama senyora Vivero'nun size yanıt verebileceğine kaniyim.

Dönüp Manuela'ya sordu.

- Kutsal haçın İspanya'nın hangi şehrinde görünmüş olduğunu biliyor musunuz?

Yanıt vermeden önce Manuela kısa bir süre düşündü.

- Caravaca della Cruz olmayacak mıydı?

- Ben bu konuda hiçbir şey bilmiyorum derken....

- Caravaca della Cruz? diye tekrarladı Ezra.

- Tamamen öyle. Mağriplilerin tutsağı olan bir rahibin, sultan Ebu Zeyt'in huzurunda -İsa'nın etini ve kanını temsil eden ekmek ve şarapla yapılan- ayine katılabilmesi için meleklerin taşıdığı, İsa'nın haçı, yaklaşık iki yüzyıl önce orada görünmüştür. Mucizeye tanık olan sultan, bu olayın akabinde, Hıristiyanlığa dönmüştür. Üçgenin tam olarak saklandığı yere gelince, oraya vardığımızda orada bulacağımıza inanıyorum.

Üç adamın yüzleri asıldı. Sanki içlerinde bir şey kırılmıştı ve yerini korkunç bir boşluk hissine bırakmıştı.

Şeyh ağzının içinde bir şeyler geveledi:

- Metnin devamı tam bir kâbus... Son Saray'dan bahsediyorum. Eğer BÉRÉCHİT kelimesini, olduğu gibi, kelime anlamında

alırsak, bunun, çıkış noktamıza: Granada'ya dönmek anlamına geleceğinin, hiç şüphe yok, hepiniz farkındasınız.

- Hayır, diye içini çekti Ezra, bu, kâbustan da daha kötü, çünkü bu bir gerçek. Ben, *Béréchit*'in "Başlangıçta" anlamından başka bir anlamını göremiyorum. Ancak...

Kafasında bir fikir doğuyormuş gibiydi, cümlesini yarıda kesti.

- Tutalım ki, son noktamız Granada olsun. Bunda bu kadar trajikleştirilecek ne var? Bu labirent misali yaptığımız yolculukta, bir ayrıntının gözümüzden kaçmış olacağı ve yarın, ya da daha sonra, burada saklı olan gizli anlamın zihnimizde birden aydınlanıvereceği düşünülebilir pekâlâ. İyi düşündüğümüz zaman, bir saat önce akıl erdiremediğimiz, açıklayamadığımız, bizim için karanlık birtakım unsurların zihnimizde birden aydınlanıverdiğine ilk defa tanık olmadığımızı görürüz. Niye Granada için de aynı şey olmasın?

Şeyh en sonunda öfkeyle patladı.

- Fakat olacak iş değil! Düşünün! Granada bu yolculuğu noktalayacak son nokta *olamaz!* Metin açıkça şöyle diyor: İSİM 1'LİDİR. Bu deyimin ne anlama geldiğini gayet iyi biliyorsunuz. Granada'dan *sonra* ulaşılacak bir pozisyon daha kalıyor. Hakkında hiçbir şey bilmediğimiz bir yer, son Saray'ın bir tek kelimede: BÉRÉCHİT'te özetlediği bir yer! Sadece BÉRÉCHİT'te! Bir kere Granada'ya varınca, oradan nereye gideceğiz? Hangi yöne? Gökyakut Kitap'ın yerini saptamamızı sağlayacak en ufak bir ipucuna sahip olmadığımıza göre, ne yapacağız. Hiçbir şey! Artık yapacak başka hiçbir şeyimiz yok!

- *Bizim,* şeyh Sarrag. Gerçekten de. *Bizim yapacak bir şeyimiz yok.* Ama buna karşılık...

Sesinde bir ümit belirtisiyle Manuela'ya sordu:

- Senyora, Aben Baruel'in son talimatlarını artık bize açıklama zamanı geldiğini düşünmüyor musunuz?

Genç kadının üzerine yıldırım düşse bundan daha fazla etki yapmazdı herhalde. Tükrüğünü yuttu ve zayıf bir sesle yanıtladı:

- İmkânsız. Siz ancak Kitap'ın yakınında olduğunuz zaman bunu yapmama izin verildi. Daha önce değil.

Sarrag, içinden öfke dolu bir sövüp sayma arzusu yükseldiğini hissetti; ama bütün söyleyebildiği, o da mırıltı halinde:

- Mantıklı değilsiniz! oldu.

Sakinleşti ve sözüne devam etti:

- Yüzlerce mil yol katettik, hayatlarımızı tehlikeye attık, binbir acı yaşadık; ve bütün bunlar bir başarısızlıkla mı noktalanacak? Merhamet edin! Aklıseliminiz yoksa, âlicenaplık (yüceyüreklilik) gösterin hiç olmazsa!

- Şeyh haklı, diye onu destekledi Ezra. Baruel'in bizim başarısız olmamızı istemiş olabileceğine inanıyor musunuz? Bu kadar bilgince hazırlanmış bir planın sonunda sadece bir hiçe ulaşmak için hazırlanmış olabileceğine inanıyor musunuz? Verilmiş söze saygı göstermek yolundaki iradenizi çok iyi anlıyorum; ama siz gene de iyi düşünün. Bu maceradaki rolünüzü de düşünün. Ne işe yarayacaktınız?

Kederli bir kasılma, genç kadının yüzünün şeklinin bozulmasına neden oldu. Bir anda, kendini fırtınaya tutulmuş bir saman çöpünden başka bir şey değilmiş gibi hissettiği izlenimine kapıldı. Ne yapacaktı? Onlara gerçeği mi açıklayacaktı, o zaman bu, İsabel'in güvenine ihanet etmek olmayacak mıydı? Ya da onlara yalan söylemeyi sürdürecekti; bunun sonucunda da onların güvensizliğine maruz kalmayacak mıydı? Mendoza'ya direktiflerini vermişti; kraliçenin yanıtını beklemek *zorundaydı.*

- Özür dilerim.... Beni bağışlayın, fakat yapamam.

Ezra kendi içine kapandı, bitip tükenmez bir şekilde kelimeler mırıldanıyordu.

Sarrag, kafese kapatılmış vahşi hayvan gibi odayı enine boyuna arşınlamaya koyulmuştu.

- Beni dinleyin...

Vargas'ın ağır ağır konuşan sesi çınladı. Manuela, onun her türlü saldırganlıktan uzak olduğunu görerek son derece rahatladı.

- Beni dinleyin, diye tekrarladı. Burgos'taki o manastırda bulunduğumuz zaman, Sarrag'ı haşlamış ve ona şöyle demiştiniz: "Niye karşılıklı olarak birbirinize güvenmeye karar vermiyorsunuz?

İki kelimede özetlemek gerekirse, Saray'ların elinizdeki parçalarını niye birbirinize vermiyorsunuz?" Anımsıyorsunuz, değil mi?

Yer yarılsa da yerin içine girseydi keşke Manuela.

Vargas sözlerine devam ediyordu.

- Şeyh o zaman size şu cevabı verdi: "Siz örnek olsanız, bayan Vivero? Son anahtar sizde değil mi? Onu bize verin." Verdiğiniz yanıtı anımsıyor musunuz? Ben onu unutmadım. Şöyle yanıtladınız: "Kabul edin ki, bu anahtarın, metnin tamamı birleşmemişse eğer, en ufak yararı olmaz. Saray'larınızın hepsini birleştirin, size o zaman sonucu vereceğim." İşte şimdi Saray'lar birleşti. Size de sadece kendinize sadık olmak kalıyor.

Uzun bir sessizlik oldu; bu arada Manuela, Vargas'ın ileri sürdüğü son derece sağlam ve mantıklı argümanlara anlamlı bir yanıt bulabilmek için mücadele ediyordu.

Belki bir çıkış yolu vardı?..

Sinirli bir sesle konuşmaya başladı:

- "Yalan yere yemin etmeyeceksin, Tanrı önünde ettiğin yeminlere sadık kalacaksın."

- Ama bir de şu söz var ve çok önemli: "Söz ağızdan bir kere çıkar. Evet mi? Evet. Hayır mı? Hayır. Bunun ötesinde söyleneni Şeytan söyletir."

- Bana zaman verin. Üç gün en fazla..

- Bu süre niye?

- Rica ederim, diye yalvardı. Bana güvenin.

Vargas diğerlerine döndü.

- Şimdilik bunu burada bırakalım, diye öğüt verdi Ezra. Bayan Vivero'ya rastladığımız ilk saatten itibaren, başka seçeneğimiz yoktu. Şimdi de bu üç günü bekleyeceğiz.

- Siz ne diyorsunuz, Sarrag?

- Ben hana dönüyorum. Ama daha önce sizi uyarıyorum. Sen-yoranın alacağı karar ne olursa olsun, Caravaca'ya vardıktan sonra, Granada'ya ulaşamama şansımızın çok kuvvetli olduğunu bilin. Endülüs üzerindeki kıskaç gittikçe daralıyor. Şehri terk ettiğimizde durum bu merkezde olacağından, her an tutuklanma tehlikesiyle karşı karşıyayız demektir: ve bu sefer, belki de, geçmişte olduğu

kadar şanslı olmayacağız. Huescar'ın, Orce'nin veya Baza'nın ele geçirilmesiyle ilgili söylentileri benim gibi siz de işittiniz. Önümüzdeki günlerde, bütün Almanzora vadisi kum gibi silahlı adam kaynayacak. İyi düşünün, senyora. Ben hahamla aynı fikirde değilim. Bundan sonra, her saat bir asır kadar olacak. Sadece Gökyakut Kitap değil, bizim hayatlarımız da sizin ellerinizde.

Sesinde gerçek bir öfke ve kinden çok, bir gücenme, bir küskünlük vardı.

- Şeyh haklı, senyora, diye içini çekti Ezra. Adonaï size hepimiz için en iyi olanı seçmeniz için yardım etsin.

Onlar uzaklaşır uzaklaşmaz, Vargas genç kadına yaklaştı. Manuela, elinde olmadan, kendini geri çekti.

- Daha fazla ısrar etmeyin... Rica ederim.

- Bana bakın.

Genç kadının çenesini ellerinin arasına aldı.

- Size düşüncemin derinliklerinde yatanı söyleyeceğim. Bir yeminin sizi bağladığını biliyorum. Fakat bu yeminin sizinle Aben Baruel arasında olmadığını da biliyorum.

Genç kadın enerjisinden geriye kalanı toparlamaya çalıştı.

- Rica ediyorum...

- Ben sizin düşmanınız değilim. Bütün şu geçen zaman zarfında, hikâyenize inanmakla inanmamak arasında çok tereddüt ettim; hiçbir zaman da hiçbir şeyden emin olamadım. Aben Baruel'i gerçekten tanıdınız mı? Bütün bu hikâye, çarklarını, dişlilerini sadece sizin bildiğiniz, dönen esrarengiz büyük bir dolap değil mi? Bir gün size, katiyen aklınızdan geçenleri, kafanızda dönenleri okuyamadığımı açıkça söylemiştim; bu saptamamın doğruluğu hiç bu kadar açık seçik ortaya çıkmamıştı; ancak ne var ki, bugün bir sır sakladığınızı, sadece bunu çok iyi biliyorum. Büyüklüğünü tasavvur edemediğim, ama herhalde çok ağır olması gereken bir sır.

Manuela, boynunu büküp sessizliğe gömüldü, eğer mahvolmak istemiyorsa, kendini koruyabileceği tek yol buydu.

- Bütün bu yolculuk boyunca ilginç davranışlar sergilediniz. Beni şüpheye sevk eden ilk şey, hahamın hiç beklenmeyen salıverilişi oldu. Ben gidip olayı araştırdım. Engizisyon hapishanesine

gittim. Onlar bana, hiçbir kadının Ezra'dan haber almak için onlara başvurmamış olduğunu söylediler. Hele kız kardeşi olduğunu söyleyen birinin ise hiç gelmediğini kesinlikle belirttiler.

Manuela itiraz etmek için ağzını açtı ama Vargas ona fırsat bırakmadı.

- Ve nihayet, birkaç gün önce de, Torquemada'nın kökenleri hakkında şaşırtıcı bilgiler sergilediniz... Vincelar. Bu konuda da yaptığınız açıklamalar bana şüpheliden de öte göründü.

Sustu. Manuela, onun hâlâ birtakım olaylar daha sergileyerek kendisini güç duruma sokmaya çalıştığını zannetti; fakat yanılıyordu; keşiş ona yardım etmeye çalışıyordu.

- Düşünmek için üç gün istediniz. Bunun sebebini öğrenmek istemiyorum. Sebebi her ne olursa olsun, maruz kalacağımız şeyleri size hatırlattığı zaman Ezra'nın söylediklerini çok iyi düşünün. Eğer, samimi olarak, bizi çıkmazdan kurtarabilecek bilgilere sahipseniz, o zaman, size rica ediyorum, Manuela, bize yardım elinizi uzatın.

- Eğer... reddedersem?

- Ne yanıt alacağınızı umuyorsunuz? Sizi işkenceye mi tabi tutacağız? Engizisyonun işkence odalarındaki gibi, "İspanyol rüyası"na veya *senyora italiano*'ya mı maruz bırakacağız? Hayır, böyle bir şeyi bir an bile düşünmüyorsunuz, değil mi? Ne Sarrag, ne Ezra, hiçbirimiz size işkence etmeye teşebbüs etmeyiz. Buna ben kefilim.

- Benim hakkımda bütün bu şüpheleri taşıyordunuz, ama gene de Kitap ile ilgili gerçeği bana açıklamaya karar verdiniz? Neden?

- Çünkü güvenmek, kendini tamamen teslim etmek, bütün savunmasını yok etmek, kendini savunmasız bırakmak, sevdiğini söylemenin en gerçek yoludur.

- Üç gün, diye mırıldandı içinden gelen bir hıçkırığı güçlükle bastırarak.

Vargas onu öyle bir şefkatle seyrediyordu ki, o anda sadece onun kollarına atılmak ve hemen her şeyi itiraf etmekten başka hiçbir arzu duymaz oldu.

- Gelin, dedi, hana dönelim.

Bankodan kalktığı sırada, bir şey onu uyardı. Vargas meydanın öbür ucunda bir noktaya dikkatle bakıyordu.

Kilisenin basamaklarına gayet rahat bir şekilde oturmuş olan Mendoza, kuş başlı adam, orada onları gözetliyordu. Ne kadar zamandır?

- Bu adamı daha önce de gördüm, dedi Vargas boğuk bir sesle.

- Buradan gidelim.

Vargas işitmemiş gibiydi.

- Onunla nerede karşılaştım? Ne zaman?

- Rica ederim, hana dönelim.

İstemeden kadının dediğine uydu, fakat Mendoza'yı da gözleriyle takip etmekten geri durmuyordu..

Mendoza ise, en azından görünüşte, yol boyunca, surların dibinde. doludizgin geçit yapan bir grup atlıyı seyre dalmış gibiydi.

Manuela'nın kalbi hızlı hızlı, kuvvetle atıyordu. Torquemada'nın adamının varlığı üzerinde bir parça sakinleştirici etki yapmıştı. Hiç olmazsa, kraliçenin cevabını almak için daha uzun zaman beklemek zorunda kalmayacaktı. Daha sonra da, ne yapacağını o biliyordu. Çekip gidecekti. Kaçmak. Toledo'ya geri dönmek ve yaşama devam etmeye çalışmak.

Düşüncelerine dalıp gitmiş, fransisken rahibinin durduğunu fark etmemişti.

- Anımsıyorum! Salamanca'da, Colón'un davasının olduğu gündü!

- Ben anımsayamıyorum...

- Evet, evet. Bir bilgi almak için size bir şeyler sorduğu şeklinde bana açıklamıştınız adamın varlığını.

Manuela yalvardı:

- Gelin!

Keşişin yüzü inanılmaz şekilde sertleşmişti.

- Beni burada bekleyin, diye emretti genç kadına. İçim rahat etsin istiyorum.

- Ama bu anlamsız bir şey! Ne yapmak istiyorsunuz?

- Ona soracağım.

- Hangi konuda?

- Bir kere takip edildik, sonunda bize neye malolduğunu biliyorsunuz. Bu adam Teruel'de tesadüfen bulunmuyor.

Manuela onu engellemek için koluna yapışmak istedi fakat Vargas, Mendoza'ya doğru yönelmişti bile.

- Hey! Bayım!

Torquemada'nın adamı kalkmış, koca adımlarla oradan uzaklaşıyordu.

- Durun! diye bağırdı fransisken rahibi.

Mendoza adımlarını daha da hızlandırmıştı. Neredeyse koşuyordu. Eğer Manuela'nın eli onun koluna yapışmamış olsaydı, Vargas adamın peşine mutlaka düşecekti.

- Hayır. Bunu yapmayın! diye yalvardı.

- Bu adamı tanıyorsunuz!

Sesinde gerçek öfkeden çok, bir küskünlük, bir gücenme vardı.

Manuela olduğu yerde büzüldü, küçüldü adeta. Her türlü reddetme teşebbüsü artık faydasızdı.

- Hana dönelim..., dedi bir solukta.

- Bana açıklama yapmadan önce, dönmeyeceğiz!

- Rafael...

Ona küçük adıyla hitabettiği anda, bunu ilk defa yaptığını fark etti. Sözüne devam etti:

- Daha birkaç dakika önce, bana işkence etmeye çalışmayacağınızı söylemediniz mi? Size yalvarıyorum, daha fazla bir şey öğrenmeye çalışmayın...

Vargas, bir durumu aydınlatma arzusuyla, daha fazla ısrar etmemesi gerektiğini söyleyen kalbinin sesi arasında kararsız, onu baştan aşağı süzdü.

- Pekâlâ. Fakat sadece hiç olmazsa bir soruya, sadece bir tek soruya yanıt verin; tehlikede miyiz?

- Sanmıyorum. Hiç olmazsa, şimdilik, hemen şu anda değiliz.

- Hemen şu anda değiliz....Bunun anlamı...

Elini fransisken rahibinin dudaklarına koydu.

- Üç gün...

Keşiş orada öylece ona baktı kaldı, tamamen altüst olmuştu.

- Çok kötü bir şey olmasından korkuyorum...

Gözlerini genç kadınınkilere dikti.

- Eğer, Allah göstermesin, önsezim doğru çıkarsa.. o zaman, Tanrı sizi korusun.

Bölüm 30

Boşluktan başka tarif edilemez hiçbir şey yoktur. Olmayan şeyden başka hiçbir şey değişmez değildir.

Salceda fransisken manastırı. Üç gün sonra.

Şapelin gölgesi yeşilliğin halısı üzerinde uzanıyor, ruhların iç dünyalarında derin düşüncelere dalıp içyolculuklara çıkmak için gereksinim duyduğu serinliği manastıra sağlıyordu. Kemerlerin ağırbaşlı sadeliği altında, dostu Francisco Jimérez de Cisneros'un karşısında, ayakta duran Hernando de Talavera, dua etmeye hazırlanıyormuş gibi, parmaklarını birbirine yapıştırdı.

- Artık hiç bilemiyorum, dedi zayıf bir sesle. Harekete geçmeli mi yoksa bırakmalı mı, ne isterlerse yapsınlar?

- Seçim sizin, papaz Talavera. Hangi ümit sizi Toledo'dan Alcaria'nın göbeğine getirdi? Gerçekten ikileminize cevap bulacağımı mı düşünüyordunuz?

- Cevap değil, fakat *bir* cevap: Tanrı'nın hikmetine insanın karşı koymaya hakkı var mıdır?

Cisneros, mihaniki bir hareketle, kaba bir abadan yapılmış giysisini düzeltti ve belini saran kenevir kordonu düzeltti.

- Tanrı'nın hikmetine karşı koymak mı? Bunu yapabilecek gücün olması gerekirdi....

- Ama işte, olağanüstü bir durum hasıl olur da, Gökyakut Kitap'ın içeriği bizim inancımızın temellerini yıkacak yönde tecelli ettiği takdirde, kardeşimiz Torquemada'nın yapmaya çalıştığı bu.

Fransisken rahibinin dudaklarında ne anlama geldiği ifade edilemez bir gülümseme belirdi.

- Peki, ya siz, frer Hernando, onun bunu yapmasına engel olmak istemekle, onu taklit etmeye çalışmış olmuyor musunuz? Aptalca davranan ikinizden hangisi acaba? İkinizden hangisi aklıselimi temsil ediyor? Siz, zorlamayla değil, fakat insanın ruhunun derinliklerinden inanarak dinini değiştirmesinin bu değişikliği daha kalıcı ve daha samimi kılacağını düşündüğünüz için, Yahudilerin kitle halinde vaftiz edilmelerini geçmişte de gereksiz buldunuz, bugün de öyle düşünüyorsunuz, yarın da hep böyle düşüneceksiniz. Bu, sizin hakkınız. Tıpkı benim de, ülkemiz İspanya'dan İslamın etkisini kökünden kazımanın yollarından biri olarak gördüğüm için, büyük meydanda dört bin Arap eserini yaktırma hakkını kendimde gördüğüm gibi.

Ve kesinlikle ifade etti:

- Şüphedense, hata daha iyidir; yeter ki, hata iyi niyetle işlenmiş olsun.

Talavera, bu garip mantığa, bu tartışmaya son derece açık iddiaya karşı çıkmaya hazır, dudaklarını hafifçe araladı; ama kendini böyle bir şey yapmaktan men etti. Hiçbir şey yapmadı. Karşısındakinin çetin karakterini biliyordu, fakat ona sonsuz bir saygısı vardı. Hayatta izlediği yolun kesinliği, şaşmazlığı, gıllığışsız (gizli birtakım işler döndürmeyen, dobra dobra), pahılsız (boş bir gururun esiri olmayan, herkese gönül indirebilen), sadece Tanrı'ya ve gerçeğe bağlılıkla yönlendirilmiş bir kişiliğin yansımasıydı. Elli bir yıl önce, Torrelaguna'da yerleşmiş, İspanyol soylularından bir ailede, Mendoza'ların malikânesinde doğmuş olan Cisneros, Salamanca'da hukuk tahsili yaptı, daha sonra Roma'ya gitti; oraya ne yapmaya gittiğini, orada kimlerle karşılaştığını kimse bilmez.

Oradan döndüğünde Talavera onunla tanışmıştı ve iki adam arasındaki kardeşlik bağları o zaman kurulmuştu. O zaman, Cisneros, onu kilise hiyerarşisinde üst basamaklara tırmandıracak kariyer yapma sevdasındaydı. Kanıt olarak şu gösterilebilir: Bir zaman sonra, onu sevmeyen kardinal Carillo'nun muhalefetine rağmen, Uceda başpapazlığı için büyük bir mücadelenin içine giriyordu.

Kısa bir süre sonra, Sigüenza piskoposluğunun başyardımcısı olarak atanmıştı. Her şey, onun bu yolda zirveye tırmanacağını gösteriyordu; ancak 1484 yılının bir ağustos günü, buraya, Salceda manastırına, fransisken rahiplerinin arasına çekildi. Burada hüküm süren prensipleri bilenler için, Cisneros'un kararı, sadece hayranlık uyandırabilirdi. Oruç, fakirlik, inziva, aziz François'nın en başta koyduğu kurallara göre, bunlar üç ana prensipti.

Talavera, bu şahısla temas ettiği zaman, Torquemada'yı durdurma ve eğer alınabilirse Tanrı'nın mesajının insanlara ulaşmasını engellemesine mani olma kararını almasının arifesinde, mutlaka gereksinim duyacağı ışığı ve bilgeliği bulacağına kaniydi ve onun için de bu kişinin yanına gitmeyi gerekli görmüştü.

Son derece yumuşak bir biçimde fikrini belirtti:

- Dediniz ki: "Şüphedense hata daha iyidir." Bu durumda...

- Rica ederim, papaz Talavera, cümlenin bütünlüğünü muhafaza edin! Özellikle belirttim; *yeter ki hata iyi niyetle yapılmış olsun.* Bu da, içinde yoğrulduğumuz ideale mutlak sadakat anlamını taşır satır arasında. Çok üstün, yüce, asil, saf bir idealden bahsediyorum, yoksa sadece kişisel şan ve şöhret duygusunu tatmin etmek amacıyla insanın yapışıp beslediği o küçük ihtiraslardan söz etmiyorum.

- Evet, ben de zaten, söylediğinizi böyle algılamıştım. Fakat burada, şimdi körü körüne inatlaşma, ısrar veya daha da kötüsü kendini beğenmişlik gibi bir yanlışa düşme tehlikesiyle karşı karşıya değil miyiz?

Cisneros yavaşça ayağa kalktı ve kemerlerin altına doğru ilerledi, Talavera onu izliyordu.

- Burada, belki durumu daha iyi kavramanızı sağlayacak bir parantez açacağım. Kraliçenin beni Toledo başpiskoposluğuna düşündüğünü biliyorsunuz, değil mi? Bana sunulan bu şeyi hiçbir şekilde kabul etmeyi düşünmüyorum. Neden, biliyor musunuz? Çünkü bu, beni, hiç hoşlanmadığım o papazlar dünyasının bir parçası olmaya mecbur edecektir. Bizim piskoposlarımızın çoğu fazileti ve dindarlığı bilmezler, onlar ruhun evriminden, zenginleştirilmesinden çok, dünyevi zenginliklerle ilgilidirler. Yaşadıkları hayat

ve meşgaleleri itibarıyla, krallığın ileri gelen beylerinden, toprak sahiplerinden hiçbir farkları yoktur.

Bir süre sustu.

- İşte, benim bu manastıra girişimin temel sebeplerinden biridir bu. Ben, sağa sola yalpalayarak nereye gittiğimi tam olarak bilmeden yürümeyi değil, fakat dümdüz, kararlı bir yolda yürüyerek ilerlemekten başka bir yolun bilinmediği bir evrende hareket etmeyi seçtim. Olduğumdan farklı görünmeyi reddederim. İşte, benim hoşgörüsüzlüğümün ve bağışlamaz oluşumun kanıtı. Başpiskoposluğu reddettiğimi gören birtakım insanlar, kilisenin ve krallığın bana ihtiyaçları olduğu bir sırada, benim görevden kaçtığımı söyleyecek. Daha maddi olan diğer bir kısım insanlar ise, şan ve şöhreti reddettiğimden bahsedecekler. Yanlış! İdealime sadakati, göreve yüz kere tercih ederim. Şan ve şöhrete gelince -dudaklarında alaylı bir ifade belirdi-, her türlü art düşünceden arınmış, tertemiz gelmiş, gelip beni bulmuş olan bir şan ve şöhrete bile ilgi duymazken sadece kişisel menfaatların zaferi üstüne kurulu lekeli bir şan ve şöhreti tasavvur edin bir de!

Talavera düşünceliydi.

- Aslında, işin derinine indiğiniz zaman, savunduğunuz şey, büyük mutluluğun *da* anahtarı olmayacak mıdır? Hareketlerimizi yönlendiren, görev duygusu değil de, inandıklarımıza sadık kalma iradesi olduğu takdirde, insan için sonsuz mutluluk vaatleri mevcut olacaktır. Siz de bu kanaatte değil misiniz?

Cisneros durdu. Elini hafifçe muhatabının koluna koydu ve alçak sesle:

- Hayat uçsuz bucaksız bir trajedidir, dostum, dedi. Yazarı Tanrı'dır, aktörleri de siz ve ben. Suflörün adı da, ne yazık ki, Şeytan'dır.

Bir sır verir gibi sözlerini bitirirken sesinin tonu değişti:

- Sözü Tanrı'ya bırakalım...

Talavera ağır ağır fikrini söyledi. Zihninde gecelerce birbiriyle mücadele eden çelişkili düşünceler, şüpheler, tereddütler, şimdi dursun, sonraya bırakalım diye ertelemeler, Cisneros'un söylediği son cümlenin etkisiyle dağılıp gitmişti.

- Haklısınız, diye mırıldandı. Sözü Tanrı'ya bırakalım.

Düşüncesi üç adama ve Manuela'ya doğru kanatlandı. Acaba hâlâ Teruel'deler mi diye düşündü kendi kendine.

* * *

Teruel.

Onlara San Diego kilisesini göstermiş olan garson kız, dirseklerini tezgâha dayamış, Mağripli bir prensle, Hıristiyan bir köle kızın öyküsünü anlatan hüzünlü bir şarkıyı *a capella* (çalgı eşliği olmadan) söylüyordu. Sarrag yan gözle hahama baktı. Haham, sırtını duvara dayamış, ellerini göğsünde kavuşturmuş, uyukluyordu. Vargas yatmaya gitmişti. Manuela'ya gelince, o da, düşünmeye gereksinimi olduğunu bahane ederek -halbuki son üç gündür zaten bundan başka bir şey yapmamıştı,- handan ayrılmıştı. Üç gün. İstediği süre doluyordu. Alacağı karar ne olursa olsun, vakit kaybetmeden, şafakla, Caravaca'ya doğru yola çıkmakta mutabık kalmışlardı. Ya sonra... Granada. Bu son yolculuğun içerdiği bütün tehlikeleriyle, Granada. Kader. Yaptıkları bu uzun yolculuğun sonuna kadar gitmekten başka seçenekleri yoktu. Birkaç saatten beri, Sarrag, düşünce konusunda ustası olan, Batılıların Averroes şekline soktukları, büyük İbni Rüşd'ün bir özdeyişini (maksim'ini) tekrarlayarak kendini rahatlatmaya çalışıyordu: "Çözüm yoksa, problem de yoktur."

Şeyh, içinde morina balığından kalan bir parça etin hâlâ yüzdüğü tabağı itti ve dekoru seyretmeye başladı. Garson kız şarkısını hâlâ söylüyordu. Ellisini bir hayli geçmiş olduğu halde, ondan bir cazibe ve şaşırtıcı bir cinsellik fışkırıyordu. Kalçalarının o davetkâr yuvarlaklığından mıydı yoksa o kocaman göğüslerinden mi kaynaklanıyordu bu? Sarrag'a, en sevdiği karısı, tatlı, şefkat dolu Selma'yı hatırlatıyordu. Bu akşam o ne yapıyordu acaba? Çocukları ne yapıyordu? Hâlâ onu düşünüyorlar mıydı, yoksa unutulmuş muydu? Ya Ayşe, Peygamber'in gözdesinin ismini taşıyan ve kişilik olarak da ona benzeyen, iradeli, fedakâr, fakat rüzgâr kadar değişken, bir çocuk kadar kaprisli ilk karısı. Bir tanesi dingin bir deni-

ze benziyordu, diğeri zincirlerinden boşanmış bir okyanusa. Bir tanesi, hiç gözünü kırpmadan rakibini boğazlayabilirdi, diğeri, bin hançerden daha etkili bir silah olan sabır göstermeyi öğrenmişti. Bu kadar birbirlerine tezat teşkil etmelerine rağmen, Sarrag, bu iki kadın arasında mükemmel bir denge kurmuştu. Birinin ondan esirgediğini diğeri ona cömertçe veriyor, ayaklarının altına seriyordu. Sarrag'ın kusurları, birincinin gözüne fevkalade vasıflar olarak görünüyordu; halbuki gerçekten iyi yanları, ikinciyi sıkıyordu. En önemlisi, onların sadakatlerine sonsuz ve tam bir güveni vardı. Söylentilere bakılırsa, nehir üstünde zevk ve içki âlemleri düzenleyen, Sevilla'lı Mağripli kız kardeşlerine hiç benzemiyorlardı. Hayır, ne Ayşe, ne Selma, bu tür sapkınlıkları yapacak türden kadınlar değillerdi.

Kendi kendine Allah'ın onu şımartmış olduğunu düşündü ve yüreği sıkıştı. Onları özlemişti. Onları çok, ama çok özlemişti. Dönüşünde onları armağanlara garkedeceğine yemin etti. Selma'ya, kaç kere istediği, o değerli taşlardan kolyeyi alıp hediye edecekti. Ayşe'ye, doğum gününde almayı reddettiği som altından o çifte bileziği alacaktı; biri el bileğine öbürü ayak bileğine. Sonra, her ikisiyle de aşk yapacaktı.

Gözü demin ittiği tabağa takıldı. İğrenerek yüzünü buruşturdu..

Bu tatsız, yavan, mide bulandırıcı yemekleri, karılarının aşkla hazırladıkları o ince zevk eseri nefis yemeklerle karşılaştırmak mümkün müydü? Bitkin bir şekilde derin bir nefes aldı. Bu akşam, kişnişle kokulandırılmış bir *maruziye* veya eti çok lezzetli bir güvercin palazı ve üstüne de soğukluk olarak, içi bal doldurulmuş, gülsuyuyla kokulandırılmış ve bademlerle süslenmiş iki veya üç *ka'ak* için neler vermezdi.

- Olmayacak düşler mi kuruyorsunuz, şeyh Sarrag?

Hahamın sesi onda, boynundan aşağı bir buz parçası yuvarlanmış etkisi yaptı.

- Evet, diye içini çekti, hayal kuruyorum...

- Gökyakut Kitap'ı mı?

- Oh! Hayır! Kurduğum düş manevi dünyadan çok uzak.

Sesinde birden bir telaş belirdi.

- Granada'ya döneceğiz, haham.

- Tabii. Caravaca'dan sonra. Bu acele niye?

- Evime dönmek için sabırsızlanıyorum, hepsi bu.

- Ah?

Hahamın ilgisiz reaksiyonu Sarrag'ı kızdırdı.

- Gerçekten! Siz bunu anlayamazsınız. Kimse sizi özlemiyor ve siz de kimseyi özlemiyorsunuz.

Ezra'nın belli belirsiz gözleri buğulandı.

- Size göre şeyh İbni Sarrag, ikisinden hangisi daha mutsuzdur? Beklenen, her akşam ayak sesleri gözlenen mi, yoksa yaşıyor mu ölmüş mü kimsenin ilgilenmediği biri mi?

Yahudi şüphesiz haklıydı. Her şey hiçlikten daha iyiydi. Hahamı iğnelediği için birden pişman oldu.

Sesi yumuşadı, tatlılaştı.

- Hiç evlendiniz mi?

- Evet. Adı Sara idi. Bu sabah, San Diego kilisesinde aşktan bahsettiğim zaman, sözünü ettiğim oydu... Sadece bu aşkı tanıdım ve kırk yıl boyunca onun beni mutlulukla doldurmadığı bir tek gün bile geçmedi.

- O....

- Öldü. Evet. Tam on yıl oldu.

Orada, tezgâhın yanında şarkı söyleyen kadın susmuştu.

Ezra, gene sırtı duvara dayalı, yarı uyur pozisyonunu almıştı.

- Haksızsınız, haham, dedi birden Sarrag alçak sesle. Hiç kimsenin sizi beklemediğini söylediğiniz zaman, haksızsınız. Gözlerinizi kaldırın. Gökyüzünde, her akşam erkeği için masayı hazırlayan bir kadın var. Her akşam, hiç sektirmeden, aşkla size, irmik ve etsuyu, çekirdekleri çıkarılmış hurma ve çamfıstıklı galetalar hazırlıyor. Bütün bu ritualin tekrarında mumları yakar ve kendi elleriyle yoğurduğu mayasız ekmeğin yanına koyar. Sara kocasının dönüşünü beklemektedir, haham Ezra. Yalnız değilsiniz.

Yaşlı haham gözlerini araladı. Şeyhi tepeden tırnağa hayranlıkla süzdü, hiçbir şey demedi, ama gözleri nemliydi.

Dışarda, dolunayın süt gibi beyaz ışığı, damların eğik yüzeylerinde, çan kulelerinin ince kıvrımlarında bir nehir gibi gürül gürül akıyor ve geçerken, daracık sokakların kaldırım taşlarını da şıkır şıkır yıkıyordu.

San Diego kilisesinin basamaklarına oturmuş olan Manuela, onu görmeden çok önce, Mendoza'nın ayak seslerini işitti.

- İyi akşamlar, senyora. Bu sabahtan beri birçok kez size yaklaşmaya çalıştım, fakat hiç yalnız kalmadınız. Ben...

Manuela adamın sözünü sert bir sesle kesti.

- Majestelerinden yanıt aldınız mı?

- Benden istediğiniz her şeyi harfi harfine yaptım. Mektubunuzu papaz Torquemada'ya ilettim, o, bana, en kısa sürede kraliçeyi haberdar etmek için gereken her şeyi yapacağı hususunda güvence verdi. Ama heyhat...

Çok büyük bir çaresizlik içinde olduğunu belirtmek ister gibi, başını bir yana eğdi. Gerçekte, ona söyleyeceğini gayet iyi biliyordu. O sabah, Engizisyon başyargıcından bir not almıştı. Birkaç kelimeyle şöyle özetlenebilirdi: Doña Vivero'nun görevinden vazgeçmesi kesinlikle söz konusu olamazdı. Majesteden cevap alınmayacaktı. *Majesteye ulaşılamıyordu.* Ve bu son kelimenin altı iki kere çizilmişti.

Açıklama yapmak için en üzgün tavrını takındı:

- Majestenin şu anda bulunduğu Endülüs'e bir kurye göndermek gerekti. Şu zor günlerde, biliyorsunuz, kuryenin ne kadar...

- Lafı ağzınızda döndürüp dolaştırmayı bırakın, Mendoza! Evet mi, hayır mı, Majesteden bir yanıt aldınız mı?

- Size anlatmaya çalıştığım bu, senyora. Şu anda Majeste henüz mektubunuzdan haberdar değil. Sonuç olarak...

Manuela kendini tutamadı.

- Cevap yerin dibine batsın! Mademki kuryenin yolda olduğunu kesinlikle söylüyorsunuz, bu, bana yeter. Kendimi, görevimi yapmış kabul ediyorum. Şu andan itibaren, artık bu işle bir ilgim kalmadı.

- Böyle hareket edemezsiniz... Papaz Torquemada... Kitap...

Adam, acemice, sözcükleri bulmaya çalışıyordu.

- Israrın yararı yok! Kararım kesin.

- Ne yapmayı düşünüyorsunuz?

- Evime dönüyorum. Toledo'ya.

- Toledo'ya mı? Yani diğerlerini *de* terk ediyorsunuz?

- Doğru anladınız.

- Onların bundan haberi var mı?

- Niye olsun? Bu sadece beni ilgilendiren bir karar.

Mendoza'nın yüz hatları belli belirsiz sertleşti.

- Yapacağınız, çok ciddi bir şey. Yolun sonuna geliyorduk. Caravaca della Cruz ve Granada'dan sonra...

- Ne?

Bütün şaşkınlığıyla bağırmıştı.

- Siz nereden biliyorsunuz? Bu şehirlerden size kim bahsetti?

Kuş başlı adam alçakgönüllü bir tavır takındı.

- Sadece görevimi yaptım, senyora. Kilisenin yanında, sizi işittim.

Sözüne devam etti:

- Ha, bu arada, anladığıma göre, işler öngörüldüğü gibi gitmiyor?

Manuela, öfkesine hâkim olmaya çalışarak onu şöyle bir tepeden tırmağa süzdü.

- Doğru. Bu konuda, papaz Torquemada'ya, Aben Baruel'in planının eksik olduğunu ve sonuç olarak da, kimsenin kitabı ele geçiremeyeceğini nakledebilirsiniz.

- Bu... bu imkânsız, diye kekeledi Mendoza.

Öğrenmekte kararlıydı, ısrarla sordu.

- Plan bir çıkmaza girdiyse, Caravaca della Cruz'a niye gidiyorlar öyleyse?

- Bu konuda hiçbir şey bilmiyorum. Zaten, size söyledim, artık bu işle ilgili değilim. Adiós, senyor Mendoza.

Kinini saklayarak, Manuela'nın selamına yarım yamalak mukabele etti.

Demek ki, bu küçük ukala, Engizisyon başyargıcının emirlerinin dışına çıkmaya karar vermişti. Engizisyon mahkemesinin itibarını zedeleme riskini göze alarak her şeyi terk ediyordu. Sadece

Engizisyonun itibarını sarsmakla kalmamış, ona, Alfonso Mendoza'ya da bir hiçten de daha hiç muamelesi yapmıştı.

Bir ara bacakları üstünde sallandı, genç kadının gözden kaybolduğu sokağın köşesini de gözleriyle takip etmekten geri kalmamıştı. Farkında olmadan, elini elbisesinin iç cebine soktu. Parmakları, içinde hançerinin yattığı deri mahfazayı okşadı.

- Manuela!

Genç kadının kalbi göğsünde öyle bir sıçradı ki, duracak sandı.

Bir el koluna öyle bir yapıştı ki, arkasına dönmek zorunda kaldı.

Vargas idi.

- Rafael... Burada ne işiniz var?

- Gelin, diye emretti, uzaklaşalım buradan.

Genç kadın hiç direnç göstermeden adamın dediğini yaptı.

Kenarları kemerlerle çevrili üçgen şeklinde bir meydana kadar onu sürükledi. Meydanı geçtiler, birkaç adım daha attılar ve sonunda Vargas durdu. Bunu önceden planlamış mıydı? Eğik kulenin dibindeydiler. Talihsiz mimarın cesedinin bulunduğu yerde.

Genç kadını kuvvetle omuzlarından yakaladı.

- Niçin?

- Kendini mahvetmek tehlikesi göze alınarak bazı davranışlarda niye bulunulur?

- Mutlaka bir sebep vardır. Delilik, bilinçsizlik, ihtiras...

- Benim durumumda, bu sebep, bir kadına karşı duyulan dostluk, Kutsal Kilise'ye inançla bağlılık ve İspanya'ya olan bağlılığım idi.

- Anlaşmamıza sadık kalmak isterdim. Ama biraz önce duyduklarım, artık bunu yapmama imkân bırakmıyor. Şunu bilin ki, hiçbir şey sizi zorlamıyor...

Manuela elini kaldırdı.

- Her şeyi anlatacağım... Savunulacak hiçbir şeyim yok.

Ağır ağır, kesik kesik, en ufak ayrıntısına kadar gerçeği ona açıklamaya başladı. İspanya kraliçesi olacak kişiyle paylaşılmış çocukluk günlerini, kraliçenin, erkek kardeşine yaptığı lütfu, içinde yaşadığı boşluğu, amaçsızlığı, dolu dolu yaşamadığı, yaşadığının

yarım yamalak bir şey olduğu hissini dile getirdi. Kendini her türlü kısıtlamadan azade, hür hissettikçe, sesi de kararlılık kazanıyordu, itiraf ettikçe, kuvvetinin de geri geldiğini hissediyordu. Konuşmasını bitirdiği zaman, sanki o andan önce hiçbir şey yokmuş gibiydi. Tertemiz bir su seli gürül gürül ruhundan akıp geçmiş, benliğinde, kişiliğinde yapmacık olan, gerçek kişiliğini aksettirmeyen, düşüncelerinde gerçekten onun olmayan ne varsa, ikiyüzlü olan her şeyi, onun temizliğine, dürüstlüğüne gölge düşürmüş olan bütün kirlilik izlerini yıkayıp temizlemiş, silip süpürmüştü. Dünyada her şeyden çok önem verdiği şeyi yeniden ele geçirmişti: Kendisiyle barış.

- Şimdi anlıyor musunuz?

Manuela, ruhunun derinliklerinde, yaptığından dolayı Vargas'ın onun hakkında -içtenlikle davrandığı takdirde- olumsuz bir yargıya varamayacağına kani olduğu için, bu soruyu Vargas'ın onu beraat ettirmesini istemekten çok sadece ona hak verdiğini, onu desteklediğini bir kere de onun ağzından duymak için sormuştu.

Ama Vargas yanıt vermedi. Yüzü şaşırtıcı derecede değişmişti. Yüz hatlarına balmumundan bir maske yerleşmişti. Bu maske yavaş yavaş açıldı, yerini, onda daha önce hiç görmediği, işkence içinde kıvranan bir insanın yüzündeki ifadeye bıraktı.

Hayır, bu gerçek olamazdı...

Manuela sendelediğini hissetti.

- Rafael, diye fısıldadı, bir an bile düşünmüyorsunuz...

- Siz muhteşem, hayran olunacak bir komedi ustasısınız, doña Vivero. Bu ne deha! Ayrıntıları ne ince hesaplayış bu!

Manuela kendini savunmak istedi, fakat sözcükler boğazında düğümlendi kaldı.

Dudaklarının kenarında bir sırıtma ile Vargas sürdürdü.

- Bütün bu merhamet, bu anlayış ve iğrenç bir şekilde hislerle oynama!

Sesi, isyan ve büyük bir ıstırap karışımı bir çığlığa dönüştü.

- Sizi seviyorum, diye alaylı bir gülüşle sırıttı, sizi seviyorum... Şimdi biz taslak mıyız yoksa bitmiş, tamamlanmış bir eser miyiz? Ben size aitim. Siz Tanrı'ya ve kiliseye aitsiniz!

Manuela, onu çılgınlıktan çekip çıkarmaya çalışarak ümitsiz bir hareketle kollarını ona doğru uzattı.

Vargas kendini geriye attı.

- Sizde şeytanın dümenleri, dolapları var, doña Vivero! Şimdiye kadar rastladığım insanların en düzenbazısınız; bu konuda kimse sizin elinize su dökemez. Nasıl yapabildiniz? Bu kadar inandırıcı bir şekilde benimle nasıl oynayabildiniz? Neredeyse beni, tek yaşama sebebim olan dinsel görevimden vazgeçirecektiniz. Sizin o zavallı çevrenizden çok daha kutsal olan görevimden!

- Durun! Yanlış! Hepsi yanlış!

- Bütün bunlara karnım tok, ne yazık ki!

Manuela onun elini yakaladı ve hayatı ona bağlıymış gibi yapıştı, bırakmıyordu.

- Beni dinleyin, rica ederim. Doğru, yalan söyledim, hile yaptım, ama her şey sizi sevdiğim anda değişti, bambaşka oldu. Öyle olmasa, niye sözümden geri döneyim? Niye her şeyi yüzüstü bırakıp görevimden vazgeçmeye karar vereyim? Hayatımda sahip olduğum tek arkadaşımı kaybetmeyi göze alarak. İnandığım her şeyi inkâr etmecesine. Size rica ediyorum, bana inanmak *gerek*!

Vargas, buz gibi, başını salladı.

- Üzgünüm, senyora, çok geç.

- Çok geç?

Vargas tekrarladı:

- Çok geç...

- Fakat ben sizi seviyorum! Bunu anlamıyor musunuz? Rafael Vargas, sizi seviyorum! Siz, karşınızdakinin sizin tamamlayıcı bir parçanız olduğundan, sizi tamamladığından emin olunan o nadir anlardan bahsettiğinizi dinlerken, sizin benim için tamamen bunu temsil ettiğinizi size haykırmaktan başka bir isteğim yoktu, sadece buydu isteğim. Sizin *gerçekten* bu öbür yarı olduğunuzu haykırmak.

Sesi canlılığını kaybetti, söndü ve Vargas'ın elini bıraktı ve o anda sanki bin yıl yaşlanmıştı.

- Bu, çok adaletsiz...

Vargas onu tepeden tırnağa uzun uzun süzdü. İfadesi değişmemişti, bu ifade hep aynı soğukluğu, aynı inatçı çocuk iradesini yansıtıyordu,

- Size gitmenizi tavsiye ederim. Herhalde, sizin de yapmayı düşündüğünüz...

Yumrukları sıkıldı.

- Düşündüğüm zaman bana en çok üzüntü verecek olan, beni aşkınıza inandırmış olmanız değil. Kendimi Tanrı'ya adama aşkının gerçekliğinden beni şüpheye düşürmüş olmanızdır.

Manuela derin bir soluk aldı. İçine vahşi bir hayvanın girdiğine ve bu hayvanın onu paramparça ettiğine yemin edilebilirdi.

- Kendinizi Tanrı'ya adama aşkı mı, papaz Vargas? Yoksa kaçışınız mı?

Bölüm 31

Zekâyla varılan gerçekler kısır kalırlar. Sadece kalp, hayalleri dölleyebilir.

Anatole France,
J. Coignard'ın Görüşleri.

- Kadın resmen kayboldu yahu! diye öfkeyle söylendi Sarrag. Hancı da bunu bana doğruladı.

Haham elini sinirli sinirli sakalında gezdirdi.

- Anlamıyorum. Bizimle olduğu bütün süre zarfında ikili oynamış demek ki? Aben Baruel ile bağları tamamen uydurmaymış?

Vargas'a danıştı.

- Siz bir şekilde açıklayabiliyor musunuz?

- Sizi uyarmıştım...

- Bizi uyarmıştınız, ama neye karşı? Eğer senyora Vivero bize, bizi mahvetmek için katılmış idiyse, bana söyler misiniz, nerede ne zaman bu iradesine delalet eden bir davranışta bulunduğu izlenimini edindiniz? Tam tersine, bir değil birçok kez, bizimle dayanışma içinde olduğunu, hatta bize sevgiyle bağlı olduğunu gösterdi. Benim tutuklandığım gün gösterdiği fedakârlığı hatırlatmama gerek var mı?

Vargas onun sözünü sert bir biçimde kesti.

- Olan ortada. Gitmiş işte.

- İşte anlaşılmaz olan da bu ya.

- Hahamın hakkı var, diye onayladı İbni Sarrag. Bu kaçışın bir anlamı yok.

Şüpheli bir gözle fransisken rahibini inceledi.

- Senyoranın gidişinin sebebi sakın siz olmayasınız?

- Şeyh Sarrag, rica ederim, böyle aptalca imalar yapmaktan vazgeçin! Siz ve haham, bu genç kadının davranışlarını anlaşılmaz buluyorsunuz; ben bunu tamamen mantıklı buluyorum. Bizi kitaba götüreceği varsayılan o "açıl susam açıl" vari bir anahtara hiçbir zaman sahip olmadı. Bu, sadece yalanlardan dokunmuş bir kumaştı. Kapana kısıldığını fark ettiği zaman, kaçmaktan başka bir seçeneği yoktu.

- Fakat o zaman, diye gözlemini belirtti Ezra, söyler misiniz bana, bu kadın nasıl bir sihirle, üçüncü Saray'ın çözümünü biliyordu? Burgos! Burgos'u o söylemişti!

- Hiçbir fikrim yok. Tek emin olduğum şey, her şeye rağmen Caravaca'ya gitmemiz gerektiğidir. Bir kere oraya varınca, düşünmek için zamanımız olacak.

- Buna zaten karar vermiştik. Biraz önce, yalan, uydurma şeyler diye niteleyerek -haklı olarak şüphesiz- , senyoranın sözlerini saydınız. Bunlara, Aben Baruel'in ona güya yazmış olduğu mektubu da eklemek mümkün. O da sahte. Sahte, ama çok ustaca hazırlanmış. Bu mektubu yazan, benim hizmetkârımın -ruhu şâd olsun- çaldığı belgelerden başka, elinde üçüncü Saray'ın çözümü de bulunmasaydı, böyle bir mektubu kaleme alamazdı, bunda mutabıksınız herhalde. Şimdi bu durumda, her şey, Manuela Vivero'yu birinin *bilgilendirmiş* olduğu kanaatini uyandırıyor. Bilemediğimiz sebeplerle, bize ve bizim vasıtamızla Gökyakut Kitap'a ulaşmak için birileri onu kullandı. Senyora belki kendini duvara sıkışmış buldu; ama onun kendileri için çalıştığı kişiler, bu işin peşini bırakmayacak, bundan hiç şüpheniz olmasın, bu işi sonuna kadar götürecekler.

Sergilediği düşünceler zincirini endişeli bir sesle noktaladı.

- Bu da, şu andan itibaren hayatımızın tehlikede olduğu anlamına geliyor.

- Yanlış, diye itiraz etti Ezra. Kitabı bulmuş olsaydık tehlikede olurdu. Halbuki şu anda, siz ve ben, bu ihtimalin çok zayıf olduğunu biliyoruz. Bu kadına yakıştırdığımız rol doğruysa eğer, şu anda suç ortakları da bunu mutlaka biliyordur. Endişe etmemizi gerektirecek bir şey olduğunu düşünmüyorum. Şimdilik.

Sarrag da onayladı:

– Gerçekten şimdilik.

Gözlerini indirdi, düşünceli bir şekilde yere bakıyordu; sonra:

- Bu tehditten kaçmanın bir yolu var, dedi.

- Nasıl? diye sordu haham.

- Bu araştırmayı terk edip doğru Granada'ya dönmek.

- Ciddi olamazsınız? diye bağırdı Vargas.

- Doğru. Değilim. Ama, yolun sonunda ölüm varsa eğer, Allah'ın kutsal metnini bulup görünceye kadar, ölümün beklemesini isterdim.

Fransisken rahibi göğsünü süsleyen haçı parmaklarının arasına aldı.

- Tanrı sizi işitsin...

Yenilmiş biri gibi, sonsuz bir yorgunluk içinde konuşmuştu.

Sözüne mırıltı halinde devam etti:

- Kutsal haç Caravaca'da bizi bekliyor... Çok vakit kaybettik.

* * *

Elleri dizginlerde kasılmış, kendini atına bırakmıştı, o nereye götürürse oraya gidiyordu. Ne kıyısından geçtiği çukuru, ne arkasında Canete küçük kasabasının kendini beklediği, ufuktaki dantel dantel tepeyi görmüyordu. Yanaklarını kamçılayan sıcak rüzgârın içinden yalnızca Rafael Vargas'ın yüzü çıkıyordu ortaya. Sadece anlayışsızlığı yansıtan, yaratmakta, meydana getirebilmekte kendini aciz hissettiği şeyi yok etmeyi, hiç etmeyi yeğleyen bir adamın yansıması olan sert bir yüz. Ona inanmayı reddetmesi, sadece bir tek şekilde izah edilebilirdi: Gerçeğin reddi. Cristina Ribadeo ile olan başarısızlığını hazmedememiş, aşamamış olan Vargas, varlığını tedirgin eden uğultunun dış dünyadan değil, kendi

kalbinden geldiği fikrini kabul etmeyi reddederek manastırın sessizliğine kendini sürgün etmişti.

İçinden gelen bir hıçkırığı bastırdı. Mutlak bir mutluluğa hiç bu kadar yakından dokunduğunu hissetmemişti. Teruel'den çıktığından beri, içindeki yıkımın sebebini bulmaya çalışıyordu.

Onu bir hor görebilse, ondan bir nefret edebilseydi...

Aşk konusundaki deneyimsizliğine rağmen, bir ses ona, bu hissin, tapılan insanların hiç olmamışlar gibi algılanabilmesini sağlayabilecek tek silah olduğunu fısıldıyordu.

Kalbinden yeni bir hıçkırık koptu geldi; bu sefer, ona hâkim olmaya çalışmadı artık.

Toledo'ya geri dönüyordu. Ya sonra? Hayatına nasıl bir anlam bulacaktı? Edebiyat? Sanat? Tage boyunca atla gezintiler, Saray'da akşam yemekleri? Yaşamının hiçbir anlamı olmayacaktı, çünkü esas olan şey, yani *paylaşma* olmayacaktı hayatında. Bir manzaranın güzelliği karşısında, heyecan sadece onun ruhunu titretecekti. Fevkalade güzel işlenmiş, hat sanatının nefis bir örneğini veya bir resmi keşfettiği zaman, hayranlığı sadece onun yüreğini ağzına getirecekti. Şüphesiz hürdü. Ama onu hiçbir yere götürmediği zaman hürriyet neye yarardı?

Gözyaşları görmesine engel olduğu için, yolunun üstündeki iki atlıyı görmedi veya onlardan şüphelenmedi. Ancak son anda, onlar ancak bir iki metre ötesine geldikleri zaman, bir tehlikenin eşiğinde olduğunun farkına vardı.

Atlılar yolunu kesmişti. Dehşet içindeydi. İki atlıdan biri, dudaklarının kenarında sinsi, alaycı bir gülümsemeyle, ileri doğru çıkmıştı.

Mendoza... burada?

Şaşkınlığı içinde, Manuela bu ismi telaffuz etmeden kafasının içinde hecelemişti.

- Buenos dias, senyora... (Günaydın, bayan)

Bütün hisleriyle tetikte, sessiz kaldı.

Kuş başlı adam suç ortağına döndü.

- Ne kadar mağrur bir atlı, değil mi? Bu ne tavır, bu ne hâkimiyet...

Diğeri, utanmaz, küstah bir ifadeyle onayladı.

Manuela kendini toparlamıştı.

- Burada ne işiniz var? Şu anda avlarınızı izliyor olmanız gerekmiyor muydu?

- Ya siz, senyora?

- Gayet iyi biliyorsunuz: Toledo'ya dönüyorum.

Mendoza dişlerinin arasından bir ıslık sesi çıkardı.

- Mağrur atlı ve üstelik iradeli de. Sonuç olarak, istisnai bir varlıksınız. Her bakımdan.

Yüzünden hiç eksik etmediği o tebessüm bir sırıtmaya dönüştü.

- Ama bütün bunlar bitti, senyora... Ben emir aldım.

- Emir mi?

Adam elini kemerine götürdü ve hançerini kınından çıkardı. Metal, güneş altında bir an parladı.

- İnanın ki ben elimden geleni yaptım. Davanızı savundum. Fakat görevi terk etmeniz, Engizisyon başyargıcını çok kızdırdı.

Dünyanın bütün ikiyüzlülüklerini aksettiren yumuşacık, tatlı bir sesle konuşmuştu.

Manuela korku ve telaş içindeydi. Sucuk gibi olmuş elleriyle dizginlere yapışmıştı; dizleriyle atın böğrüne bastırıyordu. Ölmeyecekti, hayır, burada ölmeyecekti. Bu kadar iğrenç bir varlığın darbeleriyle ölmeyecekti.

- Atınızdan inin, senyora! Ve sakın kaçmaya çalışmayın. Bir kekliği yüz adımda yakalayabilirim.

Arkadaşına döndü.

- Değil mi, amigo? Senyoraya anlat...

Manuela hiç tereddüt etmedi, kararını vermişti. Atı bacaklarıyla ilk sıkıştırışında, at olağanüstü bir şiddetle şaha kalktı, neredeyse Mendoza'yı deviriyordu; ve genç kadın atı bacaklarıyla ikinci kez sıkıştırdığında, at iki atlının arasından dörtnala fırladı, geçti gitti.

İlk anın şaşkınlığı geçince iki adam kadının peşine düştüler.

Manuela öne doğru yatmış, atının en ufak girinti çıkıntısına kendini uydurmuş, atıyla bütünleşmişti adeta. At, binicisinin tahrikiyle uçuyor, ayakları yere değmiyormuş izlenimini veriyordu.

Önünde bir dikenli çalı yığını göründü, yumuşacık geçti onu. Sağ tarafta, ovanın üstünde sarp bir meyil yükseliyordu. Onu bir nefeste tırmandı, zirveye geldi ve ordan aşağıya en güzel şekilde kendini bırakıverdi. Hiçbir şey onu durdurabilecek gibi görünmüyordu. Denilebilirdi ki, o ümitsiz kaçışında, manzaranın üstüne gerilmiş gökyüzüne doğru yükselmeye çalışıyordu.

Omzunun üstünden geriye kaçamak bir bakış attı: kendisini izleyenlerin atları daha az süratli görünüyordu, fakat onu gözden kaybetmemişlerdi ve onun izindeydiler, arayı kapatmayı başarıyorlardı. Bu cehennem koşusuna ne kadar zaman dayanabilecekti? Ve nereye kadar? Canete kasabası daha uzaktı; ve göz alabildiğine, bir tek canlı görünmüyor ve bir tek yerleşim yeri olduğuna dair bir ize rastlanmıyordu. Bir dal yanağını şiddetle kamçıladı. Atının üstünde yaptığı bu koşuyla zihni son derece meşgul olduğundan, hiçbir acı hissetmedi. Ona bir tek his hâkimdi: kuş başlı adam tarafından yakalandığını görme korkusu ve dehşeti.

Bu çılgınca kaçışı bir saatten fazla sürdü. Atı yorgunluk alametleri göstermeye başlıyordu. Bir kere daha geriye dönüp baktı. Onlardan kurtulamamıştı. Hatta onlar arayı kapatıyorlarmış gibi geldi ona.

Mümkün değil, diye düşündü. Ölemem. Bu, çok aptalca bir şey olur!

Birden atının altında yer patladı. Gök sallandı. Ve kendini işitilmemiş bir şiddetle yere fırlatılmış buldu. Bir yarık mı? Bir ağaç gövdesi mi? Hayvanı huylandıran maniayı tarif etmekten acizdi. Şakağı bir taşa çarptı. Yere düştüğü anda, Mendoza'nın hayali bütün diğerlerine hâkim oldu. Ayağa kalkmak istedi, fakat ayakları bunu reddetti. Kan, başının içinde kuvvetli, o kadar kuvvetli bir basınçla gümbürdüyordu ki, kafasının bu basınca dayanamayacağını düşündü.

Kalbi dudaklarında atıyordu, bayılacağını hissetti.

Karanlıklara gömülmeden bir saniyeden çok daha kısa bir süre önce, kendisine çılgınca bağıran bir ses işitti:

- Senyora... Senyora... Ayağa kalkabilir misiniz?

Üniformalı birçok siluet etrafında bir halka oluşturmuşlardı, onların içinde, Kastilya Kraliçesi Majeste İsabel'in askerlerini teşhis etti.

O zaman, daha fazla direnmedi ve gece karanlığına bıraktı kendini.

* * *

Çevredeki manzarayı şekilsiz lekelere dönüştüren, çorak ovanın üzerinde gün batıyordu, gökyüzü günbatımı renklerine bürünmüştü. Ezra'nın isteği üzerine, Turia kıyısındaki Torrebaja küçük kasabasından birkaç mil ötede, bir yalancı çınarın dibinde mola vermişlerdi. Tepelerinde, birazdan yıldızların ışığına karışacak olan gümüşten bir iz, hilal şeklinde bir ay henüz görünmüştü.

Yüzünü Mekke'ye dönmüş olan İbni Sarrag, son defa eğilip alnını yere koydu, sonra kalktı ve küçük ipek halıyı itinayla katlayıp Ezra ile Vargas'ın arasına geldi, oturdu.

- İbadet zevkini çıkardığınızı görüyorum, dedi haham yüzünde bir yarı tebessümle.

Bir tepki gelmesinden korkuyormuş gibi sözlerine hemen ekledi:

- Benim için de öyle.

Ve fransisken rahibine dönerek:

- Aslında hepimiz için aynı şey, dedi.

Vargas söylenenin doğruluğunu kabul etti. Teruel'den çıktıklarından beri, Tanrı ile diyaloğunu yeniden kurma gereksinimini, bu kaçınılmaz ihtiyacı duymuş olduğu bir gerçekti. Doğal olarak, yakarma, yardım isteme sözü olarak başka bir söz değil de, *Tanrım* sözü dudaklarına geliyordu. *Senin dediğin olur...* Bu söz ona hiçbir zaman bu kadar derin görünmemişti, bunda hiçbir zaman bu kadar büyük bir sığınak bulmamıştı.

Sıcak rüzgâr durmuş, yerini hareketsiz, sakin kristal gibi bir havaya bırakmıştı.

- Çok bilinen bir şeydir, dedi Sarrag ağır ağır, cevaplarını bulamadığı zaman insanın, Yaradan'ına dönüp sormasından başka bir seçeneği yoktur.

- Tabii, diye kabul etti Ezra. Ama, yolculuğumuzun şu bulunduğumuz noktasında, Adonaï bizi yanıtlamak isteyecek midir acaba? O yanıtlasa, biz onu duyabilir miydik acaba? Hizmetkârı aracılığıyla, Aben Baruel'i kastediyorum, bize vermek istediği mesaja götüren yolu bize gösterdi, fakat aynı zamanda, o yolu erişilmez kıldı.

- Erişilmez doğru kelime değil, diye atıldı Vargas, *görülemez* demek daha doğru. Hep Tanrı'dan söz ediyoruz. Fakat ona güvenmekten niye vazgeçtik? *Béréchit* sözcüğüyle kafamız karıştı, bütün katettiğimiz yolları en sonunda çıktığımız noktaya tekrar gelmek için katetmiş olduğumuz düşüncesi bizi hayal kırıklığına uğrattı, böyle olunca, inancımızın içine şüphe girdi, çöreklendi. Epey zamandır, hem fiziksel hem zihinsel olarak yorgun düştüğümüz için, Tanrı'ya müracaat etmeyi, ona sığınmayı ihmal ettiğimizi biz kendimiz de kabul ettik. Halbuki bu araştırmaya başlarken, herbirimiz, mucizevi bir şeyin kendisine güvenilip verilmesi için ve kim bilir belki de, daha sonrakilere ulaştırılması için seçilmiş kişiler olduğumuza inanmış değil miydik? İnsanlık tarihinde böyle olağanüstü bir ayrıcalık, sıra dışı insanlardan başka, ne tür bir insana verilmiştir? Sıra dışı derken peygamberleri kastediyorum; ismen, Musa, Eli, Muhammed veya Vaftizci Yahya'yı (Jean le Baptiste). Bana öyle geliyor ki, bugün, önümüzde beliren çıkmaz karşısında, kendimize sormamız gereken tek soru şudur: Tanrı'nın bize güvenerek verdiği bu kutsal göreve biz hâlâ layık mıyız?

Arap'ın yanıtı içten bir alçakgönüllülük aksettiriyordu.

- Rafael, dostum. Ona başından beri layık mıydık acaba? Sıra dışı insanlardan bahsettiniz. Sizin, hahamın veya benim, bu istisnai varlıklardan olduğumuza içtenlikle inanıyor musunuz? Yolumuzu şaşırdık, çıkmaza girdik. İnancımız sarsılmadı, fakat günler boyu, biz hiç farkına varmadan, sadece, hep kutsal kitaplar üzerindeki ilmimize dayandık. Yalnız o soğuk bilginin iktidarına inandık; bu arada aslolan, her şeyden önce gelen gerçeği unuttuk: Kafa, beyin insana yakındır. Kalp Tanrı'ya yakındır.

Kısa bir sessizlik oldu.

- Mademki beyinden bahsediyoruz, diye sürdürdü Sarrag. Saray'ın Caravaca'ya ilişkin metnini şimdi tekrar düşünüyorum:

KUTSAL HAÇIN GÖRÜNDÜĞÜNÜ GÖREN ŞEHİRDE. DELİKANLININ EŞİTLERİNİN ATLARINI KOYDUKLARI YERDE, 3 DE ORAYA KONMUŞ BULUNUYOR. BU SUDAN HER KİM İÇERSE, YENİDEN SUSAYACAK. Bizi size kadar getiren bu "delikanlı" kelimesidir; o halde, burada da bu, doğrudan doğruya sizinle ilgili, böyle düşünmüyor musunuz?

Vargas onayladı.

- Ben de düşündüm bunu. DELİKANLININ EŞİTLERİ deyimi bir seçenek sunuyor. Benim kilisedeki kardeşlerime bir atıf olabilir, yani fransisken rahiplerine. Yahut, benim Templier tarikatı mensubu atalarıma bir atıfta bulunulmuş olabilir. Bir kere gideceğimiz yere varalım, orada, iki görüşten hangisinin doğru olduğunu saptayabileceğiz. "Su ve susama" pasajına gelince, İsa'nın Samaritaine ile buluşması ile ilişkilidir. Fakat bu konuda bir şey söylemek için daha çok erken.

Sarrag kaşlarını çattı.

- Fransisken rahipleri veya Templier tarikatı mensupları? Manastır veya şato?

Şeyh görüşünün doğru olup olmadığını araştırmak için Ezra'ya döndü, fakat sözünü kesmek zorunda kaldı. Onlar karşılıklı olarak fikirlerini açıklarken, haham, talid'ini omuzlarına örtmüş, alçak sesle *Şema İsrail*'i okumaya başlamıştı.

Şafak sökerken yoldaydılar. Torrebaja'dan sonra, Aliaguila. Üç gün sonra, Cabriel yolunu aştılar, bir cuma günü Villatoya'ya girdiler. Ezra Şabbat'a riayet etmek isteyince, ancak pazar sabahı yeniden yola çıkabildiler. Aynı akşam, Arap'ın bütün yol boyunca El Basit demekte ısrar ettiği Albacete'ye vardılar. Bir ara yollarını kaybedip, Mağripliler tarafından asırlardır yapılmış olan ne sulama çalışmalarının ne drenaj çabalarının kurutmayı başaramadığı bataklıkların tam göbeğine düştüler. Yer yer otların ve sazların arasından yükselen leş gibi koku genizlerini yakıyordu. Aşırı yorgunluktan mı? Soluk alma zorluğundan mı? Veya sadece aralarında en çıtkırıldımları olduğu için mi nedir; haham atının üstünde dengesini kaybetti ve kapkara sulara daldı. Vargas'ın ve şeyhin

yardımları olmasa hiç şüphe yok boğularak ölmüş olacaktı. Elbiselerini çıkarmak ve onları hemen oracıkta atmak gerekti, o kadar pis kokuyorlardı ki. Üstüne giyebilmesi için, fransisken rahibi, yanında değiştirmelik olarak bulunan rahip cüppesini içtenlikle teklif etti; Arap ona çuhadan kısa manto şeklindeki giysisini sundu. Ezra hiç tereddütsüz kısa manto şeklindeki giysiyi seçti.

Geceyi şehirde geçirdiler ve ertesi gün, güneş tabakaları gibi serpilmiş safran tarlalarından geçerek, Tobarra yönüne doğru yol aldılar.

İki gün sonra, Las Minas dolaylarında, savaşın ilk açık işaretleri göründü. Boşaltılmış çiftlikler, yakılmış ürünler, yol kenarına oturmuş, ürkmüş, afallamış gözleri anlamsızca bir noktaya dikilniş Arap köylüleri. Birkaç hafta önce, Granada'yı terk ederken orada tanık oldukları aynı atmosferdi bu. Caravaca uzaktan göründüğü sırada, güneye, Endülüs'e doğru ilerleyen bir kraliyet müfrezesiyle karşılaştılar. Bin kadar piyade, kundaklı yayla silahlanmış asker ve süvari, oldukça düzenli bir durumda ilerliyordu. Topları çeken atlar yolu kapatıyordu.

- Kenara çekilelim, dedi Sarrag boğazı düğümlenmiş bir halde.

- Soğukkanlılığınızı muhafaza edin, diye öğütledi Vargas. Bu adamlar silahsız üç yolcuyla niye ilgilensinler ki?

- Saf olmayın. Şu sıralarda, silahlı olsun olmasın, benim ırkımdan olanların üzerlerine dikkatleri çekmeleri pek hayırlı bir şey değil. Hayatımı asılarak veya kafası kesilerek noktalamaya niyetim yok. Size anlatmadık galiba, Rábida yolunda, bir Beni Ahmed (Nasrî) müfrezesi tarafından yolumuz kesildi.

- Şeyh doğru söylüyor, diye onayladı Ezra. Eğer o, bir Bannu Sarrag olmasaydı, biz şimdi burada olmayacaktık...

Vargas boyun eğdi. Dizginleri hafifçe çekerek atını arkadaşlarının arkasına getirdi. Fakat çok geçti.

- Durun!

Emir tehdit doluydu. Kesif bir toz bulutu içinden, kraliyet ordusuna mensup bir grup atlı belirmişti.

- Tamam, diye homurdandı öfkeyle şeyh, an iti, kap sopayı...

- Nereye gidiyorsunuz?

Askerlerden biri yaklaşmıştı.

Yanıtlamayı Vargas üstlendi:

- Caravaca della Cruz'a gidiyoruz.

Arkasından hemen açıklamaya gerek gördü:

- Düşünmek, tefekküre dalmak için.

Fransisken rahibinin cüppesini görünce, askerin sesi son derece yumuşadı.

- Düşünceye dalmak mı, peder? Ama nerede?

- Bir İsa çocuğunun sorabileceği garip bir soru. İki yüzyıl önce kutsal haçın Caravaca'da göründüğünü bilmiyorsunuz, demek ki?

Askerin gözlerinden bir şüphe ışığı geçti.

- Ya siz, beyler?

Haham pişmanlık dolu bir sesle yanıtladı:

- Papaz Vargas size söyledi ya, inanmayan kâfirler pişman olsunlar diye, Tanrı'nın gücünü göstererek ortaya çıktığı yerde, dua edip iç dünyamıza dalmak için gidiyoruz

Adam, Ezra ile Sarrag'ın giysilerini daha iyi inceleyebilmek için, eyerinin üstünde hafifçe doğruldu.

- Siz Arapsınız...

Sesinin tonu sorudan çok kesin yargı ifade ediyordu.

- Peder, Müslümanlar ne zamandan beri haçı kutsal sayıyorlar, söyler misiniz bana?

Fransisken rahibi hiç bozuntuya vermedi.

- Gerçek inanca döndüklerinden beri. Kardeşlerimin durumu bu.

Ve okudu:

- *Gökyüzünde, pişmanlığa gereksinimi olmayan doksan dokuz dürüst, günah işlememiş insandan çok, nedamet getiren bir tek günahkâr için daha çok neşe olacak.*

Asker, suratı asık fakat yumuşamış bir halde hahamla şeyhi incelemeye devam etti. Onların takındıkları tavırda, ne olduğunu izah edemediği garip bir şey buluyordu. Eğer din adamı orada olmasaydı, onları büyük bir memnuniyetle tutuklatırdı. Fakat, kilise mensuplarının da, aynen askerler gibi, inancın neferleri olarak çalıştıkları şu günlerde, onlardan biriyle gerçekten geçerli bir sebep olmadan çatışmak iyi bir fikir olmayabilirdi

- Pekâlâ, peder, dedi istemeye istemeye. Yolunuza devam edin ve Tanrı sizinle olsun. Aman dikkatli olun.

Şeyhe doğru yan gözle baktı ve ekledi:

- İnançsızlar her yerde kol geziyor.

Onun bir işareti üzerine birlik doğuya doğru hareket etti.

Arap onların uzaklaşmalarını bekledi, sonra büyük bir kızgınlıkla:

- Onlarla mücadele etmek için, kuvvet ve süvari olarak neyiniz varsa hepsini hazırlayınız, Tanrı'nın düşmanını ve sizinkini ürkütmek üzere....

- Biz yolumuza bakalım! diye emretti Ezra. Şu üstümdeki giysiden kurtulmak için, bir an önce Caravaca'ya varmak istiyorum..

- Bu kadar rahatsız edici nesi var? dedi şeyh rahatsız ve alınmış bir halde.

- Biraz önce nesi olduğunu gördünüz: Mağripli gibi giyinince, beni Arap sanıyorlar..

- Fakat İspanyol gibi giyinince de -siz istediğiniz kadar inkâr edin- sizi Yahudi sanıyorlar.

- Belki, ama kabul edin ki bu bir öncelik meselesi. Önümüzdeki saatlerde, Arap olmaktansa, Yahudi olmayı tercih ederim..

Sarrag'ın dudakları acı bir sırıtmayla büküldü.

- Bana artık sadece sırtıma bir papaz cüppesi geçirmekten başka bir şey kalmıyor...

Manastır veya şato?

Rafael Vargas'ın ileri sürdüğü hipotezlerden ikincisi doğru çıktı. Üç gün sonra Caravaca'ya vardıklarında, iyi tahkim edilmiş bir yerin surlarını, ya da daha doğrusu surlarından kalanı gördüler. Kasabalılardan aldıkları bilgilerden öğrendiklerine göre, kasaba iki asırdan fazla bir süre Templier tarikatı mensuplarının işgali altında kalmıştı. Bugün, kalın sur duvarları, keklik palazlarıyla incir kuşlarının garnizonları olmaktan başka bir işe yaramıyordu.

Şatonun terk edilmiş avlusuna girdikleri sırada, üçü de, araştırmalarının sonucunun burada oynanacağının bilincinde olduklarından, aynı korku hissinin içindeydiler.

Vahşi otlar bürümüş avlunun taa dibinde, harap olmuş bir bina cephesi, doğuda ve batıda görülen kare şeklinde iki kuleyi herhalde eskiden birbirine bağlayan bir perde hattının kalıntıları görülüyordu. Sağ tarafta, taştan kargılar üzerine oturtulmuş bir tür galeri tamamen çökmüş durumdaydı ve eğer büyük kısmı yıkılmış şu birkaç yemlik ve çengelli demir kalıntıları olmasaydı, eski ahırları tanımak kesinlikle mümkün olmayacaktı.

DELİKANLININ EŞİTLERİNİN ATLARINI KOYDUKLARI YERDE, 3 DE ORAYA KONMUŞ BULUNUYOR.

İlerleyerek, Vargas yüksek sesle düşündü.

- Baruel'in bu Saray'ı daha anlaşılır hale getirme konusundaki iradesini göz önüne alırsak, ATLARI KOYDUKLAR YER ifadesinin sadece ahırlar anlamına geldiği düşünülebilir. Burada gördüğümüz bu ahırlar.

Döküntüler arasından kendine bir yol açtı ve pasın kemirdiği bir yemlik önünde durdu. Arkasında çınlayan Ezra'nın sesini duydu.

- Nerede aramalı?

Keşiş bir an düşündü, sonra:

- Bir kuyu. Buradan çok uzak olmayan bir yerde bir kuyu olmalı...

Diğer ikisi pek anlamış görünmüyorlardı.

Vargas açıkladı:

- *Bu sudan her kim içerse, yeniden susayacak*... Size birkaç gün önce, bu cümlenin şüphesiz, İsa'nın Samaritaine ile buluşmasıyla ilgili olduğunu söylememiş miydim? Bu buluşma kesinlikle .... şeyde... geçmiştir....

- Yakup'un kuyusunda! diye bağırdı haham.

- Tamamen öyle. *Efendimiz, dedi ona Samaritaine, elinin altında kullanacak hiçbir kaynak yok. Kuyu derin. Bu kaynak suyunu nereden buluyorsun? Bize bu kuyuyu veren ve oğulları ve hayvanları gibi kendisi de oradan su içen babamız Yakup'tan daha mı büyüksün sen? İsa ona yanıt verdi: Bu sudan her kim içerse, yeniden susayacaktır; fakat benim ona vereceğim sudan içecek olan, bir daha asla susamayacak. Benim verdiğim sudan...*

- Devam etmeye gerek yok, diye şeyh sözünü kesti. İşte sizin kuyu!

Oradan uzak olmayan bir yerde, Arap, beyaz duvarları olan, yapraklarla yarı yarıya örtülmüş küçük bir tümseğin dibinde durmuştu. Birkaç adımda Ezra ve Vargas da onun yanına geldiler ve kendilerini göğe doğru açılmış taştan bir ağzın önünde buldular. -Hemen daha bir gün önce konduğu apaçık belli olan- kenevirden kalın bir ip tümseğin tepesinde düğümlenmişti ve kuyunun dibine doğru iniyordu. Fransisken rahibi kuyunun bilezik taşına doğru eğildi. Kuyunun duvarları, taşların aralarından çıkmış bitkilerle kaplıydı ve grimsi bir su kuyunun derinliğini tahmin etmeyi imkânsız kılıyordu.

- Ne düşünüyorsunuz? diye sordu haham. Üçgen yüzeyin altında mıdır?

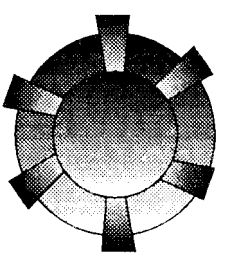
- Belki...

Gayet tedbirli bir şekilde, parmaklarıyla ipi kavradı ve onu kendine doğru çekti. Aynı anda, ipin öbür ucunda bir ağırlık varmış hissini veren bir direnme hissetti. Daha da tedbirli davranarak, çekme işlemine devam etti, taa ki daire şeklinde bir cismin kenarları görününceye kadar.

- Bu nedir? diye sordu afallamış olan Sarrag.

- Birazdan anlarız.

Vargas hareketini çabuklaştırdı ve bir süre sonra, elinde, içine altı boşluk oyulmuş ve onlardan birine bir üçgen, altıncısı, yerleştirilmiş, pişmiş topraktan bir disk tutuyordu. Yukardan aşağıya doğru bakılınca şu şekilde görülüyordu:

Fransisken rahibi diskin arkasını çevirdi. Alt tarafta, yarım daire şeklinde şu kelimeler kazılmıştı:

DIŞARIYA İÇİMİZDEN BAKMAK GEREK.

Sarrag işaret etti:

- İşte bir kere daha, Baruel'in çok sevdiği temayla karşı karşıyayız. Kendine, benliğinin derinliğine inme. Dün mağarayla temsil edilmişti; bugün kuyuyla karşımıza çıkıyor.

- Ama bu sefer bir ayrıntı daha fazla, diye açıkladı düşüncesini haham. Kuyu aynı zamanda gizli gerçeğin de, karanlıklardan çıktığı zamanki haliyle, tamamen çıplak bir gerçeğin sembolü.

- Burada, çok daha önemli bir şey haber veriliyor bize, diye ekledi Rafael Vargas. Bu disk, zannettiğimizin aksine, bir çıkmazda olmadığımızın da tartışılmaz kanıtı. Öyle olmasa, bunu Baruel buraya niye koysun? Bundan sonra bir aşama daha olmasaydı, bunun varlığının bir anlamı kalmazdı. Üstelik, iyi bakın...

Diski kuyu bileziğinin üstüne koydu.

- Diğer beş üçgeni kabul etmeye hazır olan boşlukların pozisyonunu dikkatle incelersek, birbirlerinden eşit uzaklıkta olmadıklarını saptarız. Ve şurada, tam ortada, açılmış bu yuvalar var.

Size göre bunlar ne ifade ediyor olabilir?

Diskin bütününün, bir başka elemanın *içine* oturmak üzere dökülmüş olması ihtimali çok kuvvetlidir.

Yani bu, bir anahtar olabilir mi demek istiyorsunuz?

Benim düşüncem bu. İşte bunun için size, Granada'nın bir son olamayacağını söylüyordum. Eğer ondan yararlanmamız gerekmese, Baruel bu şeyi çıkarıp ortaya atmazdı.

Onlar gözlerini diskten ayıramıyorlardı; üzerine oyulmuş bu altı boşluk onları çok etkilemişti, zihinleri ise, son düğümü çözmekle meşguldü. Bir çelişki sergileyerek, ilke dönüşmüş olan son düğümü. *Başlangıç:* BÉRÉCHİT.

Bölüm 32

> Fakat bu düşün bir bilginin netliğine sahip olduğunu düşünmekten korkmuştum. Diğer taraftan bilgi de, düşün gerçekdışılığına mı sahip olacaktı?
>
> Marcel Proust, *Yitik zaman peşinde.*

Burgos, Temmuz 1487.

Francisco Tomas de Torquemada'nın, sekreterine sırtını dönüp, sanki ilk defa görüyormuş gibi büyük bir ilgiyle katedralin iki çan kulesini hayranlıkla seyrettiği bir andı.

- Durumu özetleyelim, dedi Alvarez'e doğru dönerek. Doña Vivero bize ihanet etti.. Üç adamımız Granada'ya geri döndü. Ve Mendoza'ya göre, Gökyakut Kitap'ı bulma ümidimiz kalmamış gibi.

Sekreter, bir hususu da belirterek onayladı:

- Yalnız, elimizde bir bilgi var, buna göre, Albaicín mahallesinde, Arap'ın evinin etrafında bir grup insan dolaşıyormuş.

- Bunların kim oldukları öğrenilmeye çalışıldı mı?

Alvarez olumlu yanıt verdi:

- Engizisyondaki görevine dayanarak, Mendoza, aralarında başkan rolü oynayanını doğrudan sorgulamış. Fakat adam tek kelime etmemiş.

- Garip... O halde bizden başkaları da Kitabın içeriğiyle ilgileniyor?

Karşısındakinin yanıt verebilme kapasitesini hiç düşünmeden sözlerine ekledi:

- Eğer durum böyleyse, onların varlıkları, aynen bizim gibi, Kitabı bulma şansının kalmadığından kesinlikle emin olmak istedikleri anlamına gelir.

Engizisyon başyargıcı yerine dönü. Yüzünü elleri arasına aldı ve uzun bir süre sustu. Alvarez, kendi kendine, acaba dua mı ediyor, yoksa bir rahatsızlık mı hissediyor diye sordu. Kararsızlık içinde, sessiz kalmanın daha akıllıca olacağına hükmetti. Sonunda, Torquemada doğruldu. Yüz hatları canının son derece sıkkın olduğunu gösteriyordu.

- Kim? diye bağırdı birden. Kitabın varlığını bilen kim? Sizin dışınızda -Alvarez elinde olmadan sıçradı birden-, Baruel'in sahte mektubunu yazan Tevrat yorumcusu, bayan Vivero, Majesteleri ve benden başka kim?

Gene karşısındakinin yanıtını beklemedi ve kuvvetle tekrarladı:

- Başka kim?

Sesi hemen hemen duyulmaz oldu:

- Unutuyordum... Hernando de Talavera.

Sekreterin yüzünde korku ve şaşkınlık ifadesi belirdi. Nabzı kuvvetlendi. Dehşete kapılmıştı, acaba Engizisyon yargıcı ondan şüpheleniyor muydu? Güçlükle konuşabildi:

- Papaz Talavera? Onun.... herhalde.... tasavvur etmiyorsunuz.....

- Hiçbir şey tasavvur etmiyorum. Her şeyi göz önünde bulunduruyorum.

Parmaklarını yazı masasının üzerinde kavuşturdu.

- Gene burada, yaptığımız tartışmayı unutmamışsınızdır. Ona durumu açıkladığım zaman, önce, işin başında, dosyanın ciddiyetinden şüphe ettiğini söylüyordu; ama sonradan, bu Kitabın ele geçirilmesi yolunda yapılacak her türlü teşebbüse karşı olduğu görüşünü belirtti.

- Gayet iyi hatırlıyorum. Ve siz ona, Hıristiyanlığın ve İspanya'nın ölümünü izleme tehlikesini, bu sorumluluğu üzerine almaya

hazır olup olmadığını sorduğunuz zaman, verdiği cevabı da gayet iyi hatırladığım gibi. Size dedi ki...

- Biliyorum!

Parmakları birbirine öyle şiddetle kenetlendi ki, eklem yerlerinden adeta kan çekildi, bembeyaz oldu.

- Bu kelimeler! Bu sözcükler gecelerce benim peşimi bırakmadılar! Bir veba gibi tehlikeli ve zararlı olan bu kelimeler beni her yerde izlediler! Şu sözleri söylemeye cesaret etti: *Sadece onurunuzu, kendinizi beğenmişliğinizi koruma ve boş gururunuzu tatmin etme bahanesiyle, ebediyen ve ne pahasına olursa olsun böyle bir sapkınlığı muhafaza etmeyi, ona kol kanat germeyi isteyemezsiniz!*

Engizisyon yargıcı koltuğunun arkalığına dayanarak dimdik oturdu. Hâkim olmaya hiç de gayret etmediği büyük bir coşku kaplamıştı onu; bir sırıtmayla şeklini kaybetmiş dudakları titriyordu.

- Kendini beğenmişlik, boş gurur... Eğer kendini beğenmişlik, boş gurur, sapkınlıklara karşı inancı savunmaksa, ilmin ve yanlışları doğru olarak kabul ettirmeye çalışan bezirgânların kötü etkilerine karşı bir set çekmek istiyorsa, diğer bütün yollara karşı tek ve biricik doğru yol olarak kutsal kitapların yolunu benimseme ve onu nesillerden nesillere aktarma iradesini ifade ediyorsa, o zaman evet: Ben, kendini beğenmişlik ve boş gururun ta kendisiyim!

Durdu ve titreyen işaret parmağını sekreterine çevirdi.

- Kendini beğenmişlik ve boş gurur dedikleri nedir bilir misiniz, papaz Alvarez? Sadece bizim akıl erdirebileceğimiz, bizim künhüne varabileceğimiz bir şey için doğduğumuzdan emin olmamızdan başka bir şey değildir!

Masaya yumruğuyla vurdu.

- Anlıyor musunuz, papaz Alvarez? SADECE BİZİM KAVRAYABİLECEĞİMİZ, AKIL ERDİREBİLECEĞİMİZ !

Sustu, kocaman bir soluk aldı ve bir tür her şeyden vazgeçiş ifadesiyle, başı öne düştü.

Dominiken rahibi felce uğramış gibiydi, konuşmaya cesaret etmeden önce uzun bir süre bekledi, sonra:

- Papaz Tomas, kararınız ne? dedi, Mendoza emirlerinizi bekliyor.

- Onlardan gözünüzü bir an bile ayırmayın, diye emretti. Onlardan bir adım bile uzaklaşmayın. Tanrı'nın mesajının bizden başkasının eline geçmesi asla söz konusu olmayacak. Bu Kitabı istiyorum. Daha sonra bu üç adamı öldüreceksiniz! Hemen oracıkta! Size haber verilen o bir grup insana gelince: Yok edilsinler! Emrindeki adamları iki katına çıkaracağımızı Mendoza'ya haber ver..

Korkularını atlatmış olan sekreter, bir hususu belirtmekte yarar gördü:

- Papaz Tomas, Baruel'in planının eksik olduğunu unutmuyorsunuz herhalde. Bekleyişleri boşuna olabilir...

- Emirlerime uyulacak: Öldürülsünler!

* * *

Ertesi gün, Toledo'da.

Bir iplik gibi ince güneş ışığı, hafifçe aralanmış örtülerden içeri sızıyordu. Salamanca'dan döndüğünden beri, Hernando de Talavera, çiğ ışığa gittikçe tahammül edemez hale gelmişti; bu, belki de, ruhunun derinliklerine ulaşmak, derin düşünceye varmak için daha uygun bir ortam olan karanlıkların yalnızlığına dalmaya karşı kendinin de bilincinde olmadan duyduğu bir arzuydu.

Bu işte kullandığı adamı ve peder Alvarez'i ayrı ayrı inceledi.

- Bu işin bir çıkmaza saplandığına inanmakta güçlük çekiyorum. Ne sebeple Granada'ya döndüler?

Soruyu ikinci seferdir soruyordu.

- Başka seçenekleri yoktu.

Yanıtlayan Alvarez olmuştu.

- Bundan kesinlikle emin misiniz? Caravaca'da, pişmiş topraktan bir diskten başka bir şey bulmadılar. Başka hiçbir şey; mavi renkte bir tablete uzaktan yakından benzeyen hiçbir şey?

- Başka hiçbir şey, papaz Talavera. Sizi temin ederim.

Bundan sonra gelecek soruyu bekliyormuş gibi, önceden yanıtını verdi:

- Bu diskin arka tarafında, fransisken rahibi yüksek sesle şu kelimeleri okudu: "Dışarıya içimizden bakmak gerek."

Talavera, bütün Yarımada'yı katederek yapılan bu araştırmanın sonuçta bir hiçe ulaşmasına akıl erdirebilmeyi reddediyordu. Bu üç adamın dikkatinden kaçan noksan bir parça olmalıydı. Bu işin başında, Tanrı tarafından imzalanmış bir mektubun gerçek olabileceğinden ne kadar şüphe duymuşsa, bugün de böyle bir şeyin varlığından o kadar emindi. Baruel'in planı, sonunda bir çıkmaza götürmeyecek kadar mükemmel düşünülüp bilgince hazırlanmıştı. Bir parça gözden kaçıyordu... Bu adamlar bunu bulabilecekler miydi?

Gariptir. Salamanca'daki o, kozmoğrafyacılar, tanrıbilim uzmanları ve astronomi uzmanlarından oluşan komisyona başkanlık ettiğinden beri, hep, Havariler Ahdi'nin şu pasajı aklına takılıp duruyordu: "Paul, Atina cinayet mahkemesinin orta yerinde, ayakta duruyordu, dedi ki: Atinalılar, sizin hepinizin son derece dindar olduğunuzu görüyorum. Zira, geçerken ve sizin dininizi, inancınızın anlamaya çalışırken, üzerinde şöyle yazılı bir sunak gördüm: *Bilinmeyen Tanrı'ya*. Kendisini tanımadan taptığınız, benim size müştuladığımdır."

İnancın en son, doruğa ulaşmış ifadesi, Tanrı'ya bir geçmiş, bir bugün, bir köken, bir tarih atfetmeye çalışmamak olmalı değil mi?

Çalışma masasının yanında durdu ve elini ağır ağır yüzünde gezdirdi. Bu masa hiç, kendini yaratmış olan marangozu tasavvur edebilir miydi? Bizi, çözülemeyecek olanı çözmeye iten, bizim o sınırsız kendini beğenmişliğimiz, o boş gururumuz değil miydi? "Ben neysem O'yum." Bu beyan, Saray'lar boyunca durmadan karşımıza çıkıyordu. Bu, doğrudan doğruya Tanrı'nın iradesinin ifadesi olarak yorumlanamaz mıydı? Bana hiçbir zaman bir isim vermeyin. Beni *Olduğum* gibi kabul edin, yani: Bilinmeyen olarak.

Bu düşünceleri zihninden silip attı ve tartışmayı kaldığı yerden sürdürdü.

- Papaz Alvarez, Engizisyon başyargıcının adamlarının, Diaz'ın adamlarıyla benim aramda bir bağlantı kurmadıklarından emin misiniz, bana güvence verebilir misiniz?

Bu güvenceyi veren, Diaz'ın kendisi oldu; bu da Torquemada'nın sekreterini çok rahatlattı.

- Kesinlikle böyle bir bağlantı kurmaları söz konusu değil. Sebebine gelince, sizin rolünüzden tamamen habersizler. Benim emirlerime itaat ediyorlar, hepsi bu.

Ve hemen arkasından ekledi:

- Ama, bundan sonra, görevimizin son derece tehlikeli ve nazik olduğunu da bilmeniz gerekir.

- Haklı, diye doğruladı Alvarez. Engizisyon yargıcı, Mendoza'nın emrindeki adamların miktarını iki katına çıkarmayı taahhüt etti. Müdahale etmeye karar verirlerse, sizin adamlarınız silinip süprülür. Meğer ki...

Cümlesini özellikle yarım bırakmıştı.

- Meğer ki ne? diye sordu Talavera.

Alvarez, çekinerek bir teklif getirdi:

- Majesteleri... Eğer onun nezdinde girişimde bulunursanız, o zaman belki kuvvetler dengesini tersine çevirme şansınız olabilir.

Kraliçenin günah çıkartan papazı bir süre düşündü; bakışı sanki boşlukta kaybolmuş gibiydi.

- Bunu düşüneceğim.

Diaz'a döndü.

- Bu gece Toledo'da kalın. Size kararımı bildireceğim.

* * *

Granada, akşam.

İbni Sarrag, terasında ayakta, yüzü yıldızlı gökyüzüne dönük, mırıldandı:

- Bana inanmıyorsunuz, Rafael, ama her şey orada yukarda yazılı.

Üç ayaklı, tahtadan sehpa üzerine konmuş, telkâri işlenmiş muhteşem bir gümüş tepsiye doğru gitti. Orada, amber kokulu

bir içkiyle dolu kulpsuz bir testi ve yanında yarı yarıya dolu bir kadeh duruyordu. Kadehi aldı ve dudaklarına götürdü.

- Böylece, şeyh Sarrag, bu akşam, Peygamber'in yasasını çiğnemeye karar verdiniz...

Arap, yağ lambasının küçük alevini hafifiçe titreterek minderlerin arasına kendini bıraktı.

- Dostum... Gerçekleri saklamayalım, kendimizi gizlemeyelim, her zaman Müslümanlar, özellikle en zenginleri, şarabı sevmişlerdir ve bu, Muhammed'in emirlerine rağmen böyledir. Ben ilk defa, bu bir gerçek, yasayı bile bile çiğniyorum. Ama, n'aparsınız ki, zaaf insanın kalbindedir. Ve bu akşam, ben zayıfım.

Kadehi fransisken rahibine sundu.

- Siz, sizi tereddüde sevk eden ne?

- Hiçbir şey. Sadece, havari Paul'ün Tanrı'nın hizmetkârlarının saygıdeğer kişiler olmaları gerektiğini, inancın sırrını bulanıklaşmamış, pırıl pırıl bir bilinçle koruyabilmeleri için, kendilerini asla şaraba vermemelerinin doğru olacağını bize telkin etmiş olmasından başka hiçbir şey.

- Burada bir çelişki var, size de öyle gelmiyor mu? Yaklaşık bin beş yüz yıldan beri kutladığınız, Mesih'inizin kutsal yemeği neden oluşmuştur, ekmek ve... şaraptan değil mi?

Ve hemen düzeltti:

- Biliyorum, bir yudumla içki âlemi yapmak arasında fark var. Konuya beni ilgilendiren açıdan bakacak olursak, bu gece çok efkârlıyım. Allah beni affetsin: bir sarhoşluk süresince ben de pagan olacağım.

Konuşurken, kendine bir kadeh daha doldurdu.

- Gerçekten baştan çıkmamakta kararlı mısınız?

Vargas kısa bir süre tereddüt geçirdi. Göz açıp kapayıncaya kadar kısa bir süre, gözbebeklerinden eski günlere bir özlem ışığı geçti.

- Bana da verin, dedi. Sizi yalnız bırakmaya gönlüm razı olmadı...

Kadehi aldı ve bir dikişte bitirdi.

- Ben Nuh'tan daha mı faziletli olmaya çalışıyorum? Onun tufandan sonra ilk yaptığı şey sarhoş olmak olmuştu.

- Görüyorsunuz, ilk peygamberler de birer insandı, bilgince ahkâm kesti Sarrag ve okudu: *Gemi onlarla birlikte, dağ misali dalgaların ortasında suyun üstündeydi. Nuh, bir mil kadar uzakta duran oğlunu çağırdı: Yavrucuğum! Sen de bizimle bin gemiye; inançsızlarla kalma orada.*

Yüzü birden karardı ve hiç alakası yokken, birdenbire, isyan dolu bir sesle bağırdı:

- Anlamıyorum! Bu yolculuğun bize ne yararı olacağını hiçbir zaman anlamayacağım. Bu kadar gayret, bu kadar zahmet, sonunda hiçe ulaşmak için! Bu kadar ümit hiç oldu!

Fransisken rahibi hiçbir yorum yapmadı. O da ne yapacağını bilemez, şaşırmış durumdaydı. Yarın Rábida'ya dönecek, manastırına yeniden kavuşacaktı; ve bu, bir düşün sonu olacaktı. Vücudunu bir ürperme kapladı. Granada'da tatlı bir hava vardı; kekik ve portakal ağaçları mis gibi kokuyordu. Gece manzarasını inceledi. Uzakta, Nevada sıradağlarının beyaz tepeleri, gölge oyunlarıyla yaratılan gölgeler gibi görünüyordu. Genil nehri Vega'nın kollarında uyukluyordu. Elhamra'nın kare şeklindeki kuleleri uyanıktılar, nöbet tutuyorlardı. Bütün bu ahengin, uyumun bir görünüşten ibaret olduğuna kim inanabilirdi? Buradan birkaç mil ötede savaş fokurduyordu. Yarın, bir gün, son engelleri de aşacaktı ve yaşamanın nefasetine, doyulmaz tadına son verecekti.

Siz, karşınızdakinin sizin tamamlayıcı bir parçanız olduğundan, sizi tamamladığından emin olunan o nadir anlardan bahsettiğinizi dinlerken, sizin benim için tamamen bunu temsil ettiğinizi size haykırmaktan başka bir isteğim yoktu, sadece buydu isteğim. Sizin gerçekten bu öbür yarı olduğunuzu haykırmak.

Sessizlikte, Manuela'nın sesi kulağına geliyor, bir hançer gibi yüreğine saplanıyordu. Akkor halde kızdırılmış bir demirle eti dağlanıyormuş gibi, kasıldı. Hayır, hata yapmamalıydı. O, Tanrı'ya aitti. Zaman yarayı kapatacaktı ve anılar da mevsimlerle birlikte her gün biraz daha şiddetini kaybedecekti...

Her şey sizi sevdiğim anda değişti, bambaşka oldu.

Yalan söylemişti.

Kendini düşüncelerinden güçlükle koparabildi ve şarap istedi:

- Sarrag... Bana biraz daha şarap koyar mısınız?

Şeyh koymaya gidiyordu, o sırada Arap'ın çalışma odasını terastan ayıran küçük kapı aralandı ve yarı karanlıkta, Ezra'nın bir deri bir kemik kalmış silueti belirdi.

- Gelin, haham! Siz de bizim melankolimize katılın.

Haham kıpırdamadı. Eşikte, dimdik, neredeyse bir heykel gibi, hareketsiz onları seyretti.

Sarrag davetini yineledi.

Zayıf ışık altında, son derece dik bir şekilde, ayaklarını sürüyerek yürüyen Ezra ilerledi. İki adam, Ezra ancak yanlarına geldiği zaman, elinde tuttuğu kâğıtları fark ettiler.

- Lambayı yaklaştırın, oldu ilk kelimeleri. Daha çok ışığa ihtiyacım var.

Yere otururken, titrek bir sesle konuşmaya başlamadan önce, kendini toparlıyormuş izlenimini verdi:

- *Béréchit...* Başlangıçta. *Başlangıçta, Tanrı göğü ve yeri yarattı. Ama yer belirsiz ve boştu, karanlıklar uçurumları örtüyordu, Tanrı'nın varlığı suların üzerinde uçuyordu. Tanrı ışık olsun dedi ve ışık oldu. Tanrı ışığın iyi olduğunu gördü ve Tanrı ışığı karanlıklardan ayırdı. Tanrı ışığa "gün" adını verdi ve karanlıklara da "gece". Bir akşam oldu ve bir sabah oldu: birinci gün.*

Eliyle farkında olmadan sakalını sıvazladı.

- Böylece altıncı güne kadar gelindi. Altıncı gün Tanrı insanı yarattı... Altı. Saray'ların sayısı. Eşkenar altı üçgen. Jerez de los Caballeros'un surlarında altı kapı. Altı işaret oyulmuş bir disk.

Açıklarken sakin bir tavır takındı:

- Anahtar bu altı rakamındaydı...

Mantığın akışını kesmekten korkuyorlarmış gibi, Vargas ve Sarrag hiçbir şey söylemeye cesaret edemiyorlardı.

- Granada'ya dönüşümüzden beri, katettiğimiz yolu ıcığına cıcığına kadar inceledim durdum. Her satırı, her kelimeyi tekrar döndüm düşündüm. aştığımız aşamalardan her birini belleğimde tekrar yaşadım. Bir kelimede özetlenebilecek, kesinlikle emin

olduğum bir gerçek çıktı ortaya: "Kesinlik." Bütün bilmecelerin kaleme alınması boyunca Baruel'in gösterdiği kesinlik, doğruluk. Bu gerçekten yola çıkınca, çelişkili bir eleman hemen zihnime çarptı, mantığımı rahatsız etti. Mutlak bir tutarlılık içindeki bu bütünde tutarsız olan bir parça vardı: bize Yarımada'yı baştan başa katettiren yolculuk. -İlk bakışta- hiçbir anlamı olmayan bir hareket içinde bir şehirden öbürüne gittik. Huelva, Jerez de los Caballeros, Cáceres, Salamanca, Burgos, Teruel, Caravaca, Granada. Söyleyin bana: Bu şehirlerin arasında ne ilişki vardı? Hiçbir ilişki. Veya ciddi olarak kaale alınmaya değmeyecek çok ufak bir şey belki. Yaptığımız yolculuk, titizlikle çizilip hazırlanmış bir yoldan çok, başıboş, anlamsız bir gezintiye benzedi. Baruel'de her zaman görmeye alıştığımız o kesinlik ve mantık nereye gitmişti? Saray'ları işi rastlantıya bırakarak, bir yolun dönemecinde hemen ayaküstü keşfedilivermiş bir kuleye veya bir mağaraya bağlı olarak, onların hatırı için düzenlemiş olacağı tasavvur edilebilir miydi?

Kısa bir süre sustu ve sonra devam etti:

- Baruel'in planında, asla, önceden hesaplanıp kitaplanmadan doğaçlamadan ve rastlantıya bağlı olarak konan bir şeye pek yer verilmemiştir. O halde birdenbire -özellikle bu noktada- neden farklı davranmıştır? Ben buradan, bu zayıflığın mutlaka başka bir şey gizlemesi gerektiği sonucunu çıkardım.

Bir sessizlik oldu .

Sarrag kadehini aldı ve dibe çöken amberli çökeltiyi hayranlıkla izleyerek, alçak sesle:

- Haham, dedi, görünüşe göre siz bir sonuca varmışsınız. Bizi daha fazla üzüp merakta bırakmayın.

Yaşlı haham kımıldadı. Solgun ışığın altında, yüzünün köşeli, keskin hatları yumuşamıştı.

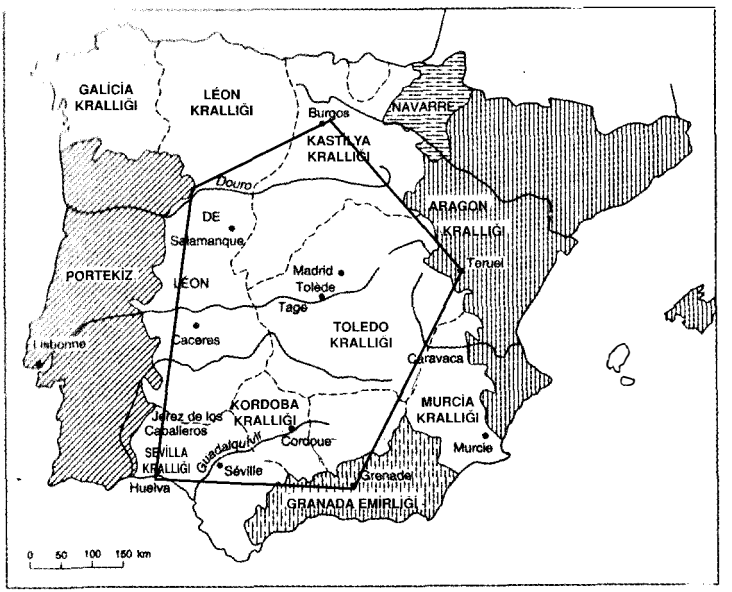
- Bakın, dedi gümüş tepsinin üzerine elindeki birinci kâğıdı açarak. Gözlerinizin önünde bir İspanya haritası var. Onu ben kendim çizdim, o yüzden mükemmel değil. Saptayabildiğiniz gibi, başlıca noktalar olarak, gittiğimiz şehirleri ve bunların her birinin bağlı olduğu krallığı işaret ettim.

Durdu ve Sarrag'a:

- Bana bir mürekkep hokkası ve bir kamış kalem getirir misiniz, lütfen? dedi.

Arap istenileni yaptı. Bir süre sonra istenilen şeylerle döndü.

- Şimdi dikkat edin, diye uyardı haham. Gittiğimiz şehirleri bir çizgiyle birbirine bağlarsak şunu elde ederiz:

Vargas fikrini belirtti:

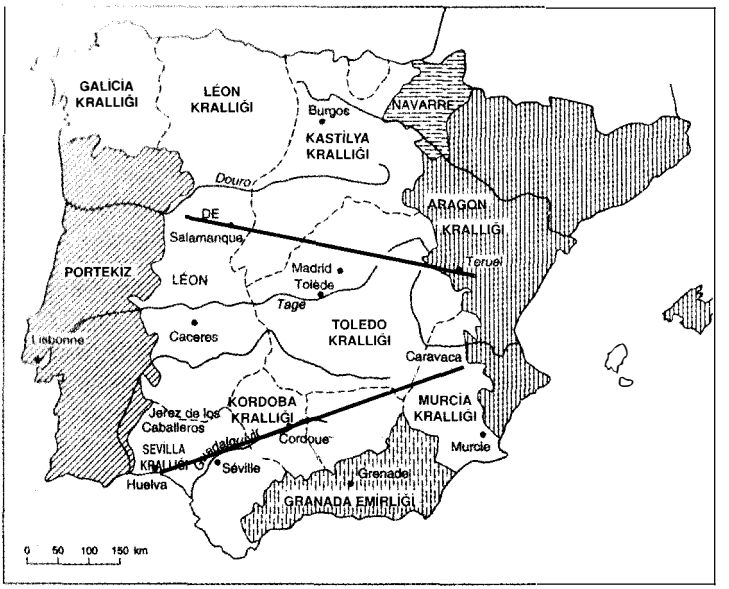
- *İlk bakışta,* burada çok ilginç bir şey yok, ancak belki...

Dikkatini topladı ve haritayı ışığa biraz daha yaklaştırdı.

- Bir beşgen, ama tamamen asimetrik. Beş kenarı var, fakat paralellik yok.

- O zaman, bir başka yöntem düşündüm.

Üzerinde gene İspanya haritasının çizili olduğu ikinci bir kâğıdı eline alarak, bu sefer güneybatı ve güneydoğuda en uçta olan şehirleri ve kuzeybatı ile kuzeydoğudaki en uçta olan şehirleri birleştirmeyi denedi.

Kalemi bıraktı ve sordu:

- Şimdi, ne görüyorsunuz?

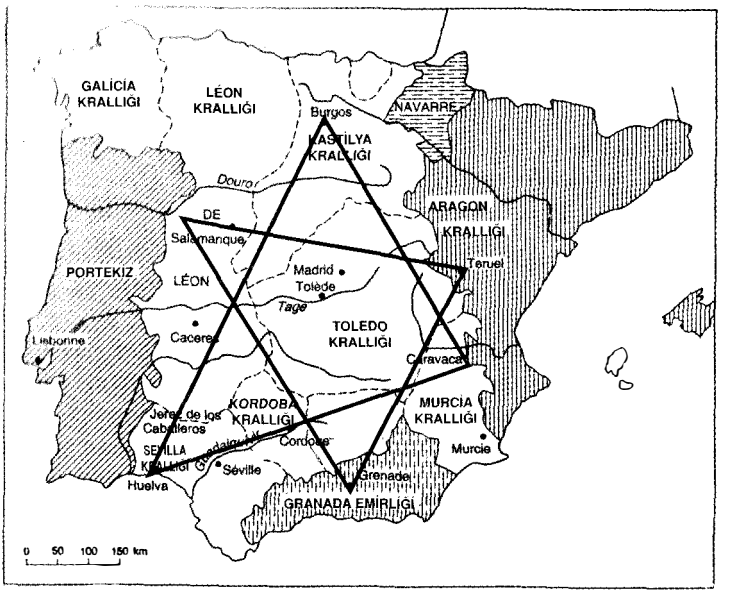
Sesinin tonundan, gerçekte bir yanıt beklemediği hissediliyordu. O zaman, yeni doğrular çizmeye girişti. Biri Huelva'dan çıkan, diğeri Caravaca'dan ve bir tek noktada: Burgos'ta buluşan çizgiler. Sonra aynı tarzda hareket ederek Salamanca ve Teruel'i Granada'ya birleştirdi.

Çizimini henüz bitirmişti ki, Sarrag telaşla birtakım sözleri ağzının içinde yuvarladı.

- Bu.... mümkün mü....

Artık haritaya bakan bir tek o değildi.

Yanında Vargas da, şaşırıp kalmış, Ezra'nın parmaklarının altında şekillenen geometrik şekli inceliyordu.

Haham nefes aldı ve devam etti:

- Hayal görmüyorsunuz. Gözlerimizin önünde Süleyman'ın mührü var, ama beşgende olduğu gibi, boyutları mükemmel değil. Fakat bu asimetriyi düzeltmenin bir yolu var.

Son kâğıdı aldı ve onu elinde tuttu.

- Tekrar Baruel'i, metodunu ve özellikle, her şeyin temeli gibi görünen bu altı rakamını düşündüm. Biz kaç şehir dolaştık?

Sarrag otomatik olarak cevap verdi:

- Granada ile sekiz.

- Sonuç olarak, iki tane fazla var. Buna karşılık, bizim hesap yöntemimizi tekrar gözden geçirsek...

- Yani siz, Devâ (çare, büyü, sihir, keramet) konusu üzerinde çalışırken nasıl rakamlar üzerinde oynadıksa, gene öyle yapalım diyorsunuz? Bunun, isteklerimize uydurmak için, gerçeği zorlamaya çalışmak olacağı kanısında değil misiniz?

- Hayır, şeyh Sarrag. Beni yanlış anladınız. Değiştirmeyi düşündüğüm, hesaplama yöntemi olmadığı gibi *hesaplanacak elemanlar* da değil. Şimdi düşünün. Mademki şehirleri topladığımız zaman, temel sayıya, yani altıya ulaşamıyoruz, o halde nazar-ı itibara alınmamız gereken şehirler değil, başka hareket noktaları, başka ölçütlerdir.

İki arkadaşın ilgisi doruk noktasındaydı. Arap kendine bir kadeh şarap daha koymuştu, fakat onu dudaklarına götürmeyi unutmuştu.

- Hatırlayın. Baruel'in planı *büyük ve küçük* Saray'lar olarak ayrılmamış mıydı? Bu geceye kadar, niye bu isimlerin verildiği üzerinde asla derine inmeye çalışmamıştık. Ve hata etmiştik, zira cevap orada yatıyordu. Şimdi, bütün bunları özetlersek ne görüyoruz?

Kalemi aldı ve bir şeyler çiziktirdi:

1. Huelva, *büyük Saray.*

2. Jerez de los Caballeros, Cáceres ve Salamanca, *küçük Saray'lar.*

3. Burgos, *büyük Saray..*

4. Teruel, *büyük Saray.*

5. *Caravaca, büyük* Saray.

6. Granada, *büyük Saray.*

Kamış kalemi mürekkep hokkasına bıraktı.

- Altı, diye açıkladı sakin bir sesle.

- Altı, gerçekten de, diye tekrarladı Vargas. Peki, ama? Mührün simetrisini bunun nasıl değiştireceğini göremiyorum.

Bir el hareketiyle, Ezra, fransisken rahibine telaş etmemesini işaret etti.

- Büyük Saray'lar, küçük Saray'lar. Baruel neden gittiğimiz bazı yerleri büyük, bazılarını küçük Saray olarak nitelendirmiş? Bu şehirlerin temsil ettikleri öneme göre mi? Burgos, Salamanca kadar saygın, itibarlı bir şehir ve Cáceres. Jerez de los Caballeros'tan

daha zengin değil. Coğrafi konumlarına göre mi? Kesinlikle değil. O halde, sorumu tekrarlıyorum: Niçin? Haritaya dikkatlice bakın.

Vargas açıklayıncaya kadar uzun bir süre geçti:

- Krallıklar, dedi boğazında düğümlenmiş bir sesle.

- Bravo, diye kutladı Ezra.

Kamış kalemi yeniden aldı ve şehirlerin ismini ve ait oldukları krallıkları alt alta yazdı:

1. Huelva, *büyük Saray*. Sevilla krallığı.

2. Jerez de los Caballeros, Cáceres ve Salamanca, *küçük Saray'lar*. León krallığı.

3. Burgos, *büyük Saray*. Kastilya krallığı.

4. Teruel, *büyük Saray*. Aragon krallığı.

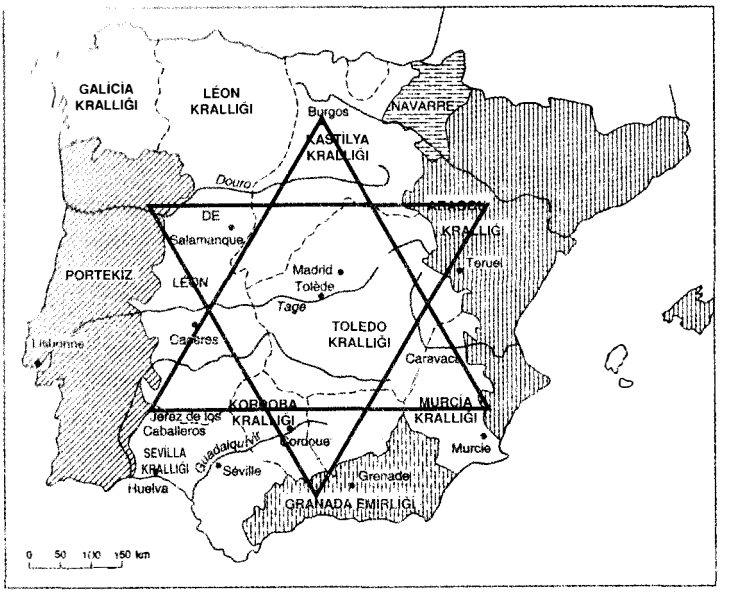
5. Caravaca, *büyük Saray*. Murcia krallığı.

6. Granada, *büyük Saray*. Granada krallığı.

- Altı krallık. Araştırmamızın başından beri bizimle beraber olan esrarengiz sayı işte gene karşımızda. Buradan bir sonuç kendiliğinden ortaya çıkıyor: Şehirleri değil, fakat *krallıkları* birbirlerine çizgiyle bağlamak gerek.

Söylediklerini uygulamaya geçirmek için, son kâğıdı aldı ve krokisini çizmeye başladı. Bitirdiği zaman, haritayı tepsinin üzerine koydu.

Dostlarım, işte Süleyman'ın mührü mükemmel şekliyle meydana çıkmış bulunuyor...

Vargas ve Sarrag, büyülenmiş bir halde, tek kelime etmekten aciz, haritayı hayranlıkla seyrediyorlardı.

- Kesinlik ve mantık! Ben onu daima böyle düşündüm; Baruel'in planında rastlantıya hiçbir zaman yer olmamıştır. Yarımada'yı baştan başa katederek yaptığımız yolculuk, uzun zamanda olgunlaştırılmış bir iradenin yerine getirilmesinden ibaretti.

Arap alnını kırıştırdı. Önceki versiyonlarda yer almamış bir ayrıntı dikkatini çekmişti. İşaret parmağını Toledo şehrinin altına koydu.

- Mührün ortasında bu haç niye?

Hahamın dudaklarında sakin bir tebessüm belirdi.

- Çünkü Gökyakut Kitap'ı orada bulacağız.

- Bundan nasıl bu kadar emin olabiliyorsunuz?

Ezra ısrar etti:

- Orada ve başka hiçbir yerde.

Ağırlaşmış parmaklarını mihaniki bir hareketle ovuşturarak mantık silsilesini sürdürdü.

- Siz ve ben, Süleyman'ın mührünün alelade bir geometrik şekil olmadığını, fakat Hermesçi düşüncenin (tabiatın birtakım madenlerden oluştuğu ve bu madenlerin birbirine dönüştürülebildiği yolundaki görüş) gerçek bir özeti, gerçek bir muhassalası (bu düşünceyi bünyesinde toplayan, mezceden bir şey) olduğunu biliyoruz. Dört unsuru içerir: Tepesi göğe bakan birinci üçgen, ateşi temsil eder. Tepesi aşağıya bakan, suyu temsil eder. Suyun üçgeninin tabanıyla kesilmiş ateşin üçgeni (tabanla kesilmiş kısmı), havayı gösterir. Bunun tam karşısında, ateşin üçgeninin tabanıyla kesilmiş suyun üçgeni (tabanla kesilmiş kısmı), toprağa tekabül eder. Bu altıgende toplanmış olan bütün, evrenin elemanlarının bütününü oluşturur. Ayrıca, yıldızın iki yanındaki dört tepe noktası incelenirse, bu dört eleman arasındaki karşılıklı zıt bağlantı ve esas itibarıyla iki nitelik ve iki de bunların karşıtları olduğu açıkça ortaya çıkar: Kastettiğim, bu dört elemanın sıcaklık, kuruluk, nem ve soğukluk olduğudur. Bu durumda, Süleyman'ın mührü, karşıtların sentezi ve kozmik birliğin ifadesi gibi görünmektedir. Bazı Tevrat yorumcuları, temel altı madeni de buraya eklerler: Gümüş, demir, bakır, kalay, cıva ve kurşun.

- İyi, güzel de, bütün bu anlattıklarınız, hâlâ, hangi sebeple Toledo'nun güneyini seçmiş olduğunuzu açıklamaya yetmiyor?

- Çünkü orası -yaklaşık olarak- mührün merkezini teşkil ediyor. Merkez: Altın ve güneş.

- *Yaklaşık olarak* dediniz. Bu, kesin bir hesabın bu merkezi belirleyeceğini düşündürüyor. Sonuç olarak...

Ezra Arap'ın uyarısına aldırmış görünmedi.

- Bölgeyi dikkatle inceledim. Bu arada, şeyh Sarrag, kütüphanenizdeki eserlerin kalitesinden dolayı, sizi kutlamak isterim. Hemşeriniz, coğrafyacı İbrahim Ebu Bekir'in bir kitabını karıştırırken, Toledo'nun güneyinde, bu *yaklaşık* merkezin çevresinde bir yerde, her türlü şüpheyi bertaraf eden ve benim hipotezimi destekleyen bir binanın bulunduğunu keşfettim.

İşaret parmağını haçın üzerine koydu.

- Montalbán şatosu!

Ve Vargas'a sordu:

- Bundan bahsedildiğini daha önce hiç duymuş muydunuz?

Fransisken rahibinin gözbebeklerinden belli bir şaşkınlık ifadesi geçti.

- Sanıyorum, bir asırdan biraz daha uzun bir süre önce, kralın taht vârisi olmayan oğlu don Juan Manuel tarafından yaptırılmış, iyi tahkim edilmiş bir yer söz konusu.

- Doğru. Bu şatonun nerde yükseldiğini biliyor musunuz? Bir kale üzerinde, papaz Vargas. Bu kale de...

Cümlenin gerisini açıklamadan önce, kasten bir süre durup bekledi:

- Templier tarikatı mensupları tarafından inşa edilmiş... Sizin din kardeşleriniz tarafından.

Ezra bilgi vermeye devam etti:

- Ve bu şatonun şeklinin ne olduğunu biliyor musunuz? Üç-gen-şek-lin-de! İyice işittiniz mi? Üçgen şeklinde...

Öldürücü son darbeyi vurmaya hazırlanan bir hayvan gibi birazcık, bütün vücudu gerildi.

- Kalenin burçlarından ikisi beşgen şeklinde.

Arka arkaya sıraladı:

- Beşgen, üçgen. Templier tarikatı mensupları. Montalbán şatosu, altı Saray'ı oluşturan bütün unsurları üzerinde toplamış. Benim niçin bu *yaklaşık* merkezi seçtiğimi şimdi anlıyor musunuz?

Yoğun bir sessizlik sorusuna tek yankı oldu.

İlerde, ufkun ucunda, şafak Vega üstünde sökmeye başlıyordu.

Bölüm 33

Eğer dudakların mırıldandığını kalp hissetmiyorsa, hiç dua etmemişsiniz demektir.

İsimsiz bir özdeyiş.

Kraliçenin yatak odasında, şamdanların solgun ışığı içinde yüzen bir amber kokusu dalgalanıyordu.

Allak bullak olmuş olan İsabel, parmaklarıyla koltuğun kollarına sımsıkı yapıştı ve Manuela'ya dehşet içinde açıkladı:

- Bana inanmalısın! Hiçbir şeyden haberim yoktu.

- Zerre kadar şüphem yok, Majeste. Ama olayların gerçeği bu! Engizisyon başyargıcı beni öldürtmek istedi! Eğer Tanrı yolumun üstüne sizin askerlerinizden bir müfrezeyi çıkarmamış olsaydı, bunu kanıtlamak için burada olmayacaktım.

- Biliyorum, Manuela. Fakat sana tekrar ediyorum; hiçbir şeyden haberim yoktu. Engizisyon yargıcı çizmeyi aştı. Emin ol, o Mendoza denilen adam ömrünün sonuna kadar hapislerde çürüyecek!

- Ne önemi var! Ben yaşıyorum ya, esas olan bu. Siz bana esas şunu söyleyin: Bir komplonun söz konusu olmadığını, fakat üç adamın göksel bir mesajın -farazi tabii ki, bunu kabul edelim- peşinde olduklarını öğrendiğiniz andan itibaren, niye Engizisyon yargıcının isteklerine boyun eğdiniz?

Kraliçenin hatlarına yüksekten bakan sert bir ifade yerleşti birden.

- Aziz dostum. İspanya kraliçesi boyun eğmez; karşı tarafın fikrini onaylar. Ve benim de onayladığım şey, ülkemin iyiliği içindir!

- Ya Tanrı'nın iyiliği, onun için ne yapıyorsunuz? Siz, Tanrı'ya o kadar inanan siz...

Yanıt, hiç beklenmedik bir şekilde, patladı:

- Şunu bilin ki, Kitabın içeriğiyle ilgili olarak hiçbir zaman en ufak bir şüphe olmadı içimde. Bütün gücümle, damarlarımda akan Katolik kanımla, hiçbir zaman bu mesajın -ne kadar farazi olursa olsun- yalnız ve tek Gerçeğin; Efendimiz İsa'nın Tanrı'nın oğlu *olduğu* ve Hıristiyan dünyasının da *onun* çocuklarını taşıdığı Gerçeğinin doğrulanmasından başka bir şey olduğunu hiç ama hiç düşünmedim.

- Fakat o zaman bu adamların yok olmalarını istemekte ısrar etmek niye? Açıklayanının belki de Tanrı'nın kendisinin olacağı bir gerçeği yok etmeye çalışmak niye?

Kraliçe yanıt vermedi.

Eli, üzerinde sedef bir yelpaze olan kakmalı bir masaya doğru uzandı. Yelpazeyi masadan sert bir hareketle aldı ve yarı açtı. Üzerine beyaz çiçekler serpiştirilmişti. Manuela neden olduğunu anlayamadan bu çiçekler ona badem ağacının çiçeklerini düşündürdü. Kendi kendine, hayat bu ağaca benziyor dedi: Mis kokulu çiçekler, acı meyveler...

Kraliçe birden koltuğundan kalktı ve sanki tahammül edilemez *derunî bir mücadelenin pençesindeymiş gibi, odayı bir baştan bir* başa arşınlamaya başladı. Boğuk, heyecandan tarazlı bir sesle şöyle konuştu:

- Gerçekte, bir an, sadece bir an, bu Kitap'ta bir tehlike sezdiğimi sandım. Ve bu tehlikenin korkusudur ki, beni Torquemada'nın planını kabul etmeye sevk etti.

Brokar hışırtısı içinde, pencereye gitti ve eliyle, erguvan rengi kadife perdeleri araladı.

- Devletin varlığını sürdürebilmesi için mantıklı olan, fakat kalbin desteklemeyeceği, kabul edemeyeceği sebepleri olduğunu anlamak zorundasın! Hiçbir şey onun dışında, hiçbir şey onun üstünde, hiçbir şey ona karşı olamaz! O, İspanya'*dır*.

Manuela çılgın gibiydi, bütün silahları, ikna etmek için bütün kanıtlar, bütün mantık yolları elinden alınmış gibi hissediyordu

kendini. İki saattir, Torquemada'nın attığı zafer çığlıklarına, taşkınlıklara bir son vermek için, dostu denilen bu kadını ikna etmeye boşuna uğraşıyordu. Vargas, Sarrag ve Ezra öleceklerdi.

Dönüş yolu üzerinde uğradığı saldırıdan sonra, hazırlanan dramı önsezisiyle hissetmişti. Her şeyi yapmaya hazır olan Engizisyon yargıcının kişiliğini tekrar düşünmüştü. İsabel'e gönderilip de yanıtsız kalan şu kurye işinde, kaçamaktan da öte bir tarzda, bu aksiliği kuş başlı adam açıklamaya çalışmıştı. O zaman, sadece içgüdüsünden başka hiçbir şeye kulak asmadan, hemen İsabel'e koşmuştu; İsabel onu hemen o akşam kabul etmişti. Manuela, korkularının doğrulandığını görmekte gecikmemişti: İsabel asla böyle bir kurye almamıştı. Engizisyon yargıcı, onun görevi bırakma kararından kraliçeyi asla haberdar etmemişti. Ve o anda da, üç adamın kaderlerine mührünü basmış olmalıydı.

Kalbi sıkışmış, ağlamak üzereydi; çekilmek için izin istedi. Kraliçe ona yaklaştı.

- Bilmediğin bir ayrıntı var. Birkaç gün önce, senin ziyaretinden evvel, üç adamın amaca ulaşmak üzere olduklarını öğrenince, papaz Talavera'yı davet ettim. Buluşmamızın hafta sonunda olması öngörüldü. Yani, yarından sonra.

Manuela şaşkınlıkla kekeledi:

- Fakat... Niçin?

- Ona kararımı bildirmek için.

- Majeste... Kararınızın ne olduğunu sorabilir miyim?

Yanıt olarak kraliçe, gül ağacından, açılır kapanır küçük bir yazı masasının önüne gitti. Masanın açılır parçasını aşağı indirdi. Bir yaprak kâğıt aldı ve altın kaplamalı bir yazı takımı çıkardı. Ağır ağır mürekkep hokkasının kapağını kaldırdı, kuş teleğinden, Hollanda işi kalemini aldı, mürekkebe batırdı ve yazmaya başladı. Bitirdiği zaman, kararlı bir elle imzaladı, kurusun diye mihaniki bir hareketle kâğıdı salladı ve mektubu Manuela'ya uzattı.

- Demek, yarın, erkenden, bunu papaz Talavera'ya vereceksin...

Kraliçe doğruladı:

- Ben onu mühürlemeden görebilirsin...

Manuela, korkuyla ümit arasında, çok kısa bir an tereddüt geçirdi ve sonunda, henüz mürekkebi kurumamış mavi-siyah satırları okumaya karar verdi...

* * *

Toledo civarları...

Vargas alnında boncuk boncuk biriken ter tanelerini elinin tersiyle kuruladı. Öğle güneşi manzarayı öyle bir halvete çevirmişti *ki*, ağaçlar bile bundan rahatsız oluyormuş izlenimi veriyordu.

Fransisken rahibi iki arkadaşına kaçamak bir şekilde yan yan baktı. Omuzları çökmüş, hatları gerilmiş, gözlerini ufuk çizgisinden ayırmadan, atlarının üstünde tırıs gidiyorlardı. Onların da Vargas kadar sıkıntı içinde oldukları açıkça belli oluyordu. Granada'dan çıktıklarından beri, altı gündür, ancak birkaç kelime etmişlerdi; sanki yolculuğun yakın olan sonunun hissedilmesinin bilinmeyen korkusu, onların üzerinde, bitkinliğe yakın bir yürek darlığı, bir iç sıkıntısı durumuna girme etkisi yapmıştı.

Ya Samuel Ezra yanılmışsa? Dininin en büyük sembolü olan Süleyman'ın mührünü, ne pahasına olursa olsun, kullanmak, işi eninde sonunda getirip bu sembole bağlamak arzusuyla, kendi de farkında olmadan yönlendirilmiş olduğu için, analizinde de hata yapmış, yanlış yola sapmış mıydı acaba? Hayır bu mümkün olamazdı. Problemi bütün yönleriyle analiz etmişlerdi, bütün diğer ihtimalleri görmeye de kendilerini zorlayarak, probleme bütün açılardan evirip çevirip bakmışlardı; yaşlı hahamın önerdiği kadar mantıklı bir çözüm daha bulamamışlardı.

Bundan böyle, son soru olarak kitabın içeriği kalıyordu. Gökyakut tablet, geçmişte yaptığı gibi, mesajını verecek miydi? Veya hiçbir şey söylemeyecek miydi? Öyle ya, Aben Baruel'in ceddine kendini belli etmesiyle Aben Baruel'in kendisine mesaj vermesi arasında birçok asır geçmişti. Endişe etmek, üzülmek neye yarar? Cevap onlara ait değildi, cevap, Musa'ya da, Yakup'a da,

Süleyman'a da ait olmamıştı. Cevap sadece Yaradan'ın elleri arasındaydı.

- Vargas!

Rafael atını mahmuzladı ve şeyhin yanına sürdü.

- Ne oluyor?

- İnin atınızdan.

- Burada durmak mı? Fakat size ne oluyor?

Arap cevap vermedi. Atından indi ve oradan çok uzak olmayan bir koruluğu gösterdi

- Beni izleyin...

- Sarrag! diye itiraz etti haham. Daha gideceğimiz uzun bir yol var. Gerçekten şeyin... gereği yok....

- Dinleyin, Ezra, güneş henüz beynimi sulandırmadı. Beni izlemenizi istiyorsam sebepsiz değil. Gelin!

Yahudi fransisken rahibiyle, ne yapalım başa gelen çekilir gibilerden, bakıştı ve itaat etmeye karar verdiler.

Bir kere ağaçların arasına sığınınca, Arap dallarla iyice korunduklarından emin olduktan sonra haber verdi:

- İzleniyoruz...

- Ne diyorsunuz?

- Söylediğimi çok iyi anladınız. Bana dikkat etseydiniz, şafak söktüğünden beri devamlı arkama bakıp durduğumu fark ederdiniz.

Yolun yukarısında, bir mil ötede, kalkan toprak rengi bir toz bulutunu işaret etti.

- Peşimizi bırakmadılar.

- Kimden bahsediyorsunuz? diye sordu fransisken rahibi.

- Senyora Vivero'nun suç ortakları.

Vargas şaşkınlıkla kekeledi:

- Bu... Yanılıyor olmalısınız....

- Senyoranın kaybolduğu gün çıkardığım sonucu hatırlıyor musunuz? Size hatırlatayım: *Onun birlikte çalıştığı kişiler, bu işi sonuna kadar götürecekler.*

Parmağıyla toz bulutunu işaret etti.

- İşte, onlar...

- Ne yapmak gerekir? diye sordu Ezra. Amaca bu kadar yaklaşmışken, terk etmeyeceğiz herhalde!

Arap, kaderci bir şekilde, omuzlarını kaldırdı.

- Sadece bir seçeneğimiz var: Ya geri döneceğiz ya sonuna kadar gideceğiz. Kitaba kadar. Yani ölüme doğru. Zira, siz kendiniz altını çizerek söylediniz: Onları ilgilendiren Kitap. Bir kere onları ona kadar götürdük mü... tamam! Bizi hayvan gibi yok edecekler.

Uzun bir sessizlik oldu.

Orada, yolda, toz bulutu gittikçe yaklaşıyordu.

- Hiram efsanesini hatırlayın, dedi birden Vargas. Üçlü ölüm... Daha saf, daha temiz, daha büyük olarak yeniden doğmak için hayatını vermekten daha soylu hangi kader olabilir? Baruel bize kutsal bir miras bırakmak için kendini feda etti. Ve o, hiçbir zaman şu andaki kadar canlı olmamıştır. Hangimiz ona ve onun vasıtasıyla Kaadir-i Mutlak Yüce Tanrı'ya ihanet etmeyi göze alabilir?

Sarrag ve Ezra zerre kadar tereddüt göstermeden onayladılar. Hahamın gözleri nostaljik bir ışıkla aydınlandı.

- Ölüm dediğiniz, mecburi bir geçit değil de nedir? Elohim ile bu kadar ümitle beklenen bir randevu. Kendi hesabıma, Tanrı benim kapımı çoktan çalmış olmalıydı.

- Ne bekliyoruz? diye bağırdı Sarrag ayağa kalkarak. İnançsızları şeytan alsın götürsün! İzimizde köpekler gibi koşmak hoşlarına gidiyorsa, iyi ya, izlesinler bizi!

Ayağa kalktılar. Birkaç dakika sonra, Torcón yönünde dörtnala yol alıyorlardı, orada onları Gökyakut Kitap bekliyordu.

Torquemada'nın adamları da peşlerinde onları izliyordu.

* * *

Aynı anda, onlardan birkaç mil ötede...

Öfke ve ümitsizlik Manuela'nın dudaklarını titretiyordu.

Talavera'nın mutlaka yanılmış olduğuna ve adamının ona verdiği bilginin yanlış olduğuna kendini inandırmaya çalışarak onu inceliyordu. Ama papaz kesinlikle doğruladı:

- Onların izlerini kaybetmişler, doña Vivero...

- Olamaz!

Manuela etraflarındaki askerleri gösterdi.

- Majesteleri emrimize bütün bir müfrezeyi verdi. Tepeden tırnağa silahlı bir süvari birliği. Kundaklı yayla silahlanmış askerlerinin en seçkinlerini! Bütün bunlar başarısızlığa ulaşmak için mi?

Talavera kollarını yorgun ve bıkkın bir şekilde iki yana açtı. O da genç kadın kadar ümitsiz ve üzgün görünüyordu.

- Ne demeli? Sorumlu olan benim adamlarım. Engizisyon yargıcının adamları tarafından fark edilmekten o kadar korkuyorlardı ki, aranın iyice açılmasını beklediler, o zaman da onları gözden kaçırmış oldular.

- Papaz Talavera, onlar ölecekler!

Artık bu, bir saptama değil, benliğinin derinliklerinden, taa içinden kopup gelen bir çığlıktı.

- Sakin olun, senyora... Bütün ümit belki henüz kaybolmuş değildir. Bütün bölgelere öncüler salınması için emir vereceğim. Belki onları tekrar bulma şansımız olacak.

- Bu, saatler alabilir! Günler hatta! Onlara ulaştığımızda çok geç olması tehlikesiyle karşı karşıyayız.

Talavera elini genç kadının omzuna koydu ve büyük bir heyecanla yanıt verdi:

- Tanrı'ya inanmak lazım, doña Vivero. Beni işitiyor musunuz, inancınızı asla kaybetmemek. Asla.

Manuela inanmadan, onayladı. Ve Talavera birliğin yüzbaşısının yanına giderken, o da bir ağacın dibine kendini bıraktı.

Vargas... Ona bir kötülük gelirse, bundan dolayı kendini hiç affedemeyecekti. Benliğinin derinliklerinde hep bu, büyük acı veren yarayla yaşayacak, belki de hayatı boyunca bu büyük acıyı aşmayı, üstesinden gelmeyi hiç başaramayacaktı. Daha da dayanılmaz olanı, Vargas'ın ölürken, onun hakkında her türlü hoşgörüden uzak, korkunç bir kanaat taşıyacağını düşünmek. O, asla Manuela'nın yapmaya teşebbüs ettiği şeyi bilmeyecekti.

Bölüm 34

> Verimli Hilal yollarında, tıpkı İbrahim'in zamanında olduğu gibi, gene Vaadedilmiş Toprakların halkı yürüyordu...
>
> Daniel-Rops, *İncil'in halkı.*

Sırtını günbatımına dayamış, vadiye hâkim, Montalbán şatosunun loş kitlesi kayın ağaçları ve mantar meşeleri arasında yükseliyordu. Torcón nehrinin suları sakin kurdelesini kasabanın göbeğine doğru seriyor, batı kanadında doğal bir savunma oluşturuyordu.

Kuş başlı adam, avenesine atlarından inmelerini emretti. Atından iner inmez sessiz adımlarla, yardımcısı Alonso Quijana'ya doğru yürüdü.

- Dikkatli olun, diye fısıldadı. En ufak bir hataya bile tahammülüm yok. Siz şurada, aşağıda -sol tarafındaki bir sıra selviyi göstердi- vaziyet alacaksınız ve benim sinyalimi bekleyeceksiniz.

Adı Quijana olan adam sert ve kararlı bir baş hareketiyle, emri aldığını belirtti.

Mendoza sordu:

- Talavera'nın adamlarından hâlâ bir iz yok mu?

- Hiçbir iz, senyor.

- Garip. Kasabanın girişinde kayboldular. Onları bu işten vazgeçmeye sevk eden şeyin ne olduğunu merak ediyorum. Granada'da, çatışmaya kadar gitmeye kararlı görünüyorlardı.

- Belki zayıflıklarını fark etmişlerdir. Öyle ya, biz onların iki katı değil miyiz? Ya da biz onları yolda ektik.

Mendoza sinirli sinirli sakalını sıvazladı. Görünüşe bakılırsa, yardımcısının yaptığı açıklama onu tatmin etmemişti.

- Gene de güvenmeyelim, diye öğütledi endişeli bir şekilde, fikir değiştirebilirler.

- Böyle bir şey olacak olursa, onları doğduklarına pişman edeceğimizden emin olun.

Kararlılığını iyice belirtmek için, adam parmaklarıyla kılıcının sapına yapıştı.

Mendoza, kasıntılı bir şekilde, ona şöyle bir yukardan baktı ve:

- Şimdi, benim dediğimi yapın ve emirlerimi bekleyin, dedi

Quijana, sanki topuklarını birbirine vuracakmış gibi, yapmacıklı bir tavır takınarak bir süre olduğu yerde hareketsiz kaldı ve sonra hemen adamlarına doğru seğirtti gitti.

Yalnız kalınca, Mendoza ıssız şatoya döndü. İnce dudaklarında, dişetlerinin üst kısmını meydana çıkaran bir tebessüm belirdi.

Ah! O ukala kadın, salak kadın burada olabilseydi keşke. Hiç saklamayacağı büyük bir zevkle gırtlağını keserdi onun; hem de bu sefer onu elinden kaçırmazdı.

- Senyor Mendoza!

- Ne var?

- Tamam! Geliyorlar!

- Saklanın! Çabuk!

Sarrag dizginleri hafifçe çekti ve atını Vargas ile Ezra'nın yanına sürdü.

- Montalbán şatosu, diye mırıldandı. Garip. Sanki terk edilmiş gibi.

- Bunda şaşıracak bir şey yok, diye yanıtladı Vargas. İki yüzyıl öncesi kadar stratejik bir önemi yok artık bugün; o zamanlar Toledo, Kastilya ordularının toplanma merkezi olarak görev yapıyordu.

- Bu çok büyük sükûnet bana pek hayra alametmiş gibi görünmüyor. Bizi takip edenlerin peşimizden bir adım bile ayrılmadıklarını çok iyi biliyorsunuz. Şu anda, biz Kitabı elimize geçirir geçirmez, üstümüze atılmaya hazır, buralarda bir yerde bekliyor olmalılar.

- Bu, kesin, şeyh Sarrag. Araştırmamızın sonuna kadar gideceğimize karar vermedik mi? Geri dönüş söz konusu değil.

- Gerçekten artık böyle bir şey söz konusu değil, diye doğruladı Ezra. Elohim'in elleri arasındayız ve ödenecek bedel ne olursa olsun, elde edeceğimiz şeyin enginliği, hiçbir ölçüye sığmayan büyüklüğü karşısında bir hiç gibi kalacağı kesin.

O andan itibaren, insan benliğinin derinliklerine dalındığında varılan o derin düşünce halinin sessizliğine yakın bir sessizlik içinde, onları şatodan ayıran yarım millik yolu katettiler. Girişe gelince, atlarından indiler ve içlerine sindire sindire dekoru seyrettiler.

Hafif bir rüzgâr, çevredeki ağaçların yapraklarını titreştiriyordu; parça parça bulutların kapladığı gökyüzünde, güneşin pırıltısı da Torcón'un akıp giden suları üstünde yavaş yavaş azalıyordu.

- Yolculuğumuz burada tamamlanıyor, diye konuştu heyecanın hâkim olduğu bir sesle.

Bezden çantasından, Caravaca della Cruz'da buldukları, pişmiş topraktan diski ve tunçtan altı üçgeni çıkardı.

- Çıkarsamalarınızda (Birtakım verilerden yola çıkarak yürüttüğünüz mantıkla vardığınız sonuçta) inşallah yanılmamş olun, haham Ezra ve Kitap burada olsun.

Haham hiçbir şey demedi. Dudakları kupkuruydu ve yüzü kireç gibi.

Sarrag binayı daha iyi incelemek için birkaç adım ilerledi. Ezra'nın söylediği gibi, şato üçgen şeklindeydi ve üzerlerinde gözcü kuleleri yükselen ve ok atma delikleriyle mazgal delikleri bulunan iki kale burcu beşgen şekli arzediyordu. Artık, bugünkü durumda, girişi engelleyen hiçbir şey yoktu; kazılmış hendek yarı yarıya dolmuştu ve kaleye girişi kontrol eden iner çıkar demir kapı da sökülmüştü. Binayı alıcı gözüyle iyice incelemek için bir süre daha durdu ve sonra Vargas ile Ezra'nın yanına döndü.

- Ne öneriyorsunuz? Elimizde hiçbir ipucu, hangi yöne doğru gitmemiz gerektiğini bize gösterebilecek hiçbir ipucu yok.

- Sanıyorum, üçgen fikri üzerine dayanmak zorundayız, diye önerdi Ezra. Baruel'in zikrettiği bütün semboller arasından, en sabit, en değişmez olanı ve esas örneği de, nihai işaretle:

Süleyman'ın mührüyle kesin olarak verilmiş, gözlerimizin önüne serilmiş olanı o, yani üçgen.

- Evet, gerçekten, kabul edilebilir bir yaklaşım. Ama, probleme neresinden yaklaşacağımızı göremiyorum.

- Düşünelim. Eşkenar üçgen öncelikle, telaffuz edilmesi yasak olan Yaradan'ın İsmini: Y.H.W.H.'yi sembolize eder.

- Sizin geleneğinizde, diye hemen itirazı yapıştırdı Sarrag, Yahudiliğin geleneğinde, bizimkilerde değil.

- Tamam, size katılıyorum, dedi haham derin bir soluk alarak. Fakat üçgene tekabül eden temel sıfatları saymak zorundayım! Baruel bunu bize durmadan tekrarladığına göre, bunu kabul etmekte biraz zorlansanız da, Yaradan'ın İsmi bunlardan biri. Dört harfli kelimenin, bütün bu maceranın hareket noktası olduğunu unutmuş olamazsınız? (Tanrı'nın adı üçgeni temsil ediyor.)

Arap'ın pek hoşuna gitmedi ama, kabul etmek zorunda kaldı.

- Sembolik bir bakış noktasına göre, mühür, tanrısallığı, uyumu, ahengi ve oranı temsil eder. Birinin tepesi öbürünün tabanında olmak üzere yerleştirilmiş olan bu iki üçgenden birincisi, sonuç olarak, ikincisinin yansımasıdır.

- Şu husus da eklenebilir ve bu, belki de özellikle üstünde durulması gereken bir husustur: Bu iki üçgen, İsa'nın çifte özelliğinin; hem ilahi hem insani olmasının da aksidir.

Ezra, pek o kadar da önemseyip üstünde durmadan, belki olabilir der gibi, omuzlarını kaldırarak faraziyeyi kabul etti.

- Bir de dile getirilmiş çok temel, çok ilksel bir unsur var: Üçgenin sembolizmiyle üç sayısınınki örtüşüyor.

- İlksel, temel, fakat aynı zamanda çok da önemli... Hiç değilse bir Hıristiyan olan benim için.

Haham alnını kırıştırdı.

- Siz şeyden... söz etmek istiyorsunuz....

- Teslis'ten. (Hıristiyanlıkta üç ayrı kişinin bir tek Tanrı'da birleşmesi. Hıristiyanlar Baba, Oğul ve Ruhül Kudüs'e inanırlar.)

- Muhammed'in tamamen reddettiği bir dogma, diye itiraz etti Sarrag, çünkü Allah'ın birliği inancını sarsmakla kalmıyor, çoktanrılı eğilimleri de ilham edebiliyor. Sadece şu sureyi...

- Kesin!

Haham, yanakları al al olmuş, çok sert çıkmıştı.

- Kesin, diye tekrarladı. Teolojik bir çatışmaya girmenin sırası mı şimdi? Rica ederim. Zihnimizi toplayalım...

Diğer ikisi, canları sıkılmış olduğu halde, kabul ettiler.

- Üç sayısına geri dönelim. Tanrı'daki, kosmosta veya insandaki zihinsel ve manevi düzeni ifade eder. İlk tek sayı olarak, göğü temsil eder. İki yeri temsil eder, bir ise onların yaratılışından öncesini. Mutabık mısınız?

- Buradan nereye varmak istiyorsunuz? diye sordu fransisken rahibi.

- Tereddüt ediyorum... Fakat, düşünüyorum, bu sayı neyin temsilcisi; meydana gelen her türlü olayın kendisinden kaynaklandığı faal bir Varlığın, üstün, yüce bir Varlığın sembolü ve tabii Vahiy'in de sembolü; mademki böyle, o vakit Baruel, Kitabı üçgenin tepesine koymuş olabilir pekâlâ.

- Sizin *faal Varlığın sembolü* dediğiniz şeyin içine. Faal Varlık tek kelimeyle: Yaradan.

- Ben buna inanıyorum...

- Pekâlâ, diye atıldı Sarrag, bunu anlamanın tek yolu şatoya girmek.

Ve kararlı adımlarla, girişin üstündeki kubbenin altına daldı.

* * *

Talavera'nın yönetimindeki müfreze, göğe kadar yükselen toz dalgaları kaldırarak, kırsal araziyi dörtnala geçiyordu. Keşif için gönderilmiş olan bir öncü, yarım saat önce karargâha gelmiş ve her şeyin yolunda olduğu haberini getirmişti: Torquemada'nın adamlarının Montalbán şatosu çevresinde nöbet tuttukları tespit edilmişti. Manuela'nın kalbinde o zaman bir ümit rüzgârı esmişti. Çok kırılgan, pamuk ipliğine bağlı da olsa, o ana kadar yaptıkları gibi elleri kolları bağlı, çaresiz oturmaktan çok daha iyi olan bir ümit.

Gözlerini rahibe çevirdi. Rahip ciddiyetle yola bakıyordu. Haberi alınca sadece başını sallamakla yetinmiş ve hiçbir yorum

yapmamıştı. Şüphesiz zamanında ulaşabilmek için çok az şansları olduğunun bilincindeydi: Montalbán şatosundan on milden fazla bir uzaklıktaydılar.

* * *

Yürüyüş kolunun başında giden Sarrag, üçgen avlunun ortasında durdu. Önüne, ilk basamaklarını otlar bürümüş, diğer basamakları da birbirinden ayrılmış, kırılmış dik bir seki çıkmıştı. Perde hattının ortasına bir kapı açılmıştı; bu kapının üzerinde, bu yerlerin son senyörünün silahlarından kalanlar, sararmış taşa gömülmüş vaziyette görülüyordu. Binanın cephesinin tamamının ağır, insanın ruhuna sıkıntı veren ve kalbini sıkıştıran bir atmosferi vardı. On beş adım kadar ötede, insana eskiden bayrak asıldığını hayal ettiren, küçük bir kulenin kalıntıları toprak üstünde yükseliyordu.

Vargas ve Ezra Arap'a yaklaşmışlardı. Yüz hatları, kalplerinden yükseldiği görülen olağanüstü bir gerginliği aksettiriyordu.

Keşiş küçük kuleyi işaret etti.

- *Üçgenin tepesi olabilir mi?*

Haham tereddüt etti.

- Mümkündür...

Heyecanlı, coşkulu bir hareketle, cebinden tefilinlerini (Yahudilerin dua okurken kollarına ve alınlarına sardıkları üstü dua yazılı bez. Ç.N.) çıkardı. Kayışlardan birini ortaparmağının etrafına sardı, bir yandan da mırıltı halinde okuyordu: *Seni Bana ebediyen nişanlıyorum. Seni Bana adalet ve hukukla, Tanrı'nın lütfu ve bağışlamasıyla nişanlıyorum. Seni bana sadakatle nişanlıyorum ve sen, Tanrı'yı tanıyacaksın.* Ve küçük siyah deri şeritleri sol koluna, sonra alnına yapıştırdı.

- Gelin, dedi birden, sakinleşmiş olarak. Ben hazırım.

Basamakları kırık sekiye ilk o tırmandı ve üstü çatlak çatlak damarlı, paslanmış demirden süsleri olan kapının sarsılan kanadını tedbirli davranarak açtı; bu, bir zamanlar, masif meşeden, muhteşem bir kapının kalıntıları olmalıydı. İçeriye girdiklerinde, iliklerine kadar işleyen bir rutubet, buzdan bir manto gibi onları sardı. Karşılarına, sağa sola ayrılan kolları bir T şekli oluşturan, uçsuz bucaksız,

geniş bir koridor çıktı; koridoru dikey kesen kısmın ucunda siyah gölgelerin arkasında yayılmış bir aydınlık görülüyordu.

Parmağıyla önlerinde ilerdeki o ışıklı yeri işaret etti.

- Bu ışık... Bu yöne gitmemiz gerekiyor gibi geliyor bana.

- Büyük bir olasılıkla haklısınız. Işık, güne açılan bir merdivenden veya bir çıkıştan geliyor olmalı.

Haham önden ilerledi.

Onlar ilerledikçe, onlara fener vazifesi gören ışığın yoğunluğu gittikçe artıyordu, o derecede ki, bu ışığın giderek gözleri kamaştıracak, görmelerini engelleyecek kadar şiddetleneceği hissine kapıldılar. Nitekim, öyle de oldu. Üç adam gözlerini ışıktan korumak için, elleriyle gözlerine siper yapmak zorunda kaldılar.

- Bu nedir.... diye kekeledi Sarrag. Güneş yere inmiş gibi.

- Bu, güneş değil, diye yanıtladı Ezra dümdüz, kişiliksiz bir sesle. Bu başka bir şey...

Koridorun sonuna varacakları sırada, ışık biraz hafifledi, ama hiçbirinin duvarları veya tavanı fark edebilecekleri derecede değil. Önlerine taştan bir duvar çıkıp da, daha uzağa gidemeyeceklerini anladıkları ana kadar, yollarına el yordamıyla devam ettiler.

Onlar durur durmaz, ışık, onları tamamen saran mavimsi bir kor yığınına dönüştü. Hava kristalleşti, aynı şekilde duvarlar, tavan ve yerin tozu da. Sonra, gene aynı hızla, her şey birdenbire sönüverdi. Korun bir anda yoğunluğu azaldı. Hava her zamanki şeffaflığına, duvarlar ve tavan da normal, orijinal niteliklerine geri döndüler.

Şaşkınlıktan aptallaşmış olan üç adam ne kımıldamaya ne de konuşmaya cesaret edemiyorlardı. İçgüdüsel olarak, bir tespihböceği gibi, kendi üslerine kıvrılıp büzülmüş kalmışlardı.

Vargas zayıf bir sesle:

- Kitap... Bu, bir düş değildi... Kitap var...

Haham defalarca başını salladı. Gözleri kocaman kocaman açılmış, sanki yüzüne bir maske takmış gibiydi.

- Var, oğlum... Orada...

Elini uzatmak istedi, fakat eli o kadar titriyordu ki, hareketini tamamlayamadı.

O zaman Sarrag ve Vargas onun bakışlarını izlediler ve onun gibi onlar da, duvarlardan birinin içine gömülmüş tahtadan bir daire gördüler, oyulmuş altı üçgenden oluşmuş ve ikizi olan bir daireyi kabul etmeye hazır bir daire.

- Fakat... Bu, mümkün değil..., diye bağırdı şeyh. Biraz önce orada değildi...

- Oradaydı, diye açıkladı Ezra. Fakat o ışıkta onu göremiyorduk.

Fransiskene hitaben:

- Baruel'in diski sizde... dedi.

Vargas evet, dedi.

Duvara doğru ağır ağır ilerledi ve tunçtan altı üçgeni, yuvalarına yerleştimeden, tahtadan yuvalara koymaya çalıştı, olmadı ve Vargas bir süre durup bekledi.

- Ne bekliyorsunuz? diyerek sabırsızlandı Ezra. Sadece şey... yeterli...

Cümlesini acı dolu bir çığlıkla bitirdi. Bir ok göğsüne saplanmıştı. Parmakları oka takılmış tüyün üzerinde kenetlendi ve arkaya yıkıldı.

Hemen hemen aynı anda, koridorun öbür ucunda koşuşan ayak sesleri çınladı. Bir ses havlar gibi emretti. Silahlı adamlar üstlerine geliyordu. Yayını çekmiş, kundaklı yayla silahlı bir asker ikinci oku atmaya hazırlanıyordu, bu sefer fransisken rahibini hedeflemişti.

- Çabuk, diye çılgın gibi gürledi Arap. Diski yerleştirin!

Vargas tunçtan üçgenleri kendi yuvalarına yerleştirmişti. Şimdi yapılacak tek şey bütünü döndürmekti. Ama hangi yöne? Şansa kadere, soldan sağa doğru döndürdü. Hiçbir şey olmadı.

- Ters yönü deneyin! diye bağırdı Sarrag.

Hançerini kınından çıkarmıştı, boğulan bir insanın ümitsizliği içinde, Vargas'ı nişan almış olan kundaklı yayla silahlı adama doğru fırlattı. Bıçak, koşan askerlerin çıkardığı sesin yankısının örttüğü bir vınlamayla havayı yardı. Adam, kundaklı yayını tam çekeceği sırada, hançer boğazına saplandı. Adam yüzükoyun yere yuvarlandı,

fakat, hemen o anda, bir başka asker onun yerini aldı, o da yayı germiş çekmeye hazır vaziyette.

- Allah bizi bağrına bassın, diye dua etti şeyh. Bu sefer mahvolduk.

Şimdi saldırganların yüzlerini açıkça görebiliyordu. Onları parça parça doğrayacaklardı. Tahtadan dairenin önünde diz çökmüş olan fransisken rahibi, alnı ter içinde, hâlâ diski döndürmeye çalışıyordu.

İlk saldırgan, kılıcını kaldırmış, birkaç adım ötedeydi.

- Dikkat, Vargas!

Keşiş duymuş gibi görünmüyordu.

Sarrag, kendini geriye attı, yumrukları sıkılmış, nefesini tutmuştu; mücadele etmeden kendini boğazlatmamaya kararlıydı. O sırada garip bir şey oldu. Adam, tam üstüne atlayacağı sırada, bir spazma tutuldu, yüzünü buruşturdu ve boğuk bir inleme çıkararak yere yığıldı.

Ağzı bir karış açık kalmış olan Sarrag, önce, adamı Ulu Tanrı'nın çarptığını sandı; fakat iki kürek kemiğinin arasına bir kısa kılıcın saplanmış olduğunu fark edince, ölümün başka yerden gelmiş olduğunu anladı. Gözlerini kaldırdı. Saldırganlar tarif edilemez bir bozgun halinde, korku çığlıkları atarak geri dönmüş, arkalarına bile bakmadan kaçıyorlardı.

Hiç hesapta olmayan bir düşmanın onları perişan ettiği açıkça görülüyordu.

Şeyh, yarı karanlıkta, Tanrı tarafından gönderilen bu kurtarıcıların üniformalarını görmeye çalıştı, ama boşuna. Kaadir-i Mutlak Tanrı'nın meleklerini göndermiş olduğu fikri zihninden geçti.

- Sarrag!

Vargas'ın zafer çığlığı onu yerinden sıçrattı.

Dönüp baktığında, duvarın görünmez zıvanalar üzerinde döndüğünü, direkli ve sivri kemerli bir görünümün hâkim olduğu, yuvarlak bir salona geçit sağladığını gördü.

- Ezra'yı taşımama yardım edin!

Süratle, şeyh hahamı koltuk altlarından. Vargas da bacaklarından tuttular. Yaşlı adam inledi. Parmakları, sanki onu hayata

bağlayan son iplikmiş gibi, okun tüyü üzerinde hâlâ kenetlenmiş duruyordu.

- Açılan kanadı kapatmak lazım! diye telaşla seslendi Sarrag salona girerken.

- Gereği yok. Kapandı bile.

Arap geriye dönüp baktı.

Sanki sihirbazlıkla gerçekleştirilmiş gibi, onlar eşikten öbür tarafa geçince, duvar kendiliğinden, ilk pozisyonunu almıştı; onlarla askerler arasında aşılmaz bir engel oluşturmuştu.

- İnanılmaz bir şey... diye şaşkınlıkla kekeledi şeyh. Dünyaların Yaratıcısı'nın elindeyiz.

- Hahamın dudaklarından yeni bir inilti süzüldü. Bir şey söylemeye çalıştı, ama sözcükler boğazında tıkanıp kaldı.

- Buraya, diye önerdi Vargas, başıyla bir sütunu işaret ederek. Buraya koyalım onu.

Son derece tedbirli davranarak yaşlı adamı oraya uzattılar. Sarrag omzunu örten çuhayı çıkardı, top şekline getirdi ve can çekişenin ensesinin altına yavaşçacık koydu.

- Cesaret, haham. Gökyüzünün kadranında daha saat gelmemişse eğer, ölmeyeceksiniz.

Ezra gözkapaklarını açıp kapattı.

- Saat... Saat durdu, şeyh Sarrag. Kutsal kelimeleri bekliyor...

Vargas ve Arap çılgın gibiydiler. İki yetimdiler sanki.

- Kitabı bulmak gerek, dedi keşiş.

- Onun için...

Bütün salonu gözden geçirdi. Bomboştu. Nesneye dair en ufak bir iz, en ufak bir işaret yoktu.

- Nerede? Nerede olabilir?

Odayı bir baştan bir başa arşınlamaya başladılar, bir ipucu bulabilme ümidiyle duvarları iyice inceleyerek, gidip gelerek.

- Vargas!

- Efendim?

- Salon aynı disk gibi yuvarlak.

- Doğru. Ben de fark etmiştim bunu.

- Direkler...

- Ne özellikleri var?

- Altı taneler. Ve onlar da bir daire teşkil ediyorlar.

Şaşırmış olan fransisken etrafına bakındı. Şeyhin hakkı vardı.

- Baruel'in son tavsiyeleri ne diyordu: DIŞARIYA İÇİMİZDEN BAKMAK GEREK. " İçimizden" ile belki de *merkezden* demek istiyordu.

Birkaç adımda, keşiş salonun orta noktasına geldi. Oraları dikkatlice inceledi ve cesaretinin kırılmış olduğunu gösterir bir şekilde kollarını ümitsizce kaldırdı.

- Hiçbir şey yok...

Sarrag da onun yanına gelmişti.

- Haham ölecek...

- Biliyorum... Hâlâ ölmemiş olması şaşırtıcı. Ne yapmalı?

Ümitsizliği içinde, sesi hemen hemen bağırmaya yakın bir tonda çıkmıştı.

Gelişigüzel oraya buraya bakıp bulmaya çalışmak üzere adımını tam atıyordu ki, Arap'ın kuvvetle bileğine yapıştığını hissetti.

- Burada, ayaklarımızın altında...

Vargas'ın üzerinde durduğu yer karosuna güçlükle görülebilen, altı kollu, mükemmel olmayan bir yıldız kazılmıştı. Daha yakından inceleyince, kenarlarından biri üzerinde, bir bıçağın madeni kısmının girebileceği kadar geniş bir yarık göründü.

- Benim bıçağım yok artık, diye inledi Sarrag.

- Hiç önemi yok. Bende bir tane var.

Ve hemen, rahip cüppesinin cebinden bir bıçak çıkardı.

- Ne... Nasıl oluyor bu? Bir gün, kesinlikle silah taşımak istemediğinizi söylemiştiniz.

- Evet, Sarrag... bir gün.

Çömelmişti ve bıçağın ucunu bir kaldıraç gibi kullanmak üzere yarığa soktu.

- Bana yardım edin...

Arap yardıma geldi. Coşkularını, heyecanlarını açıkça belli eden hareketlerle, bir süre sonra, yer karosunu kaldırmayı başardılar.

- Orada..., diye fısıldadı Vargas.

Yarım tuaz'dan (toise) daha az bir derinlikte, dikdörtgen şeklinde bir blok, deriden kalın bir mahfazaya sarılmış olarak oraya konmuştu. Hemen hemen bilinçsiz bir hamleyle, Sarrag ve Vargas ellerini bu nesneye doğru uzattılar ve gene aynı hamleyle bu sefer birden durdular.

- Ne siz ne ben, dedi keşiş. O...

Arap hiç duraksamadan kabul etti.

Blok'u aldı, göğsüne bastırdı, sonra hızla hahama doğru yürüdü ve yanına diz çöktü.

- İşte, kardeşim, dedi, çok solgundu.

Yarı bilinçsiz olan Ezra kımıldadı. Kalan bütün enerjisini toplayarak nesneyi avcuyla okşadı.

- Kılıfından çıkarın onu...

Sonsuz bir saygıyla, şeyh deriden mahfazayı çıkardı. İçinden gökyakuttan bir tablet fışkırdı. Gerçekte rastlanmayan bir şeffaflıkta olan tablet, yaklaşık bir buçuk "coudée" (arış = dirsekten orta parmağın ucuna kadar olan uzunluk) uzunlukta ve bir "coudée" genişlikteydi.

- Merhamet eden, Bağışlayıcı adına, Tanrı adına. Dünyalar Efendisi, Tanrı'ya Övgü...

Sarrag bir yandan Fatiha okurken, tableti, hahamın yüzünün tam üstüne getirdi, orada tuttu.

Haham gözlerini iri iri açtı. Mavimsi bir hale içinde dört harf görünmüştü:

EHYEH, ACHER, AHYEH.
BEN KİMSEM OYUM.

Ve aşağıda da, altın harflerle bir metin; bu metni Ezra, onda duymaya alışık olduklarından şaşılacak derecede farklı bir sesle okumayı başardı:

BENİM, BABANIN TANRISI, İBRAHİM'İN TANRISI, İZAK'IN TANRISI VE YAKUP'UN TANRISI.

SANA HAYIR DUA EDECEKLERİ KUTSAYACAĞIM,

SENİ LANETLEYECEKLERİ BEN DE LANETLEYECEĞİM, DÜNYA'NIN BÜTÜN MİLLETLERİ SENİNLE KUTSANACAK.

SENİNLE BENİM ARAMDA BAĞLAŞMAMI, BİRLEŞMEMİ KURDUM, NESİLLERDEN NESİLLERE GEÇECEK DEVAMLI BİR BİRLEŞME, DEVAMLI BİR BAĞLAŞMA BU

SENİN VE SENDEN SONRA SENİN IRKININ TANRISI OLMAK İÇİN.

Cümleler mavi ışıkta eridiler ve tablet tekrar şeffaflığını kazandı.

Gözleri yaşlarla buğulanmış, yüzü şekil değiştirmiş olan Samuel Ezra bir nefeste mırıldandı:

- Huzur içinde gidiyorum... İradesine göre yarattığı dünyada, çok büyük olan İsmi yücelsin... Hayatınız boyunca, yaşadığınız günler boyunca ve bütün İsrail Ülkesi yaşadığı sürece, O egemenliğini sürdürsün ve bu, hemen ve yakın bir zamanda olsun ve deyin ki...

Duasının sonunu getiremedi.

Bütün vücudu kasıldı ve başı yana düştü.

Ölmüştü. Fakat hatlarının her bir parçasında dinginlik ve mutluluk ışıldıyordu.

Vargas ve Sarrag, heykel gibi hareketsiz duruyorlar, gözlerini ondan ayıramıyorlardı.

Şeyh fransisken rahibine döndü ve kırık bir sesle:

- Böylece... Onlar seçilmiş millettir... dedi

- Aslında tek gerçek buymuş gibi görünüyor.

- Buna inanamıyorum!

Öfke gibi algılanabilecek olan şey, aslında ümitsizlikten başka bir şey değildi.

Çevik bir hareketle, gökyakut tableti kendine doğru çevirdi. Tam hareketini bitirdiği anda, Ezra'nın yüzünü kaplamış olana benzer aynı ışık onu da sardı. Sarrag dehşet içinde bir çığlık attı.

Taşa yeni bir metin yazılmıştı:

EHYEH, ACHER, AHYEH
BEN KİMSEM OYUM.

İŞTE KUR'AN !
HİÇBİR ŞÜPHEYE YER YOKTUR ONDA.
ALLAH'TAN KORKANLAR İÇİN, GİZE, ESRARENGİZ ŞEYLERE İNANANLAR İÇİN BİR YÖNDÜR O.
İNANÇSIZLARA GELİNCE, ONLARA KARŞI GERÇEKTEN DUYARSIZ VE İLGİSİZDİR. ONLARI İSTER AYDINLAT, İSTER AYDINLATMA: ONLAR İNANMAZLAR.
ONLAR: "YAHUDİ VEYA HIRİSTİYAN DEĞİLSE, HİÇ KİMSE CENNETE GİRMEYECEK" DEMİŞLERDİR. ONLARIN KURUNTUYA DAYANAN, TEMELSİZ ARZULARI BUDUR.
SİZİN TANRINIZ BİRİCİK, TEK BİR TANRIDIR!
TANRI OLARAK SADECE O VARDIR: MERHAMET EDEN, BAĞIŞLAYICI.

İlk defasında olduğu gibi, gökyakutun şeffaflığı içinde kelimeler yok olup gittiler.

Heyecandan felç olmuş bir halde, Sarrag sendeledi. Hayal mi görmüştü? Uyanıkken düş mü görmüştü? Hayır. Cümleleri gayet güzel okumuştu. Ebediyen belleğine nakşolmuşlardı.

Ondan uzak olmayan Vargas, son derece altüst olmuş bir halde, ona bakıyordu. Işığın yeniden fışkırmış olduğunu fark etmişti, fakat yeni bir mesaj olarak hiçbir şey görmemişti.

Bu durumdan çok rahatsızdı, sordu:

- Söyleyin bana. Ne okudunuz?

Titrek bir sesle, Arap, taşın ona naklettiğini kelimesi kelimesine söyledi.

Başı dönen keşiş elini alnında gezdirdi.

- Bu imkânsız! Tableti bana verin!

Tableti ellerinin arasına alır almaz, diz çöktü ve gök mavisi yüzeye gözlerini dikti.

Birden, taş, üçüncü kez, kor gibi yandı ve fransisken rahibi orada şunları okuyabildi:

EHYEH, ACHER, AHYEH
BEN KİMSEM OYUM.

GERÇEKTE, GERÇEKTE, SİZE BUNU SÖYLÜYORUM, BEN KAPIYIM.

BANA İNANANIN İNANDIĞI, BEN DEĞİLİM, BANA İNANAN, BENİ GÖNDERMİŞ OLANA İNANIR.

BEN, IŞIK, BEN DÜNYAYA, BANA HER KİM İNANIRSA KARANLIKLARDA KALMASIN DİYE GELDİM.

BEN BABADAYIM VE BABA DA BENDE. VE BENİM ADIMA İSTEYECEĞİNİZ HER ŞEYİ YAPACAĞIM, BABA OĞULDA YÜCELTİLMİŞ OLSUN DİYE.

SİZİ DİNLEYEN BENİ DİNLER, SİZİ REDDEDEN BENİ REDDEDER,

BENİ GÖNDERMİŞ OLANI REDDEDER.

Tamamen altüst olmuş olan Rafael Vargas yakaran bir sesle bağırdı:

- Tanrım... Kaadir-i Mutlak Tanrım... Bizi affet...

Gökyakutu gene hiçlik kaplamıştı. Fakat öncekilerden farklı olarak, bu sefer, o ana kadar ona hâkim olmuş mavi renk, yavaş yavaş, kademeli olarak, bir başka renkle örtülmeye başladı; bu değişim önce belli belirsizken, daha sonra, bir parçaya, bir parçaya daha kırmızı hâkim oluncaya kadar ve nihayet tümü korkunç bir kan lekesi görünümü arz edinceye kadar gitti.

Bir kelime bile söylemeye gerek duymadan, her ikisi de ruhlarının aynı hisle, (insanlık hakkında) aynı kanaatle dolduğunu anladılar; ruhlarının derinliklerinde hissedip sezinledikleri şey, insanların akıl almaz, saçma sapan şeylerle uğraşmaları, delice şeyler yaptıkları, hoşgörüsüzlükleri ve anlamsız, boş gururları idi, bütün bu anlamsız şeylerdi.

Şimdi artık ne yapacaklarını bilmeden, sessizlik içinde şaşırıp kalmış olarak beklediler.

Sonunda, taş, tekrar ilk görünüşünü aldı ve iki adamdan hiçbiri buna reaksiyon gösteremeden, Vargas'ın ellerinden havalandı, havada uçar gibi göründü, sanki yoğunluğunu kaybediyor gibiydi ve birden toz oldu.

Hemen hemen aynı zamanda, küçük koridora açılan kapı döndü ve geçit verdi.

Dışarda, şiddetli bir rüzgâr, selvilerin tepelerini sallıyordu.

Gün batımında, şatonun avlusu kül rengi bir uçurum görünümü almıştı. Gökyüzünde bütün renkler kaybolmuştu. Sadece batıda kırmızılık vardı.

Sekinin üzerinde ilk görünen, kollarında Ezra'nın naaşını taşıyan Rafael Vargas oldu.

Kale burçlarının eteğinde toplanmış olan hayalet gibi gölgeler üzerinde bakışlarını gezdirdi. Onlardan birinde, Hernando de Talavera'yı tanıdığını sandı. Ve hafifçe geride, elleri dua eder gibi kavuşmuş, Manuela Vivero'nun kaçan, silinmeye çalışan silueti.

O zaman, Vargas ona doğru yürüdü.

Sonsöz

2 Ocak 1492'de, Katolik krallar, Granada'ya muzafferane giriyorlardı.

30 Mart 1492'de, Elhamra'nın Konsey odasında, Ferdinand ve İsabel, bütün Yahudileri, dört aylık bir süre içinde, oturdukları topraklardan süren bir kararnameye imzalarını attılar.

Mağripliler başlangıçta, birtakım dini hoşgörülerden yararlandılar; ama daha sonra, onlar için de, daha sıkı tedbirler uygulanmaya başlandı

1502'de, onlar da sürgün ile vaftiz arasında bir seçim yapmak zorunda bırakıldılar.

"DOĞRU İLE YANLIŞ ARASINDA"

Gökyakut Kitap

Çok eski zamanlara dayanan bir Yahudi efsanesi ilk kez, İdris'in Kitabı *XXXIII**'te görülür. Orada Tanrı'nın, evrenin bütün sırlarını içeren bir veya birçok bilgelik kitabı yazdığı (veya bir başka versiyona göre, İdris'e yazdırmıştır) anlatılır. Daha sonra, Tanrı, iki meleğe, Semil ve Raziel'e, İdris'in gökten yere indirilmesinde ona eşlik etmesini emretmiştir, İdris'e de, gelecek nesillerin şüpheye düştükleri zamanlarda, kafalarına takılan temel sorulara yanıt bulabilmeleri için, bu kitabı veya bu kitapları çocuklarına ve çocuklarının çocuklarına intikal ettirmesini emretmiştir. "Raziel kitabı"nın kökeni budur.

Bir başka versiyona göre, kitap melek Raziel tarafından Âdem'e verilmiştir. Âdem'den Nuh'a, İbrahim'e, Yakup'a, Levi'ye, Musa'ya ve Yoşua'ya geçmiş ve en sonunda Süleyman'a ulaşmıştır. İşte Süleyman, efsanevi bilgeliğinin büyük kısmını ve kudretini, efsaneye göre, safire nakşedilmiş olan bu kutsal kitabı tanımış olmasına borçludur. Kolaylıkla tahmin edilebileceği gibi, bu kitap, insanlığı ışığa götürme misyonunu yüklenmiş olacak

seçilmiş bazı kişilere verilecektir. Ecclésiaste X 20 üzerine yazılmış targum'da** şöyle yazılıdır: "Melek Raziel her gün Hira dağına (en eski İncil kaynaklarının Sina'ya verdikleri ad) çıkar ve bütün insanlık için insanların sırlarını açıklar ve sesi bütün dünyada yankılanır.***

Hemen şunu belirtelim ki, İbranicede, *raz;* esrar, sır, temel demektir ve gökyakut veya mavi renk de göksel taştır, buradan hareketle, gökleri, göksel âlemi sembolize eder. Bu taş üzerinde derin düşünceye varılması, ruhu gökler âlemine götürecektir. Aynı zamanda, gökyakutun, ortaçağda Yunanistan'da, göz hastalıklarını tedavi ettiği ve hapisten kurtardığı da söyleniyordu. Simyacılar, onun hava elemanıyla da yakından ilişkili olduğunu söylüyorlardı. Gökyakutun göksel bir tahta benzer bir güzelliği vardır; basit insanların ve hayatları ahlak ve faziletle parlayan insanların kalbini temsil eder.

Gökyakut, ümidin taşı olarak da görülür. İlahi adalet onda olduğundan, ona, büyüklerin öfkesinden, ihanetten ve kötü yargılardan korumak, cesareti, sevinci, canlılığı, hayatiyeti arttırmak, öfkeyi, kızgınlığı dağıtmak, kasları kuvvetlendirmek gibi çok çeşitli güçler atfedilir. Hint'te ve Arabistan'da, vebaya karşı kullanılmasıyla ün salmıştır. Hıristiyanlıkta, gökyakut aynı zamanda hem saflığı hem de Tanrı'nın krallığının ışıklı kuvvetini sembolize eder. Bütün mavi taşlar gibi, gökyakut da Doğu'da, nazara karşı kuvvetli bir nazarlık olarak kabul edilir.

İdris'in kitabı

İdris'in İbranicesi Hanôk. Yunancası Hénoch. Kelimenin anlamı belli değil. Kelime bazen, *hnk* kökünden gelen, "belli bir akımı izleyen", "izleyen" anlanına gelen, "canan" dilindeki (Suriye, Mezopotamya, Mısır, v.s. dolaylarındaki dillerden biri.) *hanaku* kelimesi ile, -bu *hnk* köken*i* palmir dilinde (Suriye'deki bir şehir Palmyr; bu da orada konuşulan dil.) "ithaf etmek" anlamına gelir,- veya Mısır

dilindeki, bir temel taşı koymak için yapılan fedakârlık anlamına gelen *humkt* kelimesiyle ilişkilendirilir.

Genèse'de de, Kroniklerde de, bu kişinin Seth'in soyundan geldiği yazılıdır. Yered'in oğlu ve Mathusalem'in babasıdır; 6. Lucas'a göre, bu özelliğiyle, İsa'nın soy kütüğüne girmektedir. 365 yıllık bir ömürden sonra, hep yolunda yürüdüğü Tanrı, onu bu dünyadan çekip yukarı almıştır (Genèse V, 18-24). Siracide (Ecclésiastique) onu över ve efsanelere dayanan ve gerçekliği su götürür edebiyatın hatırı sayılır bir kısmı onu büyük ölçüde kullanır.

Yahova geleneğine göre, Tanrı'nın oğulları, insanlığa gerçeği ve adaleti öğretmek için yeryüzüne gönderildiler. Üç yüz yıl boyunca İdris'e göğün ve yerin bütün sırlarını öğretmiştir. Fakat, daha sonra, onlar da ölümlülere özendiler ve cinsel münasebetlere girişerek kendilerini lekelediler. İdris, sadece onların öğrettiği ilahi bilgileri değil, fakat en sonunda Tanrı'nın gözünden düşmelerini de yazdı. Bu sona ulaşmadan önce, bunlar, önlerine kim gelirse gelsin, bakireler, evli kadınlar, erkekler ve hayvanlar, hepsine sahip oluyorlardı. Bilge ve faziletli İdris göğe çıktı ve orada Tanrı'nın en önemli danışmanı oldu ve o andan itibaren de "Metat-ron" adıyla tanındı. Tanrı İdris'in başına kendi tacını koydu ve ona yetmiş iki kanat ve birçok göz ihsan etti. Eti aleve, kasları ateşe, kemikleri korlara, gözleri meşaleye, saçları ışık hüzmelerine (ışınlarına) dönüştü ve etrafı, fırtına, hortumlar, rüzgâr, gökgürültüsü ve şimşeklerle çevrildi

Fakat bir kısmı, Tanrı'nın oğullarından, Seth'in soyundan gelen sadık insanları ve insanların kızlarından da, Kabil'in soyundan gelen günahkâr insanları yaparlar; bu, Abel çocuksuz ölünce, insanlığın iki kampa bölündüğünü açıklar: İdris bir tarafa bırakılırsa, tamamen kötü olan Kabil soyundan gelenler ve tamamen adil ve dürüst olan Seth soyundan gelenler olarak ikiye bölünmüştür. Seth soyundan gelenler, kuzeyin en ucunda, *Hazine Mağarası*'nın yakınında, kutsal bir dağda -bazıları bunu Hermon dağı olarak kabul ederler- oturuyorlardı. Kabil'in soyundan gelenler ise, onlar da batıda bir vadide yaşıyorlardı. Seth soyundan gelenlerin pek ço-

ğu, İdris gibi, bekâr kalacaklarına ant içtiler ve dünyadan el etek çekmiş bir münzevi hayatı sürdüler. Buna mukabil, Kabil soyundan gelenler, aşırı bir sefahata verdiler kendilerini; her birinin en aşağı iki karısı vardı: Birincisi çocuk edinmek için, ikincisi, doymak bilmez arzularını tatmin için. Çocuk sahibi olan kadın, fakir ve terk edilmiş bir halde yaşıyordu, dul bir kadın gibi; öbür kadın onu kısırlaştıracak bir ilaç içmek zorunda bırakılıyordu, ondan sonra da, bir orospu gibi süslenip, boyanıp, kocasının şehvet hislerini cömertçe tatmin ediyordu.

Etiyopya dilinde yazılmış İdris kitabı veya Birinci İdris kitabı, "Tanrı tarafından göklere çekilmiş", tufan öncesi gelmiş bu peygambere adanmış bir kitaptır. Bu kitabın özelliği, İÖ II. asırla İS I. asrın yarısı arasındaki devirlerle ilgili, aslında birbirinden bağımsız, karanlık, kapalı kalmış gelenekler, efsaneler derlemesidir. Bu efsaneler, kökeninde, Aram (Suriye ve Mezopotamya'da oturan halk) dilinde ve İbranice yazılmışlardır. Eser, aralarında hiçbir mantıklı bağlantı olmayan beş kısma bölünmüştür: Gece bekçilerinin kitabı, Paraboller kitabı, Astronomi kitabı, Düşler kitabı ve İdris'in mektubu. Eserin elimize geçen kısımlarından bazıları Yunanca, bir kısmı Aram dilinde (11 el yazması Kümran'da bulunmuştur) olup eserin bütünü Etiyopya dilinde yazılmış versiyonudur. Genellikle, Etiyopya dilinde yazılmış metnin Yunancadan çevrilmiş olduğu kabul edilir.

Böyle bir İdris'i tarih unutmuşsa, İncil ona istisnai bir kader atfederek onu pırıl pırıl bir zaferin kahramanı yapmıştır; İncil metninde, onun, bir insanın yaşayabileceği en mükemmel hayatı çok uzun yaşamış olduğu yazılıdır; Kutsal kitabın yazarı, ona dünyada "365 yıllık bir ömür biçerek ve "Tanrı'yla beraber, Tanrı'nın yanında yürümüştür" diyerek, o "kayboldu zira Tanrı onu yukarı çekmişti" diyerek onu ayrıcalıklı bir yere koymuştur. Alelade her insanın ölümünden çok farklı olduğu açıkça belli olan bu "göğe, yukarı çekme" olayı, yeryüzündeki görevi bittiğinde, "Yahova tarafından yukarı alınmış olan" Eli'nin kaybolmasının hikâyesinde daha renkli bir karşılığını bulacaktır. Büyük peygamber derecesinde

olan, en eski efsanenin tufan öncesi küçük peygamberi, bütün çağlarda esrarengiz bir kahraman olarak kalmaktadır; onu kahraman yapan sırrın esası şudur: Ölümün vereceği tensel acılardan istisna edilerek ödüllendirilmiş dürüst kişi, tanrısal bir seçimle, hayattayken, ölmeden, göksel gerçekleri görebilme ayrıcalığına nail kılınmıştır. Eski çağın son asırlarında, Ecclésiastique (Ahdı Atik'in kitaplarından biri) İdris örneğini övmektedir (Ecc.. XLIV, 16; XLIX, 14, 16) . Ve Ahdı Cedid'deki versiyonlara göre, İbranilere mektup bundan ders çıkarmaktadır.

Dipnotlar:

* Slav versiyonu, bu versiyon da Yunanca çeviriden esinlenmiştir.

** Ahdı Atik'in Aram diline, artık İbraniceyi anlamayan Yahudiler için, Babil esaretinden sonra yapılmış çevirilerinden her biri.

*** Muhtemelen, Tevrat yorumcusu Eléazar ben Yuda de Worms'un eseri olan, XII. yüzyıl dolaylarına giden, Raziel'e mal edilen bir kitap vardır, fakat bu kitap çok daha eski mistik inanışları ihtiva etmektedir.

Şahıslar

DON CRİSTÒBAL COLÒN (öbür yüzü)

Babası Colomb'un keşif arkadaşı olan ve (bugün artık çıkmayan) Cenovalının gazetesini elinde bulunduran, ünlü ispanyol tarihçisi Las Casas şöyle yazacaktır: "Aramızda *ilk kâşifin* varlığına kesin gözüyle bakılıyordu. Colomb da, bulduğu şeyi bulacağından, elinin altındaymışçasına emindi."

Fakat bu kanıt, Las Casas'ın *Hindistan Tarihi*'nin yayımlanması ile, ancak 1875'te öğrenildi. Ama bu konuda uzmanlaşmış kişilerin hepsi, XVI. ve XVII. yüzyıllarda, *Colomb öncesi* bir keşiften bahsetmişlerdi: Fernandez de Oviedo, Lopez de Gomara, Garibay, Fernand Colomb (Christophe'un evlilik dışı oğlu), Castellanos, Garcilaso l'Inca (ilk kâşifi Alphonso Sanchez ile özdeşleştirmiştir). Ve Fransa'da bile, Johannes Metellus veya Antoine du Verdier gibi büyük bilginler ilk kâşifleri açıklamışlardır; Antoine de Verdier, *Çeşitli Dersler*'inde (1577'de kaleme alınmıştır) ilk kâşife Andaluzo (Portekizce Andalu) adını veriyordu. Bugün bu önkeşif, Manzano veya doktor Luis Miguel Cuenca gibi uzmanların çoğu tarafından son derece büyük bir olasılık dahilinde görülmektedir. Luis Miguel Cuenca, Colomb'un gemisini en ufak ayrıntısına kadar aynen inşa ettirerek, böyle bir gemiyle ve aynı şartlarda, bu yolculuğu tekrar yapar.

Colomb'un, sanki devamlı "İlk kâşif"in izleri üzerinde yürüyormuş gibi, 1485'te Kastilya'ya, Rábida fransisken manastırına gelmiş olması ilginçtir.

İsabel ve Ferdinand adlı eserinde, ünü tartışılmaz tarihçi Juseph Perez, 282. sayfada şöyle demektedir: "Kristof Kolomb'un yapacağı işten emin oluşundan, kendine olan güveninden, doğru yolda olduğuna son derece inanmış olmasından insanın etkilenmemesi mümkün değil. Cenovalı, hemen eliyle koymuş gibi, kesin yolu, o devir için en emin ve en hızlı yolu hemen buluyor; ondan sonra, ayrıntılarda bazı ufak tefek düzeltmeler yapılacaktır, fakat ana çizgiler çok az değişecektir; 'en mükemmel noktaya hemen, birden ulaşıvermesi' bilinmeyen bir yönlendiricinin var olabileceği sorusunu ister istemez akla getiriyor; Lizbon veya Palos'ta toplanan bilgilere dayanarak mantık yürütülecek olursa, hayalin ve mesihvari sinyaller almanın payını da göz ardı etmemek gerekir, ama bunlar şüphesiz olmaları gereken yere, ikinci plana oturtulacaktır, durumu açıklayan esas sebepler olamazlar."

Colón'un kökenleri üzerine

İki tez birbiriyle çatışmaktadır:

Madariaga'ya göre, Kastilya kökenli ve Yahudidir. Teorisini desteklemek için şunları ileri sürmektedir:

1. Ne konuşurken ne yazarken, İtalyanlara yazarken bile, hatta güvendiği bir insan olan peder Gorricio ile olan mektuplaşmalarında bile, İtalyan dilini asla kullanmıyordu. Peder de cevabını Kastilya dilinde veriyordu. Oğlu Diego'ya ve kardeşi Bartolome'ye de İspanyolca yazıyordu.

2. Kastilya dilini Portekiz aksanıyla konuşuyordu.

3. Kastilya'ya gelmeden önce de Kastilya dilini konuşuyordu.

4. İtalyan yanı ağır basmayan ve kültür dili İspanyolca olan bir Cenovalıydı.

Gene Madariaga'ya göre, *Kolombo*'lar, halklarının geleneklerine göre, esas çıktıkları ülkenin diline sadık kalmış olan, Cenova'da yerleşmiş İspanyol Yahudileriydiler.

Bu teorinin karşısında:

1. Rábida başpapazı, papaz Marchena, Colón'un manastıra gelişini anlatan hikâyede, papaz Juan Perez'in "onun bir başka ülkeden veya bir başka krallıktan bir kimse havasını taşıdığını ve bir

başka dil konuştuğunu saptamış olduğunu" söyler. Las Casas da şöyle söyler: "Dili Kastilya dili değil gibi görünüyor, zira kelimelerin anlamını güç yakalıyor ve onu konuşma tarzı da bunu gösteriyor..."

2. Joseph Perez'e ve diğer birçok tarihçiye göre: "İspanyol değildi, ne Portekizli ne de Fransızdı, fakat İtalyandı. Yahudi hiç değildi, iyi bir Katolikti, dini heyecanında hiçbir Sami etkisi yoktur; din konusunda tercihi, özellikle Kolomb'un girip çıktığı fransisken çevrelerde boy atmış Avrupa mesihçiliğinin (Mesih'in geleceğine inanma, mesihi bekleme) bir varyantıdır; öte yandan, Meryem Ana'ya da sofuca bağlıdır."

PAPAZ HERNANDO DE TALAVERA

İsabel'in ölümünden sonra, etkisi eski büyüklüğünü kaybedecektir ve 1504'te, Talavera, küçük adamlar tarafından hazırlanmış bir oyun karşısında kızağa çekilmiş bulacaktır kendini. Yahudi kökenliydi; Engizisyonun kurulmasına karşıydı; bazı kişiler bu yüzden onu hiçbir zaman affetmeyeceklerdir. 1505 yılının ikinci yarısında, Kordoba'nın fanatik Engizisyon yargıcı Lucero, Talavera'nın dostlarını ve çalışma arkadaşlarını, sonra da kız kardeşini ve yeğenlerini tutuklatır; halbuki esas öfkelendiği başpiskopostur. Lucero'nun taşkınlığı o raddededir ki, esas olarak Talavera'yı hedef alan ve İspanya'da Yahudiliği yeniden yaymakla onu suçlayan çılgınca bir dolap düzenlemeyi düşünür. Talavera davası hazırlanmaktadır, fakat yüksek bir papaz söz konusu olduğundan, ilk sorguyu Roma yapacaktır ve aklama kararı verecektir.

İtibarını yeniden kazanan Talavera, Granada başpiskoposudur; 15 mayıs 1507'de ölür.

FRANCİSCO JIMENEZ DE CISNEROS

1495'te Toledo başpiskoposu, 1507'de kardinal, 1507'de Kastilya Engizisyon başyargıcı ve nihayet 1516'da, Ferdinand II'nin ölümüyle Aragon krallık naibi oldu.

Manastırda ve papaz sınıfında çok büyük köklü reformlar yaptı; din sahasındaki cehaletle mücadele etmek için, 1498'de Alcalá'da

üniversite kurdu; orada Paris'in ve Salamanca'nın bilginleri tarafından tanrıbilim (teoloji), Yunanca, İbranice öğretilmesini sağladı (Erasmus'u bile davet etti). İncil'in Alcalá baskısının yapılmasını sağladı. 1499'dan itibaren, Mağriplilere karşı çok sert davrandı; krallıktan yetki elde ederek onları ya Hıristiyan olmaya ya da sürgüne zorladı, -1502'de-. Fakat Engizisyon başyargıcı olarak atandığı görevde, kendisinden öncekilerin aşırılıklarına karşı hep bir tepki sembolü olarak davranmış, o aşırılıkları tekrarlamamıştır.

İSPANYA'DA ASKER TARİKATLAR

Troya Konsili'nden sonra, Templier tarikatı mensupları ve Haçlılar bütün güçlerini özellikle İspanya Mağriplilerine karşı kullandılar. 1128'den itibaren, Hugues de Paynes ve kardeşleri, taraftar, gönüllü ve bağış toplamak için, Avrupa'nın dört bir yanına dağıldılar. Barselona ve Provence kont markisi Raymond III, 1130'da Templier tarikatına girer ve Granena kalesini bağışlar. Kastilya ve Aragon kralı Alfons, Calatrava müstahkem şehrini Mağriplilerin elinden alarak, Toledo başpiskoposuna verdi; başpiskopos da buranın korunmasını Templier tarikatı mensuplarına tevdi etti. Barselona kralı Raymond IV, vârissiz ölmesi halinde, krallığını Hospitale tarikatı mensuplarına vasiyet eder. Halkı bu vasiyete uymadı, reddetti, Templier tarikatı mensupları bu durumdan yararlandılar ve Calamera, Montjoye, Curbin, Remolina ve Monzon kalelerini ele geçirdiler. Portekiz'de, kraliçe Tereza'nın oğlu don Alfonso onlara, o sırada hâlâ Sarrasin'lerin işgalinde olan Cera ormanını verdi. Templier tarikatı mensupları onları ordan kovdular ve Coïmbre, Ega, Rodin şehirlerini kurdular.

León kralı Ferdinand II (1157-1188) ulusal bir askeri güç kurarak buna reaksiyon gösterdi. 1170'te, -krallığın koruması altında bulunan ve esas görevi muhtemel bir Almohad saldırısına karşı Cáceres şehrini korumak olan- "Cáceres Kardeşleri", geçici olarak yeniden ele geçirilmiş olan Cáceres'te doğdular. Bu, tarikatların en önemlisidir. 1171'de, bu Cáceres Kardeşler, "Aziz-Jacques tarikatı", "Santiago de la Espada" adını alabilmek için, Santiago

başpiskoposuyla anlaştılar. 1175'te, Papa III. Alexandre, Templier tarikatı mensuplarının uydukları kurallardan esinlenmiş olan kuralları kabul etmiş bir tarikat olan bu yeni tarikatı tanımıştır.

1147'de, Kastilya ve León kralı Alfonso VII, henüz fethedilmiş Calatrava kalesini Templier tarikatı mensuplarına vermişti; bu kale Toledo'nun 100 kilometre kadar güneyinde, Toledo yolunu kontrol eden anahtar bir durumdaydı ve şehrin savunmasını sağlamak için Templier tarikatı mensuplarına verilmişti. Fakat Templier tarikatı mensupları bir Almohad saldırısından korktular ve tehlikelere çok açık olan ve hiçbir aklı başında sorumlu kişinin savunmasını üstlenmek istemediği bu hisarı Kastilya kralı Sancho III'e vermeyi tercih ettiler.

1164'te, Calatravan'lar, papa tarafından onaylandılar, "Kardeşler" gibi, "citeaux" tarikatı içine kabul edildiler. Calatrava tarikatı böyle doğdu.

1195'te, Almohadlar Calatravanları kalelerinden kovdular. 1212'de asker keşişler bu kaleyi geri aldılar, fakat biraz daha güneyde, kolay kolay ele geçirilemeyecek bir yerde yerleşmeyi daha akıl kârı, daha tedbirlice bir hareket olarak gördüler; 1217'de Yeni Calatrava adını verdikleri yeni bir şehir kurdular.

León ve Kastilya'nın en önemli üç tarikatı böyle doğdu; bunların içinde, Hospitalier ve Templier tarikatlarının kurumları da yerlerini aldılar. Onlar sadece askeri destekleriyle İspanya tarihinde belirleyici olmadılar; İspanya'da, çeşitli kralların aralarında etkin işbirliği yapmalarına başlangıç teşkil eden bir İspanyol dayanışmasının da öncüsü oldular. Bu tarikatlara çifte görev düşmüştür: Savaşmak ve savaşılan yerleri tekrar yaşanır hale getirmek, insanlarla donatmak. Kastilya, Tage bölgesini ve esas itibarıyla Toledo'yu savunmak için kalelere ve stratejik yollara şövalyelerini yerleştirdiler.

Romandaki üç kişinin gittiği şehirler ve onların saraylarla ilişkisi

1. RÁBİDA MANASTIRI

İsmi, Arapça *rabıta*'dan gelir. İspanya sahilinin bu kısmını henüz Arapların işgal ettiği zamanlarda bir kaleydi burası.

Cadiz körfezinde, Tinto nehrinin denize döküldüğü yerde bulunan Huelva'ya 8 kilometre uzaklıkta kurulmuştur.

XV. asırda kurulmuş olan bu fransisken manastırı Amerika'nın keşfinde özel bir yer tutar. 1485 yılında, Lizbon'dan geldiği zaman Kolomb bu manastırda kendine bir sığınak bulmuştur. Başpapaz Juan Perez, onun düşüncelerini benimseyerek kraliçe İsabel'in huzurunda projelerini savunan ve ona daima etkili ve sarsılmaz destek veren peder Antonio de Marchena'ya onu takdim etmiştir.

Bir asırdan fazla bir zamandır, burası bir hac yeridir, zira kilisesinde Bakire Meryem'in mucizevi bir imajı bulunmaktadır. Daha Roma devrinde, burası Proserpina'ya yapılmış bir tapınakla kutsallaştırılmıştı.

2. JEREZ DE LOS CABALLEROS

Adını, 1230'da Mağriplilerden geri almış oldukları *los Caballeros del Templo*'ya, Templier tarikatı mensuplarına borçludur. Şehrin surları, altı kapısı ve XIII. asırdan kalma adı Caballeros Templarios olan, bir şatosu vardır. 1471'de büyük ölçüde yenilenmiş olan bu şato, şehrin sınırında kurulmuştur. Orada, şehri Fernando IV.'e teslim etmeyi reddeden Templier tarikatı mensuplarının boğazlandığı Torre Sangrienta (kanlı kule) da görülebilir.

3. CÁCERES VE MALTRAVİESO MAĞARASI

Alfons IX, 1229'da onu yeniden fethettiği zaman, şehir "los Frates de Cáceres" diye adlandırılan bir şövalyeler sülalesinin beşiği oldu. Bu los Frates de Cáceres denilen şövalyeler, daha sonra, Saint-Jacques-de-Compostelle'e giden hacıları korumak ve barındırmak görevi kendilerine verilmiş olan Santiago asker tarikatını kurdular. Bir devirde, şehirde yaşayan şövalye ailesi sayısı 300'e kadar çıkmıştı; bunların sarayları birbirine bitişikti. Bu *solares*'ler, veya bey evleri, XV. asrın sonuna kadar birbirleriyle savaşmaktan hiç geri durmayan rakip kabilelerin gerçek kale burçlarıydı. Kuleler, 1477'de, Ferdinand ve İsabel'in emriyle yıkıldı.

Santa Maria kilisesinin arkasında, Cáceres'e, XII. yüzyılda Mağriplilere karşı savaşmak üzere davet edilmiş olan Fransız şövalyelerinden bir ailenin ikametgâhı olan *Casa de los Golfines de Abajo* bulunur. Sonunda bunlar, Hıristiyanlar arasında olduğu kadar Müslümanlar arasında da dehşet saldılar; olayları yazan bir vakanüvis durumu şöyle belirtiyordu: "Kral bile onları otoritesine boyun eğdirmeyi başaramamıştır." Sarayın taşlarından biri üzerine saygısızca, küstahça şöyle bir söz kazılmıştır: *Burada Golfinler Tanrı'nın hükmünü beklemektedirler. Golfo* kelimesi "it, kopuk" anlamına gelmektedir ve bu meşhur ailenin isminden türemiş olacaktır.

Torremocha yönünde, yaklaşık iki kilometre ötede, Maltravieso mağarası bulunmaktadır. Bu mağarada, çok stilize kişileri, hayvan başlarını, kırmızıya boyanmış elleri ve çeşitli sembolleri temsil eden, paleolitik devirden kalma resimler bulunmaktadır.

4. SALAMANCA

Eski Salamanca, Mérida'yı Astorga'ya bağlayan Ruta de la Plata (gümüşten yol) üzerinde kurulmuştur. 1085'te yeniden ele geçirilmiştir. Roma devrinde, orada eski katedral bulunuyordu. Üniversite 1218'de kurulmuştur.

Üniversitenin girişi, Las Escuelas iç avlusu (günümüzdeki) üzerinde bulunur. İç avluya, tutuklanmasından dört yıl sonra, León'lu

Luis'nin (1527-1591) *Dicebamus hesterna die,* "size bunu dün söylediğim gibi" sözleriyle ilk dersine başladığı salon da dahil olmak üzere, birçok salon açılır. 160 000 eski kitap ve el yazması içeren, zengin, muhteşem kütüphane birinci kattadır.

Eski katedralin yanında bir avlu ve orada Santa Bàrbara şapeli bulunmaktadır. Eskiden öğrenciler, bir sınavın arifesinde derslerini gözden geçirmek için buraya gelirlerdi. Bütün gece yalnızlık içinde oraya kapanırlar ve ayaklarını da, onlara şans getirmesi için bir piskoposun mezarı üzerine koyarlardı.

Ertesi gün, eğer sınavlarında başarılı olmuşlarsa, geçtikleri yeni sınıfın bütün şan ve şereflerini taşıyarak, üniversitenin, öğretmenlerinin ve sınıf arkadaşlarının onları tebrik etmek için bekledikleri ana kapısından, *Zafer kapısından* geçebilirlerdi. Ama buna karşılık sınav başarısızlıkla sonuçlanmışsa, kendilerini, hiç kimsenin ilgilenmediği, isimsiz bir kişi olarak, avluya açılan kapıdan, *Utanç kapısından* çıkmak zorunda görürlerdi. Dışarda büyük bir kalabalık, sınavda başarısız olanlara çerçöp, öte beri atmak için beklerdi.

5. BURGOS

Eski Kastilya'nın tam ortasında olan şehir, 1037'de Kastilya ve León birleşik krallığının başkentliğine terfi etmiştir ve 1492'de Granada alınıncaya kadar da öyle kalmıştır; o tarihte başkent olma rolünü Valladolid'e bırakacaktır.

Cid Compeador'un şehri, gotik sanatın paha biçilmez, muhteşem örneklerini muhafaza etmektedir. Katedralin yapımına aziz Ferdinand tarafından 1221 tarihinde başlanmıştır ve tamamlanması ancak üç asırda olmuştur. Kavşağın tam ortasında, Cid'in ve kont Diaz de Oviedo'nun kızı olan karısı Chimène'in mezar taşı bulunmaktadır. Fakat onlar oraya ancak 1921'de konulmuştur. Daha önce, Miraflores manastırına 10 kilometre mesafedeki San Pedro de Cardena'da gömülmüşlerdi. Cid'in kemiklerini 1886'da Burgos'a getiren, Alfons XIII'tür.

Arlanzón üzerindeki San Pablo köprüsü, Cid'in karısı doña Jimena'yı ve diğer kişileri temsil eden sekiz heykelle süslenmiştir.

Gerçek adı Salomon ha-Levi olan dönmüş piskopos Pablo de Santa Maria da bu şehirde doğmuştur. 21 Temmuz 1391'de bütün ailesiyle birlikte Hıristiyanlığa dönmüştür. O, eski bir hahamdı.

6. TERUEL

Teruel'veya *el Tor,* Arapça "boğa" demektir.

Kuleleri, özellikle ikiz kuleler, Zoreyda diye bir kadının aşkı için iki Arap mimar tarafından yapılmış San Salvador ve San Martin kuleleri ünlüdür.

Birçok Mağripli, yeniden fetihten sonra, 1502'ye kadar, orada oturmaya devam etmiştir.

San Pedro kilisesine bitişik bir şapelde, modern lahitler içinde uzanmış, Juan Avalos tarafından yontulmuş Teruel âşıkları yatmaktadır.

7. CARAVACA DELLA CRUZ

Argos'un dar, küçücük vadisine sokulmuş olan şehir, 1232'de, tutsak olan Chirinos'un sultan Ebu Zeyd'in önünde eucharistie'yi (İsa'nın etini ve kanını temsil etmek üzere sadece ekmek ve şarapla kutlanan ayin) kutlayabilmesi için melekler tarafından taşınan *Vera Cruz*'un, *gerçek haç*'ın görünmesiyle ünlüdür; Ebu Zeyd bu olaydan sonra Hıristiyanlığa dönmüştür.

XII. asırdan kalma bir kale, Templier tarikatı mensuplarına sığınak olmuştur.

8. MONTALBÁN ŞATOSU

Montalbán kasabasında kurulmuş olan şato, Torcón vadisine hâkimdir ve muhtemelen 1323'e doğru, kralın taht vârisi olmayan oğlu don Juan Manuel tarafından, XII. asırda Templier tarikatı mensupları tarafından yaptırılmış olması gereken bir kalenin kalıntısı üzerine yaptırılmıştır. Üçgen planda yapılmış olan bina, cephedeki en kolay yara alabilir kısmı kuvvetlendiren gözetleme kuleleriyle birlikte beşgen şeklinde iki kale burcunu ve çok güzel perde duvarlarını hâlâ muhafaza etmektedir.

Lügatçe

ABENCÉRAGE'lar: Bannu Sarrag veya Bannu Saray. 1419'dan itibaren, Granada'da krallığın gücü bu aile tarafından, çaresiz olarak, zayıflatıldı. Abencérage'lar Granada tahtına Ebu Abdullah Muhammed'i, "Boabdil"i oturttular. 1417'de önemli bir rol oynamaya başladılar. İç savaş çok kan dökecek ve sonunda Granada emirliğini yıkacaktı.

Los Abencérajes, leyenda e historia adlı o mükemmel kitabında, L. Seco de Lucena Paredes, Bann Sarrag efsanesinin kökenini, XVI. yüzyılda yazılmış iki İspanyol edebi eserinde bulmuştur: Murcie'li romancı Gines Perez de Hita tarafından yazılmış, *Abindaraez* ve *la Historia de lo vandos de Zegries y Abencérajes, caballeros moros de Granada (1595)*.

İkinci eser, gözüpek, yiğit şövalyeler olarak çizilmiş Abencérage'ların tarafıyla Zegrilerin (sınır insanı anlamına gelen Tagri'nin bozulmuş şeklidir) tarafı arasındaki rekabeti canlandırmıştır. XVII. ve XVIII. yüzyıl Avrupa edebiyatında bu efsanenin garip kaderinin ne olduğu bilinir; *Son Abencérage'ın Maceraları* adlı eserinde, Chateaubriand'ın kaleminde bu, romantizme dönüşecektir.

ENDÜLÜS : Yarımada'nın, 711'de Müslüman egemenliğine geçmiş olan ve İspanya'nın Hıristiyanlar tarafından yeniden fethedilmesiyle sınırları yavaş yavaş daralan kısmıdır. Yeniden fetih tamamlandığı zaman, bu terim sadece güney kısım veya "Andaluzya" için kullanılmıştır. Endülüs'ün sakinlerine Endülüslü denir. Bu kelimenin "Vandaluzya"dan geldiği sanılmaktadır (Vandallar'ın işgali sıralarından kalma).

ALCAZABA : Kale anlamına gelen, kökeni Müslümanlara ilişkin bir kelimedir. Kasba (Qasba) ile eş anlamlı, Arapçada kale.

Alcazar : Müslüman kralların tahkim edilmiş sarayı (Kasır).

ALMORAVİDES (*Al mourabitoun):* 1061'den 1147'ye kadar İspanya'nın bir kısmında hüküm süren Berberi hükümdarlar. Bunların hanedanı, başşehirleri Marakeş'i zapteden Almohadlar tarafından yıkılmıştır.

ALMOHADLAR (*Al ouwahhadoun):)* İspanya'nın yarısında ve Mağrib'in tamamında 1147 ve 1269 arasında hüküm süren Berberi hükümdarları.

ATEŞTE YAKMA CEZASI veya *Auto de fe: İnançtan dolayı mahkûm etme* anlamına geliyor, Fransızcası, yakarak infaz anlamındadır.

AYUNTAMİENTO: Yüksek devlet memurlarını toplayan belediyeyle ilgili konsey. Uzun süre kilisenin çatısı altında kalmıştır.

DÖNMELER : Hıristiyanlığa dönmüş Yahudi.

CORREGİDORES: *De corregimiento.* Başında, her yıl kral tarafından görevlendirilen, çok geniş yetkilere sahip bir *corregidor'*un bulunduğu idari ve adli bölge (metinde, şehirdeki en büyük yargı görevlisi olarak geçiyor). Alcalades Mayores'lerle birlikte, yargı yetkileriyle, krallığın gücünü temsil ederler. Bir *corregidor'*un adli, idari ve askeri görevleri vardır.

CORTES: Kastilya'da, Navarre'de, Aragon'da, Katalonya'da ve Valensiya'da, üç "dal"ın: Ruhban sınıfı, asiller ve bunların dışında kalan kesimin temsilcilerinin toplanmasıyla oluşmuş temsilciler meclisi. Aragon Cortesi'nin bir özelliği vardı: Asillerden iki "kol"

barındırıyordu bünyesinde: Yüksek asillerin ve küçük asillerin temsilcilerini.

HUERTA: Akdeniz sahili boyunca uzanan, sulanarak sebze yetiştirilen ova.

ENGİZİSYON: İki yıl Sevilla'da, "son vaaz çabası" adı altında denendikten sonra, 27 Eylül 1480'de, İsabel ve Ferdinand tarafından yürürlüğe konmuştur. Papa'nın onaylamasıyla kuvvet kazanan hükümdarlar, ilk Engizisyon mahkemesini kurmuşlardır.

1 Ocak 1481'de, birçok yüksek devlet görevlisinin direnmesine ve nefretine rağmen, Engizisyon, Sevilla dominikenlerinin Saint Paul manastırında, krallık emriyle kurulmuştur. Öyle bir iştah ve işgüzarlıkla işe girişti ki, tutuklananların sayısı o kadar büyük bir rakama ulaştı ki, manastır küçük geldi ve kanlı mahkeme, Sevilla'nın banliyösü olan Triana'daki şatoya yerleşmek zorunda kaldı.

Bir yıl sonra, Tomas de Torquemada adında, Santa Cruz manastırının başpapazı olan bir papaz, Kastilya krallığı için Sixtus IV tarafaından seçilen sekiz yeni dominiken Engizisyon yargıcı arasında yerini aldı.

3 Şubat 1483'te aynı kişi, Engizisyon başyargıcı olarak atandı, bu atama İnnocent VIII'in bir kararnamesiyle onaylandı.

(En aşağı üç olmak üzere) insanların ihbarıyla inanç üzerine hüküm verilebiliyordu. İnsanlar ihbar ediyorlardı, zira Yahudileri ihbar etmek her Hıristiyanın göreviydi. Fakat mahkeme yalnız ihbarları beklemiyor, kendi "görevlileri"nin yaptıkları soruşturmalarla da bilgi ediniyordu. İhbarın geçerli olduğu anlaşılınca, sanık, Engizisyonun hücrelerine atılıyordu; sekiz günün sonunda, sorgulanıyordu ve hatasını anlaması için bir vicdan muhasebesinden geçmeye davet ediliyordu. Bir avukat kullanabiliyordu, ama bu avukat mahkeme üyeleri tarafından seçilmiş oluyordu. Kendini ihbar edenlerin isimlerini ve neyle suçlandığını bilmiyordu; ama, mahkeme heyetine düşmanlarının bir listesini verebilirdi ve bir başka liste daha verebilirdi: Onu kurtarabilecek tanıklar listesini. Eğer yargıçlar ilk sorgu sonunda bir kanaate varamamışlarsa, işkence

uygulatabiliyorlardı, ama galiba bu haklarını pek kötüye kullanmamış olacaklar.

İki tür hüküm vardı. Eğer sanık yargıçlar önünde suçunu itiraf etmişse, uzlaşmaya kabul ediliyordu. Suçunu inkâr ediyor ama mahkemeyi ikna edemiyorsa, o zaman kendisini yakacak olan tarafsız kuruma gönderilmek üzere serbest bırakılırdı; o kurum da ya onu yakar ya da kaçmayı başarmışsa kuklasını yakardı.

Uzlaşma görkemli bir törendi; bu törende sanıklar, bir tür, papazların giydiği ayin kaftanına benzer, *san benito* denilen, üzerinde suçları yazılı olan ve daha sonra kiliselerine asılacak olan özel elbiseleri içinde gezdirilirlerdi. Uzlaşma sonunda suçlular serbest bırakılabildikleri gibi, az veya çok ağır olabilen bir hapis cezasına veya para cezasına da çarptırılabilirlerdi. Her halükârda, bir ailenin şerefinin mahvolması demekti bu.

İsabel ve Ferdinand'ın saltanatları sırasında, Engizisyon mahkemesi kurbanlarının sayısını belirlemek çok güçtür. Kaynaklara göre, bu sayı, yüzlerce ile... on binlerce arasında değişmektedir.

Vaftiz olmaktansa sürgünü yeğleyenlerin sayısı da bir ikinci bilinmeyendir. Bazı uzmanlar, çok az sayıda insanın macera dolu bir sürgüne gitmeyi göze alabildiğini tahmin etmektedir ve sürgüne gidenlerin sayısının 40 000 ilâ 50 000 kişi olduğunu ileri sürmektedir; bu rakam, devrin vakanüvisleri tarafından verilen 150 000 rakamından daha gerçekçi görünmektedir.

Nihayet üçüncü bilinmeyen de, göçmenlerin hangi ülkelere gittikleridir. Ama, kesin olan bir şey varsa, o da, büyük çoğunluğun Kuzey Afrika'ya ve Türkiye'ye gittikleridir.

Bazı Katolikler de takibattan kurtulamamışlardır: Örneğin, iki kere tutuklanan İgnace de Loyola ve 17 yıl boyunca hapiste kalan Toledo başpiskoposu, dominiken rahip Carranza'lı Bartolome gibi.

1808'de Joseph Bonaparte tarafından ilga edilmiş, 1814'te Ferdinand VII tarafından yeniden konmuş, 1820'de kaldırılmış, 1823'te yeniden konmuş, 1834'te yeniden kaldırılmıştır.

JUDERİA : Yahudi mahallesi. Yahudi gettosu.

JUDÉO-İSPANYOL-LADİNO: Özellikle Türkiye'de ve Balkan ülkelerinde Sefardimler tarafından konuşulan dil. Fas Sefaradlarının konuştuğu judeo-ispanyol diline haketia denir. Basılı metinlerin Yahudice-İspanyolcası çoğunlukla ladino adıyla belirlenir; bu dilin çok kullanılan bir çeşidi ise solitreo adını taşır.

LETRADOS: Üniversite diplomalı Letrados'lar, bir üniversite kursunu izlemiş olan hukukçulardır, hukukta derin bilgi sahibi olan kişilerdir ve hukuk konusunda lisans yapmış kişilerdir veya hukuk doktorlarıdır. İspanyol toplumunda *letrados*'ların ilerlemeleri için hareket noktasını belirleyen, kraliyet konseyi, *Audiencias* ve *Chancillerias* üyelikleri mevkilerini işgal edebilmek için, bir üniversite unvanını (bir akademik unvanı) elde etmiş olma zorunluluğu 1493'te Katolik Krallar kararnamesiyle getirilmiştir. Hiyerarşinin üst kademelerindeki *letrados*'lar, hemen hemen daima, *Colegios Mayores*'lerden çıkmıştır ve evlilik yoluyla da birleşerek gerçek bir hanedan oluşturmuşlar, yerel yönetimlerde büyük bir ağırlıkla kendilerini hissettirmişlerdir.

MARRANES: (metinde sözde dönmeler diye çevrilerek kullanılmıştır.) "Domuz" anlamına gelen aşağılayıcı terim. Yarımada'da yaşayan, Hıristiyanlığa dönmüş Yahudileri veya onların soyundan gelenleri ifade eder; hep bunların gizlice hâlâ Yahudiliği uyguladıklarından şüphe edilir.

MESETA: Yayla. Meseta, Eski ve Yeni Kastilya'ya tekabül eden iki yaylanın ikisini birden ifade etmektedir.

MESTA: Kastilyalı hayvan (yaylaya çıkarılan hayvan) yetiştiricileri birliği; bunlar kraliyet idaresinin koruması altındadır ve birçok ayrıcalıklardan yararlanırlar.

MORİSQUE: Zorla dini değiştirilmiş Müslüman.

MOZARABE: Müslüman egemenliğine tabi olmuş İspanya Hıristiyanı. Belirleyici özelliği aşırı kemer kullanımı, sonra da damarlı kubbe kullanımı olan, mozarab sanatı, X. asırda ve XI. asrın başlarında özellikle León krallığında yaygındır

MUDEJAR: İspanya'nın yeniden fethinden sonra Kastilya'da kalan Müslüman. Belirleyici özelliği İslam sanatından etkilenmiş olması ve tuğla, seramik, ahşap ve alçı kullanması olan müdejar sanatı, XII. yüzyıldan XV. yüzyıla kadar gelişir.

MUWALLADUN: İslama dönmüş Hıristiyanlar.

ROUELLE : *Ruele*'den küçük çark. Yahudilere uygulanan çark işkencesi.

SAN-BENİTO : Suçunu itiraf edip uzlaşmaya giden kişinin giymek zorunda olduğu, sarı renkli, kırmızı Saint-André haçıyla işaretlenmiş tünik. Bu tünik daha sonra, bu aşağılanmanın, bu onursuzluğun ebediyen devamının sağlanması için, uzlaşmaya giden kişinin adıyla birlikte yerel kiliseye asılırdı.

SEFARDİM: İspanya Yahudilerine verilen ad.

VEGA : Güney eyaletlerindeki nehirlerin ve ırmakların genellikle aşağı kısımlarındaki verimli vadi ve ekilmiş ova.

ESKİ HIRİSTİYANLAR: "Safkan olma statüsü"nün zaferi. Eski Hıristiyan olmak, ataları arasında ne bir Yahudi ne bir Müslüman (veya kendisinden sonra gelen kuşaklarda Hıristiyanlığa yeni geçmiş biri) olmadığını ispat edebilmektir. Bu tür bir saflığın, temizliğin asil olmakla hiçbir ilişkisi yoktur; hele hele birtakım hesaplarla Hıristiyanlığı kabul etmiş, büyük ortaçağ parababalarıyla kanını karıştırmış olduklarından haklı olarak şüphe edilen yüksek soylular sınıfına ait olmakla ise hiç alakası yoktur. Asil sınıftan ya da ruhban sı-

nından olmayan, yerinden yurdundan hiç çıkmamış, statüsü itibarıyla düşük olan ama safkanlığa sahip onurlu bir çiftçi, bu çok kutsal şerefi, Katolik ve İspanyol olma şerefini tekelinde bulundurur.

XV. yüzyılın sonlarına doğru İspanya. Yarımada'nın Hıristiyanlar tarafından tekrar ele geçirilmesi için sürdürülen iç savaş yılları. Engizisyonun bu yönde şiddet kullandığı, her türlü siyasi entrikanın döndüğü bir ortam. Din değiştirmeyenlerin işkence edilerek meydanlarda yakıldığı korkutucu bir dönem.

Bir haham, bir rahip ve bir İslam alimi şeyh, kendilerine ortak dostları Aben Baruel'in yakılmadan önce bıraktığı planın parçaları olarak bir araya gelirler. Baruel bu üç din için temel sayılabilecek bir "tablet - kitap" ve onları buna ulaştıracak bir yol bırakmıştır. Bu sadece, kendileri gibi bu üç din hakkında derin bilgi sahibi olunduğunda varılabilecek bir hedeftir. Her üç dinin de kutsal ayetleri içersine şifrelenmiş bir yol... Bu farklı inançlardaki üç kişiyi birbirine mahkum eden bir bilmece... Diğer taraftan arkalarında her an ölümün nefesini hissetmelerine sebep olan Engizisyon ve ajanları...

Kitaba ulaşmak için konulmuş bilmecelerin aşama aşama çözülmesinin verdiği heyecan, bilinmeyenin gizemli çekiciliği okuyucuyu sürüklemektedir.

ISBN 975-571-097-3
9 789755 710976

13000000